246

UVA. BHSC. IyR_246

387

UVA. BHSC. IyR_246

391,

UVA. BHSC. IyR_246

246

UVA. BHSC. IyR_246

Commẽtarij Quæstio

num Tusculanarum editi a philippo beroaldo.

UVA. BHSC. IyR_246

UVA. BHSC. IyR_246

¶PHILIPPI BEROALDI Bononienſis ad nobilem PHILIPPVM Ciulanum Pannonium Diſcipulũ ſuum Epiſtola.

Socrates ille ſummus diſciplinię rhetoricę ꝓfeſſor: ex cuius ludo litteratorio tanq̃ ex equo Troiano in numeri principes exilierunt: ſuper diſcipulis duo, bus theopõpo atq; ephoro ita diiudicabat: vt alteri frenis: alteri calcaribus opus eſſe dictitaret. Tu vero mi Philippe theopõpo: q̃ ephoro ſimilior: non tam ſtimulo æges ad ſtudia excoleda q̃ freno. Cum tuapte ſponte propenſus adeo iſs ad litteras ſitienter hauriendas: vt ardore quodam inflammatus rapi videaris. Et cũ doctoris officium ſit vt docere. Diſcipuli vt velit prębere ſe docilem ego quidem operando: vt ex promptuario meo pœnora neq; mucida neq; putida tibi exprompmantur. Tu autẽ tanta ingenij docilitate exiſtis: vt dociliores te oppido q̃ paucos cognouerim. Iam ſexquianuum in meo cõtubernio mecum degis: quo toto tempore nulla per incuriam dies trãſmiſſa eſt: quin aut ipſe tecum aliquid muſitaueris aut ex me quippiam audiueris dignum auditu dignumq; memoratu. Ex hac vigilantia: ex hoc pertinaci ſtudio. Ex hac quotidiana exercitatione tantum ꝓfeciſti: vt linguę vitiligines repurgaueris: vt ſalebras barbariſmorum: qui tranſmontanis fere genuini ac peculiares ſunt: latinitatis dolatorio leuigaueris: vt iam proſa & verſu periclitetis ingenium. Et cum in eo ſis adoleſcentię lubrico. In quo fere aut cadere: aut titubare contingat te nullus vitiorum turbo iactauit: nõ delitię noſtrates: non condiſcipulorum ſodalitates: non illicibiles voluptates tranſuerſum trudere potuerunt a cultura litterarum: ſine quibus cultus omnis eſt incultus & vita vix vitalis. Non feciſti quod compluſculi ſcholaſticorum: qui ad nos prout barbari veniunt. Ita barbari in patriam reuertuntur: rigidi prorſus & indolatiles: quos nulla ſcobina elimare: nulla aſcia poſſis expolire. Cœperunt tamẽ haud pridem: quod mihi magnę voluptati eſt: pleriq; omnes trãſmontanorum me potiſſimum auſpice & doctore barbariem exuere elegantiam induere: Nitorem linguę deterſa rubigine oſtentare nec tam verboſas leges ſectari: q̃ eloquentiã latialem affectari: quibus nõ tam cõdi eſt Bartolus & Baldus q̃ Plautus & Plinius: tu autem impenſam operandas: vt in panoniam nitidior redeas atq; elegantior: neq; vlla ex parte ſis Ciulanę familię de honeſtamẽto: quę clara honorataq; apud pannonios eſt: ex qua nõ paucilõgo ab hic

Iſocrates

Theopõpus.

Ephorus.

Doctoris officium.

Diſcipuli.

Vitiligies linguę

Adoleſcẽtię lubricũ

Vita ſine litteris.

Vix vitalis.

Indolatiles.

Tranſmõtani

Elegantię ſectatores

laus.

UVA. BHSC. IyR_246

seculo extiterunt nobilitate mõstrabiles: & in pręsentia tres fratres tui Ladislaus. Georgius. Nicolaus pręfecturis militaribus decorati: inter quos Georgius quem morem nominitant: comprimis enitescit. Comitate affabilis: liberalitate munificus: bellica virtute prępollens: & ob id maximo pãnoniarum regi periucundus. Qui cum bellum cõtinenter gerat aduersus trucas truculentos: eum ducatu bellico exornatum veluti obiscem opposuit procellę efferatarum gentium suffrenandę atq; ferocię retundędę. Tu vero militię huiusce nostrę litterariæ sacramentis initiatus. Et eloquentię candidatus: nihil omittis earũ rerum: quę tibi: quę tuis: quę familiæ esse possint ornamento. Quod mihi hortamentum sane fuit & incitabulum: vt tibi nuncupatim dedicarem commentarios. Tusculanarum Quęstionum: quos nuperime excudi: quibus spero me dedisse tale temperamentum: vt neq; immodice extuberarent: neq; anguste astringerẽtur: quorum doctrina: neq; promiscua est: neq; protrita: vtpote ex philosophię de prompta sacrario, interciśim flosculi intextũtur spirantes suaueolentiam magis: q̃ grauiolentiam. De tota re tu & cæteri sinceri lectores bene opinor iudicabunt. Virulentorum linguas & oblatratorum morsus nihil moror. Quod supereśt deũ rogo vt mihi tantisper vitam proroget: dum ero ad hanc commentãdi facultatem idoneus. In manibus sunt commentarij Apuleiani: quos interuallo breui intermissos ad officinam reuocare cõtendo: vt litteratoria incude formati vsui esse possint mercis nostrę negociatoribus & condimentorum nostrorum alimenta sectantibus. Vale & dilige doctorem.

Georgij mores.

Flosculi cõmentarijs insperśi in manibus commentarij Apuleiani.

UVA. BHSC. IyR_246

Philippi Beroaldi commentarii in quęstiones tusculanas.

PHILOSOPHIA donum dei dux vitæ. Virtutis indagatrix. vitiorum expultrix. Disciplina Disciplinarum sapietię amor. Vitę lex. Trifariam diuiditur. In moralem: naturalem: rationale. Prima componit animum. Secunda rerum naturam scrutatur. Tertia proprietates verborum exigit & structuram. Qui mẽbratim philosophiam diducunt: Cõtẽti sunt hac tripartita distributione. Quidam frustratim secantes non tam partiuntur q̃ concidunt ac lancinãt. Moralem quæ græce ethicę dicitur: cum primis excoluit. M. Tullius conditis voluminibus non paucis. Inter q̃ tusculanę quęstiones sunt famigeratæ. Quas hoc titulo inscripsit a villa tusculana: q̃ prius fyllæ Dictatoris: postea fuit M. Ciceronis qui alterã quoq; villam habuit quam vocabat Academiam. Ab exẽplo Academiæ Platonicæ. Vbi composuit volumina eisdem nominibus.

Laus philosophiæ.

Tusculana villa.

¶Marci Tullij Ciceronis Tusculanarum quęstionum Liber Primus.

QVm Defensionum laboribus senatorijsq; muneribus aut omnino aut magna ex parte essem aliquando liberatus retuli me Brute te ortante maxime ad ea studia quæ retenta animo remissa temporibus/longo interuallo intermissa reuocaui. Et cum omnium artiũ/ quę ad rectam viuendi viam pertinerent/ratio

QVm vbiq; fere se Platonis sectatorem profiteatur. In quęstionibus tusculanis: nõ minus stoicus est q̃ Platonicus: probatq; dogmata stoicorum quę austeriora sunt quorum astrictior est oratio: qui architecti fũt pęne verborum. In. M. Tullii Ciceronis libris deprendere licet: non Geometriæ: non musicæ: non grammaticæ: non denicq; vllius ingenuę artis scientiam ei defuisse. Hic dialeticę subtilitatem: hic moralis partis vtilitatem: hic rerum motus causasq; cognouit. Ita ex multa eruditione: & omnium rerum scientia exundat exuberatq; illa admirabilis eloquentia. Vt merito creditum sit & proditum. M. Tullii Ciceronis ingenium solum Romano imperio par fuisse latinæq; facundiæ pomerium protulisse: scribit autem nominatim ad. M. Brutum hasce quæstiones: hominem tum iucundum & carum: tum litteris præcellẽtem: cuius nomini librum illum de claris oratoribus Clarissimum dedicauit. Ad quem librum quoq; cui titulus est orator. Et quinq; volumina definibus bonorum malorumq; perscribit: quem quanti faciat identidem ostendit: qui tanta doctrina prędituss fuit: vti ne græcis quidem cederet in Philosophia: vt ei interdum ipse Cicero nõ satisfaciat. Namq; illum veluti fractum & elumbem infamabat: hic tyranno octonos fuit. Et si filius Cæsaris creditus: scripsitq; ad ipsum Ciceronem librum de virtute probatissimum. Et hoc veluti antequium sit interpretationum: quas laconicas inscribere destinauerã: vtpote concinnas & breues. Nolebam enim in his laxius fusiusq; euagari: sicut in commentariis propertii atq; tranquilli fumus latissime expaciati. Laco-

UVA. BHSC. IyR_246

nismon in his de industria sectarī animo erat: vt lectores diiudicare posset an iidem essemus in pauciloquio: qui in multiloquio existimamur. An in no bis versatile ingenium sit: quod & angusta copiose: & copiosa stricte possit edissertare: non enim minus artificiosum est latitudinem materiæ stricto sermone colligere: quam res breues late disserere: sed nodi enodari sine laxamēto: copia rerum explicari sine copiosa interpretatione non poterāt. Spero tamē me secutum tale temperamētum vt candidus lector: neq; multum de esse: neq; multum superesse sit existimaturus. Defensionum: laus boni oratoris: vt in actionibus forensibus defendere malit quā accusare: Cum homines hominū causa geniti sint: & deus sit mortali iuuare mortalem prēterea tum periculosum tū sordidum est: vt accusator nomineris: Quod contigit cuipiā. M. Bruto quid est enī tā inhumanū quā eloquētiam a natura ad conseruationē hominū datā: ad hoīm pestē pnicieq; cōuertere. Ad ea studia: philosophiæ studia signi ficat. Tēporibus tēpora bellorum ciuilium turbulēta intelligi vult. In quibus tollitur e medio sapientia vigeritur res vt inquit Ennius. Studio sapientiæ: Sapientia perfectū bonum est mentis humanæ philosophia sapientiæ amor est: & affectatio: quod & ipso nomine fatetur: quidam sapientiā dixerūt esse diuinorum & humanorum scientiam: quā græci sophiam vocant: philosophiam vero virtutis studium. Alii studium corrigendę mentis A quibusdā dicta est appetitio rectę rationis: ab aliis vitæ lex: philosophia vt ait verissime seneca. Animum formar & fabricat: vitam disponit actiones regit: agē da & omittenda demonstrat sine hac nemo securus est: philosophandū est: siue fato cuncta regūtur: siue casus res humanas impellit: siue deus vniuersi arbiter & conditor Cuncta disponit. Nostros: Laus romanorum: de quibus Plinius gētium in toto orbe pstantissima vna omni virtute haud dubie Romana extitit. Cicero quoq; alibi inquit. Ingenia vt multis rebus possumus iudicare nostrorum hominum multum cæteris hominibus omnium gentium prestiterunt. Institutis & legibus: De institutis antiquis Romanorum & disciplina studio sapientiæ / quæ philosophia dicitur / cōtineretur / hoc mihi latinis litteris illustrandum putaui. Nō quia philosophia græcis & litteris & doctoribus percipi non posset / sed meum iudicium semper fuit omia nostros / aut inuenisse per se sapiētius q̄ græcos / aut accepta ab illis fecisse meliora / quę quidem digna statuissent / in quibus elaborarent Nā mores & instituta vitæ resq; domesticas ac familiares nos profecto & melius tuemur & lautius / rē vero publicam nostri maiores certe melioribus tēperarūt & institutis / & legibus. Quid loquar de re militari / in qua cum virtute nostri multum valuerunt: tū plus etiā disciplina. Iam illa quæ natura nō litte

Accusatoris nomen sordidum.

Sophia.

UVA. BHSC. IyR_246

captus est apud Valerium: leges decēuirales ait Liuius esse fontem omnis publici priuatiq; iuris. Apud Mar. Tullium. Crassus orator sic refert. Biblio thecas me Hercule omnium philosophorū vnus mihi videtur libellus. xii. tabularum: siquis legum fontes & capita viderit & auctoritatis pondere & vbertate vtilitatis superare. De re militari: Hæc propria & veluti peculiaris Leges. xii. tabularum

ris assecuti sunt. neq; cū gręcia: neq; vlla cum gente generation sunt conferenda. Quę enim tanta grauitas: quæ tanta cōstantia ma gnitudo animi: pbitas: fides: quæ tam excellens in omni genere virtus i vllis fuit: vt sint cum maioribus nostris com paranda. Doctrina gręcia nos & omni litterarū genere superabāt: in quo erat facile vincere nō repugnantes: nā cum apud gręcos antiquissimum ē doctis sit genus poetarum: si quidem Homerus fuit: & Hesiodus ante romam cōditam Archilochus regnante Romulo: serius poetica lappeza nos accepimus: ānis fere. cccc x post Romam cōditam Liuius fabulam dedit Appio Claudio Cęci filio. M. Tu ditano cōsulibus/anno ante natum En nium qui fuit maior natu/q̄ Plautus/ & ars fuit romanorum: hac res Romana creuit ad summum hęc vt Mar. Tullii verbis vtar nomē populo Romano: hęc huic vrbi ętернam gloriam peperit: hęc orbem terrarum parere huic imperio coegit: lege Iosephū disciplinā bellicam Romanorum miro pconio extollentem. Doctrina gręcia. Mar. Tullius i oratione: p L. flacco tribuo gręcis litteris do multarum artium disciplinā non adimo sermonis leporem ingenii acumen dicēdi copiā Eusebius quoq; in. viii. præparationis euāgelicę Gręcia inquit sola homines generat vere cęlestes atq; diuinos. Natura ad omnem scientia natos. Cuius rei can sa est subtilitas aeris. Nō enī temere dixit Heraclius. Aer siccior anima prudentior: ac melior. Homerus ante romā Cor. nepos in primo chroni corum dixit homerum fuisse ante Romam conditam. annis circiter. C. lx. Sassius vero in annalibus de Homero & Hesiodo scriptum reliquit vtrumq; vixisse ante Romam Doctigręci

cōditam Siluius Albæ regnātibus: annis post bellum Troianum plus. clx. alii Homerum q̄ Hesiodum maiorē natu fuisse dixerunt. Alii minorē. Mar. Varro no esse dubium inquit quin aliquo tēpore eodem vixerint cōsq; synchronos fuisse testatur. Liuius. A. Gellius i. xvi. primus omnium. L. Liuius poeta fabulas docere Romæ cepit post Sophoclis: & Euripidis mortem annis plus fere. C. & lx. idem a liubi Liuium appellat antiquissimum poetam. Eiusdem Titus Liuius & Valerius maximus meminerunt quem suarum fabularum actorem extitisse tradunt. Cognominatus est Andronicus. De quo sic Diomedes. Constat apud Romanos: primum latino sermone comediā Liuium Andronicum scripsisse. Ennium: Mar. Varro in primo de poetis li- Liuius andronicus.

UVA. BHSC. IyR_246

bro scripsit. Q. Ennium natum esse. Q. Valerio & C. Manilio Consulibus. Tarentinus fuit. Si Eusebio credimus. Mela Pōponius ait ruidas apulię oppidum Ennio ciue esse nobiles: cui astipulatur silius cum ait miserunt calabri rudię genuere vetuste periit morbo articulari. Neuius: Hic stipēdia fecit bello punico primo: Plautus vero floruit in scena id temporis: quo Mar. Cato orator in ciuitate. In originibus: scilicet portii Catonis. De quibus voluminibus: hęc Cicero ī Bruto. Iam vero origines Catonis quem florem aut quod lumen eloquentiæ non habent idem mox paulo in hāc sententiam: vtinam extarēt illa carmina. quę multis seculis ante suam etatē in epulis esse cātitata a singulis conuiuis. De clarorum virorum laudibus in originibus scriptum reliquit Cato: scriptionem originum taxat festus Pompeius: tanq̄ mutilā: cum ait originū libros q̄ inscripsit Cato non satis plenū titulum propositi sui videtur amplexus: quando p̄grauant ea: quæ sunt rerum gestarum populi Romani. Huic generi scilicet poetarum: poeticæq; disciplinæ. Oratio Catonis: Idem Cato scripsit orationes amplius cētū quinquaginta.

Origines Catonis.

Probrum.

Vt probrū: Dedecus turpitudinem: alias conuitium. Alias stuprum & īcestum: lex fuit apud Romanos: vt probrum virginis vestalis capite pnniretur. M. nobiliori: cognomentū est. Dicebatur enī M. Fuluius nobilior: qui ætholos vicit. Vnde ouans vrbem introiuit. Ambraciam signis tabulisq; dictis spoliauit: quam victoriā Ennius insigni poemate celebrauit. Q. Fuluius nobilior. M. huiusce filius Ennium ciuitate donauit. Fabio quod pingeret: Cognomen ex pictura traxerunt fabii clarissime gentis. Dicti enim sunt pictores: princepsq; huius cognominis Fabius ædem salutis pinxit: quæ pictura durauit ad Plinii memoriam æde Claudii principatu exusta. Refert Liuius Sabium pictorem delphos ad oraculū missum Hannibale italiam vexante fuit: hic scriptor annalium: sed impolitus ac sine vllis ornamentis: sensus est: si honoratus laudatusq; esset Fabius co-

Fabii pictores.

Neuius/ sero igitur a nostris poetæ vel cogniti/ vel recepti. Quamquam est in originibus/ solitos esse in epulis canere conuiuas ad tibicinem de clarorum hominum virtutibus/ honorē tamen huic generi non fuisse declarat oratio Catonis/ in qua obiecit vt probrum Marco nobiliori/ q̄ in prouinciam poetas duxisset (duxerat autem consul ille ī ętholiam vt scimus Ennium) quo minus ergo honoris etat poetis/ eo minora studia fuerunt. Nec tamen si qui magnis ingenijs in eo genere extiterunt/ nō satis græcorum gloriæ responderunt/ an censemus si Fabio nobilissimo homini laudi datum esset/ q̄ pingeret non multos etiā apud nos futuros polycletos & parrhasios fuisse? honos alit artes/ omnesq; incenduntur ad studia gloria/ ia-

UNIV. BIBL. CAL. LYR. 246

gnomento pictor ex arte pingendi fuissent haud dubie apud Romanos non pauci pictores ægregii: quales polycletus parrhasiusq; fuerunt. Miror Cicero cerone ronem cum de pictoribus loquatur mentionem facere polycleti. qui statuarius fuit: & ex ære signa fecit nobilitata scriptorum præconio: cum primis fecit Astragalizontes: hoc est talis ludentes: quo opere nullum absolutius iudicant. Sic erudiuit hic toreuticen: vt Phidias aperui: proprium eiusdem vt vno cruce insisterent signa quę faciebat. parrhasius autem descēdit cū Zeuxide in certamen picturæ primus symetriam dedit picturę: primus argutias vultus elegantiam capilli venustatē oris expressit. De vtroq; Plinius satis multa. Honos alit artes: In hanc sentētiam Valerius: virtutis verrimū alimentum est honos. In neruorum cātibus: Musicam significat. Antiqui neruias vocabant cordas lyræ: vtpote ex neruis confectas. Epaminundas: Hic thebanus honesto genere natus parte polymnoCitharisare: & cātare ad cordarum sonū doctus est a Dionysio: Carmina cātare tibiis ab olympiodoro: saltare a caliphrone: In philosophia pceptore habuit lysiam pithagoreum: fuit: modestus: prudēs: grauis: peritus belli: fortis manu aīo maximo: adeo veritatis diligens: vt ne ioco quidem mentiretur. Fidibus: Cithara: & chordis canoris. Virgilius threicia fretus cithara fidibusq; canoris. Habitus indoctior: Quitilianus in primo. Vnde etiam ille mos: vt in conuiuiis post cenam circūferetur lyra: cuius cum se imperitum Temistocles confessus esset: vt verbis Ciceronis vtar est: habitus indoctior: scribunt historici cymonem in cena apud Laomedontē non inuitum decantasse: ex quo laudatus est: impositusq; Themistocli quod ille neq; cantare: neq; fidibus didicisse Verum amplissimam opulētissimāq; rempublicam sese scire facere iactasset In grecia musici: Tantum antiquis illis temporibus apud græcos venerationis musicæ fuit: vt idem musici: & vates: & sapientes: iudicarentur auctor est timagines omnium in litteris studiorum antiquissimam musicen extitisse. Constat citharedicam artem inter honestas pfessiones numerari: per hanc orpheus plurimum potuit: hāc phi

Polycletus Astragalizontes.

Parrhasius

Neruiæ Epaminundas.

Dictū themistoclis.

Luas musices.

lycletum adducat

UVA. BHSC. IyR_246

losophi graues amant: hanc diligunt muſę: quibus tradentibus in vſum hō minum venit: hæc in agonibus hoc eſt ſacris certaminibus coronatur. Geometria: In numeros atq; formas diuiſa Geometria eſt: quam oratori neceſſa riam eſſe autumat eruditi: precipit Plato geometriam muſicamq; pueris eſſe dicendam: quæ ab ęgyptiis vt ait ſtrabo duxit originem ſicut a phenicibus arithmetica. Mathematicis:

Geometria

Mathematici.

Aſtrologiam: Arithmeticam Geometriam: muſica mathematicas diſciplinas vocant: vnde mathematici his diſciplinis vacātes dicti: alias mathematicus accipitur pro genethliaco aſtrologoq; ſuperquo apud Suetoniū ſatis multas. Xenophon ſcribit Socratem nō magni mathematicas diſciplinas feciſſe. Racionandi: Calculandi ſupputandi computandi. Vnderationatores dicti: qui calculatores vulgo nominātur dictione latina & proba. Martialis nec calculator nec notarius velox: maiore quiſq; circulo coronetur. Modum: Cum videlicet geometria tollat ſe ad rationem vſq; mundi: & ſiderum certos conſtitutoſq; curſus numeris explicare molia tur. Contra: econtrario. Galbā: In primo de oratore equidem inquit ſergium galbam memoria teneo diuinum hominem in dicendo: eiuſdem meminit in Bruto: & nos in vii. tranquilli commentario

Rocinatores.

Calculatores

Galba orator.

cendum: poſt autem eruditum: nā Gal bam africanū Lelium doctos fuiſſe me moriæ traditum eſt: ſtudioſum autem eum qui ijs ætate antecibat Catonem: poſt vero Lepidum Catonē Graccos: deinde ita magnos noſtram ad ętatem vt non multum aut nihil omnino græcis cederetur. Philoſophia latuit vſq; ad hanc ętatem nec vllum habuit lumen litterarum latinarum: quæ illuſtrāda & excitanda nobis eſt: vt ſi occupati profuimus aliq̄d ciuibus noſtris proſimus etiam ſi poſſumus ocioſi: in quo eo magis nobis eſt elaborādum: q̄ multi iam eſſe latini libri dicuntur ſcripti inconſiderate ab optimis illis quidem viris: ſed non ſatis eruditis. Fieri autem poteſt vt recte quis ſentiat: & id quod ſentit, po

Aphricanus eloquēs.

Porcius Cato

Lepidus porcinna.

Carbo orator.

Canorus Gracchi.

Aphricani: Pu. aphricanus Et cuius Leuius imprimis eloquentes fuerunt. Antiquitate magis delectari: & libenter verbis priſcis vt viſus eſt Leuius. Refert Aulus Gellius. Scipionem omnium ætatis ſuæ puriſſime loquutum eſſe. Catonem: porciū Gatonem ſignificat qui fuit optimus orator: optimus ſenator: optimus imperator: qui ſine emulo agricola condidit librum de re ruſtica origines: orationes: qui ceſorius dictus eſt. Lepidum: Marcum Emilium lepidum ſignificat: qui eſt porcina dictus: & ſummus orator habitus iiſdem temporibus fere quibus galba. Catonem. Lego carbonem fuit autē Caius carbo orator canorus & volubilis: & ſatis acer: eundem Lucius Gellius & vehementem & valde ducem: & perfacetum fuiſſe dicebat hic optimus illis temporibus eſt patronus habitus. Gracchos: Duo fuerunt gracchi

UVA. BHSC. IyR_246

fratres. Tiberius & Caius: ambo eloquentes: quorum eloquētiæ mater Cornelia multum cōtulit: verum & doctior & eloquētior fuit Caius: qui erat minor natu: quo nemo plenior nemo vberior fuisse fertur: grandis erat verbis sapiens sententiis: genere toto grauis. Si occupati: signat tempus: quo i causis forensibus dominabatur: & quo consul Catilinæ coniurationem detexit vindicauitq;. Otiosi: Dum feriati a rebus forēsibus i otio ista conscribimus: vir doctus enim plura in otio conficit: q̄ reliqui i negocio. Scripti inconsiderate: ante Ciceronem fuerunt aliquot ipoliti & rudes: qui philosophiam latini tate donare conati sunt: sed tam illepide & improspere: vt eam potius polluere: q̄ exornare viderentur Duo vero lumina doctrinarum eodem tempore extiterunt. Mar. Tullius & Mar. Varro: qui philosophiam latinę loqui docuerunt Eiusq; exornatores exti terunt: hinc ait Martianus capella. Marti Varro. dialecticā prima in latinam vocem pelexit industria: ac fandi possibilitatē per scholas ausonias cōparauit. Quod eas nec disponere: Inter pręcepta rhetorices cum primis celebratur dispositio: quæ docet singula suis locis decenter collocare: igitur qui inuenta sua mādat litteris citra dispositionem & sine eloquutionis ornatu: is placere nō potest: officium perfecti orationis est: vt probet: vt delectet: vt flectat: probare necessitatis est. Delectare suauitas: flectere victoriæ. Ipsi legunt: Ita oratius quin tine riuali teq; & tua solus amares. Illa: scilicet oratoria: scribit Cicero in oratore se oratorem extitisse nō ex rhetorum officinis. Sed academię spatiis: philosophorum enim disputationibus maxime orator est adiutus: cum omnis vbertas: & quasi sylua dicendi ducta ab illis sit. Motus Isocratis gloria: Isocrates magnus orator fuit & perfectus magister: qui & scripsit multa pręclare & docuit alios: cuius domus cunctæ græciæ quasi ludus quidam patuit: atq; officina dicendi solitus erat hic scribere aliis orationes: quibus in iudiciis vterentur Aristoteles quasi subinuidēs gloriæ Isocratis cepit & ipse post meridianis scholis pręcipere artem oratoriam. Noto quidē illo vt tradi tur versu frequēter vsus: σιγᾶν ἐστι λοιδορεῖσθαι σοφὸν πρᾶγμα καὶ λέγειν: id est turpe esse tacere & Isocratem pati dicere. Prudentiā cum eloquentia: nomine

Duo lumīa doctrinarū

Disp̄ositio.

Domus Isocratis officina dicēdi

UVA. BHSC. IyR_246

Philoſophia maxima diſciplinarum.

Diſputator pigmentis oratoriis venuſtādus

Schola vnde.

Cōtrouerſiæ.

Cauſæ Declamatio.

Romanus ſedēdo vicit.

Prudentiæ hoc in loco ſignificari videtur philoſophia ſtudium q̄ ſapientię: cuius maximus profeſſor erat Ariſtoteles: Dixit tamen Mar. Tullius in primo de officiis. Ariſtotelem delectatum ſtudio philoſophię contemptiſſe forenſe dicendi genus. Priſtinum dicendi ſtudium oratorium & forenſe. In hac maiore arte: Philoſophiam intelligi vult: quę diſciplina ſ eſt diſciplinarum: & inter ingenuas diſciplinaſ haud dubie primatum tenet. Seneca inter ſtudia liberalia. Solum ſapientiæ ſtudium dicit eſſe liberale: ſublime forte magnanimum: Cætera puſilla & puerilia eſſe. Copioſe poſſet: perfecta illa philoſophia eſt: quæ eloquētię ornamentis culta prog reditur. Diſputator eni: & philoſophus: ſi qua ei delectandi cura eſt: Rhetorico colore aſpergendus eſt. Et pigmētis oratoriis venuſtandus. Sicut orator ſi pſuadere vult: dialecticis quaſi neruis atq̄ oſſibus eſt roborandus. Scholas græcorum Scholam dici ludum litterariū: quis ignorat a verbo grę co ſcholazo: quod ſignificat vaco: quoniam ſcilicet cæteris rebus omiſſis vacare liberalibus ſtudiis pueri debent: Auſonius tamē ſcholam a vacatione dici ſentit & laxamēto quod pueris interdum dādum eſſe pſcribit Sic enim inquit. Grato ſchola nomine dicta eſt. Iuſta laboriferis tribuantur vt otia muſis. Nunc Cicero ſcholas intelligi vult diſputationes controuerſiaſq̄: quę in ſcholis inter doctorē: & diſcipulos ocioſe agitari ſolent. Declamitabam cauſas: Seneca in primo declamationum. Declamabat inquit Cicero: nō quales nunc: controuerſias dicimus: nec tales quidem quales ante Ciceronem dicebant: quas theſis vocabant: controuerſias nos dicimus Cicero cauſas vocat. Declamatio ſenilis: Diſputatio philoſophica. Declamationis nomen auctore ſeneca apud nullum auctorem antiquū Ante ipſum Ciceronem inueniri poteſt: eſt autem declamatio vt putat caluus domeſtica exercitatio quę res plurimum conducit eloquentiæ: quod dicendi genus vtinam non exoleuiſſet: vtinam his temporibus vigeret. Ad alendam formandamq̄ eloquentiam: cuius vix vmbram retinemus: & eius quidem infractæ & corruptæ. Sedens: ex ſocratis inſtituto vetus prouerbium eſt. Romanus ſedendo vincit' Et plautinus ſeruus ait. Nimio plus ſapio ſedens. Socrates autem potiſſimum ſedens diſputabat: & ita inducitur a Platone apud

tia iungere: ſic nobis placet: nec priſtinum dicendi ſtudium deponere & in hac maiore: & vberiore arte verſari. Hanc enim perfectam philoſophiam ſemper iudicaui: quæ de maximis quęſtionibus copioſe poſſet ornateq̄ dicere: in quam exercitationem ita nos ſtudioſe operā dedimus: vt iam etiā ſcholas gręcorum more habere auderemus Vt nuper tuū poſt diſceſſum: in tuſcula no: cum eſſent cum plures mecum familiares: tētaui quid in eo genere poſſem. Vt eni ante ea declamitabam cauſas: quod nemo me diutius fecit: ſic hęc mi chi nunc ſenilis eſt declamatio ponere

UVA. BHSC. IyR_246

quem in libris de republica. ait se consedisse cum multis in domo polemarchi: & in phedro sub procerissima platano considens disserit: & in pluribus quoq; aliis dialogis. Ambulans. Aristotelis more qui ambulans disserebat vnde peripatetici nuncupati περ πατοη: enim græci vocant ambulationem hinc Aristoteles commentationes vespertinas Δει λινωη περιπετοη: id est post meridianam ambulationem appellabat. Ego quoq; ambulans cudere commentarios & orationes componere soleo: excipiente quæ dictamus Raynaldo nostro: Discipulorũ probatissimo: qui mihi a manu est. Socratica ratio: totus plato: qui deus philosophorum nuncupatur constat ex dialogis: quoniam scilicet per disputationem Interrogando respondendo dicendo. Contradicendo facillime veritas ellicitur: & cuncta magis colliquescunt. In dialogis autem platonicis: qui diuinitus scripti sunt ferme semper Socrates disputator ĩducitur Platonis ipsius doctor: & philosophorum fons cum nullã ipse litteram scripserit: tradit tamen Plato poematia quædam a Socrate in apollinem composita fuisse. Quod verissimillimum. Ex doctrina academicorum hoc dictum est: q nihil affirmabant: & incomprensibilitatem maxime asserebant. Vnde dicti sunt σκεπτικοι και απορριτικοι id est consideratores dubitatoresq; quorum proprium est opinari: & M. Tul. in hortẽsio se magnum opinatorem esse commemorat: & vt testis est Cicero in secundo de finibus quasi desperata cognitione id sequi volunt: quodcunq; verisimile videatur. Quasi agatur res: per dialogismum: dialogumq;. Ita enim res agi videtur: vbi calloquutores introducũtur: vbi discipulus interrogat magistrum: & ille ad interrogata respõdet problemata dissoluens: & petitiones enucleans: in hortensio ait Cicero veri inueniendi causa contra oĩa dici oportere. Malum mihi videtur: propositio discipuli per dialogum quę in pomponiũ atticũ esse volũt: & ideo per litteram. A. nomẽ attici signãt: qui interrogat quęrit ex. M. Tullio perinde ac ex magistro: & ille respondet: vnde merito q̃stiones a q̃rendo dicte: gręci zetemata: & ꝓblemata appellãt: ex hac disserẽdi

iubebam: de quo quis audire vellet: ac id aut sedens aut ambulãs disputabam Itaq; dierum quinq; scholas vt gręci appellant / in totidem libros contuli. Fiebat autem ita vt cum his qui audire vellet dixisset quid sibi videretur / tum ego contradicerem. Hæc est enim vt scis vetus & socratica ratio cõtra alterius opinionem disserendi. Nam ita facillime quid verissimilimum esset inueniri posse Socrates arbitrabatur / sed quo commodius disputationes explicentur / sic eas exponam quasi narretur / ergo ita nascetur exordium. A. Malum mihi videtur esse mors. M. his ne qui mortui sunt? an his quibus moriendum est? A. vtriusq;. M. est igitur miserum: quoniã

Vnde peripatetici.

Excipiente Raynaldo nostro discipulorũ probatissimo.

Socrates litteram nullã scripsit

Cõsideratores academici.

Opinatorẽ.

zetemata ꝓblemata.

UVA. BHSC. IyR_246

formula maxime veritas vel quod veriſſimillimum ſit inueniri poteſt. Eſt igi
tur miſerum: quibuſdam argumẽtum hoc: quaſi parum probum improbatur:
tanꝝ neq; conſeques neq; neceſſarium ſit. Si malum ergo miſerum: cum inter
pleraq; mala in hominibus: non tanti ponderis vt miſerum efficiant: veluti ſi
diues equum amiſerit: ſi robuſtus febricula laboret: hæc enim mala ſunt ſed
non talia: quę miſeriam affer
re poſſint: verum Cicero ſtoi
cos ſequutus q̃ rectiſſime col-
ligit: ſi malum ergo miſerũ:
ſtoicis enim placet: i eo quod
malum ſit ineſſe & miſeri⁹ &
erumnas: & calamitates om-
nis: ex quo colligim⁹ ſi mors
malum: ergo miſerum. Con-
ſequitur enim id ex dogmate
ſtoicorum: apud quos tamen
Adiaphorõ Mors neq; es mors nec bonum nec malum
erumnarum eſt: ſed adiaphoron id eſt in-
diferens. Si conſtare vis: ſi cõ
ſentanea dicere: ſi hanc ſentẽ
tiam: quod mors malum ſit.
Conſtantem: firmam: ratam
habere vis. Sẽper: Et tempo-
re preterito & futuro. Miſerię
finis: Ita Cęſar apud Saluſtiũ
ait mortem erumnarum re-
quiem eſſe in luctu atq; miſe-
riis. Eam cuncta mortaliũ ma
la diſſoluere. Lucanus. Mors
vltima pena eſt: nec metuen-
da viris: & Oratius: morsvl-
Sẽpiternũ. tima linea rerum eſt. Sẽpiter
nam: ſempiternum vel eternũ
proprie dicitur: quod neq; ini
tium vt eſſet habuit neq; ceſ-
ſaſſe vnq̃ poteſt eſſe quod eſt
auctor origines in primo periarchon Centum milibus annorum loqui vide
tur ſecundum eos: quimundum neq; genitũ neq; interiturum vnq̃ fuiſſe pro-
Hoĩes ſem- diderunt: & ita homines ſemper fuiſſe neq; vnq̃ niſi ex hominibus natos atq;
per fuiſſe. eorum generi caput exordiumq; nullum extitiſſe arbitrati: ſunt quę opinio au
ctores habet pythagoram: architam: omneſq; adeo pythagoricos: Ariſtote-
les quoq; ſtagirites: & theophraſtus: multiq; non ignobiles peripatetici idẽ
ſcripſerunt. Triceps apud inferos cerberus: feſtiuiter ludit: tanꝝ talia minime
Inferos nõ metuenda ſint: cecinit enim Lucretius. Inferos nullos eſſe: & concludens ait:
eſſe. qui neq; ſunt vſquã neq; poſſunt eſſe profecto: pythagoras apud Ouidium in
quit. Quid ſtyga quid tenebras & nomina vana timetis materiem vatum. Se
neca in libro de conſolatione ad martiam. Illa inquit quæ nobis inferos fa-

malũ. A. carte. M. ergo & hi quibus eue
nit iam vt morerentur: & hi quibus euẽ
turum eſt miſeri. A. mihi ita videtur. M.
nemo ergo non miſer. A. prorſus nemo
M. & ſi tibi quidem cõſtare vis: omnes
quicunq; nati ſunt: eruntve: non ſolum
miſeri: ſed etiam ſemper miſeri: nam ſi
ſolum eos diceres miſeros: quibus mo-
riendum eſſet neminem tu quidem eo
rum qui viuerent/ exciperes/ morien-
dum eſt enim omnibus: eſſet tamẽ mi-
ſerię finis i morte quoniam autem etiã
mortui miſeri ſunt: in miſeriam naſci-
mur ſempiternam. neceſſe eſt enim mi
ſeros eſſe eos: qui centum milibus an-
norum ante occiderunt: vel potius om

UVA. BHSC. IyR_246

ciunt terribiles fabulæ est: nullas imminere mortuis tenebras: nec carcerem: nec flumina fragrantia igne: nec tribunalia & reos luserunt illa poetæ & vanis nos agitauere terroribus: quinetiam. Mar. Tullius in oratione pro cluentio falsa esse: quæ de inferis traduntur indubitanter affirmat: idq; ab omnibus intelligi. Diuus Augustinus vtpote ecclesiasticus scriptor: iferos esse qui dē non negat sed in qua mundi parte sint hominem scire neminem arbitratur. Cocyti fremitus: De cocyto acherote leteo anne: stygia palude: phlegetonte reliquisq; infernorum terriculamentis plurima Plato & poetæ diuulgarūt omnibus notissima philosophorum vetustissimi non aliud esse inferos dixerunt: q̄ corpora mortalium: hoc animæ sepulchrum: hoc plutonis cauea hoc inferos vocauerunt: & omnia quæ illic esse creditur fabulosa persuasio in humanis corporibus assignat: conati sunt: obliuionis fluuiū nihil aliud esse asserentes q̄ errorem animæ obliuiscentis maiestatem vitæ prioris: consimiliter Phlegetontem ardores irarum & cupiditatum esse putarunt: Acherontem quicquid fecisse dixisse ve vsq; ad tristitiam humanæ varietatis more nos pœnitet. Cocytum quicquid homines in luctum lachrymasq; compellit: stygem quicquid inter se animos humanos in gurgite mergit odiorum. Transuectio: scilicet animarum. Quas transuehit Acherontem cymba ferruginea portitor caron. Enectus siti: Necatus vt inquit. Priscianus in vndecimo proprie dicitur ferro: Nectus siue Enectus alia vi: sitis autem tantali designat supplicium auarorum: qui magnas inter opes inopes sunt: & in copia sitiunt: & in affluentia esuriunt: quoniam vt vetus prouerbium est. Auaro tam deest quod habet: q̄ quod non habet. Notandum est: quod tantalo quoq; saxum impendere traditum est: quod ad superstitionem refertur a Lucretio cum ait Diuum metus vrget inanis mortales casumq; timent quem cuiq; ferat fors. Marcus Tullius in primo de finibus ad mortem metumq; refert. Accidit inquit etiā mors quæ quasi saxum tātalo semper impendet. Sisyphus: Sisyphum saxum voluentem: nihil aliud intelligi vult: quam ambitionem & repulsam: quia se mel repulsi petitores ambire non desinunt peterecq; non cessant. Lucretius: Sisyphus in vita quoq; nobis ante oculos est: qui petere a populo fasces sceuasq; secures imbibit & semper victus tristisq; recedit: Alii saxum ingens voluere significari aiunt in efficacibus laboriosisq; conatibus vitam terentes. Neq; proficit hilum quicq̄ tantillum minimum hilum putāt esse quod grano fabæ adheret ex quo nihil & nihilū. M. Varro li. de analogia nouissimo: itaq;

nes quicūq; nati sunt. A. ita prorsus exi
stimo. M. dic quæso num te illa terrent
triceps apud inferos Cerberus: cocyti
fremitus: traiecto acherōtis mēto sum
mam aquam attingens siti enectus tā
talus: nū illud quod sisyphus versat sa
xum: sudans nitendo: neq; proficit hi
lum fortasse etiam: inexorabiles iudi
ces: minos: & rhadamantus: apud quos

adhuc te

Saxum in
no? vnum ad
Esc. Virgil
Aeneidos 6.

Inferi in no
bis.

Obliuionis

Phelegetō.
Acheron.
Cocytus
Styx.
Necatus.
Nectus
Sitis tanta
li ad
Auaros.

Tantalo sa
xū impēdet
Sisyphi pe
na ad ambi
tiosos.
Hilum

UVA. BHSC. IyR_246

vt eum quem putamus esse non hili. Dicimus nihili: sic in quo putamus esse nequicq̃ dicimus neq̃ dixit vetus poeta: Necp̃ discendi facit hilum: quod valet necp̃ dispendii facit quicq̃. Priscianus in sexto: nihil & nihiluma non & hilum est compositum: quod sine dubio est nomẽ hilum enim pro vllum vetustissimi proferebant. Minos & Rhadamantus: De his Virgilius. Quæ-

Rhadamantus iudex asiaticorum.

sitor minos vrnam mouet & gnosius hęc rhadamãtus habet durissima regna. Castigatq̃ auditq̃ dolos subigitq̃ fateri: scribit Plato in gorgia. Iouem constituisse filios iudices apud inferos minoen. Eacum & rhadamãtum. Ex quibus rhadamãtus asiaticos iudicat Eacus europeos minos vero tanquã quæsitor præest.

Crassus. Oratores.

Lucius Crassus. Nomina sũt nobilissimorum oratorũ patronorũq̃ qui disputant apud Ciceronem in libris de oratore. In bruto vero ait Crassum & Antoniũ oratores maximos fuisse Lucio Crasso nihil statuo inquit fieri posse p fectius. Erat summa grauitas erat cum grauitate iunctus facetiarum & vrbanitatis oratorius non scurrilis lepos. In Antonio vero ait actionem fuisse singularem cuius vox fuit subrauca. Erat memoria summa: cui omnia veniebant in mentem: hic est Antonius: qui dixit a se disertos visos esse multos eloquentem autẽ neminem. Apud græcos iudices. Minoen rhadamantum: & eacum. Demosthenem: oratorum græciæ columen & decus: quo Marcus Tullius athenas ipsas magis athicas fuisse non credit. Plinius in epistolis. Demosthenem normam oratoris & regulam esse refert. Maxima corona: Coronam populi dicit multitudinem: circum subsellia in iudiciis stare solitam. Adeo ne me: Scite facit discipulum inferos negare: quos si esse affirmasset: non poterat disputatio longius protrahi. Pictorum portenta: Iuxta illud Oratianum: pictoribus atq̃ poetis quidlibet audiendi semper fuit æqua potestas. Philosophorum. Vt platonis & platonicorum: qui inferos esse cõfirmãt. Excors: Insipiens: imprudẽsq̃: super hoc verbo mox plura.

Antonius.

Demosthenes.

Regula oratorum

nec te. L. Crassus defendet: nec. M. Antonius nec quoniam apud græcos iudices res agetur: poteris adhibere Demosthenẽ tibi ipsi/pro te erit maxima corona: causa dicenda hæc fortasse metuis: & iccirco mortem censes esse sempiternum malum. A. adeo ne me delirare censes vt ista esse credam? M. an tu hec esse non credis? A. minime vero. M. male hercule narras. A. cur quæso? M. quia desertus esse possem: si contra ista dicerẽ. A. quis enim nõ in eiusmodi causa: aut qd negocij est: hæc poetarũ & pictorũ portẽta cõuincere. M. at q pleni sũt libri phylosophorũ cõtra ista ipsa differẽtiũ. A. inæpte sane: quis est enim tã excors: quẽ ista moueant? M. si ergo apud inferos miseri non sunt: ne

UVA. BHSC. IyR_246

Ista: Quæ de inferis produntur: quę vt Iuuenalis ait: nec pueri credūt. Apud inferos vlli: si inferi nusq̄ sunt consectarium est: vt apud inferos nulli sint: nec miseri: nec non miseri. Nusquā non: Alicubi sint necesse est. Nusquā esse puto: Autumat discipulus nusquā esse mortuos: tanq̄ morte omnis sensus extinguatur: intereatq̄ animus vna cum eorpore: secundum dogma epicureorum. Miseros quia nulli sūt: In hanc sententiam ait Augustinus in. xi. de ciuitate dei. vi quadam naturali ipsum esse iucundum est: vt no ob aliud hi: qui miseri sunt nolint: interire Et mox paulo: si qs miserimis immortalitatem daret: qua nec ipsa miseria moreretur ꝓpositio sibi quod si in eadem miseria semper esse nollent: nulli & nusquā esset futuri sed omnimodo peritu ri: pfecto exultarent leticia: & sic semper eligeret esse quā omnino non esse. Quem esse negas: Quoniā qui miser est sine sensu esse nō potest. Vnde repugnātia sunt miserum esse & nullum esse. Ita hebes: Obtusi: crassiq̄ ingenii. Fortunas: Diuitias opulentias. Crassum autē illum significat omnium quiritium post Syllam ditissimum: qui parthorum esuriēs aurum apud illos occubuit cruciabiliter interfectus: hic negabat diuitem esse nisi qui repditu annuo legionem tueri posset. Si igitur non sunt: Interrogatus philosophus ab Alexandro magno. Vtrum plures viui essent an mortui: viuētes inquit: mortui enim non sunt. Antequam sum natus. Non magis inquit Plinius a morte sesus vllus est aut corpori: aut animę: quam ante natalem sibi quisq̄ specimen securitatis sumere pōt ante genitali experimēto. Pugnantia:

Esse iucundum est.

Esse i miseria q̄ nō ee.

Dictū crassum.

Mortui nō sunt.

sunt vlli apud inferos quidē. A. ita prorsus existimo. M. vbi sunt ergo hi quos miseros dicis. aut quem locum incolūt: si enim sunt nusquam esse non possunt A. ego vero nusquaz esse illos puto. M. igitur ne esse quidē. A. prorsus isto modo: & tamen miseros ob idipsum quidem quia nulli sūt. M. iam mallem cerberum metueres quam ista tam inconsiderate diceres. A. quid tandē. M. quē esse negas: eundem esse dicis: vbi est acumen tuum: cum enim miserū esse dicis: tū eū qui nō sit/ dicis esse. A. nō sū ita hebes vt ista dicā. M. quid dicis igitur. A. miserum esse verbi causa Marcū crassum: qui illas fortunas morte dimiserit miserum. Gn. Pompeium qui tanta gloria dignitate tāta sit orbatus omnes deniq; miseros qui hanc luce careant. M. reuolueris eodē: sint enim oportet: si miseri sint: tu autem modo negabas eos qui mortui essent: si igitur non sunt nihil possunt esse ita ne miseri quidem sunt. A. non dico fortasse etiam ꝓsentio: nam istud ipsum non esse cum

UVA. BHSC. IyR_246

Capena.

Calatinus.

Seruilius Isauricus.

Metellorū cognomia.

Isagogæ.

Axiomata Pronuncia tum. Proloquiū Axioma.

Pugnant hæc inter se. Miserum esse & nullum esse: quoniam miseria sine sensu esse non potest: qui vero nullus est omni caret sensu. Porta capena: De hac Iuuenalis. Madidamq; capenā: & Martialis. Capena grandi porta qua pluit gutta. Calatini. Attilius calatinus primo punico bello carthaginensium præsidia ex munitissimis siciliæ ciuitatibus deiecit: panormum cepit: siciliam perlustratus magnā hostiū classem superauit. Seruiliorū: Ingēta seruilia floruit seruilius is: qui pcōsul Isaurici cognomen meruit ex isauria regiōe sub iugum missa vectigaliq; facta: cuius Amilianus marcellinus & reliqui meminerunt. Metellorū. De metellis. Plinius. Liuius Cicero cęteri: in qua familia sūt famigerata cręticorum macedonici: dalmatici. belearici. cognomenta. Verbo: Scilicet essetā q̄ aliud sit dicere miserum homine: aliud miserum esse homine: cum id verbum est plerūq; absit: & extrinsecus subintelligatur sine sententię detrimento. Dialecticis: Isagogas vocant dialectici introductiōes: quas necessū est adire atq; cognoscere his qui in disciplīas dialecticas īduci atq; imbui cōcupiscūt. Omne pronunciatum. Mar. Var. & Lelius Varronis magister pfata & proloquia appellāt: quæ græci ἀξιώματα quod Cicero pronunciatum interpretatur. Axioma autem sue pronūciatum: siue proloquium est sententia in qua nihil desideratur quod vti planius fiat exēplo instruemus. Igitur Axioma siue proloquiū dicere placet: siue pronunciatum huiusmodi est. Hānibal penus fuit. Scipio nūmātiam deleuit milo cædis damnatus est & omnino quicquid ita dicitur plena, & perfecta verborum sen-

fueris/miserimum puto. Quid miserius/ q̄ omnino nunq̄ fuisse? Ita qui nondum nati sunt/miseri iam sunt/quia nō sunt/ & nos ipsi si post mortem miseri futuri sumus miseri fuimus anteq̄ nati. Ego autem non commemini antequā sum natus me natum miserum. Tu si melio re memoria es velim scire/& ecquid de te recordare. A. Ita iocaris/quasi ego dicam eos esse miseros/qui nati non sunt & nō eos miseros qui mortui sunt. M. Ergo esse dicis eos? A. immo quia non sunt cum fuerit eos miseros esse. M. Pugnantia te loqui non vides? quid enim tam pugnat/ quam nō modo miserum sed omnino quicquam esse q̄ non sit? An tu egressus porta capena cum calatini, scipionum, seruiliorum, metellorum, sepulchra vides miseros putas illos? A. quoniam me verbo præmisi/ post hac non ita dicam/miseros esse. sed tantum miseros ob idipsum/quia non sunt. M. Non dicis igitur miser est. M. Crassus/ sed tantum miser. M. Crassus, ita. Alpa

UVA. BHSC. IyR_246

tentia: vt id necesse sit aut verum aut falsum esse: id a dialecticis αξιωμα appellatum est a.M.Varrone proloquium a.M.autem Cicerone pnunciatum: quo ille tamen vocabulo tantisper se vti attestatus est quoad inquit melius inuenero: sicut rettulit .A.Gellius videlicet respiciens ad hunc Ciceronis locum: Aliubi.M.Tullius dixit fundamētum dialecticę esse axioma: quod ait esse quasi effatum. Est pterea αξιωμα .i. pronunciatum qd alii adiunctum alii cōnexum dixere: id tale est: si Plato ambulat Plato mouetur. Si dies est sol super terram est. Est itē aliud qd gręci Διεζευγμενον αξιωμα nos disiunctum ploquiū dicimus. Id huiuscemodi est: aut malū est voluptas: aut bonum: aut neq; bonum neq; malū est. Iam opinor satis liquet quid sit Axioma. Et patefactus est Ciceronis sensus alioqui subobscurus. Narcianus capella in libro dialecticę de axiomate itelligi volēs sic ait. Quod fuerit ex nominatiuo casu nominis & tertia verbi persona coniunctū ploquium dicitur. Ergo miser est. M.Crassus proloquiū siue pronunciatum erit videlicet sententia perfecta ex nomine & verbo: quod si verbum suppressum fuerit vt miser. M.Crassus nihil significabitur nec implebitur sentētia: nisi verbum est subintelligatur. Secundum enim dialecticos quod & Priscianus memorat: partes orationis sunt duæ tantum nomen scilicet & verbum quia hę solæ coniunctæ plenam faciunt orationē alias autē partes syncategoremata hoc est significantia appellant. Cogitandum esse moriendum Lucretius. Et metus ille foras pręceps acherontis agendus funditus humanam qui vitā turbat ab imo omnia subfundens mortis nigrore. Nec vllam esse voluptatem liquidā puramq; relinquit. Seneca in epistolis moralibus pręcipit vincendū esse mortia mętum: qui victores gentium vicit. Mori mortuis: Quod iam pteritum est. Calcem: Terminum & mętā. Decursum: Translatio ab aurigis cursoribusq; qui ex corceribus ad mętas decurrētes cōficiūt ludicrū curule.

ne.M.Quasi non necesse sit quicquid isto modo pronūcies/id aut esse aut nō esse: an tu dialecticis ne imbutus quidē es: in primis enim hoc ttaditur. Omne pnunciatum (sic mihi ī pręsentia occurrit) vt appellarem axioma vtar post alio si inuenero melius. id ergo est pnūciatum: q; est verum aut falsum. Cum igit dicis miser Marcus Crassus: aut hoc dicis miser est Marcus Crassus vt possit iudicari verū id falsum ne sit: aut nichil dicis omnino. A. Age iam concedo nō esse miseros qui mortui sunt/quoniam extorsisti: vt faterer qui omnino nō essent: eos ne miseros quidem esse posse. Quid? qui viuimus cū moriendum sit/ nōne miseri sumus. Quę eni potest ī vita esse iucūditas/cū dies & noctes cogitādum sit: iā iāq; esse moriendū. M.Fc.

Disiunctū ploquium.

Syncaregò remata.

UVA. BHSC. IyR_246

Epicarmi: epicarmus ad cuius exemplar ꝓperare Plautus creditus est: fuit siculus eruditione pręcellens: & acumine ingenii pręditus Mar. Tullius dat siculis virtutem frugalitatemq; eisdem dat scomata & sales: quorum illud est in verrem nequam esse ius verrinum. Asconius oximora siculorum hoc est falsa dicta & acuta: sed non sine fatuitate commemorat: sicilia neq; græca neq; latina lĩgua bene vtebatur ex quo exiit illđ Plautinum tibi sexcenti logi atq; attici: nullum siculum acceperis: siculos natura adulatores fuisse testis ē Curcius cũ ait: ex sicilia Cleon: hic quidem non ingenii solum: sed etiam natiõis vitio adulator statuæ epicarmi carmen inscriptum hac sentẽtia tã tum excellere epicarmum doctis omnibus quantum vel sideribus sol cęteris vel mare amnibus cunctis antecellat. Nõ plus solere: p̃cipit Mar. Tullius libro de officiis primo sermone eo vti nos debere q̃ notus est: nec verba gręca eē inculcanda ne iure optimo rideatur. Oratius taxat eos: q̃ lucilium ex hoc mirabãtur: quod verbis latinis gręca miscuisset: perinde ac sermo lingua cõcinnus vtraq; esset suauior. Emori nolo: sẽtẽtia Epicarmi quod scilicet mori nollet: cum omnes animãtes naturaliter mortẽ reformident: sed cum mortus fuerit nihili facere: quoniam vt dicebat Epicurus: dissolutum nõ sentit: quod vero non sentit: nihil ad nos Nihil negocii: difficultatis & laboris. Post mortem: tria sunt tempora: ante mortem: in morte post mortem. Ante mortem est viuens. In morte moriens. Post mortem mortuus: quãdiu enim sentiunt adhuc vtiq; viuunt: & si adhuc viuunt ante mortem q̃ in morte potius esse dicendi sunt: quia illa cum venerit: aufert omnẽ corporis sensum. Ac per hoc quomodo morientes dicamus eos qui nondũ mortui sunt sed imminente morte iam extrema. Et mortifera afflictione ia

Nequã ius verrinum. Oxymora siculorum. Locus Plauti.

Latinis græca non miscenda.

Viuens Moriens. Mortuus Ante mortem. In morte Post mortem.

quid ergo intelligis quantũ mali ex humana cõditione deieceris. A. quo nam modo/ quia si mori etiam mortuis miserum esset/ infinitum quoddã & sempiternum malum haberemus ĩ vita. Nũc video calcem: ad quem cum sit decursum/ nihil sit pręterea extimescendum: sed tu mihi Epicarmi acuti/ nec insulsi hominis/ vt siculi sententiam sequi. A. Quam? non enim noui. M. Dicã si potero latinę/ scis enim me gręcę loqui in latino sermone nõ plus solere quam in gręco latinæ. A. & recte quidẽ/ sed quę tandem est Epicarmi ista sentẽtia. M. Emori nolo/ sed me esse mortuũ nichil ęstimo. A. Iam agnosco gręcum & quoniam coegisti/ vt conceberem/ qui mortui essent/ eos miseros non esse/ perfice si potes/ vt ne moriẽdum quidem esse miserum putẽ. M. iam istud quidem nihil negocij est/ sed etiam maiora mo

UVA. BHSC. IyR_246

ctantur. Explicare difficile est. Sed cum tria sint cum dicimus ante mortem: in morte post mortē: ita tria singula: singulis reddenda sunt hoc est viuens: moriens ac mortuus: quādo itaq; sit moriens. i. in morte: vbi neq; vt viuēs: quod est ante mortem: neq; mortuus: quod est post mortem difficillime definitur vt subtilite trucinatur diuus Aug. Grauissimi philosophorū sup hac rē serio quęsiuerunt: quando moriens moreretur alii manente adhuc vita id fieri putauerunt. Alii totum illud qđ mori dicitur morti vendicauerunt: sed Plato neq; vitę id tempus: neq; mortui dedit vidit quippe vtrūq; eē pugnās. Et iccirco expręssit aliud quodam in confinio tempus: qđ repentinam naturam appellauit: quod scilicet repēte de altero in alterum transeat. Spinosiora: hoc ideo dixit quia secundum stoicos argumentabatur: quorū vt inquit. M. Tullius ī .iii. de finibus: subtile vel spinosum potius est & tortuosum disserēdi genus Idem alibi stoicorum Dumeta appellat Bonum esse: Magnum ꝓfecto est. Et quo nihil maius dici possit demonstrare mortem eē bonum: cū sit vt dixit Aristotoles ī ethicis terribilissimum omnium & cum a morte peride atq; rerum omniū asperrima teterrimaq; animantes cunctę resiliant aueo: desidero. Continentem: continuam perpetuā sine interpellatione qualis est oratorum. Ita continens incēdium dicitur a curtio ꝑ continuo & continens belllum & agmen a Liuio. Et continenter a Cæsare. pro continue atq; perpetuo. Superbum: Qui non respondet interroganti superbus signato verbo nominatur: ob hoc dixit. Mar. Tullius epistola quadam partim superbum esse dicunt quod nihil respondeas: partim cōtumeliosum quod male respondeas & apud Liuium ait nuntius sexto Tarquinio patrem Tarquinium superbia insita ingenio nullam vocem emisisse: apud eundem ait hanno si reticeam aut superbus aut obnoxius videar. Pythius Apollo: Apud Ennium dicit Pythius apollo se esse eum vnde sibi omnes consiliū ex

Quando moriens sit

Dumeta stoicorū.

Terribilissimū mors

Cōtinēs incendium. Cōtinente. Superbus.

lior. A. quomodo hoc nihil negocij est? aut quę sunt tandē ista maiora. M. quoniam si post mortem nichil est mali: ne mors: quidē est malum, cui proximum tempus est post mortem: in quo nichil esse mali concedis: ita ne moriendum quidem esse: malum est id est enim perueniendum esse ad id quod nō esse malum confitemur. A. Vberius ista quæso hęc enim spinosiora prius vt confitear me cogunt: q̄ vt assentiar: sed quæ sunt ea, quę dicis te maiora moliri? M. vt doceam si possim non modo malum non esse mortem sed bonum etiam esse. A. non postulo id quidem aueo tamen audire: vt enim non efficias quod vis: tamen mors vt malum nō sit efficias: sed nihil te interpellabo: continentem orationem audire malo. M. quid si te roga

UVA. BHSC. IyR_246

petant suarum rerum: quos inquit mea ope ex incertis certos cōpotesq; consilii dimitto. Oracula apollinis certissima & maxime veridica censebantur apud priscos: hinc ait M. Tullius in epistolis ad Brutū hæc ex oracula apollinis pythii edita tibi puta nihil potest esse verius. Dictus est autem pythius a pythone vt fabulantur draco ne quem sagittis in prima infantia confecit: aliud dotymō traditur a Marcobio & strabone. Verisimilia Secundum platonicos qui verisimilia probabant cū veritatem inueniri posse diffiderent: hinc scripsit Lactantius opinationē ee in philosophia academicorum: qui sciētiam sustulissēt āplexiq; eēnt ignorantiam a quo arce. Acade. dictus est ignorātię magister cū affirmaret nihil sciri posse. Democritus quoq; veritatem iacere demersam in profūdo tradidit. Et Socrates se nihil scire dixit: nisi hoc vnū quod nihil sciat: hinc vt inquit idē Lactan. academiæ disciplina manauit si tamē disciplina dici potest: in qua ignorātia & dicitur et docetur: hic. M. Tullius i hortēsio opinionissimus appellat philosophos quoniā .i. opinātur tanq; nihil cōprehendi possit: de seipso quoq; loquens ait magnus quidem sum opinator. Præcipi posse: Taxat inuerecundissimos philosophos: qui sibi veritatem compertam esse asseuerabant: verū vt inquit Aristoteles libro secundo de celo et mundo Enūciare de omnibus et pter mittere nihil signum videri potest magnæ stultitiæ. Sunt quid scessum. Omnis de aliqua re institutio debet a difinitione proficiscivt intelligatur quid sit id de quodisputetur per finitionem enim vt inquit Boe. cuncta cōlliquescunt primodefinit mortem secūdum platonicos a quibus dicitur θανατος εστι ψυχης και σωματος διαλυσις id est mors est animæ corporisq; dissolutio. Nullum discessum. Hoc secundū epicureos & plinium ea multorum credulitatem: qui existimant hominem commori In quā sententiam calamo vadit versuq; Lucretius qui scribit in tertio De rerum na

Pythius vnde

Opinatio academicorum Ignorantię magister Opinionissimi

Finitio Mors quid

uero ailquid nonne respondebis. A. superbum id quidez est. Sed nisi quid necesse erit/ malo ne roges. M. geram tibi morem & ea quæ vis/ vt potero explicabo/ nec tamen quasi Pythius Apollo/ certa vt sint & fixa quæ dixero / sed vt homunculus vnus e multis probabilia coniectura sequens / vltra enim quo pgrediar quam vt verisimilia videam nō habeo. Certa dicēt hi qui & præcipi ea posse dicunt/ & se sapientes esse profitentur. A. tu vt videtur nos ad audiendū parati sumus. M. mors igigitur ipsa quæ videtur notissima res esse / quid sit primum est vidēdum sunt enim qui discessum aīmæ a corpore putēt esse mortem/ sunt qui nullum censeant fieri discessum/ sed vna animum & corpus occidere animumq; cum corpore extingui qui discedere animum censent alii stati

UVA. BHSC. IyR_246

tura. Nunc age natiuos animantibus et mortales esse animos animasq; leues vt noscere possis. Dieu permanare hoc sentiebat zeno & stoici. Cor ipm animus videtur Aristoteles in primo de anima percensēt opiniones multas sup animas veterum philosophorum locum indico ad quem si voles possis accedere. In corde vt ait Plinius habitat mens. Et secundum aristo. Cor fos est venarū arteriarū et sen suum. Et vt inquit Auicenna Cor est principium virtutis vitalis. Fons vitæ & radix dicitur ab interprete Galieni. Ex cordes hinc coprobat opinio eorum quibus cor ipsum animus videtur tāquā excordes dicātur sine corde hoc est aīa quo sapimus. Sic et vecordes dicti mali cordis hoc est turbati animi id ē vesani siue male sani. Concordes vero qua si eiusdem animi. Nasica: Tullius in bruto Publium etiam Scipionem nasicā qui est corculum appellatus: qui itē bis consul et censor fuit habitum eloquētem maioris illius qui sacra acceperit filium dicunt. Plinius i septimo. Catos cor culos apud romanos cognominatos esse refert qui sapiētia prestiterunt. Aegregie cordatus homo apud Mar. Tullium in primo de oratore inquit Lucius Crassus Sic in nostra ciuitate contra amplissimus atq; clarissimaus vir vt ille qui pter hanc iuris ciuilis scientiam sic appellatus a summo poeta est. Aegregie cordatus homo Catus Elius sextus. Ex his verbis obseruauimus hunc esse versum heroicum ennianum vbi Dactylus est in quinta sede ex ritu priscorum apud quos scilicet abiiciebatur velut ūbilius hic autem sextus Elius nō solum cordatus dictus est: sed & Catus cognominatua non quia vt aiunt sapiens: sed acutus. Catū. n. acutū dicūt sabini Et cara dicta accipienda sunt. Acute dicta auctor. M. Var. porphirio tamē oratianus interpres catum exponit pro experto & docto. Cū ait Oratius Post hæc ille Catus quātūuis rusticus ibit. Et Pli. Catos a sapiētia dictos intelligi vult sicut Corculos. Empedocles Hic fuit aggrigetinus qui ex lite & amicitia inter se dissidētibus cūcta cōstare autumat. Præcepta sapientie versibus complexus. De quo Lucretius. Carmina quin etiam diuini pectoris eius vociferantur. Et exponunt præclara reperta vt vix humana videatur stirpe creatus. De Empedocle nō pauca Lucretius Diogenes & alii complusculi. Cæterum aristoteles refert Empedoclem animam constituisse ex quattuor elementis: Sanguinem ob hoc poeta purpuream animam nominauit Origenes in secundo periarchō sanguinem omnium aialiū animā ipsorū esse euidentissime designari tradit

diffipari alii diu permanere / alij semp quid fit porro ipse animus aut vbi: aut vnde magna dissentio est alijs cor ipm animus velter / ex quo excordes vecordes concordesq; dicuntur. & Nasica ille prudens bis consul corculum appellatus & ægregie cordatus homo Catus Aelius. vi. Empedocles autez animum esse censet cordi suffusum sanguinē alis pars quędā cerebri vis est aī principatum tenere. Alijs nec cor ipsuz placet

Cor fons vēarū & vite

Excordes Vecordes.

Corculi

Cordatus Catus

Empedocles

Sanguis anima carnis

UVA. BHSC. IyR_246

Ex illò ecclesiastico. Nō māducabitis sanguinem: quia aīa totius carnis sanguis est ipse animā definit substantiā esse sensibilem & mobilē. Lactantius in libro de opificio docet sanguinē non aīe esse materiā sed alimentū: quāuis consumpto sanguine anima extingui videatur sicut oleū nō est ipm lumē extinguatur: sed est nutrimentū. Cricias philosophus dixit animā esse sanguinem. Pars quędā cerebri Hoc est vt verbis Plinii vtar viscerū excelsissimū pximū q̄ eęlo capitis sine carne: sine cruore: sine sordibus: hic habet sensuum arcē: hic culmē altissimum hic mētis est regimen. Ait Auicēna cerebrum esse principiū virtutis sentiēdi & mouendi Ambrosius in vi. Exameri initiū inquit neruorum & oīum sensuū voluntarie cōmotionis cerebrū est. Ambrosio & reliquis idē sentientibus refragatur: Aristoteles qui indubitanter profitetur corde oriri: & venas & neruos. Sed in alii in corde. Aliud est cor ipsum & cerebrū esse animū aliud sedē & domicilium animi: illud enim tanq̄ materia: hoc tanq̄ locus. Animū alii animā: Inextricabilis quæstio. Idē ne sit anima & animus an alius cum anima dicatur esse qua viuimus. Animus quo sentimus & sapimus. Nō desūt argumenta in vtrāq̄ partē. Qui.n. vnum esse dicūt hanc rationē sequuntur quod nec viui sine sensu possit nec sentiri sine vita. Idcirco animū & animam indiferante appellant duo Epecurei poetæ. Qui autē dicūt esse diuersa sic argumentantur ex eo posse intelligi aliud esse animū aliud esse animā: quia īcolumi anima mens.i. animus possit extingui qđ accidere soleat insanis Actiana sententia est Sapimus animo fruimur anima Sine animo anima est debīlis Lucretius animū dici mentē & concilium ostendit sic scribēs. Cōsilium quod nos animum mentemq̄ vocamus. Idem sentit animum & animam idē esse mortalēq̄ cū ait: Atq̄ animā verbi causa cū dicere pergā. Mortalem esse docens: animum quoq̄ dicere credas. Quatenus est vnuminter se coniunctaq̄ res est. Agere animam moriētes cū in more sunt. Et in extremitate agere animam dicuntur Augustinus in.xiii. Nullus est ergo moriens nisi viuēs quoniam cum in tanta est extremitate vitæ in quanta sunt quos agere aīam dicimus: profecto qui nondum anima caruit adhuc viuit Celius in epistolis: Hortensius Cum has litteras scripsi animā agebat Seneca se correptum esse mala valitudine refert in epistolis moralibus quam suspirium appellat: quod aīam agere esse dicit. Efflare quasi flatū exhalare. Virgilius dixit Vitam exhalantem: secundum eos: qui animam ventrum esse volūt. Ex animi sententia Quotidiana loquutio qua vtimur quando significamus aliquid factum esse prout optamus & volumus. Censores ira verba concipiebant: & tu ex animi tui sententia vxorem habes. Quidam olim cauillator & ridicu

Nec cerebri quandam partem esse animum: sed alij in corde/ alij in crebro dixerunt animi esse sedem/ & locum. Animum autem animam etiam fere nostri declarant nominari. Nam & agere animam & efflare dicimus/ & animosos & bene animatos/ & ex animi sententia. Ipse autē animus ab anima dictus est/ Zenoni stoico animus ignis videt/ sed

Cerebrum regimē mētis.

Idem ne sit aīma et animus.

Animus Cōsiliū idē Mens.

Agere animam.

Suspirium.

Ex animi sētentia

Cauilator

UVA. BHSC. IyR_246

larius homo festiuiter respondens: habeo equidem inquit vxorem sed non ex animi tui sententia: tum censor eum quod intempestiue lasciuisset i ęrarios rettulit. Animus ab anima: Lactantius in libro de opificio. Alii sanguinem animam esse dixerunt. Alii igne: Alii vetum: vnde anima vel animus nomen accepit quod grecæ: ventus anemos. Dicitur: vnde & etiam p spiritu: & halitu: & odore oris ponitur apud scriptores idoneos. Virgilius animas & olentia media fouent illo Plautus feret anima vxori tuę. Lucanus cōtinuit q; animā ne quas effūdere voces posset Greci animam ψυχην vocant quasi αψαψυχον quod respirando refrigeret. Causa enim corpori viuendi est: respirandi & refrigerandi vim exhibēs: vel quasi ψυχην qđ scilicet physin: id est naturam cōtinet: auctor. Plato in cratilo: & origines in libris periarchō. Animus ignis videt Qui animā ignem esse putauerut hoc vsi sunt argumento: qđ plente anima corpus calescat: recede te frigescat. zeno cōditor stoi

Vnde aia dicta & animus.

perpauci

Psyche vnde.

hac quidē quæ dixi cor cerebū animā ignem vulgo/reliq; vero fere singuli vt multi ante veteres. Proxime aūt aristoxenus musicus idemq; philosophus ip sius corporis intētionē quādam velut in cantu & fidibus quæ armonia dicitur sic ex corporis totius natura/& figura varios modos fieri tamq; in cantu sonos hic ab artificio suo non recessit: & tamen dixit aliqd quod ipsū quale esset/erat multo ante & dictū & explanatum a Platone. Xenocrates animi figu

ex secte: & alii nō pauci animā esse ignē putauerunt. Democritus quoq; in eadē sententia est. Vulgo. Quasi dicat rudes ac male eruditos possim tradere superiora. Proxime aristoxenus musicus. Aristoteles libro septimo politicorum videtur inquit cognatio qdā esse nobis cum harmoniis & rithmis: quapropter multi sapientum dixerunt. Alii quidem animū esse harmoniā: alii vero habere harmoniā. Idem libro prio de anima reprehendit eos q aiam dicūt harmoniā & qsi cōtātū: quoniā inqt mouere nō est harmoniæ animæ autem attribuūt hoc omnes itaq; conuenit magis dicere harmoniā de bona corporis cōstitutione q; de anima. Cum impossibile sit: vt placet illi: animam esse harmoniam. Socrates apud Platonem in phedone. Non recte inquit harmoniam esse animam dicimus: attamen aristoxenus hoc cum primis asserebat: quem litterarum veterum diligentissimum & Aristotelis philosophi auditorem fuisse memoriæ proditum est qui librum de pithagora scripsit: Aristoxeni hanc de anima opinionem refellit Lactantius: scite & elegater ostēdens animam harmoniam esse non posse: quoniam inquit fides sua sponte canere non possunt: animus autem sua sponte & cogitat & mouetur. Fidibus: Cythara & chordis musicis. Virgilius Threcia fretus cithara fidibusq; canoris. Harmonia: Græci harmoniam vocant concentum in musicis: qui ex dissimilimorum vocum moderatiōe concors efficitur. Diapason harmoniam effici ex septem tonis tradunt: hoc est vt interpretatur

An harmonia sit aius.

Diapason harmonia.

UVA. BHSC. IyR_246

Plinius vniuersitatem concentus. Illud annotandum: quod penultima corripitur contra consuetudinem vulgi perperam producentis. Lucretius harmoniam Gaii quam dicunt. Intentionem Concentum modulationem a chordis intendendis: alii legunt incentionem ab incinnendo: id est canendo. Sic Aulus Cellius scribit incentiones tibiarum fuisse medicinam plurimis hominum morbis a Mar. Varrone

Incentiones

Incentiua tibia.

Incentiua tibia dicta est ab incinendo: sicut succentiua a succinendo. Cieri: Moueri fieri. Ab artificio suo: cum esset musicus: non necessit a musico artificio: tanquam anima similiratione constaret in homine: qua concors modulatio constat i fidibus. Xenocrates: hic discipulus fuit Platonis philosophorum seueriſſimus: hę bes ingenio ac tardus: adeo vt illū Plato diceret egere calcaribus: cuius verbis tanta fides habebatur vt cū iniurati nullius testimonium admitteretur: huic soli iniurato credetur. Ante Pithagore visum Pithagoras sectatoresq; Pithagore numeris cuncta contineri opinabātur: & animas sociari corporibus certa nūerorum ratione: quibus deficientibus arcanavis illa soluitur: qua societas ipsa constabat. Aristoteles quoq; recensuit sentētiam philosophorum: qui animam numerum esse crediderunt. Eius doctor: Xenocratis magister. Triplicem finxit animam: Plato i timeo tripartitam animam esse dixit: primā eius rationabilem partem tenere capitis arcem: secundam excandescentiam siue irascentiam: ad domicilium cordis atq; præcordia deductam esse: tertiā quam appetitum cupiditatemq; dicere possumus: in iecore habitantem facit: infernasq; sedes obtinere: vt popinas quasdam & latrinarū latebras: totum vero hominem in capite vultuq; esse: namq; prudentiam sensusq; omnes: capite contineri: cætera vero membra ancillari & seruire: tunc animāti sanitatem adesse & pulchritudinem cum ratio totam regit: parentq; inferiores duę partes. Cum vero irascētia siue cupiditas sibi subiecerint dominam illam reginamq; rationem: tunc cuncta tumultuari. Et perturbationibus vexari dixit. Aristoteles hanc Platonis sententiam taxare creditur cum ait qui dam dicunt animam esse patibilem: & alio intelligere: alio concupiscere: re enim vera non partes animæ dicende sunt: sed potentię vnde aiti idem Aristoteles animam definiri: vegetatiuo: sensitiuo: intellectiuo: & motu: cū anima sit: id quo viuimus: & sentimus: & mouemur: & intelligimus Mar. Varro animas hominum diuidit in octonas partes Quinque sunt quibus senti

Xenocrates

Damasippus Stoicus.

Clemens Alexandrinus Sophista Misenus.

Triplex anima Platonis.

Potentiæ animę Octone partes animæ.

finxit animā cuius principatum i. rationē in capite sicut i arce posuit & duas separare voluit iraz & cupiditatē quas locis suis discluſit iram in pectore cupiditatem subter præcordia locauit. Dicearchus autem in eo sermone quem corinthi habituz tribus libris exponit doctorum hominum disputantium, Pri-

UVA. BHSC. IyR_246

mus. Sexta qua cogitamus. Septima qua progeneramus. Octaua qua voces mittimus. Locis discluſit: diuiſit diſſeparauit: Virgilius diſcludere nerea ponto: & prior Virgilio Lucretius dixerat: comparibus iungi res & diſcludere mundum. Dicearchus hic fuit meſenius & opinatus eſt hominum exordium nullum extitiſſe: tanquam ſemper fuerit humanum genus: compoſuit tres libros in quibus per dialogum diſputatores diſſerebant: ſub quorū diſputatione ſuam ſuper animam ſententiam declarauit: qua animam nihil aliud eſſe arbitrabatur: quam vim quandam atq; potētiā æquabiliter fuſam ſparſam: digeſtam: tam in corporibus brutorum q̄ hominum quæ a corpore foret inſeparabilis: vt a morte nullus ſēſus ſupereſſet: ſed totum animal commoreretur: quiddam conſimile ſenſiſſe videntur nonnulli eccleſiaſtici ſcriptores qui ex traduce. Animas venire confirmant: & ſimul cum corporali eas ſemine ſeminari: qua ſententia oſtendunt animas eſſe mortales: ſi enim ſicut animalia cætera ex ſolo ſemine oriūtur: ita eſſe de hominibus ſentiamus: ſupereſt vt idem ſit interitus huic dicearchi ſententiæ ſubſcribit illud ex eccleſiaſtice: vnus interitus eſt hominis & iumento rum: & æqua vtriſq; cōditio. Phthiotam: ex phthia ciuitate theſſalię: a qua achilles phthius dictus. A deucalione: ſub quo diluuium fuit: ante quod fuerat cataclyſmos: id eſt diluuium alterum: quod ogygis diluuiū appellat: quoniam eius temporibus magnum factum eſt & longæ maius: quam poſtea fuerit tempore deucalionis. Eruſtra animantes: Si nulla eſt anima: conſectariū eſt vt fruſtra dicātur aīalia & animātes: q̄ ab aīa nomen ſortiuntur. Animātia aūt ſuperiorē tenent locū: & aīalia ſub ſe habēt atq; cōplectūtur: tanq̄ genus ſpeciē. ſunt enī q̄dā q̄ animā habēt: nec ſunt animalia: ſed animantia ſicuti ſatis & arbuſtis animam alentem ineſſe tradunt: quam philoſophi rectiores vegetatiuam appellant. Itaq; viuere & mori illa dicimus: nec aīalia tamē ſed animātia nūcupantur: vt docet Seneca lib. viii. epiſtolarū moraliū. Platonē ſemp excipio: Vbiq; Mar. Tul. Platonē ante ponit aībus philoſophis: eūq; mō diuinū. Mō deū philoſophorū nominat: de quo dixit Ariſt. talē nulla ferēt ſecla futura virū: q̄ apollinis filius creditus eſt verū recētiores

Diſcluſio.

Aīa extraduce.

Animātia. Aīa alens vegetatiua. Deus philoſophorum Plato.

UVA. BHSC. IyR_246

philosophi Aristotelem solum sectantur: nec digitum quidem transuersum ab Aristotelica eruditione discedunt: quam si bene perciperent profecto cognoscerent. Dogma Platonis & Aristotelis esse cōsimile. In hanc sententiā Entelheia ait in. v. de finibus Aristoteles: quem excepto Platone: haud scio an recte dixerim principem philosophorum. Quattuor genera: elementa significat.

Entelechiā: Aristoteles ī primo de anima animam entelechiam quandam esse tradit: Albertus quoq; magnus iter Aristotelicos famigeratus libro. xvi. de animabus animā esse memorat entelechiā corporis o ganici. Ita cuncti Aristotelis interpretes vnanimiter tradunt: sed hinc exoritur quęstio: vtrum entelechiam an endelechiam dicere debeamus: cū proximitas quędam sit in pronunciatu: in significatu vero discriminatio non parua. Endelechia enim per D. significat vt hic interpretatur Cicero cōtinuam motionem: qualis in anima cognoscitur: endelechismos est continuata mobilitas: entelechia vero per. T. significatur perfecto quędam & consumatio: & enteleches perfectus: ex hoc ciceromastiges conflarunt calūniam Ciceroni perinde ac ignaro non solū philosophię sed etiā græcarum litterarum tanq̄ parum scite: parumq; perspicienter endelechiam dixerit cū entedechiam dicere debuerit: qđ Aristotelici omnes sentiunt: tanq̄ Aristoteles animam esse dixerit entelechiā hoc est pfectionem quāpiā pfectæq; naturę substantiam celestem & etheream: ether enim vt inquit Apuleius in cosmographia: non est elementum vnum ex quattuor: quę nota sunt cūctis: sed lōge aliud numero quintū ordine primū genere diuinum & inuiolabile: vel potius ex quinta nō magis nominata natura q̄ non intellecta animā peduxerit: verū siue entelechia siue endelechia dicatur aīa: vtrūq; pbabile eū vtraq; significatio cōueniens: nec vlla pōt dici cā cur hoc q̄ illud magis sit Aristotelicū: nec vllo argumēto colligere possūt: entelechiā potius: q̄ endelechiā ab Aristotele scriptū. eē tā. n. verbū nouū hoc q̄ illud: nec minus altero significari aīus q̄ altero pōt. Democritū: Democritus abderites: theologiā & astrologiā didicisse fertur a magis & chaldeis: cū gymnosophistis quoq;

Endelechia

Endelechismos

Entelechia

Enteleches

Ciceromastiges.

Ether.

Democritus.

ligentia/cum quattuor illa nota genera principiorum esset complexus equibus omnia orirentur/quintam quādā naturam censet esse: e qua sit mens. Cogitare. n. & prouidere: & discere/& docere: & inuenire aliquid/& tā multa alia meminisse/amare odisse/cupere/timere/āgi/lætari/hæc & similia eorum: in horū quattuor generū nullo ieesse putat. Quītum genus adhibet vocans nomine: & sic ipsum animuz endelecheiam appellat nouo nomine Quasi quandam continuatam motionem: & perennē. Nisi quæ me forte fugiunt/hę sunt fere omnium de animo sententie. Democrituz enim illum magnū quidē virū/sed leuibus & rotūdis corpusculis efficiētē ani-

UVA. BHSC. IyR_246

congressus esse in philosophia pantathlos extitit id est quinq; certaminum scius namq; naturalia: moralia: mathematica: liberales: disciplinas: artiūq; omnium peritiam callebat: huic omnia quæ a mortalibus fierent ridicula ac ridenco videbantur sicut Heraclito fienda vnde Gelasinus cognomiatus de quo Seneca. Oratius. Iuuenalis cæteri hunc Plinius virum sagacem & vitæ vtilissimum fuisse refert: sed nimio iuuandi mortales studio prolapsum hic se quutus sectam doctoris Leucippi ex atomis inter se temere coeuntibus dixit mūdum esse concretum quæ corpuscula sunt i secabilia leuia aspera rotunda: angulata & amata ex eisdē corpusculis animū quoq; constare credidit spiritu inserto: sed vt ait Lactantius i libro de ira dei q̄to melius fuerat tacere q̄ in vsus tā miserabiles: tā inanes habere linguam. Mar. Tul. quoq; in. ii. de natura deorū illudēs hos qui ex atomis cuncta cōstituunt si inquit mundum efficere potest cōcursus atomorum: cur porticū aut templū cur domum: cur vrbem non potest quæ sunt minus operosa & multo quidem faciliora tradit tamen Aristo. democritum dixisse animum eē ignē Harum sententiarum præter has sententias aliæ quoq; sūt aliorum philosophorum sup anima opiniones quas dispsim traditas in vnū collegimus. Hippon animam dixit esse aquam Diogenes aera anaxagoras ηο υη id est mētē & intellectū posidonius ideā asclepiades quinq; sensuum exercitium sibi consonū hip

Penthalos

Gelasinus

Mundus ex Atomis

Opiniōes aīa compluscule.

mum concursu quodam fortuitu omittamus. nihil est enim apud illum q̄ nō atomorum turba conficiat / harum sententiarum quę vera sit deus aliquis videri: quę verisimilis magna quęstio est. vtrum igitur inter has sententias diiudicare malumus an ad propositum redire? A. cuperem equidem vtrumq; si posset. sed est difficile confundere quare si vt ista nō disseramus liberari mortis metu possumus id agamus / sin id non potest nisi hac quæstione animorū explicata nunc si videtur hoc illud alias. M. quod malle te intelligo id puto esse cōmodius: efficit enim ratio vt quæcūq; vera sit earum sententiarum: quas exposui mors aut malum non sit aut sit bonum potius. Nam si cor aut sanguis aut cerebrūest animus certe quoniaz ē corpus interebit cum reliquo corpore. si aer est fortasse dissipabitur si ignis ex

pocrates spiritū tenuē per corpus omne dispersum heraclitus ponticus lucē heraclitus physicus scintillā stellaris essentiæ. Critolaus cōstare eam de quīta essentia hipparchus ignē: Anaximenes aera. Empedocles & critias sāguinē: Parmenides ex terra & igne: zenophanes ex terra & aqua quidā calidū dicunt aiam: quidā frigidū propter respirationē. M. Var. ita definit aīa est

UVA. BHSC. IyR_246

aer conceptus ore: deferuefactus. In pulmone temperatus in corde. diffusus in corpus inter tot dissidia philosophorum obtinui. tamen sententia fuũ eẽ anime in corporalitatem immortalitatẽq;. Magna questio: quid sit anima inquit. Lactantius nondũ inter philosophos conuenit: nec vnq̃ fortasse conueniet ignoratur enim quę sit natura animi. Nũc hoc. s. agamus Illud alias .s. agemus. Si anima est: idest aer & spiritus quod diogenes & varro & alii animã esse tradiderunt. Nihil post mortẽ Quoniam his predictis sẽtẽtiis declaratur aĩas esse mortales & a morte nullum sensũ esse superstitẽ: sed cum vita simul amitti. Reliquorum sẽtentiæ vt platonis vt Aristo. vt ceterorũ qui animas esse ĩmortales affirmant In cęlum quasi in domiciliũ in vi. de repu. ait. M. Tul. hinc profecti huc reuertuntur & Ora. Serus in cęlum redeas. Seneca ĩ epistolis aĩam scipionis in cælũ exquo erat rediisse persuadeo mihi Librum de anĩo: De animæ immortalitate hic Platonis liber alio nomine ĩscribitur phedon a nomine videlicet phedonis philosophi elidensis qui fuit ex cohorte illa socratica Ingenio liberali: & vt quidã scripserunt seruitutẽ seruiuit Lenoni perinde quasi meritorius puer quæstuariũq; mancipũ eũ cebes socraticus emisse dicitur habuisseq; in philosophũ disciplinis atq; is postea philosophus illustris fuit cuius nomini. Plato illũ librum diuinũ de immortalitate aĩæ dedit. Assensio elabitur. Gręci synchatatesin vocãt quã latini assensionẽ siue qua multa comprendi & ꝑcipi sensibus nõ possunt nec memoria quoq;: nec noticię rerum nec artes sine assensione cõstare possunt per assensionẽ emin cognita apꝓbamus vnde Arcesilas & carneades explodendi quibus visum est: nihil ꝑcipi posse quo cõcesso tollendus assensu est: quod .n. est tã futile q̃ quicquã ab ꝓ-

Ignoratur natura aĩe

Aĩas ĩ cęlũ redire

Assensiones Syncatatheses

tiguetur si est vt placet Aristoxeni harmonia dissoluet̃ q̃d de Dicęarcho dicã q nichil oĩno aĩ3 dicat esse his sentẽtiis oĩb⁹ nichil post mortẽ ꝑtinere ad q̃q̃ potest pariter. n. cũ vita sensus amittit̃. sentientis autem nichil est vllã in partẽ ꝙ ĩtersit. reliquorũ sẽtẽtie spẽ afferũt. si te forte hoc delectat posse aĩos cũ ecorporibus excesserit ĩ cælũ quasi ĩ domiciliũ suũ ꝑuenire. A. me vero delectat idq; primũ ita esse veli etiã si non sit sic mihi tñ ꝑsuaderi veli. M. quid tibi ergo opa nostra opus ẽ? nõ eloqnẽtia platonem superare possumus? euolue diligẽter eius eum librum/ qui est de animo. Amplius ꝙ desideres nichil erit. A. feci me hercule & quidã sæpius/ sed nescio quomodo dũ lego assẽtior cum posui librum/ & mecum ipse de immortalitate animorum cœpi cogitare assensio oĩs illa elabitur. M. q̃d hoc das ne aut manere animos post mortem/ aut

UVA. BHSC. IyR_246

bare nō cognitū has autē ꝓbatiões quas greci Syncatatheses, vt diximus latini assentiones vocant volūtarias esse scribit Au. Gel. fieriq; hoim arbitratu: quibus visa noscūtur diiudicanturq; Vnde sapiens: multis non assentitur quę insipiēs sua assensione approbat: putans talia eē qualia sibi primo anni sui pulsu visa sunt Assensiones autē iste elabuntur: cū non ꝓseueramus in approbationē incipimusq; reprobare id quod priusap probamus Carēdū esse quod futuri temporis est: qui metus angit animos mortalium pauentiū ne toti extingātur: & oīs sensus vna cum corpore intereat sicut in brutis animātibus Valere plurimū: apud bonos iudices vt inquit Lact. in. iiii. De. institutionū: satis hēnt firmitatis testimonia sine argumētis. Ad auctoritatē vt dio. tradit quāadmodū ad anchorā decurritur: & auctore Quin. sūmorū virorum auctoritas ꝓratione est. Tāta fuit olim pytago. apud pythagoricos auctoritas: vt eē sīue rōne valeret: qui si qd affirmare disputādo voluissēt dicere solebant αυτος εφα ipe dixit. Ci. tamē arbitratur in secundo de diuininatione nō eē philosophi vti testibus quē oportet argumētis & rōnibusquare qcq; ita sit docere Antiqtate. s. vti possumus tā ta est inqt Lact. auctoritas vetustatis: vt inqrere in eam scelus eē dicatur itaq; crediturei tā q̄cognitæ veritati: vetera vt elegāter refert. Quī. maiestas q̄dā & vt dixerim religio cōmēdat hīc a poe. vetustas venerēda nūcupatut. quo ꝓpi: q̄to vicini'. Ab ortu: ab origīe pria mūdi & hoīm. Hoc melius tāto melius Castos appellat legoscascos Cascū. n. sīgnat vetus Cui⁹ verbi origo versus ennianus quo priscos appellat cascos hic est quā primū casci populi genuere latini: māilius ait cascum du duxisse cascā nō mirebile ē in vetulā nnpsiisse seni papinius in epigramate. qđ i apolescētē fecerat cascā: ridiculū est inqt cum te cascū tua casca dicit inde cassinū oppidū dictū qđ vetus et cas

inferiꝰ

Testimōia sine argumentis val Auctoritas ꝓratione

Venerāda vetustas Cascū qđ

UVA. BHSC. IyR_246

sinum forum vetus appellant oscorū lingua quasnar senex dictus in codicibus festi pompeii cassum pro antiquo legitur: cū cascum legendū sit. Fundi tus ita vt nullus sensus post fata relinqueretur: Pontificio iure constituto a pōtificibus: numa pompilius pontificē fecit eiq; sacra oia attribuit eiusq; scitis sacra omnia priuata & publica subiecit istituitq; vt idē pōtifex, nō cele

Ponti. iter prętes religionum.

animum

stes mō cerimonias sed iusta quoq; funebria placando sq; manes edoceret Liui. auctor M. Tul. in oratione pro domo sua pōtifices appellat antistites deorū interpretes cerimoniarum. Spondeū pedem appellarunt pōtificiū quoniā eo in sacris vtebantur neoteriti ius pontificiū canonicū appellant. Cerimoniis sepulchrorū sunt quædam cerimoniæ sepulchrales q̄ pertinent ad funerationem & impēsam structuramq; sepulchrorum. Titulus est apud iurisconsultos de religiosis & sūptibus funerū. Alter quoq; titulus est de sepulch: o ædificao: quo scribit vul. religionis interest monumēta extrui & exornari sepulchri violatitāq; religiosi loci actio imprimis patur vt scribit Iulian. titulo de sepulchro violato vbi annotandū est sepulchra hostium nobis relsgiosa non esse ideoq; lapides. Inde sublatos in quem libet vsum cōuertere possumus: sepulchri autem appellatione omnem sepulture locum contineri existimandum est sepulchri violari actio in famiam irrogat Marcus Tullius refert leges de sepulchris: quibus præcipitur sepulchrorū magnificentiam esse minuendam. Plato quoq; libro duodecimo de legibus extrui vetat sepulchrum altius quam quod quinq; diebus viri quinq; construere possint lapides quoq; superstrui præcipit non maiores quam vt possint de functi laudes quattuor solum heroicis versibus æditas comprehendere cōtra ægyptii sepulchra magnificenter ædificant: cum in extruendis domibus sint curiosi: sepulchra enim defunctorum sempiternas domos: quoniā apud inferos infinitum sit tempus vocant domos vero diuersoria tanquam breui tempore a nobis inhabitandas Sanxissent: consecrassent: confirmasent q: id enim hoc sencire est. Hereret:: infixum esset. Quasi migrationem Marcus Cato illud notabile in libro de senectute differens ait: ex vita ista discedi tanquam ex hospitio non tanquam ex domo Commorandi enim natura diuersorium nobis non habitandi dedit. Dux in cęlum secun-

Sepulchri violati actio

te sensuz neq; excessu vitæ sic deleri homine vt funditus interiret: idq; cū multis alijs rebus: tū & pontificio iure & cerimoniis sepulchrorū itelligi licet. quas maximis ingeniis prędit: nec tanta cura coluissent nec violatas tam in expiabili religione sanxissent nisi hesissent in eorum mentibus mortem nō interituz esse oia tolētē atq; delentē: sed quędam quasi migrationem commutationēq; vitę quæ i claris viris & fœminis dux in cęlū soleret esse in cęteris humi retineret & manerent: tū ex hac & nostrorum opinione Romulus i cęlo cū diis

Magnifica sepulchra ægyptiorū Diuersorū

UVA. BHSC. IyR_246

dum philosophorum altam scientiam loquutus est: qui deprehenderunt: bene viuentium animas ad cælum: id est ad originem suam statim redire male viuentium vero diutius in his permorari corporibus & erraticas circũ terram volutari. Ex hac opinione: ex ea opinione: quæ animos imortales tradidit homines per apotheosin referũtur in numerum deorum & hiis ascribuntur sic Romulus: sic Hercules: sic bacchus. sic innumerabiles alii creduntur esse recepti in numerum deorũ. De Romulo Romę conditore in cælum rapto in numerũ deorum ascripto. Liuius Dionysius: Ouidius: & cæteri multa prodiderunt. Inde prolapsus ad nos: Romani sacra herculi fecerunt ritu græco ex Romuli istituto: vt docet Liuius refert herodotus: ita græcos ab egyptiis transtulisse sacra Herculis: sicut a græcis Romani mutuati sunt: fuit enim apud egyptios hercules vnus ex .xii. diis in numeros fuisse hercules ferunt: sed thebanũ cumprimis diuulgauerũt. Et

agit æuum vt famæ assentiẽs dixit. Ennius. Et apud græcos: indeq; prolapsus ad nos & vsq; ad Oceanum Hercules tantus: & tam præsens habetur deus.

Hic Liber de Semele natus: Eademq; famę celebritate Tindaridę fratres. qui non modo adiutores in prælijs victorię Popu. Roma. sed etiam nũcij fuisse peribentur. Quid Ino Cadmi filia nonne leuchotea nominata a græcis/ Matuta habetur nostris/ quid totum prope cœ-

Sacra herculis ab egyptiis.

vsq; ad occeanũ: Hercules religiose colitur apud gaditanos: qui populi sũt insulani in oceano athlantico. ex quo illud. Gades herculis humidumq; tybur: olim Hannibal gades profectus herculi vota exoluit & sacra fecit: put Liuius & Silius meminerunt. Hinc ex hac immortalitatis opinione. Liber Semele natus. Scilicet habetur deus: multos autem fuisse liberos siue bacchos: siue Dionysios: prodiderunt eruditi & explicat Diodorus: celebratior autem est & vulgatior qui ex Semele & Ioue genitus esse fertur: quem Diodorus tertium fuisse autumat: & thebis boetiis natum: qui dictus est liber: vel quia liberat seruitio curarum animum: vt sentit Seneca: vel oblicẽtiam linguæ: fiunt enim plerique ex ebrietate liberiores petulentioresq;: vel quia libertatis deus est: & vt auctor est plutarchus pro Beotiæ libertate pugnauit Tindaridę fratres: Castor & pollux significantur: nam vt inquit Ausonius. Tindareus pater his & iuppiter: hic putat hic scit. Non modo adiutores: In .vi. tranquilli commentario enarrauimus quẽadmodum castor & pollux Domitio æne barbo de victoria nunciarunt: cui minime credenti malas barbamq; manibus permulserũt: & ex fusca. In flauam cõuerterunt: vnde a barba rutila æneiq; coloris ęnobarbi dicti: hinc ait Tertulianus: barbam a castoribus tactu irrufatam Dionysius quoq; in .vi. antiquitatum miraculũ memorat de castoribus: quod scilicet in pugna ad lacum regillum apparuerunt duo forma augustiore: ducentes æquitatum Romanũ aduersus latinos: qui hastis feriebant propellabantq; aduersarios: socios vero cohortabãtur quæ potissima causa fuit: vt latini fugarentur: & castra caperẽtur: iidem mox visi

Liber pater vnde.

Barba trufata.

Castores Opitulatores.

UVA. BHSC. IyR_246

sunt sudorem equorum abluentes: iuxta iuturuę fontē: deinde cōspectu mortalium se subduxerūt: tūc ędes pollucis & castoris. In foro extructa est: quos tindaridas appellant: sicut helena eorū soror tindaris nūcupata. Quinetiam tradunt historici tindaridas fuisse opitulatores locrensium in bello aduersus crotoniatas: visosq; pugnare q̄diu profligati sunt hostes. Ino: fabulam inonis refert Ouidius in. iiii. Metamorphoseos: quēadmodū scilicet Inovna cum melicerta filio de scopulo se p̄cipitē misit in mare: amboq; facti sunt dii marini de quibus Cyprianus sic refert: melicertes & leucotea p̄cipiātur ī maria: & fiunt post mō maris nūina: Ino dicta leucothea: quasi candida dea a grecis: a latinis: matuta vnde in fastis ait: leucothoe graiis, matuta vocabere nostris autumat Priscianus matutam esse auroram: a qua matutinus deducitur: sic enī scribit ī secūdo. Matutinus a matuta: quę segnet auroram: vel vt quidā leucotheā: illud obiter annotandum: quod annotatu dignum est: ancillis ædē matutę ingredi nefas fuisse apud Romanos: cum vnam tā tum introducant: quem alapis cedunt: causa est quod ino ancillas perosa sit: virum rem habere cum serua suspicata apud hanc quoq; deam suis filiis bona non optant nepotibus optant: ppterea quod ino in filis extitisse infelix videtur: in filio vero sororis baccho felix: cui mammā prębuit mitiq; erga illum & humano īgenio fuit Humano genere: Plinius in hanc snīam Maior celitum populus etiam q̄ hominum intelligi potest: hic autem est vetustissimus referēdi benemerētibus gratiam mos: vt tales numinibus ascribant. Gentium dii: Lactantius. Tertulianus Cyprianus: euidentissime pbant deos: gentium homines fuisse: vt iouem: neptunum Iunonem: æsculapium: & id genus innumeros. Cicero quoq; in libro de cōsolatiōe nō dubitauit dicere deos qui publicę colerētur hoies fuisse: Quinetiā Lactantius cum dicere totū pene cęlū humano genere completum: allegat hęc verba ex tusculanis. Idem in libro de ira dei. Nimirum inquit hi omnes qui colūtur vt dii: homines fuerūt. Demōstrantur sepulchra Mar. Varro. Solinus. Cyprianus cæteri: tradunt sepulchrū Iouis in creta visi tatū in oppido gnoso fuisse: q̄ inditio est Iouē hominē fuisse: hīc Lucanus. Tam mēdax magni tumulo q̄ creta tonātis. Itē in creta monte fuit sepulchrū herculis. quē pyram vocāt. In nysa sepulchrū bacchi: de quo tamen varię p̄ditur: ob hoc dixit Plinius: quęrat nūc aliquis q̄ liberi patris sit sepulchrū.

Leucothea Matuta

Edes matute inter dicta.

Ancillis.

Dii gentiū hoies.

Sepulchrū Iouis ī creta.

lum ne plures ,psequar: nonne humano genere cōpletum est, si vero scrutari vetera & ex his ea quæ scriptores græciæ prodiderunt, eruere coner. ipsi illi maiorum gentium dii qui habētur hinc a nobis profecti in cælum reperientur. Quæ re quorum demonstrantur sepulcra in græcia: reminiscere: quōniā es initiatus, que traduntur mysteriis, tum deniq; q̄ hoc late pateat intelliges. Sed qui non dum ea quæ multis post annis tractari cœpisset: phisica didicissent, tantum sibi persuaserant q̄ tum natura admonente

UVA. BHSC. IyR_246

Initiatus: Imbutus sacris sacratus. Initia enim sacra dicūtur. Ait Mar. Varro: ꝙ initiis cereris porci immolātur: & ꝙ initiis pacis fędus cū feritur porcus occiditur. Alio noīe initiationes nuncupantur: quę vt ait Tertulianus semper arcent pphanos: & arbitris cauēt. Mysteriis sacris: secluſa sacra antiquius dicebātur: quę gręci mysteria appellant: Vnde myſte dicti sacerdotes vt apud Auſoniū. Senecam: & pinium. Et ſymmyſte cū sacerdotes eiuſdēꝙ sacris initiati: qua dictione apuleius. Sidonius Hiero. vtūtur. In mysteriis autē tradebātur multa arcana q̄ in vulgus annunciāda non ſūt. Cum auctore Tertuliano oībus mysteriis ſilentii fides debeatur. Symbola quędā ſūt miſtica q̄ docēt hoīes fuiſſe q pro diis colebantur: lege Euſebiū in p̄paratione euāgelica ī sacris iſidis & serapidis erat ſimulachrū: qđ digito labiis impreſſo admonere videretur vt ſilentium fieret: qđ ſignificat: vt inqt Aug. vt hoīes eos fuiſſe taceretur. Dicebatur aūt monitor ille ſilētii deus harpocrotes. de quo idonei ſcriptores nō pauca de quo catullianū eſt illud: factū me eē puta harpocratē. Phyſica: philoſophias phyſicas ſiue naturales: qua cauſas rationeſꝙ rerum perſcrutātur. Imperiti philoſophos irreligioſos putāt tanq̄ deos eſſe abnuant: qui veluti rerū naturę patroni cauſas meras & ſimplices rimātur. Viſis quibuſdā: Gręci φαντασμα dicunt: qđ Mar. Tullius docente Macrobio viſum vocat: quę ſpecies vna & nomen eſt eorū: quę dormientes videre ſibi videntur. Qui vitā exceſſerant: ſic apud Virgiliū viſa de hinc cęlo facies delapſa parētis anchiſę ſubito tales effundere voces Macrobius oraculum dici autumat cum in ſomniis parens vel alia ſancta grauiſꝙ perſona quippiam denunciant. Firmiſſimum: pro potentiſſimo argumento. Deorum opinio: perſuaſum inſitumꝙ a natura eſt cunctis mortalibus deos eſſe: & quamuis varia ſit de deo inter homines opinatio atꝙ diſſidium: nemo tamen ferme eſt qui deum neget: prędare enim Ariſtoteles inquit: & a Mar. Tullio repetitum eſt: ſi eſſent homines qui ſub terra ſemper habitauiſſent: & deinde repente euadere in hæc loca: quæ nos incolimus atꝙ exire potuiſſent: pulchritudine mundi. Curſibuſꝙ ſtellarum ordinatiſſimis conſpectis: profecto & eſſe deos: & hæc tanta opera deorum eſſe arbitrarentur. Lactantius quoꝙ neminem eſſe ait tam rudem tam efferis moribus qui nō oculos

cognouerant/rationes & cauſas rerum nō tenebant. Viſis quibuſdam ſæpe mouebātur: hiſꝙ maxime nocturnis vt viderentur hi qui vita exceſſerant viure. Vt porro firmiſſimum hoc afferri videatur cur deos eſſe credamus: ꝙ nulla gens tam fera/nemo omniū tam ſit immanis: cuius mētem non imbuerit deorum opinio: multi de diis p̄ua ſentiunt id enim vitioſo more effici ſolet: omnes tamen eſſe vim: & naturā diuinā arbitrātur. Nec vero id collocutio hominū aut cōſēſus efficit/nō inſtitutis opinio eſt cō firmata, nō legibus: omni autem in reco

Initia Secluſa sacra. Mysteria Mystæ. Symmyſtæ

Harpocrates.

Phātaſma viſum

Deos eſſe cōſenſus gentiū eſt.

UVA. BHSC. IyR_246

suos in cęlum tollens esse intelligat aliquam dei prouidentiam: qua regatur hoc omne quod cernitur. Praua sentiunt: Alii arbitrātur deum esse: sed mortalia non curare: alii matrimonia inter deos esse crediderūt: aliis nullus est: deorum respectus aliis pudendus. Diagoras quidam athenis fuit: qui nullū omnino deum este diceret: ob eamq; sententiam cognominatus est atheos: protagoras quoq; extitit: qui sibi diceret non liquere vtrū esset aliqs deus ob hoc athenienses ipsum vtpote impiū & irreligiosū suis finibus expulerunt: librosq; eius inconcione exusserunt: male vt inquit Augustinus viuitur: si de deo nō bene creditur. Lex naturæ Consensus hominū cunctorum habēdus est pro lege naturę ius enim naturale siue naturę legem appellant iurisconsulti: id quod natura omnia animalia docuit: vt id nō solum ad homines: sed etiam ad brutas animātes referatur cui proximum est ius gentiū quo humanę gentes vtuntur: primus gentium cōsensus cōspirauit vt ionum litteris vterentur: secundus gentium cōsensus in tōsoribus fuit. Tertius consensus fuit in orarū obseruatione: vt Plinius refert. Nos vero dicamus primam gentium consensionem fuisse: vt deum esse arbitrarentur. Luctum sustuleris: luctus ægritudo est ex eius qui carus fuerit interiru acerbo: in luctu atrati sunt purpura auroq; depositis: cum eluxerunt nigram vestem exuunt purpuramq; resumunt: & ita intelligendum est apud Liuium scribentem matronas luxisse brutum vt parētem ānuo tempore. Meret: Meror ęgritudo flebilis est. Mestitudo dicebatur quę nunc męsticia. Merere dictum esse a mercere autumat. Mar. Varro ꝙ merore corpus marcescere dicitur. Lugubris lamētio: lessum intelligi vult: quę vox lugubrem eiulationem significat quamuis sextus helius & lutius. Attilius suspicati sint lessum esse aliquod vestimenti genus funebris: & ita interprętati sunt verba legis. xii. tabularum: quæ hæc sunt: ne ve lessum funeris ergo hūto quibus significatur lamentationem lugubrem in funeribvs ꝓhiberi tolliq; Idq; sentire: tanq̄ mortuus sentiat se priuatum vitæ cōmodis: qđ si ita sit argumentum haud dubium est immortalitatis Quę post mortem futura in hanc sententiam ait Plinius de homine loquens vni animantium luctus est datus: vni superstitio: vni sepulturæ cura: atq; etiam post se de futuro

De deo

Atheos.

Consensus gentium

Luctus.

Meror

Lessum.

sensio omnium gentium lex naturę putanda est. Qui est igitur qui suorum mortem primum non eo lugeat, ꝙ eos orbatos vite commodis arbitretur. tolle hanc opinionem luctum sustuleris. nemo enim mœret suo incommodo. dolent fortasse & anguntur/ sed illa lugubris lamentatio flectusq; mœrēs ex eo est/ quod eum quem dileximus vitę cōmodis priuatum arbitramur idq; sentire: atq; hęc ita sentius natura duce nulla ratione nullaq; doctrina: maximum vero argumentum est naturam ipsam de immortalitate animorum tacitam iudicare: quod omnibus curæ sunt/ & ma

UVA. BHSC. IyR_246

pliniani codices de futura habēt: tu vero lege de futuro: vt sit sensus vni homini de futuro: hoc est de rebus post se futuris curam esse. Serit arbores. M. Tul. in catone eadē refert explicatius cū ait serunt arbores: quæ alteri seculo prosint. vt ait Sta. noster in synephebis: nec vero dubitat agricola, quāuis senex querenti cui serat respondere diis immortalibus: qui me non accipere tātūmodo a maioribus voluerunt: sed etiā posteris tradere statius aūt cecilius significatur qui comediarū poeta inclytus fuit cui sedigitus palmā statuit inter comicos poetas: qui propterea nome habuit Statius: quia seruus fuit status enim seruile nomē est In Synephebis: Nom ē est comediæ ab argumento dictæ: in qua synephebi. i. simul pubescentes adolescentuli inducebantur. Synephebi enim simul pubescētes dicuntur græci exphehō πολα vocāt puerum. xv. annorum exphebon xvii. vt scribit Censo. Baccā Fructum bacce differnnt ab acinis quoniam acini sunt minores bacce maiores: magna quoq; est baccis differentia: Aliæ namq; sunt oliuius & lauris aliæ cornis alię myrthis ac lantisco. alias bacca significat margaritā: vnde bacatum monile apud virg. & filium. Qui procratione liberorum hæc oīa eo tendūt: vt ostendant mortalibus insitā esse natura duce tacitam de ī mortalitate aīorū con sensionē. Nemo enī esse tam curiosus circa filio circa adoptiōes circa testamenta: nisi existiaret post mortē aliquē esse sensum qui talia sensurus eēt. Testamentorū diligētia: Vix dici potest quā diligentes sint hoīes in faciendo testomento: quam circūscripti: tanq̄ persuasissimū habeant ad ipsos etiam defunctos ea quoq; pertinere. Monumenta: Monumēta generaliter res est memorię causa in posterū prodita In qua si corpus vel reliqę inferantur fiet sepulchrum: si vero nihil eorum inferatur erit monumentū memoriæ causa factū: quod græci cenotaphiū appellant auctor Flo. iuriscon. ad hāc Ciceronis sniam

xime quidem quę post mortem futura sint. serit arbores quæ alteri sæculo prosint vt ait. Statius in synephebis/ quid spectans. nisi etiaz postera sæcula ad se pertinere. ergo arbores seret diligens agricola quarum aspiciet baccam; ipse nunq̄ vir magnus leges instituta remp. conserit quid ꝓcreatio liberorum/ quid propagatio nominis. quid adoptiones filiorum. quid testamentorum diligentia quid ipa sepulchrorum monumēta quid elogia significant? nisi nos futura etiam cogitare: quid illud nam dubitas quin specimē naturæ capi deceat ex optia quaq; natura. quæ est igitur melior in hominum genere natura: quā eoruz qui se natos ad homines iuuandos tutandos cōseruandos arbitrantur? Abiit ad deos, Hercules: numq̄ abisset nisi cū inter homines esset eam sibi viam mu-

Statius nomē est ser- synephebi

Bacce

Monumenta

UVA. BHSC. IyR_246

faciunt verba. M. Var. qui ait monumēta dici quæ in sepulchris sint quibus prætereuntes admonentur & se fuisse & illos esse mortales Ab eo cetera oīa quæ scripta ac facta sunt memorię causa monumēta dicta. Eulogia: Eulogiū gręce dicitur bene dictum ευλογεω benedico ευλογια benedictio. Eulogos rationabilis in decretis canonicis eulogia pro benedictionibus siue muneribus accipiūturq̄ minutuli sacerdotes ad syndonū cōueniēte maioribus sacerdotib⁹ sumātibusq; deportant. Existimo hoc in loco legendū eē elogia potiusq̄ eulogia: est. n. eulogiū quasi testificatio q̄dā laudatiōis: īterdū & vituperationis: qualia in testamētis in sepulchris annotātur. Apd̄ iuriscōsultos & oratores crebra est mētio elogiorū & nos aliubi plura ānotauimus. M. Tu. in oratiōe ꝓ cluētio. Elogiū recitasti de testamēto. Gn. egnatii patris hoīs honestissimi videlicet & sapientissimi. Se. decessit negociator testamētum oīum bonorū suorū reliquit formosam heredē & adiecit elogiū: qa pudicā cōperi similiter ī lib. de senectute elogiū quā eulogiū legere malī. Cū ait Cato: quāta in attilio calatino auctoritas: in quā illud elogiū vni cōplurimæ cōsentiūt: gētes primarū fuisse virū: notū est totū eius carmē incisum ī sepulchro Specimē: Indiciū: signū. Probatū: ꝓbamētum: ad hoīes iuuandos: De Catone elogiū est apud Luca. Nō sibi sed toti gentiū se credere mūdo: Plato in epi. ad Archytā tarentinū: quod & a M. Tul. repetitū est scribit nullū hoīum sibi soli natū esse: sed ortus nostri partē sibi patriā vēdicare: partē parētes: partē amicos. Viā īmortalitatis. s. & migratiōis ad deos scribit Apuleius in apologia: qd̄ Hercules lustrator orbis: purgator ferarū: gētiū domitor ī cælū ob virtutes ascitus est: & Ora. in epi. inqt. Dirā qui cōtudit hidrā. Notaq; fatali portenta lobore subegit. Cōperit inuidiā supremo fine domari. Vetera iam ista. s. sunt quę. n. de Hercule ꝓduntur ob vetustatē fabulis ꝓpria iudicantur. Licuit ocioso: argumētatur argumētis satis probabilius ad īmortalitatē affirmandā quod scilicet nemo offerret se ad mortē nemo laboraret nemo particularetur nisi ꝓposita esset magna spes immortalitatis. Ex hac spe Themistocles atheniensis ꝯt epaminūdas thebanus maximas res gesserunt sese maximis periculis obiectauerunt nihil prorsus recusantes ob gloriæ cupiditatē dum se post mortem perīde ac immortales aliquid sensurus

Eulogia

Elogium.

niuisset vetera iā ista, & relligione oīuꝫ cōsecrata quid in hac rep. tot tantosq; viros ob remp. interfectos cogitasse arbitram. Ijsdē ne vt finibus nomē suū: q bus vita terminaretur. Nemo vnq̄ sine magna spe īmortalitatis se propriā offerret ad mortē. licuit esse ocioso themistocli licuit epaminunde licuit ne vetera & externa quęrā mihi. sꝫ nescio quomodo inheret in mentibus quasi seculorū quoddā auguriū futurorū: Ideoq; in maximis ingenijs altissimisq; animis & extistit maxime, & apparet facilime: quo quidem dempto quis tam esse a-

UVA. BHSC. IyR_246

esse arbitrabãtur. De Themistocle vulgata sunt omnia: cuius clarissimæ vi
ctoriæ de persiis tectis quotidie citatur salaminiacata pugna de Themisto. Scitu di-
memorabile ẽ: quod cũ olim processisset ad ludos olympiacos oculi omniũ gnum de
posthabitis spectaculis. In illũ vnũ cõuersi sunt. In eoq; spectãdo totũ diem Themistu
consumpserunt: quãobrem ipse letus ad amicos dixisse fertur tũc se suorum cle.

mens qui semper in laboribus & perie laborum: quos pro græcia su
culis viueret? loquor de principibus quid scepisset fructũ aplissimũ re
poetę nonne post mortẽ nobilitari vo portare. illud quoq; Themi
lunt: vnde ergo illud aspicite o ciues stocli glorioſſſimũ contigit
ennij imaginis vrnam. hic vestrum pi vt Herodotus Plutarchusq;
xit maximã facta patrum mercedẽ glo notificant quod duces græci
rię flagitat ab ijs quorum patres affece in ara neptuni suam quisq; se
rat gloria sidemq; nemo me lachrimis tẽtiã scriptam detulerũt: quẽ
decoret: nec funera fletu faxit. Cur vo nam ex omnibus primum ex
sito docta per ora virũ fz quid poetas? bello aduersus xerxem gesto
opifices & post mortez nobilitari volũt. & quẽ secundum iudicarent:
quid enim phidias sui similem speciez in ea suum quisq; primum no
inclusit in clipeo Minerue cũ inscribe mẽ inscripsit sese illũ qui prę Secundus
re non liceret? quod nostri philosophi stantissimus fuisset existimãs Themisto.
nõne i his ipsis libris quos scribũt de cõ secundũ vero Themistoclem
tẽnẽda gl'ia sua nomina inscribunt; si omnes in hoc cõgruẽtes iu
omniũ consensus naturæ vox est, om dicaueruntEpaminũde iclytus est epaminundas Theba
nesq; qui vbiq; sunt cõsentiunt eẽ aliq nus ex victoria leucrica: qua
Aceisę sunt Lacedemoniorũ
res in tantũ: vt vix vnq; quie
uerint capud releuare: dicere
solebat filiam ex se reliquere
pugnam Leucricam quę non
modo ipsi superstes: sed etiã
immortalis futura esset licuit
mihi hoc referendũ est ad cõ
sulatum illum Ciceronis nũq;
satis laudatum: quo Catilina

catilianũq; incendiũ in togavltus est Et sulmĩe linguę cõpescuit atq; restri
xit. Quo dempto: Augurio scilicet Et opinione de futuris seculis: atq; im
mortalitate quæ infixa mẽtibus mortaliũ illos alacres facit ad labores & Distichon
pericula libãter subeũda tãq; sit post mortem aliquid quod ad eos pertineat. Ennianum.
Accipite o ciues distichon est ennianum quo petit ennius vt formam imagi
nis suę aspiciant ciues quasi post obitum ex hac re aliquid voluptatis perce
pturus: primus versus exameter: sequens pantameter: vt supra annotatũ est
littera. s. veluti sibilus abiicitur in dictione imaginis. Reliqua quadrant ri
thmis metricis. Quidam legunt imaginis vrnam: quæ lectio plenis nu
meris constat. Affecerat gloria: Dum in annalibus laudat veteres romanos
eos non solum gloria afficit: sed donat immortalitate sicut Appion gram
maticus immortalitate a se donari scripsit ad quos aliqua componebat. Idẽ
scilicet Ennius quę enim sub sequuntur carmina enniena sunt faxit faciat:

UVA. BHSC. IyR_246

Ennius lugeri abnuit.

Volito viuus expungenda est dictio viuus: vt versus pētamefer integris pedibus constet: hoc modo: faxit: cur volito docta per ora virū: peti aut Enni nequit ambitum suum: defleat: quoniam futurus sit immortalis volitaturusq; per ora virorum sicut & nūc volitat celebraturq; quottidie Dissidet ab enniana sententia solum qui ait mors mea ne careat lachrimis: linquamus amicis merorem alter lugeri tenuit alter iubet. Cice. aliubi magis probat enniū in hoc q̄ solonē Phidias Phidiam in ebore marmoreq; sculpando clarissimū esse per oēs gētes: quæ Iouis olympii famā ītelligunt nemo dubitat/ facit inter alia & mīerue simulachrū ex ebore & auro. In cuius scuto amazonō præliū celauit & deorum gigantumq; dimicationem. in soleis lapitharū & centaurorum a plinio dictus est artifex nunq̄ satis laudatus de quo Quī. in in. xii. phidias diis quam hominibus efficiendis melior: in ebore vero longe citra emulum: vel si nihil nisi mineruā athenis aut olympium in elide. ioue fecisset/ quod ptinet ad sēsum Ciceronis sic scribit Valerius maximus ca. de cupiditate gloriæ Phidias climeo minerue efficiem suam inclusit qua consulsa tota operis colligatio solueretur. Sua nomina inscribunt. M. Tul. in oratione pro archia ipsi philosophi etiam in illis libellis: quos de contēnenda gloria scribunt nomen suum inscribunt in eo ipso quo prędicationem nobilitatemq; despiciunt prædicari de se ac nominari volunt idē tradit Va. Naturæ vim: si optimo ingenio prediti mexime cernunt vim potentiāq; naturę Consectariū est cū optimus quisq; seruat posteritati & curiosus sit de futuro post se/ vt sit aliquid cuius sensum habiturus sit post mortē ex quo colligimus aīos esse īmortales. Quales sint dei in extricabilis hęc quæstio verūq; illud Platonis ex timo θεοη ευρειη ουραδιοη ηοησαι δεα δυηατοη deū inuenire nō facile est intellexisse autē īpossibile.

Phidas

quoad eos pertineat/ qui e vita cesserunt: nobis quoq; idem existimandum est. & si quorum aut ingenio aut virtute animus excellit. eos arbitramur quia natura optima sunt cernere naturæ vi, maxie verisimile est cū optimus quisq; maxime posteritati seruiat/ esse aliquid cuius is post mortem sensum sit habiturus/ sed vt deos esse natura opinamur/ qualesq; sint ratione cognoscimus/ sic permanere animos arbitramur: consensu nationuȝ omniū. Qua sede moneāt quales sint ratione discendum est. Cuius ignoratio finxit inferos. easq; formidines: quas tu contemnere nō sine causa videbare. In terram enim cadentibus corporibus/ hisq; humo tectis: ex quo dictū est humari sub terra cēsebāt reliquam vitam agi mortuorum: quaȝ eorum opinionem magni errores consecuti sunt. quos auxerunt poetæ. Fre-

UVA. BHSC. IyR_246

Socrates apud Platonem in cratilo timide de deo pudēterq; diſerit. Deos in quit iam mittamus per deos obſecro. Nam de his diſſerrere vereor: Ariſoteles ait nūq; nos verecūdiores eſſe debere q̄ cum de his agitur/quidam philoſophorum incorporalem aſſeuerāt deum eſſe: quidam corporalem alii ex atomis alii ex nūeris ſicut epicurus & Pythagoras. Alii ex igne qualiter heraclito viſum eſt Platonici tradūt deum curantem rerum/epicurei ocioſum: ſtoici extra mundum poſitū: qui figuli modo extrinſecus torqueat hanc molem: intra mūdum platonicę qui gubernatoris exemplo intra illud maneat quod regat/Ex tam diſſidētibus diſcordibuſq; ſententiis factum eſt vt minus plana de deo cōiectatio ſit. Nos vt inquit Tertulianus Deum colimus factitatorem vniuerſitatis per Chriſtum deum noſtrum cuius dogmata irrepręhenſibilia ſunt & ſancta. Cuius ignoratio: Dum ignorāt mortales quæ ſit ſedes manium & animarum poſt mortem finxerunt inferos & regna ſub terranea & formidoloſa omīa de tartaro. Cerbero: furiis cæteraq; id genus terriculamēta. Nemo enim tam puer eſt vt inquit Seneca: vt cerberū timeat & tenebras & ſepultus: larua humatus leni habitum. Humari: Sepultus vt inquit Plinius intelligitur quoquomō: cōditus vero humo contectus: quod antiquiſſimum ſepulturę genus fuiſſe arbitratur. Marcus Tullius in libris legum. Auxerunt poetę: Illa inquit Seneca quæ nobis inferos faciunt terribiles fabula eſt. Iuſſerūt iſta poetæ: & vanis nos agitauere terroribus & Tertulianus in apologetico: poetę ait & philoſophi tribunal apud inferos ponunt & gehennam eſt autem gehenna ſecundum eccleſiaſticos: lacus ignis & ſulphuris infernus vbi eſt fletus & ſtridor dentium. Conſeſſus theatri: Multitudo ſpectatorum ſignificatur qui conueniunt in theatrum ad audiēdas ſpectandaſq; fabulas poetarum: quę per ſcenicos agūtur. Adſum atq; aduenio: Carmen eſt veteris poetę ex antiqua tragedia fortaſſis de tantalo compoſitum: qui etiam apud Senecam in thyeſte inducitur aduenies ab inferis ad ſuperos. Ex hoc Ciceronis teſtimonio ſumitur argumentum omnes romanos tā fęminas q̄ pueros latine loquutos eſſe: quō enim mulierculæ & indocti hæc intellexiſſent niſi latina lingua fuiſſet vernacula & propria romanorum. Vnde & romana lingua accipitur pro latina. Diomedes latinitas eſt inquit incorrupta loquendi obſeruatio ſecundum romanā linguam ſuper qua re copioſiſſime ſcripſimus quadā ad amicum epiſtola. Calido inferum: pro inferorū apud quos cuncta ſunt nigrantia. Et vt ait poeta: alta caligine merſa.

Timide de deo loquēdum.

Opiniones de Deo.

Humarus.

quens eni conſeſſus theatri in quo ſunt mulierculæ & pueri/ mouetur audiens tam grande carmen. Adſum atq; adue nio acheronte vix via alta atq; ardua p ſpeluncas aſperis ſtructas ſaxis pēden, tibus maximis/vbi rigida cōſtat & craſſa caligo inferum. Tantumq; valuit er, ror qui mihi quidem iam ſublatus vide tur vt corpora cremata cum ſcirent tamē ea fieri apud inferos fingerēt/quæ ſine corporibus nec fieri poſſēt nec in,

Gehenna.

Latine loquutos eſſe Romanos.

UVA. BHSC. IyR_246

Iam ſublatus videtur: Iam tēpore Ciceronis cordatiores facti & aſſutiores minus minuſq; in dies metuebant terriculamēta inferorū vtpote vana & cō mentici. Scio inquit Seneca vanos eſſe inferorum metus. Animos p ſeipſos viuētes. Opinabantur rudes illi & impoliti hoīes primigenii aīos ſine corporibus neq; viuere neq; exiſtere poſſe: ex quo fiebat vt credentes cruciamēta inferorū vera eſſe exiſtimarent nō ſolum animos puniri qui incorporei ſunt ſed totos hoīes animo corporeq; compactos. Quod abſurdum eſt credere pindeq; ridiculū: maxime cum ſcirēt corpora eſſe cremata: & ob hoc apud inferos cruciari nō poſſe ſi enī humi remanēt cadauera quomō poſſunt apud manes torqueri ſupplicis/ Pretera cū aīo dolendi cā exiſtat a corpore: arbitrabātur corpora cum aīo cōnexa cruciari: Neſciētes qđ animus per ſe dolorē pati poteſt & mori non pōt: quod ſubtiliter argumēta tur diuus Auguſt. in. xxi. de ciuitate dei. Homeri necyia: Apud Nomerum in odyſſea fitaō Vlyxe euocatio manium: ſacro magico In ſcrobe procurato: q̄ res dicitur græco vocabulo necyia quaſi mortuaria reſq; funebris & ad mortuos pertinens. νεκυσ græcæ mortuus: vnde νεκυια & necyomantia: quaſi diuinatio per mortuū lege Home. in. xi. odyſſeę qđ opus nō aliunde cōſtat: q̄ ex magicis p̄ſtigiis & inferorum euocatione. Appius necromantia: Necromātiam græci vocāt diuinationē p mortuos factā. νεκρομ enī cadauer νεκρος mortuus dicitur & μαντεια diuinatio: Necromātici ſūt: quorū incātamētis videntur reſuſcitari mortui. Diuinare. Et ad interrogata reſpōdere. Ad quos ſuſcitandos cadaueri ſanguis adiicitur: nā amare ſanguinē demones dicuntur ideoq; quotienſcūq; necromātia fit cruor aquæ miſcetur: vt colore ſāguinis facilius p̄uocētur auctor Augu. & in decretis canonicis. xxvi. Q. V. latiſſime explicatū: horū ſacrorū duo genera potiſſimū ſunt. Necyomātiā. Et ſcio mantia Neſciomātię ad eleuandū cadauer ſanguis eſt neceſſarius: hinc illud lucani. Pectora tūc primū feruēti ſanguine ſupplet. In ſcyomantia vmbre tātum eſt euocatio: qualis facta eſt ab Vlyxe in manū euocatiōe qualis ab appione grāmatico: qui euocauit vmbras ad pcunctandum: qua patria Homerus genitus eſſet Appius: Hūc appiū: qui necromātiā faciebat augurē bonū fuiſſe & in augurū collegio collegā. M. Tulli teſtis eſt ipſe i libris de diuinatione. In vicinia noſtra: Haud lōge ab arpinatibus: qui municipes ſunt. M. Tullii. Auerni lacus: In cāpania apd cumas lacus auernus eſt in quo homerica defunctorum vaticinia fuiſſe fabulis p̄diderunt: ſupcillia ardua auernū vndiq; circūcludunt: quæ ſupſtitione quadam vmbris obſcurū ſinū reddebant: quē locum plutoni dicatū opinabātur illinc ad inferos introitus patere credebatur: Aderantq; duces ſacerdotes placatis prius per ſacrificia diis manibus: illic fons ſtigius erat illic phlegeton amnis: hic acheruſiā hic do-

telligi. Animos enim per ſeipſos viuentes non poterant mente complecti/ formam aliquam figuramq; querebant in de homeri tota νεκυια. inde ea quę me us amicus apius necromātia faciebat. inde in vicinia noſtra auerni lacus: vnde animæ excitāt obſcura vmbra aperto hoſtio alti acherōtis/ falſo ſanguine

necya quaſi mortua tia res

Necya

Necyomantia.

Necromantia.

Necromantici.

Necyomantia Sciomātia.

Auernus vbi magica.

UVA. BHSC. IyR_246

micilia inferorum subterranea coniectabant: hinc videtur Maro non pauca trāstulisse in sextum volumen eneidos. Mar. Agrippa auerni locum succidit locumq; illum eleganter excoluit. Dirutaq; subterrena fossa oīa illa de manibus fabulosa cōmenta sunt patefacta illustrataq;. Auctor Strabo in quinto Auernum autem dici quasi aornon hoc est auibus imperiū docet Lucretius: Aornos

imagines mortuorum. has tamen imagines loqui volunt: ꝙ fieri/nec sine lingua/nec sine palato: nec sine fauciū laterum ve & pulmonum vi & figura potest: nihil enim animo videre poterant ad oculos omnia referebāt. Magni autem est ingenij reuocare mentem a sensibus & cogitationem a consuetudine abducere/ Itaq; credo equidem etiam alios tot sęculis disputasse de animis: ſ3 ꝙ lr̄is extet ꝓbo/ Pherecides sirus primū dixit aīos hoīm esse sempiternos. Antiquus sane/ fuit enim meo regnāte

cum ait in.vi. Prīcipio quod auerna vocātur. Nomē id abre impositum est: qa sunt auibus cōtraria cunctis Lucretiū emulatus Virg. sic cecinit: vnde locū Graii dixerūt nomīe auernū. Alti acherōtis. Acheron fluuius dicitur a poetis inferorū quasi sine gaudio: sed constat locū esse ꝓpe auernū lacum. Strabo in.vi. Acheron tem fluuiū eē tradit brutiorū ꝓpe vrbem pandosiā vbi alexander. Epirēsis a lucanis trucidatus ē. Dodoneo deceptus oraculo: quod iusserat: vt caueret acherusiam aquā pādosiāq; vrbē: Cū in epiro esset pandosia & acherō amnis fugiēs Alexāder hæc loca in media fata vt fit ruit. qui venit ī Italiam: eumq; vadū acherontis brutiorū egressum eminus veruto Lucanus miles exultans confodit: historiam Liuius. Et trogus enarrāt Acherusiam paludē fuisse ęgyptiorū ꝓdidit Diodorus: vnde Orpheus transtulit figmenta: de inferis ad gręcos. Falso sanguine: Sic Erictho magna primi noīs apud Lucanū falso sanguine erigit cadauer. Et necyomantiā conficit. Vlyxes apud Home. sanguine ouiū implet scrobē & euocat manes Imagines: Sciomātiā significat: in qua vmbrę tantū & imagines euocātur Has imagines. Loqui apd Home. euocate imagīes helpenoris: antichilę: thiresię aliorūq; defunctorū cū Vlyxe colloquūtur: apud Siliū euocati manes scipionum & alexandri cū africano fabulantur: Nec sine līgua: Deridet magicum artificiū ꝑinde ac delirū & nugatoriū. Plinius quoq; magicas vanitates vbiq; voluminū coarguit: tāq̄ irritas: inanes: & detestabiles: quo mō enim vmbra q̄ incorporea est loqui pōt: cum sermonis interpręs & ministra sit līgua cū spirandi officina sit pulmo: cū sine ore & palato vox fieri non possit. A sensibus: Sēsus sunt q̄ sentiūt: sensa vero: q̄ sentiūtur sēsile dicit Lucretius qd sēsui subiectū est. Insēsile qd sētiri nō pōt ex insēsibus ne credas sēsile gigni. Pherecides syrus: apuleius ī floridis: auctor est pherecidā ex īsula syro oriūdū: primū soluta oratiōe cōscribere ausum fuisse repudiato versuum nexu q̄ Pythagoras magistrū coluit: q infandi morbi putredine extictus est: phtiria si enim hoc est pediculari morbo occubuit q̄ morbi feditate sylla dictator.

Acheron.

Pandosia.

Mors Alexādri epitēsis.

Magice vanitates.

Sensile Incensile.

Phthiria si periit Pherecides.

UVA. BHSC. IyR_246

Et aleman poeta & mumius iurisconsultus: & ennus belli seruilis dux obierunt Auctores Plinius Plutarchus: de obitu pherecydis sic scribit. Q. serenus Sed quis non paueat pherecydis fata tragedi. qui nimio sudore fluens animalia terra eduxit: turpi miserum q̄ morte tulerunt hic hausto aquæ puteo præsensisse fertur ac prædixisse terremotum post diem tertium futurum: atq; ita factum: eē scribēs ad Thalē milesium de morbo phtiriasi pediculis inqt operiebat totus: morbo āt inualescente neq; medicorū quāpiam: neq; amicorū penitus admitto. Meo regnante gentili: Seruiū Tullīū significat sextū Romanorū regē: quē gentilem suū vocat quia eiusdem nominis erat. Gentiles enim vt ait Cincius sunt qui similiū noīe appellantur: q co gnomines quoq; nūcupātur. vel qa ab eo rege ducebat originem. Num & filius proauū M. Tul. appellat regiā progeniē: cū scribit in. viii. punicorum Tullius æratas raptabat in agmina turmas. Regia pgenies & tullo sanguis ab alto. Eusebius quoq; i cronicis testatur Ciceronē natū esse ex regio volscorū genere: prior sentētia apud me probabilior est Pythagaras: De pythagora Samio laertius apuleius trogus reliqui satiu multa quæ sunt notissima. Magnam græciam Græce dicitur μεγαλη ελλας id est magna græcia portio italie a tarēto vsq; ad cumas φ multę magneq; ciuitates in ea fuerunt a gręcis cōdite. auctor Iustinus in. xx. De qua plinius sic gręci de italia iudicauere genus ī gloriam suā effusissimū quo tam partē ex ea appellando gręciā magnam. A quibusdā tota italia maior gręcia dicta Oui. quoq; cecinit in fastis. Italia nam tellus gręcia maior erat. de hac parte italię Virg. Effuge cuncta malis habitantur menia graiis. Est quodam philosophię genus quod italicū nuncupatur ex ea parte italiæ quæ quondā magna gręcia nuncupata est quod vt docet Aug. in. viii. auctorē habuit pythagoram samiū: a quo etiam ferunt ipsum philosophię nomen exortum. Nā cum antea sophi. i. sapientes appellarentur: hic interrogatus qd profiteretur philosophū se esse respondit id est studiosum sapientię: quoniā se sapientem profiteri arrogantissimum vi numeris aut descriptionibus: Per mathematicas disciplinas hoc ē arithmeticā atq; geometriam: quarū probationes potentissimę sunt: quę oculis euidenter subiiciuntur: falsa quoq; veris similia Geometria ratione depræhendit grāmatice. Apodices vulgo dicūtur geometrie probationes fit hoc & in numeris per quasdam quas pseudographias vocant hoc est falsas deformationes Platonē ferunt Plato post so

Gentiles Conomies

Magna gręcia philosophia italia

Sophi philoso.

Grāmatice apodixes Pseudographie.

gentili. hāc opinionem discipulus eius pitagoras maxime confirmauit. qui cū regnante Tarquinio superbo in italiam venisset tenuit magnam illam gręciā cū honore & disciplina / tum etiam auctoritate. multaq; secula. Postea sic viguit pythagoreorum nomen vt nulli alij docti viderentur. sed redeo ad antiquos / rationem illi sententiæ suę non fere reddeant: nisi quod erat numeris aut descriptionibus explicandus / platonem ferunt vt pythagoreos cognosceret in ita

UVA. BHSC. IyR_246

cratis obitum Ad pythagore disciplinā se contulit & ad italiam venit pythagoreos eurittum & achitā: thimeūq; sectatus: a quibus intellectualis philosophia platoni tradita est auctor Apuleius in dogmate platōis thimei nomini dedicauit diuinū illud obscurumq; volumē cui titulus est thimeus. Extāt platonis epistolæ ad architē tarentinum qui mechanica callens columbam ligneā fecit volētem, ex quo philosophi acumē cognosci potest. Idē quod pythagoras apud Ouidiū dogma pythagore explicatū est lib. xv. metamorphoseon vbi pythagoras asserit animas immortales esse: pbatq; palingenesiā & metempsychosin hoc est regenationē & trāsanimationem vt scilicet de aliis corporibus in alia corpora transeant animæ sic enim ait Morte carent animn sēperq; priore relicta sede nouis habitāt domibus viuūtq; receptæ ex hoc pythagorico dogmatæ ducta est ab esu animalium abstinentia ne forte vt festiuiter ait Tertullianus bubulā quis de aliquo proauo suo obsonet. Malo potius volo: Errare cum platōe Honestus est error magnos duces sequentibus vt ait Quintilianus. Ex tuo ore Cicero vbiq; maximus præco est buccina torq; platonicę maiestatis adeo vt platonē deū appellet: quē labeo inter semideos cōmorādū putauit cui defūcto magi vti deo immolauerunt. Macte virtute: Magis aucte cumulateq; sanguinolē

Timens platonis.

Columba ex ligno volās

Palingenesia.

Metēpsycholis

Plato deus Semideus Mactevirtute.

liam veniſſe & in ea cum alios multos, tum Architam: Timeumq; cognouiſſe & didiciſſe pythagorea omnia primumq; de animorum eternitate nō ſolum ſenſiſſe idem quod pythagoras, ſed rationem etiam attuliſſe, quā niſi quid dicis prętermittamus & hanc totam ſpē immortalitatis relinquamus. A. An tu cū me i ſummam expectationem adduxeris: de ſeris? Errare me hercule malo cū platone, quem tu quanti facias ſcio & quem ex tuo ore admiror, quā cū iſtis vera ſentire. M. Macte virtute: ego. n. ipſe cum eodem ipſo non inuitus errauerim. Num igitur dubitamus an ſicut pleraq; ſic & hoc quāq; hoc quidē minime, Perſuadent enim mathematici terrā in medio mūdo ſitā adv̄niuerſi cęli cōplexum quaſi puncti inſtar obtinere

tibus ex acie redeuntibus dicitur macte virtute esto: vt inqt Seneca quod magne laudis procul dubio prēconium ē dixit Statius in .vii. thebaidos macte aīo iuuenis .i. perfecte indolis: vt exposuit lutatius interpres mactare enim dictū est sacrificiū perfeciſſe Ma. Tul. ferūt laudibus mactant honoribus: p magis augent Seruius enarrens illud vulgatiſſimū. Nacte puer virtute noua sic itur ad astra macte īquit magis aucte affectata gloria Et est sermo tractus a sacris quotiens. n. aut thus aut vinū super victimā fundebatur. Dicebatur mactus est thaurus vino vel thure hoc est cumulata ē hostia magis et aucta.

UVA. BHSC. IyR_246

Macti ingenio. Plinius in laudem astrologorū macti ait ingenio & cæli interpretes rerūq; nature capaces Lucilius macte virtute simulq; his versibus esto. Mathematici. periti astrologie: Geometrie: Gnomonice & Musicæ: quas disciplinas vt iam dictum est mathematicas greci veteres appellabant. Quasi pūcti istar

Punctum punctum est inquit Seneca & adhuc puncto minus: quod incolumus. Plinius in secundo. Nō aliud est terra vniuersa quam mundi pūctus: hęc est materia vitæ nostræ hęc sedes. Euclides cęteriq; geometrę punctum esse dixerunt: quod ob incōprehēsibilem breuitatem sui in partes diuidi non possit nec ipsum pars aliqua: sed tantū modo signū esse dicatur. Vnde a grecis dicitur στιγμε ον hoc est signum. Centron: in omni orbe vel spera. Medietas centrum vocatur. Nihil aliud vt Macrobius ait est cētrum nisi pūctum: in medio orbis sphęre Apuleius in cosmo graphia Cardinē igt mūdi sic enim dixerim centrum habet tellus hinc a plinio cētralis terre dicta. Alias cētrō stimulum significat. Quattuor corporum: Elementa significat ex quorum cōcodi: discordia cuncta gignūtur. Terrena & humida. Elementa aquę & terrę: vt pote graue & ponderosū deorsum fertur ad centrū: cū ignis et aer genuina leuitate in sublime ferātur: quod a philosophis astrologisq; copiosissime tractatur vnde terrena: & humecta naturam terrę & aquę secuta ferātur ad cognata. Suopte: Suo ipsius vt meopte: meoipsius Altera aīalis elementum aeris significatur: quod spirabile est. In medium mūdi id ē centrū nam vt inquit Aristoteles libro quarto de celo & mundo: quoda modo fertur sursum fertur deorsum vero quod ad medium. In sphæra autem imū est quod mediū est: vt philosophi tradunt. Manilius in primo Astronomicō

Imum in sphera medium totius & imum est Lucretius vtpote Epicureus negat imum eē quoniam inquit spacium sine fine modoq; est medium enim infiniti non est qđ & aristoteles docet in primo de cęlo. Subuolent. Ouidius in hanc sententiā

quod centron illi vocant: Eā porro naturam esse quattuor omnia gignentiū corporum vt quasi partita habeant inter se/ & diuisa mōētayt terrena & humida suopte nutu: & suo pōdere ad pares angulos in terrā: & in mare ferātur. reliqe due partes vna ignea altera animalis/ vt illæ superiores in medium locum mundi grauitate ferantur & pōdere/ sic hęc sursum rectis lineis in cęlestē locum subuolēns/ siue ipsa natura superiora appetente/ siue q; a grauioribus leuiora natura pellātur. Quę cum constent perspicuuꝫ debet esse/ animos cū e corpore excesserint siue illi sint animales id est spirabiles: siue ignei in sublime ferri. Si vero aut numerus quidā sit animus: q; subtiliter magis quaꝫ di-

UVA. BHSC. IyR_246

Ignea conuexi vis & sine pondere exli emicuit summamq; locum sibi legit in arce. Proximus est aer illi leuitare locoq; densior his tellus elemẽtaq; gradia traxit & præsa est grauitate sui: circumfluus humor vltima possedit solidumq; cohercuit orbem. Leuiora appellantur. Hoc fit p antiparistasin vt greci dicunt: per quam vbi calidum est inde frigus excedit: vbi frigidum est inde calor expellitur: hinc putei per hibernum tempus calent quia illo se calor contulit cedens frigori superiora possidenti. Siue sint animales Aer vt Diogenes: & varro crediderunt. Ignei: & zeno: & Heraclius opinati sũt Numerus: vt xenocrates qui dixit animam esse numerum se mouentem. Quinta illa natura: Endelechiam aristotelicam intelligit. Nec tã vegeta mens Cũ animus nostrũ sit mobilis vegetus versatilis momento temporis multa percurrens multa complectens non videtur esse probabile tam vegetam mobilẽq; naturam esse cor aut cerebrũ aut sanguinem. quæ corpora sunt bruta & crassa: nihil autem animo tam contrarium est quam torpor & crassitudo hebetescens cum animi essẽtia sit in motu. Origines dixit animam esse substantiam sensibilem & mobilẽ. Quorum alter: Dicearchus: Alter Aristoxenus. Ad hæc transferre. Quia animam harmoniam esse dicebat. Ex interuallí sono Aristoteles harmoniam ait esse temperamẽtum & compositionem contrariorum: harmonia per se immobilis est: animæ autem proprium est per se moueri Ergo anima harmonia esse nõ potest Censorinus et Macrobius harmoniam esse dicunt consonantiam consonantemq; conuenientiam & vt ait Augustinus cõcentus est ex dissimilarum vocum moderatione: sicut ex summis & mediis & infinitis interiectis ordinibus vt sonis ciuitas concinit moderata cõsensu dissimillimorũ. Harmonias musici simphonias plures hẽnt sed illã clarissimã q̃ appellatur diateserõ &

Mediumin finiti nõ ẽ.

Antiparistasis.

Vnde putei calidi p hyemẽ.

Vnimi essẽtia notu

Harmonia Ciuitas ex cõsensu dissimilium.

lucide dicitur, aut quinta illa non nominata magis quam non intellecta natura, multo etiam integriora ac puriora sunt vt a terra longissime se efferãt. Horum igitur aliquid animus est, nec tam vegeta mens: aut in corde cerebroue aut in empedocleo sanguine demersa iacet. Dicearcum vero cum aristoxeno æquali: & cũm discipulo suo doctos sane homines omittamus, quorum alter condoluisse, Quidam nunquam videt, qui animaz se habere non sentiat: alter lta delectatur suis cantibus vt eos esse etiam ad hęc transferre conetur harmoniam aũt ex iteruallis sonorũ nosse possumus quorũ varia cõpositio harmonias etiã

UVA. BHSC. IyR_246

Diapason. alteram quæ dicitur diapenta harmonia vero diapason vocāt hoc est vniuersitatem concentus quæ ex septem tonis conficitur: Non.vi. Si quid in nobis esset harmoniæ simile victu moueretur externo sicut nerui cithare manibus qui sine tractu artificis pulsuq; digitorum muti atq; inertes iacent animus vero sua sponte & cogitat & mouetur ex quo nulla proportio est animi ad harmoniam. Canere ipse doceat: Tāq; musicus videtur enim musicæ scius & collens accōmodatior esse ad canendum: q̄ de anima philosophādum. Quam quisq; norit artem: in hanc sentētiam prouerbialis est ille ppertii versiculus: qua pote quisq; i eo cōterrat arte diem & altervnusquisq; sua nouerit ire via: consimiliter scribit Oratius i epistolis. Quam scitvterq; libēs censebo exerceat artem. In-

Atomi vnde. diuiduorū corporum. Explodendam esse dicit: & quasi rapicitus extirpandā opinionē Democriti: leucippi. Et Epicuri: q animam, ex atomis hoc est indiuiduis corporibus cōstare dicebant. quibus nomē atomorum inditum est: quia secari ac diuidi nō possunt volitare aut atomos & concurrere opinātur sicut pulueris minutias videmus in sole cum per fenestram radios ac lumē immiserit. Ex his omīa oriri & rursus in eadem resolui vigilantes somniabant. Spirabilē: quasi spiritu & aere: tāq; vehiculo vectam cum aer spiritum vitalem fundat. Horū quattuor generum scilicet elementorum. Ex inflāmata anima: ex aere ignoto & calescente: quod quadrat cum sīa. M. Varronis: qui dicebat animam aerem esse feruefactum in pulmone diffusum in corpus: & hæc sententia conuenit communi censui: cui persuasum est anima id est spiritu & igni animantium vitam consistere: cū sine respiratione viui non querat: & corpora igne viduata frigescant & extinguātur. Hæc duo genere ignis: & aer. Nihil proni: quod vergat in imum: & centrum: ad quod pna sunt: quæ ponderosa sunt. Dissipantur procul: ex opinione illorū dictum est: qui cēsent animum aliquamdiu permanere mox dissi-

efficit plures/membrorum vero situs/& figura corporis vacans animo quā possit harmoniam efficere non video/sed hic quidem q̄is eruditus sit/ sicut est, hęc magistro cōcedat Aristoteli. Cane re ipse doceat. Bene enim illo puerbio græcorum præcipio Quam quisq; norit artem: in hac se exerceat. Illam vero funditus eiciamus indiuiduorum corporum leuium & rotundorum concursionem fortuitam/quam tātum Democritus concalefactā/ & spirabilem id est animalem esse voluit. Is autem animus qui si est horum quattuor generum ex quibus omnia constare dicuntur/ ex in flammata anima cōstat vt potissimum videtur, Panętio: superiora capessat ne cesse est. Nihil enim habēt hęc duo genera proni/& supera semper petūt/ita

UVA. BHSC. IyR_246

pari. Crassus hic aer: possidonius quadraginta stadiorum a terra altitudinē esse ait in qua aer turpidus sit & crassus: vbi nibila vēti nubesq; gignantur: supra vero purum: liquidumq;: & imperturbatæ lucis aerem. Cōcretum: Dē

id euenit siue dissipantur procul a ter-
ris, siue permanent & conseruant habi
tum suum, per hæc etiā magis necesse
est ferantur ad cœlū: & ab hijs perrum
patur & diuidatur crassus hic & cōcre-
tus aer: qui est terræ proximus. calidior
est enim vel potius ardentior animus
quam est hic aer, quē modo dixi crassū
atq; cōcretum: quod ex eo scirí potest,
quia corpora nostra terreno principio
rum genere cōfecta: ardore animi cōca
lescunt, accedit vt eo facilius anius eua
dat ex hoc aere, quem sæpe iam appel
lo crassum, eūq; prumpat, q; nihil est
animo velocius, nulla est celeritas quæ
possit cum animi celeritate contendere.
Qui si permanet incorruptus suiq; si-
milis necesse est ita feratur vt penetret
& diuidat omne cœlum hoc, in quo nu
bes hymbres ventiq; cogūtur, quod &
humidum & caliginosum est, ꝓpter ex
halationem terrę. Quam rationem cum

sum: turbidum: spissum. Ter
reno genere confecta: pytha-
goras ēpedocles: epicarmus
aliiq; phisici: principia quat Elementa ī
tuor elementa ꝓposuerūt: ex animantī-
quibus animalia constant: q̄ bus.
in corporibus nostris euiten
ter apparent: nam carnes &
ossa terrena sūt: humor & su
dor aquatici: respiratio ex ae
re: calor ex igne: ab elemātis
habemus corpus: a deo ani-
mus: sicut elementa mutātur
quorum perire mutari est: ita
& corpus: sicut deum nō pe
rire manifestum est: sic et ani
mus non perit. qui adeo ori-
ginem ducit: pars enim sem
per sequitur genus: Nihil a-
nimo velocius: thales mile- Quid velo
sius vnus ex septem græciæ cissimum.
sapiētibus: velocissimum in
quit oīm quæ sunt est mens:
nam per vniuersa discurrit.
Lactantius: libro de opificio
animus inquit tante celerita
tis est: vt vno temporis pun-
cto cęlū omne collustret ma-
ria peruolet. Terras & vrbes
peragret. Omne cęlum hoc: Cęlū aer.
aera intelligit Lucretius. In Supra lunā
hoc cęlo qui dicitur aer. Pli- oīa pura.
nius quoq; ī. ii. & hoc cęlum Meteoro-
appellauere maiores: quod logi.
alio nomine aera: hinc gran
dines sūt & pruine hymbres
procellæ: turbines. Ventorū
hoc regnum: pacem summa

tenent vt ait Lucanus: supra lunam pura omnia ac diuturnæ lucis plena. Co
guntur: congregantur: confiunt. Exhalationes terræ: Meteorologi tradunt
duas esse exhalationes siue euaporationes alteram humidam alteram siccā.
Ex quibus fiant nimbi: nubes: tonitrua: tēpestates & id genus alia lege Aris
totelem & albertum in meteoris: sic enim recte sciteq; dicūtur quæ vulgus
metaura in scite appellat: qua dictione apud græcos sublimia significantur: Meteora.

UVA. BHSC. IyR_246

ait Aristoteles calefacta a sole terra necessum eē fieri exhalationes. Quam regionem: Aeris. s. crassi atq; concreti: qui terræ proximus est. Naturam sui similem: aera tenuiorem: liquidiorem: calidiorem: natura enim animi est leuis & calida. Finem altius efferendi: Alię animæ lunarē circulum: alię solsticialem retinere dicuntur: prout minus magisue purgatę fuerīt. Semidei manes habitant: vt autumat Lucanus: id spacium quod patet inter terras lunæq; meatus: quos virtus ignea fecit imi etheris paciētes: theologi dixerūt elysium esse circa lunarem circulum vbi aer purior est. tanq̄ illuc animi nexibus corporeis soluti subuolēt: nō me p̄terit a quibusdam philosophis elysios cāpos collocari ī sphera a plane hoc ē inerrabili. Exaīus: libratus ęqualance: modificata vtrinq; participatione: vt neq; pondere deuergat neq; leuitate altius rapiatur. Aletur: cibus anīorū in cęlo & alimonia vt subtiliter vestigauit origenes libro secundo periarchon erit theoria hoc est cōtēplatio & intellectus dei. Sancti māducabunt panem vitę qui sapiētiæ cibus significatur: quo animę nutriūtur: bibent ex diuinę sapientiæ poculis: q purior mente & excretior sensu erit is cito ascendet aeris locum: & ad cęlorum regna perueniet: & ī spheris singulis prospiciet ea: quæ ibi geruntur: & rationem quare gerantur agnoscet. Astra sustentantur: Stellas animantes esse rationabiles ecclesiastici doctores affirmant: quæ vanitati subiectæ este dicuntur: quia corporibus indutæ sunt philosophi tradunt & maximæ platonici stellas ali humore terreno & pasci: quas igneas esse opinantur: vnde a poeta astrorū ignes dicti: cui sententię astipulatur illud lucani: necnon oceano pasci phębumq; polumq; credimus Aristoteles vero in secundo meteororum deridet eos: perinde ac vanidicos quicumq; existimauerunt solem & sydera humore pasci: aut ergo philosophice intelligimus astra sustētari alimento humecto: aut theologice nutriri theoria: idest speculatione diuinitatis: & deo frui: secundum Augustinum animi nostri vacabunt dei laudibus: deum videbunt & amabunt: amabunt & laudabunt: hic erit animorum cibus & nutricatio. Corporis facibus inflammari: Platonici ex terrenis corporibus sic affici animas opinantur vt hic eis sint cupiditas: timor: letitia: tristitia: & id genus perturbatiōes: qui-

superauit animus naturāq; sui similem contigit & agnouit, victus ex anima tenui & ex ardore solis tēperato ignibus resistit & finem altius se offerēdi facit. Cum enim sui similē & leuitatem & calorem adeptus est tāquam paribus examinatus ponderibus nullam in partem mouetur. Eaq; ei domum naturalis est sedes cum ad sui similem penetrauit/ in quo nulla re egens aletur/ & substentabitur ijsdem rebus. quibus astra sustētantur: & aluntur/ Cumq; corporis facibus inflammari soleamus ad omnes fere cupiditates. eoq; magis incendi/ q̄ his æmulemur/ qui ea habent: quę nos

Cibus animorum. theoria.

Sidera humore pasci.

UVA. BHSC. IyR_246

bus mortales: vexantur: quam Platonicam sententiam luculentis versibus mantuanus vates explicauit dicens. Terreniq; hebetant artus moribūdaq; membra hinc metuunt cupiuntq; dolent gaudentq; nec auras suspiciūt clausæ tenebris & carcere ceco huic sententiæ subscribit illud apostolicum: aggrauat animam corpus corruptibile & deprimit terrena in habitatio sēsum multa cogitantem. Igitur ex corporis contagione proserpūt perturbationes: vel vt ec clesiastici loquuntur passiones animorum ex ardore corporeo animi stimulantur: & cumprimis tres existunt affectus vehementissimi: qui homines in omnia facinora p̄cipites agāt. Videlicet ira cupiditas: libido: ꝓpterea poetæ tres furias esse dixerunt: quæ mentes hominum exagitant: ira vltionem desiderat: cupiditas opes: libido voluptates. His emulemur: modo inuideamus alias imitemur: est enim emulatio ægritudo si eo quod quis concupierit alius potiatur ipse careat. Nunc: Dū adhuc sumus ī vita. Spectare aliquid. Mar. Tullius scribens de officiis & de finibus bonorum: hominis inquit est ꝓpria viri inquisitio & vestigatio: itaq; cum sumus necessariis negociis curisq; vacui: tum auemus aliquid videre. audire: discere: insitum est menti cognitionis amor: & vt auctor est origenes mens scientiæ veritatis dei & rerum causas noscendi naturale desiderium gerit. Natura ineſt: septimus est casus: id est instinctu naturali: naturaliter. Id multo liberius: cū in terris essemus vt inquit Origenes vidimus animalia vel arbores et differētias eorum perspiximus: verum rationes nō intelligimus: ita concepto ī terris huiuscemodi agnitionis vel studio vel amore: nobis post exitum erit cognitio et intelligentia sincerior. Ore: Regiones alias extremę partes vt littorales. Plinius ciuitates aut in mediterraneo aut in ora esse refert hinc soluere orā vsurpatum: ꝓ eo qđ est enauigare. et ab ora hoc ē littorali regiōe soluere retinacula nauiū ac abscedere: ridiculū ē orā accipere ꝓ fune nautico sicut recētiores scriptores enarratoresq; interptari solēt illud quintiliani orā soluētibus bene p̄cemur: et aliubi apd eūdē sublatę sūt anchorę soluimus orā: tanq; ora significetur ipse funis qui soluitur a nauigaturis. Cęterum apud nullum idoneum scriptorem ora in hoc significatu reperiatur. Nec illos q̄q̄ inuerit Titi Liuii verba: cuius potissimū auctoritate fulcitur. Nāq; apud Liuium lib. xxviii. sic legunt et sic legi vulgo solet: trahunt scalas: oraſq; et anchoras ne in moliendo mora esset præci-

habere cupimus: profecto tunc erimus beati/ cum corporibus relictis cupiditatum, & emulationum erimus expertes Quodq; nūc facimus cum laxati curis sumus: vt spectare aliquid velimus & visere/ id multo tum faciemus liberius totosq; nos in contēplandis rebus/ perspiciendisq; ponemus/ propterea quod & natura ineſt mentibus nostris insatiabilis quædē cupiditas veri videndi/ & ore ipsæ locorum illorum quo peruenerimus: quo faciliorem nobis co-

Perturbatiōes ex sotiatione corporum.

Tres furiæ quid.

Vestigatio veri ꝓpria hoīs.

Soluere orā quid.

Locus quī tiliani

Correctus Liuii locus

UVA. BHSC. IyR_246

dunt: quæ lectio si vera esset: haud dubie oras acciperemus pro funibus: sed ego apud Liuium lego nō oras: sed lora: & ita habet vetustus codex: libuit hoc in loco fusius euagari ad tollendum publicum errorem qui inueterauit irroborauitq; in explicatu oræ soluendę: cum soluere oram simpliciter significet nauigare: & ab ora hoc est a littore soluere nauigum. Patriā et auitam philosophiam: a patre et auo patria et auita dicitur philosophia: qua. ſ. vſi sunt patres et aui nostri: rudi. ſ. et impoliti: quā tpe Platonis: Aristo. et Theophrasti q Aristotelis discipul fuit: politissimā cultissimamq; effecerunt: est aūt nihil aliud philosophia q̄ studiū amorq; sapiētię. Fruentur ea: philosophantes designat: qui p̄cipue fruentur pulchritudine rerū celestiū et agnitiōe: quorū animi adhuc inclusi ceco corporis ergastulo nixi sunt p virili pte nosse sublimia: et cās rerū p̄scrutari. De pythagora dictum est: mēte deos adiit: et q̄ natura negauit visibus hūanis: oculis ea corpis hausit. Itaq; tūc facie ad faciē videbunt: quæ hic p speculum in enygmate gnitionem rerum cœlestium/ eo maiorem cognoscendi cupiditatem dabunt. hæc enim pulchritudo etiā in terris patriam illam/ & auitam vt ait Theophrastus philosophiam cognitionis cupiditate incensam excitauit/ p̄cipue vero fruentur ea/ qui tum etiam: cum haster as incolentes circumfusi erant caligine: tamen acie mentis dispicere cupiebant/ & enim si nunc aliquid sequi se putant qui hostium ponti viderunt: & eas angustias: per quas penetrauit ea quę est nominata argo/ quia argiui i ea viderunt: frui autē pprię dicimur ea re: quæ p seipsam expetitur et delectat: vti vero ea re: quam ppter aliud querimus: vnde vt scite inquit Augustinus temporalibus magis vtēdum est q̄ fruendū: vt fruī mereamur eternis: ipro bi & p̄posteri hoīes frui volunt numo: vti aūt deo: quoniā nō numum ppter deum impendunt: sed deum ppter numum colunt. Acie mentis: acumine ingenii & oculo cordis: q vt ait Plato in symphosio tūc acute incipit cernere cū primū corpis oculus defloreſcit. Dispicere: diligēter inqrere: & curiose contēplari. Hostiū pōti: argumentū a minori: Si delectat nos ī terris vidisse bosphorū thraciū: & fauces pōti euxini et fretū athlāticū et extimas tātū terrarū oras quāto pulchrius iucūdiusq; spectaculū erit de cęlo cōtēplari ac spectari simul vniuersavno oculorū obtutu: tā habitabiles q̄ inhabitabiles zonas siue fasceas: hostiū aūt pōti significatur bosphorus thracius: quo pōtus euxinus iungitur ppontidi: nā geographi primas angustias maris se coartātis: hellespontū vocant: inde expaciatur equor: q̄ laxitas ppontis appellatur: vbi iterum in actum coit & strigitur: illę angustię bosphorus thracius: nūcupatur: vbi iterū effunditur pōtus euxinus: qui curuatus in figuram scythici arcus cōmittitur hostio meotidis paludis: idq; hostiū cimerius bosphorus vocatur: bosphoros aūt dicit a trāsitu vel bobus meabili ppter angustias. Plinius Solinusq; notificant. Valerius flaccus cecinit bosphoron thra

Frui
Vti.
Frui numo vti deo improborū ē.
Oculus mētis.

Propōtis
Bosphorus thracius.
Euxinus.

UVA. BHSC. IyR_246

Bosphorus cimerius.

cium accepisse nomen a traiectu iouis in vaccam deformatæ sic enim scribit in .iiii. argonauticon bosphoron hinc veteres errantis nomine diuæ diuulgauere. Idem lõgo carmine denarrat quẽadmodum argonautæ per bosphoron thracium & hostium ponti transiuerunt: in cuius traiectu orpheus vnus argonautarum cecinit fabulam ibidẽ primo in iuuencam mox in deam demutatæ. Nominata argo. Nauis dicta est vel ab argo architecto: de quo Flaccus: ad carũ tritonia deuolat argum: moliri hunc puppem iubet & demittere ferro robora: vela velocitate quã græci argon appellant. Inde arguti: vt sentit probus: dicti qui multum ac celeriter loquũtur: argos græcæ quoq; dicitur tardus: hinc iocus i endecasyllabo epigrãmatarii poetæ: non nautas putovos: sed argonautas: vbi alludio est ad famigeratos nautas: & intelligi tamen vult pigros & lentos nautas: alii autumant argo nominatam esse ab argiuis hoc est græcis: qđ sentire videtur hoc i loco. M. Tullius argonautę autẽ clarissimi græciæ heroes extiterunt: supra quinquaginta: vt tradit Diodorus: quos nominatim pene omnes percenset apollinius & Valerius flaccus: facta est aũt argo nauis ex arbore: quam Alexãder Cornelius eonem appellauit: quę roborẽ simílis nec aqua nec igni corrumpi posset. Pellem mauratam: vellus aureũ: quod pconio poetarum est cãtatissimum: Strabo fabulam aurati velleris confictam esse autumat: ex eo qđ in regione colchica torrentes dicuntur aurũ deferre: quod barbari lanosis pellibus excipiunt. M. Varro in li. ii. de re rustica pdiderunt inquit pecudes ppter charitatem aureas habuisse pelles vt i calchide oetha: ad cuius arietis pellem pfecti regio genere dicuntur argonautæ. Freta: athlanticum siue gaditanũ fretum significat: qđ europã aphricãq; disterminat: angustias qua athlanticũ mare irrumpit terras: græci porthmon: latini fretum appellant: dictum est autẽ fretum vt interpretatur. M. Varro a similitudine feruẽtis aque: qđ in fretũ sæpe cõcurrat estus atq; feruescat. Omni cultu vacãtes: ex quinq; partibus terræ: quas vocãt zonas alii plagas: martianus fasceas: in festo rigore & eterno gelu pmuntur duæ extremæ: fiuntq; inhabitabiles perpetua vtrinq; caligine obductę: q̃ vero media est exusta flammis & torrida vapore solis fit & ipsa inhabitabilis: & ita tres plagæ vid elicet duę extremæ mediaq; exusta non sunt habitabiles neq; cultæ ppter nimios rigo-

delecti viri vecti petebant pellem inauratam arietis/aut hi qui oceani freta illa viderent. Europam lybiamq; rapax vbi diuidit vnda/quod tandem spectaculum fore putamus cum totaq; terram cõtueri licebit/eiusq; cum situm/formã/circunscriptionem/tũ & habitabiles regiones: & rursum omni cultu ppter aut vim frigoris: aut caloris vacantes? nos enim ne nunc quidem oculis cernimus ea quę videmus: neq; enĩ est vllus sensus in corpore/sed vt nõ solum physici docent/verum etiam medici/qui ista aperta & patefacta viderunt/ viæ quasi

Nauis argo dicta vnde. Arguti Argonautę

Aureum vellus

Porthmos Fretum.

UVA. BHSC. IyR_246

Antomæ viuos dissecabant.

res: & nimios ardores. Aperta & patefacta: Medici anatomas. i. dissectiões corporum appellant: quas prope solēniter faciunt: tanq necessariū sit incidere corpora mortuorū: eorūq viscera atq intestina scrutari: crophilus & erasistratus nocentes hoies a regibus ex carcere acceptos viuos incidebant: cō siderabant etiam spiritu remanente viscerum intestinorumq posituram colorem: figuram: & ordinē: qđ negociū vt pote crudele a luculētis scriptoribus īprobatur cū non tam ad medicinā pertineat quā ad carnificinā.

Aīo videmus.

Nec audimus: Plinius ī hāc sententiā sic scribit in. xi. na. historiæ animo videmus: animo cernimus: oculi ceu vasa quędam visibilem eius partem accipiūt atq transmittūt sic magna cogitatio obcecat abducto intus visu: sic ī morbo comitiali aperti nihil cernunt aīo caligante. Quasi fenestrę: mēs videt: mēs audit: vt philosophi asserunt: quę p oculos & aures quasi p fenestras trāsmittit vim videndi & audiendi: hinc ait Lactantius ī li. de opificio verius & manifestius est mentē esse: q̄ p oculos transpiciat quasi per fenestras: lucēte vitro aut speculari lapide obductas. Plin. oppido q̄ decēter fingit vsurpat siue nouat: verbū fenestrare q̄si p fenestras apire: sic. n. inqt media oculorū cornea fenestrauit pupilla. Hiero. scribēs contra Iouinianum. per quinq sensus inquit quasi per quasdam fenestras vitiorum ad animam introitus est: hinc illud ꝓpheticum: mors intrauit p fenestras vestras. Quinq nunciis: quinq sensibus: ex quibus vt docet Aristo. certissimus ī homine est tactus: & gustatus: cum reliquis superetur a multis. Nam aquilę clarius cernunt: vultures sagacius odorantur: liquidius audiūt talpæ. Ad eum. s. animum sine quo nullus in corpore est sensus: philosophi sensum cōmunem appellant: ad quē sensus omnes referūtur: tanq̄ ad iudicem sicut quinq digiti ad manum: cōnexi pgunt. Cōmunis sensus apud oratores accipitur p cōmuni quadam intelligentia: de quo alibi plura. Quo ad celestem. s. sedē domiciliumq animorū. Liber animus exutus vinculis terrenis & labe corporea. Foramina: Nares: oculos: aures: & os significat sensus enī interpretes ac nuncii rerum. In capite tanq̄ in arce murifico artificio ad vsus necessarios & facti & collocati sunt: ab oppifice natura: qua vt inquit verissime Mar. Tul.

Mēs audit.

Fenestrauit

Mors p fenestras.

Gustatus ī hoie tactus

quædā sunt ad oculos/ad naris ad auris a fede animi pforatę/ itaq; sæpe aut cogitatione. aut aliqua vi morbi impediti apertis/atq; integris & oculis & auribus/nec videmus nec audimus: vt facile intelligi possit animum & videre & audire non eas partes quæ quasi fenestræ sunt animi: quibus tamen sentire nichil queat mens nisi id agat: & adsit. quid quod eadem mente res dissimilimas cōprehēdimus vt colorem: saporē/ calorem/odorē: sonum/quę nunq̄ quinq; nuncijs animus cognoscereť/nisi ad eum omnia inferentur/vt idē omnium iudex solus esset. atq; ea ꝓfecto tū multo puriora & dilucidiora cernētur: cum

UVA. BHSC. IyR_246

in.ii.de natura deorum nihil potest esse calidius nihil solertius. Prætera animum.quando.s.solutus erit a cercere corporali & ergastulo terreno: quo hebetantur sensus: & animus pregrauatur. Quauis quantumvis hoc est vberrime copiosissimeq;. Eiusq; inuentori: fortassis: Lucretium taxat: qui epicurū ait primū iunentorē fuisse naturę: & p̄cepta suppeditasse: qbus diffugiūt animi terrores: eūq; vt deū colendū eē p̄cipit. Lucretii versus ex libro.v.hi sunt ī laudē epicuri cōpositi: dicēdū est deus ille fuit deus ĩclyte mēmi: q prīceps vitæ rōnem inuenit eā: q̄ nunc appellatur sapientia. Natura nihil calidius

quo natura fert liber animus puenerit: nam nūc quidem q̄q̄ foramina illa quę patent ad animū a corpore calidissimo artificio natura fabricata est: tamen terrenis cōcretisq; corporibus sunt intersepta quodāmodo. Cum autē nihil erit prętер animum nulla res obiecta impediet quo minus p̄cipiat/ quale q̄dq; sit quāuis copiose hęc diceremus sires postularet/ quā multa quam varia quanta spectacula animus in locis cœlestibus esset habiturus. Quę quidem cogitans soleo sępe mirari nonnullorum insolentiam philosophorum qui naturę cognitionē admirant eiusq; inuētori: & principi gratias exultantes agunt: eumq; venerant vt deum/ liberos enim se per eum dicūt grauissimis dominis torrore sępiterno & diurno ac nocturno metu. quo terrore? quo metu? quæ est anus tam delira quæ timeat ista quæ vos videlicet si physica non didicissetis/ timeretis acherontia templa alta orci palida leti obnubila obsita tenebris loca. Non pudet philosophum ī eo gloriari: priscos dicebatur ollus letho datus est: quod significat ille datus est morti.

Quicq; p̄ partē fluctibus e tantis vitā tantisq; tenebris: in tā tranqllo & tam clara luce locauit: de eodē ait in.vi.veridicis igitur purgauit pectora dictis: & finē statuit cupidinis atq; timoris. Quo terrore: p̄ interrogationē illudēs ait hæc: tanq̄ ridicula sint & inania: nec aniculæ quidem metuenda: a quibus dixit lucretius: nos p̄ epicurū libera tos esse. Deus ille fuit deus.

Acherōtia tēpla: templū tribus modis dicitur: in cęlo ī terra: sub terra. In cęlo tēplū dicitur: vt ī hęcuba magna tēpla cęli: ī terra: vt deorū tēpla: & delubra sub terra vt ī ādromacha dixit ennius acherusia tēpla: alta orci saluere infra. Itē nunc templa significātur subterranea: vide turq; cicero referre carmē ennianum: cuius meminimus: & meminit. M. Varro in tertio latinę līguę. Orci: plutonis quē antiqui vragū ab vrgēdo dixerūt: quē mō vediū modo summanū: mō ditē appellāt: dictus est etiā ab antiquis quietalis: quasi mors ques sit erūnarū Lethi mortis in funeribus inductiuis apud

Templum triplex.

Moīe pluto nis.

Quietalis Ollus lęto datus.

UVA. BHSC. IyR_246

Quam acuti natura sint: per contrarium inquit: q̃ hebetes & bruti ac stupẽtes fuerit: qui sine doctrina inferos metuebant & vmbrarum terriculamẽta quæ pueriliũ sunt deliramentorum. cũ cõmenticia sin: & falsa. Totos eẽ perituros: hoc contra epicurũ & epicureos: maximeq; contra lucretium dictũ est qui animũ cum corpore totum interire arbitranrur. Pythagore & platõis sententia. Quæ scilicet asserit immortalitatem animorũ credendũ est autem maxime platoni cuius auctoritas tanta est vt vel sola sufficere possit: atamẽ rationes tot affert vt pudeat non credere. Morte mulctãt mortales faciunt & mori affirmant vna cum corporevt nihil sensus a morte relinquatur. Qualis animus vacãs hęc haud dubie res mentes hominum cogitationesq; perturbat dignum scri hę dũ percipere non possunt qualis futurus sit animus solutus a corpore: quam figuram: motum: posituram sensum habiturus sit vt pote incorporeus: vnde plinius cũ dispicere non posset qualis esset a morte futurus animus mortalem credidit quærens vbi cogitatio illi quomodo visus auditusq; aut qui tangit: qui vsus eius: qui deinde sedes: q̃tave multitudo tot seculis animarum velut vmbrarum nunc. M. Tullius ait non esse mirum si non percipimus qualis futurus sit animus post mortẽ cum nec quidem nobis viuentibus sat notus sit qualis in præsentia sit: dum adhuc in corpore cõmoratur: quæ sit eius forma magnitudo locus: vt enim dixit Lucretius ignoratur enĩ quæ sit natura animal. Conformatio: figuratio: & forma alias conformatio exornatio rhetorica est cum persona fingitur: aut cum res muta siue informis fit eloquens & formata: græco vocabulo dicitur prosopeia. Casurus ne in conspectũ videri vt inquit origenes corporũ res est incorporeæ vero naturæ qualis est animo

Ignoratur natura aĩal Confirmatio

quid hęc non timeat & qui falsa esse cognouerit ex quo intelligi potest quã acuti natura sint qui hæc sine doctrina crediturí fuerint/ Præclarum aũt nescio quid adepti sunt qui didicerunt se cum tempus mortis veniſſet totos esse perituros. quod vt ita sit nihil enim pugno quid habet ista res aut letabile aut gloriosum. nec tamen mihi sane quicq̃ occurrit: cur non pythagoræ sit & platõis vera sentẽtia Vt enim rationem nullaz Plato afferret (vide q̃d homini tribuã) ipsa auctoritate me frangeret. Tot aũt rationes attulit vt velle cæteris sibi certe persuasisse videatur sed plnrimi cõtra nituntur animosq; quasi capite dãnatos morte mulctãt/ neq; aliud est qc quam cur incredibilis his animoruz videatur eternitas / nisi q̃ neqeũt qualis animus sit vacãs corpore intelligere: & cogitatione comprehendere; quasi vero intelligant qualis sit in ipso corpore

UVA. BHSC. IyR_246

rum visio esse nō potest: qbus nihil aliud conuenit nisi nosse & nosci. Tange re. n. & tangi nisi corpus nulla potest res vt ait Lucretius: itaq; socrates merito dicebat oportuisse hominum pectora senestrata & aperta esse vt non occultos haberent sensus sed patentes ad considerandū. Acie: visum oculorū. M. Tul. in. ii. de natura deorū acies ipsa qua cernimus q̄ pupilla vocatur ita parua est: vt ea quæ noscere possit facilevitet: tanta est āt est subtilitas aiorū vt obtutus nostros effugiant: sicut dixit apuleius filia ex quibus demones cōstant esse vsq; a deo tenuia vt cadios omnis nostri tuoris & raritate trāsmittāt & splendore reuerberent & subtilitate frustrātur. Tāq; aliene domui. Diuersoriū animi dicitur esse corpus perinde ac ibi more hospitis diuersetur ad breue tempus: cuius domicilū ppriū & patria celū ex quo venerit vnde incole dicimur. Et veluti pegrinātes hic agere vitā errati cā tēporariāq; post mortē i domo ppria: hoc est in celesti domicilio victuri vitā stataria perpetuamq; ex hac snia est illa per psalmographi pphete suspiratio heu qa incolatus meus plongatus ē nimis. Q d nūq; vidimus: argumētatur a simili: si no intelligimus quid sit animus: qa eū vt pote inuisibilē nūq; vidimus: intelligētia cōpleti deū non possumus qui ī corporeus est inuisibilis: ineffabilis incōprehensibilis: supra captum mortalium circa quē heret intellectus: āgustia et mens hebescit ad diuinæ maiestatis comtemplatum: vixq; scintille obtinet locum: & profecto acies humane mentis hebetior est atq; abtusior nocturnis oculis in speculatione diuinitatis. Q uid aut qualis alterum ad naturam alterū ad qualitatem pertinet. Animo animum videre hoc faciunt curiosi & eruditi vt quotidie ipsa mente siue animo quid sit ipse animus despiciant Vt se quisquam noscat de celo descendit γνωθι σεαυτον: vt ait mordax poeta quod latine significat nosce teipsum: vel scito teipsum. cupiam consulenti quo itinere ad beatitatem perueniret respōdit delpicū oraculum si te cognoueris ipsius quo

quæ conformatio, quæ magnitudo, qui locus: vt si iam possent in homine vno cerni omnia, quæ nunc tecta sunt, casurus ne in conspectum videatur animus. an tāta sit eius tenuitas vt fugeat aciē. Hæc reputant isti qui negant animum sine corpore itelligere posse. Videbūt quem in ipso corpore intelligant. Mihi quidem naturam animi intuenti multo difficilior currit cogitatio multoq; obscurior: qualis animus in corpore sit tanq; aliene domui quam qualis cum exierit & i liberum celum quasi in domum suā venerit: nisi enim q̄ nūquam vidimus id quale sit intelligere non possumus. Certe, & deum ipsum: & diuinū animū corpore liberatum cogitatione complecti nō possumus. Dicearchus quidē & Aristoxenus quia difficilis erat aī quid

Acies.
Subtilitas aiorū frustratur
Incolatus
Nocturnis oculis hebetior
Nosce ipm

UVA. BHSC. IyR_246

q; fronte templi hæc inscripta sententia est: homo autem cognoscit seipsum si originis natalisq; exordia prima respexerit: nec sequeuerit extra: in cantico canticorum scriptum est nisi cognoueris temetipsam/quem locum latissimæ exponens diuus Hieronimus autumat animam duplici mõ agnitionẽ sui capere: primo vt noscat quid sit ipsa: & qualiter moueatur ideſt quid substãcia & quid in affectibus habeat: & hoc intelligi vult isto in loco. M. Tul. Secundo modo anima agnoscit semetipsã quando scrutamur vtrum corporea vel incorporea vtrũ simplex: an pluribus composita vtrum facta: an omnino a nullo sit facta. vtrum origo eius pariter cum origine corporis traducatur quod per ttraducẽ fieri dicitur: an perfecta extrinsecus veniens parato iã & formato inter viscera muliebria corpore induatur & multa hoc genus dat operã animus noster ad agnitionem sui per exercitia doctrinę & studia diuina pręterea dictũ hoc bracteatum nosce te ipsum referri potest ad alia conmpluscula: vt .s. homo nouerit facultates vt pro his faciat impensas vtq; uerit vires ne maiora viribus aggrediatur vt nouerit buccę suæ mensurã: quę in rebus sũmis minimisq; seruanda est. plinius et hironymus chiloni lacedæmonio vni. s. ex septem græcię sapientibus sententiam hanc ascribũt quã literis aureis delphis conseruauit. M. T. in. v. de finibus iubet

aut qualis esset intelligentia nullu; omnino animum esse dixerunt/Est illud qdem vel maximum animo ipso animũ videre/& nimirum hanc habet vim pręceptum Apollinis quo monetur se qsq; noscat/non enim credo id præcipit vt membra nostra aut staturam figurãve noscamus neq; nos corpora sumus: neq; ego tibi dicens hoc corpori tuo dico sed animo. Cũ igitur nosce te dicit/hoc dicit nosce animum tuum nam corpus quidẽ quasi vas est animi aut aliquod receptaculum. Ab animo tuo quicqd agitur id agitur a te hũc igitur nosse nisi diuinum esset non esset hoc acrioris cuiusdam animi pręceptum sic vt tri/butum deo sit. hoc est seipsu; posse cognoscere. sed si qualis sit animus ipse/

Hõ iterior homo
An aĩa sola homo

nos pythius apollo noscere nosmetipsos: cognitio autem hęc est vna vt vim nostri corporis animiq; norimus: sequamurq; eam vitam quæ rebus ipsis perfruatur. Neq; nos corpora: homo dicitur esse non corpus sed animus: tanq; homo interior sit verus homo: nõ exterior super quo luculenta est diui hieronymi dissertatio et dixit Macro. anima verus homo est. Quasi vas animi quidam philosophi vtrum ania sola sit homo et ita sit ei corpus tanq; equus equiti an corpus solum sit homo aliquo modo se habens ad animam sicut poculum ad potionẽ: an vero nec anima sola nec solum corpus: sed simul vtrumq; sit homo totus ex vtroq; cõpactus: ita tamen vt animus tãq; præstabilior iperet corpus tanq; deterius anci/

UVA. BHSC. IyR_246

letxx quod ὀργανον και αγγιον id est instrumētum et receptaculū animi esse tradunt: cuius tamen fuluris animus sustinetur. Ipse animus: semper animi mortalium quesiuerunt: quid sit ipse animus: nec adhuc satis exploratum est: nec fortasse vnquam sat erit. Ignoratur enim quæ sit natura animalis vt ait lucretius. sed quāuis animus ad perfectum dispicere nō possit qualis sit: tamē scit essentiæ suæ hoc propriū esse: vt ꝑ se moueatur. In phedro liber est platonis inscriptus phedrus: ī quo socrates cum phedro disputat contra amorem & pro amore veluti palimodiam canens vbi hoc argumentum de immortalitate animæ validissimum ponit: quem locū Cicero & hic & libro de repu. vi. i. somnio scipionis ad verbū transtulit & in libro quoq; de senectute decenter vsurpat. Q d̄ sēꝑ mouetur Summa argumenti platonici hęc est animū mortis esse immunem: quoniā ex se mouetur: platonici per gradus syllogismorū ad vnū finem probationis euadūt certā sibi propositionē ex antecedētis cōclusione faciētes apd̄ quos hic prior ē syllogismus aīa sēꝑ mouetur qcqd aūt ex se mouetur sēꝑ mouetur Secūdus ita fit aīa sēꝑ moetur. qcqd aūt sēꝑ mouetur immortale est: igtur aīa immortalis est: & ita in duobus syllogismis duæ res ꝓbātur. i. semꝑ moueri aīam: & esse īmortalē: alii vsq; ad tertiū gradum ita argmentātur: aīa ex se mouetur. Quod autē ex se mouetur principiū motus est. igitur aīa principiū motus est: rursus ex hac cōclusiōe nascitur ꝓpositio: aīa principiū motus est quod aūt principiū motus est: natū nō est. Item aīa nata nō ē: qd̄ natū nō est īmortale ē: igitur aīa īmortalitas ē: sed istæ oēs rōnatiōes siue syllogismi plato. de aīe īmortalitate cōstabūt: si prīa ꝓpositio: quæ ē ex se moueri aīam nō refellatur hac. n. repudiata debilia fiūt oīa q̄ sequūtur: fit vnius syllogismi cōpēdiū ex oībus antedictis rōcinatiōibus hoc mō aīa ex se mouetur: qd̄ ex se mouetur prīcipiū motus est qd̄ āt prīcipiū motꝰ est natū nō ē qd̄ natū uō ē īmortale ē Igitur aīa īmortalis ē. Ori. lib. iii. ꝑriachōr q̄dā ait ex se q̄dā a se moueri ex se moueri q̄ viuūt nec tn̄ sint aīantia vt arbores a se moueri aīantia vt hoīes extrīsecꝰ aūt mouētur q̄ sine vita sunt vt lapides & ligna Ad īmortalitatē animę asserādam addamus &

animo nesciat. Dic quæso necesie quidem se sciet ne moueri quidem se ex quo illa ratio nata est Platonis: quę a socrate est ī phedone explicata a me autem posita est in sexto libro de repu. quod semper mouetur id eternū est ꝙ autem motū affert alicui quodq; ipsuꝫ agitatur alicunde quādo finem habet motus viuendi quoq; finem habeat necesse est. solum igitur quod seipsum monet quia nunquam desseritur a se nūquam mouere quidem desinit quietiā ceteris quæ mouentur hic fons hoc prīcipiū est mouendi principii aūt nulla ē origo. nā ex principio oriūtur, oīa ipsū aūt nulla ex te alia nasci pōt nec. n. eēt id principiū ꝙ gigneretur aliunde q; si

Phedrus Gradus syllogismorū.

Aīa ex se mouetur.

Argumēta immortalis animę

UVA. BHSC. IyR_246

Ex se moueri a se moueri. Extrinsecus moueri.

hoc theologicum argumentum: omnis mens: quæ de intellectuali luce participat vnius sine dubio debet esse naturæ: si ergo celestes virtutes intellectualis lucis. i. diuinæ naturę: p hoc quod sapietiæ & sanctificationis participāt: participium summunt: & humana anima eiusdem lucis & sapientiæ participium summit: sunt ista vnius naturę vniusq; substantiæ. Incorruptæ autem sunt & imortales celestes virtutes: igitur incorrupta sine dubio & immortalis erit etiā animę substantia. Arist. cōtra platonicas argumentationes asserit nihil esse qđ ex se moueri possit: sed omnia q̄ mouentur ab alio moueri Aristotelica rōcinatio eneruatur & refellitur ab assertoribus platonicæ sectæ: perinde ac argumenta magis quā vera sit. Nulla origo: græci αναρχον vocāt: quod origine caret. Nec occidit: Cōsectarium est vt quod oritur occidat. Ex quo est illud Salustii: omnia orta occidunt & aucta senescūt. Vim violētiam. Qđ se mōueat: se moueat: se more hoc solū significat non ab alio moueri quod grece αυτοκινητον dicitur seipsum mouens. Inanime. Aīa carens. Pulsu externo Extrinsecus mouētur quæ sine vita sunt vt lapides & ligna ex accident i mouētur q̄ cum ipsa non mouentur in eo tamen sunt qđ mouetur: vt in naui sarcina seu vector qui escens. Aristoteles in primo de anima dupliciter inqt mouetur oē: aut secundū alterum aut scđm seipsū: scđm alterū: vt nautę scđm seip̄m vt nauis. Cietur: mouetur. Motu interiore: Animalia in semet cau sam habent mouendi: & omnia q̄ animata sunt. Plebeii: minuti: & semidocti. Vi sua:

Autocinetō Ex accidēti moueri.

nunq̄ oritur: nec occidit quidem vnq̄. nam principium extinctum nec ipsum ab alio renasceretur/ nec a se aliud creabit. siquidē necesse est a principio oriri omnia/ ita fit vt motus pricipium exeo sit q; ipm a se mouetur. id autem nec nasci potest nec mori: vel concidat omne cœlum: omnisq; natura consistat necesse est/ nec vim vllam nāciscatur qua primo impulsu moueatur/ cum pateat igitur ęternū id esse quod seipsum moueat: quis est qui propriam hanc naturam animis esse tributam neget? In animum est enim omne quod pulsu agitatur externo. quod autem est animatum id motu cietur interiore. & suo. nā hęc est natura animi atq; vis: Quę si ē vna ex omnibus quæ se ipsam semper moueat/ neq; nata certe est & eterna est. Licet concurrant plebeij omnes philosophi sic enim ij. qui a Platone & socrate & ab ea familia dissident appellandi videntur. nā non modo nihil nunq̄ tam

Ignis ex se calet.

mouetur animus vi hoc est potentia interiore & sua: quæ nō extrinsecus venit: sed ex ipsius essētia: sicut ignis calidus dicitur quia ex se calet. nō ab alio

UVA. BHSC. IyR_246

fit calidus. Merito dixit Origenes animam substantiam esse sensibilē & mobilem. Plato inquit ita animā ex se moueri vt non aliam causam vel extrinsecus accidētem vel interius latentē huius motus dicat auctorē. Quid illa tandem memoriā inuentionē excogitationem multiiugasq; disciplinas quibus animos excultos haud dubie diuinos esse credimus. Sanguinē bilē: plato in timeo. Et medici docēt ex elementis quattuor cōpacta esse corpora: bilē esse multiplicem: est enim atra citrina vitelina: rubens: prasina hoc ē viridis. De his rebus oībus Galienus Auicenna. Aristo. Et cæteri non parum multa prodiderūt. Quā vitis quā arboris: Sensus est: si ex anīo nihil aliud haberemus quam vitalitatem videretur talis in nobis anima esse qualis est ī vitibus & arboribus: & cæteris plantis: quæ viuere dicuntur. vita illa vitali & vegetatiua & cōsequenter mori. Ex quo illud virgilianū. Atq; interfice messes. Item si nobis nil aliud eēt q̄ appetitus & sensus: videretur esse in nobis anima talis qualis est in brutis animantibus: quæ solo sensu appetituq; mouentur Sed cū fit ratio: memoria: & intelligentia: declaratur participiū in nobis eē quodam diuinæ immortaliq; naturę. Et ideo tradunt philosophi theologiq; duas velut anīas in nobis dicendas esse alteram diuiniorem quę cęlitus inseritur: alteram inferiorem quam ex corporali semīe asserunt vna cū corpore semīari: vnde sīe corpore viuere eā negant posse: propter quod & carmen eam frequenter appellant ecclesistici scriptores. Aīa in plantis vegetatiua a philosophis appellatur. Aug. in quīto de ciuitate dei vitā vocat seminalem quę nobis cum arboribus communis est sensualem: quę cū pecoribus intellectualē que cum solis angelis. Viuere dicimus: Anima .s. illa quę seminalis: quę vegetatiua quæ alens appellatur: Plinius ait viuiscentia e terris maritati fauo

eleganter explicabunt sed nec hoc quidem ipsum q̄ subtiliter cōclusum sit intelligent/ sentit igitur animus se moueri/ nec accidere posse: vt ipse vnq̄ a se deseratur/ ex quo efficit̄ ęternitas: nisi q̄d habes ad hęc. A. ego vero facile suȝ passus ne in mentem quidem, aliquid contrauenire/ ita isti faueo sentētię.. M. q̄d illa tandem non leuiora censes: quę declarant inesse animis hominum diuina quędam quę si cernerem quēadmodū nasci possent etiā quēadmodū interirēt viderem. nā sanguineȝ bilem/ pituitaȝ ossa neruos: venas omnē deniq; mēbrorū & totius corporis figurā videor posse dicere vnde cōcreta & quō facta sint

Per animū ipsum: si nihil esset in eo: nisi id per eū viueremus. tam natura putarem hoīs vitā sustantari quā vitis quā arboris Hęc .n. etiam dicimus viuere.

Item si nihil haberet aīus nisi vt appete

Seminalis vita Sēsualis Intellectualis.

UVA. BHSC. IyR_246

Vita Mors.

nio. Idem scribit de vita arborum quarundã longissima & quarundã brevissima: idem mori arbores tradit. Vitis inquit viuenes citt: & moritur. Memoriam. Aug. libro .x. confessionum cũprimis admiratur memoriã cuius sunt secreti et ineffabiles sinus cuius vim dicit esse sibi incomprensibilẽ: q̃ thesaurus est rerum. in qua disciplinæ continentur: quã idem ait esse vẽtrem animi. Plato recordationẽ. in hanc sententiã ait Boetius qđ si platonis musa personat veri quod quisq; discit immemor recordatur & Hieronymus testatur a philosophis dici descẽtia eẽ reminiscẽtias platonicũ dogma est aias e cęlo descendentes haurire obliuionẽ rerum diuinarum quarũ in cęlo erãt cõscię. Alias vero magis alias minus. Et ideo in terris non dicere: sed reminisci: qđ illic ante cognouerint: hinc ẽ quod quæ apud latinos lectio apud græcos vocatur repetita cognitio: quia cum vera discimus: ea recognoscimus: quæ naturaliter noueramus anteq̃ materialis influxio in corpus venientes animas ebriaret: et hoc ẽ quod poetę læteum fluuium vocauerunt: Intelligi volentes hãc obliuionis animarum potionẽ Et ita plato i dialogo de virtute qui iscribitur me non a menone cũ Socrate sermocinante querere inquit: ac discere reminiscentia. Pusionẽ: Puerum gręcũ & in domo Menonis genitum atq; educatum. Pusio enim puer dicitur apud Iuuenale. Apuleiũ. Ciceronem & cęteros. Antiq puerum dixerunt pusum: puellam pusam. De dimensiõequadrati. Ita interrogat socrates puerum in menone. Dic age o puer cognoscis ne tale hoc spaciũ q̃dratũ eẽ. Et reliq̃ vberius apd Plato. explicata. In eo sermõe phedõ significatur. Vbi socrates quo die piit i carcere disputat de imortalitate animorũ reminiscẽdo cognoscere socrates in phedone docet nil aliud eẽ scire q̃ acceptã alicuius rei sciẽtiã retinere: qđ reminisci ret aut refugeret: id quoq; esset ei cõmune cũ bestijs. Habet primũ memoriam & eam infinitã rerũ innumerabilium. Quã quidẽ plato recordationẽ eẽ vult vitę superioris. nã in illo libro qui iscribitur me nõ pusionẽ quẽdã socrates interrogat quędã geometria de dimẽsione q̃drati Ad ea sic ille respõdit vt puer tñ ita faciles iterrogatiões sũt vt gradatim respõdẽs eo pueniat quasi geometrica didicisset. Ex quo effici vult socrates vt discere nihil aliud sit quã recordari. quẽ locum multo etiaz accuratius explicat in eo sermone quez habuit eo ipso die quo excessit e vita. Docet. enĩ quẽuis qui omniũ rerum rudis esse videatur bene interroganti respondentẽ declarare se nõ tum illa discere sed reminiscẽdo recognoscere nec vero fieri vllo modo posse: vt a pueris tot rerum atq; tantarũ insitas & quasi cõsignatas in aĩs notiões quas ἔννοιας vocãt hẽre-

Influxio

Lęteus fluuius

Pusio Pusus

UVA. BHSC. IyR_246

recte nomiamus: & disciplina inquit reminiscentia est. Notiones: notio vt tradit Boe. in.iii. cōmentario topicorū intellectus ē quidā & simplex mētis cōceptio: quæ ad res plures pertineat a se inuicē differentes. Notio intellgentia est similiū. In verbis vero similisius necessaria est differentiarū discētio vt aīal intellectū ex notiōe pertinet ad plures differētias. Notionē græci

Disciplina reminiscētia

Notio qd

mus nisi aīmus añquā corpus intrasset. in rerū cognitionē viguisset. Cūq; nihil esset vt oībus locis a pla. disserit nihil. n. ille putat esse qđ oriat & itereat idq; solū eē qđ semp tale sit qualē ideā appellat ille speciē nos nō potuit aīus hoc in corpe īclusus agnoscere cognita attulit. ex quo tā multarū rerū cognitionis admiratio tollit neq; ea plane videt aīus: cū repēte in tā solitū tāq; perturbatū domiciliū īmigrauit: sz cū se collegit atq; recreauit tū agnoscit ea reminiscēdo ita nihil aliud est discere nisi recordari ego autem maiore vi etiam quodammodo

ευνοιαη vel προληψιη dicunt Nihil esse: quod oriatur Autumat plato illa nō eē quæ oriātur vt intereant augescant senescant Id aūt proprie esse putat quod eternū est neq; mutabile neq; corruptibile: qđ dei propriū est: hiuc illud ecclesiasticū. Ego sum qui sum: tanq̄ solus deus eē dicatur Cū ī cætera labentia & caduca huius verbi quod ē esse ius proprietasq; nō cadat. Mūdus quoq; æterna res mutatur nec idem manet Deus auctor ē Aug. sūma essentia est: & ideo immutabilis rebus aūt eē dedit sed nō snmme esse sicut ipse est: & aliis dedit esse amplius: aliis minus: atq; ita naturas essentiarū gradibus ordinauit græci dicunt oysian qđ latini recentiores essentiā græce τοου quod latini ex sermōis patrii egestate dicūt qđ ē verbū ꝓ vocabulo ponente itaq; plato duas potissimū oysias. i. essentias esse pōit deū & ideasq̄s latini formas siue spēs interp̄tātur & hęc ē ꝓpria Plat. supellex: sūt āt ideę exēplaria ęterna eorū: q̄ naturaliter fiūt īmortales īmutabiles īuiolabiles: Et vt res apertior fiat: opus est p̄ter oēs hoīes intelligere quēdā hominē: & prętor oēs equos equū. Et preter aīalia aīal ingentiū. Et quēadmodum ex vno sigillo cōplures fiūt īpressiōes sic ex vno hoīe sexcēta mile hominū Et hæc est idea platonis: super quare apuleius & alcinous & plotinus platonici satis multas. Seneca quoq; & Boetius non pauca ꝓdiderūt: at qui Arist. a Platone discētiēs nullas putat eē ideas nullū rerū exēplar ęternū. Plane videt lucide et perspicue. Perturbatū domiciliū. Ergastulū corpis significat quo aīa īclusa hebetescit ac caligat. Et ꝓfecto verissime poetæ egregie duo dixerūt velut nebulā nobis ob oculos effusam q̄ visus mortales hebetaret. Quo meminimus. Galenus ī michrote cui cerebrū modificata tenuitate dicit esse cām memorię cū ex cerebro crasso ꝓueniat obliuio. Inhūecto cerebro sensus hebetiores In sicciori liqdiores sūt Aug. autumat memoriā esse mō animū modo ventrē animi Cuius aula est ingens & oppido q̄ ad mirabilis Simōides: artē mēmorie prīm ostēdisse dicit Simōides vt ait Fortunatiāus

Quid proprie dicatur esse.

Essētia deo oysea.

UVA. BHSC. IyR_246

Memoria thedectis

Cuius vulgata fabula est apud Quintilianum & M. Tul. in libris de oratore meminit & Marcianus capella in libro rhetorices animaduertit autem ordinem maxime esse qui memorie lumē afferret, quanta thedectes hic semel auditos q̄libet multos versus protinus dicitur reddidisse discipulus fuit Aris. cui oratorie artis libros donauit vt eos tanq̄ suos ederet postea ferens titulum suæ gloriæ alii cessisse cōdidit volumē aliud: quo testatus est quædā sibi planius dicta esse in libris theodectis.

memoriam admiror: quid est enim illd quo meminimus aut quam habet vim aut ynde naturam? non quero quanta memor ia, Simonides fuisse dicat quanta Theodectes: quanta is qui a pyrrho legatus adsenatum est missus Cyneas: quanta nuper Carneadas quanta q̄ nō fuit scepsius Metrodorus quāta noster Hortensius de cōmuni hoīum memoria loquor & eorum maxime qui in aliquo maiore studio & arte versātur quorum quanta mens sit difficile est existi

Quanta cyneas: Hic postero die q̄ ingressus Romam fuerat & equestrē ordinem & senatum propriis nominibus salutauit: auctores plin. solinus Seneca. De quo cynea cynæq; aloquētia satis multa plutharchus ī pyrro. Carneades: nescio an hinc sit ille carneades famigeratus homo omnium ī dicēdo accerrimus & copiosissimus: quo argumentāte qd veri eēt aut facile discerni posset. qui in illa nobili atheniēsium legatione missus Romā legatus. Disputauit de iustitia copiose: sed disputationē suā postridie contraria disputatione subuertit Dicens pro iniusta contra iusticiā hnius in disserādo ea fuit vis id acumē: vt apud Lucilium disserens neptunus de re difficillima ostēdat nō posse id explicari nec si carneadē ipsum orcus remittat Vt autem dubitē an de hoc carneade singulari memoria predito intelligendū sit facit verbū illd nuper nam satis constut carneadē de quo diximus fuisse temporis Catonis censorii qui annis nō paucis Ciceronē antecessit. Apud pliniū mentio est cuiusdam carneade greci hominis memoria singulari precellentis qui legenmodo representauit volumina bibliottecarum de quo satis congruenter hoc in loco intelligere possemus verba sunt aperta & simplicia. Scepsius metrodorus Ars memorie cōsumata fuita metrodoro scepsio vt nihil non hisdem verbis redderetur auditum. Est autem scepsis ciuitas phrygie quam quidem enee regiam fuisse tradunt E scepsi fuerant Demetrius grammaticus: Et hic metrodorus qui nouo quodam dicendi genere vsus multos de terruit: ꝓpter famā vero q̄q̄ pauper erat. Clarum tamen coniugium apud carthaginenses est assequutus mox apud mithridatem fuit in honore maximo & existimatione Noster hortensius in lucullo memoriam quedam diuina fuit rerū in hortensio verborum de quo Cicero in bruto sic refert: primum memoria tanta qanta in viro cognouisse me arbitror: vt quæ secum commentatus eēt: ea sine scripto verbis eiusdem redoleret quibus cogitasset memoriam hortensii quintilianus & Seneca cōcelebrant qui sedens olim totum diē in auctōe

Carneades acumē

Pro iusticia Cōtra iusticiam

Metheodorus memoria.

Scepsis Memoria hortensii

UVA. BHSC. IyR_246

omnes res venales & precia & emptores ordine suo recensuit argētariis recognoscentibus ita vt in nullo falleretur: hic in foro romano reę causarū ob eloquētiam dictus est: & aliquādo Emulus Ciceronis existimatus: cuius tamen scripta intra famā fuerūt: Quæ sit illa vis: illa memorię potentia q̄ gręcę dicitur Δυναμις. nec cerebri: dū diximus ex cerebro put tēperatum fuerit memoriam existere meliorē vel deteriorem: nō quia cerebrū sit ipsa memoria: quæ vis animi est: sed quia domicilium. Fateri nescire quid nescia Socraticū est: hoc vnum scio q̄ nescio: Augustinus nemo inquit ex me scire quærat q̄ me nescire scio. Et origenes ignorantiam ait nostram nō ignoramus. Siue anima. i. spiritalis & aerius. sit animus. Caliginoso cęlo: aera crassum fecu lētumq̄ terris pximū significat. Si quid sit: quid ad substantiā ptinet quale ad qualitatem q̄tum ad magnitudinē Capacitatē: Augustinus nominat memorię cauernas antea sinus quā Cicero capacitatem vocat. An imprimi quasi cęsam: Ideo dixit Galenus in materia cerebri molliore imprimi formas rerum veluti figilli impressiones. Qui rebus nomia imposuit. In libro geneseos traditum est: adamum appellauisse nominibus suis cuncta animātia: plato. i. crato lo nō cuiuscūq̄ hominis esse ait nomina rebus imponere: verū eius qui diuino ingenio prędit⁹ sit vt naturali posita competant. Dissipatos cōgregauit: Fuit quoddā tēpus cū in agris hoies passim bestiarum more vagabātur. Et sibi victu ferino vitam ꝓpagabant: quo tēpore quidā magnus videlicet vir & sapiens dispersos ratione & oratione cōgregauit in vnum locū. Et ex feris ac immanibus mites

Res cārum

Cerebrum domiciliū memoriæ.

Hoc scio qđ nescio.

Orator homines feros mitigauit.

mare: ita multa meminerunt: quorsum igit hæc spectat oratio? quæ sit illa vis & vnde sit intelligendum puto: non est certe nec cordis nec sanguinis nec cerebri: nec atomorum/ anima sit animus igniſve nescio: nec me pudet vt istos fateri nescire quod nesciam/ illud sit vlla alia de re obscura affirmare possem: siue ignis sit animus: eū iurarem esse diuinum/ quid enim obsecro te terra ne tibi aut hoc nebuloso & caliginoso cœlo/ aut fata aut concreta videtur tanta vis memoriæ? si quid sit hoc non vides/ at quale sit vides/ si ne id quod at quātum sit profecto vides/ quid igitur vtrum capacitatē aliquā in animo putamus esse quo tanq̄ in aliquo vase ea quæ meminimus infundant. absurdum id quod qui enim fundus aut quę talis animi figura intelligi potest aut quæ tanta omnino capacitas/ an imprimi quasi cærā: animū putamus/ & memoriā esse signarum rerum in mēte vestigia/ quę possunt verborum quę rerum ipsarum esse

UVA. BHSC. IyR_246

reddidit & mãsuetos: sicut de amphiõe pditũ est qđ lira saxa duxerit qa affatus suauitate hoies rupicões & icultis moribus ad obsequii ciuilis pellexit disciplinã. Paucis litterarũ notis: Inuentorẽ litterarũ significat de quo magna q̃stio est: alii a cadmo alii a mercurio alii ab hebreis alii apud syros reptas volũt: super qua re extat oratio nostra ĩ lib. orationũ. Stellarũ motus: Reptorẽ astrologiæ designat q̃ Pli. ab athlãte repertã autumat sphęrę ipsius reptore: obliquitatẽ signiferi apuisse anaximãder milesius primus traditur: signa deide in eo cleostratus. Qui fruges ceres frumẽta iuenit: de qua Ouid. pria dedit fruges alimẽta q̃ mitia terris. Vestitũ: egyptii inuenerũt textilia. Tecta laterarias domos cõstituerũt primi eurialus et hyperbius fratres athenis: ãtea spectus erant p domibus: Doxius lutei edificii inuẽtor fuit. Exẽplo sũpto ad hirũdinũ nidis. Ad elegãtiora defluximus nõ solũ vt iqt. M. Var. vestiti eẽ volumus vt vitemus frigus sed ẽt vt videamur vestiti eẽ honeste, itaq; ab vtilitate ad voluptatẽ elegãtiamq; defluximus ex dissimilitudie plus voluptatis q̃ ex ſimilitudine capiẽtes. Tẽperata varietate: ex dissimillimis fit symphonia & cõceptus: & vt auctor ẽ Arist. varietas dulcissima est. Nõ re sed vocabulo errãtia Planetas intelligit q̃ a verbo greco πλαναομαι qđ significat ergo nomẽ mutuãtur: latini ab incessu vocãt errãtia & erraticas stellas cũ tamen nulla errauit minus illis. Nigidius errones appellat. Esse eius: Architecti. s. dei. Ouid. in laudem Astrologorum sic cecinit felices animæ: quibus hoc cognoscere primũ. Inq; domos superas scandere cura fuit. Archimedes: marcellus in expugnatione syracusanum interdixit ne archimedes vnus violaretur qui geometricę ac machinalis scientiæ Consul

Astrologiæ inuentor. Athlas.

Varietas iucunda. Planete Errores.

De archimede.

vestigia: quę porro tã immensa magnitudo/ quæ illa tam multa possit effingere: quid illa vis: quę tandem est/ quę inuestigat occulta: quæ inuentio atq; excogitatio dicitur/ ex hac ne tibi terrena mortaliq; natura & caduca cõcreta ea videt/ aut qui primus q; summe sapiẽtię pythagore visum est oĩbus rebus imposuit noĩa aut qui dissipatos hoies cõgregauit/ & ad societatem vitę cõuocauit/ aut qui sonos vocis qui infiniti videbant paucis litterarũ notis terminauit/ aut qui errantiũ stellarũ motus/ cursus ꝓgressiones: institutionesq; notauit oẽs magni etiã supiores qui fruges/ qui vestitum qui tecta: qui cultum vitę qui p̃sidia cõtra feras inuenerunt. A. qbus mãsuefacti: & exculti a necessarijs artificijs ad elegãtiora defluximus. Nam & auribus oblectatio magna ex parte est inuẽta/ & tẽperata varietate & natura sonorum: & astra suspeximus tũ ea quę sunt infixa certis locis: tũ illa nõ re sed vocabulo errantia: quorum couuersiones omnisq; motus qui animus vidit is

UVA. BHSC. IyR_246

tissimus fuit q celeberrimus est testimonio Liuii Plinii Plutarchi: Silii italici: & cæter orum quem Mar. marcellus geometram briareum appellare solebat: tanq centimeones gigantes superaret bellicorum tormentorū multitudine: quorum fuit eximius machinator: hic tāto ingenii acumine pditus fuit vt hieronimi gloriabūdus iactauerit se hanc terram translaturum esse ad alterum terræ globū: si quem nactus foret: hic veluti deus terrenus mechanico artificio spheram vitreā fecit: in qua mira conuersiõe dissimillimi motus circulorum visebantur: de qua sic scribit claudianus. Iura poli rerumq fidem legemq deo rum ecce syracusius transtulit arte senex: percurrit proprium mentitus signifer annũ: & simulata nouo cynthia mense redit. In Platonis thimeo deus Plato in thimeo: quem librum de mundi constitutione conscripsit: deum dicit factitatorem mũdi elatum gaudio esse vniuersitate pfecta. Poetam sine celestii instinctu: extat: libellus platonis de furore poetico. Democritus quoq & Mar. Tullius & alii poeta aiunt natura ipsa valere mentis viribus excitari: & quasi diuino quodã spiritu inflari: quare Ennius iure sanctos appellat poetas.

Eloquentia: flexanima atq omnium regina rerum dicta est oratio a poeta bono quæ hoies similimos diis facit cum eloquentia sine diuinitate quadam esse nõ possit. Vt plato donũ: in timeo ait plato philosophiam adeptí sumus quo bono nihil vnq maius mortalis generi datum est deorũ munere neq dabitur. Ad illorum cultum: ad deorum culturam primus deorũ cultus vt inquit eleganter Sen. Est deos credere. Deinde reddere illis maie-

docuit: similẽ aim suum esse eius qui ea fabricatus in cœlo esset. Nã cũ archimedes lune solis quinq errantiũ motus in spherã alligauit effecit idẽ qp ille qui in Timeo platonis mũdũ edificauit deus vt tarditate & celeritate dissimillimos motus vna regeret cõuersio. qd si i hoc mũdo fieri sine deo nõ põt: ne in sphera qdẽ eosdẽ motus Archimedes sine diuino ingenio potuisset imitari. Mihi vero ne hęc quidẽ notiora & tã illustrio ra carere, vt diuina vidãtur: vt ego aut poetã graue plenũq carmen sine cœlesti aliquo mẽtis instinctu putẽ fundere: aut eloquẽtiã sine quadã vi maiore fluere: abũdantẽ sonantibus verbis: vberibusq sententijs. philosophia vero oim mater artiũ qd est aliud vt plato ait donũ vt ego inuentũ deorũ hęc nos prim ad illorũ cultũ: deide ad ius hoim qd si tũ est i generis humani societate: tũ ad modestiã magnitudinẽq animi eruditi eadẽq ab aio tãq ab oculis caliginẽ dispulit. Vt oia supera: infera pria vltia media videremus. prorsus hæc diuina mihi videt vis quę tot res efficiat & tãtas qd enim memoriã rerũ: & verborum:

Sphera vitrea. Achimedis

Deus elatus gaudio pfecto mũdo.

Poetæ scti.

Cultus deorum.

Deos credere.

UVA. BHSC. IyR_246

Pietas dei cultus

ſſatem ſuam. Redere bonitatem: ſine qua nulla maieſtas eſt pietas vt trimegiſtus Lactantiuſq; demonſtrat nihil aliud eſt q̄ dei notio & cultus. Memoria rerum. Qualis erat in luculo. Verborum: qualis in hortenſio. Inuētio Dialectica duas habet partes vnam inueniendi. alteram iudicandi Inuentio prima eſt ex quinq; rebus quas in oratore eſſe oportet: facultas enim oratoris in quinq; partes diſtributa ē a rhetoricis doctoribus

Nectar

Ambroſia deos: Fabule ferūt ambroſiam cibū deorum eē nectar potionē. Ex quo illud epigrammatiſte: Iuppiter ambroſia ſatur eſt nectare viuit Ambroſios græce dinus & i mortalis dicitur: apd plinīū Ambroſia herba eſt: quē quibotri vocant odore: nōiiucūdo: nectar immortalitatē ſignificat a nepticula puatoria & νεκτω occido. Iuuentute: Heben intelligi vxorē hercules Iunonis filiam quę pol latrix & miniſtra poculorū: iouí aliū eſſe traditur: de qua in properti cōmentariis abūde: dea iuuentutis ibi græcæ pubertas nominatur Ioui bibere. inde pocillator dictus a ſcriptoribus luculentis: de quo ait Ouidius. arripuit illiaden qui nūc quoq; pocula miſcet: Inuitatq; iouí nectar iunone miniſtrat. Laomedōti Laomedō nō ganimedes fuit pater ſed tros: vt tradit Homerus i vigeſimo iliados: tō autem mentionem facit Laomedōtis: quia ilus pater laomedōtis frater fuit ganimedis & in Laomedontē tanq̄ periurum atq; fidefragū ſuccenſuerunt dii: & potiſſimū apollo & neptunus ſtructores menium troianorū quibus il luſit & ipoſuit. Fingebat hęc Homerus: Auguſtinus libro primo confeſſionum meminit horum verborum ſubiungens: ſed verius dicitur quod fingebat hæc quidem ille: ſed hoibus flagitioſis diuina tribuē

Hebe.

Pocillator ganimedes

Laomedō īpoſuit diis

quid porro inuentio profecto id q̄ nec in deo quicquam maius intelligi poteſt non .n. ambroſia deos aut nectare aut iuuentute pocula miniſtrante lętari arbitror/ nec Homerum audio qui Ganimedē a diis raptum/ ait propter formā vt ioui pocula adminiſtraret non iuſta cauſa cur laomedonti tanta fieret iniuria. Fingebat hęc Homerus & humana ad deos tranſferebat diuina malem ad nos. Quæ autem diuina/ vigere/ ſapere inuenire meminiſſe/ ergo animus q̄/ vt ego dico diuinus vt Euripides audet: dicere deus eſt. & quidem ſi deus aut anima aut ignis eſt animus ideꝫ eſt hominum/ nam vt illa natura cœleſtis & terra vacat & humore/ ſic vtriuſq; harū humanus animus eſt expers: ſinautez eſt quinta quędam natura ab Ariſtotele inducta. primum hęc & deorum eſt & animorum. hanc non ſententiā ſecuti his verbis in conſolatiōe hęc exp̄ſſi.

UVA. BHSC. IyR_246

do ne flagitia putarentur: & vt quisqs scilicet non homines perditos sed cęlestes deos vt viderentur immiratus. Que autem diuina: Hic suspendēdum est cum interrogatione: vt quę sequuntur affirmatiue dici ntelligamus. Ergo animus deus: in hanc sentētiā Virgi. An sua cuiq; deus fit dira cupido. Igitur vt apulei verbis vtar & bona cupido animi deus bonus est. Et aīus humanus etiam nūc in corpore situs de modo nū cupatur. Antiqui animum a corpore seiugatum mane deum nūcupent. Vtriusq; & terræ & humoris. Quīta natura: Endelechiā significat ex qua ratio & intelligentia oriretur. In consolatiōe librum conscripsit M. Tul. de consulatiōe: in quo seipsū de morte filię cōsolatus est. in philosophum crantorē est sequutus. in his naturis .s. elemētorum. Seiuncta: superata. vsitatis naturis .s. terrena: hūida: aerea & ignea. Mens soluta quedam: Anaxagoras non appellat id est mentem de quo ait martian⁹ Nus mētis ima complet de qua Virgilius Spiritus intus alit totamq; infusa per artus Mēs agitat molē & magno se corpore miscet. Simonides rogatus a hiorone quid eēt deus deliberādi causa sibi vnā diem postulauit: cum idē postridie quereret biduum petiuit. Cū sepius deplicaret numerum dierum Admiransq; hiero quereret curita faceret quia inquit quāto diutius cōsidero tāto mihi res videtur obscurior. vt oculus sit animus Oculi qui lucis vsu vitam distingūt a morte alia contuentur semetipsos cernere non valent itidem animus cū id corporeus sit & indiuisibilis seipsum videre non potest alia intuens suo diuino cōtēplatu. Quāq̄ id quoq; animus seipsum modo quodam videre dicitur quando .s. noscit seipsum: de

mus Animorum nulla in terris origo inueniri potest nichil enim est in animis mixtū atq; concretū: aut quod ex terra natum/atq; fictum esse videatur: nichil est autē humidū quidem aut flabile aut igneū his enim in naturis nichil iest qd vim memorie mētis cogitationis habeat/q & preterita teneat & futura prouideat & cōplecti possit presentia quę sola diuina sūt nec inuenietur vnq̄ vnde ad hominem venire possint nisi a deo singulars est igitur quadā natura: atq; vis animi seiūcta ab his vsitatis noisq; naturis ita quiqd est illud id quid sētit quid sapit quid vult quid viget cęleste & diuinum est. ob eamq; rem eternum sit necesse est. nec vero deus ipse qui intelligitur a nobis alio modo intelligi potest nisi mens soluta quedā & libera & segregata ad omni concretione mortali omnia sentiens & mouens ipsaq; prędita motu sēpiterno/hoc e genere atq; eadem a natura est; humana mens: vbi

Aīus deus

Nous

Mens Situm Simonides

Oculus se nō vidēs alia videt

UVA. BHSC. IyR_246

quo in superioribus dictum est. vt cum videmus Longon hyberbatū. Nam descendendū est vsq; ad illum locū: hęc igitur & alia mortalia cū cernimus possumus ne dubitare. Est autē sensus cū videmus pulchritudinē mundi: & conuersionem & viscitudines temporū & motus stellarū ordinatissimos: ꝓculdubio credimus mūdo præesse aliquam moderatorem sic animū nostrum quāuis eum non videmus tamē ex operibus eius agnoscimus diuinum esse & immortalem & qaasi quēdā deū cōsimilia scribuntur a Lactātio

Sesqmēses octo.

Quadripartitas: in quattuor tempora diuiditur annus vulgo: ver: estatem: autūnum: & hyemē: quidam subtilius sesqui mensibus in octonas partes diuiserunt: est autē sesqmensis totus mensis cum dimidio. Ducem solē: Solem vt inquit Seneca in .ii. q̄stionum sequitur annus ad illius flexum hyemes estatesq; vetuntur patruū imitatus opinor Lucanus ait. Sol tempora diuidit anni Pli. de sole loquens hic vices inqt tēporō annūq; semp renascentem ex vsu naturæ temperat. de sole ait Iulius firmicus in .v. matheseos. Sol optime maxime qui omnia cōponis per quē cunctis aīmantibus immortalis aīa cū dispositione diuina diuiditur: q solus ianuas aperis sedis superne ad cuius arbitriū fatorū ordo disponitur.

Sol āni moderator

Cor cęli sol

Sol cor cęli mens mundi dicitur ab eruditis. Lunamq; accretiōe. In cremento: luna terræ imperiū vt inquit Firmicus maternus ev vicinitate sortita oīa aīantiū corpora & concepta ꝓcreat: & generata dissoluit. Crescētis lunæ argumenta corporibus nostris & deficientis luminis dāna sentimuss: medule humani corporis cam luna crescunt. & decrescunt Phyricon id est crescendi natura ad nos de luna peruenit sicut est Heticon id est sentiendi naturam de sole mutuamur luna:

Medullę cū luna crescūt

igitur aut qualis est ista mens? vbi tua: aut qualis est potes ne dicere? An si oīa ad intelligendū nō habeo que habere vellē ne his quidem: que habeo michi per te vti licebit nō valet tantū animus vt sese ipse videat. ac vt oculus sic aīus sese nō videns alia cernit. Nō videt autē ꝙ minimū ē formā suā fortasse/ quāquā id quoq;/ sed relinquamus: vī certe sagacitatē memoriā motū celeritatē videt: hec magna hec/ diuīa: hec sēpiterna sunt. q̄ facie quidē sit aut vbi habitet ne querendum quidem est vt cum videmus speciē primuꝫ candoremq; cæli deinde couersionis celeritatē tantam: quātā cogitare possumus/ tum vicissitudīes dierum atq; noctium commutationesq; temporū quadripartitas ad maturitatem fruguꝫ & ad temperationem corporum aptas eorumq; omnium moderatorē & ducem solem lunamq; acre

UVA. BHSC. IyR_246

vt inquit Lact. in libro de ira nocturni tēpis gubernatrix a missi ac recepti luminis vicibus mēstrua spacia moderatur. Factorū notantē. Iccirco hoc dici arbitror: quia in fastis per singulos menses descripti sunt dies. mensium aūt luna est moderatrix vnde a mene. i. luna menses dicti. Orbe zodiacū: qui & signifer dicitur significat orbē pro circulo posuit sicut alibi orbē lacteum tione & diminutione luminis quasi fastorū notantē & signficatē dies. Tum in eodem orbē in .xii. partes distributo quinq; stellas fieri/eosdē cursus cōstātissime seruātes disparibus inter se motibus nocturnāq; cæli formam vndiq; syderibus ornatam Tum globū terre emi nētem e mari fixū i medio mūdi vniuersi loco duabus horis distantibus habitabilem & cultum Quarū altera q̄ nos icolimus subaxe posita ad stellas. vsq; Vnde horrifera qui Iouis stridor gelidas molit niues. Altera australis ignota nobis quā vocāt greci antiaxona cę-

Luna īpera trix terræ.

Orbis

dicit pro circulo: qui galaxia noīatur. Alias orbis p sphera vt nouē orbes spherarū auctor Mac. ī duodecim partes .xii. signa quorū princeps est aries qđ signū Firmicus maternus equinoctiale: solsticiale. regale tropicum appellat. Quinq; stellas: Saturnum Iouem: martem: Venerē: & mercurium: stelle quidem singulares sunt: vt erratice quinq; iā dicte Sydera vero stellarū pluriū compositione fotmātur quis interdū sydus pro singulari stella dicatur sicut & apud græcos aster stella vna est et astron signū stellis coactum: quod nos sydus vocacamus. Duobus horridis stātibus: duas plagas habitabiles intelligit: hanc quā nos incolimus & alteram quā habitāt antisthōes nostra dicta est a doctissimis scriptoribus therini. i. estiualis. altera chimerine a nobis hyemalis: q̄ ad australem deflexa australis quoq; nuncupatur: cū nostra

Sydera.

Horridis.

Antisthōes

septētrionibus suppositā sit. Sub axe positā: sub polo siue vertice septētriōali. alias axē accipimus p toto cęlo vt illud Virg. axem hūero torquet stellis ardētib' aptū ppriē significat diametrō mūdi de quo sic ait Apule. ī cosmographia eos polos dicimus a qbus velut a cardinibus axis ē ductus diuisor & discriminator mūdi orbē terrę i mediate cōstituēs ī notissimo significatu axis pōitur p ligno plaustrorū tereti circa quē rote vertūtur. vnde p curru vsurpatur a poetis. Ad septē stellas. i. ad septētriones: qđ sydus cōsit ex septē stellis quod a figura positura q; ipsa: quia simile plaustri videtur antiqui grę corum amazan. i. plaustrum dixerunt: nostri a bubus iunctis qui rustico vocabulo triones dicuntur septentriones appellarunt vel quanta sunt site hęc septem stellæ vt terrenæ proxime queq; faciant trigona id est triquetras. Figuras antiaxonā quasi cōtra axem positā anti enī græce cōtra & ἄξων axis zona .n. illa australis opposita est nostre zone quę vergit ad axem .i. verti cē

Axis discriminator mūdi

Figura Antiaxona

UVA. BHSC. IyR_246

Pubescere vites.

& polum septemtrionalem. Vites pubescere: speciosa translatio vt vites pubescere dicantur hominū more. sic Virgilius dixit: in quarto pubentes herbæ: nigricum lacte venit: a Plinio vites p similem translationem dictæ sunt eiuuenescere quando iam vergunt ad seniū exacta iuuenta. Incurvescere quā do vbertas fructuum: onerat

Incurui cervicum

parētem pacuuius finxit verbum plicenter appellādo pectus incurui ceruicum a cerui ce incuruat quod græci dicūt κυρτανχενια. Cōuestirier: cōuestiri: figura grāmaticalis ē quę dicitur paragoge: alii paralepsim vocant. Ad cultus agrorum: vt sunt boues aratorii. Ad vehendum: vt sunt iumenta & equi & aselli dicti

Dossuarii

dossuorii quia dorsovehunt. Ad corpora vestienda: vt sūt oues: quibus corporum tutela debetur: cū ex earum velle re: atq; lanitio vestimenta cōficiantur apud nationes penitissimas vbi immodici rigores dominātur in vsu sunt pelicę vestes: quas rhenones appellant: scribit Cęsar in sexto commentario germanos vti paruis: rhenonū tegumētis.

Rhemōes apud Cæsarem.

Hoīs propter deum

Hominē contemplatorē cęli tradunt philosophi deum fecisse mūdum propter hoīem ipsos vero hoīes propter se: tanq; diuini templi antistites spectatores operum rerumq; cęlestium: qui deū pietate colerent: & venerabundi cōtemplarentur. Vt Aristoteli placet: Pythagoras & Aristoteles mundum in natum & infactum esse sētiunt: Plato vero in timeo mūdi factitatorē deū fuisse autumat eūq; nūq; teriturum. Credere in capite: secundum eos loquutus est qui dicunt in cerebro esse mētis regimen & arcem sensuum quod & Plinius in. xi. refert: ob hoc plato platonicique prodiderunt totum hominem in capite esse vbi portio mentis optima. i. rationabilis arcem tenet. Fac spirabilem. Aeriam flabilem: Virgilius cęli spirabile lumen. Animum no

Hō totus i capite.

tum esse oportere: Noscitur animus ex memoria ex inuentione & celeritate

teras partes incultas q; aut frigore rigeant aut vrantur calore/ Hic aūt vbi habitamus non intermittit suo tēpote cœlum nitescere: arbores frōdescere/ vites letificę pampinis pubescere ramos baccarum vbertate icurvescere: segetes largiri fruges/ florere omnia/ fontes scatere/ herbis prata conuestirier. Tū multitudinem pecorum partim advescendum partim ad cultus agrorū partim ad vehendum partim ac corpora vestienda. hominemq; ipsum quasi contemplatorem cœli ac deorum ipsorumq; cultorē atq; hominis vtilitati agros oēs & maria patentia/ hæc igitur & alia innumerabilia cum cernimus possumus ne dubitare? quin his præsit aliquis cōditor vel effector/ si hæc nata sunt vt Platoni videtur vl si semper fuerit: vt Aristoteli placet moderator tanti operis & muneris/ sic mentem hominis omnis quāuis eam non

UVA. BHSC. IyR_246

motus: cuius essentia sensibilis est & mobilis. Sic deum vt inquit origenes mens nostra cognoscit ex pulchritudine operum cum tamen ipsum intueri non queat. Coagmentatum: coniectum connexum coagmenta dicuntur cō fectiones arctæ. Nihil concretum: Donatus concretum id dici ait: quod ex minutus multis in vnam cogitur massam: qđ simplex est id indiuiduum: est indiuidui āt nulla est distractio: nulla separatio: aliqui indiuiduī nomen amitteret Sīplex est animus & consequenter indiuiduus: & ob id ab interitu remotus: cum interitus sit separatio quædā ex eo dictus: qđ eat medius inter animā & corpus: merito dixit Ser. ignem celestem esse eternū quia simplex est oia. n. sinthea. i. composita exitū sortiuntur Si hō vt inquit galienus ī libro de elementis simplex & vnū foret non doleret & consequenter nō interiret. Sequęla enim doloris ē mors: quoniā nullū sit corpus qđ dolere possit & mori nō possit. Direptus: Direptio: diuulsio. Earū partium aiæ. s. & corpis: quorū mors solutio est. Nec patronū quęsiuit: socrates cum sāctissime vixisset accusatus ab anyto lycone & melito accusatoribus pro se ipse dixit in iudicio capitis: vt non supplex aut reus sed magister aut dominus videretur eē iucūdum: quinetiā cum lysias disertissimus orator orationē scriptā attulisset qua pro se ī iudicio vteretur: ea tāq̄ parum virili vti noluit: nec alieno patrocinio defendi fuit itaq; capitis damnatus primis secundisq; iudiciū sententiis: quos indignatiōe cōmotos exarsisse constat: cū interrogatus quam penam se commeruisse confiteretur re

Coagmēta Cōcretum.

Interitus.

Oia synthe ta' Mortalia.

Socrates ac cusatores.

videas vt deū non vides tamen vt deū agnoscis ex operibus eius sic ex memoria rerum & inuētione & celeritate motus omniq; pulchritudine virtutis vim diuinæ mentis agnoscito in quo igitur loco est? Credo quidem in capite & cur credā afferre possum: sed de hoc alias nunc vbi sit animus? Certe quidem ī te est. Quę est & natura dei propria puto & sua, sed fac igneam fac spirabilem nihil ad id de quo agimus: illud mō vide to vt deum noris/ & si eius ignores & locum & faciem. sic animū tibi tuum notum esse oportere etiam si eius ignores & locum & formam. In animi autem cognitione dubitare nō possumus nisi plane ī physicis plumbei sumus: quoniam nihil sit animis admixtum/ nihil concretum/ nihil copulatum nihil coagmentatū/ nihil duplex. q; cū ita sit/ certe nec secerni nec diuidi nec discerpi nec distrahi potest nec interire igit. est interitus q̄si discessus & secretio ac direptus earum partium quæ ante interitū iunctione aliqua tenebantur his & talibus rō.

UVA. BHSC. IyR_246

ſpondiſſet: ſe meruiſſe: vt ampliſſimis honoribus & p̃miis decoraretur & vt ei victus quotidianus in phryteneo publice p̃beretur: q̃ honor apd̃ græcos maximus habebatur: eſt aũt pry taneum: locus iudicium: & in quo magiſtratus habitant veluti curia & prytanis ipſe magiſtratus gubernatorq̃. Ripa. dictus: ſuper quo in ſexto Suetonii cõmentario nõ parum multa annotauimus

Prytaneum quid.
Prytanis.
Refractarii

Cõtumaciam. exiſtimãt inq̃t ſeneca philoſophiæ fideliter deditos cõtumaces eſſe ac refractarios: vbi refractarii ele gãti vocabulo ſignificantur philoſophi a refringendo dicti tanq̃ liberrimi ſint & cuncta obſtantia refringentes vt nullo ſeruitutis clauſtro coerceãtur. Supremo vitę die: Diſputatio hęc ſocratis prodita eſt a Platone: in libro cui titulus eſt phedon: Mortiferũ poculũ: lictor vndecimviorũ qui magiſtratus erat athenis: ingrediens carcerẽ circiter ſolis occaſum denũciauit Socrati venenum eſſe bibendum: mox in calice allatũ eſt venenum: erat autem cicuta q̃ ait Plinius publica athenienſium pœna inuiſam eſſe: cuius vis refrigeratoria frigore enecat incipiũtq̃ algere ab extremitatibus corporis: & ita ſocrates hauſto itrepide atq̃ alacriter poculo mortifero deambulare cepit: Et cum crura iam grauari ſentiret: iacuit ſupinus. ſic enim qui venenum dedit iuſſerat: cum extrema algerent: friguſq̃ leta le p̃cordia occupaſſet defecit in hæc verba eſculapio gallũ debebus quẽ reddite q̃ negligatis: hĩc illud Tertuliani: Socrates eſculapio gallinaceum p̃ſecari iam ĩ fine iubebat: credo ob honorem patris eius: quia Socratem apollo ſapientiſſimum omniũ cecinit: de cicuta quæ Socratem confecit ait Perſius barbatum hoc crede magiſtrum dicere ſorbitio tollit quẽ dira cicutæ: et Iuuenalis: qui partem acceptę ſena inter vincla cicutę accuſatori nollet dare. Duas eſſe vias In phedone: puto inquit Socrates nõ vnam eſſe ad inferos viam: ſed multos tramites multoſq̃ anfractus habere; animus ergo: qui cupiditate corpis eſt

Cicuta Socratem confecit.
Verba nouiſſima Socratis.
Duæ vię in ferorum.

nibus aductus ſocrates/ nec patronum quęſiuit ad iudicium capitis/ nec iudicibus ſupplex fuit adhibuitq̃ liberam cõtumaciam a magnitudine animi inductam non a ſuperbia. Et ſupremo vitæ die de hoc ipo multa diſeruit & paucis ante diebus cũ facile poſſet educi e cuſtodia noluit. Et cum pene manu iam mortiferum illud teneret poculum/ locutus ita eſt/ vt non ad mortem trudi/ verum in cœlum videretur aſcendere. Ita enim cenſebat itaq̃ diſſeruit duas eſſe vias/ dupliceſq̃ curſus animorum e corpore excedẽtium/ nam qui ſe humanis vitiis contaminaſſent & ſe totos libidinibus dedidiſſent quibus cecati velut domeſticis vitijs atq̃ flagitijs ſe inquinaſſent/ vel in rep. violanda fraudes/ inexpiabiles concepiſſent iſs deuium quoddam iter eſſe ſecluſum a cõcilio deor.

UVA. BHSC. IyR_246

infectus qui se vel iniustis cōtaminauerit cedibus vel alia his similia perpetraureit: qui deniq; admodū immūdus et inquinatus est: hūc omnes animæ fugiunt atq; declināt: nec reperitur vllus: qui vel sotius vel dux eius fieri velit: itaq; omni auxilio destitutus diutissime errabundus vagatur: qui vero puram moderatamq; transegerit vitam deos socios ducesq; nactus ibi habitat vbi vnicuiq; conuenit: quorū domicilia sunt elysii campi. Virgilius in.vi.socraticū platonicūq; dogma sectatus sic ꝓpe diuinitus cecinit: hic locus est partes vbi se via findit in ambas dextera q̄ ditis magni sub menia tēdit: hac iter elysiū nobis: at leua malorū exercet penas: et ad impia tartara mittit philosophi duas has vias alteram virtutum alteram vitiorum esse voluerunt: eamq; q̄ sit assignata virtutibus arduam et confragosam: vt appareat verū esse illud hesodi: sudorem posuere dei virtutis ad arcem: viā vero vitiorum primo īgressu amenā facilēq; esse voluerūt: ꝓpterea quod vitia quibusdā deliniamētis illiciunt anīos mortalium: ecclesiastici scriptores duas istas vias cęli et inferorum esse dixerūt: quia iustis īmortalitatis: iniustis pena eterna ꝓposita ē ille melior conuersa est: ad solis exortum: alia vero deterior ad occasū: via celestis difficilis et cliuosa est. via perditionis plana et parens ac delectabilis videtur. in vna monstrauit deus temporalia mala cum ęternis bonis: in altera temporalia bona cū ęternis malis. Sea corporibus seuocauissent: talis est vita philosophorum: qui seuocant se a voluptate et abducunt a cultu corporis: vnde a Platone philosophus dicitur esse pene mortuus: cum a cammertio corporis animum maxime segreget: neq; voluptates corporis percipiat: Ad illo.s.deos: Cygni apollini dicati: Cygni quando se præsentiūt morituros tunc maxime canunt dulcius q̄ antea consueuerunt: congratulantes vt īquit Socratrs apd Platonem: quod ad deum apollinē sint cuius/erant famuli migraturi: hoīes vero cū ipi mortē expauescāt cygnos quoq; fallo criminātr: tā q̄ lugētes mortē ob dolo-

qui autem se integros castosq; sernauissent quibusq; fuisset minima cum corporibus cōtagio/ seseq; ab semper seuocauissent/ essentq; in corporibus humanis vitam imitati deorum/ his ad illos a quibus essent ꝓfecti reditum facilē patere/ itaq; cōmemorat vt cygni qui non sine causa Apollini dicati sūt sed q̄ ab eo diuinationem habere videantur qa prouidētes quid in morte boni sit cum cantu & voluptate moriantur: sic omnibus & bonis & doctis esse faciendum. nec vero de hoc quisquā dubitare posset nisi idem nobis accideret diligenter de animo cogitantibus/ q̄ ijs sæpe vsu venit/ qui cum acriter oculis deficientē solē intuerent/ vt aspectū omnino amitterent sic mentis acies se ipsam intuēs

Via virtutis ardua.

Via vitiorū facilis.

Via cęlestis.

Via ꝑditionis.

Cantus Cygnorū ī morte.

UVA. BHSC. IyR_246

rem cantum emittant: sed quia inquit socrates phobo sacri sunt: vt arbieror diuinatione præditi p̄sagium alterius vitæ bona: ideoq; cantant alacrius: gestiuntq; ea die q̄ per superiora tempora: Plinius arbitratur cantum cygnorū qui in morte flebilis narratur falsum esse quem poetæ celebrāt: vnde ait epigrammatista: dulcia defecta modulatur carmina lingua cantator cygnus funeris ipse sui: latine olores dicuntur Ouidius: sic vbi fata vocant vndis abiectis in herbis ad vada meandri concinit albus olor. Aspectum omnino amitterent sensus est sicut oculi in contēplatu solis calligant & in defectu eius perspiciendo incontinentes languescūt: sicut acies humanæ mentis hebetior fit & obtusior dum seip̄am intueri conatur: origenes ī primo periarchon: sicut oculi īquit substantiam solis intueri nō possunt: sic mēs nostra hebetior fit dum ad incorporea nititur & ad seipsam cognoscendam acriter contendit. Reuertens: purior lectio est reuerens nisi exponere velis reuertens pro recogitens respiciensq; multa repugnantia: & ad orationem refertur: quæ ī tam subtili disputatione debet esse cunctabunda & pensitata: cum nihil certi nihil explorati habeamus. Et a græci scilicet tractata sunt a quibus & nos ista mutuamur. Cato autem sic abiit e vita: Catonem illud significat: quem docti viuam virtutum imaginem & exemplar appellāt: qui se vticæ occidit: ne victori Cæsari seruiret: cuius interitum tanq̄ constantistimi miro præconio seneca extollit: qui ī libro cui titulus est quod in sapientem non cadit iniuria refert: nec Catonē vixisse post libertatem: nec libertatem post Catonem: qui aliubi dixit eodem vulnere libertatem animam emisisse quo Cato se cōfodit: Augustinus vero & Lactantius eum accusāt tanq̄ sui homicidam. Causam moriendi. Lactantius de Catone scribens sic refert: & hic tamen aliquā moriendi causam videtur habuisse odium seruitutis. Vetat deus demigrare: Iosippus viri inquit fortissimi nō est se occidere: immo ignauissimi deum indigne ferre arbitratur cum domum eius homo dispiciat: ab illo enī vitam accepimus: siquis ergo depositum hominis male tractauerit pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit maxime peccat: ægesippus quoq; libro tertio ingrati est inquit & citius discedere quam velit: & diutius viuere quam voluerit ipse qui vitam donauerit: non licet animam soluere a corpore nisi ei qui legauit: deo seruitium debemus: dei ergo nos quasi serui expectemus imperia: Hinc apud iudeos: qui se occidebant in sepultos eos abiici decretum erat: Apud alios autem dextere abscindebantur eiusmodi mortuorum: quæ in ipsos armatæ fuissent quoniam: vt corpus

Olores.

nōnunq̄ hebescit. ob eamq; causam cōtēplandi diligentiā amittimus. Itaq; dubitans circumspectans hesitans: multa aduersa reuertens: tanq̄ rate in mari immēso nostra vehit̄ oratio. sed hęc & vetera & a gręcis/ Cato autem sic abijt e vita vt cām moriēdi nactū se eē gauderet. Vetat. n. dominās ille ī nobis deus ī iussu hīc nos suo d̄migrare. Cū vero cām iustā deus ip̄e dederit/ vt tūc socrati nūc

Cato exemplar virtutē

Nefas seipsum occidere.

Snīa ęgesippi.

Dextrā abscīti homicidę sui.

UVA. BHSC. IyR_246

ab anima ita manum a corpore alienam esse existimarēt: apud Platonem in phędone ait Socrates nō prius dicere hominem seipsum interficere q̄ deus necessitatem aliquā imposuerit: qualem nobis inquit impositum ī p̄sentia: sicut eos inquit Plato qui potestatis imperio truduntur in carcerem non oportet inde diffugere: prius q̄ potestas ipsa quæ clausit abire pmiserit: sic nobis iniussu dei demigrandū e vita non est: vetatq; hominem sibi inferre vel accersere mortem: docens expectandā esse naturam. Nę certe: multum valde: aduerbium est affirmātis vt grāmatici tradūt gręci dicunt ναι ναι ου μη pro est est. non. non. Vincula carceris: sicut custodia: quę a carcere non diffugiet priusq̄ potestas: ipsa: quæ ī carcere trusit abire pmiserit. Leges enī vetant: apud iurisconsultos titulus ē de effractoribus: hoc est de his: qui carcerē effregerint: quibus pęna ex legibus constituta est. Philosophorum vita: diuus Hieronymus libro tertio cōtra ruffinū philosophiam inquit meditatio nem esse mortis dicūt quotidie nitentem de corporis carcere educere animę libertatē quod Plato in suis libris: ōi maxime in phędone prosequitur vbi disserit Socrates nihil aliud commentari philosophos q̄ mori atq; esse semorituros: nam cū mors nihil aliud sit: q̄ animæ solutio a corpore: hoc maxime ac solī faciunt: qui recte philosophantur: sunt enim philosophi cōtemptores voluptatum: quales sunt epularum poculorum: & rei venereę: reliquum quoq; corporis cultum nō magni pendit philosophus: ex quo fit vt pęne mortuus sit se iugatus a rebus corporeis: philosophus enim non est philosomatos. id est corporis amator nō philocrimatos: nō philotimos. i. pecuniarum honorumq; cupidus: hinc plato duas mortes nouisse traditur: alteram illam notissimā: qua anima soluitur a corpore: alteram cum anima adhuc in corpore constituta corporeas illecebras philosophia docente contēnit & cupiditatū dulces insidias: reliquasq; oēs exuitur passiones. Seneca in primo de consolatione ad martiā: Plato clamat sapiētis animū totū in morte pminere: hoc

Iniussu dei moriendū nō est.

Nę.

Effractores Philosophia. Meditatio mortis.

Contēptor voluptatū. Phūs. Philosomatos. Philocrimatos

Catoni sæpe multis. ne medius fidius vir sapiens lętus ex his tenebris in lucē illam excesserit / nec tamen illa vincula carceris ruperit. Leges enim vetāt sed tāquam a magistratu aut ab aliqua potestate legitima / sic a deo euocatus atq; emissus exierit. tota enim philosophorum vita vt ait idem cōmentatio mortis est. nam quid aliud agimus / cū a voluptate id est a corpore cū a re familiari quę est ministra & famula corporis / cū a republica cū a negocio omni seuocamus animum quid inquam tum agimus / nisi animum ad seipsum aduocamus. secum esse cogimus. maximeq; a corpore abducimus / secernere autem a corpore animū nequicq̄ aliud est quā emori discere: quare hoc cōmētemur:

UVA. BHSC. IyR_246

velle: hoc meditare: hac semper cupidine ferri in exteriora tendentem: Hieronymus in epistola consolatoria. Platonis inquit sententia est: omnē sapiētium vitam meditationem esse mortis: laudant hoc philosophi & in cęlum ferunt. Consuescamus mori: duce. s. philosophia: q̄ animum a corpore fecerint abducitq; a corporeis illecebris. Ex his vinculis græci corpus σωμα dicunt quasi σημα .i. animæ sepulchrum tanq̄ ibi sepulta sit. Nam vt cōstet animal necesse est in corpore anima vīciatur: Iō corpus demas hoc est vinculum nūcupatur & soma quasi quadā σημα .i. anīæ sepulchrū. Vnde Cicero modo corpus esse vinculum: mō sepulchrū esse ait ergastulum quoq; & carcer dicitur corpus ab idoneis scriptoribus: tāq̄ clausę sunt aīę ergastulo tenebroso & carcere ceco. In cōpedibus corporis: vīculis antiqui cōpedes non solum pedum vincula: sed & manuum dixerūt ab īpedimento. Varro manus cōpede conor reuellere: inde compeditus deriuatur. Nec via mors est: cū aīa vīculis corporum alligata & ergastula mēbrorum hebetata lāguescit ac torpet nec officium suum satis fungi potest non viuere videtur sed mortua. Mori enim aīa dicūtur cū in terram ex cęlo fluētes corporibus vestiuntur: præterea hæc vita cum sit tot tantisq; calamitotibus referta mors potius vita dicenda est: vt inquit Augu. in. xii. de. ciui. dei. Malo: magis volo. Siue retractabilis homini siue velit siue nolit moriēdū est: & soluēdum tributam mortaliū: ita enim seneca mortē appellat. Dudum: modo: pauloante:

Soma corpus.
Demas vinculum
Ergastulū corpus.
Cōpedes.

mihi crede disiungamusq; nos a corporibus/ id est consuescamus mori. hoc & dum erimus in terris erit illi cœlesti vitę simile. Et cū illuc ex his vinculis emissi feremur minus tardabit̄ cursus animorum nā qui in cōpedibus corporis semper fuerunt etiā cum soluti sunt tardius ingrediūtur. vt hi qui ferro vincti multos annos fuerunt/ quo cū venerimus tum deniq; viuemus. nam hęc quidem vita mors est: quam lamētari possem si liberet. A. satis tu quidem in consolatione es lamentatus. quam cum lego nihil malo quam has res relinquere. His vero auditis multo magis. M. Veniet tempus. & quidem celeriter & siue retardabis siue ꝓperabis/ volat enim etas. Tantum autem abest ab eo vt malum mors sit ꝙ tibi dudum videbat̄ vt verear ne homini nihil sit nō malum aliud certe. sed nihil bonū aliud potius/ siquidem vel dij ipsi. vl' cum dijs futuri sumus. A: Quid refert? Adsunt enim qui hæc nō

Vel dii ipsi animi a corpore seiugati reuerentes ad originale domicilium dei fiunt vel cum diis diuersantur: quod multo beatius est: q̄ in terris degere inter faculētias cloacales: dixit Tullianus scipio: deum te igitur scito esse

UVA. BHSC. IyR_246

Deus est animus.

Hō breuis mundus.

siquidem est deus: qui viget: qui sentit: qui meminit: qui prouidet: qui tam regit & moderatur & mouet id corpus: cui ꝑpositus est quā nūc mūdo ille prīceps deus. Ideo physici mundum magnum hominē & homicē breuē mundū esse dixerūt: quia anima ad imitationem dei mundum regentis regat & ꝓbent. M. Ego autē nunq̄ ita te in hoc sermōe dimittam vlla vti rōne: vt mors tibi videri malū possit. A. qui potest cū ista cognouerim? M. q̄ possit rogas: Caterue veniunt cōtradicentium nō solū epicureorum quos quidē nō despicio/ sed nescio quomodo doctissimus q̄sq̄ contēnit. acerrime aūt delicię meę. Dicearchus contra hanc immortalitatem diseruit. Is. n. tres libros scripsit q̄ lesbiaci vocant q̄ mytilenis sermo hebet. in quibus vult efficere aios esse mortales: stoici aūt vsuram nobis largiuntur tanquā cornicibus diu māsuros. aiunt animos semper negant. nū igit audire curetiam si ita sit mors tamen non sit i malis vt videt. A. sed me nemo de immortalitate depellet. M. Laudo id quidem: & si nihil aīs oportet confidere. mouemur. n. sępe aliquo acute cōcluso. Labamus/ mutamusq̄ sniam clarioribus etiā in rebus. In his est. n. aliqua obscuritas. Id igit si accideret simus armati. A sane qdē sed ne accidat ꝓuidebo. M. nūqd igitur est causæ quin amicos nostros

Mithylenę

Cornices polycroniæ

Aiam tā diu durare quā corpus.

ipa corpus: hinc aīm & deū prisci philosophorū & Tullius dixit. Qui pōt: quemodo. cur. iterrogatiue. Mithylenis: ciuitas est in insula lesbo: de qua Oratius: laudabūt alii clarā rhodon aut mithylenē: viros claros habuit antiquitus pithacum vnum ex septem sapientibus & alceū poetā: theophanes quoq̄ historiarum scriptor Mithyleneus fuit Pompeio magno p quam familiaris: dicearchus īscripsit libros lesbiacos: qa ī ciuitate lesbi mithylene disputatio habebatur: Dicearchi supra mentio facta est. Cornicibus: comices polychronias esse. i. longeuas nemo est q̄ nesciat Plutarchus in libro de deficiētibus oraculis: & Plinius nouem nostras cornici etates attribuūt ex auctoritate heliodi ita scribentis εννεα τοι ζωὴ γενεαὶ δακερυζα κορωνάων ἠβώντων: id est garula cornix nouē hominum viuit etates: hic Ouidius ora caputq̄ nouem cornicis secula passę. Ausonius in grippo ternarii numeri: & totiens trino cornix viuacior æuo. Diu māsuros animos: stoici tandiu durare dicunt animam. q̄ diu durat & corpus: vnde ægyptii condita medicamentis cadauera diutissime seruant vt scilicet anima longo tempore perduret. Labamus vacillamus titubamus: non manentes perseueranter in pristina assentione. In his scilicet rebus quę ad asserādam animi immortalitatē ptinent. Amicos stoicos tāq̄ se stoicū & stoicę sectę sectatorē in his q̄stionibus ꝓfiteatur: a quibus tamē dissētit super aię imortalitate &

UVA. BHSC. IyR_246

merito: nā si conceditur aīmos posse manere diu separatos a corpore: cō sequens videtur vt & semp permanere possint: nec vnq̄ intereant. Credamus panetio: a contrario intelligit panetio non esse credendū q animos facit esse mortales: fuit autē Panetius philosophus inclytus: qui tris libros de officiis luculentos condidit: quos. M. Tullius magno cū studio maximoq; opere emulatus est. Philosophorum homerum: cū homerus princeps sit & deus poetarū: iō panetius platonē homerū philosophorū appellat q̄siinter philosophos ita eminētē sicut homerus iter poetas excellit. Machrobiusquoq; ob id virgiliū vocat homerū mātuanum. Nasci aut aniōs: q̄cquid nascitur intereat necesse est: si nascitur animus consequens est vt intereat: qa nasci & mori sunt cōsectaria. Dolere animos ergo interire argumentū philosophorū ēnihil esse qd dolere possit: nec mori possit: passio enim æternitatem resoluit: ex quo cōcludunt aīos interire cū doleant cōtra quos ait Augustinus in .xxi. de ciuitate dei: qd aīus dolorē pati potest: & mori nō potest: nec consequēs esse: vt mortē faciat: qd dolorem facit: platonici asserentes īmortalitatē anīorū dicūt aniōs nō ex sua natuta dolere: sed ex corporū contagiōe pollutos: quod & virg. sensit in. vi. eni. scribens: hinc. i. ex terrenis corporibus moribūdisq; mēbris metuunt cupiuntq; dolent gaudentq; De mente dici: secundum Platonē: q mētem hoc est consiliū & rationem tanq̄ principalem aniæ patrē ait capitis arcem tenere eamq; vacare oībus perturbationibus veluti reginam ac dominam. Excandescentiam vero & cupiditatem infernas ab domina sedes obtinere perinde ac diuersoria equitiæ atq; luxuriæ & ita duas partes in mente pcul relegatas ac semotas facit: ne īpor

Panetius de officiis

Homerus mātuanus

Animum dolere posse nec mori.

Mens īarce capitis.

Excādescētia Cupiditas.

stoicos dimittamus/eos dico qui aiunt animos manere e corpore cū excesserit sed non semp: istos vero qui q̄ tota in hac causa difficillimū est sucipiant posse animum manere corpore vacantem illud autē q̄ non modo facile ad credē dum est· sed eo cōcesso quod volūt/cō sequens/id certe non dant: vt cum diu permēserit ne intereat. A. Bene/repræhēdis & se isto modo res habet. M. credamus igitur panetio a platone suo dissentienti quem enim omnibus locis diuinum quem sapientissimū quem sanctissimū quem Homerū philosophorū appellat huius hancvnā sentētiam de immortalitate animorum non ꝓbat vult enim q̄ nemo negat: quicquid natū sit interire/nasci autem animos q̄ declarat eorum similitudo/ qui procreantur/ quæ etiam ingenijs non solū in corporibus appareat/alteram autez affert rationem nihil esse cum doleat: quin id

UVA. BHSC. IyR_246

tuna vicinitas rationē supernę constitutam perturbaret: in his autē duabus postremis partibus velut popinis quibusdam versari autumat perturbatiōes homines sunt obnoxii. Quas is. s. plato Hæc dicantur: a panetio. Similitudo in bestiis similitudinum quæ in hominibus sunt reputatio est in mente: cogitatio etiam vel viri vel fęmine coeuntis animo subito transuolans effingere similitdinem existimatur. Ideoq; plures in homine quam in cæteris aīalibus differentiæ: quoniam velocitas cogitationum animiq; celeritas & ingenii varietas multiformes notas imprimit cum cæteris animantibus immobiles sint animi & similes oībus singulisq; in suo cuiq; genere ex quo fit vt in bestiis q̄ in hoībus similitudo magis appareat: clarissimi philosophorū medicorūq; similitudines in corporibus filiorū: sic fieri putant: cū semīa īter ꝑmixta coalescūt: si virile superauerit patri similem ꝓuenire siue marē siue fęminam si muliebre preualuerit ꝓgeniem respondere ad imaginē maternā: si vero ęq̄ fuerit ex pari semine ꝑmixtio. Sobolē illā aut vtriq; parētū aut nulli similē futurā. empedocles autumat si par calor in parētū seminibus fuit patri similē marē ꝓcreari: si frigidus fęminā matri similē parmenides vero refert tunc filios eē patri cōsimiles cū ex dextris ꝑtibus genitura ꝓfluxerit: ex leuis matri Aristoteles & Albertus magnus subtilius curiosiusq; talia sectati sūt: quos leges cū voles Magna refert: pluimi īterest. Quali in corpore: membrorū compagibus velut organis: ad exercitiū sui mens vtitur vt īquit origenes: ex quo fit vt corpore male habito maleq; cōstituto veluti organo corrupto animus hebetescat & obtundatur: e cōtrario animus ille vegetior est & acutior cuius corpus bene cōpactū est: nā ex bona vel mala corporū: vt aiunt medici cōplexione: animus in nobis ē acutior vel hebetior. Ingeniosos melēcholicos: Aristoteles libro probleumatū duo de vigesimo: melancholicos fuisse ait fere oēs: qui ingenio caluerūt vel studiis philosophie vel in re publica administrāda: vel ī poemate cudēdo: vel in artibus exercēdis: melācholicos fuisse empedoclē. Socratē Platonē. & alios cōplures nouisse sese refert: inibiq; luculēta est dissertatio: qua melancholia hoc

ęgruꝫ esse quoq; possit quod autem in morbum cadat id etiam interiturū/ dolere autē aīos ergo etiam interire. hæc refelli possunt. sunt enī ignorantijs cuꝫ de æternitate aniorū dicatur de mente dici que oī turbido motu sēp vacet nō partibus his in quibus ęgritudines iræ libidinesq; versantur quas is cōtra quē hęc dicantur semotas a mēte & disclusas putat. iam similitudo magis apparet ībestijs quarū aī sūt rōis exptes hominū aūt similitudo ī corporum figura magis extat & ipse aī magni refert quali in corpore locati sūt/ multa. n. e corpore existuntquę acuant mentē multaq; obtundāt Aristo. quidē ait oēs īgenio.

Aīus ex cōplectiōe corpus

Acutior Ingeniosi melēcolici

UVA. BHSC. IyR_246

Melancholia vino cõparat. Panetius comes

est atrabilis vino comparatur: & sicut vinum varios reddit homines: ita in melancholicis ingenii varietas existit. Me tardiorẽ esse festiuiter hoc dictũ est: tanq̃ Cicero: qui melancholicus non erat tardioris ingenii foret qui erat accutissimi. In his: vt in attrabile: quæ varios mores variũq; ingenium insinuat hominibus. Quæ similitudinem. Cice. ad naturam corporum refett

Emilianus

similitudinẽ animorum: qua panetius ad procreationẽ referebat: vt animos mortales eẽ demonstraret. Vixit cũ africano: Emilianus africanus significatur: qui posterior fuit et carthaginem numantiaq; deleuit: quẽ græci neoteron vocãt. i. iuniorẽ: quẽ panetius comitatus est in legatione Alexandriã proficiscentẽ scripsit ad. Q. Tuberonẽ de dolore patiendo. Fratris nepos: frater africã minoris fuit fabius alobrogicus q per adoptionem insertus est familię fabiorum: qui primus omniũ mille pondo argenti habuit de quo ait. M. Tuli. in Lelio Quintũ vero maximum fratrem ægregiũ virũ oĩno sibi nequaq̃ parem: tanq̃ superiorem colebat. Facie vel patris hic distinguẽdũ est: vt sit iesus nepotẽ fratis africani facie quidem fuisse pari similẽ vita vero & moribus simillimum flagiciosis. Pu. crassi.

Quinq; p̃cipua in crasso

crassum significari existimo qui traditur quinq; habuisse rum bonarum maxima & p̃cipua: fuit. n. ditissimus nobilissimus: eloquentissimus: iurisconsultissimus: & pontifex maximus. Nepotes & filiũ. in hanc sententiã scribit mallius in. iiii. astronomicõ: degenerãt nati patribus vicũq; parentes. Val. maxius caput facit de his qui a parentibus claris degenerauerunt: inter quos cumprimis memorat superi oris africani filiũ turpitudinum maculis notissimũ. Itẽ refert quinti fabii maximi astrologici: qui fuit africani posterioris frater filiũ vitã ægisse luxuria perdita: itaq; ex Val. maximi

Filius africani notatissimus

sos melancholicos esse: vt ego me tardiorẽ esse non molestẽ ferã enumerat multos idq; quasi constet rationem cur ita fiat affert. & si tanta vis est ad habitũ mẽtis in his quẽ gignũtur in corpore ea sunt aũt quecũq; sunt que similitudinẽ faciãt: nihil necessitatis affert cur nascatur animi similitudo: omitto similitudies vellẽ ad esse posset panetius. vixit cum africano, quare rẽ ex eo cuius suoruz similis fuisset affricani fratris nepos facie vel patris: iste oiuz perditorũ, ita similis, vt esset facile teterrimus, cuius etiam similis. P. crassi sapientis & eloquẽtis & primi hominis nepos. multorum aliorũ virorũ clarorum, quos nihil attinet nominare nepotes & filij: sed quid agimus obliti ne sumus hoc nobis esse prepositum. cũ satis de ęternitate dixerimus ne si interirẽt quidẽ animi quicq̃ mali esse in morte. A. ego vero memineram sed te de æternitate di

UVA. BHSC. IyR_246

auctoritate possemus hoc in loco africani fratris nepotē intelligere hūc per dite luxuriæ alobrogici filiū vt nepos africani ex fratre dicatur: sicut hodie quoq; a nobis vsurpatur: q̄uis proprie nepos qui relatiuū sit: consimilis videtur illa apd̄ Quī. elocutio in. iiii. institutionū. Cū mihi Domitianus Augustinus sororis suæ nepotū delegauerit curā.

Nepos ex fratre

centeꝫ ab errare propositio facile patiebar. M. Video te alta spectare & velle in cœlum migrare. A. spero fore vt contingat id nobis sed fac vt isti volunt animos non remanere post morteꝫ video nos si ita sit priuari spe beatioris vitæ. M. Mali vero quid affert ista sententia Fac animum interire/vt corpus non igitur aliquis dolor aut omnino post mortem sensus in corpore est? Nemo id quidem dicit: & si Democritum insimulat Epicurus: democritici negant/ne in animo quidem igitur sensus remanet ipse enim nusquam est. Vbi igitur malū est: quoniam nihil tertium. An quoniā ip̄ę animi dicessus a corpore nō fit sine dolore: vt credā ita esse quaꝫ est id exiguū & falsum esse arbitror. Et fit plerumq;

Ne interirent quidem Epicurus ait αθανατοσουδεηπροσημας .i. mors nihil ad nos Dissolutum enim non sentit qd̄ aūt non sentit nihil ad nos & apd̄ Lucanū sic inquit Pōpeius Aut nihil est sensus animis a morte relictū. aut mors ipsa nihil. Velle in cælū migrare: Cupere scilicet veram esse animi immortalitatē: vt possis a morte remigrare ad cęleste domiciliū; vnde ortus est & origo animarum. Insimulat accusat perinde ac Democritus dixerit post mortē superesse sensum: quam veluti calūniam. Democriti id est sectatores Democriti repudiant: tanq̄ falso īsimulatus fuerit ab Epicuro Democritus: ex cuius fontibus hortos suos irrigauit. Ipse nusquā est. Quod nusq̄ est id sentire nō potest: si animus interit vna cum corpore animus nusquā est. Igitur sentire non potest: & quod consequēs est nec in malo esse potest: ex quo colligit malum non esse in morte si animus est mortalis. Nihil est tertiū: Necesse est aut animū esse si immortalis aut nō esse si mortalis: si immortalis est: mors bonum est: si mortalis nō malum. Inter hęc duo nihil medium potest inueniri: dialetici contraria partim mediata esse dicūt: partim medio carentia. Mediata sunt vt album nigrum. Inter quos colores est medius q̄libet alius color: vt rubet & pallidus: & ita horum contrariorum: non necesse est alterum inesse semper corporibus. Neq; enim omne corpus album aut nigrum est: sed aliquotiens in eorum medietate est constitutum: vt si rubrum vel pallidum: Immediate vero contraria sunt quorum nihil medium poterit inueniri. Vt grauitas & leuitas horum nihil est medium Necesse est enī oē corpus vel leue esse vel graue: quia leuitas & grauitas mediū nō hēnt

Mors nihil ad nos

Democritici.

Ex fonte Democri. irrigatus hortus Epic.

Mediata

Immediate contraria.

UVA. BHSC. IyR_246

Consimiliter mortalitas & immortalitas nihil habent tertium. Necesse est enim animum esse vel mortalem vel immortalem: ex quo colligitur si immortalis sit mortem esse bonum: si mortalis non esse malum: cum inter hęc nihil sit tertium. Fit plerūq; sine sēsu: Scribit Plato In timeo mortem quæ ex senio venit esse leuissimam: & cum voluptate potius: q̄ cum dolore cōtingere. Cato in libro de senectute inquit vitam adolescentibus vis aufert: senibus maturitas quæ mihi quidem tā iucunda est: vt quo propius ad mortē accedam: quasi terram videar videre: aliquādo q; in portum ex longa nauigatione esse venturus. Quid lugeam vitam hominū: Plinius. Seneca. Augustinus copiose & eloquēter collegerūt erūnas miseriasq; mortaliū. Ita vt natura nobis magis no uercari videatur: q̄ agere matrem. In eo libro in cōsolatione de obitu filię Tulliolę: cuius rei meminit Augustinus. his verbis. Quis sufficit quā to vis eloquentiæ fulmine vitæ hūius miserias explicare: quā lamentatus est Cicero in consolatione de morte filiæ.

Hegesias mortis laudator.

A cyrenaico hegesia. valerius maximus scribens quanta sit vis eloquentiæ sic refert: quā tum valuisse eloquentia hegesian cyrenaicum philosophū arbitramur: qui sic mala vitę repsentabat: vt eorum miseranda imagine: audientiū pectoribus inserta multis voluntariæ mortis oppetendæ cupiditatem ingeneraret. Ideoq; a rege Ptholomeo vlterius hac de re disserere phibitus est: cyrenaicus dictus a cyrene ciuitate africæ clarissima. Ex cyrene illustris fuit Aristippus Socraticus cōditor cyrenaicæ philosophiæ: ab hegesia philosophi hegesiaci nominantur.

Cyrene.

In ambraciotam cleōbrotū: Lactantius in tertio: quid ambraciotes ille qui cum platonis librū de eternitate animarum plegisset p̄cipitem se dedit nullam aliam ob causam nisi quod platoni credidit. Execrabilis prorsus ac fu-

sine sensu. nonnunq̄ etiam cū voluptate. Totumq; leue est qualecunq; est. Fit enim ad pūctum temporis illud angit vel potius excruciat discessus ab omnibus his quæ sunt bona in vita. Vide ne a malis dici verius possit. quid ego nūc lugeam vitam hominū vere & iure possum. sed quid necesse est: cum id agam ne post mortem miseros nos putemus fore: vitam etiam efficerē deplorando miseriorem. Fecimus hoc in eo libro in quo nosmetipsos q̄tum potuimus consolati sumus. A. malis igit mors abducit nō a bonis. Verum si querimus hoc quidem a cyrenaico hegesia sic copiose disputatur/ vt is a rege Ptolomeo p hibitus esse dicatur illa in scōlis dicere quo multi his auditis mortem sibiipsi cōsciscerent Calimachi quidā epigramma in ambraciotā cleōbrotum est/ quē ait cū nihil ei accidisset aduersi e muro

UVA. BHSC. IyR_246

gienda doctrina si abigit homines a vita: eiusdem meminit Augustinus in primo de ciui. dei: de hoc intelligi voluit Ouidius cum ait in ibin: vt qui socraticum de nece legit opus: ambraciotes dictus ab ambracia ciuitate epiri: ornatiore reliquis ciuitatibus: quia ibi vt inquit liuius fuit regia pyrrhi oppugnata a romanis. Ambracienses in bello ætolico portas. M. Fuluio aperuerunt αποκαρτερωτατος

Locus ouidii Ambracia.

se in mare abiecisse lecto platonis libro eius autem quem dixi egesiæ liber est αποκαρτερωτατος quod a vita quidam per inediã discedens reuocatur ab amicis quibus respondens vitæ humanæ enumerat incommoda. possem id facecere & si minus quam ille: qui omnino viuere expedire nemini putat. Omitto alios etiam ne nobis expedit: qui & domesticis & forensibus solatijs ornamentisq; priuati. Certe si ante obissemus: mors nos a malis, non a bonis abtraxisset: sit igitur aliquis qui nihil mali habeat nullum a fortuna vulnus acceperit. Metellus ille honoratus quattuor filijs: aut quinquaginta Priamus: e quibus decem & septem iusta vxore natis: in vtroq; eandem habuit fortuna potesta

Titulus est libri quo significatur intolerãtissimns. Nãq; quidã in eo inducebatur. qui mori in ædia destinauerat vt pote intolerantissimus egritudinis & malorum: inædia hoc est cibi abstinẽtia periit silius italicus: in ædia Marcellinus finiuit vitam: dum triduo abstinet cibo: homini non ante diem septimum letalis inędia ẽ: plerosq; durasse vltra vndecimũ diẽ ꝓditũ ẽ. λοιμω οικτιστο ηφανεειν i. mori fame miserrimum est vt canũt camenæ græcorum: & repetitum est a Columela. Expedire: vtile esse Ouidius expedit esse deos: & vt expedit esse putem⁹. Etiam ne nobis: quasi dicat nec mihi vile est viuere: qui priuatus sum domesticis solatiis propter mortem filiæ & forensibus propter actionem causarum intermissam extincta repub. Cæsare dominante in secundo de officiis ait in hanc sententiam. Cum respub. in qua omnis mea cura. Cogitatio: opera poni solebat nulla esse omnino: ille. s. litteræ conticuerunt forenses & senatoriæ. In epistola ad seruium sulpitium fatetur se domi in sermone filię & suauitate solitum omnes curas doloresq; deponere. Metellum: inter rata fęlicitatis humanæ exẽpla numeratus est quintus Metellus: qui a primo originis die ad vltimum vsq; mortis tempus nunq̃ cessante fortunæ fauentis indulgentia ad summum vitæ humanę cumulum peruenisse traditur. Nam pręter honores amplissimos cognomen quoq; macedonici a quattuor filiis illatus est rogo vno pretor tribus consularibus duobus triumphalibus. Vno censorio: qui cum sex liberos relinquæret. xi. nepotes relinquit: nurus vero generosq; & omnes qui se patris appellationem salutarent viginti septem. Cum interim nullum fu-

Inædia periit silius Mori fame miserrimũ

Fęlicitas metelli

UVA. BHSC. IyR_246

nus nullus gemitus: nulla causa tristicie interueniret. Vix in cælo talem fa-
tutum reperire possemus. Deniq; spacio vltimæ senectutis defunctus leniq;
mortis generæ. Inter oscula complexusq; carissimorum pignorum expira-
uit. De hoc. M. Tullius in. v. de finibus. Plinius & Valerius meminerunt. At
quinquagita priamus: si priamus extinctus foret ante helene raptū felicissi-
mus oppetiisset: longa dies tem: sed vsa in altero est. Metellum. n.
igitur qd contulit: oia vidit multi filij: filiæ nepotes i rogum impo
uersa & flāmis aūā ferroq; suerunt. priamum autem tanta proge-
cadētē. Tiberius felicē pria nie orbatum cum in aram confugisset:
mū idētidē vocabat qā sup- hostilis manus interemit. hic si viuis fi-
stites omnium suorū extiti isset lijs icolumi regno occidisset astāte ope
apā senecā i troade dicit cho barbarica tectis cælatis laqueatis. vtruz
rus: felix priamus dicimus tandem a bonis an a malis discessisset?
oēs: felix priamus felix q̄s Tum profecto videretur a bonis: at cer
Felix priamus. bello moriens oia secū cōsūpta videt: ad quīquagita pria te ei melius eueniisset nec tam flebiliter
mi filios videtur alluūisse Vir illa canerentur. hæc omnia vidi inflam
gilius illo versu: quīquagita mari: priamo vitam eripi. Iouis arā san
illi thalami spes tāta nepotū guine turbari: quasi vero ista vel quicq̄
Iusta vxore: legitima hecubā tuz potuerit ei melius accidere. q̄ si an
significat: barbarorū aūt fuit te occidisset. tamen euentum omnino
mos passiuā cū cōcubinis ex- amisisset hoc autem tempore sensum
ercere libidinē. Alii denasalii malorum amisit. Pompeio nostro fami
plures vxores habuisse ferūtur. Artaxerxi regi persarū ex liari cum grauiter ægrotaret Neapoli
pellicibus cētū q̄ndecim filii melius est factum: coronati neapolita-
Sexcenti filii erotimo fuerūt. Erotimus arabū rex fi ni fuerunt. nimirum etiam puteolani:
lios sexcētos expellicibus su vulgo ex oppidis publice gratulaban-
scepit: quorū adminiculis ful tur. ineptum sane negocium & grecu-
tus egyptū syriāq; vastauit: magnūq; nomen arabū fecit. Lusa i altero ē. s. metello quē fortunavt alūnū molliter fo-
uit: & iugiter amplexata ē: cū ludus fortunæ & iocus sint hoies. Quidā legūt vsa vt sit sensus fortunā vsam esse ptā-
te sua i priamo quē fecit cala mitosum: cū metello idulserit. In arā confugisset. s. Iouis hercei. De q̄ ait Virg. Ingēs
Herceus iuppiter ara fuit iuxtaq; vetcrima lau- rus incūbēs arae: de hoc scri-
Hercos septum pūt Ouidius cui nil hercei p fuit ara Iouis: herceū aūt ap-
Sāctitas barbarorum. pellāt: quē etiā penetralē vocabāt: q̄ intra cōseptū domus cuiusq; colebatur:
greci. n. hercos septū clausturūq; noiatur. Hostilis manus: scilicet pyrrhi mors

UVA. BHSC. IyR_246

priamivel vnius Virgilii testimonio satis nota. Hic si viuis filiis: ī hāc sentē tiam Iuuenalis. Incolumi troia priamus venisset ad vmbras assaraci magnis solēnibus hectore funus portante. Astante ope barbarica. Manentibus diui tiis luculentis: ita Virgilius barbarico postes auro spoliisq; supbi barbarorum enim est copia & largitas græce dicitur. πλησ μονη ταυβαρβαρων

lum sed tamen fortunatum. vtrum igitur si tum esset extinctus a bonis rebus an a malis discessisset cerre a miseris. nō n. cum socero bellum gessisset: non īperatus arma sumpsisset: non domum reliquisset: non ex talia fugisset: non exercitu amisso nudus in seruorum ferrum & manus incidisset: non liberi defleti/ non fortunæ omnes a victoribus possiderentur. qui si mortem tum obisset in amplissimis fortunis occidisset. is ꝓpagatione vitæ quot q̄tas quam incredibiles hausit calamitates. hæc morte effugiuntur etiam si non euenerint. tamē quia possunt euenire. sed homies ea sibi accidere posse non cogitat. Metelli sperat sibi quisq; fortunam/ inde quasi aut plures fortunati sint/ q̄ īfœlices/ aut certi quicq̄ sit ī rebus humanis/ aut sperare sit prudentius q̄ timere/ sed hoc ipsum concedatur/ bonis rebus homines morte priuari. Ergo ēt carere mortuos vitę cōmodis idq; esse misarū/ certe ita dicāt necesse ē. An pōt is/ q nō ē re vlla carere. Triste. n. ē nomē ip̄ꝫ carēdi/ qa

societas barbarorū. Laqueatis: Laquearibus aureis insignitis. Nec omnia: Carmen est vetusti poetæ: quod ī theatro cerni solebat flebiliter ab histriōibus. Vidi: Acrior est sensus oculorum quā aurium Ita Virgilius. Quęq; ipse miserrima vidi. Sensum malorum: quia scilicet iam in malis callū obduxerat: animūq; obdurauerat ad pacientiam malorum. Pompeio nostro: Pompeius cum neapoli graui morbo implicitus foret: neapolitani sacra votaq; suadente praxagora pro ipsius salute fecerūt Neapolitanos immitari puteolani sunt omnesq; fere italiæ ciuitates festos dies egerunt ꝑ recupata pōpeii valitudine: cui obuiā oēs ꝓdeūtes victimas & libamēta offerebāt coronati & caduchi hoc ē lāpadas ferētes flores ī eū iaciētes & gradiētē comitātes: auctor Plutarchus: hīc illd̄ satyrographi. Prouida pōpeio dederat cāpania febres optūdas sed multæ vrbes & publica vota vicerūt. Gręculū hoc ē res assētatiōis adulatiōisq; plenissīa. Gręci. n. ī adulationē mirifice a natura cōpositi sunt: & vt inqt Curti⁹ īgenia habēt tparia. Iuuenalis. Quid qd̄ adulādi gēs prudētissīa. M. Tul. ī epist. ad. Q. Fratrē didascalica gręci īqt sūt leues et diuturna seruitute ad nimiā assētatōe eruditi. Cū socero cęsa

Egrotatio pōpeii

Græci adulatores.

UVA. BHSC. IyR_246

re: cuius filia iulia nupserat pompeio: Non ex italia fugisset: Lucanus danda tamen venia est tantorum danda pauorum pompeio fugiente timent. M. Tullius in epistolis ad atticum acriter castigat pompeium quod vrbem fugiens reliquerit: quo nihil absurdius. nihil desperatius: aitq; eum periclem potiusq; themistoclē imitari debuisse In seruorum ferū: ministros & eunuchos ptolomei significat a quibus est interfectus cui sceleri delectus achillas. vt inquit Lucanus & historici prodiderunt. Seneca inqt pupillus & spado de capite pompeii tulere sententiam. Propagatione vitæ. In hanc sententiam lucanus: sed longius euum destruit ingentes animos & vita perstes imperio. Triste nomen carendi: carere vt mox docet significat egere eo quod habere velis: Inest. n. velle & desiderare in carendo. Carere in bono dicitur non in malo. Et proprie carere videtur esse de his cōmodis quę olim possedimus quibus idigemus: ergo mortuus dici nō potest carere cōmodis vitæ: cum non sit ei in eo nullus sit sensus. Nisi cum sit tanq; in febri. singulis verbis domicilium ꝓprium est: migrationes in alienum multæ vnde per translationē decenter dicimus lętas segetes gēmare vites: luxuriam esse in herbis: et id genus alia pene inumerabilia: cōsimiliter in vsu quotidiano est: vt dicamus: hic hō caret febri: significare volētes hominē nō febricitare: cum tamen acyrologia sit. i. improprius sermo: carere. n. est eorū rerū quas volumus et expetimus: nemo autē febrē neq; vult neq; ex-

Gēmare vites

Carere febri

subiscitur hæc vis. habuit quis non habet desiderat: requirit indiget. Opinor hæc incōmoda sūt carētis/caret oculis odiosa cecitas/liberis orbitas. valet hoc in viuis/mortuorum aūt nō vite mō cō modis sed ne vita quidē ipsi quisq; caret. de mortuis loquor qui nulli sūt. nos qui sumus/nū aut si cornibus caremus aut pennis si qui id dixerit. Certe nemo Quid ita? qa cū id nō hēs quod tibi nec vsu nec natura aptū sit non careas etiā si sentias te nō habere/hoc premēdum etiā atq; etiā est arguendū. Cōfirmato illo de quo si mortales animi sunt: dubitare nō possumus quin tantus interitus in morte sit: vt ne minima q̄dē suspitio sensus reliquat. Hoc igit ꝓbe stabilito & fixo illud excutiēdū est vt sciat quid sit carere ne relinquatur aliquid vel suspitionis vel erroris in verbo carere igitur hoc signficat egere eo q̄ habere velis in est enim velle in carendo/nisi cū sic tāq; in febri dicitur/alia quadā notione verbi. Dicitur etiam alio modo carere: cum aliquid non habeas: & nū ha

UVA. BHSC. IyR_246

peti. Econtrario dicimus habere febrem: cum illa nos habeat: sic auarus dici tur habere diuitias: cum ab illis habeatur. Notione verbi: intelligentia est enim notio quædam incorporalium rerum animi conceptio & intelligētia: vt iam declaratum est. Regno carere: qui priuatus est nec vnq̄ regnauit satis recte non potest carere regno cum id eloquutionis genus ptineat proprie: & Habere febrem.

bere sentias: etiamsi id facile patiare. carere enī in malo non dicitur/non enim esset dolendum. Dicitur illud bono carere/quod est malum/sed ne viuus quidem bono caret: si eo non indiget. sed in viuo intelligi tamen potest regno carere. dici autem hoc in te satis subtiliter non potest posset in Tarquinio cum regno esset expulsus. At in mortuo ne intelligi quidem potest. Carere enim sentientis est: nec sensus in mortuo. Nec carere quidem igitur in mortuo est. Quā quam quid opus sit ī hoc philosophari cum rem non magnopere egere philosophia videamus. Quotiēs non modo ductores nostri. Sed vniuersi etiam exercitus ad non dubiam mortem cucurrere? Quæ quidem si timeretur: nō Lucius Brutus arcēs eum reditu Tyrannū quem ipe expulerat in prelio concidis-

significāter ad eos: qui olim fuerūt reges & postea regno expulsi fuerunt: quod accidit Tarquinio supbo: qui ex romano imperio exactus est: vnde qui aliquando regnauit & deinde regnum amisit significāter dicere potest se regno carere: cum in eum: qui semper priuatus vixit id verbum carere non possit. Quotiēs non modo ductores? Sana ratio exemplis anteponēda est vt ait Augusti. attamen etiam sine argumentis primū exēpla possunt pollēt. Romani vt auctor est Quintilianus: tātum valent exemplis quantū greci preceptis. Igitur ab exēplis argumētatur. Mar. Tul. vt doceat mortem non esse timendam. Nam cum imperatores romanorum clarissimi & exercitus toti sæpe cucurrerint in mortem manifestariam satis liquet mortem nō esse fugiendā: quam si illi vt malū timendā esse iudicassēt: nūquam sese vltroneos morti periculisq̄ mortis obiectassent In hanc sententiam scripsit. M. Cato in originibus legiones romanorum in eū locū sæpe profectas alacri animo & erecto: vnde se nunq̄ re-

dituras arbitrarentur cum igitur indocti mortē contēnant: eā docti extimescent Arcens tyrannum. Expellens patria extorrē Tarquinium superbum: historia notissima. In prælio concidisset. Brutus consul infesto telo infestiori bus viribus infestissimo animo Cocurrit aduersus aruntem Tarquini supbi filium: amboq̄ mutuis ictibus transfixi moribundi ex æquis lapsi sunt. Matrone brutū vt parentē annum luxerunt: quod tā acer vltor violatę pudicitiæ fuisset. Pater Decius: tres fuerunt decii cognomento mures plebei quidem. Mors bruti. Tres decii.

UVA. BHSC. IyR_246

Sed romane reipu. saluberrimi: qui se deuotarunt immiseruntq; in armatas hostium copias: pro salute legionum romanarum pater ī bello latino filius etrusco gallicoq; nepos aduersus pyrrum epirensem historiam de decio patre Liuius in.viii. De filio in.x. copiose & eloquēter enarrat. De nepote apud historicos nulla fit mentio: apud vnicum Cicerorem. quod equidē meminerim res summari potius notata q̄ explicata & hic & ī secundo de finibus: cuius verba verbis hisce congruentia subieci q̄ hęc sunt. nō esset decium patrem ī mitatus quarto consulatu filius: neq; porro ex eo natus cū pyrrho bellum gerens: consul cecidisset in p̄lio: seq; e cōtinenti tertiā victimā reipu. p̄buisset. Cadētes scipiones: Annibale italiā vexāte duo scipiones fratres ī hispania post res clarissime gestas dolo circūuenti oppetierūt: publio scipioni latus dextrū lācea traiicitur gneus In turri: ī quā cōfugerat igni circūdata cū oībus qui intus erant interfectus est vndetrigesimo die post fratris mortem. quorū alter pater africani fuit alter patruus: de his ait ī paradoxis: quid duo ꝓpugnacula belli punici. Gn. & pu. scipiones: qui carthaginensium aduentū corporibus suis intercludēdū putauerūt. Autumat seruius Virgiliū de his intelligi voluisse illo versu. Aut gemini duo fulmina belli scipiades: ego vero ad duos africanos id referre soleo: tanq̄ imitatio sit lucretii sic scribentis: Scipiades bello fulmen carthaginis horror. Paulum & geminū cannę. Quis ignorat cānas in Apulia clade Romana nobiles esse vbi quadragintaquinq; milia romanorū cesa traduntur. Inter quos cecidere Paulus Emylius cōsul: obrutus telis ab hostibus ignorantibus quis esset. Et Gn. Seruilius geminus: qui anno ꝓximo fuerat cōsul. Collega flaminii: cuius obitū lachrymabili elogio decorat Silius in.x. punicorū sic scribēs: heu dolor heu lachrymę Seruilius optima belli. post paulū belli pars optima corruit ictu barbarico. Testimoniū virtutis dat paulo Annibal hostis: qui funerās defunctū supremo hoc honore affatus est. Decus ausoniæ: quo fas est ire supbas virtute & factis animas. Tibi gloria leto iam parta insigni Seruilius autem geminus cognominabatur. Annotandū est Christū mortuū esse duo-

Mortes scipionum.

Mors Pauli & Seruili

set. Non cū latinis decertans pater Decius: cum hętruscis filius etiam cū Pyrrho nepos se hostium telis obiecissent. Non vno bello pro patria cadentis scipiones Hispania vidisset Paulum & Geminū cannæ/ Venusia marcellum latini Albinum: Lucani. Gracchum non quis horum miser hodie: ne tum quidē post spiritum extremum. nec enim potest esse miser quisquam sensu perēpto A. At ip̄m odiosum est sine sensu esse M. Odiosum si id esset carere. Cum vero perspicuum sit nihil posse in eo esse qui ipse non sit quid potest esse in eo odiosum qui nec careat nec sētiat? Quā quam hoc quidem nimis sæpe. Sed eo quod in hoc inest omnis animi contractio ex metu mortis. Qui enim satis vi

UVA. BHSC. IyR_246

bus geminis consulibus octauo Cal.Apriles.Lucana gracchū:Sempronius gracchus qui ad beneuentum rem bene gesserat aduersus penos ab hospite suo flauio Lucano in insidias precipitatus a magone interēptus est in lucania: quidam tradunt in agro beneuentano prope colorem fluuium fuisse interfectum. Latini albinum:Fuit Aul.Albinus

Mors gracchi.

Quo die mortuus.

Christus.

derit id quod est luce clarius animo & corpore cōsumpto totoq; animante deleto.& facto interitu vniuerso illud animal quod fuerit factū esse nihil. Is plane perspiciet inter hippocētaurum qui nunq; fuerit:& regem agamenonē nihil interesse/nec pluris nunc facere.M.Camillum hoc ciuile bellum: quā illo viuo ego fecerim Romam captam. Cur igit & Camillus doleret si hec post trecētos & quinquaginta fere annos euētura putaret? Et ego doleā si ad decē milia annorū gētem aliquamvrbē nostram potiturā putē? Quia tāta charitas patrie:est vt eā nō sēsu nro sed salute ipius metiamur? Itaq; nō deterreret sapiētē mors.q

conditor historiarum in quē facetissime lusit.M.Cato fuit alter albinus imperator:quē militum temeritas in castris obruit lapidibus quem hic signare videtur nisi de alio intelligere malis: qui in bello aduersus latinos morti se obtulum dedit. Venusia marcel lum: Hic gladius romanorū dictus: qui Annibalem vinci posse dotuit apud nolam:qui tertia opima spilia dedicauit inter venusiam pauciamq; circūuentus insidiis penorū lancea transfixus occubuit: lege Liuium lib.xxvi.ab origine vrbis.Hoc quidem nimis sepe. Pulchra vt ait Plato bis terq; dicēda sūt.Interitu vniuerso:Perempto aio & corpe Hippocētaurum:Quidā hippocētauros volunt filios esse cētaurorum: qā & Diodorus mēorat fabula ex eo nata qā primi equitare ausi sint:velut hippos id est equus & homo copulati essent:apud Xenophōtem ait chrysantas se

Mors magocelli.

De hippocētaurus.

Centauros eē nō posse

ex oībus animātibus maxime diligere hippocētauros:si modo fuerūt: quippe qui tū prudētia hois vterētur manuūq; artificio:tū haberēt equi velocitatē & vires. Lucr.argumētatur cētauros eē nō posse cōpactos ex naturis dissimilibus:quo cōcesso cōsectariū est nec hippocētauros fuisse:vtpote ex cētauris pgenitos.Claudius cesar scribit hippocentaurū in thessalia natū in eodē die interisse:tanq; hemerobiō. i.vitę dialis. Plinius refert se vidisse hippocētaurū in melle allatū claudio principi ex egypto.Ciuile bellū.s.Pōpeianum. Quæ illo viuo: quia.s.idē sensus est a morte q fuit ante natalē: & vt ait Plioibus a supma die eadē q̄ ante primū. Nōne tibi videt stultissimū oīm inqt Sene.q fleuit q̄ ante mille annos nō vixerat eq̄ stultus est:q flet q̄ post mille annos nō viuet.hec paria sūt nō eris:nō fuisti.vtrūq; tps alienū est. Vrbē nostrā potiturā:accusatiuo casu extulit, quod nos ablatiuo dicimus: veteres enim potiri cum accusatiuo dicebant Terentius patria potitur commoda: Actius i clytēnesta:ferę potiūtur plagas.Eterna moliri.Vir.magnusē tū iu-

UVA. BHSC. IyR_246

Gloria vt vmbra

dicat animam esse mortalem tamen ob id neque cessator fit neque cunctator quinimo parat res dignas æternitate impulsus ardore virtutis quę sibimet pulcherrima est merces quā gloria ita consequitur: sicut corpus vmbra committatur ne scilicet diuelli diiungiue vllo mō possit. Alteri nulli: Mortuos intelligit. Alteros non attigit: Scilicet viuos quādiu enim viuimus a morte attīgi nō possumus: vbi eī mors adest: vita abest vbi vita sit: mors esse nō potest: dū nos sumus mors nō est: dum mors est: nos nō sumus. Sōni simillima: Græci interrogāt τιθαηατος εστη id est quid est mors: respōdet μακρος υπσος lōgus somnus: poetæ somnū mortis appellant ferreum. Non modo ipse: Scilicet velim. Endymion: De hoc in secundo ꝓpertii commentario scripsi. Dictus est amator lunæ: quia vt tradit plinius multiuagos flexus lunæ primus deprehēdit. Endymionis sepulchrum ostenditur vt ait Strabo ī spelunca apud latinum montē cariæ. Cum luna laboret luna laborare dicitur proprie in defectu siue eclipsi. Plinius ait placuisse appellari statos siderum labores Iuuenalis: vna laboranti poterit succurrere lunæ. Somnum imaginem mortis τιυπηος εστη: id est qd est sōnus: respondet μικρος φατηατος: id ē breuis mors. Ouidius. Stulte qd est somnus gelidæ nisi mortis imago. Nullum sensum: Hoc magis acute q̄ vere dictum. In somno. n. sensus est. Anima enim adeo semper in motu est: vt ne nobis quidē dormientibus conquiescat: & inquieta ipsa somniamus:

Mors longus sōnus.

Luna laborat.

propter incertos casus quottidie imminet & propter breuitatem vitæ vnq̄ lōge potest abesse quominus in omne tēpus reipub. suisq; consulat: & posteritatem ipsam cuius sensum habiturus nō sit ad se putet pertinere. Quare licet etiam mortalem esse animum iudicantem: æterna moliri non gloriæ cupiditate quam sensurus non sit: sed virtutis quam necessario gloria etiam si tu id non agas consequatur/natura vero sic se habet vt quomodo initium nobis rerum omnium ortus nostri afferat: sic exitum mors: quæ vt nihil pertinuit ad nos ante ortum: sic ne nihil post mortē pertinebit. In quo quid potest esse mali: cum mors nec ad viuos pertineat nec ad mortuos alteri nulli sunt: alteros nō attingit. Quam qui leuior est faciunt somni simillimam volunt esse. quasi vero quisquam ita nonaginta annos velit viuere vt cum sexaginta confecerit: reliquos dormiat: ne sues quidem vt velint non modo ipse. Endymion vero si fabulas audire volumus nescio quando in lamio obdormiuit: qui est mons

UVA. BHSC. IyR_246

spiramus quæ omnia motus aię sunt cuius essentia est semper moueri. Aniles: Anicularum enim propria sunt deliramenta & ineptię: vnde anus dicta quasi carens mente quod græce dicitur ανοια. i. sine sensu. Anatem morbum dixerunt quo vetule laborāt. Vsura vite. In hanc sentētiā in consulatione ad liuiam: vita data est vtenda. Data est sine fenore nobis mutua nec certa persoluenda die. Seneca in consulatione ad martiā dicit hominem esse precarii spiritus: mutuo omnia accepimus vsufructus noster est: aliubi ait. Sapientem viuere vt commodatum. Repetit cū vult: Pessimi est debitoris creditori facere conuitium: oportet nos in promptu habere. Et appellatos reddere quod debemus. Nondum gustauerat. In hanc sententiam Virgilius quos dulcis vite exortes & ab vbere raptos. Abstulit atra dies & funere mersit acerbo. Multo sepius lachrymasse priamū vt inquit satyrographus hęc data pęna diu viuentibus vt renouata semper clade domus multis in luctibus inq; perpetuo merore & nigra veste senescant: Sed ennius ait licet lachrymare plebi regi honeste nō licet. Quam troilum: filius hic priami fuit in puerili ætate interfectus ab Achille: de quo Virgilius parte alia fugiens amissis Troilus armis infelix puer atq; impar congressus Achilli fertur equis: Currugq; heret re supinus inani. Exacta ætate: Longo quo perfuncti: senioq; confecti. Quam vt cætera auferat: Iuuenalis: sed q̄ continuis & quantis longa senectus plena malis Plinius

Anus vnde
Anatis morbus

cariæ/nondum opinor est experrectus. Num igitur eum curare censes cum luna laboret: a qua cōsopitus putatur. vt eū dormiētē oscularet qd curet autē q ne sentit quidē. habes somnū imaginē mortis eāq; quotidie induis/& dubitas quin sensus ī morte nullus sit/cū ī eius simulacro videas esse nullū sensum. pelant ergo iste ineptiæ pene anniles/an te tēpus mori miserū esse/qd tādē tempus naturæ nec at ea quidē dedi vsurā vitæ tāq; pecuniæ/nulla prestituta die. Quid est igit qd querare si repetit cū vult/ea. n. conditiōe acceperas. Idem si puer paruus occidit æquo aio ferendū putāt/si vero ī cunis ne querēdū quidē atqui ab hoc acerbius exegit natura qd dederat/nōdū gustauerat inquiūt vitæ suauitatē. hic aūt iam sperabat magna/quibus frui cœperat. At id quidē ipsuz in cęteris rebus melius putat aliquam partē/q̄ nullā attigere. Cur ī vita secus/ Quāq̄ nō male ait Callimachus multo sepius lachrimasse priamū quā troilum Eorum autem: qui exacta ætate moriū

h.iij.

UVA. BHSC. IyR_246

Mala senectutis

Prudentia maior in sene.

Etas sapientię cōdimētum.

Meta viuendi ānis.lxx

hebescūt inquit Senecta sensus mēbra torquētur præmoritur visus:auditus inceſſus.Dentes etiam ac ciborū instrumenta:& ab Oratio decenter dictum est:multa ferunt anni venientes commoda secum:multa recedentes adimūt Senecta senile corpus putri edificio comparat:& senectus ipsa morbus est. Senilis anima in primoribus labris habitat:sed hæc incommoda compescat vnica prudentia:quæ in senibus maior est & cum ęta te crescit:Aetate enim consilium in dies crescit:& virtus matureſcit.Ideo dixit Plato quod tunc oculus mētis acute incipit cernere cum primum oculus corporis defloreſcit. Et Plautus in trinummo:sapientiæ ætas cōdimentum est: sapiens ætati cibus est.Mar.Tullius in libro de senectute:mens & ratio & cōsilium in senibus est qui si nulli fuissent:nullę omnino ciuitates fuissent. Aristoteles in ethicis inquit iuuenes mathematicos fieri posse prudentes fieri non posse:propterea quod prudentia rerum plurimarum experimento augescit: quarum iuuenis est expers meta viuendi a physicis creditur cum decas epta diiungitur:hoc est cum anni septies deni confiunt:qua ætate homo vacuus soli exercitio sapientiæ vacat.Aut qui omnino homini longum:In libro de senectute ait Cato ille vult diu viuere:hic diu dixit: ǧǧ o dii boni:quid est in vita hominis diu.Catoni ipsi diuturnum non videtur in quo est aliquid extremum:cum enim id illud aduenerit:tunc illud quod præteriit

Ois caro fenum.

effluxit:propheticus sermo inquit:omnis caro fenum & omnis gloria hominis sicut flos feni:& vere inquit Ambrosius in tertio exameri:viret enim gloria hominis in carne quasi fenum:& quæ putatur esse sublimis exigua quasi herba est:prematura vt flos caduca quasi fenum.A tergo insequens senectus Seneca tam stultum esse ait:qui mortem timeat quam qui senectutem. Nam quemadmodum senectus adolescentiam sequitur:ita mors senectutem Idem aliubi inquit quotidie morimur:quotidie enim demitur aliqua pars vitæ & tunc quoq; crescimus vita decrescit:infantiam amisimus deinde pueritiam:deinde adolescentiam vsq; ad extremum quicquid transit temporis perit.Apud hypanni:de hoc Propertius.Quantum hypanis veneto dissidet eridano:ex magna scythiæ palude profluit:q;ę vt ait Herodotus in quarto historiarum vocatur mater hypanis:fit amarus ob fonticulum:qui in eū influit

Hypannis

tur fortuna laudatur.Cur:nam reor nō illis si vita longior daretur/posset esse iucundior:nihil est enim profecto hominis prudentia dulcius quam vt cætera auferat.affert certe senectus. Quæ vero ætas longa est:aut quid omnino homini longum:nonne modo pueros: modo adolescentes in cursu a tergo insequens nec opinantis assecuta est senectus.sed quia vltra nihil habemus. hoc longum dicimus.Omnia ista perinde vt cuiq; data sunt pro rata parte a vita longa:aut breuia dicuntur. Apud hypanium fluuium qui ab æurope par

UVA. BHSC-IyR_246

intantum vt eius aquę fiant inguſtabiles: hunc ſolinus ait principem eſſe omnium ſcythicorum. In pontum: Scilicet euxinum. Vnum diem viuant Ariſtoteles libro quinto de animalibus hypanis inquit fluuius apud cimerium boſphorum ſub ſolſtitio defert veluti folliculos acinis maiores: quibus volucres quadrupedes erumpunt: quod genus animalis in poſt meredianum vſq; diei tempus viuit & volat: mox deſcendente ſole marcescit & languet: deinde occidēte moritur: vita nō vltra vnū diem peracta: vnde ephemerum id eſt diarium appellatū eſt. Plinius hoc idem memorans Hemerobion vocat a vita ſcilicet diali: Albertus magnus: non tam elegans q̄ ereditus peripateticus diem nominat. Decrepita: ſicut decrepita hominis ætas eſt ſupra octogeſimum annum ita iſtarum beſtiolarum circa occaſum ſolis: cum vita illarum longiſſima ſit vnius diei: decrepiti ſenes dicti vel quia clamoſi: vel quia in dubio vitæ collocati. Solſtitiali: qui dies longiſſimus eſt totus anni: apud veteres Solſtitium peragebatur octauo Calendas Iulii: in octaua parte cancri. Magnus his anni cardo eſt: ab hac meta incipit flecti ſol & digredi ad auſtrum aucturus noctes: ablaturuſq; diei menſuram cum æternitate: ſententia eccleſiaſtica eſt mille anni apud deum: ſicut dies vnus: nulla enim ætas tam longa eſſe immo nec quidem cogitari poteſt: quæ nō inſtar vnius diecule ſit comparata cum æternitate. Caldeorum promiſſa: Chaldei apud aſyrios babilonioſq; in maxima fuerunt auctoritate vtpote aſtrologiæ petitiſſimi conſultiſſimiq; non ex artis ſed ex gentis vocabulo nominati: qui diuturna obſeruatione ſyderum ſcientiam putantur effeciſſe: vt predici poſſet quid cuiq; euenturum & ex quo quiſq; fato natus eſſet: aduerſus chaldeos ſeu genethliacos diſſeruit quondam fauorinus acriter & luculenter oſtendens diſciplinam iſtam chaldeorum præſtigiis officiiſq; quibuſdam eſſe obumbratam ad homines fallendos: ſuper qua re lucu-

Beſtiolę dia les.

te in pontum influit Ariſtoteles ait beſtiolas quaſdam naſci: quæ vnum diem viuant. Ex his igitur hora octaua quæ mortua eſt prouecta ætate mortua eſt: quæ vero occidente ſole decrepita: eo magis ſi etiam ſolſtitiali die. Confer noſtram longiſſimam ætatem cum æternitate. in eadem propemodum breuitate: qua illæ beſtiolæ reperiemur. Contemnamus igitur oīes ineptias/quod enim leuius huic leuitati nomen imponemus: totamq; vim bene viuendi in animi robore ac magnitudine/vt i omnium rerum humanarum contemptione ac deſpiciētia/& in omni virtute ponamus. Nā nūc qdē cogitatiōibus molliſſimis effœminamur. vt ſi ante mors aduentet quam chaldeorum promiſſa

Ephemerū. hemerobiū

Solſtitium.

Chaldei

Aduerſus chaldeos.

UVA. BHSC. IyR_246

Miſer ſies fruſtra timendo.

Cōmunis locus mortis.

Mors ītrepida theramenis.

lentum caput eſt apud Gellium: qui huiuſcemodi argumentis concludit nullo pacto conſulendum eſſe chaldeos: aut auerſa futura eſſe dicunt aut proſpera: ſi dicunt proſpera & fallunt miſer fies fruſtra expectando ſi aduerſa dicūt & metiuntur miſer fies fruſtra timendo. Iter illud ſ. mortis: idonei ſcriptores viam vniuerſitatis appellant: a Plauto dicitur communis locus: ſic enim ait ī caſina: qui nunc abierūt hinc in communem locum. Quam me delectat theramenes: De hoc Valerius maximus capite de fortitudine ſic refert: ac ne theramenis quidem atheniēſis in publica cuſtodia mori coacti parua mētis conſtantia: in qua triginta tyrannorum iuſſu porrectam venenī potionem non dubitāter hauſit quodq; ex ea ſuperfuerat iocabūdus illiſum humo clarum edere ſonum coegit: renidenſq; ſeruo publico qui eam tradiderat. Critię inquit ppino vide igitur vt hoc poculum continuo ad eum peferas: erat autem is ex triginta tyrannis crudeliſſimus: pfecto eſt ſupplicio ſe liberare tam facile ſupplicium ppeti: itaq; theramenes perinde ac in domeſtico lectulo moriēs vitā exceſſit: hactenus Valerius: hic theramenes a litteris & doctrina virilitatē traxit. Triginta iuſſu tyrannorum: ſparthani bello pelopōneſiaco victis athenienſibus triginta rectores ex ipis athenis ppoſuerunt qui facti ſunt vt hiſtorici pdiderunt triginta tyrāni: quorum cedes rapinæ: & ihumana crudelitas cū diſpicerent huicvni ex numero ſuo theramenī: ipm quoq; ad terrorem omnium neci dederunt poſt cuius obitū fit ex vrbe paſſim omnium fuga: repleturq; græcia athenienſium exulibus. Propino: porrigo poſt preguſtationem: tanq; ita ominaretur augurareturq; critię futuram mortem. Præcordiis cōceptam: circa præcordia potiſſimum graſſari ſolet vis veneni: Oratius. Quid hoc veneni ſeuit in præcordiis Socrates vbi hauſto veneno cōſecuti ſumus ſpoliati magnis q̄buſdā bonis illuſi deſtitutiq; videamur. Quod ſit expectando & deſiderando pendemus animis cruciamur/angimur. Proh dij immortales q̄ optabiliter iter illud in eundum eſſe debet/ quo cōfecto nulla reliqua cura/ nulla ſollicitudo futura ſit quam me delectat Theramenes/quāq; elato animo eſt? Eſt enim ſi flemus cū legimus/tamen nō miſerabiliter vir clarus emoritur qui cum coniectus in carcerem triginta iuſſu tyrannorū venenū vt ſitiēs obbibiſſet. reliquū ſic e poculo eiecit vt id reſonaret. quo ſonitu reddito arridens propino inquit hoc poculo Critiæ/qui in eū fuerat teterrimus gręci enim in conuiuis ſolēt nominare cui poculū tradituri ſunt. Luſit vir egregius extremo ſpiritu cum iam prędordijs cōceptam mortem contineret. Vereq; ei qui venenum prębuerat mortez eſt eā

UVA. BHSC. IyR_246

præcordia frigescere ceperunt extinctus est. Ei: Scilicet criciæ. Quæ breui cõsecuta: thrasypulus extorris patria exulq; magnificẽtissimum factũ egressus est liberare scilicet assererecq; athenas: a seruitute. xxx. tyrãnorum: itaq; adunatis exulibus articam regionem ingressus occupatoq; castello conflixit aduersus tyrannos ꝓspero prælio qui victi in vrbem refugerũt: mox iterato p̃liãtur: quo secundo prælio cecidit cricias dux seuissimus tyrannorum: tunc victor thrasibulus libertate recuperata: legem illam obliuionis tulit quæ græco vocabulo dicitur amnestia: de qua in libro annotationũ & in cõmentariis tranquilli satis multa. Carcerem: scilicet atheniẽsium apd̃ quos erat locus nomine baratrum: ĩ quem noxi p̃cipitabãtur. In eundem sciphum poculum venni: sciphus herculi dicatus est: de quo poeta & sacer impleuit dextrã sciphus. Alexandrum magnum sustulit: sciphus herculaneus ĩ scipho autem venenũ cicutæ datũ fuerat Socrati & theramenĩ ex publico atheniensiũ instituto: de morte Socratis supra dictum est. Iudicum: dãnatus est Socrates sententiis iudicum ducentis octoginta & continuo in carcerem cõiectus. Magna me spes: sũt hęc verba in calce apologię id est defensionis Platonis: qua facit vsum esse Socratem in iudicio: quæ exorabula dicãtiũ neruos oratorios non habet: quam dixit Seneca nec patrono nec reo esse dignam. Voluit ipse Plato dicere pro Socrate vtpote discipulus pro doctore: ascendensq; suggestum cum sic cepisset: minor natu cum sim viri athenienses his omnibus: qui tribunal ascenderunt interpellatus est a iudicibus reclamãtibus descende. Tali nocte: quæ scilicet affert quietem placatissimam sine visis somniorum. Migrationem: sicut hi qui ex domo conducticia in alteram domum migrare solẽt: ita migratio erit animorum si immortales sunt ex hoc diuersorio in domicilia beatiora: mors enim aut transitus est: aut finis. Triptolemum: de minoe: Rhadamanto: eaco: iudicibus inferorum referta sunt vo-

auguratus. quę breui cõsecuta est. quis hanc animi maximi æquitatem in ipsa morte laudaret: si mortem malum iudicaret. vadit in eũdem carcerem atq; in eundem paucis post annis cyphum Socrates eodem scelere iudicum quo tyrãnorum theramenes/ quæ est igitur eius oratio qua facit eum Plato vsum apud iudices iam morte mulctatum. Magna me inquit spes tenet iudices bene mihi euenire quod mittar ad mortẽ necesse est enim sit alterum de duobus: vt aut sensus omnino mors om̃es auferat/ aut in alium quendam locum/ ex his locis morte migretur/ quamobrem siue sensus extiguitur/ morsq; ei somno similis est qui nonnunq̃ etiam sine visis somniorum placatissimam quietem affert. Dij boni quid lucri est emori? aut quã

Virtus thrasybuli.

Mors Criciẹ.

Amnestia.

Scyphus erculaneus cõdidit Alexãdrum.

Plato voluit socratẽ defendere.

Triptolemus iudex apd̃ manes.

UVA. BHSC. IyR_246

lumina: sed de triptolemo: quod iudex sit apud manes non temere alibi reperias q̄ apud Platonem in apologia: vnde aduerbum Cicero ista transcripsit: fortassis hoc iudicandi munus assignatur triptolemo: quia vt scriptores prodiderunt est benemeritus de mortalibus: qui bouem & aratrum dicitur primus inuenisse: a quo frumenti satio in attica reperta. In cuius muneris honorem noctes initiorum sacratæ. Mythici fabulantur alato serpente per aera vectum distribuisse frumenta: quia lōga naui: vectus adverbē eleusi nam hoc factitaui: quæ visa ē imitatari serpentē pinnatum.

Serpens
Pinna
natus
nauis lōga

Museo: museus cumolpi filius orphei discipulus fuit vtroscp Augustinus vocat poetas theologos: qa de deo carmina fecerūt. Virgilius: Museum ante omēs medium nā plurima turba hūc habet: dignum scitu nec in dignū relatu est illud artapani: qui ait quem iudei Moysem dicunt: hunc a græcis museum appellari. Cum palamedem. Nemo non nouit palamedē dolo & astu vlyssis insimulatum proditionis damnatumcp iudicio gręcorum lapidibus in teremptum fuisse: de quo Virgilius & cæteri: hic ordinem exercitus signi dationē: tesseras vigilias inuenit Troiano bello: quem aliquot litterarū repertorem extitisse tradunt.

Museus
Moses

Inuenta palamedis.

Aiacem: Aiax telamonis & ipse vafricia facundiacp Vlyssis circumuentus superatuscp est in iudicio armorum achillis: quod adeo indignanter tulit: & dolenter: vt ira in furorem: furor i mortem impulerit: quem poęte ferunt i florem hiacynthum demultatū: ob hoc quidam Columelam autumāt appellasse eaciosflores: quia grecæ aias dicitur aiax: ego sentio flores eacios dedici ab eaco patre Thelamonis ex quo natus est aiax. Summi regis: Agamennonem desi-

Furor in mortē ipulit aiacem.

multi dies reperiri possunt qui tali noctí anteponantur? Cui similis futura est perpetuitas omnis consequētis temporis/ quis me beatior? sin vera sunt quæ dicuntur migratiorem esse mortem in eas oras quas qui e vita excesserunt/ incolunt. Id multo iam beatius est/ te cum ab ijs qui se iudiciū numero haberi volunt/ euaseris ad eos venire qui vere iudices appellentur. Minoem/ Rhadamātum/ Aeacum Triptolemū cōuenireq; eos qui iuste cum fide vixerint. hęc peregrinatio mediocris nobis videri potest: Vt vero colloqui cum Orpheo/ Museo/ Homero/ Hesiodo liceat/ quanti tādem æstimatis/ Equidem sæpe mori si fieri posset, vellem: vt ea quę dico mihi liceret inuenire quāta delectatione autem afficerer cum Palamedem cū Aiacem/ cum alios iudicio iniquorum circūuentos conuenirem/ tentarem/ etiam summi regis/ qui maximas copias duxit ad Troiam: & Vlyxis sisyphiq; pru-

UVA. BHSC. IyR_246

gnat regem regum ī exercitu græcorum & ποιμενα λαων: id est pastorem populorum vt appellat Homerus. Sisyphi prudentiam: hic ab Homero dicitur περι σοφον: hoc est ditissimus hominum: vt interpretes trāstulerunt ego interpretor prudētissimū: græce.n. περισσος proprie significant acutissimū perindeq; prudētissimum. & ita conueniet sentētia homerica cum Platonico sermone: quo illi dat prudentiam: fuit corinthi vbi Sisyphus regnauit regium domicilium ex niueo lapide extructum ab eius nomine Sisyphum nominatum. Sicut hic faciebam: narrat Socra. in apologia se postq; sapientissimus ab apolline sit iudicatus accessisse cōplusculos ex his: qui sapientes videbantur: & eorum exquisiuisse prudentiam: vt illis inuentis sapientioribus redarguere posset oracullum tanq; vanidicum: ex qua re illos sibi reddebat inimicos. Habeo quod succenseā: hinc sūptum est illud satyrici poetę: qui partem acceptæ sęna īter vincla cicute accusatori nollet dare: succensere autem significat ira sci iusta de causa: filius succensere nephas patriæ. Vtrum melius mori vel viuere. Ne ego: Post recitatam Socratis orationem ait ex persona sua Cicero multo se malle animum illum Socratis contemptorem mortis imperterritum: q; opulentias eorum iudicū a quibus morte mulctatus est: Nę autē val-

Pastor populorum. Cerditos quid. Sisyphium! Succēsere. Næ.

dentiam. Nec ob eam rem hęc exquirerem sicut hic faciebam capite damnarer/ne vos quidē iudices ij qui me absoluistis mortem timueritis/nec enī vnquam bono quicquā mali cuenire potest. Nec viuo nec mortuo/nec vnquā eius res a dijs immortalibus negligentur. Nec mihi ipsi hoc accidit fortuito. necvero ijs a quibus accusatus sum: aut a quibus cōdemnatus habeo quod succēseam nisi quod mihi nocere se crediderūt. Et hoc quidem hoc modo nihil autem melius æstimo/ sed tēpus est īquit iam hīc abire me vt moriar: vos vt vitam agatis. Vtrum autē sit melius dijs immortales sciunt hominem quidem scire arbitror neminem. Næ ego haud paulo hūc animum malim quā eorum omnium fortunas qui de hoc iudicaue re. & si quidē pter deos negat scire quidē quēquā id scit īpe vtrū melius sit. nā dixit ante. sed suū illud nihil vt affirmat

de significat vt apud opuleium: Nę ego insita quę cum alite apollinis frustra certauerim. Suum illud: Socratis proprium peculiareq; fuit vt nihil affirmaret: erat.n. magnus opinator: cuius celeberrimū illud scīa est: hoc vnū scio qā nescio. Cū lacedemonius quidā: Plutarchus in apophthmatis laconicis hūc hectamenē appellat: cuius nomē sibi non satis notū esse ait. M. Tullius.

Hoc scio qā nescio.

UVA, BHSB. LvR 246

Ephori qd. Damnatus ab ephoris: apud lacedęmonios tales ferme erāt ephori: quales apud Romanos tribuni plebis: quia theopompo sic appositi regibus sunt: vt apud Romanos consulibus tribuni: satis cōstat ab ephoris reges alios eiectos fuisse alios interemptos olim pro ministris regum fuerūt: paulatim deinde omnem potentiam ī se transferentes ad id licentiæ peruenerunt vt seorsum a rege magistratum ꝓprium constituerint nomine ephoriam ephoros græce p̄ses & episcopus dicitur: ephoria tutela: de ephoris multa historici plurima plutarchus Sine versura: versurā facere dicitur: qui ęs alienum ex ære alieno soluit tanq̄ vertat creditorē. Cicero ī oratione pro celio: nulli sū ptus nulla iactura nulla versura Sene. ab epicuro versura faciēda est: qđ significat mutationem sententiæ faciendam eē ab epicuro: & ī hoc significatu frequēter inuenies apud scriptores idoneos: dicitur ēt quis versurā facere vt ait donatus cum minore fenore accepturam pecuniam maiore occupat: prouerbiale est illud apud Senecam domi quod aiunt versura fit: & velut lusorium nomē stat transit ideo autem lacedęmonius hectamenes hoc dixit: qa mulctatus erat pęna mortis: quā poterat suo capite dissoluere: qđ si mulcta pecuniaria fuisset opus erat mutatione aut versura. Sparta: lacedęmōe: dicta est spartha a sparto filio phoronei cōditore. In thermopylis: Angustias thessaliæ thermopylas vocant græco vocabulo: pylas enim portas nominitant: & Thermon calidum. Ibi enim sunt vt inquit strabo Thermæ ideſt calidæ aquæ Herculi consecratæ: scribit Liuius libro. xxxvi. iugum thermopylarum ita mediam greciā dirimere vt Apenini dorso italia diuiditur: & quia calidæ aquæ in ipsis faucibus sunt ideo inquit Thermopylæ locus appellatur nobilis Lacedęmoniorum aduersus tenet ad extremum. nos autem teneamus vt nihil censeamus esse malum qđ sit a natura datum omnibus: intelligamusq; si mors malū sit esse sempiternū malum. nam vitę miserę mors finis esse videtur. mors si est misera finis esse nullus potest: sed quid ego Socratem: aut Theramenem p̄stantis viros virtutis & sapiētię gloria cōmemoro/cum lacedæmonius quidam cuius ne nomē quidē proditum est: mortem tantopere contēpserit: vt cum adduceretur dānatus ab ephoris. & esset vultu hilari atq; læto dixissetq; ei quidam inimicus. Cōtemnis ne leges Lygurgi? respondent ego vero illi maximā gratiā habeo. qui me ea pœna mulctauerit: quā sine mutuatiōe & sine versura possem dissoluere. O virū sparta dignū: vt mihi quidē q tā magno aio fuerit innocēs dānatus esse videat. Talis inumerabilis nostra ciuitas

Ephoris Versuram facere.

Dormi versura.

Thermopylæ vnde.

VVA. BHSC. IyR_246

persas morte magis memorabili: q̃ pugna leonidas enim rex lacedemoniorum cum trecentis laconibus angustias thermophilarum occupauit sustētaturus procellam turbinamq; persarum: quorū rege Xerxe innumerabilis vis extremum exiriū toti gręciæ minitabatur: pauci lacones strage maxima ꝑsarum facta ad postremū non victi sed vincendo fatigati inter ingentes stratorum hostium cateruas ceciderunt: quod dolo ephialtis factum est: qui barbaros ītra thermopylas accepit cū illis ꝑ montana semitā ostēdisset: factum est: cōmune cunctorū lacedęmoniorum sepulchrū: quod polyandrion appellāt a multitudine virorum: in cuius Columela dictichon hoc quod refert Cicero: inculptū legebatur a Symonide poeta Conscriptum: luculenta spetiosaq; controuersia est apud Senecam de trecentis laconibus: deliberātibus: an fugiētibus reliquis gręcis. ipsi quoq; thermopylas linquere debeāt: in qua dixit Cestius declamator. Si vincere Xerxem non licet: videre liceat: volo scire quē fugiam: victor quoq; stratorius decenter inquit Trecenti sumus sed viri: sed armati: sed Lacones: sed ad thermopylas: nunq̃ vidi plures trecentis. Apud inferos cenabimus: apophthegma apud eruditos celebratissimū græcę Plutarchus sic inquit. τοις στρατιωταις πορηγγηι λεη αριστο ποιησθαιωσεν αδον δειπηο ποιησο μεηους .i. milites monuit prandere tanq̃ apud inferos cenaturos: cum Xerxes scripsisset ad leonidam mitte ad me arma: rescripsit veni & accipe: dixit facetus declamator: & scurra ad prandium ꝓmisissem: ad cenam renūciassem: Seneca in epistolis moralibus: at ille leonidas: qui fortiter illo allocutus est: sic inquit cōmilitones prandere tanquā apud inferos cenaturi: non in ore creuit cibus. nō hesit in faucibus: non elapsus est manibus: alacres ad prandium illi ꝓmiserant & ad cenam. Dum lygurgi leges vigebant: Lacedęmon lumen quondā gręcię vsq; adeo florētissima extitit: q̃diu vsa est lycurgi legibus: quas in annum quingentesimū: obseruarunt: vbi numus spartam influxit: auaricia in explebilis inuasit lacedęmonios: qua pythius apollo dixerat olim spartam perituram: & ita paulatim senescentibus bonis moribus: ex imperio in seruitutem ceciderūt. E quibus

ccc. lacones in thermopilis.

Polyādriō.

Apud inferos cenabimus.

Ad cenam renūciassē.

tulit: sed quid duces & principes nominem? Cum legiones scribat. Cato sæpe alacris in eum locum ꝓfectas vnde redituras se non arbitrarent̃/ pari animo lacędemonij in thermopylis occiderūt. In quo Symonides/ die hospes spartæ nos te hic vidisse iacentes/ dum sanctis patriæ legibus obsequimur. Quid ille dux Leonidas dicit/ pergite animo forti Lacedęmonij. hodie apud inferos fortasse cœnabimus. Fuit hæc gens fortis/ dum lygurgi leges vigebant. E quibus vnus/ cum persis hostis in elloquio dixisset gloriās/ solem pręiaculorum multitudine & sagittarum vmbra non videbitis. In vmbra igitur inquit pugnabi-

UVA. BHSC. IyR_246

vnus Plutarchus hoc dictũ attribuit ipsi leonidę: qui gręce dixit υπο σκιαν μαχεσομεθα. id est sub vmbra pugnauimus. Qualis tandem lacena: Virilitatis lacenarum feminarum dicta factaq; multa documento sunt: quędam cũ audisset filium in acie fortiter præliantem interisse: meus inquit eras At cum de altero filio accepisset eum præ metu fugisse: fugaq; incolumen euasisse

In vmbra pugnabimus.

Non eras meus.

ουγαρεφη ησεμος: non eras inquit meus. Alia cum filiũ clypeo ob armaret: τεκνονεφη ηταυταη ηεπιταυτα: qđ Ausonius duobus his versiculis eleganter expressit Mater lacena Clypeo obarmãs filiũ cum hoc inquit aut in hoc redi. Alia filium claudum præmittens ad pugnam: τεκηον ει πεκατα βηματυσ αρετησ μεμρυσο: id est filii inqt per singulos gradus memento virtutis: hęc autem de qua loquitur Cicero: sepeliens filium dixit Aniculæ qua gratia peperi filium vt pro sparta moreretur hoc mihi contigit. Quid cyreneum theodorum: de hoc Seneca in libro de trãquillitate vitę sic refert minabatur theodoro philosopho tyrannus mortem ęquidem & sepulturam: habes inquit cur tibi placeas hemina sanguinis & tua potestate est Nam quod ad sepulturam. o te ineptum si putas mea interesse supra terram aut infra putrescam: eiusdẽ meminit Valerius qui ꝓ illo: hemina sanguinis in tua potestate est: reposuit aliud neq; minus elegans neq; minus memorabile: dixit enim vero magnificares tibi cõtigit: quia causa tharidis vĩ assecutus es. Cantharides autem sunt vermiculificorum & piri & cynacãthę & rosæ venenati. quarum venenum in qua parte sit non cõstat inter auctores alii in pedibus esse dicunt. Conuenit tantum pennas earum auxiliarii & pro remedio esse. Cossinum æquitem Romanum medicus interemit præparato cantaridum potu. Cantharides obiectæ sunt Catoni vticensi ceu venenũ vẽdidisset in auctione regis cypri: quoniam eas sestertiis. lx. addixerat. Caius carbo accusante Lu. Crasso cantharidas sũpsisse dicitur id genus ne eis Ouidius inimico imprecatur cum ait cantharidum succos dante parente bibas.

Cum hoc aut ĩ hoc.

Exẽplum theodori.

Cãtharidis vim assecutus.

mus. Viros commemoro. Qualis tandẽ lacęna/ quæ cum filium in prælium misisset/ & interfectum audisset/ iccirco inquit genueram vt esset qui pro patria morte non dubitaret occumbere. Esto te forte: & duri sparciate/ magnã habet vim reipublicę disciplina. Quid Cyreneum Theodorum philosophum non ignobilem/ nõ ne miramur cui cum Lysimachus rex crucẽ minaret. Istis quęso inquit ista horribilia minitare purpuratis tuis. Theodori quidẽ nihil in terram hũi ne/ an sublime putrescat cuius hoc dicto admoneor/ vt aliquid etiã de humatione & sepultura dicendum existimem/ rem non difficilem his præsertim cognitis: quæ de nihil sentiendo paulo ante dicta sunt. de qua Socrates qui-

UVA. BHSC. IyR_246

Hieronymus in hanc ſententiam. Ne magnopere glorieris ſi facias qđ Scorpiones facere poſſunt & cantharides. In quo moritur: phedon ſignificatur cuius teſtimonium identidē iam citauimus. A critone: hic Athenienſis philoſophus: vnus omnium maxime eximio quodam amore ſocrati affectus: cuius: ita curā ægit: vt nunq̄ aliquid ex his: quę ſunt ad vſum neceſſaria illi deeſſe pateretur. Neq; quicq̄ mei relicturum: Verus Socrates erat animus: qui & homo interior dicitur: cum exterior homo ſit vaſculum & receptaculum. Moriēs ergo nihil ſui relicturum eſſe ſe ait intelligi volēs animū euolaturum: & nihil ſenſus in cadauere permanſurum: apud Platonem ait Critoni ne me deplores vidēs corpus meum vel cremari vel ſepeliri & ſub terrā cōdi: & ita demōſtrat ad corpus tātum pertinere ſepulturam. cum ad animū ſiue moriatur ſiue vigeat: nihil pēnitus pertineat: niſi credere velimus erraticos eſſe manes inſepultorum. De hoc toto genere: Aiit diuus Auguſtinus: quod & in decretis canonicis. xiii. Q. ſe cunda repetitū eſt: omnia iſta id eſt curatio funeris: cōditio ſepulturæ: pompa exequiarū magis ſunt viuorum ſolatia: q̄ ſubſidia mortuorū Proiici ſe inhumatum: Cynica ſecta: quæ a canibus: quorum mores imitatur nomen traxit: ex

Criton.

Hō interior hō exterior Solatia.

Cynici a moribus canibus.

dem quid ſenſerit apparet i eo libro in quo moritur/ de quo iam tam multa diximus cum enim de immortalitate animorum diſputauiſſet: & iam moriendi tēpus vrgeret: rogatus a Critotone quē admodum ſepeliri vellet, multam vero inquit operam amici fruſtra cōſumpſi. Critoni enim noſtro non perſuaſi me hinc auolaturum/ neq; quicquā me relicturum/ verūtamē Crito ſi me aſſequi potueris/ aut ſicubi nactus eris. vt tibi videbitur ſepelito. Sed mihi crede: nemo me veſtrum cū hinc exceſſero/ cōſequetur. p̄clare id quidem qui & amico permiſerit & ſe oſtēderit de hoc toto gene re nihil elaborare. durior Diogenes & id quidē ſentiēs ſedvt cynicus aſperius ꝓijci ſe iuſſit inhumatū. tū amici volu-

ploſa eſt veluti aſpera nimis & inuereēūda: cuius principes fuerūt hercules antiſthenes & diogenes: qui vt inqt Hier. Hemerobios vulgo appellatus eſt quaſi diatii victus cibū in diem poſcēs: obiit ferme nonagenarius: cū bouis crudū pedem comediſſet: alii dicūt eum cōtinuiſſe ſpiritū atq; ita expiraſſe. Alii cum polypum canibus diuidere voluiſſet morſum in cruris neruo accepiſſe atq; ex eo defunctum eſſe: aiūt quidā illum cū moreretur mādaſſe vt cadauer ſuum inſepultū proiiceretur: vt oēs beſtiæ participes ipſius eſſent: i tumulo diogenis erecta fuit colūna: in cuius apicæ cauſis ex lapide pario ſculptus viſebatur ad Cynicum philoſophum ſignificandū. Bacillum: baculū ſiue ſcipionē. Illi: ſcilicet dixerūt. Qui: ideſt quomodo. Præclare anaxagoras: hic dicebat ſe Solis & Lunę ac Cęli videndi cauſa natum eſſe. Clazomenius fuit in phyſicis pręcellens: lampſaci periit: vbi interrogantibus eū prí-

Hemerobios diogenes.

Canis ī ſepulcha.

Anaxagoras.

UVA. BHSC. IyR_246

moribus lampſacenis nunquid mandaret iuſſiſſe fertur vt pueri quot annis laudarent eo menſe: quo deceſſiſſet: cui defuncto lampſaceni ſepulchrum extruxerunt: hic niuem nigram dixit eſſe. Clazomenas ciuitas eſt ioniæ aſiaticæ quam condidit paralus. Ad currum religatum: Virgilius ter circum ilia-
Hector tractus. cos raptauerat hectora muros: ſcribit Homerus in .xxii. iliados hectora alligatum fuiſſe currui ab achille per foratis pedum neruis a calcaneo ad altum: & loro bubulo tranſmiſſo: tractūq; capite in terram pendulo: & cęſarie fędata: idem tradit in xxiiii. cadauer hectoris tertractum eſſe ab eodem achille circa ſepulchrum patrocli iunctis ad currum æquis: ex hac homerica ſententia enodauimus hoc anno nodum
Nodus ouidii diſſolutus. priusinenodabilē apud Ouidiū cū deuotoriū in ibin carmē publicæ ꝓfiteremur: vbi hi duo verſus leguntur: vtq; vel euridamas ter circumbuſta thraſylli eſt: lariſſeis raptus ab hoſte rotis enarratores multa quidem ſagaciter veſtigāt: ſed friuola omnia & meras nugas effuciūt: nos diximus ſignificari id ſupplicii genus quo defunctus hector affectus eſt ab achille ter tractus circa buſtū patrocli vbi
Eurydamas thraſyllus. eurydamas ꝓ hectoræ: & thraſyllos ꝓ patroclo optimis epitheis accipiūtur: græce. n. eurydamas dicitur latædomās qđ epithetō quadrat hectori veluti domitori: q virtute cūcta domitabat ſubiugabatq;: thraſyllos vero temerariū ſignificat & audacē: qđ cōuenit patroclo: nā temeritaspleriſq; infęlix eſt ita apū Virgi. turnus audax cognominatur: cuius exitus fuit infortunatus. Iā ſenſus Ouidii eluceſcit: cū ipręcetur ita ter trahi inimicū: vt tractus eſt hector circa tumulū patrocli Vidi videreq;. Verba ſūt ex antiqua tragedia quæ dicebātur vel ex ꝑſona hecubæ matris vel andromaches vxoris: quas ambas flebiliter lamētātes facit Homerus. Immo enīuero corpus: actius tragicus poeta ſcripſit i tragedia quē admodū achilles corpushectoris

cribus ne & feris: minime vero inquit: ſed bacillum prope me quo abigā: ponitote qui poteris illi: non enim ſenties Quid igitur mihi ferarum laniatus obeſt nihil ſentienti: præclare anaxagoras qui cum lampſaci moreretur: quærentibus amicis vellet ne clazomenas: in patriam ſi quid acciditſſet auferri: nihil neceſſe eſt inquit. Vndiq; enim ad inferos tantundem viæ eſt: totaq; de ratione humationis vnam tenendum eſt. Ad corpus illam pertinere ſiue occiderit animus ſiue viget: in corpore autem perſpicuum eſt vel extincto animo/vel elapſo nullum reſidere ſenſum: ſed plena errorum ſunt omnia. Trahit Hectorem ad currum religatum Achilles: lacerari eum & ſentire putat: credo ergo hic vlciſcit vt qđē ſibi videt. At illa ſicut acerbiſſimā rē mœreret, Vidi vide-

UVA. BHSC. IyR_246

reddebat patri priamo: qđ latissime canit Homerus libro ilia dos nouissimo itaq; apđ actiū tāq; īductus achilles sapiēs sapiēter loqtur dicēs se reddidisse corpus priamo hectorē abstulisse: cū cadauer nō sit hō: sed ipe animus: vnde hector mortuus hector nō erat: verus autē hector fuerat aīa hectoris: quam nece abstulerat achilles. Ecce alius e terra: ī antiqua tragedia q̄ ad posteros vt

Mortuꝰ hō hō non est.

req; me passi sunt ægerrime Hectorem curru quadriiugo raptarier. Quem Hectorem: aut quamdiu ille erit Hector. Mellius Actius: & aliquando sapiens Achilles. Immo enimuero corpus Priamo reddidi. Hectorem abstuli: non igit Hectora traxisti: sed corpus quod fuerat Hectoris. Ecce alius exoriture terra: qui matrem dormire non sinat mater te appello tu quæ curam somno suspenso leuas: neq; te mei miseret: surge & sepeli natum. Hæc cupressio & flebilibus modis qui totis theatris mœsticiam inferant concinuntur. Difficile est non eo qui inhumati sunt miseros iudicare priusq̄ feræ volucresq; metuit ne laceratis membris minus bene vtatur/ ne combustis non extimescit. Heu reliquias semiassi regis denudatis ossibus per terram sanie delibutas fœde diu vexarier/ non intelligo quid metuat cum tam bonos septenarios fundat ad tibiā. Tenendum est igitur nihil curandum cinmatos. Ad tibiam chorus in tragedia qui conticuit ī comedia canebat in-

multa alia nō puenit inducebatur polydorus obtrūcatus a polymestore exiēs ab inferis & dormiēti ilionæ apparēs quam matrē appellat rogatq; vt natum sepeliat: exoritur dubitatio: quo mō matrem appellet ilionā: q filius fuit hecubæ: nisi alius signi-
ficetur: Mater te apollo verba tragedie qbus aīa polydori dormientē ilionā cōpellat rogās vt sepeliatur: perinde atq; sepultura ptineat ad defunctū: ī quo nullus est sēsus ex quo Cicero taxat ineptias poeticas. Oratius ī sermonibus memini horum verborū hisce versibus. Cum ilionam edormit cathenis mille ducētis mater te apollo clamātibus. M. Tul. ī hortēsio Quid iliona sōno illo mater te appello: nōne illa credit filiū locutum vere experrecta etiam crederet. Modis versibus. Priusquam ferevolucresq;. Continuatur textus ex tragedia sub persona polydori. Heu reliquias semiassi regis. Verba ex poemate vetustissimo: quibus conquestio est & lamentatio: quod regis cadaueri defuerit legitima crematio iaceatq; semieremat: ex quo appellatur semiassus quasi semiustulatus: & quod eius reliquię madentes sanie crudeliter diuexarentur. Duos septennarios versus & modos tragicos ex septēmettis con

Mater te appello

UVA. BHSC. IyR_246

Monodiū. Synodium. Luculentitas.

ter actores comediarum ad tibiam tibiis modo paribus modo imparibus: quod significat monodium vnicam scilicet tibiam & synodium vtramq; tibiam. Luculentis speciosis & bonis a luce deductum nomen: a luculento fit luculentias: qua dictione vti sunt veteres. Apud ennium thyestes: talis ab enio scripta est fabula de thyeste: qualem a Seneca luculenter scriptam vulgo lectitant. Talis ĩteritus: perire naufragio grauissimum est acerbissimumq; quia anima ignea est & extingui videtur in elemẽto contrario. Euiscератus: viscеribus lacinatis discerptus ex carnificatusq;. Virgilius cõprẽsamq; tenet pedibusq; euiscerat vncis. Tabo corrupto: sanguine Virgilius: & terram tabo maculant: sunt enim hæc carmina enniana. Portum corporis: optat thyestes vt insepultus iaceat frater atreus semperq; inquietus sit: tanquam sepulchrum sit portus corporis: & qui sepultus est: quiescat. Magna culpa pelopis: ludit more suo festiuiter Cicero: tanẽ culpa patris pelopis ineruditus indoctusq; thyestes filius imprætetur atreo fratri illa: quę per inania sunt & oppido q̃ friuola: quid enim inanius ĩcipientiusq; esse potest: q̃ per dolorem optare vt frater careat sepulchro: eum ad defunctũ nihil sepultura pertineat: ita non immerito laudetur illud Virgilianum: facilius iactura sepulchri. Licuitq; lucano plausibiliter dicere. Cælo tegitur qui nõ habet vrnã. Diserte quoq; mecenas ait. Non tumulum curo: sepelit natura relictos. Ex ioue prognatus tantalus: ex tantalo ortus pelopes: ex pelope sati thyestes & atreus: a pelope dicta est peloponnesus: qui ex phrygia ducto secum populo a suo nomine indidit nomen peloponneso: ab eodem dicti sunt pelopide reges græciæ pelopis successores: de quibus est illud in pri

Tabo

Nihil ad defunctum sepultura.

Pelopidę

esse post mortem: cum multi inimicos etiam mortuos puniant execratur lucretis sane versibus apud Enniũ Thyestes Primũ vt naufragio pereat Atreus Dutũ hoc sane talis enim interritus nõ est sine graui sensu. Illa inania ipse summis laxis fixus asperis euiscератus latere pendens: saxa spargens tabo sanguine atro/non ipsa saxa imagis sensu omni vacabunt quam ille latere pendens. Cui se hic cruciatum cẽset optare quã essent dura si sentiret. Nulla sine sensu sunt illud vero per quam inane: neq; sepulchrum quo recipiat habeat portum corporis: vbi remissa humana vita corpus requiescat a malis. Vides quanto hæc in errore versentur. Portum esse corporis & requiescere in sepulchro putat mortuum. Magna culpa Pelopis. non erudierit filium nec docuerit qua tenus esset quodq; curandum/sed quid singulorum opiniones animaduertam

UVA. BHSC. IyR_246

sco carmine quod vsurpat Cicero: ne nomen audiam pelopidarum. Condiunt ægyptii mortuos. Herodotus Diodorus: cæteri copiose perscribunt quē admodum ægyptii cadauera educto cerebro omnibusq; intestinis expurgatis complent condiuntue myrrha pura & cassia: cæteris excepto thure odoribus: vbi hæc fecere saliunt nitro & sale. Nam vt ait Plinius defuncta & purescentia ita vendicat sal vt durent ea per secla. Idem alibi tradit. Corpora defunctorum perfusa cedro seruari in ægypto: mel quoq; auctore Columela. Exanimum corpus hominis per annos plurimos innoxium conseruat. Deprensum quemdam olim aiunt salinarium coeuntem cum recenti cadauere mulieb̄ri: præterea ægyptii ligneā hominis effigiem faciunt intra quam inserunt mortuum inclusumq; ita thesaurizant. Eorum quoq; mos est: vt in conuiuio circumferatur mortuus e ligno factus: quem singulis conuiuarum demonstrans ait quispiam: bibe & oblectare: talis post mortem futurus: hoc est quod intelligi voluit silius in .xiii. punicorum sic scribens. Egyptia tellus claudit odorato post funus stantia saxo corpora & a mensis exanguem haud separat vmbram. Cera circumlitos. Strabo libro .xv. scribens de moribus persarū: sepeliunt inquit corpora cæra oblinētes: magnos insepultos auibus edendos dimittunt hi cum matribus ex patrio more congrediuntur: ob hoc dixit Catullus. Nā magnus ex matre & gnato gignatur oportet. Si vera est persarum impia religio. Hircania alit canes: Silius probatum est hircanis adhibere canes honoficritus refert bactrianos: qui iam senio morboue confecti sint viuentes adhuc canibus apponi ad hoc ipsum de industria enutritis: quos sepulcrales vocant. Per multa alia: hiberorum antiquus mos fuit vt vulneribus corpora defunctorum lanianda obiectarent pontici exhausto cerebro capita myrrha condiunt & ita diutissime seruant. Scythæ cadauera truncis suffixa relinquunt. Garamantes arenæ nudos infodiunt. Chrysippus: hic dictus est fulcire porticum stoicorum scripsit volumina vltra septingēta. Dicere solebat appollodorus si quis tollat de chrysippi libris: quæ aliena sunt cartha illivacua relique-

Conditura cadauerum ægyptia Sal. Seruant ea dauera Mel Effigies mortui i cō uiuio Locus silii

nationum varios errores perspicere cū liceat. Condiunt egyptij mortuos & eos domi seruant/ persæ etiam cæra circumlitos condiunt vt q̄ maxime permaneant diuturna corporo. Magorum mos est non humare corpora suorum/ nisi a feris sint ātea laniata. In hyrcania plebs publicos alit canes/ optimates domesticos. Nobile autem genus canum illud scimus esse sed p̄ sua q̄q; facultate parat a quibus lanietur eāq; optimē illi esse censent sepulturam/ permulta alia collīgit Chrysipus vt est in omni historia curiosus/ sed ita tetra sunt q̄dam vt ea fugiat & reformidet oratio.

Canes sepulchrales. Ritus sepeliendi varii

Chrysipp⁹ periit risu.

UVA. BHSC. IyR_246

retur: perlit risu cum asinum vidisset ficos edentē: sunt qui dicant hausto vi-
ni dulcis strangulatum interiisse. Hic locus: De sepultura & humatione. In
nobis: viuentibus. In nostris: in defunctis. Id curent viui: pertinet ad viuos
funerare suos pro facultatibus & dignitate defuncti: quod & iuri consulti te
statur. Mihi ad mortem tempestiua: in prima philippica in hanc sententiam
sic scribit michi fere satis est quod vixi vel ad ętatem vel ad gloriam: idem alibi. Ne-
gant posse mortem immaturam esse cōsulari: q̄to nūc in-
quit verius negabo seni: mihi vero patres cōscripti iam
etiā optanda mors est perfun
cto rebus eis quas adeptus sū
quasq; gressi: minime omittē
dum est scitum illud declama
toris cestii: quod ob elegan-
tiam concinnitatemq; senten
tiæ habendū est i ore & i pe-
ctore: sic enī inquit. Si ad de-
siderium populi respicis Ci-
cero quando perieris parum
vixisti. Si ad res gestas satis
vixisti. Si ad iniurias fortunę
& p̄sentem reipu. statū nimiū
diu vixisti: si ad memoriā ope
rum tuorū: semper victurus
es. Tanq̄ vmbra sequitur: si
cut corpus vmbra semper co
mitatur: Nec vnq̄ diuellitur
ita virtutis gloria comes est
& iugis consectanea: plautus
in casina decretum est mihi
quasi vmbra quoquo ibis tu-
te persequi. Lygurgum care-
re gloria: q̄uis i mortuis nul
lus sit sensus: tamen: p̄cellen-
tes viri non videntur carere
gloria suarū virtutum: quas
in vita p̄stiterunt vt lygurgus
& solō nomothetę. i. legifer.
Dici nō possūt carere gloria
legum quas sanctissimas cō-
diderunt: sicut scientes belli-
cę virtutis gloria militari mi
nime carere dicūtur. Anteenī
solaminam. In primo de offi

Scitum declamatoris

Gloria virtutis Consectanea.

Nomothetæ.

totus igitur hic locus est contēnendus in nobis non negligēdus in nostris ita tamen vt mortuorum corpora nihil sentire sentiamus. Quam tū autem cōsuetudini famæq; dādum sit id curēt viui. Sed ita vt intelligant nihil ad mortuos pertinere. sed profecto mors tū equissimo animo appetitur cuz suis laudibus vita occidēs consolari potest. Nemo parum diu vixit/ qui virtutis perfecte perfecto fūctus est munere Multa mihi ipsi ad mortem tempestiua fuerunt quæ vtinam potuissem obire. Nihil enī iam acquirebaī Cumulata erāt officio vitæ cū fortuna bella restabant. Quare si ipsa ratio minus perficiet vt mortem negligere possimus/ at vita acta peficiat: vt satis superq; vixisse videamus: q̄q̄. n. sensus abierit tamen summis & ppriis bonis & laudis & glariæ q̄uis non sentiant mortui non carēt. & si enim nihil in se habeat gloria cur expetatur/ tamē virtutem tanq̄ vmbra sequitur/ verum multitudinis iudicium de bonis si quādo est magis laudandum est quam illi

UVA. BHSC. IyR_246

ciis:sic refert q̃uis.n.themistocles iure laudetur & sic eius nomen q̃ solonis illustrius citetur q̃ salamis clarissimę testis victorię. Est autem salamin insula ciuitasq; iuxta eiusdem nominis in confinio athenięnsium megarensiũq; sita:de cuius proprietate vsq; ad interitum armis inter se dimicauerunt:altera fuit in cypro:quæ nihil ad rem. Leuctra tolletur:Epaminundas apud leuctra boetię ciuitatẽ cũ deom broto duce lacedemoniorum confligens affecit eos plaga pestifera a deo vt lacedemoniorum opes corruerit:ex eo enim tempore principatum græciæ amissum vltra reparare nequiuerunt. Dicere solebat epaminundas orbum se non tamẽ sine liberis mori & ex se natam relinquere pugnam leuctricam. Duos scipiones:Publium & Gn.q in hispania interierunt. Maximum:fabium cũctatorem signat.qui dictus est scutum romanorum:qui rem romanam restituit non pugnando cuius calliditate calliditas punica superata est. Aut summũ bonum:si immortalis est animus. Aut nullum malum:si animus corpusq; omni sensu extincto commoriuntur. Diagoras olym:victores i ludis olympiacis olympionicas vocant. Celebrata est pherenicis felicitas quæ filia. Soror mater fuerit olympionicarũ. M. Tullius in oratione pro lucio flacco refert:quod apd̃ græcos esse olympionicem iudicatur prope maius & glorioſus qua romæ triumphasse. De hoc rhodio diagora celebrata historia est:& memínit Gellius in.iii.noctium atticarum. Is diagoras tris filios adolescentes habuit vnũ pugilem:alterum pancratiastẽ tertium luctatorem eosq; omnis vidit vincere:corona

Salamin

Scutũ romanorũ fabius

Olympionices

ob eã rem beati non possum autẽ dicere quõ hoc acciperetur Lygurgũ Solonem legũ & publicę disciplinæ carere gloria. Themistoclẽ Epaminũdam bellicæ virtutis ante enim salaminã ipsam neptunus obruet quã salamini trophęi memoriã:priusq; boetia leuctra tollent q̃pugnæ leuctrice gloria. Multo.n.tardius fama deseret curiũ fabritium calatinum duos scipiones:duos affricanos/ Maximum/Marcellum/Paulum/Catonem/Lelium innumerabiles alios:quorum similitudinẽ aliquam qui arripuerit:nõ eã fama populari sed vera bonorum laude metiẽs. Fidenti animo si ita res fert gradietur ad mortem:i qua aut summum bonum aut nullum malũ esse cognouimus. Secundis vero suis rebus volet etiam mori:non enim tam cumulus bonorum iucũdus esse potest q̃ molesta decessio hãc sententiam significare videtur laconis illa vox:qui cũ rhodius diagoras olympiõices nobilisvno die duos suos filios victores olympiæ

UVA. BHSC. IyR_246

Hiſtoria diagoræ. Gaudio periit. Diagoras

ricq: eodem olympie die: & cum ibi eum tres adoleſcentes amplexi coronis ſuis in caput patris poſitis ſaniarentur: cumq; populus gratulabundus flores in eum iaceret: ibi in ſtadio inſpectante populo in oſculis atq; in manibus filiorum gaudio animam effla uit. Morere: felicitas eſt in fe licitate mori: vt inquit Seneca. Opinamur eos .ſ. mortuos Orbati: priuati: viduati. Vt mo.cu.quoniam aſſereba tur immortalitas animorum & mors bonum eſſe non ma lum. Poſterior: qua diſſeruit ſi anima mortalis eſt: mortem non eſſe malum rhetorum epilogum: apud græcos epilogi nominantur: quæ a nobis concluſiones: quę pars orationis nouiſſima eſt: quā quidam cumulum: peroratio nem alii vocant: doctores rhetorici tripartitum epilogum ſiue perorationem faciunt conſtantem ex enumeratione: amplificatione: & commiſeratione per enumeratio nem fit rerum repetitio quæ græce dicitur ανακεφαλαιωσις .i. vt interpretatur Auguſtinus recapitulatio. Decurrendum enim eſt per capita & q̄ breuiſſime repetēdum: per amplificationem concitantur enimi auditorum: per cō miſerationem flectuntur ad miſericordiam peroratio plurimum pollet in oratiōe. M. Tullius cū omnibus eloquētiæ partibus tum in peroran di munere fuit eminentiſſimus: adeo vt illi perorationē omnes oratores reliquerent ob excellentiam. Artem: rhetoricam oratoriamq; Cleobis & biton: lege herodotum copioſiſſime explicantē hāc hiſtoriam libro primo hiſtoriarum: & nos ummatim li-

Epilogus. Peroratio Ancephaleoſis.

vidiſſet acceſſit ad ſenem & gratulatus morere dyagora inquit: non enim in cę lum aſcenſurus es magna hæc: & nimium fortaſſe græci putant vel tum potius putabant. Iſq; qui hoc Dyagoræ dixit permagnum exiſtimans patrem cū duobus filiis tris olympionicas vna ex domo prodire cunctari illum diutius in vita fortunæ obiectum inutile putabat ipſe ego autem tibi quidem quod ſatis eſſet paucis verbis vt mihi videbar reſponderam. Conceſſeras. n. nullo in malo mortuos eſſe ſed ob eam cauſam contendi vt plura dicerem quod in deſiderio & luctu hæc eſt conſolatio maxima. Noſtrum. n. & noſtra cauſa ſuſceptū dolorē modice ferre debemus ne & noſmetipſos amare videamur. Illa ſuſpitio intollerabili dolore cruciat ſi opinamur eos quibus orbati ſumus: eſſe cū aliquo ſenſu i his malis q̄bus vulgo opinant. Hāc excutere opinionē mihimet radicitus voluit eoq; ſui fortaſſe lōgior. A. Tu lōgior? non mihi q̄dem. Prior. n. pars oratiōis tue faciebat vt mori cupe

UVA. BHSC. IyR_246

bauimus in libello de felicitate. Ab oppido. Argos significat. Argiui enim erant & argis gesta res est: quæ ciuitas vt ait Liuius in medio græciæ sita est. Multiplex fuisse argos alibi explicauimus. Ad fanū. Ad tēplū iunonis: qđ distabat a ciuitate stadia qn q& q̄dragīta Oleo perunxerunt: oleū p membra & artus foris infusum vigorem facit & robur: vt inquit Plinius in. xxiii. de hoc fusus vberiusq; in tranquilli commentariis. A dea iunone: Mane inuentos mortuos: optimus hic obtigit Cleobi & bitonivitæ exitus: vt ait Herodotus: per quem deus iudicauit satius esse homini mori q̄ viuere. Trophonius & agamedes: horum mentio fit a Strabone libro nono: a quibus tēplum apollinis Delphici instatuatum fuisse demonstrat. Celebratum est oracultum trophonii a trophonio fatiloquo dictū olim enim diuinatores erant in precio: vt imperio & cælo digni iudicarentur: talis fuit amphiaraus: talis mopsus talis & triphonius. Vt præter cæteros diuinaret: deus diuinationis & fatidicus est apollo: qui ait apud Ouidium p me quod eritq; fuitq; estq; pater. De sileno fabella: narrant fabulæ & canit Ouidius silenum bacchi altorē ac nutricium a rusticis phrygibus captum ductumq; esse ad midam regem: qui eum missum faciēs alumno reddidit: bacchus gaudens altore recepto pro remuneratione concessit Midæ vt quicquid corpore contigisset id in aurum verteretur eruditi inter mi-

Oraculum trophonii

Silenū bacchi altor

rē. Posterior vt modo non nolle modo nō laborarē. Omni autē ratiōe illud certe perfectum est: vt mortem non ducerem in malis. M. num igitur etiam theatorum epilogum desideramus an iam hanc artē plane relinquimus. A. tu verò istam ne reliqueris quam semper ornasti; & quidem iure: illa enim si vere loqui volumus te ornauerat. sed q nā est iste epilogus habeo. n. audire q̄quid est. M. deorū immortaliū iudicia solent i scolis pferre de morte: necvero ea fingere ipsi: sed herodoto auctore alijsq; pluribus. Primū argiæ sacerdotis Cleobis & Biton filij prædicant. nota fabula est. Cum enim illā ad solēne & statutum sacrificium cnrru vehi ius esset satis longe ab oppido ad fanum morarē turq; iumēta: tunc iuuenes ij quos modo nominauit veste posita corpora per unxerunt: ac iugū accesserūt: ita sacerdos aduecta in fanū. Cū curus esset ductus a filijs precata a dea dicitur vt illis premiū daret pprietate: q̄ maximū homini dari posset ad eo post epulatos cū

UVA. BHSC. IyR_246

nistros bacchi enumerant tityros: satyros: & silenos. Non nasci optimum: Plinius in hanc sententiam itaq; multi extitere: qui non nasci optimum censerent aut q̃ ocissime aboleri. In cresphonte euripides: inter tragicos poetas

Cresphontes euripidis.

græcos ægregius est euripides vi & sermone: & sententiarum crebritate oratoribus comparandus. In cuius gloriam macedones apud quos sepultus erat predicauerunt hoc carmen nulla ætate tua o euripides monumenta peribunt: hic scripsit inter reliqua tragediã titulo cresphontem a nomine adolescentis: cuius in secundo rhetoricorum mentionem fieri obseruauimus vbi vsurpantur verba: vel euripidis ex cresphonte vel latini poetæ ab euripide mutuantis: quæ sunt hæc iniuria abs te afficior indigna pater. Nam si improbũ esse cresphontem existimabas cur me huius locabas nuptus. Sin est probus: cur talẽ inuita inuitum cogis relinquere. Nam nos do. verba euripidis ex tragedia cresphõte quibus ostenditur natales hominis lachrymis: obitus hilaritate esse prosequẽdos: secundum institutum thracũ.

Luctuosa puerperia Leta funera.

Apud quos vt Valerius solinusq; notificãt luctuosa sunt puerperia: læta funera. Narrat Herodotus in terpsichore trausos thraciæ populos hoc peculiariter factitasse: qui editon in lucem puero circunsidentes eum comploratione prosequuntur recensentes quascunq; necesse est illi: quod vitam ingressus sit perpeti humanas calamitates. Econtrario hominem facto functum per lusum atq; letitiam sepeliunt referentes q̃

matre adolescẽte somno se dedisse mane inuentos esse mortuos: simile precatione Trophonius & Agamedes vsi dicuntur: qui cum Apollini Delphis templum exedificassent. Venerantes deum petierunt mercedem non paruam quidam operis & laboris sui nihil certi: sed quod optimum homini. Quibus apollo se id daturum ostendit post eius diei diem tertium: qui vt illuxit mortui sunt reperti iudicauisse deum dicũt & eum quidem deum cui reliqui dij concessisset: vt præter cæteros diuinaret mortem esse optimum homini. Fertur etiã de sileno fabella quædam qui cum a Mida captus esset hoc ei muneris pro sua amissione dedisse scribitur. Docui se regem non nasci homini longe optimum esse: proximum autem q̃ primum mori. Qua est vsus sentẽtia in Cresphõte Euripides nam nos docebat cœtus celebrantes domũ lugere vbi esset aliquis in lucẽ editus humanæ variavitæ reputãtes mala. At qui labores morte finisset grauis hũc oẽs amicos laude & lætitia exequi. Simile qdã est i cõsola-

UVA. BHSC. IyR_246

malis liberatus. In omni sit felicitate: qđ nos quoq; singulari hoc versu cõplexi sumus hi vitæ erũnas deflent: hi funera plaudunt. In cõ. crã hunc. M. Tullius secutus est in consolatione filiæ: Solensis fuit habitus ĩ existimatione Homeri & Euripidis admirator. Mereret. Lugeret. In sieconãtium: nomẽ loci vbi diuinatio exercebatur puro legendum psychomantium: vt intelligatur locus vaticinii vbi fiebat maniũ euocatio ψυχη. n. aĩa & αμαητεια: diuinatio. Euchinous nomẽ filii cuius mortem mẹrebat pater. Laudationem mortis: Quinti. ĩ. iii. nã & sõni & mortis scriptæ laudes: quorũdam a medicis ciborum: Phauorinus philosophus scripsit laudationẽ quartanæ febris: multi quoq; non sophistẹ solũ: sed & philosophi adorati sunt tractare materias ĩopinabiles quas grẹci αδοξο ισυποθεσισ appellãt. Repetunt ab erichtheo: ĩ oratiõe pro festio ait mortẽ quã etiã virgines athenis regis opinor ericthei filiæ pro patria contẽpsisse dicuntur ego vir consularis tãtis rebus gestis timerẽ Erichthonius vulgo dictus & ad Eusebio: q ab Homero Erichthus vocatur

Codrum: historia codri ꝑuagatissima ẽ testimonio trogi Iustini: Valerii de quo Oratius. Codrus pro patria nõ timidus mori Augu. in. xviii summatim sic refert Codrus rex atheniẽsiũ: peloponẽsib⁹ eiusdem hostibus ciuitatis se interficiendum ignotus obielit & factum est hoc mõ eum prædicant: patriam liberasse. Responsum. n. acceperãt peloponnenses tũc de me se superaturos: si eorum regem nõ occidissent: fefellit ergo eos habitu pauperis apparẽdo. Et in suã necẽ ꝑ iurgia prouocãdo. Vnde ait Virg. Et iurgia codri: hunc atheniẽses: tanq̃ deum sacrificiorum honore coluerũt. Menecheus: luculentis versibus in. x. thebaidos copiose graphiceq; ꝑscribit Statius Papinius quẽadmodũ in bello the

Hi vitẹ erũnas deflẽt. Crantor. Psycomantium.

Materiẹ inopinabiles

Ericthei filiẹ.

Historia codri.

Menecheus amator patriæ.

tione Crantoris. Ait enim Termaneum quẽdam eleusium cũ grauiter filij mortem mœreret: venisse ĩ sicomantiũ quẹrentem quæ fuisset tãte calamitatis causa. huic tabelli tris huiusmodi versiculos datos. Ignaris homines in vita mentibus errant Euchinous potit̃ fatorum munere leto: sic fuit vtilius finiri ipsiq; tibiq;. his & talibus auctoribus vsi cõfirmãt causam rebus a dijs immortalibus iudicatã. Alcidamus quidam rhetor antiquus in primis nobilis scripsit etiã laudationem mortis quẹ cõstat ex enumeratione malorum humanorũ cui rõnes hæ/ qui exquisitius a philosophis colligunt̃/ defuerunt vbertas orationis non defuit. claræ vero mortes pro patria oppetitẹ non solum gloriosẹ retoribus sed etiam beatæ videri solent/ repetunt ab erichtheo cuius etiã filiẹ cupide mortẽ expetiuerunt pro vita ciuium. Codrum qui se in medios immisit hostis famulari veste/ ne posset agnosci si esset orna-

UVA. BHSC. IyR_246

bano: tiresia fatidicus dixit ad thebas liberandas deposci a fatis nouissimũ generis viperei: tunc menecheus creon is filius vitam deuouit pro patriæ salute sibiq; ferro mortem consciuit seq; super medias acies nondum ense remisso iecit & in sequos cadere est conatus achiuos. De hoc ait satyrographus q̃tum dilexit thebas si græcia vera menecheus. Lactãtius quoq; in tertio inquit: nam ille qui pro salute ciuium voluntariæ se neci obtulerunt: sicut thebis menecheus athenis codrus romæ curcius. Iphigenia: Iphianassam appellat lucretius: cuius sanguine ductores danaũ vẽtos placuerunt: qđ & Virgilius memorat: fabulæ tradũt suppositam fuisse a Diana ceruam in locũ virginis subductæ. Ad propriora: viciniora recentioraq;. Armodius & aristogiton: gręcia miro p̃conio celebrat armodium & aristogitonem tyrannicidas de qbus historia remotior hoc in loco referenda est scitu relatuq; non iniucunda. Armodius quidã athenis flore ętatis conspicuus: quem aristogiton amabat habebatq; in deliciis: de stupro appellatus ab hiparcho pisistrati filio rẽ detulit ad amatorem: qui protinus ad insidias conuersus ad destruendam pro virili parte tyrannidem hipparchus cum sollicitando armodium pellicere non posset cõtumelia huiusmodi p̃secutus est: sororẽ harmodii: q̃ in põpa sacrorũ canephora erat. i. cistifera: & ĩ canistro arcana mistica ferẽs sommonit a ministeri religioso veluti indignã ea dignitate: qđ ęgre ferens armodius: & ob armodiũ aristogiton cõspirauerunt in hipparchi necẽ operiẽtes diem festũ: quo panathenea: q̃ festiuitas solẽnis est celebrari ex ritu debebant: vbi dies festus aduenit forte accidit vt quidã ex cõiuratis cum hippia tyrãno hipparchi fratre familiater colloq̃ret. Ex quo suspicati rẽ palã factã esse euestigio portã introeũtes hipparchum adoriũtur occidũtq;: verũ in cõsulte & infęliciter: nã armodius statim mox aristogiton sunt interfecti: hunc immodũ propter amatoriam indignationem Cõtumeliãq; in armodii sororẽ impetus in hipparchũ pisistrati filium factus est: auctor Thucidides in. vi. hoc est qđ intelligi voluit Arist. in v. politicorũ scribẽs ob cõtumeliã sorori armodii illatã & ob ip̃m armodiũ

tu regio q̃ oraculum erat datum. si res interfectus esset victricis athenas fore. Menecheus vero non prętermittit/ qui oraculo ędito largitus est patrię suũ sanguinem Iphigenia aulide duci se immolandam iubet. vt hostiũ sanguis eliciat̃ suo veniunt idẽ ad ꝓpria Harmodius in ore & Aristogitõ: lacedęmonius Leonidas: thebanus Epaminundas vigent ita sunt multi quibus videmus aptabiles fuisse mortes cum gloria: quæ cũ ita sit magna tñ eloquentia est vtendum/ atq; ita velut superiore e loco concionãdum/ vt hoies mortem vel optare incipiant/ vel certe timere desistant nam si supremus ille dies non extinctionẽ sed cõmutationem affert loci: quid optabi-

Historia remotior de armodio & aristogitõe.

Canephora.

Panathenea.

UVA. BHSC. IyR_246

de stupro cōpellatum factū esse impetū inpisistratidas ab Armodio ꝓpter sororē: ab aristogitone pp armodiū Plato ī dialogo cui titulus est hipparchus: nōnihil a Thucidide Aristotele q̄ dissentit super hipparcho interēpto ab armodio & aristogitōe: quorū noīa: ne v nq̄ seruis indere liceret decreto publico atheniēses sanxerūt quoniā vt inqt Aulus Gel. nefas ducerēt noīa libertati patriæ deuota seruili contagio pollui: subdubitat Plinius ī atheniēses primi oīm armodio & aristogiton tyrānicidis publicæ posuerint statuas: hoc quoq; addamus vt lut auctarium: quod scortum nomine leena lyræ: cantu familiaris armodio & aristogitoni cōsilia eorum de tyrannicidio vsq; ad mortē excruciata a tyrannis nō prodidit quamobrē athenienses eā honore haberevolētes: ne tamē scortum celebrasse videretur simulachrum: animalis cuius nomen gerebat hoc est leenā fecerūt: atq; vt intelligeretur causa honoris in opere līguā addi ab artifice vetuerunt.

Pisistratidę

Ne seruis noīa inderentur

Pulchrum de leena.

lius. sin autem perimit ac delet omnino quid melius q̄ in melius vitæ laboribus obdormiscere. & ita cōniuentem sōno consopiri sempiterno? q̄ si fiat melior Enniꝰ quā Solōis oro. hic. n. noster. Nemo me lachrymis decoret iquit nec funera fletu faxit: at vero sapiēs ille. Mors mea ne careat lachrymis. linquamus amicis mœrorē: vt celebrēt funera cū gemitu. nos vero si quid tale acciderit vt a deo denūciatū videar vt exeamus e vita lęti & agētes grās pereamus. emittiq; nos e custodia & leuari vinclis arbitremur: vt aut in eternā: & plane in nostrā domū remigremus: aut omni sensu molestiaq; careamus: sin autem nihil denūciabit/ eo tñ simus aio vt horribilē eum diē aliꝭ nobis faustū putemus/ Nihilq; in malis ducamus quod sit vel a diꝭ immortalibus vel natura parēte oīm constitutū. Non enī temere/ nec fortuito sa

Vel optare: Si animi immortales migrant, in beatiora domicilia. Vel timere: si animi perimūtur delētur omnes sensus vna cum corpore. Conuiuentem. oculos claudētem super quo verbo plura in primo tranquilli commentario. Dixit. M. Tullius in oratione pro celio: proh dii immortales cur interdum conniuetis in hominum sceleribus maximis. Hic noster: Ennius. Sapiens ille: Solon de hoc supra diximus. Vt a deo denunciatum: Sicut socrati factum est veluti denunciatio a deo: siue cuius permissu hinc migrandum non est. Remigremus: Si immortalis est anima: vt vnde orta est illuc reuertatur. Eum diem: Scilicet mortis quem Seneca vocat decretorium: ad quem ait nō timide componor: quo remotis strophis ac fucis de me iudicaturus sum vtrum loquar fortia an sen-

Hora mortis decreto ria.

Natura parēs rerum.

UVA. BHSC. IyR_246

tiam. Natura parente omnium plinius vbiq; naturam parentē rerū omnium appellat. Sati ꝓgeniti: Exāclauiſſet: Exhauſiſſet toleraſſetq; : ſup quo verbo plura in commētariis apuleianis q ꝓpe diē edentur. Velis paſſis idem ociſſimo curſu & feſtinata celeritate tranſaltio ſumpta a nauigantibus: qui velis expanſis ac plenis portum ſubeunt volitātes: paſſa vela dicimus expē ſa: diſtenta explicata vento tumētia: ac plena a verbo pando paſſum veteres dixiſ

Vela Paſſa

Capillus Paſſus

ſe non panſum & expaſſum nō expanſum. A. gelius ſeruiuſq; teſtantur: capillo paſſo eſſe mulieres dicuntur quaſi porrecto & expanſo & paſſis manibus diximus: qđ ſignificat diductis atq; diſtentis. Plautus dixit diſpeſſis manibus ꝓ eo qđ diſpaſſis diſtentiſq;. Tertullianus tamē opanſum velut dixit pro opaſſo & extento. Idem expāſos inquit vngulæ fodiant cruces ſuſpendant: pro exporrectis & diſtētis. Reflātibus ventis: perſtat in eadem nauigatione trāſlatiōe: ꝓſpero. n. flatu vētorū: q ſecundi dicuntur: ad portus ꝓuenimus optotos: reflātibus vero longe reiicimur a portu. Reflare. n. eſt retro & incōtrariū flare: quod noxium eſt cupiētibus appellare ad portū. Idem in officiis conſimiliter magnā inquit eſſe fortunæ vim in vtramq; partem quis neſcit. Nam & cum proſpero flatu eius vtimur ad exitus peruenimus optatos & cum reflauerit affligimur. Quod omnibus neceſſe: maximum ſolatium eſt inquit Seneca cogitare id ſibi accidiſſe: quod ante ſe paſſi ſūt omneſq; paſſuri. Et ideo videtur rerū natura: quod grauiſſimum fecit commune feciſſe: vt crudelitatem fati conſolaretur æqualitas. Item in epiſtolis moralibus: quis inquit queri poteſt in ea conditione ſe eſſe in qua nemo nō eſt. Cludamus ergo hāc queſtionē illa ſentētia ex diuerſis notabili. Mors miſera non eſt. Aditus ad mortem eſt miſer.

Diſpeſſis manibus

pānſum

Reflare

Grauiſſimū cōmune

ti & creati ſumus: ſed profecto ſuit quę dam vis quę generi conſuleret humano: nec id gigneret aut alteret. Quod cum exanclauiſſet omnes labores/tum incideret in mortis malum ſempiternū portum potius paratum nobis & profugium putemus/quo vtinam velis paſſis peruehi liceat. Si enim reflantibus ventis reiſciemur/tamen eodem paulo tardius referamur; neceſſe eſt. Qđ autē omnibus neceſſe eſt id ne miſerum eſſe vni poteſt? habes epilogū ne quid præ termiſſum aut relictum putes. A. Ego vero: & quidem fecit etiam iſte me epilogus firmiorem. M. Optime inquem. ſed nunc quidem valitudini tribuamus aliquid. Cras autē & quot dies erimus in tuſculano agamus hæc & ea potiſſimum/quæ leuationem habeant ægritudinum/formidinum/cupiditatū/qui oī e philoſophia eſt fructus vberrimus.

UVA. BHSC. IyR_246

Secũde quæstionis Tusculanæ commentarius.

Eoptolemus. Cum philosophia animorum medela sit Sollicitudinum expultrix: cupiditatum debellatrix: merito philosophandum est: & intemperanter in philosophiæ liquores ingurgitandum cuius cratera quanto crebrior: quantoq; meratior est tanto proprior fit ad animi sanitatem quod secutus. Mar. Tullius improbat neoptolemũ enniānum: qui ita ait: philosophandum est paucis nam omnino haud placet cuius versus atq; sententiæ apuleius & gellius meminerunt. Nihil agens: in hac sententiam est ille Trusiculus: dic mihi quid melius desidiosus agã. Non paucis vt ille. Au. Gellius. Enniani neoptolemi cõ filio vtendum est: qui gustandum de philosophia censet non in eam ingurgitandum. Neoptolemi vt tũ erat: Neoptolemus græcovocabulo nouus miles significatur: quo nomine dictus est pyrrhus achyllis filius: quem a colore come rubentis pyrrumno minari autumat seruius. Ennius purrum q̃ pyrrhum dicere malebat. Pauca sepe prosunt: quantulicunq; pgressus in disciplinis ingenuis non parum prosunt. Quod vitari non potest mors cũctis mortalibus quasi tantalo saxum semper impendet: cuius metus funditus humanam vitã perturbat: nec vllam esse voluptatem liquidam puramq; relinquit vt ait Lucretius. Popularis illa facultas: summi oratoris est: summum oratorem populo videri: vnde ait Mar. Tullius in bruto se non dicturum quod antigenidas dixerit: mihi cane & mutis: sed mihi cane & populo vultq;

Cratera philosophia.

Ennianus Neoptolemeus

Neoptolemus nouus miles.

Mihi cane & populo

k.iij.

Marci Tullij Ciceronis Tusculanarum quęstionum. Liber Secundus

EOptolemeus quidem apud Enniũ philosophari sibi ait necesse esse/sed pauci. Nam omnino haud placere. Ego autem bruto necesse quidẽ mihi esse arbitror philosophari. Nã qd possuz p̃sertim nihil agens agere melius: sed non paucis vt ille. Difficile enī est in philosophia pauca esse ei nota cui non sint aut pleraq; aut oīa/nam nec pauca nisi e multis eligi possunt/nec q̃ pauca percipit non idem reliqua eodẽ studio persequẽtur. sed in vita tñ occupata/atq; vt neoptolemi tũ erat militari pauca ipsa multuz sæpe prosunt: & ferunt fructus sed non tantos. quanti ex vniuersa philosophia percipi possint/tñ eos quibus aliqua ex parte interdum aut cupiditate aut ęgritudine/aut metu liberemur. Velut ex disputatiõe/quę mihi nuper habita est in tusculano magna videbaī mortis effecta contẽptio quę non minimũ valet

UVA. BHSC. IyR_246

eloquentiam suam populo probari: & enim necesse est: qui ita dicat vt multitudine probetur eundem doctis probari. Idem in oratore eloquentiam appellat popularem. Nisi quod imitari: zeuxis picturæ in qua sibi placuerat subscripsit versum in hanc sententiam: inuisurum sibi aliquem facilius q̃ imitaturū.

Ieiunitatem: taxat eos qui cum granditatem Ciceronis & illam beatissimam ac inimitabilem vbertatem imitari non possent: genus impos dicendi & ieiunum sequebantur dum se attenuate limate: presse atticorum more dicere existimarēt: oratorū enim bonorum duo genera sunt: vnum attenuate pressecq; altera sublate ampleq; dicentium sed cauenda est presso illi oratori: vt precipit Cicero in bruto inopia & ieiunitas.

Oratorum bonorum genera

Attici oratores

Genus atticorū: antiqua oratorum diuisio fuit inter atticos & asiaticos: ex quibus attici pressi limati emuncti habebantur: nihil inane aut redundans ferētes. Contra asii inflati tumidi ac iactatores. Mox tertium genus adiecerunt Rhodii Rhodium: quod velut medium esse atq; ex vtroq; mixtum voluerūt. Neq; enim oratores attice presse: neq; asiane sunt abundantes: optimū autem genus esse atticorum nemo īficiatur: de quo Quīctilianus Cicero & ceteri latis multa. Nunc. Mar. Tullius taxat illuditq; eos: qui dum volunt videri pressi & limitati instar atticorum fiunt ieiuni aridi & exangues: & quod cōsequens pro ridiculis repudiantur: subrepunt enim pro virtutibus vitia proximitate fallentia. Adiutore populo: nunq̃ volui inquit Seneca populo placere: nā quæ: ego scio non probat populus quæ probat populus ego nescio. Paucis iudicibus: sententia oratiua est. Contentus paucis lectoribus: pluris enim est testimonium vnius eruditi: quam sexcētorum ineruditorum. Dixit Mar. Tullius ad animum metu liberandum. Nā qui id quod vitari non potest: metuit: is viuere animo quieto nullo modo potest sed qui non modo quia necesse est mori: verumetiam quia nihil habet mors quod sit horrendum mortem non timet: magnum is sibi præsidium ad beatam vitam comparat. Quanquam non sumus ignari multos studiose contra esse dicturos: q̃ vitare nullo modo possumus: nisi nihil omnino scriberemus. & enim si orationes: quas non multitudinis iudicio probari volebamus: popularis est enim illa facultas: & effectus eloquentiæ est audiētium approbatio: sed si reperiebantur nonnulli qui nihil laudarent: nisi q̃ se imitari posse confiderent: quiq; sperandi sibi eundem pe ne dicendi finem proponerant: & cum obruerētur copia sentētiarū atq; verborum ieiunitatem & famē se male quam vbertatē & copiam dicerent: vnde erat

VVA. BHSC. IyR_246

sibi vnicum cantonem esse pro cētum milibus. Et antimachus poeta cum eū legentem omnes præter platonē reliquissent legam inquit nihilominus: plato.n.mihi vnus instar est omnium. Democritus quoq; ait vnus mihi pro populo est. Et populus pro vno bene & ille quisquis fuit qui dixit satis sunt mihi pauci: satis est vnus satis est nullus: quin etiam epicurus: cum vni ex consectaneis studiorum suorum scriberet hæc ego inquit non multis sed tibi: satis.n.magnum altera letri theatrū sumus. Diuus Hieronymus in epistola ad marcellā sic scriptum reliquit: eruditis contētus auribus nō magnopere cures qd imperitorū de īgenio tuo rumusculi iactitent subscribit huic sētētię illd quoq; epigrāmatarii poetę Me iuuat raris auribus placere. Vniuersā.s. philosophiā cuius multa sūt mēbra. Scdo: fauēte & cōprobāte. Vel si ea: partē philosophie moralē significat q̄ peculiariter tractauit: vel dogma academicorū: cuius sectæ sectator & consectaneus fuit. M.Tul. Respōdimus ī hortēsio: de hoc sic meminit libro prīo de finibus: q̄q̄ philosophię eqdē vitupatoribus satis respōsū est eo libro: quo a nobis philosophia defēsa & collaudata est cū esset culpata & vitupata ab hortēsio: diu August.lib.viii.cōfessionum tradit se excitatū esse vndeuigesimo etatis anno ad studia sapientię ac philosophię lecto cicerōis hortēsio. Idē libro de btā vita. Ego īqt abusq; vndeuigesimo anno ætatis meę: postq̄ ī scola rhetoris librū illū ciceronis: q hortēsius vocatur accepi tāto amore philosophiæ succensus sum: vt statim ad eā me ferre meditarer. In academicis: Cicero villā habuit quā vocabat academiam: ab exemplo platonicæ academiæ: vbi composuit volumina eiusdem nominis in qua & monumentum sibi instaurauerat. In his autem academicis libris disputationem per dialogum inducit cū. M.Varrone: quē omniū facile acutissimum: & sine vlla dubitatiōe doctissimū noīat vbi mitto p̄conio M.Varronis doctrinā predicat. Iā lāguēti græcię priscis temporibus græcia

Dictū antimachi

Dictū epicuri

exortum genus atticorum/his ipsis qui id sequi se profitebantur ignotum qui iam conticuere pene ab ipso foro irrisi quod futurum putamus cum adiutore populo quo vtebamur antea/nunc minime nos vti posse videamus/est enim philosophia paucis contenta iudicibus multitudinem consulto ipsa fugiens. eiq; ipsi & suspecta & inuisa/vt vel si quis vniuersam velit vituperare secundo id populo possit facere/vel si ea quę nos maxime sequimur conetur inuādere magna habere possit auxilia reliquorum philosophorum disciplinis/nos autem vniuersæ philosophiæ vituperatoribus respondimus in hortensio. Pro academia autem quæ dicenda erant satis accurate in academicis quattuor libris explicata arbitramur. Tamen

August incepit philosophari lecto hortensio

Academici cice.

UVA. BHSC. IyR_246

Dictū apollini.

disciplinis multarum artium fuit florentissimæ: quæ ætate M. Tulli iam languescens decoquebat. Sicut reliquas transtulerūt: Apollonius rethor græcus cum aliquando Ciceronē audiuisset græce declamantē: diu tacitus & ex admiratione cōticuit: mox erupit in hæc verba te nempe Cicero & laudo & admiror: sed græcorum fortunæ me miseret cum videam eruditionem & eloquētiam: quę sola nobis bonorum relicta erant per te romam trāsferri. Venit ad sūmum Ita Oratius: Venimus ad summum fortunæ pingimus atq; psallimus & luctamur achiuis doctius vnctis.

Venimus ad summū.

Quod natura fert: naturaliter quęcumq; peruenerunt ad summum incrementum: paulopost corruāt necesse est: Nā vt inquit decenter vereq; Lucanus: In se magna ruunt: letis hūc numina rebus crescē di posuere modum: & vt ait Seneca laborant magna fastigia: aliubi quoq; inquit: quicquid ad summū venit ad exitum prope est. Omnia vt Salustii verbis vtar orta occidūt aucta senescunt. Quasi addicti & consecrati: Tertulianus consecraneos appellat: sidonius confectaneos: qui consecrati sunt & quasi a mancipati vni sectæ: inueniuntur autē tales cōplusculi: qui se penitus adduxerūt sectæ doctoris vt ne digitum quidē trāsuersum ab eius doctrina discedant: vt etiam ea defendāt cōstantiæ causa: quæ tamen nō probant: quo circa illi magis laudandi sunt: qui nulli sectæ sunt addicti. Sed ex omni secta eligunt quæ maxime probabilia eē videātur: talis fuit Ma. Tullius: talis oratius: qui ait Nullius adductius iurare ī verba magistri quo me cūq; rapit tempestas deferor hospes. Quintilianus in tertio. Neq; enim inquit me cuiq; sectæ velut quadam superstitione imbutus addixi: Et re. si. per. laus tantum abest vt scribi contra nos nolumus. vt id etiam maxime optemus. si ipsa enim græcia philosophia tanto ī honore nūq; fuisset. nisi doctissimorum cōtentionibus dissensionibusq; viguisset. quāobrem hortor omnes qui facere id possūt: vt huius quoq; generis laudem iam languenti græciæ ripiant. & perferant in hāc vrbem sicut reliquas omnes quę quidē erant expetende studio atq; industria sua maiores nostri transtulerunt. atq; oratorum quidem laus ita ducta ab humili venit ad summum vt iā quod nam fert ī omnibus fere sene scat rebus: breuiq; tempore ad nihilum ventura videatur. philosophia nascatur latinis quidem litteris ex his temporibus eamq; nos adiuuemus. nosq; ipos refelli redarguiq; patiamur. quod hi ferunt animo iniquo. qui certi cæteris quibusdam destinatisq; sententijs quasi addicti & consecrati sunt eaq; necessitate constricti. vt etiam quæ non probare soleant:

Summa ad exitū pderant.

Consecraneum.

Cōsectanei

UVA. BHSC. IyR_246

probi perindeq; eruditi viri hęc est vt refellat sine ptinacia: & patiatur refelli sine iracundia differentium inter se reprehensiones vt ait idē in primo de finibus non sunt vituparande. Madelicta cōtumeliæ. Tum iracūdiæ cōtinentes concertationesq; in disputando ptinaces indignæ philosophia mihi videri solēt. Refellere autem est refutare: & redarguere falsitatem: & vt ait Donatus arguendo falsum ostēdere: pertinacia a ptendendo dicta In vituperationē cadit: cum in eo pertēdimus ī quo ptendi nō debet vt docet. M. Varro: Acius in myrmidonibus pertinacē iquit nihil moror: pertinaciam indocti possīdēt ait nonius pertinatiam semper esse malarum rerum: cuius sententiæ reclamant testimonia scriptorum classicorum: vt Senecæ qui libro vlti mo de beneficis. vincit inqt malos ptinax bonitas: vt Liuii qui sic scribit. Vicit tamē omnia pertinax virtus. Hæc stu. philosophię. Bibliotecis: legata biblioteca querunt iuriscōsulti vtrum armariū solum an libri quoq; cōtineantur. Nam & locum significari bibliothecam testatur Vlpianus & armarium: sicuti dicimus eboream bibliothecā emit: alias libros sicuti dicimus bibliothecā emisse. Itaq; legata bibliotheca libri & interdū armaria debentur: q̄ plericq; bibliothecas appellāt latinæ librariā vocant: Aulus Gellius: forte in libraria ego & lucius paulus poeta vir memoria nostra doctissimus cōsideramus: bibliothecæ ex pręcepto victruuii ad orientem spectare debent vsus enim librorū matutinū expostulat lumen. Idem in bibliothecis libri putrescunt. Nāq; quęcūq; ad meridiē & occidentem spectant a tineis & humore vitiantur. Et pallore volumina corrūpuntur. Multitudo infinita: Legimus apud scriptores idoneos ptolomeos ęgypti reges habuisse bibliothecas: in quibus fuerunt a ad millia ferme voluminum septingenta milia. Differendi elegātia in multis doctrina rerum est: quibus disputandi nitor & loquendi splēdor deest. Neq; distinctæ: Insulsus & pinde ridiculus scriptor merito iudicari potest: qui ptiteatur se neq; distinctæ scri-

Refellere quid.
Pertinacia.
Pertinax virtus
Biblioteca.
Libraria.

ea cogantur constantiæ causa defende re. Nos qui sequimur ꝓbabilia / nec vltra q̄ id quod verisimile occurrerit progredi possumus / & refellere sine ptinatia & refelli sine iracūdia parati sumus. quod si hæc studia traducta erūt ad nostros. ne bibliothecis quidē grecis egebimus / in quibus multitudo infinita librorum est propter eorum multitudinē qui scripserūt eadē enim dicunt a: multis ex quo libros omnia referserunt qd accidet etiam nostris si ad hæc studia plures cōfluxerint sed si possumus eos excitemus qui liberaliter eruditi adhibita etiā differendi elegātia ratione / & via philosophandi. Est enī quodam genus eorum / qui se philosophos appellari volunt: quorum dicunt esse latini sane multi libri / quos nō contēno quidē:

UVA. BHSC. IyR_246

Albinus catone reprẽsus.

bere: neq; distributione vti scire. Et tamen scribere velit: cum melius fuisset omnino tacere: quã insciti am ꝓfiteri Vnde in vituperationem catonianam iuste meritoq; incidit Albinus: qui scribens res romanas oratione græca in eius historiæ principio scriptũ relibuit ad hanc sentẽtiam: neminẽ succensere sibi cõuenire si quid in his libris parum cõposite aut minus eleganter scriptum forte: qđ græca oratio ab hoie romano alieniſſima esset: q̃ cum legisset Cato. næ vt inquit albine nimiũ nugator es: cum maluisti culpã de præcari: q̃ culpa carere. quiste oro ppulit vt id cõmitteres qđ priusq̃ faceres peteres vt ignoretur. Lectionẽ negligo: Laus cõsumati scriptoris illa amplissima est: vt prosit doctrina. Delectet elegegãtia cũ alterũ sine altero truncum sit & mutilũ. Hinc illud Oratianũ: oẽ tulit punctũ: qui miscuit vtile dulci: lectorẽ delectando pariterq; monendo.

Næ nugatores.

Doctrina cũ elegãtia.

Aut nõ approbant: q̃ Platonici nõ sũt: quis nõ ꝓbent dogmata Platonis tamẽ non inuiti legunt platonica volumina: ꝓpter elegantiã singulari doctrina coniunctã. Epicurũ & Metrodorũ: hic epicuri discipulus fuit: qui cum a præceptore sapiẽs appellaretur repudiare noluit tantũ beneficium. Nec ipsi: De se modeste loquitur & pudenter: omnis enim sui indecora iactatio ẽ. Dicendi exercitatio: cõtradicendo refellendo: cõtraria diserendo potissimũ vrtas elucescit: & ingenium fit vegetius viuidiusq; & lĩgua exercitatior vberiorq;. Nostra memoria philo: Mar. Tul. se totum tradidit philoni academiæ principi vt ipse in bruto testatur admirabili quodã ad philosophiã studio cõcitatus cũ ille in bello mithridatico

Indecora sui iactatio.

quippe quos nũq̃ legerim. sed quia ꝓfitẽt ipsi illi qui eos scribũt/ se neq; distincte neq; distribute. neq; eleganter. neq; ornate scribere lectionem sine vlla delectatione neglĩgo. Quid eni dicãt & qđ sentiãt hi qui sunt ab ea disciplina/ nẽo mediocriter qdẽ doctus ignorat. Quãobrem qm̃ quemadmodũ dicãt ipsi nõ laborãt cur legendi sint. nisi ipsi inter se qui idẽ sentiunt/ ego nõ intelligo. Nam et Platonẽ reliquosq; socraticos/ & deiceps eos qui ab his ꝓfecti sunt/ legunt oẽs etiã: qui illa aut non approbãt aut nõ studiosissime cõsectant. Epicurum autẽ & Metrodorum nõ fere ꝑter suos quisquã in manu sumit. sic hos latinos hi soli legũt: qui illa recte dici putãt. Nobis autẽ videt quicquid litteris mãdet: id commẽdari oĩm eruditorũ lectione decere. nec si ipsi minus cõsequi possumus/ ideirco minus id ita faciẽdum esse sentimus. Itaq; mihi semper peripateticorũ academiæq; consuetudo de oĩbus rebus in cõtrarias partes disserendi nõ ob eam causam solum placuit. qđ aliter non posset/ quid in vnaquaq; re veriſſ-

UVA. BHSC. IyR_246

domo profugisset romāq; venisset. Antiochus discipulus contra philonē doctorē suū librum edidit disserēs cōtra academicos cui operam quoq;. M. Tullius se dedisse refert. Rethorum p̄cepta. hoc ab Aristotele peripateticorū pricipe factitatū est qui tēpus matutinū dabat exercēdis acroamaticis: ita enim vocātur cōmentationes Aristotelice ī quibus philosophia remotior subtilior agitabatur vespertinum vero tp̄s dabat rhetoricis meditationibus q̄ exoterica. i. extraria noīabat matutinā exercitationē appellat εωφινον περιπατον. i. dilucularia ambulationē: alteram vespertinam Δειλινον idem poperidianā vtroq;. n. tp̄e ambulās disserebat. Dictioni: arti oratoriæ Dicere. n. oratorū ꝓpriū est. Dictio oratoris Oratio: ī primo de oratore ait. L. Crassus sunt ad popularē sensum accōmodata oīa genera huius forēsis nostrę dictionis. Post meridiē: hīc post meridianæ siue pomeridianę scholę dicūtur. Quin. ī. iii. refert qđ post meridianis scolis Arist. artē aratoriā cępit: Cicero libentius dici: pomeredianū q̄ post meredianū. Ambulantibus: more Aristotelico: ille enim περιπετον. i. ambulās disserebat: vnde ꝑipatetici noīati. Nimis cupidū vitæ p̄ceptum senecę saluberrimū est monētis: ne nimis amemus vitam: ne nimis opibus græcę φιλοξωος dicitur nimis cupidus vitæ. Fortes fortuna: Terentianū est ex phormiōę: te aduigilare ęquum: fortes fortuna adiuuat: vbi exposuit: Donatus παροιμοιον esse hoc ē prouerbiabile. Virgilius pro fortes dixit audētes illo hemistichio. Audiētes fortuna iuuat tibullus quoq; vt amasius poeta dat veneri: qđ fortunę est: sic. n. decēter inq̄t audēdū est: fortes adiuuat ipsa venus. Liuius for-

Antiochus cōtra philonem magistrum.

Acroamatica.

Exoterica.

Pomeridiana ābulatio

Pomeridianæ schole.

Philozous Fortuna fortes iuuat

mile esset inueniri/ sed etiam ꝙ esset ea maxima dicendi exercitatio: qua princeps vsus est Aristoteles: deinde eū qui secuti sunt nostra autē memoria Phyloquem nos frequenter audiuimus/ instituit alio tempore rhetorū pręcepta tradere. alio philosophorū/ ad quā nos cōsuetudinem a familiaribus nr̄is adducti in tusculano/ quod datū est tēporis nobis: in eo cōsumpsimus Itaq; cum ante meridiem dictioni operā dedissemus: sicut pridie feceramus post meridiē ī academiā descendimus. In qua disputationem habitam nō quasi narrātes exponimus/ sed eisdē fere verbis vt actū disputatūq; est. Est igit̄/ ambulantibus ad hunc modū sermo ille nobis institutus/ & a tali quodā inductus exordio. A. dici nō potest: quā sim hesterna disputatione tua delectatus vel potius adiutus & si enī mihi conscius sum/ nunquā me nimis cupidum fuisse vitę/ tamen obijciebatur interdū animo metus quidam & dolor cogitandi/ fore aliquando finē huius lucis/ & amissionē oīm vitę com-

UVA. BHSC. IyR_246

Ratio. tes fortunam adiuuare aiebant. Ratio: quid est inquit Seneca ratio: nisi naturæ imitatio: Sequitur enim ratio naturam: & bonum sine ratione nullū est & virtus non aliud q̄ recta ratio est. Humana despicientem: In hanc sentētiam est illud a Papinio platum in polii laudatione. Spemq; metūq; domas vitio sublimior omni et mox paulo. Celsa tu mētis ab arce despicis errantes humanaq; gaudia rides. Quotus quisq; philosophorum: Lactantius qui melius esse ait ciuiliter: q̄ philosophice viuere: qui philosophiam tollit phōs oppugnat. In eos libro tertio institutionū sic inuehitur. Nam si qs mores philosophorum diligēter inquirat: inueniet ira cūdos: cupidos: libidinosos: arrogātes: pteruos: & sub obtentu sapientię sua vitia celātes: domi faciētes ea q̄ in scolis arguissent. Post hanc acerrimā phōrum crimination ē inibi statī hęc Ciceronis verba subnectit: Nepos quoq; Cornelius ad Ciceronem ita scribit: tantū abest vt ego magistrā esse putē vitę philosophiā beatęq; vitæ pfetricem: vt nullis magis existimē opus eē magistros viuēdi quā pluriscq; qui in ea disputāda versantur: & profecto multi hoc tēpore tales obābulant caperato supcilio ac frōte corrugata: & vt inquit ille obstipo capite figētes lumine terrā: qui foris sunt Catones: intus sardanapali: quos cū videas haud dubie cērseas sanctos esse & castos: verū sub habitu ouiū lupi delitescūt: & vt olim macrobiorū ęthiopū rex scite dixit: Dolosi hoīes dolosa vestimēta: hi sunt qui pleno vētre de ieiuniis disputāt: ī pbastulo tristes domi dissoluti: q alienas papulas obseruāt. Inter cutibus ipsi vitiis madētes: q simplices mortaliū mētes circūueniūt: q ipostura faciūt mulierculis supstitiosis: q̄ id genus hoībus subdolis. s. & vaferrimis crudelitatē suā addixerunt: illud vicissim irsusurātes: en aiam & mentē cū qua dii nocte loquūtur: libuit ex indignatiōe paulū porare ī palliata decipula: & ex occasiōe stomachū meum digerere aduersus istos pseudo phōs: vel quod verus est pseudo religiosos: qd enim aliud sunt quā ficti adūbratiq; religiosi: sub quo noīe maxima ī pleriscq; vitia cōtegun-

Lactātius ī phōs.

Hippocratis piratio.

Dolosa vestimenta.

Pseudo philosophi.

modorum. hoc genere molestiæ sic mihi crede sū liberatus: vt nihil minus curandū putem. M. minime mirū id quidem nā efficit hoc philosophia medet animis/ inanes sollicitudines detrahit/ cupiditatibus liberat: pellit timores/ sed hęc eius vis non idem potest apud omnes: tamen valet multum cū est idoneā complexa naturam/ fortes enim nō mo do fortuna adiuuat. vt est in vetere puerbio: sed multo magis ratio/ quæ quibusdam quasi pręceptis confirmat vim fortitudinis. te natura excelsum quendam videlicet & altum & humana despicientem genuit itaq; facile in animo forti contra mortem habita insedit ora tio. Sed hæc eadem num censes apud eos ipsos valere nisi admodum/ paucos/ a quibus inuēta disputata conscri-

UVA. BHSC. IyR_246

tur: qui vt in fabula esopia est αλλα μελεγουσι αλλα δε πραττουσι alia quidem dicunt: alia autem faciunt. Sed iam domum repedandū est & ad institutum redeundum. Quotus quisq; Vetus eleganscq locutio per interrogationem pro eo qđ est quot sunt & ad paucitatem refertur: vt quotus quisq; studet: id est quot studēt. i. quam pauci sunt qui studeāt. Mar. Tullius in oratione pro plancio quotus quisq; iuris peritus ē. Quotus quisq; disertus est. Sed legem vitæ: Seneca philosophiā dixit esse vitæ regulam & legē honeste beneq; viuendi. Decretis suis pareat quę græci dogmata vocāt: nostri mō decreta modo scita mō placita appellant vt Seneca. Apuleius. Cicero pdiderūt scribit Laertius Diogenes sectā philosophorū nullā constare posse sine decretis siue dogmatibus. Ad de qđ artes liberales habent decreta sua non tantū pręcepta: sicut medicīa. Itaq; est alia hippocratis secta alia Asclepiadis: alia themisonis. Præterea nulla ars. contēplatiua sine decretis suis est. Plī. frequēter placita appellat: vt illud ex libro secundo babiloniorum placita motus terræ hiatusq; & cætera omnia vi syderum existimant fieri.

Pseudo religiosi. Quotus quisq. Lex vitæ dogmata. Decreta Placita Decreta medicine.

pta sunt? Quotus enim quisq; philosophorū inuenitur qui sit ita moratus ita animo ac vita cōstitutus vt ratio postulat qui disciplinam suam nō ostentationem scientiæ sed legē vitę putet? Quisq; obtemperet ipsi sibi & decretis suis pareat. videre licet alios tāta leuitate & iactatione, his vt fuerit non didicisse melius, alios pecuniæ cupidos, glorię nonnullos multos libidinum seruos, vt cum eorū vita mirabiliter pugnet oratio. qđ quidem mihi videtur esse turpissimum, vt enim si grammaticū se professus quispiam barbare loquatur autem si absur-

Idem magorum placita appellat: Glorię nonnullos: Hieronymus ad Pamachium: philosophus inquit gloriæ animal & popularis auræ atq; rumorum venale mancipium Pugnet oratio: talis hominibus vere philosophantibus debet esse vita: qualis oratio: vt cū moribus verba cōcordent: ne a labiis animus dissideat: quod in hippocritis notamus: qui vt inquit ille. Curios simulāt & bacchanalia viuūt: & devirtute loquuti clunē agitant. Lactantius. Qui docent tantum, nec faciunt ipsi præceptis suis detrahunt pondus: & est incongruens non in pectore sed in labiis habere bonitatē. Ioannes chrysostomus tales accusans bene inquit docēdo & male viuēdo deum instruis quomodo te debeat condēnare: philosophia enim tam ad benedicendum quā ad bene uiuendum repta est: quā isti cōtaminant dum benedicēdo male viuūt & verbis decoris obuoluunt vitia sordentia: stat Seneca defensor philosophorum ac philosophiæ acerrimus: qui libro ad galionem de vita beata. Alter inquit loqueris aliter viuis hoc per malignissima capita Et optimo cuiq; inimicissima Platoni obiectum est obiectum epicuro: obiectum zenon: Omnes enim isti dicebant: non quēadmodum ipsi vixerunt: sed quēadmodum viuendum

Phūs glorię mancipium.

Talis vita qualis oratio.

Qui bene docent & male viuūt.

UVA. BHSC. IyR_246

esset: Idem tamen libro epistolarum vnde vigesimo iudicat nullos pe⁹s me reri de omnibus mortalibus: q̄ qui aliter viuūt: q̄ viuendum esse p̄cipiunt. Quispiam barbare: grāmaticus: qui latinitatis norma est: & regulā loquēdi p̄fitetur: maxīe peccat si barbarissimū facit aut solecismū: q̄ vitia sūt latinitatis. Seneca libro epistolarū. xv. grāmaticus īquit nō erubescit si solecismū sciens facit. Erubescet si nescies. Hoc turpior: tanto. In

Ars vitæ phia.

rōne vitę: Seneca in hac arte viuendi turpior volentiū cul pa est. Artem vitæ: Phiam: q̄ est ars recte vitę agēdę: q̄ est lex bene viuendi: vel recta viuendi rō: vel regula vitę. Nihil. n. p̄desse: abiiciēda est in quit Lactan. oīs phia: sed rethorici doctores vitiosum argumētationis genus esse dicunt rē ex vitio hoīs vituperare: vt si quis doctrinā ex alicuius docti vitiis reprehendat: sic enim medicina videri

Nō īprobā das artes ob artificē malum.

posset vituperabilis. Cū multi medicorū egrotos p̄ insciētiam occidāt. Et vt ait elegan ter Iulius firmicus in primo matheseos si interrogāti imperitus p̄fessor falsa respondit: nō mathesis sed hoīs fallax ac temeraria notetur in scientia. Ipa suapte natura.

Seges

Quinti. in scdo sic refert terrę nullam fertilitatē habenti nihil optimus agricola p̄fuerit: E terra vbere aliquid etiā nullo colente nascetur: at in solo fecūdo: plus: cultor: q̄ ip sa p se bonitas soli efficiet. Segetem dici tradit. M. Varro q̄d aratū sed nec dū satum est: prisci deā colebāt nomie

Segetia dea An malum dolor.

segetiā vt letas faceret segetes. Dolore existimo: propositio scdę quęstionis Tusculanæ a discipulo siue Attico fit dolorē esse maximū malorū: quā statī subnexuat magister ex dogmate stoicorū ostēdēs de canatis qui se velit habere musicū: hoc turpior sit quod in eo ipso peccet cuius p̄fitetur scientiā: sic philosophus in ratione vitę peccans: hoc turpior est q̄ & ī officio cuius magister esse vult: labitur. Artēq; vitę professus delinquit in vita. A. nonne verendum igit. si est ita vt dicis ne philosophiā falsa gloria exomnes. Quod est enim maius argumentum nihil eā p̄desse: quam quosdā p̄fectos philosophos turpiter viuere. M. Nullum vero id quidē argumentū est. nā yt agri non oēs frugiferi sunt qui coluntur: falsumq; illud ac improbe. Et si in segetē sūt deteriorem datę fruges tñ ipse suapte natura enitent: sic animi nō omnes culti fructum ferent. Atq; vt in eodem simili versēr. yt ager q̄is fertilis sine cultura fructuosus esse nō potest: sic sine doctrina animus. Ita est vtraq; res vna sine altera debilis. Cultura autē animi philosophia est: quę extrahit vitia radicitus. & p̄parat animos ad satus accipiendos. ea quæ mūndat his: & vt ita dicam serit quæ adulta fructus vbe

UVA. BHSC. IyR_246

dedecus maius malum esse q̄ sit dolor: stoici.n.nihil p̄ter dedecus i malis dicunt: sicut nihil in bonis p̄ter virtutē. Dolorem dicūt asperum quidem esse. molestum: odiosum cōtra naturam difficilem tolleratu sed quia nulla sit i dolore nec fraus nec improbitas: nec malitia: nec culpa nec turpitudo nō esse illud malū.

Excipiēdus dolor: Calicraticas classis laconicę p̄fectus apud arginussas insulas mori maluit q̄ fugere existimās dedecus fugęq; turpitudinē esse deteriorē morte. Aristippus nō dubitauit: Cū cōtrariorū cōtraria sint cōsequētia si voluptas est summū bonū: cōsequens est vt dolor sit summū malum. Et ita Eudoxus arguētabatur dicēs voluptatem p se expetendam esse vt summū bonū: idq; ex cōtrario patere. Dolorē.n.p seipm eē fugiēdū: qđ & Arist. i. x. ethicorū copiose cōmemorat. Aristippus aūt cyrenaicus phūs Socratis discipul⁹ assertior fuit voluptatis. In ea sūmū bonū ponēs: & ecōtrario dolorē sūmū malū eē decernēs: a quo cyrenaicorū phōrum secta deflexit: q voluptatē lenē motū Dolorē asperū motū appellāt ob hoc dixit Ora. Nūc in aristipi furti p̄ceptare labor. Diuus quoq; Hiero. i inuectiua cōtra garulū detractor est ait pcul Epicurus: longe Aristippus subulci nō aderunt: fęta scropha nō grūniret: idē scribēs cōtra Iouī. nūq; nos inqt aristippi multitudo terebit. Erat huic igeniū facile loco tpi psonis accōmodatū. Iōq; platonē dixisse tradūt soli Aristippo & clamydē & pannū fere datū est qđ luculenter expressit Oratius illo versu: Omnis Aristippum decuit status

Cōtrariorū ecōtraria cō sequentia.

Ab Aristippo Cyrenaici.

rimos ferant? Agamus igit vt cœpimus. Dic si vis de quo disputari velis. A. dolorem existimo maximū malorum omnium. M. etiā ne maius quā dedecus? A. nō audeo id dicere quidē/ & me puđet tam cito de sententia esse deiectum M. magis esset pudendū/ si in sententia pmaneres. Quid.n.minus est dignum quā tibi quicquā peius videri dedecore: flagitio turpitudine? quę vt effugias/ quis est nō modo non recusandus/ sed vltro appetēdus/ subeūdus excipiēdus dolor. A. ita prorsus existimo quare nō sit sane summū malū dolor. Malum est certe. M. vides ne igit quātum breuiter admonitus de doloris terrore deieceris A. video plane. sed plus desidero. M Experiar equidē sed magna res est. animoq; mihi opus ē nō repugnāte. A. habebis id quidē vt.n. heri feci/ sic nūc rationē quo ea me cūq; ducet/ sequar. M. primū igitur de imbecillitate multorū: & de variis disciplinis philosophorum loquar quorū princeps & auctoritate & antiquitate socraticus: Aristippus non dubitauit dolorem summū malū dicere. De hinc eneruatam. ad hanc mulie-

UVA. BHSC. IyR_246

& color & res dicere ſolebat nullo impedimento eſſe ad bene viuendum lautiorem victum: fuit alter Ariſtippus huiuſce Ariſtippi nepos ex filia metrodidactos dictus quaſi a matre doctus. Epicurus: Et hic philoſophus fuit voluptarius vnde ducta ſecta epicureorum: qui ſummum bonum in voluptate collocant: hinc feſtiuiter ait Mar. Tullius in epiſtola ad papirium petum. In epi

Epicuri ſecta copioſiſſima.

curi nos aduerſarii noſtri caſtra coniecimus hæc ſecta ſectatores habet infinitos vt pote delicata & amabilis: cū homines illuc libentiſſime concurrant vbi audiunt laudare voluptatem querentes libidinibus ſuis patrociniū aliquod ac velamentum. Sidonius apollinaris de epicureis philoſophis ſic ait: aſt epicureos eliminat vndiq; virtus. Rhodius Hieronymus. Huius meminit. Seneca & alibi Mar. Tullius: q libro de finibus ſecūdo refert Hieronymo Rhodio finē videri ſummi boni nihil dolere: græce dicitur ἀηδαλγησία latine: indolentia de quo a nobis ſcriptū eſt in libello de felicitate. Præterzenonē Hic conditor fuit ſtoicæ ſectæ: q in portico docebat q̄ græco vocabulo στωα nuncupatur. Ex quo ſtoici dicti: qui ab ipſius nomine zenoni quoq; appellātur. Ariſtonē pirhonē horū exploſa iampridem doctrina eſt: qui omnia exequabant a pirhone pirhonii philoſophi dicti: quos græco cognomento ſcepticos appellant: id ferme ſignificat quaſi quæſtores & conſideratores: ſemper enim in quærendo conſiderandoq; ſunt: ac ne videre quidem plane quicq̄ neq; audire ſeſe putant: omniumq; rerum veritatem incomprehenſibilem ſibi videri aiunt. Malum illud quidem: Stoici dolorem malum non eſſe ita argumentantur: quod malum eſt nocet deteriorem facit. Dolor deteriorem non facit: ergo malum non eſt dolor. Verum. Cicero dolorem malum quidem eſſe cōcedit vt peripateticus academicuſq; ſed ſummum negat. Cum dedecus & flagitia dolore peiora ſint. Eſt autem ſenſus: indecorum eſſe ſi philoſophia aſſeueraret dolorem eſſe ſummum malum: quod generoſa natura citra doctrinā reſpuit & recuſat. Quod huic officio: percenſet incōmoda: quę ſequęrentur ſi dolorē ſummum malum concederetur. Inde. n. fieret vt nemo cui hoc perſuaſum eſſet: vellet vllum officium capeſcere: vllum etiam maximum decus ornamentumq; adipiſci cum

Indolētia.

Stoicia porticu.

Pirhonii philoſophi. Sceptici.

bremq; ſentiam ſatis docilem ſe epicurus præbuit. Hunc poſt rhodius Hieronymus dolore vacare ſummum bonū duxit: tantum in dolore duxit mali. Cæteri præter Zenonem ariſtonem pyrronem idem fere. A. Quomodo tu? M. malum illud quidem: ſed alia peiora. Ergo id quod natura ipſa & quædam generoſa virtus ſtatim reſpuit: ne dolorem ſummum malum dicere oppoſito. q; dedecore ſententia depellere in eo magiſtra vitæ tot ſæcula permaneret philoſophia: quod huic officium quæ laus: quod decus erit tanti: quod adipiſci cū dolore corporis velit. qui dolorē

UVA. BHSC. IyR_246

dolore corporis. Et econtrario vt effugeret dolorem nullam ignominiā turpitudinem q̄ recuſaret. Cum tamen quotidie videamus viros generoſos malle honeſte occumbere q̄ turpiter fungere adeo dedecus cauendum eſſe cenſent. Et quis eſt cui non poſſit verſiculus eſt publii mimographi dignus ſcitu: dignuſq̄ memoratu: cuius accidere poteſt q̄d cuiq̄ poteſt. Metrodorus: de hoc ſupra diximus: quem Epicurus ſapiētem appellauit. Corpus bene conſtitutum: quod recentiores medici barbare magis q̄ latine dicunt bene complexionatum: hoc latini eleganter appellant bene conſtitutum: a quibus cōſtitutio corporis dicitur ipſa complexio. hiſdem fere verbis hāc ſententiam metrodori taxat Cicero in ſecundo de finibus ſic ſcribens: ipſe enim metrodorus beatum deſcribit his fere verbis. Cum corpus bene conſtitutum ſit & ſit exploratum ita futurum: an id exploratū cuiq̄ poteſt eſſe: quō ſeſe habiturum ſit corpus: nō dico ad annum ſed adveſperā Dolor igitur ſummum malū metuetur ſemper etiam ſi nō aderit. Iam. n. adeſſe poterit. Si vtatur ſapiens. Quaſi exiſtimauit Epicurus futuros tā plumbeos: tam ſaxeos: tam ſtupentes vt crederent: ſapientem ſi vratur: ſi in tauro phalaridis crucietur dicturum id ſuaue eſſe incredibile. n. vt inquit Seneca videtur aliquem in ſummis cruciatibus poſitū dicere beatus ſum. Magna me hercule laus: ſatis inquit magna laude dignus foret ſapiens ſi in cruciatibus ac tormentis non ſuccumberet: quod ad fortitudinem pertinet: dicere autem ſuaue eſt cruciati: ad dementiam pertinet. Per quem iurauit: Quia dixerat me hercule quod iuſiurandum per herculem ſignificat: q erumnas animo inuicto exclamauit: magiſq̄ vicit labores: q̄ a laboribus vincetur. Cicero in oratore: magis me probat hercule q̄ me hercules. Aſpero & duro ironicos legendum: cum a contrario ſenſu intelligi velit homini voluptatio & dedicatio non conuenire ſententiam tam atrocē. In phalaridis tauro:

Dedecus cauendum

Cōplexionatum.

Cōſtitutū.

Cōſtitutio. Cōplexio.

In metrodorum.

ſummum malum ſibi eſſe perſuaſerit. Contraq̄ quam porro quis ignominiā quam turpitudinem non pertulerit vt effugiat dolorem ſi id ſummum malū eſſe decreuerit. Quis autem non miſer non modo: tunc cum premetur ſummis doloribus ſi in his eſt ſummum malum ſed etiam cum ſciet id ſibi poſſe euenire: & quis eſt cui nō poſſit: ita fit vt omnino nemo poſſit eſſe beatus. Metrodorus quippe eum perfecte putat beatū cui corpus bene conſtitutum ſit & exploratum ita ſemper fore. Quis autem eſt iſte cui id exploratum poſſit eſſe. Epicurus vero ea dicit: vt mihi quidem riſus captare videatur. Affirmat enim quodam loco ſi vtatur ſapiens: ſi crucietur: expectas fortaſſe dum dicat patietur perferet: non ſuccumbet. Magna me hercule laus & eo ipſo per quē iu-

UVA. BHSC. IyR_246

Taur⁹ phalaridis.

inter cruciatus asperrimos tormentaq; tyranica: famigeratus est phalaridis taurus æneus: quo homines inclusi igne subdito mugiebant: cuius artificem per illum nemo laudat: vtpote seniorem ipso phalaride: qui prius expertus est cruciatum iustissima seuitia. Neq; enim vt inquit Ouidius. Lex iustior vlla est: quam necis artifices arte perire sua. De tauro phalaridis Pli. in. xxxiiii Oui. in tristibus phalaris in epistolis & cæteri omnes meminerunt. In phalaride inqt Seneca in secundo de ira erat feritas: cui non verbera lacerationeſq; in vltionem petebātur: sed in voluptatem. Illi ipsi: Stoicos designat q̄ quis negent dolorem esse malum: quia nulla sit in eo turpitudo tamen asperum: odiosum: cō tra naturam: difficilē toleratu esse dicunt. Hic: scilicet epicurus. Quibus epicurus voluptatem: dum censet epicurus sapiētem in tauro phalaridis dicturum id suaue esse. Idem tribuere videtur dolori: quod voluptati: hoc enim voluptatis ꝓpriū est vt suauis dicatur vt ī voluptate positi dicamus quā suaue est. In lectulo: scilicet quā suaue est. Vt letetur. Videtur letari dolore sapiēs: si ī tauro phalaridis tortus dicit id suaue esse. Aspice philoctetā: Philoctetes peantis filius Herculis comes succēdit pyrā: qua Hercules in monte Oeta hoiem exuit. In gratiā sagittarū: quas hydrę felle tinctas ei hercules reliqt. Postea troiano bello respōsum est sagittis Herculis opus esse ad troię expugnationē inuētus itaq; philoctetes cū duceretur ad bellum vnius sagitte casu vulneratus ē pedē: quo sepulchrū herculaneū indicauerat: cuius insanabilis vulneris. Cū putorē greci ferre nō possent: apd lēnon insulā sublatis sagittis philoctā reliq̄t. Vbi cruciatu ipatibili affectus gemebat: Vlyxes apd Ouidiū sua-

rauí hercule digna. sed epicuro homini aspero & duro nō hoc satis: in phalaridis tauro si erit dicet quam suaue est hoc: quam hoc non curo: suaue etiā asparum est si non est amarum. At id quidem illi ipsi dolorem malum esse negant non solent dicere cuiquam suaue esse cruciari. Asperū difficile odiosum contra naturam dicunt nec tamen malum. Hic qui solum hoc malum dicit: & malorum omnium extremum: sapientem censent id suaue dicturum. Ego a te non postulo vt dolorem eisdem verbis afficias quibus epicurus voluptatem homo vt scis voluptarius. Illa dixerit sane idem in phalaridis tauro quod si esset in lectulo: ego tantam vim non tribuo sapienti: & contra dolorem si forte in perferendo officij satis est vt lætetur etiam non postulo. Tristis enim res est sine dubio: aspera amara inimica naturæ ad patiendum tolerādumq;

UVA. BHSC. IyR_246

ſſe ſe ĩ iudicio fatetur philoctetę vt ſe ſubtraheret belli vięq; labori tẽtaretq; feros reqe leuire dolores: q poſtea cũ horrore vulneris ſui ad patriã redire noluiſſet venit ĩ italiã vbi petiliã ciuitatẽ cõdidit: de q̃ Virg. Parua philoctetę ſubnixa petilia muro: turrinorũ quoq; vrbẽ ĩ italia cõdidiſſe philoctetã hiſtorici pdiderũt. De hoc ſcriptæ ſunt tragediæ quibus inducitur philoctetes

difficilis. Aſpice philoctetam cui credẽdum eſt gementi: ipſum enim herculem viderat in Oeta: magnitudine dolorum eiulantem. Nihil igitur hunc virum ſagittæ quas ab hercule acceperat tum conſolabãtur: cum e viperino morſu venę viſcerum veneno imbutæ tetros cruciatus cierent itaq; exclamat auxilium expetens mori cupiens. Heu quis ſalſis fluctibus mandet me ex ſublimi vertice ſaxi lamiam abſumor. confícit animam vis vulneris. vlceris æſtus Difficile dictu videtur eum non in malo eſſe & magno quidem qui ita clamare cogatur. Sed videamus Herculẽ ipſum: qui tum dolore frangebatur cum ĩmortalitatẽ ipſa morte querebat: quas hic voces apd ſophoclẽ ĩ trachinis edit. Cui cum Deianira ſanguine cẽtauri tinctæ occiſores ferarum. Tum dolore frangebatur: apud Ouidium & Senecam inducitur Hercules eiulans: furens: gemens: ex dolore ac cruciatu: quem faciebat tunica interula ab vxore per lycam puerum miſſa. Nam trahit illa cutem fedumq; relatu aut heret membris fruſtra tẽtata reuelli: aut laceros artus & grandia detegit oſſa. Sophocles tragici cothurni apud græcos princeps tragediam ſcripſit dolores herculis mortemq; erumnoſam continẽtem: cui titulum fecit thrachina a ciuitate theſaliæ: quæ heraclea ab hercule in ſaxo lẽnio gemebũdus & eiulãs ex magnitudine dolorũ: quos ex ictu ſagittæ ppetiebatur. In oeta nomẽ eſt mõtis theſſalici: a quo Hercules oeteus inſcribitur Seneca tragediavbi locum pyram appellant: quod ibi mortale corpus Herculis crematũ ſit: vbi heleborum optimum naſcebatur auctores Plinius & theophraſtus. Viperino morſu. Verba ſunt tragici poetæ ex tragedia philoctetę: quorum verborum itidem meminit libro ſecundo de finibus: ſignificat autẽ ſagittas tinctas ſanguine viperino hoceſt hydrę lernææ: quo vulnus mortiferum & irremediabile infligebatur. Auctor diodorus. Tetros cruciatus cient: aſperos & impatibiles cruciatus commouent. Heu qui ſalſis: Verba ex tragedia philoctetę. Ex vertice ſaxi ſaxum lẽnion ſignificat quod eiulatu philocteteo: queſtu: gemitu fremitibus reſonando mutum flebiles voces referebat. Iacuit autem philoctetes decimum annum in ſpelunca ſaxi lennii. Conficit: necat' perimit. Virgilius nunc vulnus acerbum conficit: Inde confectores di-

Pyra ĩ oeta

Sophocles in thrachinis.

UVA. BHSC. IyR_246

cognominata est: quam sophocles in ea tragedia phithioticam noiauit tanq; ditioni phithiotarum subiectam: hinc ab Ouidio trachinius dictus Ceix cōiunx alcyones greci trachina vocant aspera: vnde teracinā quasi trachinā ab asperis dici antumat. Strabo. Centauri: nesci: notissima est fabulosa historia. Tunicam induisset: hinc scitum est illud Valerii in epistola ad ruffinū: deianira: quem debuit vestire interula vestiuit interitu. Exanclato: exausto erumnis cruciatibusq; debilitato. Eurystheus: hic imparauit herculi xii. certamina subeunda: quibus consumatis fieret immortalis: quas erumnas herculis vocant: ait Iuno apud Senecā q̄ fera Eurysthei tyrāni iussa violento queant nocere iuueni: hic ad marathonem i bello aduersus Herculis filios fertur occubuisse: cuius caput corinthi sepultū nomē indidit loco: nam Euristhei caput appellatur. Oenei po.e. Dianyra vxor herculis ſignificatur filia ænei calydoniorum regis. Pulmonū veteres pluraliter tantum pulmones dicebant: sicut et ceruices. Plautus in curgulione. pulmones distrahuntur: cruciatur iecur: libro tamen quarto rhetoricorum p figuram itellectus vnum a pluribus intelligi demonstrat cū sic dicitur: atrox calamitas pectore mærore pulsabat: hanelās eximis pulmonibus præ cura spiritus ducebatur: hic enim vnus pulmo & vnum pectus intelligitur: a pulmone ouis pulmonaria dicta est a Columela laborans morbo pulmonis: quem greco vocabulo pneumonicum et peripneumaticum appellāt: qui acutus morbus est vt docet celsus. Extabuit: tabo et corrupto sanguine cōputruit. Peste textili: veneno letifero quod tunica textili cōtinetur. nixilis dicitur vestis: quę nectitur: textilis quę texitur. Lucretius. Nexilis an te fuit vestis q̄ textile tegmen. Terra edita: terrigenæ dicti sunt gigantes: qa editi terra sunt quos Hercules in italia debellauit ad cāpum phlegreum: vbi mons vesbius est flammiuomus: idē bello giganteo pro diis fortissime depugnauit multisq; gigātum interfectis maximam gloriam adeptus. tūc iuppiter herculem dionysiumq; olympios appellauit: quo cognomine: dignatus est eos potissimum deos: qui sibi in gigantomachia suppetias auxilia res tu-

Aſpreta.

Trachina aſpera

Euryſtheus

Pulmones.

Pulmonaria.

Pneumonicus.

Nexilis Veſtis Textilis

Veſbius flāmiuomus.

Dii olympii.

ctam tunicam induſſet/ inhęſiſſetq; ea viſceribus/ ait ille. O multa dictu grauia perpeſſu aſpera/ quę corpore exanclato atq; animo ptuli. nec mihi Iunonis terror implacabilis nec tantum inuexit tristis Euryſtheus mali. quantum vna vecors Oenei partu edita. hęc me irretiuit veſte furiali inſcium/ quę lateri inherēs morſu lacerat viſcera. vrgēſq; grauiter pulmonum haurit ſpiritus. Iam decolorem ſanguinem omnē exorbuit ſic corpus clade horribili abſumptū extabuit ipſe illigatus peſte interimor textilli. Hos non hoſtilis dextra: nō terra edita moles gigantium non biformato impetu centaurus ictus corpori infixit meo. Non graia vis non barbara vlla imma-

UVA. BHSC. IyR_246

lissent:gigãtes aũt tradũt ex terra genitos ppter corporũ ingẽtẽ molẽ:quos ob id diuus August.vocabulo nõ illiberali staturosos appellat.Hos ictus:hęc vulnera & cruciatus.Cẽtaurus:Cẽtauros ab hercule victos interfectosq; memorat Diodorus & poetę cõcinũt:hĩc illud herculis preconiũ apud maronẽ. Tu nubigenas inuictæ bimẽbres:hyleũq; pholũq; manu.Tu creſia mactus p

Staturoſi. Centauri vnde. Nubigenę.

nitas non sæua terri gens relegata vltimis: quas peragrans vndiq; omnem hinc feritatem expuli/ sed fœminea vi fœminea interimor manu. O/nate vere hoc nomen vsurpas patri.Ne me occidentem matris superet charitas.Huc arripe ad me manibus abstractam pis/ iam cernam me ne an illam potiorem putes.Perge aude nate illa cryma:patris pestibus miserere.Gentes/nostras flebunt miserias:heu virginalẽ me ore ploratum edere:quem vidit nemo vlli ingemiscente malo:sic fœminata virtus afflictu occidit.Accede nate.assiste/miserandum aspice euisceratum corpus

digia.Dicti autẽ sunt cẽtauri vt grammatici interpretatur ἀπὸ τοῦ κεντεῖν:qa furẽtem taurorũ gregẽ telis cõ fecerũt existimati sunt biformes & bimẽbres:qavt historici tradũt primi eqtate cęperũt:nominãtur vnde bigenæ:quasi filii nubis: ppterea qđ in castello habitauerũt noie nephele:grẽco aũt vocabulo νεφέλη dicitur nubes.Cẽtaurus autẽ ἐνικῶς .i. singulariter dixit p cẽtauri:qđ eloquutiõis genus ornat orationem vt ait Quĩtilianus estq; oratoribus ac poetis frequẽs.T .Liuius sic dicit.Romanus pliovictor cũ romanos vicisse significat Virgilius medioq; ex hoste recepi.Quas peragrãs:Hercules ab apuleio dictus est lustrator orbis:purgator ferarũ:dormitor gentiũ:q terras peragrauit:qui ob virtutes in cęlũ ascitus est.De quo Dion satis multa ĩ libro de regno.

Lustrator orbis.

Fęmina manu:turpe est viro forti:& pudibũdũ mori manu fęminea:apũd Senecam ita lamentatur dirus:o nobis pudor:o turpe fatum:fęmina herculeæ necis auctor feretur.O nate:Ilus dicebatur filius herculis & deianirę:quem hercules rogat vt pluris faciat charitatem paternam q̃ maternam.Effęminatam:emolita:eneruata.Afflictu vulnere & attactu tabifici veneni:flictum dixerunt veteres:quod nos afflictum.Silius.Galea horrida flictu aduersæ arde scit Gralex.Celestium sator:iuppiter:qui est hominum sator atq; deorũ.Anxiferi vertices:turbines vertigineſq; ferentes anxietatem & angorem.Vortices.n.dicuntur contorti venti ac rotari:a quibus fit:qui typhon vocatur.i. vibratus.Vortice vt inquit Apuleius in cosmographia torquetur humus arida:& ab imo erigitur ad summum.Ventus auctore Seneca libro.v.quæstionum naturalium aliquo promõtorio repercussus atq; in se volutatus facit vortiẽ: qui circumactus & eundem ambiens locum:ac seipsa vertigine concitãs vertigo vocatur.Docet Quinti.in.xiii.verticem dici contortam in se aquam: vel quicquid aliud similiter vertitur.Item propter fluxum capillorum pars

Ilus filius herculis. Flictus.

Vortices. Typhon.

UVA. BHSC. IyR_246

Vertices dolorum. Anxiferi. Tori. Torosus. Excetra. Echidna. Hydra. Lerna malorum erimāthius Triceps. Cerberus. Vnde cerberus dictus.

summa capitis dicitur vertex itaq; vertices dolorum eleganti translatione dicti p vertigine rationeq; q̄ in doloribus circūagit lancinatq; p̄cordia. Anxiferos quasi angorē anxietatēq; ferentes optimo epitheteo appellat. Lacertorū tori. Seneca in hercule oeteo: mēbra & herculeos toros vrit lues nescio q̄ toros appellamus pulpā carnis musculosam in qua inest robur & valētia: vnde torosus deriuatur: scribit columela: parandos esse boues nouellos ceruice lōga & torosa. Tori quoq; in herbis esse dicūtur p decorā trāslationē A. Plinio inula torosior dicta q toros idētidem nominat in plātis: Præsu: pśura. Excetra hydrā latini excetrā vocāt q̄ vno ceso capite tria excrescebant. Plautus in psa cū excetra cū anteo deluctari mauelim q̄ cum amore græco vocabulo dicitur echidna: q̄ apā latinos vsitatum est. Ouidius pars quota lerneæ serpēs eris vnus echidnæ. Scribit diodorus herculē debellasse hydrā nō solum ferro sed etiam flāmis: adhibito iolao: qui incisam ceruicē ardente face euestigio inurere: cōstat scām historicos hydrā i lerna argiuorū palude extitisse aquas euomētē: q̄ vastabāt vicinas ciuitates i quo vno meatu clauso multi erūpebāt: q̄ hercules vidēs loca ipsa exussit: & sic aquę meatus clausit nā tphya. ἀπὸ τοῦ ὑδατος. i. ab aqua nomē accepit. Refert Srabo diuulgatum esse puerbium: q̄ est lerna malorū ob facta in eo loco purgamina: i quo hydrā stabulasse fabulantur. Plato q̄ annotatu dignum est: asserit reuthydemo hydram fuisse callidissimam sophistria: cui p̄ter sapientiam pro vno sermonis capite amputato multa repullulabant. Afflixit manū: centauros qui bicorpores biformesq; fuerunt sua se dextra mactasse significat. Alii de gerione intelligūt quē tricorporē fuisse ferunt de quo poeta. Et forma tricorporis vmbræ. Erimathiam beluam: erimanthus mons archadiæ est: vbi fuit aper ferocissimus vastator agrorum quē ea solertia vicit hercules: vt viuum sup humeros ad euristeū: deferret: quo cōspecto euristheus. In æreo se vase abscondit: a poetis erimanthia pestis nuncupatur. Vastificam cuncta vastantē. & vasta ac desolata facientem. Tricipitē canē: cerberū significat: quē Hercules ab inferis traxit ad superos: cuius rei hæc ratio est: quia omnes cupiditates & cuncta vitia terrena cōtempsit ac dormuit. Nā cerberus est terra: q̄ est cōsumptrix eorū: vnde & cerberus dictus: quasi κρεοβόρος. i. carnē vorās: historici tra-

lacerati patris. Vidēte cuncti díj: tuq; cęlestium sator iace obsecro in me vim coruscam fulminis: nunc nūc dolorum anxiferi torquent vertices nunc serpit ardor. O ante victrices manus o pectora/o terga/o lacertorum tori/nostro ne pressu quondam nemæus leo frendens efflauit grauiter extremum halitum: hæc dextra lernam terram mactata excetra placauit? hæc bicorporem afflixit manum? Erimāthiam hæc vastificam abiecit beluam: hæc & tartarea tenebrica abstractum plaga tricipitem eduxit hydra generatum canem. Hęc intere-

UVA. BHSC. IyR_246.

dunt ōrcum regem molossorum habuisse canem ingentis magnitudinis nomine cerberum: qui pyrithoum interemit. Draconem: vulgata fabula est hesperides puellas hortos habuisse nemore aurifero precioso: vbi erat draco custos puigil mala aurea vigilanter obseruans: quem interfecit Hercules pomaq; aurea retulit eurystheo. Pli. & Soli. Draconem interpretantur fuisse estuarium maris meatu flexuoso instar draconis: qđ hortos hesperidum amplectebatur: vbi præter oleastros alid nihil ex narrato illo aurifero nemore extare prodiderunt. M. Varro p mala aurea hesperidum oues significari dicit: quas hercules ex africa in græciā exportauerit: ea. n. sua voce greci appellāt mala apd quos μηλον. i. malū significat ouē & pomum: hinc melotę dictę vestes ex pellibus ouium: cōfectæ qua dictione vtuntur ecclesiastici. Diodorus in. v. biblic: hece asserūt inquit quidam pecudum greges exquisita pulchritudine hesperides habuisse: quæ ob decorem a pomis aureis dictæ sint: quē admodum & venerē ob ægregiam formam auream appellant: non nulli eas pecudes colore auro simili fuisse volunt eoq; hoc appellatas nomine: horti hesperidum. Mala aurea Oues. Melotæ.

mit tortu multiplicabili draconem: auriferam obtutu obseruantem arborem. Multa alia victrix nostra lustrauit manus: nec quisq; e nostris spolia cœpit laudibus. Possumus ne nos contemnere dolorem, cum ipsum Herculem tam intoleranter dolere videamus. Veniat Aeschilus non poeta tantum: sed pythagoreus. sic enim accepimus quomodo fert apud eum prometheus dolorē: quem excepit ob furtum lemnium. vnde ignis lucet mortalibus clam diuisus. eum prometheus doctus clepsisse dolo: pœnasq; ioui fato expandisse su-

alii ob charitatē aurea fuisse prodiderūt. Draconē vero extitisse: pastores q̄ instar draconū puigiles latrocinia ppulsabāt ac greges custodiebāt. Possumus nenos hactenus relata sunt carmina sophoclis laticitate donauit. M. Tullius Veniat eschilus: tragedias primus ī lucē eschilus prodidit sublimis & gravis & grādiloquus sæpe vsq; ad vitiū: quē aq̄la interemit cui ingeniū: testudines raptas frāgere ex sublimi iaciendo: fuit hic si Oratio crēdimus repertor palle vestis & psone. Philostratus tradit ab eschilo ornatos esse histriones vestibus herū & heroinarū: ex quo parēs tragediæ dictus est: & ī Dionysium. i. li beralibus inuocatur. Prometheus dolorē: tragedia eschili est nomine prometheus: cuius meminit Plutarchus ī pōpeio sic scribēs apud eschilū liberatus ab hercule prometheus īqt. Inuisi patris hoc mihi dulce est dignus: de prometheo inuulgata fabula est: a quo mythici fabulātur Iouē deceptum subduxisse ignē mortalibus: ne carnis vsus vtilis hoibus eū coqui nō posset. Prometheū autē solitū insidiari ignē mortalibus astu restituisse: deuenit. n. ad iouis ignē ethereum: eoq; in ferulā coniecto abiit lætus vt volare non currere videretur. Ex quo in ludis institutum fuit: vt inqt higinus vt cursores lāpadem iactarēt

Eschilus. Mors eschi Prometheꝰ eschili. Cursores tedíferi.

UVA. BHSC. IyR_246

prometheo Furtū lēniū Lennia. Clepere Cleptum Arpagare De titanib⁹ Titan. Titania. Cōpedes saturni.

ob quam causam indignatus iuppiter prometheum in caucaso scythie mōtē fer rea catena religauit ad saxum: cui adhita est aquila: quæ assidue renascētia so cinora exesset: quam hercules dicitur iterfecisse ictu sagittæ existimatur pme theus ppter mirā ingenii excellētiā homines finxisse: quia vt inquit Lactan tius. Simulachrū hominū primus de molli luto formauit: ab eoq; nata plasti ce est. Scribit Plato in pthagora: prometheū subripuisse Vulcani mineruæq; ar tifi cio sam cū igne sapientiā: eā hoīm generi largitū. Atq; ita sapiētiā hoies esse cōsecu tos. Ob furtū lēniū: ob ignē furto subductum: quē poetice furtū lēniū appellat: quoniā lēno insula colitur Vulcanus deus ignis. Vnde & lēnius ador dicitur a poetis: a lēno te terrima q̄q; facinora apd̄ græ cos lēnia appellātur. Ex facinore qd̄ memorat Herodo tus. Et ex scelere fęminarū q̄ viros suos interemerunt. Sa piētiam quoq; vulcani subri puit cū igne. Ignis lucet mor talibus: scribit Pli. pyrodē ex scilicet primū igne inuenisse: quē asseruare in ferula docuit prometheus. Clepūisse: furto subduxisse subtraxisseq;. Cle

premo. Has igitur pœnas pendens af fixus ad caucasum hæc dicit. Titanū soboles sotia nostri sanguinis generata cælo: Aspicite religatum asperis vinctū saxis: nauem vt horrisono fręta nocte pauentes timidi adnectunt nautæ: sa turnius me sic infixit Iuppiter. Iouisq; numen mulcibris absciuit manus. Hos ille cuneos fabrica fideli inserens per rupit artus: qua miser solertia transuer beratus castrū hoc furiarū incolo. Iam

pere. n. est furari tractū a κλεπτω verbo græco: vnde cleptū furto subtractū. Seneca opponit ac se tegmine ingenti clepit. Liuius si quis clepūt ne populo scelus est: neue cui cleptū erit. Plautus. Rape clepe: harpaga: vbi arpagare si gnificat rapere: alibi aurū arpagatū dixit p raptū. Titanum soboles: Verba eschili: q̄ latina fecit. M. Cicero: q̄ dicūtur a prometheo affllixo ad caucasum quē alligatū ad trigīta milia annorū eschilus prodidit. Ideo autē titanas ap pellat: quia ipse soboles fuit titanū. Tradūt titanas fuisse sex fratres & quīq; sorores a titea matre dictos vt auctor est Diodorus ex quibus vnus fuit sape tus pater prometheī: hipperiō quoq; ex numero titanū est: qui solis ac lunę stel larūq; motus obseruasse primus fertur. Ideoq; solis pares & astrorū traditus: hinc sol titā Luna titania a poetis dicūtur. Virg. dixit. Titaniaq; astra. Refert sacra historia saturnū a titanibus fuisse cōprēsum victūq; cōpedibus ex quo cōpeditus colitur: & cōpedes saturno dicatæ. Papinius i silius. Saturnus mi hi cōpede exoluta. Martialis. Saturne tibi cōpedes annulos priores. Seruius enarrās illud ex sexto æneidos: hic genus antiquū terræ titania pubes: sic re fert: ferūt fabulę titanas ab irata cōtra deos terra i eius vltionē creatos vnde & titanes dicti sunt: απο τησ τισεως. i. ab vltione. Generata cælo: quidā tra dūt ex cælo & terra pgenitos esse titanas: alii ex vno curetū & matre titea. Sa cra historia narrat Saturnum & titanē fratres de regno disceptasse. Muleibris adsciuit manus: Lametatur Iouē vsum esse & ope & opa vulcani fabrili: ad ar-

UVA. BHSC. IyR_246

tus cuneis figēdos. Vulcanum autem dici mulciberem: nullus ignorat vel a mulcēdovt Donatus & macrobius sentiūt qđ omnia mulceat: idest molliat. Vincat domet ignis potentia: vel a mutilando: quod ob claudicatē sit mutilatus ac debilis: alii a mulctādo deducunt. Semidocti grāmatistæ doctorem minutum triualemq; sequuti mulciberum & mulciberi enunciant: pinde ac

Mulciber vnde

tertio me quoq; funesto die tristi aduolatu aduncis lacerēs vnguibus/ Iouis satelles pastu dilaniat fero. tū iecore opimo sarta & saciata affatim clangorē fundit vastum/ & sublime adulans pinata cauda nostrum adulat sanguinem cum vero adesum, inflatur, renouatum est iecur tū rursus tetros auida se ad pastus refert, sic hunc custodem mœsti cruciatus alo: qui me perenni viuū fœdat miseria, nāq; vt videtis vinclis constrictus Iouis arcere nequeo diram volucrem a pectore/ sic me ipe viduus pestes excipio auxias/ amore mortis terminum inquirens mali/ sed longe a leto numine

Mulciberis non mulciberi.

nomen secundi ordinis: cum mulciberem: & mulciberis & per cōtractionem mulcibris dicere debeamus cum sit tertii ordinis: qđ & Priscianus ostēdit. Ouidius. Mulciberis capti marsq; venusq; dolis.

Tertio quoq; die: quolibet quocūq; die tertio. i. alternis diebus Propertius. Vix decimo admitor nunc ego quoq; die. Iouis satelles: aquila significatur satelles armigera ales Iouis dicta: vel qa vt ait Plinius nunq; fulmine exanimata est: vel quod Ioui aduersus titanas pficiscenti in auspicium aduolauit. quā victor bono homine acceptā tutelæ uæ assignauit. Farta: plena: satura. Affatim: admodū abūdanter large media correpta pnūciatur ita veteres loquuti sūt. Ita probus grammaticus huncversum Plauti legere solitus erat. Aliorum ē affatim qui faciāt. Clangorem: sonorem est vox tubarum: anserum: & rerum quoq; aliarum cōstrepentium. Adulat sanguinem. pro adulatur hoc est lambit ebibit: & intrinsecus penetrando populatur sicut adulando faciunt adulatores: qui feriunt interiora ventris: vt inquit Hieronymus: Veteres adulant dixerunt: quod nunc dicimus adulantur. Lucretius lōge alio pacto gannita vocis adulant. Adesum: comesum cōsumptum. ambesum: a verbo ędo & ędor fiunt cōpōsita adedo, exędo ambedo: comedo a Virgilio mensæ ambesæ dicuntur quasi circūrosæ: & comesæ: Seruius parū scitę exposuit ambesas pro rotundis. Tetros ad pastus: ad pastionem iocineris mei: quę tetra est res. i. fęda polluta & crudelis: verbum vetus est tetrare: quod significat fędare & voluere. Alo nutrio: pasco: vnde alitor & altrix. A pectore: Martialis: assiduam nimio pectore pauit auem. Me viduus: id est priuatus viduatusq; memetipso: vtpote constrictus vinculis: propter quæ erat veluti mācus & trūcus. A leto. a morte: quæ finis est & requies erūnarum: dolet quod ippiter non sinat eum morte tinire. Cruciatus diutur nos ita tiberius damnatis mori volentibus vim adhibebat viuendi: nā mor

Armigera Iouis aqla.

Affatim.

Adulat.

Adesum Ambesum. Tetrare.

UVA. BHSC. IyR_246

Mors leue supplicium

tem adeo leue supplicium putabat: vt cum audisset vnum nomine carmiliū anticipasse eam exclamauerit. Carmilius me euasit & olim pręcanti cuidam custodiæ maturitatem mortis: respondit nōdum tecum in gratiam redii. Seclis glomerata: dixit eschilus prometheū ad triginta milia annorum fuisse alligatum in caucaso ad saxum. Ita affectum ita languentem lancinatūq; diro cruciatu: verba sunt Ciceronis. Sed is scilicet Dionysius qui fuit magnes: de quo in bruto: assiduissime mecum fuit Dionysius magnes. Quasi dictata: dictata dici veluti themata atq; p̄scripta voluerunt: quæ magister, ludi pueris p̄bere consueuit: quæ non solum de litteris dicūtur: sed de aliis quoq; rebus: vt dictata gladiatorum lanistarum: dictata gulæ structorū: Iuuenalis: donec peragat dictata magistri omnia. Philo: hūc principem academiæ audiuit Mar. Tullius studiose de quo supra dictum est. Quasi senilem declamationē: philosophicas hasce disputatiōes & scholas intelligi vult: q̄ sunt quasi seniles declamationes. Lamentantes inducunt vt sophocles herculem eschilus ꝓ metheum. Aedificātur: Alexāder magnus: vt inquit Diō edidicit totam homeri iliada & magnam partem odysseæ: præcipit Quintil. edicendos esse electos ex scriptoribus locos: quoniam ita acrius memoria exerceatur fiatq; adminiculatior: ædiscere autem tacite debemus. Ita enim facilius expeditiusq; percipitur: poetica studia adolescentiam agunt: senectutem oblectant: Delectant domi: non impediunt foris. Vitam vmbratilem: quæ in vmbra & ocio domestico degitur ita homo vmbraticus a Plauto dictus

Dictata.

Edissere tacite debemus.

Vmbraticus homo. Vmbratilis vita.

aspellor Iouis. Atq; hæc vetusta sæclis glomerata horridis luctifica clades nostro infixa est corpori ex quo liquatę solis ardore excidunt guttę: quę saxa assidue instillāt caucasi. Vix igit̄ posse videmur ita affectum nō miserū dicere. A. & si hūc miserū: certe dolorē malū. M. tu quidē adhuc meā cām agis/ sed hoc mox videro. A. interea vñ isti versus: nō eni agnosco. M. dicam hercule. & enim recte reqris. vides ne abūdare me ocio. A. quid tum? M. fuisti. sæpe credo/ cum athenis esses ī scholis philosophorum A. vero ac libēter. M. animaduertebas igit̄ & si tum nemo erat admodum copiosus: verum tñ versus ab his admisceri orationi ac multos quidem a Dionysio stoico. A. ꝓbe dicis. M. sed is quasi dictata nullo delectu/ nulla elegātia philo & ꝓprium numerū & electa poemata: & locos adiungebat. Itaq; postq̄ adamaui hanc quasi senilem declamationē studiose equidē vtor nostris poetis. sed sic vbi illi defecerunt/ Verti enim multa de gręcis/ ne quo ornamēto in hoc ge-

UVA. BHSC. IyR_246

trapezita: qui ī vmbra sub tecto vitam agit ociosam: artes quoq; & negocia vmbratica ab euriditis nominantur: in quibus per desidiam & ignauiam in vmbra elanguescimus. Studio si vitam vmbratilem colum: quos libri docēt in vmbra & otio: vt inquit Mar. Tullius in oratione pro cor. balbo. item pro murena. Cadat inquit stilus gladio vmbra soli. A Platone educūtur ex ciuitate: Plato in libris. περιτη σπολιτειας. id est de repub. format instituitq; luculentia descriptione qualis esse ciuitas debeat ex qua censet submouendos poetas tanq̄ dedecoratores deorum. Sic enim inqt in secundo Improbe mētitus est Hesiodus quādo fingit quemadmodum saturnus cęlium patrem puniuit: quæ ve a filio Ioue perpessus est ipse saturnus quæ quidem si vera essent non tamen putarem esse proferenda: sed tacenda potius. De Homero paulopost sic ait. Vincula Iunoni a filio india proiectionēq; vulcani a patre: cum ille verberate matri subuenire vellent: aut deorum pugnas quotcūq; Homerus scripsit minime in ciuitate ricipere debemus siue per allegoriam dicta sint siue sine allegoria: idem in. x. poesin inquit ex ciuitate expulimus. Eusebius in præparatione euangelica poetas ex ciuitate Platonis repudiatos esse tradidit & ī primis Homerum propter pugnas cōtentionesq; deorum: ob hoc Caligula imperator cum cogitasset de Homeri carminibus abolēdis: dicere solebat: cur sibi non liceret: quod Platoni placuisset: qui eum e ciuitate quam constituebat eiecerit. Augustinus quoq; in secundo de ciuitate dei. Cum Plato inquit ratione formaret qualis esse ciuitas debeat: tanquam aduersarios ciuitatis poetas censuit vrbem pellendos. Cæterum Plato aliubi extollit poetas sic scribens in tertio de legibus: poetarum genus diuinum est: diis agitur & sacros concinit hymnos: idem in. vii. Electos de poetis versus iuuenibus ediscendos esse præcipit: vt ex variorum poetarum peritia facundi reddantur. Hanc eruditionem liberalem: extat oratio nostra in libro orationum continens laudationem poetices et poetarum vbi non pauca ex secretariis doctrinarum deprompsimus: quæ indidem poteris gustare si fecerint ad stomachū. Disciplinas liberales vocamus: vt inquit Seneca: quia homine libero digne sunt: vnū vero studium sapiētię vere liberale est: quod li-

nere disputationis careret latina orō. s3 vides ne poetæ quid mali afferant. Lamentantes inducunt fortissimos viros Molliunt animos nostros, ita sunt deinde dulces vt nō legantur modo sed etiā ediscant: sic ad malam domesticam disciplinam/ vitamq; vmbratilē: & delicatam cū accesserūt etiā poetę neruos omnis virtutis elidunt. Recte igitur a Platone ducuntur ex ea ciuitate/ quam finxit ille cum mores optimos & optimū reipublicæ statum exquireret. At vero nos docti. s. a gręcia/ hęc & a pueritia legimus & discimus. Hanc eruditionem liberalē & doctrinā putamus/ sed quid

Poetę submoti a ciuitate platonis.

Dictum caligule.

Poetarū genus diuinū.

Disciplinæ liberales.

UVA. BHSC. IyR_246

berum facit: sublimẽ: fortem: magnanimum. Alio nomine ingenuas vocant artes idonei scriptores picturæ ars olim auctore Plinio recepta est in primũ gradum liberaliũ: quã in tota græcia pueri ingenui: ante omnia docebantur. Summum malum dolorẽ: vt Aristippus & epicurus. Verbo de sententia desti tisti: dixit supra: pudet me tam cito de sententia esse deiectum. In dedecore ni hil mali: econtrario stoici de dedecus summum malorũ esse dicunt. Quis dolor: illudit epicurum qui dicebat dede cus non esse malum nisi sub sequeretur dolor. Cõcludunt ratiunculis stoici: pungũt stoi ci quasi aculeis interrogatiun culis angustis: quibus etiam qui assentiũtur animo: & iidẽ abeunt qui venerant. & ppria stoicorũ est minutius & scru pulosius ratiocinari: dicũt. n. qđ malum est nocet: quod no cet deteriorẽ facit. Dolor de teriorem non facit: ergo do lor non est malum. Iidem cur dolor malum non sit: dicunt asperum esse dolorem mole stum odiosum: contra naturã difficilem toleratu: sed quia nulla sit in dolore nec fraus: nec improbitas: nec malitia: nec culpa: nec turpitudo: non esse illud malum: hæc qui au dierit inquit alibi Cicero: vt ridere non curet discedet ta men nihilo firmior ad dolo rem ferendum qua venerat. Consectaria stoicorum quoq; hęc sunt: q prudens est tempe rãs est: q tẽperans est cõstans est: q cõstans est ĩperturbatus est: qui ĩturbatus est sine tri stitia est: qui sine tristicia est beatus est: ergo prudens bea tus est: sed talibus collectioni bus stoicorũ peripatetici ala criter respõdent: & natura sen sus mors repugnãt. Quasi de verbo: Ex rebus timiditas nõ ex vocabulis nascitur: vt in poetis irascimur: virtutis magistri phi losophi inuentis sunt: qui summum ma lum dolorem dicerent. At tu adolescẽs cum id tibi paulo ante dixisses videri. Rogatus a me etiam ne maius quam dedecus: verbo de sententia destitisti. Rogo hoc idem epicurum maius dicet esse malum mediocrem dolorem: quã maximum dedecus. In ipso. n. dedeco re mali nihil esse: nisi sequantur dolo res. Quis igitur epicurum sequitur do lor cum hoc ipsum dicit summum esse malum dolorem: quo dedecus maius a philosopho nullum expecto. Quare sa tis mihi dedisti cum respondisti: maius tibi videri malum dedecus quam do lorem. Hoc ipsum enim si tenebis: intel liges q̃ sit obsistẽdum dolori. Nec tam querẽdum est dolor malum ne sit: qua firmandus animus ad dolorem feren dum. Concludunt ratiunculis stoici cur non sit malum quasi de verbo non de re laborentur. Quid me decipis zeno? Nam cum id quod mihi horribile vide tur: tu omino malum esse negas: capior

Rõcinatio stoicorum.

Diuitiẽ ppo sitũ non bo num.

UVA. BHSC. IyR_246

quarto de finibus traditum est. Item stoici negant bonum esse diuitias præpositum esse dicunt: quod verbum maius esse videtur: q̃ bonum. Præpositum. n. appellatum est ex eo qđ p̃ponatur aliis. Itaq; Mar. piso dicebat plus tribui diuitiis a stoicis qui eas in præpositis ponerent q̃ ab Aristo. qui bonum esse diuitias fateretur. Sed tamen est reiiciendum stoici morbū egestatē: dolorē nō appellant mala sed reiectanea Aristoteles reliquiq; platonis alūni omnia quæ contra naturam sunt appellāt mala. Itaq; zeno: & stoici cum Arist. & illis re cōsentiunt verba discrepant. Nam quid aliud sunt reiectanea q̃ mala ex eo dicta quod reiiciātur repellanturq; tanq̃ noxia. Et consequenter mala: latini modo reiectanea modo reiecta: modo relationes appellant: quæ stoici græce dicunt ἀποπροηγμένα. Tu mihi apo. i. sermonis aversio ad stoicum zenonem. Resuc. olim quidam nobilis in stoica disciplina philosophus egra egritudine oppressus decumbebat doloribusq; afflictabatur: licuitq; id temporis videre congredientes compugnātesq; philosophum & dolorem: tūc e sectatoribus tauri philosophi iuuenis in disciplinis philosophiæ nō ignarus: si tanta inqt doloris acerbas est: vt contra voluntatem cogat hominem ad gemendum: cur dolor apud stoicos indifferens esse dicitur non malum: cur deīde aut stoicus homo cogi aliquid potest aut dolor cogere: cum & dolorē stoici nihil cogere & sapientem nihil posse dicant. Dumni. bo. ni quod ho. stoici dicūt bonum omne laudabile: laudabile autē omne honestum igitur omne bonum honestum. Ille quoq; sorites quod argumēti genus acer tatio siue aceruus latine dicitur stoicorum est: quod bonum sit id esse optabile quod optabile id honestum: igitur omne bonum honestum. Dogma stoicorū

Scitum pisonis.

Reiectanea vnde.

Reiecta.

Exēplū stoici egro tauris.

Dolor īdifferens.

Sorites aceruus.

Bonū honestum.

& scire cupio: quomodo id quod ego miserimum existimem ne malum quidem sit. Nihil est inquit malum: nisi qđ turpe aut vitiosum est. A. Ad ineptias redis. illud. n. quod me angebat nō eximis. Scio dolorem non esse nequitiam desine id me docere: hoc doce. Doleā necne doleam nihil interesse. M. nunq̃ quicq̃ inquit ad beate quidem viuendum: quod est in vna virtute positum sed tamen est reiiciendum. Cur? aspe, rum est: cōtra naturam difficile perpessu triste durum. Hæc copia verborum est: quod omnes vno verbo malum appellamus: id tot modis posse dicere dif finis. Tu mihi non tollis dolorem: cum dicis asperum contra naturā vix quod ferri tolerariq; possit: nec mentiris. sed re succumbere non oportebat verbis gloriātem: dum nihil bonum nisi quod honestum. nihil malum nihil quod turpe: optare hoc quidem est non docere

UVA. BHSC. IyR_246

Malū turpe Adiaphora

est nihil aliud esse vere & simpliciter bonum nisi honestū: nec aliud qcq̄ malū nisi turpe reliqua oia q̄ in medio forēt an necp honesta essent necp turpia: necp bona esse: necp mala decretū est q̄ græce Adiaphora dicūtur latine indifferentia: in quibus voluptas & dolor reponūtur. Quæ aspernatur in malis. Aristoteles & platonici bona appellāt oia: q̄ secūdum naturā sint: q̄ autē cōtra mala

Verborū cōcertatione: verbi controuersia. vt ait alibi. M. Tullius: & ab Augustino lib. ix. de ciui. dei repetitū est: iam diu torq̄t hoīes græculos cōtentionis cupidiores q̄ veritatis. Isti: stoici. Decorū ap. græce p̄pon. dicitur qđ latine decorum. Cuius vis est ea: vt ab honesto nō queat separari: nā & qđ decet honestū est: & qđ honestū est decet. Decorū ait M. Tullius de officiis scribēs id esse qđ cōsentaneum sit hominis excellentię: qđ ad prudentiam: ad iusticiam: ad tēperantiam ptinet: & in omni honestate versatur. Est & decorum: quod & poete sequuntur cum id quod quacp persona dignum est: & fit & dicitur. Ambrosius libros officiorum a decoro auspicatur: qđ in canonicis scripturis primo loco cōstituitur: ex quo est illđ. Te decet hymnus deus in syon. Nec cū turpitudinis malo comparanda quod turpe est. In summum malum & solū dicunt esse stoici: intantum vt dolor collatus cum turpitudine in medio loco sit: qui apud illos adiophoron. i. indifferens est. Te continebis: sapiens ne qd faciat in decorū: nō succūbet dolori non eiulabit: non lamentabitur. Hinc scribit Au. Gellius: qđ stoicus philosophus graviter egrotās ppetiebatur duce ratiōe: & cohibebat coercebatq̄ intra sese violētias effrenati doloris: nullos eiulatus: nullas cōploratiōes: ne nullas qdē voces indecoras edebat. Aut

Decorum. Prepon.

Stoicus violētias doloris cohibēs

illud & melius & verius omnia quę natura aspernatur in malis esse quæ asciscat in bonis. Hoc posito & verborum concertatione sublata tantum tamen excellet illud quod recte amplectantur isti: quod honestum/ quod rectum/ qđ decorum appellamus: quod idem interdum virtutis nomine amplectimur: vt omnia præterea quæ bona corporis & fortunæ putantur perexigua: & perminuta videantur. nec malum quidem illum: nec si vnum in locum collata omnia sint cum turpitudinis malo comparanda. Quare si vt in initio concessisti turpitudo peius est quam dolor. nihil est plane dolor. Nam dum tibi turpe nec viro dignum videbitur gemere/ eiulare/ lamentari/ frangi/ debilitari dolore. Tum honestas/ tum dignitas/ tum decus aderit/ tuq̄ in ea intueberis te continebis: cedet profecto vituti dolor & animi inductione langue

UVA. BHSC. IyR_246

enim vlla virtus: est autem virtus: igitur cōtēnēdus dolor: argumentū est qđ dialetici diſiunctum. Dicunt oīa autē q̄ diſiungūtur: pugnantia inter ſeſe eſſe oportet. Prudentia: virtus habet partes quattuor prudentiā: iuſticiā: fortitudinem: tēperantiam. Prudentia eſt rerum bonarum & malarū & vtrarūq; ſciētia. Iuſticia eſt habitus animi cōmuni vtilitati conſeruata ſuam cuiq; tribuēs dignitatem: fortitudo eſt conſiderata periculorū ſuſceptio: & laborū ppeſſio. Tēperātia eſt rationis in libidinē atq; īalios nō rectos īpetus animi firma & moderata domiatio. Socrates omnes virtutes putabat eſſe prudētias: īpoſſibile eſt inqt Ariſto. prudētem eſſe quēpiā niſi ſit bonus: prudentis eſt bene conſulere. Anaxagorā & thalen & id genᵘ philoſophos ſapiētes eſſe dicunt ſed nō prudētes: qa ppria cō moda ignorabāt. Plato ait in legibus prudentiā oīm virtutum ducē eſſe: dicitur græce φρονεσις inde eſt illud feſtiuitera plauto platū in truculento: quę hic habet pneſium omnem & pectore emouit e meo phroneſim. Tēperātiam græce dicitur ſophroſyne quę phroneſeos .i. prudentiæ ſalus & cōſeruatio eſt: vt ait plato in cratylo: temperantia maxime continetur eluceſcitq; decore. Iuſticia græci diceoſynē vocant: qđ ſignificat iuſti intelligentiam: ſine qua quid ſunt regna niſi magna latrocinia: hæc vna virtus eſt vt aliubi ait. M. Tullius: oīm domina ac regina virtutū ουτε εσπερος ουτε εωος ουτω θαυμαστος: neq; heſperus neq; lucifer ita mirabilis. Enunciante commiſſa: archana quæ fidei noſtræ commiſſa ſunt minime enuncianda inulgandaq; ſunt. Id enim eſſet contra iuſticiam: hinc illud oratianum memoria dignum: archanum nec tu ſcrutaberis vllius vnq̄ cōmiſſum veteges: & vino tortus & ira. Fortitudini amdriam græci appellāt. Comitibuſq; eius. M. Tullius ī ſcō rhetoricorū fortitudinis partes ait eſſe magnificētiā: fidētiā: patientiam: pſeuerātiā: circa timorē & audaciam fortitudo μεσοτης εστιν, mediocritas eſt vt inquit Ariſtoteles in ſecundo ethicorum. Ita affectum lamentabili voce lamentantem & dolori ſuccumbentem. Ne virum quidem hoc nomine nō ſexus ſed vtilitas plane & robur ſignificatur.

ſcet. Aut enim nulla virtus eſt: aut contemnendus eſt dolor omnis prudentiam ne vis eſſe: ſine qua ne intelligi vlla virtus poteſt. Quid ergo ea patietur ne quicq̄ facere nihil proſpicientem & laborantem? An temperantia ſinet te in moderate facere quicq̄: an coli iuſtitia poterit ab homine propter vim doloris enunciate commiſſi: prodente cōſcios: multa officia relinquente? Quid fortitudini comitibuſq; eius magnitudini animi grauitati patientiæ rerum humanarum deſpicientięquomodo reſpondebis. Afflictus ne & iacens & lamentabili voce deplorans audis: o virū fortem te vero ita affectū ne virū quidem dixerit quiſquam. amittenda igit

Partes virtutis.
Prudentia.
Iuſticia.
Fortitudo.
Tēperātia.
philoſophi ſapiētes nō prudentes.
Sophroſyne.
Diceoſyne.
Archananō inulgāda.
Magnificētia pars fortitudinis.

UVA. BHSC. IyR_246

Qui vnam virtutē habet oēs habere.

Ecquid: nonne nunquid interrogatiue legendum. Si quid de corinthiis amiseris: sensus est si vnius vasculi ex corithiis vasis iactura facta sint reliqua supellex non amittitur: sed in virtutibus secus est: vna enim amissa oēs amitti dicuntur qui enim vnam virtutem habet vt philosophi tradunt: omnes habet. Sunt enim inter se ingatæ copulateq; vt diiungi non possint: sicut & disciplinę. M. Tullius in oratione pro archia: & enim omnes artes quæ ad humanitatem ptinent habent quodam commune vinculum: & quasi cognatione quadam inter se continent. Victruuius tradit omnes disciplinas inter se cō iunctionem rerum & cōmunicationem habere: ex quo encyclios siue encyclopedia dicitur a grecis doctrinarum orbis constans ex mēbris pluribus: vti corpus bene cōpactum quomodo autē intelligi possit: qui vnam virtutem habuerit oēs habere: & omnes deesse cui vna defuerit: docet diuus Augustinus in epistola ad Hieronymum scribēs qđ prudentia nec ignaua nec iniusta nec intemperans potest esse. Nam si aliquid horū fuerint prudentia nō erit: porro si prudētia tūc erit si & fortis & iusta & temperans sit: profecto vbi fuerit secum habebit cæteras. Sic & fortitudo imprudens esse non potest: vel intemperens vel iniusta. Sic temperantia necesse est vt prudens fortis & iusta. Sic iusticia nō est nisi sit prudens fortis tēperans: ita vbi est vna vera aliqua earum: & aliæ similiter adsunt: vbi autem aliæ desunt vera vna illa nō est: etiā si aliquo modo similis esse videatur: hoc est quod senſit Aristoteles in. vi. ethicorum: cum ait: simul cū prudentia omnes virtutes existimant: hæc ātinter philosophos constant: sed opinio popularis seiungit: & ita vulgus loquitur: et alios fortes: alios prudentes: alios iustos: alios tēperatos dicat: ex sententia vulgi est iustitiam sine prudētia multum posse: sine iustitia nihil valere prudentiam. De vasis corinthiis et ære corinthio: quod mixtura auri et argenti preciosissimum fuit. Copiosissime scripsimus in secundo tranquilli cōmentario. Augustus dictus est corinthiarius quod corinthiorum pcupidus foret. M. Tullius in oratione pro roscio amerino. Domus chrysogoni referta vasis corinthiis et deliacis: vbi annotandū est deliaca dici vasa ex ære præciosa ab insula delo: vbi fuit prima nobilitas

Encyclios Encyclopedia.

Cū prudentia oēs virtutes.

Ali⁹ fortis.

Alius prudens.

Corinthiarius.

Deliaca.

fortitudo est: aut sepeliendus dolor. Ecquid, scis igitur si quid de corithijs tuis amiseris. posse habere te reliquam supellectilem saluam. Virtutem autem si vnā amiseris/ & sit amitti nō potest virtus/ sed si vnam confessus fueris te non habere nullam esse te habiturum/ num igitur fortem virum nū magno animo: num patientem/ num grauem/ num humana cōtemētem potes dicere/ aut philoctetam illum. A te enim malo discere, sed ille certe nō fortis qui iacet in lectule humido/ qui eiulatum questu gemitu fremitibus resonando multum flebiles voces refert non ego dūlorem: dolo

UVA. BHSC. IyR_246

æris. Plinius in. xxxiiii. Antiquissima inquit æris gloria deliaci fuit mercatus in delo concelebrante toto orbe Ex ære deliaco fiebant pedes triclinorum fulcraq;. Romæ fuit simulacrum Ioue ex deliaco ære in capitolio Philoctetam illum: quem. s. induxit supra ex dolore vulneris gementem & eiulantem. Ille: philocteta. In lectulo humido: philocteta iacuit in spelūca decimū annum gemebundus & queribundus. Eum dolorem: Opprimi: vinci cohiberi. Si nu.es: methaphoricos si nullis philosophiæ adminiculis subnixus: nullo robore sceptus. Vulcanis armis perma net in translatione: sicut enī arma vulcania achilem tegebant tutabanturq; ab impetu telorum hostiliū reddebātq; impenetrabilem: ita fortitudo & documēta philosopho rum vice armorum muniunt nos & sepiūt. aduersus impetum: & turbinē doloris impe tentis. Arma a vulcano vt the tydi gratificaretur fabrefacta fuisse achilli inuicta preciosa celata cōtra tela troianorum canis homerus Smyrneus in liade: Homerus vero mātuanus & ipse luculenter scripsit in eneide vulcanum vt morē gereret veneri fecisse arma eneę & pulchritudine & firmitudine visera cōtra tela latinorum. Cretum leges: plato in primo de legibus cretē sium leges cumprimis proba ri tradit tanq; effectrices beatitudinis: cum recte sint conditæ: vel a Ioue vt apud eundem asserit Clinias cretēsisval a minoe: quem ferunt per nouenniū habuisse collocutionem cum Ioue patre ex cuius monitis leges cretēsibus constituerit saluberrimas. Strabo auctor est minoem solertissimum legū latorem extitisse: qui ciuilibus institutis ad mansuetiores viuendi ritus perduxit cretēses: positaq; in medium decreta singula ab Ioue ea ferre commentabatur hūc primum minoa sectatus alter minos vt aiunt nouem per annos in antro iouis immoratus quasdā leges condidit: quæ con ulta & sanctiones Iouis esse dissereret. Sunt qui minoem insulæ crete dicant hospitem: sunt qui indigenam. Illud inte omnes constat cretam optimis institutā legimus fuisse eiusq;

rem esse nego. cur enim fortitudo desideraretur. sed eum opprimi dico patiēcia si modo est aliqua patientia/ si nulla est quid exornamus philosophiā/ Aut quid eius nomine glorioſi sumus/ Pungat dolor vl' fodiat. sane si nudus es. da iugulum/ sin tectus vulcanijs armis. id est fortitudine resiste/ hęc enī te: nisi ita facies: custos dignitatis relinquet & deseret. Cretum quidem leges/ quas siue Iuppiter: siue minos sanxit de Iouis qui dem sententia/ vt poetę fuerunt/ itemq; Lycurgi/ laboribus erudiunt iuuentutē venando/ currendo/ esuriendo/ sitiēdo/ algendo: estuādo/ spartæ vero pueri ad aram sicverberibus accipiuntur: vt multus euisceribus sanguis exeat: nōnunq; etiam vt cum ibi essem audiebā ad ne-

Arma vulcania.

Leges cretum cōditę a minoe.

Duo minoes.

UVA. BHSC. IyR_246

fectatores fuisse græcos imprimisq; lacedęmonios: vnde creditum est mores cretenses magna ex parte laconicos esse. Ephorus & reliqui pdiderūt cretenses ab ineunte pueritia armis ac laboribus exerceri solitos calorem & frigus & aspera viarum facile contēnentes. In pugnis plagas toleranter ferre: ab arcu sagitas excutere saltationem armatā: quæ imago erat rei bellicę frequenter saltare q̄ pyrricā vocant: de qua apud tranquillū satis multa: lycurgus olim peregrinator in cretā profectus ē: vbi a Thalete musico & iurisconsulto edoctus fuit: quonāmodo primo quidem rhadamātus deinde mīos leges mortalibus dederint: tū egyptum petens: gentis illius iura didicisse fertur: qui cū rursus lacedęmoniā in patriā rediret ad ordinandas leges incitatus apollinē delphicū cōsuluit Indeq; instituta deferens cōdidit leges magna ex parte cōsimiles legibus cretēsium: quæ ῥητραι: id est retrę appellantur tanq̄ oraculo sanctæ. Pueri ad arā: apud spartanos pueri virgis cesi totum diem in ara Dianę cognomēto orthiæ ad mortem vsq; hilares ac leti perferūt plagas: qui ex ipsis diutius verbera tollerauit tā illustris clarusq; habetur: q̄ qui maxīe hi græco vocabulo dicuntur vomonices: id est in ara contendētes. Dimicatio ipsa græce vocatur. Διαμαστιλωσις: id est diffiagellatio: quę singulis ānis fit: auctor Plutarchus ī apohthegmatis laconicis. Seneca Hieronymus. Cæteri meminerunt laconiæ tolerantię: ob hoc ab Oratio dicitur optimo epitheto patiens lacedomon: Emilius ꝓbus: lacedęmoniorū inquit moribus summa virtus in patientia ponebatur: scribit Seneca quod lacedemonii liberorum suorum indolem experiuntur publice verberibus admotis illosq; adhortantur vt ictus flagellorum fortiter pferant: & laceros ac semianimes rogant pseueranter vulnera pbere vulneribus. Mos valet: institutum consuetudo lacedemoniorū cōmunis consensus mos est: qui inueteratus consuetudinem facit. Vt Varro Seruiusq; declarant. Græci vno nomine appellāt apud græcos ponos dicitur labor & dolor: cum inter laborem & dolorē discriminatio sit in hoc itaq; vberior pleniorq; est latina quam græca lingua. Amantes doloris: φιλοπονους: dicunt græci quod significat amātes studio

Pyrrhica Lycurgus.

Rhetrę

Vomonices.

Diomastigosis.

Tolerātia lacedemoniorum.

Ponos.

cem: quorum nō modo nemo exclamauit vnq̄: sed ne ingemuit quidem. quid ergo? hoc pueri possunt: viri non poterunt/ & mos valet/ ratio non valebit? interest aliquid inter laborem & dolorem sunt finitima omnino sed tamen differūt aliquid. Labor est functio quędam vel animi vel corporis grauioris operis & muneris. Dolor autē mortuus asper in corpore a sensibus alienus Hęc duo græci illi/ quorū copiosior est lingua quā nostra vno nomine appellant. itaq; industrios homines illi studiosos. vel potius amantes doloris appellant/ nos cōmodius laboriosos/ aliud est enim laborare. aliud dolere. N. verborum inops

UVA. BHSC. IyR_246

ſoſcꝫ laboris. φιλοπονία dicitur amor laboris. O verborum inops græcia. Mar. Tullius qui pomerium latinę linguæ ꝓtulit: qui Romanum eloquium augere locupleꝛtare illuſtrare pro virili parte contendit: in primo de finibus ſentit ac ꝓfitetur latinam linguam non modo non inopem vt vulgo putaba tur ſed locupletiorem etiam eſſe q̄ græcam: tamen cōſtat inter ſcriptores græ cam linguā diuitiorē affluen tioremꝫ eſſe q̄ latinam: adeo vt merito dixerit Lucretius patrii ſermonis egeſtas: & Se neca in epiſtolis mortalibus. Quanta nobis verborū pau pertas immo egeſtas ſit nūq̄ magis quā hodierno die in tellexi: & Hieronymus in p̄ fatione Euſebii chronicorū: ſignificatum eſt inquit aliq̄d vnius verbi ꝓprietate: nō ha beo meum quo id efferam: & dum quero implere ſenten tiā longo ambitu vix breuis viæ ſpatia conſummo. Quintilianus quoꝫ teſtatur: copia nos a græcis vinci. Cum va rices ſecabantur: docet exem plo marii quæ differentia ſit inter dolore & laborare. Va ricoſum: fuiſſe marium hiſto rici teſtātur: & auctor eſt Plu tarchus: cum vtroq; in cruce varices pateretur cum ſolutū crus medico alterū ſecādum prębuiſſe: neq; vllo ſuſpirio

Philoponi philoponia Latina lin gua locuple tior græca

Patrii ſer monis ege ſtas.

Varices ſe cuit marius

interdum quibus abundare te ſemper putas gręcia. Aliud inquam eſt dolere aliud laborare. Cum varices ſecabantur C. Mario dolebāt cum ęſtu magno ag men ducebat: laborabat. Eſt inter hæc tamen quędam ſimilitudo. cōſuetudo enim laborum perpeſſionem dolorum efficiet faciliorē. itaq; illi qui gręcię for mam rerū publicarum dederunt corpo ra iuuenum firmari labore voluerunt. Quod ſpartiatę etiā in fœminas trāſtu lerūt/ quę cęteris in vrbibus molliſſimo cultu parietē vmbris occulūt illa aūt vo luerūt nihil horꝫ ſimile eſſe apud Lacę

emiſſo ſectionem conſtanter pertuliſſe: ſed cum medicus iam tranſitum face ret ad varices alterius cruris ſecandas recuſauit inquiens ουκ ἐγὼ τοῦτο ποιήσω πρὸς ἀλλότριον ἄξιον: id eſt curationem non eſſe dignam eo dolo re. Plinius in .xi. ſic refert: varices in cruribus viro tātum mulieri raro. Caiū marium qui ſepties conſul fuit ſtantem ſibi extrahi paſſum vnum homine. Oppius auctor eſt: ſunt autem varices venę in ſuris inflexę ac obtortę: græci. ἐκτροι vocant. Mar. Tullius varicoſus fuit. Qui velandarum varicum gratia togam ad calceos vſq; demiſiſſe traditur: auctor eſt Auicenna varices accide re curſoribus & onera baiulantibus: & diu ſtantibus: hinc eſt illud ſatyrici poetæ. Varicoſus fiet aruſpex: ex grandi ſcilicet conſtitione: & quaſi quadā fabulatione ac lōgo ſtatu. Varices in quorūdam ventribus innaſci teſtis eſt Cornelius celſus: qui varices aduri p̄cipit ſi recta eſt vena: ſi vero curua eſt et velut in orbes quoſdā implicatur vtilius excidi: a quo varices maſculino ge nere dicuntur alii fęminino vſurpant. Iulius firmicus in octano Matheſeos tradit varicoſos fieri: qui habuerint horoſcopū i ſexta ꝑte ſagittarii. Itaq; illi

Varices qd ixioe.

M. Tullius varicoſus.

Locus Iu uenalis.

Horoſcop' varicoſi.

UVA. BHSC. IyR_246

Nomothetę. Minos thadamantus: lycurgus: solon: aliiq; nomothete: id est conditores legum significantur. Spartitatæ in fęminas transtulerunt: ex instituto ligurgi virgines spartanę corpora cursibus ac luctationibus ac discortum iaculorumq; iactibus exercebant: vt ριζωσις: id est radicatio gignendorum filiorum robustior fieret & pulchre germinaret. De palestra lacenarum fęminarũ quæ nudę in gimnasio luctabantur affatim scripsimus: super illa propertiana elegia cuius initiũ est: multa tuæ sparthemiramur dona palestrę p̃cipit Plato ĩ quinto de repu. Mulieres exercẽdas esse gimnastica: cum omnium operũ natura cõpos sit fęmina. Eurotas: fluuius est: qui prope lacedęmonem fluit: id quo natando exercebantur & sudorem diluebant: sicut romani post exercitationem compestrem desilibant in tyberim causa abluendi pulueris ac sudoris. Fertilitas barbara gręce dicit πλησμονη τωηβαρβαρον fertilitas & opulentia barbarorum. Quasi callũ obducit: occallescere verbum vetus est quod significat callũ abducere Plautus. Costæ occalluere plagis. Mar. Tullius in epistolis Consuetudo diuturna callum iam obduxit stomacho meo. De callo aprugno de callo in cibis affatim apud Suetonium: fauces gulonum oppido q̃ decenter a Seneca dicuntur occallosę: tãq̃ callum: obduxerint ex cibis ardentibus aduersus sensum feruoris cibalis: qui vix suffrenat gulam helluonũ magis ardentem: q̃ ardeat feruẽs obsoniũ.

Palestra lacenarum.

Occallescere.

Fauces occalosę.

nas virgines/ quibus magis palestra eurotas/ sol/ puluis/ labor/ militia in studio est q̃ fertilitas barbara. ergo his laboriosis exercitationibus & dolor intercurrit. nonnunq̃ impelluntur/ ferũtur/ abijciũtur/ cadunt. Et ipse labor. quasi callum quodã obducit dolori. Militiã vero nostrã dico nõ sparciatarum/ quorum ꝓcedit admodũ ad tibiã: nec adhibet vlla sine anapestis pedibus hortatio. nostri exercitus primũ vñ nomẽ habeant vides: deide q̃ labor q̃tus agminis: ferre

At tibas acies. Laconica Procinctæ classes

Procedit ad modum ad tibiam: Tucidides lacedemonios tibiarum modulis in pręlis vsos esse refert: vt moderatores modulatioresq; fierent: quod tibicinis numeris temperatur igitur cum procinctæ classes erant: & instructa acies ceptumq; in hostẽ progredi: tibicines inter exercitum positi canere inceptabãt. Ea ibi prætẽtione tranquilla & venerabili: quadam quasi militaris musicæ disciplina vis & impetus militum: ne sparsi dispalatiq; proruerẽt: cohibebatur Aristoteles autem in problematis morem illum ingrediendi ad tibiarum modulos prælii institutum esse a lacedemoniis scripsit ινα τους δειλους ασχημονοτητας γινωσκωσιν. i. vt timidos minus honeste agentes cognoscant. In hanc sententiam ait Valerius maximus spartanæ ciuitatis exercitus nõ ante ad dimicandũ descẽdere solebat: q̃ tibię cõcentu & anapesti pedis modulo cohortationis calorẽ animo traxissẽt. Vegeto et crebro ictus sono strenue inuadere hostem admoniti. Est aũt anapestus vt grammatici docent ꝑ cõstãs ex duabus syllabis breuibus et lõga: vt nebulę: quẽ grę-

Dispalati.

Anapestus.

UVA. BHSC. IyR_246

ci antidactilū nomināt quasi dactylo cōtrarium dictus παρατεαηα παιειη quia repercutit dactylū sono reciproco. Vnde nomen habeat exercitus vt interpretatur. M. Varro dictus ex eo quod exercitando fit melior' Vegetius in secundo numerus militum exercitatur. Vnde ex re ipsa atq; opere exercitus nomen accepit: vt ei nunq̄ liceret obliuisci quod vocabatur. Docet idem Vegetius romanos milites tam veteranos q̄ tyrones: exerceri solitos ad omne genus armorum: omēs enim artes iugibus exercitiis ꝓficiūt: cuncta exercitatione cōualescūt: vt merito dictū sit quottidiana exercitia ad sanitatē plus prodesse q̄ medicos. Armorū doctores & magistros græci tacticos appellāt: dictio mendosa apud Vegetium: nā pro tacticos atticos legit̄ ꝑperā.

Antidactil'

Exercitus vnde.

Exercitationē plus ꝓdesse q̄ medicos.

Tactici.

Agmen.

plus dimitiati mēsis cibaria: ferre si q̄d ad ʌsum velint. ferre malum. nam scutum gladium galeam. In honore nostri milites non plus numerant quā humeros lacertos manus. Arma enim membra militis esse dicūt Quę quidē ita geruntur apte/ vt si vsus foret abiectis oneribus/ expeditis armis vt membris pugnare possint. quid exercitatio legionū

Quamuis labor agminis: agmen dicitur exercitus incedens: qua in re custodiēdum est ex militari disciplina: vt omnes milites incedendi ordinē seruēt: quadrato agmine ibat romanus exercitus: quod pro loci ratione mutandum. militaris gradus dicitur: quo. xx. milia passuum horis quinq; conficiuntur: plerumq; autē gradus citatior est: quo totidem horis. xxv. milia peragēda sunt. Et ita militari gradu quattuor milia. In pleno gradu: quinq; milia per singulas horas supputantur. Ferre cibaria: pondus baiulare vsq; ad. lx. libras & iter facere gradu militari tyrones cogebantur: vt in expeditionibus facilius annonam & arma portarent quod antiquos milites factitasse dicunt idonei scriptores: & testis est Virgilius: qui ait in georgicis: Non secus ac patriis acer Romanus in armis iniusto sub fasce viam cū carpit & hosti. Ante expectandum positis stat in agmine castris. Vbi exposuit Seruius Iniusto sub fasce sub magno onore: magnū autem onus dici propter arma: alimenta. Vallum: Liuius ī tertio refert quintum cincinatum dictatorem iussisse vt milites adessent in cā pro martio ante solis oacasum armati cum cibariis quisq; in quinq; die coctis. Vallisq; duodenis: seniores vero vt coquerent cibaria militi vicino: dum is arma pararet: vallumq; peteret. Dimidiati mensis: quindecim dierū quæ differentia sit inter dimidiatum & dimidium docet. Aulus Gellius in tertio & nos alibi explicauimus. Scutum galeam: murus dicebatur apud priscos pedestris exercitus pręter scuta cataphractis galeisq; fulgebant. Est autem cataphracta lorica siue thorax. Vnde cathaphracti eqtes dicti et cataphractarii. De quo apd Propertiū in eo versu. Stat cataphractus e quo cataphractæ naues apud thucididem pro tectis nauibus arma autem pro membris habebantur a militibus Romanis: quia sicut nulli onerosa sunt sua ipsius membra ita illis onerosum non erat arma gestare: hinc illud silii: pro membris arma fuerūt. Clamor: mos græcorum fuit silenter inirent pugnam ac compsciratu tauito ni-

Militaris gradus.

Plenus gradus.

Cibaria Ferre.

Fascem portant.

Vallum.

Cataphracta.

UVA. BHSC. IyR_246

Baritus Clamor militum.

tibundi. Ex quo est illud Homeri. Ast ibant taciti spirantes robur achiui. Cõtra romani cum clamore aduersus hostes cõgrediebantur: quem clomorem barritum vocant: qui non prius debet attolli: q̃ vtræq; acies se iunxerint Au. Gellius quid ille vult ardentibus clamor militum romanorum: quem in cõgressibus præliorum fieri solitum scriptores annalium annotauerũt cum ad manus ventum est: tum iam e propinquo hostis & impetu propulsandus & clamore terrendus est: Cæsar in commẽtariis belli ciuilis Pompeiani. Nõ frustra inquit antiquitus institutum est vt signa vndiq; cõcinerent clamoremq; vniuersi tollerent. Quibus rebus & hostes terreri & suos incitari existimauerunt. Adduci: adducito verbum est. A quo obligetur: qui fascis & ligamentis vulnera deliget ac linteolis impositis deuiciat.

Obligare vulnus.

Curtius: ne obligato quidem vulnere aut segnius destinata exequitur. Item deum corripitur: dum obligãtur oculi. Seneca impressit mortiferum corpori vulnus: quo obligato a medicis minus habuit sauguinis impressit mortiferum corpori vulnus. Quantum experti sumus: forsan ob bellum ciuile Pompeianum dixit hoc: in quo Cæsar habuit robora veteranorum qui profligarunt pompeianos nouos milites. Et inexercitatos. O patrii colles: mira commenta: & meræ nugæ dici solent in huiusce loci implicatione magis. q̃ explicatione: quidam exponunt o patrocles o municipes ciuesq; eandem patriam colentes. Alii indoctius legunt ac indoctius interprætantur: qui dicunt o patrii colles: tanquam exclamatio sit ad montes patrios. Ego re solerter pẽsita lego o patrocles. Et vt ita legam suadet Homerus apud quem non somniculose: sed vigilanter obseruauimus tradi In. xi. Iliados: quemadmodum Eurypylus vnus ex proceribus græcorum ab Alexandro sagitta vulneratur. ΚΑΤΑΜΗΡΟΝ ΔΕΞΙΟΝ. Id est in femore dextro ita vt harundo ipsa in vulnere frangeretur: qui exclamans ex vulnere ait ὠφίλιο ἀργείων ἡγήτορες ἠδεμέδοντες: Id est O soc: i principes primotesq; græcorum state: & aiaci auxilium ferte: mox factus est obuius patroclo claudicãs ex vulnere femoris: quem patroclus miseratus age inquit Heros Eurypyle hoc vnum mihi responde vtrum adhuc nostri hestori pares

quid ille cursus concursus/ clamor quanti laboris est? ex hoc ille animos in prę lijs paratos ad vulnera adhuc pari animo in exercitatum militem/ mulier videbitur. Cur? tantum interest inter nouum & veterem exercitium quantũ experti sumus: Aetas tyronum plerumq; melior/ sed ferre laborum contemnere vulnus cõsuetudo docet/ quinetiam videmus ex acie efferri sæpe saucios/ & quidem rudem illum & inexercitatum quamuis leui ictu ploratus turdissimos edere. At vero ille exercitatus & vetus ob eamq; rem fortior medicum modo

Locus pulcherrimus.

UVA. BHSC. IyR_246

sint an impares atq; ab illo profligantur: cui respondens Eurypylus inquit o ΥΙΕΣΤΙ Διογενης πατροκλεις αλλαραχαωνεσσετα. id est O generose patrocles vel vt latini dicunt patrocle non amplius erit vllum auxilium grecorum tum e vt serues obsecro: in tentorium ducas sagittam ex femore euellas sanguinem nigrū aqua calida ablue vulneri. φαρμακα τοθλας: id est medicamēta salutaria appone: quę te achilles edocuit: quæ ipse a chirone centauro iustissimo didicit: nam medici podalyrius & machaō esculapii opitulari nō possunt: quorum alter machaon vulneratus est: alter in campo sustinet ferociam troianorum: tunc patroclus medium hominem complexus ac baiulans tabernaculo intulit: ac super bouina coria extendens adhibuit fomēta necessaria: postremo rogat eum quandam amari saporis manibus cōterēs vulneri apposuit: quę dolores omnes sedarēt: vulnus mitigaret: sanguinem supprimeret. Ex hac homerica narratiōe totus hic locus opinor trāscriptus fuit a vetere quopiam poeta latino cuius hęc verba sunt introducentis eurypylum vulneratum implorantem suppetias opemq; a patroclo. Et ita nodus: qui alioqui erat inenodabilis facile dissoluitur: vt exponamus verba hęc veteris poetę dici ab Eurypylo ad patroclum. Ita legendum erit o patrocles: vt sit vocatiuus casus ex formula grecanica: quem antiqui salutatorium appellant. Oppeto pestem vetus locutio est: oppetere mortem: & oppetere mortem: & oppetere pestem. quod significat mori. Plenus etiā sermo est oppetit: quod est moritur. Hostili manu: Alexandri: cuius sagitta percussus est Eurypylus in femone. Potis: potens est potest. Virgilius. Nec potius ionios fluctus æquare sequendo. Persius. Nec potis es nigrum vitio præfigere theta: declinatur vt docet Priscianus: hic & hæc potis & hoc pote. Persius. Qui pote vis dicam: id est quomodo possibile est. Consistere dixit Homerus: pro fluuium sanguinis vulnerato fęminæ vlyxem inhibuisse cōtamine: cuius rei apud nostros. plinius & Apuleius meminerunt. Namq; esculapii: textura verborum sic ordinanda est. sautii opplent hoc est implent porticus liberorum esculapii: id est podalirii & machaonis. Est autem sensus tanta est multitudo sautiorum vt podalirus & machon circumuallari sint ab his qui medelas vulneribus medicamentaq; deposcunt: ex quo fit inquit Eurypylus vt illi a me adiri non possint: hoc autem immutauit latinus poeta: cuius hęc sūt verba: paulū deuius ab homero apud quem dixit Eurypylus ideo machaonem & podalirium sibi nō posse opitu-

Euripili.

requirens a quo obligetur. O patrocles inquit ad vos aduenies auxilium & vestras manus peto: priusq; oppeto malā pestem mandatam hostili manu: neq; sanguis vllo potis est pacto profluens consistere: si qua sapietia magis vestra deuitari mors potest: namq; Aesculapij liberorum saucij opplent porticus: non potest accedi certe. Eurypilus hic quidem est hominem exercitatum: vbi tantum luctus cōtinuatus. Vide q̄ non flebiliter respondeat: rationem etiam

Vocatiuus salutatorius.

Podalirius

UVA. BHSC. IyR_246

lari & manus medicas adhibere: quoniam alter esset vulneratus: alter in pugna occupatus. Esculapius autē celebratur vt pote vetustissimus auctor medicinæ: obeāq; in deorū numerum receptus: cuius deinde duo filii podalirius & Machaon. machaon bello troiano ducē agamennonē sequuti: nō mediocrē opē cōmili tonibus suis attulerūt: vt auctor est Cornelius celsus: quos homerus vulneribus tantūmodo ferro & medicamentis solitos esse ppo suit. Euripylus: iam loqtur Cicero. Qui al. ex pa. Verba sūt eiusdē veteris poetæ: qui hęc oīa ab homero mutuatur: siue is accius: siue pacuuius: siue quicunq; alius vetustissimorū latinorū: quorū: poemata ad posteros nō peruenere. Est autem solatium hominis vulnerati: q ad bellū ppici sēs sumere debet: vt dicitur peras duas: alterā dandorum: alterā accipiēdorū vulnerū abducet patrocles: lege patrocles: q vt iam declarauimus ex carmine homerico: eurypylū vulneratum complexus intulit intē torium collocauit sup corium obligauit: vulnus breuiterq; omnia fomēta ac medelas adhibuit. Si qdem homo esset: Sētētia habenda i ore terentiana sentētia est homo sum humani nihil a me alienum puto: quam ait Seneca oportere homines habere in pectore & in ore. Est autē sensus si aliquid humani haberet patroclus eurypylū ex vulnere claudicantem collocaret in cubili. Eoueretq; medicamentis qđ facit apd homerum: sed apud latinum poetam inducebatur patroclus non tam curans eurypylum q̄ querens ex eo quid agerent græci & quomodo pugnam sustinerent. Sed nihil videmus: lego sed nihil minus vt sententia quadrat. Quid actum sit verba patrocli ad eurypylum ex veteri poemate: apud homerum ita suscitatur: sed age heros eurypyle: hoc vnum respōde: quomodo græci tollerent excelsum hectorem: vtrum resistant: an succumbāt. Etiam si eurypylus Esopus histrio. verba sunt hæc. M. Tullii: quorum hic est sensus: si eurypylus potuit vulneratus talia forti res ferre: q̄to magis posse debet Esophus histrio dum agit eam fabulam: sustinetq; personam eurypyli commenticiam: ex instituto scenio & ex fabulæ argumento: de esopo tragedo Quintilianus: Cicero: Plinius: omnes meminerunt: de quo dixit Oratius: quæ grauis esopus: q̄ doctus roscius

aflerat. cur æquo animo sibi ferendum sit qui alteri exitiū parat eū scire oportet sibi paratā pestem vt participet parem abducet patrocles credo vt collocet in cubili vt vulnus obliget liquidem hō esset. sed nihil vidimus. Quærit enim quid actum sit eloquere/res argiuum prelio vt se sustinet. nō potest hæc fari tantum dictis q̄tum factis sup petit laboris/quiesce igitur & vulnus alliga etiam si eurypilus posset non posset Aesopus/vbi fortuna Hectoris nostram acrem aciem inclinata/& cętera explicat in dolore. Sic est. n. intemperans militaris in fortuito gloria. Ergo hæc veteranus miles facere poterit: do

UVA. BHSC. IyR_246

egit:Insignis est vt Plinii verbis vtar clodii Esopi tragici histrionis patina sescẽtis sestertiis taxata:in qua posuit aues .cantu aliquo aut humano sermone vocales:nummis sex singulas coẽptas:nulla alia dictus suauitate:niſi vt in his imitationem hominis mandaret:ne quæstus quidem suos reueritus:illos opimos & voce meritos:hæc Plinius qui ait Esopum filium habuisse nomine Claudium:qui margaritas conuiuiis ad sorbẽdum dedit:vt experiretur in gloria palati:qd ẽaperent vniones. Hectoris verba eurypyli:apũ Priscum poetam:dolẽter disserẽtis:quẽadmodum hector fundit:fugat:sternit aciẽ greẽ corum:iam in fugam inclinatam. verbum .n.tale aliquod subintelligẽdum est.In fort i viro.s.eurypilo.Veteranus:seneca scribens de cõsolatione ad matrem:veterani inqt sine gemitu velut aliena corpora excoriari patiuntur.Aniculæ inediam ferunt:hypocrates i aphorismis ait.γερουτες ευφορωτατα νηστειην φερουσι i.senes facillime ieiunium siue inediã ferunt:qd fit ppter exiguũ calorẽ:q ineſt senibus Commẽtatores hyppocratis aiũt decrepiton & capulares senes nõ facile famẽ tolerare eosq; fulciẽdos esse sæpe cibo sed modico:sicut lucerna iam extictioi pxima depoſcit pauxillũ alimẽt':cuius paucitas lumẽ recreat:exuberantia extinguit.Subduc athletæ:athletarũ vita & ars sagina est vt inqt Galenus & repetitũ est:in canonicis decretis.Di.nouissima de cõsecratione:athletæ niſi largo cibo roborẽtur:fatiscũt:quẽ ob id athleticũ vocat cornelius celsus:aitq; hominibus bene moratis tales cibos esse supuacuos.De pane athletarũ loqtur Galenus i libro de cacochimia.Plini⁹ ait athletas antiqtus pasci solitos ficis siccis:quoniã is cibus corpus & vires adiuuat pythagoras exercitator primũ ad carnes eos trãstulit:de athletis plura in commẽtariis Suetonii.Iouem olympium sensus est athleta subducto cibo famis impatiẽs implorabit opẽ fidẽq; iouis olympii:cui potissimũ exercetur in ludis olympiacis decertãs:athletę vt auctor est thucidides in olympiatico certamine cãpestrati pugnabant hoc est verẽda tecti sublígaculis.Consuetudinis magna vis græce dicitur ηθησις ετεροφυσις i.consuetudo altera natura:cuius vis tanta est vt interdum naturã vincat:hinc

Patina esopi.

Margaritæ ad sorbẽdũ

Senes in ediã ferunt Decrepiti min⁹ ferũt.

Cibus athletarum.

UVA. BHSC. IyR_246

illud quinti curtii. Vicit cōsuetudo natura potētior: hippocrates: galenus: aristo. cæteri: maximā esse vim consuetudinis concorditer ostēdunt: in aphorismis scriptum est: dandum esse aliqd consuetudini. Idem in libro de regimine acutorū monet cūprimis noscendam esse egroti consuetudinem. Vri. s. frigore & niuibus. Virgilius penetrabile frigus adurit. Lucanus: vrebant montana niues. Plinius dixit similes in qbusdā locis esse æstus immodici & frigorū effectus. Valerius flaccus solibus & canis vrebat luna pruinis Silius hostē miles habes fractum ambustūq; niuosis cautibus. Pugilles cestubus. Virg. lucu lenter describit pugnam daretis & entelli cestubus factā qui ex loris bubulis confecti plumbo insuto ferroq; rigebat canit flaccus in. iiii. argonauticon quēadmodum amicus certamine cæstuum confligens cum polluce datus est neci: homerus quoq; in. xxiii iliados in ludis patrocli funeribus celebrat cæstus epei & eurialī pugilū: quē totū locū imitatus est. Virgi. in. v. ænei dos. Cōsolatus videtur: dictū est i primo cōmētario qđ olī pionices. i. victor i olympiacis ludis habebatur apd græcos i eo ferme hono re: quo apud romanos triūphalis imperator: vicere olympia est perinde ac cō solatum adipisci. Accipere plagam. M. Tullius in oratione p milone: testis est solere nos odisse gladiatores in pugnis gladiatoriis timidos & vitam obsecrantes. Contra fortes & animosos & se acriter ipsī morti offerentes cupere seruare: fuit olim quidam gladiator in ludo cæsaris: qui cum vulnera eius a medicis execabantur ridere solitus fuit. Vel domino: munerarium significat i. editorem muneris gladiatorii: qui familias gladiatorum a lanistis comparabat. Decumbere. i. succumbere: mori alias egrotare & iacere Gellius: affertur philosophum egra valitudine oppressum decumbere. Decubuit: iacuit: sensus est gladiatores etiam curare vt honeste in morte cadant: quod cæsar & olympias Alexandri mater fecisse traduntur. Quis collum contraxit: flauius in coniuratione Neroniana deprensus admonitus a tribuno cui nex flauit mandata erat protendere ceruicem: vtinam ait tu tam fortiter ferias: vt ego ceruicem firmiter pretendam. Meditatio: scribit Vegetius nihil esse tam difficile: quod non assidua meditatio facillimum reddat meditationes Romanorum dici optime possunt vt Iosephus ait conflictus sine sanguine. Contraq; prælia vera meditationes cum sanguine: sunt autem meditationes exercitationes. Samius nomen est gladiatoris: vt pa-

Frigus vrit

Quomodo illi qui bene istituti sunt accepte plagam malunt q̄ turpiter vitare Quā sæpe apparet nihil eos malle quā vel domino satisfacere vel populo. Mittunt etiam vulneribus confecti ad dominos: qui querant quid velint: si satisfactum ijs sit se velle decumbere. Quis mediocris gladiator ingemuit: quis vultum mutauit vnquam? Quis nō modo stetit: verumetiam decubuit turpiter? Quis cum decubuisset ferrum recipere iussus collum contraxit. Tan-

Cæstus.

Gladiator ridēs in sectione vulnerum.

Vtinā tam fortiter ferias.

Meditationes cōflict' sine sāguie.

UVA. BHSC. IyR_246

cidejanus apud Oratium & Lucilium. & Mar. Tullium fortassis ab insula Samo nominatus: vt serui capadoces gete: daui: a locis dicebantur. Spurcus: sordidus: famosusq;. Illa vita: scilicet gladiatoria. Crudele: de spectaculo gladiatorio supius annotauimus apud Suetonium: in primo commetario. Iustinianus ipator libro codicis. xi. fieri vetat spectacula gladiatoria tanq; cruenta & inhumana crudelitate satis plena: in quibus vt inquit Cyprianus homo occiditur in hominis voluptatem. Sontes: tales enim ad gladiaturam parantur noxii: scilicet & ob malefícia dānati ad necem. Auribus multæ: sensus est: disciplinæ multæ auribus esse possunt ex libris philosophorum ex auditu documentorum salubrium iuxta illud Oratianum sī modo culturę patientē cōmodet aurē: sed oculorū sensui: q est acerrimus: nulla efficacior disciplina contingere potest ad dolorē cōtēnendum: q̄ spectare gladiatores in arena fortiter & alacriter digladiantes: sine gemitu: & quadā quasi hilaritate gestiētes. Cōmētatio ne: agitatiōe: tractatiōe: alias excogitatiōe: alibi. M. Tul. q̄ pōt esse ī vino cōmētatio. Cōminiscī dictum vt ait. M. Varro a con & mēte cū contingūtur ī mēte q̄ nō solū sunt. hīc commentū & commentatio. Apagesis: verbū cōmicuū qđ significat adhuc sī vis & remoue. Apuleius: apagesis iam cruentos deos. Interpellare: interpellare est loquentem vel aliquid agentem interrumpere: vnde interpellatores dicti M. Tul. ilitteris ingessine interpellatore versor. Stoici viderīt nō vult Cicero negare dolorē esse malū qđ faciūt Stoici: sed ostendere eū esse tolerabilem & fortiter ferēdum. Contor-

tum exercitatio/meditatio / consuetudo valet. ergo hoc poterit famius spurcus homo: vita illa dignus locoq; vir natus ad gloriam vllam partem animi tā mollem habebit: quam non meditatione & ratione corroboret. Crudele gladiatorum spectaculum & inhumanum nonnullis videri solet: & haud scio an ita vt nunc fit. Cum vero sontes depugnabant ferro: auribus fortasse multæ oculis quidem nulla poterat esse fortior contra dolorem & mortem disciplina. De exercitatione & consuetudine & commentatione dixi. Apagesis: nunc de ratione videamus: nisi qd vis ad hæc. A. Ego ne vt te interpellem: ne hoc quidem vellem: ita me ad credēdū tua ducit oratio. M. sit ne igitur malum dolere necne? stoici viderint qui contortulis quibusdam ac minutis cōclusiunculis nec ad sensus pmanatibus effici volūt nō esse malū dolorē. ego illd qcqd sit tātū esse q̄tū videat nō puto: falsaq; eius visione & specie

Hō occidi-tur involuptatem.

Cōmētatio

Commētū Apagesis.

UVA. BHSC. IyR_246

tulis vicæ spinarum connexis. Magnanimorum: animus magnus & fortis nulli neq; homini neq; perturbationi animi nec dolori nec fortunę succūbit græcę dicitur μεγαλοψυχος magnanimitas: μεγαλοψυχεια magnanimus vt inquit Aristoteles nec prosperis gaudebit nimium nec aduersis nimiū turbabitur. Extimescere: timor est de venturo malo. Nō fere pręsens: dolor est & ægritudo de pręsenti malo. Rectæ affectiones. M. Tullius fere semper affectiones appellat: quos: alii affectus vocant: affectiones si recte sunt virtutes vocantur: si a recta ratione auersæ sunt vitia fiunt: & pturbationes appellantur q̄ græci. παθι vocant de quibus fusius vberiusq; dicetur in quarta tusculana: affectio vt desinit Cicero in rethoricis: est quędam ex tēpore aut ex negociorum euentu aut administratiane aut hominum studio cōmutatio rerum. Sed ab ea vna fortitudinē significat: q̄ proprie virtus dicitur: quā græci Andriam vocāt Ex vi. vir. Lactantius ī libro. de opificio. vir īquit nominatus est: quod in eo maior vis est q̄ in fęmina. Et hinc virtus nomen accepit: vnde cum virum dicimus nō tam sexum significamus: q̄ robustum & fortē viri enim propria virilitas est et robur. Neglige īquit dolorem: illud dogma epicuri pinde ac inconstātis philosophi qui cū dolorem summū malū esse dicat suadet tamen dolorem esse negligēdum: tāq̄ in eo nihil mali sit: & ita pugnātia inter se loquens merito refellitur: volens autē epicurus decore dolorem esse negligēdum ita dictitabat dolor in longinquitate leuis in grauitate breuis. Vt eius magnitudinem celeritas diuturnitatē aleuiatio consoletur: notum

Megalopsycos. Magnanimus. Affectiones Affectus. Andria Vir a vi. Dolor longus. Leuis.

moueri homines dico vehementius doloremq; eius omnem esse tolerabilē vnde igitur ordiar? an eadem breuiter attinguā: quę modo dixi quo facilius oratio progredi possit lōgius. inter omnes igitur hoc cōstat/ nec doctos homines solum/ sed etiam indoctos virorum esse fortium & magnanimorū & patientiū: & humana vincentium/ tolleranter dolorem pati nec vero quisq̄ fuit. qui eum qui ita pateretur non laudandum putaret. Quod ergo & postulatur a fortibus & laudatur cū fit: id aut extimescere veniens aut non ferrem pręsens. nōne turpe est? At qui vide/ ne cum om̄es rectę animi affectiones virtutes appellantur/ num sit/ hoc proprium omnium nomē/ sed ab ea vna quæ cęteris excellat omnes nominatę sunt. appellata est enim ex viro virtus. Viri autem propria maxime est fortitudo. Cuius munera duo maxima sunt/ mortis dolorisq; contemptio. Vtendum est igitur his/ si virtutis cōpotes/ vel potius si viri volumus esse quoniā a viris virtus nomen est mutua-

UVA. BHSC. IyR_246

eſt epicuri verbum dolor ſi longus leuis: ſi ſummis breuis: qđ in p̄ſentia a Cicerone refellitur: p pterea qđ dolor aliquādo longus eſt & grauis ſummus eſt nec breuis. Summum: maximum intelligit: quo nihil ſit maius: ſicuti iuppiter ſummus dicitur: p maximus ſupremuſq; & a Virgilio dictum eſt ſumme deum: p maxime deorū. Latera: morbus laterum: pleureticus græco vocabulo dicitur qui acutus eſt: lateris dolore conſumptus eſt lucius craſſus orator. Abeſt a ſūmo dolo. magnus poteſt eſſe dolor ſed nō ſummus hoc eſt maximus: ille. n. ſummus merito nomiatur: quo nihil grauius neq; dici neq; excogitari poteſt: vnde cū dolet pars corporis talis dolor magis magnus: q̄ ſummus eſt nominandus. Tantum hominem ſ. epicurum: quem Lucretius cunctis mortalibus anteponit: qui genus humanum ingenio ſupauit: & omnes exoriens ſtellas extinxit vt ethetius ſol. Non continuo: non ſtatim. Doloribus podagræ: podagræ morbus: rarior ſolebat eſſe: vt inqt Plinius patrū auorūq; memoria q. peregrinus eſt: nā ſi italię fuiſſet antiquitus latinum nomen inueniſſet: fęminæ & eunuchi vt auctor ē hippocrates nō fiūt podagrici eſt podagra rubēs hoc eſt callida: eſt frigida: eſt multiplex: de qua apud medicos plura. Interrogatus publius mimographus: qđ nā eſſet moleſtum ocium: podagrici pedes dixit: ſeruius clodius magnitudine doloris in podagra coaſtus: veneno crura perunxit: & poſtea caruit ſenſu omni æq; q̄ dolore ī ea parte corporis. M. Agrippa conflictatus grauī morbo pedum cum dolorem eum perpeti nequiret crura demerſit in acetum calidum. In acerri-

Summum.

Pleureticus

de podagra

Rubēs podagra.

Moleſtum ocium qđ.

Exēplū clodii podagrici.

Agrippa merſit ī acetū crura curatio ſexti pompeii.

ta. Quæres fortaſſe quō? & recte. talem medicinam philoſophia profitet venit. Epicurus homo minime malus vel potius vir optimus tātūmodo & quātū intelligit. Neglige inquit dolorem: quis hoc dicit? idem q dolorē ſummū malū: vix ſatis conſtanter. Audiamus ſi ſummus dolor eſt inquit breuē eſſe neceſſe eſt. A. iterādum eadē mihi. Iſta non. n. ſatis intelligo qđ ſummū dicas eſſe: qđ breue. M. ſummū quo nihil ſit ſuperius breue quo nihil breuius: cōtēno magnitudinē doloris: a qua me breuitas tēporis vindicabit ante pene quam venerit ſed eſt tantus dolor quātus philocte, te bene plane & magnus quidem videtur. ſed tū nō ſummus. nihil. n. dolet niſi pes. poſſunt oculi: poteſt caput latera pulmones. poſſunt omnia longe igitur abeſt a ſummo dolore. Ergo inquit dolor diuturnus habet leticię pluſq̄ moleſtiæ: nunc ego non poſſum tantū hominem nihil ſapere dicere. Sed nos ab eo derideri puto, ego ſummū dolorem: ſummum autem dico etiam ſi decem

UVA. BHSC. IyR_246

mo ipetu morbi: atq; ita euasit: Sextus pompeius correptus dolore podagræ meruit in triticum lese super genua: leuatusq; siccatis pedibus mirabili modo postea hoc remedio vsus est. Si saturnus dominus geniture fuerit vt docet Iulius firmicus facit pneumaticos hoc est pulmone laborantes & podagricos: est q̄dā podagra quā historici balbuciētē appellāt: qua laborauit Lucius Sylla dictator. Forticulum ī tor. & strā. inter intestinorū mala & ægritudines absolutas sunt tormina Dysenterion græce vocatur. In torminibus: intestina exulcerātur: ex hiseruor manat: frequēs deiiciendi cupiditas dolor in ano ē: auctor Cor. celsus in. iiii. q laborat hoc morbo dicitur vocabulo græco dysentericus latino torminosus. Iā nomē dissenteriq; pe. uulgatū est inter medicos cū torminū nomē ignorent: q̄d sane perq; mirū est græcā dictionē esse latinis cognitissimā: latinā vero pēnitus ignotā. N. Nonius tormines masculino genere enūciat dicitq; ex eo ait q̄d dolore torquāt: citās hoc Ciceronis testimoniū Si solis radius saturnū p quadratū accesserit ingenitura hō interibit dysenterio: vt refert firmicus maternus in. vii. matheseos. auctor est hippocrates mortiferū esse signū in dysenteria si carnes egerātur: ait Galenus dysenteriā fieri quā do materia exuberans calore æstatis inficitur: & fit falsa: strāguriā vero appellāt vrinæ difficultatē vt docet Cor. celsus in. ii. auctor est hippocrates in aphorismis in senectute strāgurias: dyspneas: dysurias: cacesias esse frequentes: est autem Dyspnoea spirandi difficultas: Δυσουρια. id est pēne quod stranguria: quæ vt ait Galenus fit ex vesicæ passionibus vrinam supprimens. Cacesia malus corporis habitus significatur. Marcus Cato vinum concinat vi medica pollens ad dispepsiā & strāguriā. i. ad malā cōcoctionē & vrinæ difficultatē: vbi voles inqt cibū cōco

Podagra balbuciens dysenteria. Tormina. Tormiosi.

Tormines.

Galenus. Hippocra. de strāguria

Dysuria. Dyspnoea. Cacesia. Dispepsiā mala cōcoctio.

atomis est maior alius: non cōtinuo dico esse breuē/ multosq; possum bonos viros nominare: qui complures annos doloribus podagræ crucientur maximis. Sed homo cautus nunq; terminati nec magnitudinis nec diuturnitatis modum vt sciat quid summum dicat in dolore: quid breue in tempore. Omittamus igitur hunc nihil prorsus dicentē: cogamusq; confiteri non esse ab eo doloris remedia querenda: qui dolorem malorum omnium maximum dixerit: quamuis idem forticulum se in tormi, nibus & in stranguria sua p̄beat. Aliun de igitur est querenda medicina: & maxime quidem si quid maxime consentaneum sit quærimus ab iis, quibus q̄ honestum sit summum bonum q̄ turpe summum videtur malū. His tu præsentibus gemere & te iactare non audebis profecto loquetur. n. eorum voce

UVA. BHSC. IyR_246

quere & lociũ facere: hic bibito q̃tũ voles sine ꝑiculo. Epicurus vt adverba Ciceronis explicãda reuertamur fortiter satis tolerauit tormina & stranguriã q̃ Seneca tormẽta vesicæ & vlcerati vẽtris appellat cũ libro nono epistolarũ sic scribit laudat epicurus & ꝓbat male valitudinis dolorũ grauissimorũ ꝑpessionẽ: in qua fuit illo sũmo ac fortunatissimo die suo. Ait.n.se vesicæ & vlcerati ventris tormenta tolerare vlterioris doloris accessionem non recipientis esse: nihilominus sibi illũ beatum diem. Idem in .xxiiii. beatissimum inquit hunc & vltimum diem ago epicurus cum illum hinc vrinę difficultas torqueret: hinc insanabilis exulcerati dolor ventris: sumpsit autem hęc Seneca ex epistola epicuri: quã iam moriẽs ad idomeneũ siue hermachrũ scripsit. quam Cicero ita interpretatur cum ageremus vitæ beatum & eundem supremũ diẽ scribebamus hęc tanti autem morbi aderant vesicæ & viscerum: vt nihil ad eorum magnitudinẽ posset accedere Cõpẽsabatur tamẽ cũ his omnibus animi leticia: quam capiebam memoria rationũ inuẽtorũq; nostrorum: obiisse epicurum calculo vrinæ exitum impediente hermachus laertiusq; testantur. Ab his scilicet stoicis. Eorum virtus stoicorum: Cum pueros lacedæmone: hos appellant græci: βομονικας: quasi in ara contendentes de tolerantia plagarum: cum: cuius rei facta est superius mentio copiosa. Exclamabis vt mulier: interrogatiue legendum: quasi dicat indecorum esset viro virilitatem profitenti exclamare vice muliebri in dolore. Eiulatio enim mulierum propria est: quæ a molicie nominantur. vt. M. Varro Lactantiusq; notificant Sedate: equanimiter: & animo quieto. Vnam rem: id est honestum ipsum atq; virtutem: quæ nomine honestatis: laudis dignitatis: decoris continẽtur. Tute im. duplex est vis animorũ atq; naturæ vna pars in appetitu posita est: q̃ græce dicitur ορμη: quæ hominem huc & illuc rapit. Altera in ratione q̃ vitæ regina est: itaq; rõ preesse debet: appetitus vero obtẽpare: vnde q dicit ĩperatibi ipsi hoc intelligi vult vt ratio in impio sit: appetitus in seruitute quo ope

virtus ipsa tecum. tu ne cum pueros lacedæmone/adolescentes olympiæ/barbaros in arena videris excipientes grauissimas plagas & ferentes silentio: site forte dolor aliquis pertulerit exclamabis vt mulier? non constanter & sedate feres: fieri non potest/natura non patitur. Audio pueri ferunt gloria ducti. ferunt pudore alij. multi mœtu. & tamen veremur vt hoc quod a tam multis & quod tot locis perferatur natura non patiatur. Illa vero non modo patitur: verumetiam postulat. Nihil enim præstãtius habet nihil quod magis expetat/q̃ honestatem q̃ laudetur/quam dignitatem/quã decus. hisce ego pluribus no-

Epistola epicuri.

Eiulatio.

Appetitus Orme.

UVA. BHSC. IyR_246

nihil præstantius: quem magis inquit Seneca admiraberis: q̄ qui imperat sibi: q̄ qui se habet in potestate facilius est gentes barbaras regere q̄ animū suū continere & sibi tradere. Idem in .iii. quæstionum ait nullam maiorem esse victoriam q̄ vitia domuisse: tunc animanti sanitas adest: & vires & pulchritudo vt scite tradit platonicus apuleis: cum ratio totam regit parentq; appetitus sine cupiditas & irascentia: nihil appetunt: nihil mouēt: qđ inutile esse dixerit ratio: quæ velut domina omnium ac regina capitis arcem tenet coercēs effrenes cupiditates. Mollequidam: hæc est pars appetitus & voluptatis: quæ aucto reSeneca mollis est eneruis mero atq; vnguento madens Senile: infractum: debilitatū: sicut senio senex vietus & languidus. Connixa suismet adminiculis innixa: nihil externæ opis indigna. Velut seruo dominus: nonvnum est imperandi genus. Aliter imperat princeps ciuibus: aliter imperator militibus. Aliter dominus seruo: aliter pater liberis: aliter magister discipulis. Ita q; sicut varia sunt imperia: ita animorum varietas vario genere imperandi coercenda est vt alius imperio seruili: alius imperatorio: alius paterno cohibendus sit: vt ita castigatus in officio cōtineatur. Fractos pudore: ingenia inquit Hieronymus liberaliter educata facilius verecundia q̄ metus superat: & quos tormenta non vincunt: interdum vincit pudor. Vt bonos milites: nihil sic continet in officio disciplinaq; castrensi milites: q̄ imperatoris admonitio exhortatioq; hoc est acerrimum calcar: hic fomes hoc incitabulum ad animos militum cōmouendos: hinc ait Silius. Cordavirum fouet hortando

Exhortatio impatoris. Calcar.

minibus vnam rem declarari volo. sed ita vtar vt quam maxime significē pluribus. Volo autem dicere illud homini longe optimū esse: quod ipsum sit optādum per se a virtute profectum: vel in ipsa virtute situm sua sponte laudabile quod quidem citius dixerim solū: quā summum bonum. Atq; vt hoc de honesto: sic de turpi contraria Nihil tam tetrum: nihil tam aspernandum: nihil homine indignius. Quod si tibi ipsuasum est: principio. n. dixisti plus in dedecore mali tibi videri quam in dolore: reliquum est vt tute tibi imperes. Quanq̄ hoc nescio quomodo dicā quasi duo simus/vt alter imperet: alter pareat. nō inscite tamen dicit. est. n. animus i partes distributus duas: quarum altera rationis est particeps/altera expers. Cum igitur præcipitur vt nobismetipsis imperemus: hoc precipit vt rō coerceat temeritatem. In animis omnium est fere natura molle quidam/demissum/humile/eneruatum quodammodo & languidum: senile sed nihil aliud est in homi-

UVA. BHSC. IyR_246

reuocatq; vigorem: alibi de scipione inquit: voce tenet dum voce viget apud Liuium longe sunt contiones imperatoriæ: quibus alacritas militaris excitatur: olim tyrteus pro cõtione militari carmina exercitui lacedęmoniorum recitauit continentia virtutis hortamenta: quibus tãtum ardorem militibus iniecit vt non de salute: sed de sepultura tantum cogitarent. Sic animatus laconicus exercitus tam ardenter alacriterq; conflixit cum hostibus messeniis vt victoriã reportauerit. Non nimis in niptris: Pacuuius brundusinus tragędiarum scriptor illustris Ennii poetę ex filia nepos: romæ picturam exercuit ac fabulas vendicauit: demẽde tarentum transgressus: pene nonagenarius diem obiit: hic vt ait fabius Quintilianus grauitate sẽtẽtiarũ ponderi verborum: auctoritate sonarũ clarissimus fuit citra tamen nitorem. Inter cęteras fabulas scripsit tragędiã titulo niptra quasi lauacra: cuius argumentum erat vlyxes: qui materia est homericę odisseę in qua ducebatur euriclia nutrix vlyxis abluẽs pedes alũno qui sub habitu mẽdici domum reuenerat ignorabilis suis: videtur autem hæc fabula sumpta ex Homero qui libro odysseæ vndeuigesimo scribit: quemadmodum eurycleа nutrix iussu penelopes lauit pedes vlyxi: tãq; hospiti: quem recognouit ex tactu cicatricis quã habebat ī femore olim percussus ab apro dẽte fulmineo: dum venatur in mõte parnaso vna cum filiis autolyci: qui cantamine sanguinis pfluuium sistẽtes: dommumq; patris autolici deferentes diligenter curauere: datisq; splendidis muneribus in ithacam deduxere ex niptris pacuuianis sunt opinor illi versus iucũdissimi: quibus loquitur euryclia lauãs vlyxi ignoto pedes. Cedo tamen pedem lymphis flauis flauũ puluerem manibus iisdem: quibus vlyxi sæpe permulsi abluã: latitudinẽq;

Hortamenta tyrtei.

Pacuuius poeta.

Scitu digna

ne deformius/ sed pſto est domina omnium & regina ratio. quę cõnixa per se & progressa longius fit perfecta virtus: hæc vt imperet illi parti animi quę obedire debet/ Id videndum est viro. quo nãmodo iquies/ velut seruo dominus? velut imperator militi velut parẽs filio? si turpissime se illa pars animi geret/ q̃ dixi esse mollem/ si se lamentis muliebriter lachrymisq; dedet vinciatur & constringatur amicorum propinquorumq; custodijs. sæpe enim videmus fractos pudore/ qui ratione nulla vincerentur. Ergo hos quidem vt famulo vinclis pœne ac custodia arceamus. Qui autem erunt firmiores nec tamẽ robustissimi: hos admonitu simili oportebit vt bonos milites reuocatos dignitatem tueri. non nimis in niptris ille sapiẽtissimus grecię saucius lamentatur vel modice potius/ pedetentim inquit ite & sedato

o.j.

UVA. BHSC. IyR_246

minuam manuum multitudine: pacuuium in niptris citant idẽtidem scriptó res idonei: igitur ĩ niptris inductus vlyxes vulneratus in femine ab apro nõ nimis: sed modice lamentatur. qui ad illos qui eum sautiunt ferunt: dicit verba hæc apud Pacuuiũ: pedetentim ite & sedato nisu: quibus plane verbis significat se dolorem tẽperanter ferre: dũ iubet vt sedatæ caute mollitet defetatur: ne succussu. i. succusatura & nimia concussione gradientiũ dolor augescat: succusare enim est frequenter excutere: vnde succusator æquus dictus: qui sestorem vexat: in hanc ferme sententiam est illud actianũ. Agite ac vulnus ne succusset gressus caute ingredimini: hoc autem credo referendum esse ad vulnus illud apri dẽte inflictum pene letaliter: & tũc sauxium Vlyxem ac gemebundum filii au tolyci domum deportarunt: inhibito sanguinis p fluuio carminibus: cuius homericæ sententię Pli. & Apuleius meminerunt. Leuiter gementi: more leuiculę mulierculę. Tu quoq; Vlyxes verba sophoclis tragici poetę græci: qui prior q̃ Pacuuius scripsit niptra: quo archetypo vsus est in niptris ipe Pacuuius eodẽ pene argumẽto & stilo: illud dissonum quod pacuuius modicæ lamentantẽ fecit vlyxẽ saycium quem sophocles fecerat p q̃ flebiliter eiulantem vnde his verbis apud Sophoclẽ castigatur vlyxes ab his qui eum saucium ferunt. Poeta pru. Sophocles de quo supra diximus. Retinere, verba vlyxis saucii ex niptris Sophocleis. Incipit la. Verbum Ciceronis colligentis ex verbis quæ vlyxes dixit apud Sophoclem illum succumbere dolori labiq; nec retinere cõstantiã. Operite: verba vlyxis: qui cum vidisset se labi in dececus & dignum esse castigatione ex illo primo eiulatu: repente mutat consilium & dignum esse castigationem. Iãq; conuersus ad tolerantiam doloris ait tegite vulnus & abscedite: cum prius dixisset vlcus nudate. Quassu: concussione, & quassatione. In ex. ni. in extre

Succusare. Succusator.

nisu: ne succussu arripiat maior dolor. Pacuuius hęc melius quam Sophocles apud illum enim per quã flebiliter Vlyxes lamentatur in vulnere. tamen huic leuiter gementi illi ipi qui ferũt sauciũ: personę grauitatem intuentes non dubitarũt dicere. Tu quoq; Vlyxes/ quãq̃ grauiter cernimus ictum/ nimis es pene animo molli/ qui cõsuetus in armis ęuũ agere. Intelligit poeta prudens ferendi doloris consuetudinem esse non contẽnendam magistram/ atq; illenõ imoderate magno ĩ dolore. Retinete/ tenete/ opprimite vlcus nudate heu miserũ me excrucior. incipit labi/ deinde illico desinit. operite/ abscedite: iamiam dimittite nam in attractatu & quassu seuum amplificatis dolorẽ. vides ne vt obmutuerit non sedatus corporis/ sed castigatus animi dolor/ Itaq; in extremis niptris

UVA. BHSC. IyR_246

ma parte tragediæ sophocleę quæ inscribitur niptra pluralitatis nomine: a verbo græco νίπτω: qđ significat lauo. Conqueri for. non la. licet viro forti accusare fortunā & de eius iniquitate conqueri. sed lamentari non licet. cum conquęstio sit virilis lamentatio muliebris. Huius animi. s. vlyxis. Qualem videmus neminem: famigerati sunt septem illi græcię sapientes: qui re vera sapiētes nō fuerūt: sed similitudinē quādā gerebāt speciē & sapientum. M. Cato quoq; & Caius Lelius habiti sūt sapiētes & nominati: nec tamē fuerunt sic sapientes vt sapiētem intelligi volunt philosophi: sicut pfectus orator nullus vnq̄ fuit. Vnde dicebat. M. Antonius disertos se vidisse multos eloquentē omnino neminem: insidebat videlicet in eius mente species eloquētiæ quam cernebat animo: re ipsa non videbat. Consimili ter idea quędā sapientię insidet mentibus philosophorū vt animo cernant sapientem quē re ipsa non vident. Parti inferiori: aī pars iferior ē appetitus: & illa mollior: molior q̄ facile vincit Supior vero est ratio quæ velut regina in arce consistit inuicta & inseparabilis. Vt iustus parēs filiis: Aristoteles in. ii. oeconomico scribit duplicē esse speciem timoris. Alteram cum reuerentia & pudore: q̄ ad patres vtuntur filii pbi: alteram cum odio: qua ad dominos serui. Idem in. iii. politicorum refert gubernationem patrifamilias esse regiam quandā domi potestatem. Regiā vero potestatem esse ciuitatis & gentium quasi domesticam quādam gubernationem. Caue turpe quicq̄: verba sunt q̄ secū dicit sapiens: cauendū sibi esse ne dicat ne faciat quicq̄ turpe aut effeminatū: quod merito esse possit reprehensibile. Sapiens enim vbicq̄ locorū tēporum rerū: seruabit decorū. ideoq; in dolore non lamentabitur flebiliter: esset enim in decorū. Zeno Eleates: celebratissima est. zenonis huiusce i pferēdis doloribus cruciatibusq; patiētia: qui cum adolescentes nobilissimos cupiditate liberandę patriæ inflammasset contra tyrannum phalari: vel vt alii tradunt nearchum: facto iudicio comprensus traditusq; tortoribus est torquendus: qui cum intolerandis cruciatibus laceraretur: vt conscios coniurationis nominaret neminē illorū nominauit: sed amicos intimosq; tyranni participes cōiurationis esse dixit. Deinde cum quippiam se in aurē tyranni clam loqui velle significasset: eā mordi-

Niptra vnde.

Qui sapiētes dicti nō fuerunt.

Orator pfectus nullus.

Exēplum zenonis pacientia.

alios quoq; obiurgat/ Isq; moriens conqueri fortunam aduersam nō lamētari docet. Id viri est officium. fletus muliebri ingenio additus. huius animi pars illa mollior rationi sic paruit. vt seuero imperatori miles/ prudens In quo viro erit perfecta sapiētia/ quem adhuc nos quidē videmus neminem: sed philosophorum sententijs qualis futurus sit: si modo aliquādo fuerit: exponitur is igit siue ea oratio/ quę erit in eo pfecta: atq; absoluta/ sic illi parti iperabit inferiori: vt iustus parēs pbis filis/ nutu q; volet cōficiet/ nullo labore: nulla molestia. eriget. ipe se suscitabit. istituet/ armabit vt

UVA. BHSC. IyR_246

eus correptam non ante dimisit: q̃ rapta aure populatum caput reliquisset. Valerius maximus hæc duo patiētiæ exēpla duobus zenonibus assignat. Laertius & alii ab vno zenone eleate vtrūq; factum esse cōmemorant. Demertius ait non aurem sed nasum morsu amputasse. Antisthenes addit cū amicos tyranni nominasset veluti cōscios interrogatum ab illo esset ne quispiam alius dixisse: tu solus es ciuitatis pernities ac pestis: hic cōsultus a Dionysio quid nam philosophia prestaret cum respō disset contēptum mortis. Impassibilis flagellis tyrāni obiectus sentētiam suam: vt inquit tertullianus in apologetico: ad mortem vsq; seruauit tanq̃ hosti sic obsistat dolori. Quę sunt ista arma contentio / confirmatio / sermoq; intimus / cum ipse secum cauetur pe quicquam languidum non virile ob uersentur species honestæ animo zeno proponatur Eleates: qui perpessus est omnia potius quam conscios delendæ tyrannidis indicaret. De anaxarco democritio cogitetur: qui cum in manus Cypri nicocreontis regis incidisset: nullum genus supplicij deprecatus est: neq; recusauit. Calanus indus indoctus

Eleates. Elea. dicitur Eleates a patria Elea: quæ ciuitas est lucaniæ quam quidem h lam a fonte nominarunt: alii a palude dicta opinantur: quæ græce τοελος di citur. Eleatæ ferunt parmenides & zeno pytagoricę secte sectatores per quos Eleam institutis legibusq; bene formatam fuisse autumat Strabo in vi. geographiæ. Alius fuit ille zeno conditor sectæ stoicorum. De anaxarcho democri

Anaxarchi tolerantia. to: anaxarchus abderites inimicum habuit nicocreontem cypri tyrannum: a quo compren sus cōiectus est in pilum ptisanæ siue mortarium saxeum: quod græci ολμον vocant ibiq; ferreis malleis contusus adeo toleranter patiēterq; pertulit asperimos illos cruciatus: vt verbum illud memorabile conduplicauerit: tunde tunde anaxarchi follē: anaxarchū. n. non tundis ad vltimum am

Tūde anaxarchi follē putationem linguæ minitante tyranno ptinus dentibus abscissam & cōmanducatam linguam in os eius ira patulum conspuisse fertur auctores Valerius: Laertius: Tertullianus: cæteri. Democritus dicitur a Cicerone quoniā democriti auditor fuit & sectator. Deprecatus est: ppulsauit: depulit: abegit: recusa-

Dep̃cari qd uit. hoc. n. significat hoc in loco deprecari: sicut apud Ouidium scribentē. Sæpe p̃cor mortē: mortem quoq; dep̃cor idem: apud gellium temeritatem deprecarentur: apud Ennium seruitutem deprecor: pleni adeo sunt libri veterū scriptorum similis in hoc verbo significationis: quod & a nobis in secundo tran

Gymnosophistę quilli commentario satis copiose explicatū est. Calanus indus: gymnosophistæ philosophi sunt indorum nudi: qui ab exortu ad occasum contuentur so-

Calanus vnde. lem immobilibus oculis insistētes toto die pedibus alternis: ex numero istorum vnus fuit calanus pprio nomine sphines dictus: verum cū p salue καλε

Vltroneus se cremat calanus. diceret omnibus obuiis calamus a græcis nominari cępit: colloquium habuit cum onesicrito: qui ab Alexandro magno missus est vt cum sophistis indorū colloqueretur: quē cū chlamydatū & pileatū crepidatūq; vidisset risit: hic post

UVA. BHSC. IyR_246

ea ſemet viuum vltroneus cremauit: de cuius morte hęc ꝓduntur: ſecutus Alexandrum magnum extra indiæ fines præter communem aliorū philoſophorum conſuetudinem: qui regi aſſiſtūt: cum apud paſargadas egrotare cępiſſet ſeipſum extulit anno ætatis ſue. lxxiii. facta enim pyra & aurea lectica ſup im poſita in ea cubans combuſtus eſt ſtramentis optus ſunt qui dicant eum in li

ac barbarus in radicibus caucaſi natus ſua voluntate viuus combuſtus eſt nos ſi pes condoluit ſidens: ſed fac totum dolore corpus ferre non poſſumus. Opinio eſt enim quædam effœminata ac leuis: nec in dolore magiſq̄ eadem in voluptate: qua cum liqueſcimus fluimuſq; molitia: apis aculeum ſine clamore ferre non poſſumus. At ve-

gnea domo frondibus plena & pyra ſup tecto cōſtructa inclusum ſe vt trabē in ignē in iecisse & cū domo deflagraſſe ita ſeipſum viuus exuſſit extulitq; calanus ſecundum patriam legem: cuius meminit quintus curtius cum ait apud ſapientes indorum occupare fati diem pulchrum & viuos ſe cremari iubēt: necvllus corporibus quæ ſenectus ſoluit honos redditur: inquinari putant ignem niſi qui ſpirantes recipit. De his intellexit Lucanus ſcribēs: quiq; ſuas ſtruxere pyras: viuiq; calentes cō

Lacanus.

ſcendere rogos: megaſtenes tamen putat nullum fuiſſe decretum gymnoſophiſtis: vt ſeſe efferant: immo qui id fecerit puerilem iudicari: illud adde qđ Cicero in primo de diuinatiōe & Valerius tradiderunt Calanum cum iret in rogum ardentem dixiſſe: o preclarū diſceſſum e vita: cūq; Alexander magnus eum rogaret ſi quid vellet ſi quid mandaret dixiſſe ꝓpe diem te videbo: quod ita contingit. Nam babilone paucis poſt diebus Alexander eſt mortuus. Apis aculeum: natura apibus aculeum dedit ventri conſertum: quem in vulnere relinquunt. Columela & Virgilius ſpiculum vocant: quo carent reges: vel ſi habent non vtuntur: illud enim conſtat inter auctores imperatorem apicularum aculeo non vti. Quod vt inquit ſanctiſſime Seneca exemplar eſt magis regibus: vt ſine aculeo ſint: ſpiculum retundant: crudelitatem comprimant exarmati ſint maieſtate ſola circunuallati: quid eſt enim per deos immortales in principe admirabilius amabiliuſq; clementia: quæ dos imperatoria eſt: quæ bonos principes facit dum viuunt amabiles: cum vita exceſſerunt deſiderabiles cuius diuerſorium eſſe debet in pectoribus ſummatium: ſicut fuit olim in pectore Cæſaris dictatoris: cuius inter innumeras laudes: proprium & peculiare fuit clementię inſigne: qua vſq; ad pęnitentiam omnes ſuperauit: hinc illa non minus vera q̄ ſpecioſa apud. M. Ciceronem laudatio: qui nihil obliuiſci ſoles niſi iniurias eſt in exemplis ęquos ab apibus occiſos: tam noxia eſt illa vis aculeorum. Plinius venenatas apium culpides eſſe tradit in. xxi. ad uerſus quas ſalutare eſt homini percuſſo perungi maluę ſucco: aut hederę filiorum: vel eas bibere. Ruſticanus: arpinatem fuiſſe marium obſcuris natalibus nouum hominem aratorem quis ignorat: qui in agro arpinate in vlla ciuernate vt auctor eſt plutarchus vitam diu vixit ruſticam plane & agreſtem procul ab vrbanis mundiciis. Vetuit ſe alligari: De mario qui ſolutus & ſtans

O preclarū diſceſſum e vita.

Aculeus in apibus.

Impatorē nō vti aculeo.

Clementia dos principum.

Clemētiſſimus cęſar.

Remediū contra aculeos.

Varices marii.

UVA. BHSC. IyR_246

præbuit medico secandum crus varicosum: supra diximus: qui μηστεηαξας μηδετας οφρυσ συνα γαγων. i. neq; suspirans neq; supercilia contrahēs ꝑtulit sectionem fixisq; oculis septauit cruciabilem curationem. Postea alii. s. secti sunt laborantes varicibus. Crus alterum non prebuit: cum medicus alterum crus secare vellet minime assensum prebuit. Inquiens curationem tanto dolore dignam esse non arbitror. Vt vir virilitate ac animi magnitudīe septus. Vt homo tanq̄ qui ex humana teneritudine morsu doloris moueretur. Vt ignarus miles: sępe hoc contingit: vt in p̄lio citius occumbat timidus miles & fugax: q̄ imperteritus & pugnax. Ille. n. fugiendo fatum ruit in fatum: hic firmiter pugnando victor euadit: consimiliter qui succumbit dolori afflictus iacet: qui firmiter resistit victor fit doloris. Oratius in hāc sententiam sic scribit. Mors & fugacem ꝑsequitur virum. Nec parcit imbellis iuuentæ poplitibus timido ve tergo. Annotādum est demosthenem pręlio illo magno: quo apud cheroneā Philippus Alexandri magni pater athenienses vicit salutem fuga quæsiuisse: cūq; id ei qđ fugerat probro se obiiceretur versu illo notissimo elusisse: αηηρο φευγωηκαι παλιη μαχεσεται: id est vir fugiens iterum pugnabit. Abiecto scuto. Lex platonis militem: qui in prælio arma abiecit: & sese dedit in pedes ita punit: eo qui arma turpiter proiecisse damnatus est: nec imperator: nec pręfectus aliquis pro milite vnq̄ vtatur: nec in aciem recipiat: viuatq; infamis vitā in gloriam & dedecorosam. Lacedæmonii olim archilochum poetam ex sparta eiecerūt: quia scripserat ī poemate

Demosthenes fugit ex p̄lio.

Dictū demosthenis.

ro. C. Marius rusticanus vir sed plane vir cum secaretur vt supra dixi principio vetuit se alligari nec quisquam ante Marium solutus dicitur esse sectus. cur ergo postea alij? valuit auctoritas. Vides ne igitur esse opinionis non naturæ malum/ & tamen fuisse acrē morsum doloris idē Marius ostendit. Crus enim alterum non præbuit/ ita & tulit dolorem vt vir/ & vt homo maiorē ferre sine causa necessaria noluit. Totum igitur in eo est vt tibi imperes. Ostendi autem quod esset imperandi genus. atq; hæc cogitatio/ quid patientia/ quid fortitudine/ quid magnitudine animi dignum sit: non solum animum comprimit sed ipsum etiam dolorem nescio quo pacto mitiorem facit. Vt enim fit in prælio vt ignarus miles ac timidus simul ac viderit hostem abiecto scuto fugiat quantum possit. ob eāq; causam pereat nonnunq̄ etiam integro corpore cum ei qui steterit nihil tale euenerit sic qui doloris speciem ferre non possunt abijciunt se atq; ita afflicti & exa-

UVA. BHSC. IyR_246

ηριττον εθ'τιη αποβαλειη ταοπλαη απωθαηειη.i.melius est abiicere arma q̃ mori:iurisconsultus titulo de re militari graue inquit crimen est alienasse:& ea culpa desertioni exequatur.Onera cõtẽtis corporibus:spiritũ cohibere singularis pręsidii est scandentibus:laborantibus:ac iacẽtibus contraq; ictus quod inuentum esse animalis cui nomen est meles docuit Plinius cuius varba ex.vii.na.historię hæc sunt illa alia solertia in mętu melibus sufflata cute distentę ictus hominum & morsus canum arcent. Contenta dicimus corpora quæ omni nixu intenduntur aduersus labores:vt ĩ arcu neruus:apd̃ rhetoricos doctores:contẽtio est oratio acris ad confirmandũ & confutandum accommodata:vnde a Plinio dicta est in epistolis Oratio pugnax & contentiosa:quam maxime ꝓbat apud eosdem contẽtio dicitur exornatio ex contrariis verbis concinnata:quæ vocabulo græco notissimo vocatur antitheton.i.cõtra positũ vt illud ciceronianum in oratione ꝓ cluentio:vicit pudorem libido timorem audacia Rationem amentia.Pręssum depellit pręsuram siue præssionem:dicitur enim recte latineq; his præssus quasi pręsura & p̃ssio:sicut iudicatus allegatus peccatus pro iudicatione:allegatione:peccatione.Dixit Seneca.Illud quod præmit:quod impendit:quod vrget si succũbere te cęperis:sequetur & grauius incumbet.Si contra steteris & obniti volueris repelletur. Athletæ quantum plagarum toto corpore excipiunt:ferunt tamen omnem tormentum gloriæ cupiditate. Remissione:relaxatione:& quasi relaxatione quadam:sicut arcus remitti dicitur:quando neruus retẽditur ac relentescit. Animi contentio:intentio:concitatio e recto firmido. Refutetur phylotetis clamor. Refutare est redarguere & refellere:inter partes rationis vna est refutatio:quæ alio nomine confutatio dicitur:quæ est contrariorum argumentorum dissolutio:de qua rethorici scriptores satis multa:dictum est supra de gemitu philoctetheo & lamentatione & clamore muliebri:quem ait.M.Tullius esse improbandum:reiiciendum:cõfutandum:tanq̃ indecorum viro.Ingemiscere nonnunq̃ viro.Eneas virgilianus ingemit:& duplices tendens ad sydera palmas:talia:voce refert:apud Ouidium ingemit:Iuppiter attamen Lucanus laudi dat Pompeio:ꝙ post cladem phatsalicam doluerit citra gemitum.Sic enim inquit.Nõ gemitus:non

Solertia melium.

Contẽtio.

Antitheton

Pressus.

Peccatus.

Refutare.

Refutatio.

nimati iacent.Qui autem restiterint discedunt sępissime superiores.sunt enim quædam animi similitudines cum corpore vt onera contentis corporibus facilius feruntur remissis opprimunt.Simillime animus intẽtione sua pressum depellit omnem ponderum remissione autem sic vrgetur vt se nequeat extollere. Et si verum quærimus in omnibus officijs persequendis animi est adhibenda contentio.Ea est sola officij tã q̃ custodia.sed hoc quidem in dolore maxime est prouidẽdum/ne quid abiecte/ne qd timide/ne qd ignaue/ne qd

UVA. BHSC. IyR_246

fletus erat Saluaq; verēdus maiestate dolor. Nec sciēti sint oculi amico amisso inquit Seneca: nec fluant: lachrymandum est non plorandum idem aliubi dixit: nullum viris legitimum esse tempus constitutum ad lugendum: quia nullum est honestum. Hic nimium est fletus: lex. xii. tabularum: quas decēuiri cōdidrunt tollit lamētationem: cuius verba hęc sunt: mulieres genas ne radunto: neue lessum fueris ergo habēto: Sextus helius & Lattilius veteres iterptes: nō satis intellexerunt quid lessū significet: suspicati enim sūt vestimenti aliquod genus funebris esse. Lelius vero lessū lugubrem eiulationē esse interptatur: qđ & Cicero in legibus verum esse iudicat: qa & lex solonis: vnde romanæ leges translatæ idipsum vetat: ne scilicet mulieres in funere eiulatū flebilem adibeant: illud autem mulieres genas ne radunto: significat ne mulieres in luctu lacerent faciem ne carpāt vnguibus genas: huiusce legis decēuiralis: sic enim nominantur leges. xii. tabularum: meminit Plinius i. xi. cuius verba sub scripsi: q̄ sunt hæc: infra oculos malę homini tantū: quas prisci genas vocant. xii. tabularum iterdicto radi eas a fęminis vętantes. Seruius grāmaticus in. xii. ęneidos commētario verbū legis immutat: nam cum in lege dicatur genas ne radūto ipse legit facię ne carpito: fortassis vt intellect⁹ fieret illustrior: sic. n. scribit. sciendum est cautum lege. xii. tabularum ne mulieres carperent faciem: his verbis mulier faciem ne carpito: Solebāt enim in rogis lanitantes genas effundere cruorem. In stadio exclamāt: clamor ille & vociferatio sublatior videtur nescio quomodo robur augere corpus intendere animum alacriorem efficere athletarum: cursorum: bellatorum supra dixi mus Romanos solitos cum clamore inire conflictum & pugnam auspicari. Stadium autem locus est cursus In grǽcia fuerunt studia pedes ducentos lōga: clarissimum est curriculū stadii olympii: quod hercules suis pedibus me-

Lessem quid.

Genas ne radunto. Lex decēuiralis.

Clamor in certamine.

Stadium.

seruiliter/muliebriterve faciamus. idest primisq; refutet/ac reiściatur Philoctetis ille clamor. Ingemiscere nōnunq̄ viro concessum est. idq; raro/ eiulatus ne mulieri quidem. Et hinc nimirum est fletus: quem duodecim tabulę in funeribus adhiberi vetuerūt. Nec vero vnq̄ ingemiscit quidem vir fortis: ac sapiēs, nisi forte vt se intendat ad firmitatem: vt in stadio cursores exclamāt qua maxime possunt. faciunt idem cum exercētur athlętę. pugiles vero etiam cum feriunt aduersarium in iactādis cestibus ingemiscunt: non q̄ doleant animove ꝯcumbant sed quia in profundem d voce omne corpus intendit venitq; plaga vehementior. Quid qui volunt exclamare maius/ num satis habēt latera fauces linguā intendere/ e quibus elicij vocem & fundi videmus/ toto corpore

UVA. BHSC. IyR_246

tatus esse fertur: stadiodromos vocant cursores in stadio. Ait Firmicus maternus si mars respexerit leporem celestem i horoscopo faciet stadio dromicos: stadium esse octauam partem miliarii ex lectione Plinii & Columelę & cæterorum satis notum. quod. cxxv. nostros cõtinet passus: hoc est pedes sexcentos. xxv. Intendere: contendere omni nixu conatuq;. Omnibus vngulis vt dicitur: prouerbiale est quod significat omnibus viribus manuum pedũq;: & conatu totius corporis: vt etiam vngues qui sunt i extremitate collocati. Intendãtur: quos Plinius existimat esse sũmas neruorum clausulas: cõsimile est illud Maronianum. Constitit in digitos ex tẽplo erectus vterq;. Genu. M. Antonium vidi. M. Antonius orator ille qui multos se vidisse disertos eloquentes neminẽ dictitabat: olim incesti postulatus apud Lu. Cassium prætorẽ cuius tribunal ꝓpter nimiã seueritatem scopulus reorũ dicebatur fiducia innocentiæ subnixus causã pro se ipse dixit concitate & inflamãter statimq; absolutus: est sũt. autores seruum. M. Antonii in hac causa tortum mira pacientia toleraſſe cruciatus: nullo q; iudicio salutem domini lesisse: a quo accusatores laternam prolatam contendebant cum ad stuprũ iret Antonius. Lege varia: fuit Quintus varius tri. plebis: qui legem tulit vt quęreretur de his: quorum ope consilio ve socii contra populum romanum arma sumpsissent: quæ rex varia dicta est: cuius capite pęna sanciebatur in dãnatos incesti: legis varię meminit Cicero in oratione ꝓ scauro & pedianus asconius. Ait idem Mar. Tullius i bruto. Q. Varium lege sua varia dãnatum fuisse. Terram tangere: femur ferire: in oratoribus vsitatum est: & indignates decet & excitat auditorẽ quod athenis primus fecisse creditur cleõ vt docet Quitilianus in. xi. cõplodere vero manus & pectus cedere senicum est: pedis suppulsio oportuna est vt ait Cicero in contentionibus incipiẽdis aut finiendis: fuit in Marco Antonio vt idem Cicero scribit in bruto singularis actio Gestus cum sententiis congruens: suppulsio pedis. Vox pmanẽs: verum sub rauca natura. Vt balista lapidum: balistæ machinę sunt bellicę: q

Stadiodromici.

Vngues clausule neruorũ.

Antonius incesti reus.

Scopulus reorum.

Fides seruꝰ

Lex varia.

Ferie femur.

Suppulsio pedis.

Balista.

atq; omnibus vngulis vt dicitur contentioni vocis asseruiunt Genu me Hercule. M. Antonium vidi cum contẽte ipse ꝓ se lege varia diceret/ terram tangere Vt enim balistæ lapidũ & reliqua tormẽta telorum eo grauiores emissiones habent: quo sunt cõtenta atq; deducta vehementius sic vox sic cursus sic plaga hoc grauior quo est missa cõtentius cuius contentionis cũ tanta vis sit: si gemitus in dolore ad confirmandum animum valebit vtemur sin erit ille gemitus lamẽtabilis si imbecillus si abiectus si flebilis ei/ qui se dederit vix eum virũ dixerim/ qui quidẽ gemitus si leuationis aliquit afferret/ tũ videremus quid esset fortis & animo si viri. Cum vero ni

UVA. BHSC. IyR_246

funibus neruicis tenduntur q̄ quanto plixiora habuerint brachia tanto longius spicula mittunt aut saxa. Capillo muliebri: vel neruo funes ī balista cōficiuntur magnitudini lapidis cōgruentes: mittit aūt balista lapides pondo centum viginti: auctores vegetius & Victruuius. Beliſtem inuenerunt phenices vt docet Plinius: sunt manubaliſtæ minores manu tractabiles: alio nomine ne scrorpiones dicti qđ subtilibus & paruis spiculis scorpionū instar inferūt mortem: a balista deducitur balistarum. Plautus in penulo. In fortunii intenta balista est p̄be quā ego haud multo post mittam e balistario: vbi balista accipi videtur p telo balistariū pro machina: hinc quo q̄ fit verbum illud plautinū ex balistare: quod significat ex balista emitte & eia cularī: sic enim ait in pseudolo balionem ex balistabo lepide date operam modo. Sic plaga. quidam agrauant ictus ante quo natū: saliua ī manus: in gesta: quod si quē peniteat ictus ilati statim post ictum expuat mediam in manū q̄ percussit leuatur illico p̄cussus a pœna: hoc sepe delumbata quadrupede approbatum est vt inqt Plinius ī. xxviii. statim a tali remedio correcto anīalis ingressu. Hoc tātum: quo q̄tum Cū nihil imminuatur dolo. Contra ait Seneca magnū in querelis est leuamentum: cui sentētiæ subscribit illud Ouidianū. Fletq̄ meos casus: est quędam flere voluptas. Lenitur lachrymis egeriturq̄ dolor: idem dixit strangulant inclusus dolor atq̄ cor estuat intus. Ira exardescit: supra dixit in omnibus officiis p̄sequendis animi adhibēdam esse contentionem: quæ sicut pollet in dolore: ita valebit in ira & libidine suffrenanda: q̄ partes sunt animi irrationabilis. Relegatæ p̄cul a regina ratione: obtinentes infernas: sedes vt popinas quasdam & latrinarū latebras: diuersoriæ nequitiæ atq̄ luxurię. In eandem arcem: in vrbibus munitissimas esse artes nemo est qui nesciat: quod & ausonius testatur illo versu. Vrbibus in tuis munitior vrbibus est arx: arx sedes tirāni dicitur vt inquit Asconius: vel editus in ciuitate & munitior ad salutē ciuium locus

Manu baliſtæ.

Scorpiōes.

Baliſtariū ex baliſtare

Notabile.

Leuamētū in q̄relis.

Arx.

hil imminuatur doloris: cur frustra turpes esse volumus? Quid est enim fletu muliebri viro turpius. atq̄ hoc præceptū quod de dolore datur patet latius. Omnibus enim rebus non solum dolori simili contētione animi resistēdum: est ira exardescit: libido excitatur: in eā dā arcem confugiendū est eadem sunt arma sumēda. sed quoniam de dolore loquimur illa omittamus. Ad ferēdum igitur dolorē placide & sedate plurimū p̄ficit toto pectore vt dicitur cogitare. quam id honestum sit sumus. n. namvt ante dixit: dicendū est enim sæpius: studiosissimi appetentissimiq̄ honestatis. cuius si quasi lumen aliquod aspexerimus: nihil est quod vt eo potiamur. nō paratismus & ferre & p̄peti. ex hoc cur

UVA. BHSC. IyR_246

Itaq; cum arx sit munitissimus & ad salutem comperatus locus: p speciosam translationē significat confugiendū esse ad contention ē veluti in arcem: tāq; idem suffugium sit munitissimū aduersus impetus irascētię & libidinis gratiantium: quod est tutissimū cōtra dolorē assilientē. Dicendū est enim sepius pulchra vt inquit Plato bis terq; repetēda sunt: & vt ait Seneca: nūq; nimis

su atq; impetu animorum ad verā laudē atq; honestatem illa pericula adeuntur in præliis. non sentiunt viri fortes in acie vulnera vel si sentiunt se mori malunt: quā tantūmodū dedignitatis gradu dimoueri fulgentes gladios hostiū videbāt Decij: cum in aciem eorū irruebant. his leuabat oēm vulnetū metum nobilitas mortis & gloria: nū tum inge muisse Epaminundam putas, cum vna cum sanguine vitā effluere sentiret imperantem. n. patriam lacedemonijs reliquebat quam acceperat seruitutem. hæc sunt solatia. hæc fomenta summotum dolorum. Dices quid ī pace? quid in lectulo ad philosophos me. reuocas: q in acie nō sæpe pdeunt. equibus hō

dicetur qđ nūq; satis. Nō sentiūt vulnera: dū calescūt ī plio dū ē ictus recēs: nō sētiūt dolorē ex vulnere īmovt ait Furi⁹ poeta: virescit vulnere virtus: & Lucanus saucia maiores aīos ví pectora gestant interdū nec se vulneratos esse sciunt: tātus est ardor animorū: tantus impetus aduersarium pternendi. Decii de tribus de. qui cognominati sūt mures: q se morti deuouerūt p salute romanorū diximus in primo cōmentario. Lucanus appellat decios lustrales belli aīmas. Ingemuisse epaminūdas cuius virtute res lacedemoniorū acciscæ: opes thebanorum auctæ sunt post pręclara facinora edita: extremo tēpore apud mātineā cū acie instructa: & ducis optimi & militis fortissimi officio fūgitur sparo qđ agreste telum est pcussus ictu mortifero: re

Virescit vulnere virtus

Mures decii.

Sparō percussus.

latusq; ī castra semianimis reqsiuit a circūstātibus saluus ne esset clypeus cū saluū eē flentes sui respōdissent allatū veluti socium laborum glorięq; osculatus est Iterū qsiuit essēt ne fugā hostes. Cūq; id quoq; vt cupiebat audiuisset Euelli tū deniq; spiculū iussit. Ita multo sanguine pfuso ī leticia & ī victoria est mortuus: cuius morte thebanorū vires hebetatę: sūtvt nō tā illū amīsisse: q cū illo iterisse oēs viderētur: nā ante epaminūdā thebani alieno impio pruerūt: post interitū eiusdē in seruitutē pristinā reuoluti sunt: vt manifestū sit gloriā thebanā cū ille natā cū illo extinctā fuisse: vereq; dictū sit vnū hoiem pluris eē q ciuitatē: auctores trogus pbus Emilius. M. Tul. cęteri. In acie nō sępe pdeūt: phūs arma nō induit: ad bella nō vadit. Domi ī vita vmbratica ocioq; litterario vitā degit trāquillā & pinde beatā: cōtentus & suo & paruo: legimus tī Socratē & xenophōtē: rebus bellicis sese īmiscuisse. Nā ex bello deliaco cū male pugnatū esset fugiēs. Socr. venit ī triuiū: sed eadē q cęteri via fugere noluit: qbus qrētibus cur nō eadē pgeret. Deterreri se a demonio suo dixit: tūc qdē iq aliavia fugerāt ī eqtatū hostiū iciderūt. So. ipe euasit icolumus: l'uauitq; xenophōtē ex eq plapsū: quē sublatū hūeris exportauit ī tutū

Eparninundas.

Osculatus Clypeum.

Socrates bellator.

Pręsagium Socratis.

UVA. BHSC. IyR_246

Heracletes: ab heraclea ciuitate bosphorana: cuius fuit municeps: hic autem Dionysius inter nobiliores discipulos zenonis celebratur: quem piguit dolorem dicere adiaphorum. i. indifferentem: put dicitur a zenone & stoicis: cum laboraret ex renibus: & cū lipitudine acerrima cruciaretur. A dolore deductus: supatus abstractusq; a ppōsito. Ex renibus laboraret: Hippocrates Galenus: & nobilissimi medicorum nephreticos græcovocabulo appellāt: laborātes morbo renum νεφρος enim græce Ren. & νεφριτις: morbus renum: dicitur qui inter acutos morbos enumeratur. Oratius: qđ latus aut renes morbo tenentur acuto Cor. celsus in quarto: at renes vbi affecti sunt diu male habente: peius est si frequens libidinosus vomitus accedit: Hippocrates scribit nephreticos dolores difficulter senescere i senibus idem tradit: bullantē vrinam signum esse nephretici morbi & οξιαν νοσον. idest acutū morbū fore. Animalia vt ait Plinius i renibus pinguia sūt quaterni renes ceruis sunt in brileto dester omnibus est latior: & minus pinguis siccior q; : renes habēt omnia quadrupedum quę animal generant. Cum Dionysius morbo renum laboraret cruciaretur q; cruciatu impatibili succumbens dolori clamabat falsa esse quæ a zenone didicisset. Dolorem scilicet nō esse malū.

Nephretici q morbus renū acutus

Quaterni renes ceruis.

Cleāthes. Cleanthes: memoriæ proditum est cleantem studiosissime philosophatum esse sub zenone: & in decretis stoicorum pseueranter pīsistere: qui inopia cogente mercenarius factus noctu hauriebat aquas ad hortos irrigādos: inter diu philosophabatur Vnde phreantles dictus. idest puteos exhauriens: tradunt illum: quæ a zenone audierat ossibus bonum & testis fictilibus pscribere solitum: cum pecunia cum supperet ad carthas emendas hic pīus frugem cleantheam dixit: intelligi volens p̄cepta philosophię Stoice frugifera ac salutaria. Malū est igitur dolor conclusio syllogismi quo vsus est Dionysius ad demonstrandum dolorem non esse adiaphoron: vt didicerat a zenone doctore: sed malum. Versum ex epigonis: ex lectione Papinii statii bellum thebanum satis notum: & nomina ducum: qui i eo bello orcubuerūt: quorū filii vt mortem parentū vlciscerētur: cōi cōsilio cōtra thebanos iterū arma mouerūt qui accepant respōsum ab apolline eā se ciuitatē expugnaturos: si aclmeonē amphiarai filiū impatorē rei bellicę fecisset: igit aclmeō exercitu ex græcis collecto cōtra thebas duxit copias militares: acerrieq; cōmissa pugna potius est victoria: thebanorū res accesę sūt: qui ipares viribus oī spe distitui: ex cō

Phreātles.

De epigonis.

saue leuis heracleotes Dionysius cum a Zenone fortis esse didicisset: a dolore deductus est. nam cum ex renibus laboraret: ipso i eiulatu clamitabat falsa esse illa: quæ antea de dolore sensisset ipse. Quem dum Cleātes cōdiscipulus eius rogaret: quę nam ratio eum de se sentētia deduxisset? respondit: quia cum tantum operę philosophię dedissem: dolorem tamen ferre non possem: satis esset argumenti malum esse dolorem. plurimos autē ānos i philosophia cōsumpsi nec ferre possum/ malū est igitur dolor.

UVA. BHSC. IyR_246

ſilio tyreſiæ vrbem linquentes ſalutem fuga quęſiuere: thebæ captæ: ac dirutę ſunt huiuſce ſecūdi thebani belli auctores dicti epigoni quaſi fętus illorū: qui primum confecerāt bellum: græcę enim epigoni: fętes appellatur: & qui poſt gignitur: inde euripides tragicus poeta: tragediam hoc argumēto cōpoſitam epigonos inſcripſit: q̄ agi exposcebat voce magna ſcenicorum & ſonora: ob hoc dixit. M. Tullius i primo de officiis: qđ hiſtrionesvoce freti agūt epigonos medeamq̄: labuntur qui exiſtimāt epigonos apud Stabonem eſſe populos: a qbus fabulæ nomen inditum ſit: cū epigoni dicti ſint generali vocabulo omnes illi: qui ex diuerſis populi conflati: ſecundum bellū thebanū duce alcmeone cōfecerunt: quaſi poſt geniti & filiis illorum: qui i primo bello ad thebas mortē oppetierāt: illud adde epigonos quoq̄ nūcupatos eſſe ſucceſſores macedonum veteranorum: qui ſub alexandro magno ex aſiaticis fęminis ſobolem ſuſceperunt q̄ ſoboles vt hiſtorici memorant nomen habuit epigoni: qui in caſtris nati: in armis educati a paruula ætate: periculis exercitati: laboribus durati: prorſus inuicti: & inſuperabiles extiterunt: quibus vallum pro patria. Conflictus p victoria erat: in epigonis vt ad tragediā reuertar: erat hic verſus: audis ne hæc amphiarae: quē opinor ex perſona alcmeonis filii dici ad amphiaraum patrem iam defunctum & ſub terræ abditum: qui i primo thebano bello abſorptus eſt hiatu terrę vna cum curru: vt canit Statius in thebaide. Strabo refert corruente de curru amphiarao currum ipſum inanem ad locum boetiæ delatum eſſe: qui a curru nomē acceperit: nāq̄ harma nominatur quod græco vocabulo currum ſignificat. Cleanthes autē vſurpauit hūc verſum intelligi ipe volens nomine amphiarai zenonem: quem pcuntatur an audiat quod loquatur Dionyſius diſcipulus victus a dolore prorſus generans a dogmate doctoris. At nō noſter poſſidonius. Scilicet deductus eſt a dolore & victus: hoc.n. extrinſecus ſub intelligendum: teſtis eſt Strabo in. xiiii. poſſidonium fuiſſe epamienſem ex ſyria: ſed rhodium exiſtimatum: quia rhodi vixit: quia rhodi philoſophatus eſt & ſophiſticam exercuit ſicut apollonius molo clariſſimus dicendi magiſter dictus eſt rhodius cum eſſet alabadenſis: vtrumq̄ audiuit. Mar. Tullius cum rhodum ſe cōtuliſſet: vt auctor eſt Plutarchus: quod ad rem pertinet Pompeius magnus confecto bello mithridatico: victor in patriam reuertens cum rhodum veniſſet audire voluit profeſſores omnes artium liberaliū: & ſingulis profeſſoribus talētum ſingulum dono dedit: cum primis autem audiuit poſſidonium philoſophum: qui ſcripſit ad hermago-

Thebæ dirutæ ab epigonis.

Epigoni alteri.

Amphiaraꝰ abſorptus.

Harma.

Poſſidonius.

Rhodius Liberalitas pōpei i profeſſores

Tum Cleāthem cum pede terram percuſſiſſet verſū ex epigonis ferūt dixiſſe: Audis ne hæc Amphiarae ſub terram abdite. Zenonem ſignificabat a quo illum degenerare dolebat. At nō noſter poſſidonius quem & ſępe ipſe vidi: & id dicam q̄ ſolebat narrare Pompeius ſe cum rhodum veniſſet decedēs ex ſyria audire voluiſſe poſſidonium ſed cū audiret eum grauiter eſſe egrum quod vehementer eius artus laborarent: vo-

UVA. BHSC. IyR_246

ram oratorem totum hoc negocium quemadmodum auditus fuerat & donatus a Pompeio: & quæcūq; in ea collocatione quęsita fuissent: hoc idem athenis circa philosophos egit Pompeius. Eius artus laborarent: possidoniū articulari morbo laborasse significat: quo perisse Ennium poetā docuimus: articularios morbos sedat herba melissophylon vt inquit Plinius in. xxi. Tātus vir. scilicet Pōpeius: quo nullus maior in romana republica extitisset si ante cladem pharsalicam occubuisset: quod & Seneca cōfirmat in libro de consolatione ad martiā hisce verbis. Si. Gn. Pōpeium decus istius firmamentumq; imperii Neapolis fortuna abstulisset indubitatus populi Romani princeps excesserat. Cubantem: in lectulo iacentem egrotantē. Cubare enim egrotare est. Oratius: trans tiberim longe cubat is prope Cęsaris ortos. Nihil agis dolor: verbū plenum virilitatis & roboris ac plane dignum stoico philosopho: qui dolorem negat esse malum quamuis sit molestus toleratuq; difficilis. Qui gymnici nominantur: ludos gymnicos appellant: quibus nudati exercent corpora: vt ī athleticis & palestricis certaminibus. Nero princeps edidit certamen gymnicum in septis Galienum quoq; imperatorem: ludos gymnicos dedisse testis est Iulius capitolinus gymnos gręcę nudus significatur: vnde gymnici ludi dicti græca res est nihil velare & corpora nudare. Dixit Plinius gręcos vitiorum omniū genitores vsum olei ad luxuriam vertisse in gymnasiis publicando. Venandi laus: venatorię voluptates continens in se vt inquit Iulius capitolinus: calorem: pluuias: sudorem: frigora: niues: & id genus mala complusculа: quæ tamē omnia studiosi venationis non solum floccipendunt: sed appetenter accedunt: & vt ait Oratius. Manet sub Ioue frigido venator tenere cōiugis immemor: optimi principes vt docet dion: venationem exercent vt rem optimam saluberrimamq; vnde corpus robustius & anima fortior efficitur: in qua bellica omnia exercentur: nam & in ea equitare & currere et atroces feras excipere: et estum frigusq; perferre: sępe famē pati necesse est: persarum reges venātur intra septa vbi veluti in carcere continent inclusas feras: talis venatio improbatur. Cy-

Articulari⁹ morbus.

Cubare.

Gymnici ludi.

Laus venationis.

Desidia p̄niciosa.

fuisse tamen nobilissimum philosophū viscere. quem vt vidisset & salutauisset. honorificisq; verbis ꝓsecutus esset/ molesteq; se dixisset ferre ꝙ eū non posset audire/ at ille tu vero īquit potes nec cōmittam vt dolor corporis efficiat vt frustra tantus vir ad me venerit Itaq; narrabat eū grauiter & copiose de hoc ipso nihil esse bonū nisi ꝙ honestū esset cubātem disputasse cumq; quasi faces ei doloris ad mouerentur sæpe dixisse/ nihil agis dolor quamuis sis molestus nunquā te esse confitebor malum Omninoq; omnes clari & nobilitati labores contēnendo fiunt etiā tolerabiles Videmus ne apud quos eorum ludorū qui

UVA. BHSC. IyR_246

rus auctore Xenophonte suos non prius ad prandium siue cenam ire sinebat q̄ sudassent itaq; in venationem educebat: qua sudor maxime euocatur. Damnabat autem otium et desidiam perinde ac rem pestiferam et corporibus valde detrimentosam Refert idem Xenophon persas in venatu non prandere: qui id obsoniū habent quodcūq; venando ceperit: sinminus nasturcioveſcū-

tur. Plato ille deus philosophorum libro septimo de legibus vituperat venationem aquaticorum animaliū. Autumat pium dicit rē magis esse seruilem q̄ libero dignam: quis iucundū sit venationē vero ferarum maxime probat: quæ equis canibus corporis viribus agitur: nam quibuscūq; curæ est fortitudo ii quadrupedes omnes cursu vulneribus telis manu propria venā dovincere debent: venationē dixit Oratius gloriosam fuisse Romanis et salvtarē illo versu: Romanis solēne viris opus vtile famę victęq; et mēbris: qui habuerit horoscopū in. xvi. pte arietis: is erit venator. Autceps vel nutritor ferarū: Item nati sydere caniculę erūt venatores: Auctor Firmicus maternus in. viii. matheseos In canonicis decretis improbatur venatio pinde ac nequissima: sic enim scriptū est. di. lxxxvi. q̄ venatoribus donāt nō hoibus donāt sed arti nequissimę: inibiq; interdicitur sacerdotibus venatio. Equitandi: Cyrus apud Xenophontē suadet suis vt semper sint ī equis: ex quo tēpore obseruatū est apud Persas neqs ex claris viris aspiciatur vnq̄ pedes incedere. Refert herodotus pueros psarum aquimatu vsq; ad vicesimū annum institui tribus dū taxat rebus equitare. Sagacitate et vera loqui: q habuerint in horoscopo sidus equi eq̄lestis: erunt aurigę. Agitatores veredarii: vt inquit Iulius Firmicus: vbi veredarii signficantur hi cursores equestres: quos vulgus sermōe vernaculo calballarios appellat: quorū mētio fit a Hieronymo: et in instrumento veteri ī libro cui titulus est hester sic scriptū legibus: epistolæ misse sunt p̄ veredarios: et egressi sunt veredarii celeres nuntios pferentes. Petessunt petūt verbum vetus est: vt impetrassere: cōciliasse-re cōmostrassere qualia apud Plautū plurima. Qui ait in trinūmo. Vtrā potius harum mihi artem expetessam. Quid de nostris ambitionibus. Ambitio mortales impellit ad multos labores subeūdos: et cōtumelias demussandas: et iniurias toleranter pferādas: vt ita ad id aliquando q̄ cupiūt puenire possint: scribit scite et decēter columela ī prio de re ru. Ambitiosos misserrio famulatu p̄ dedecus fasciū decus et Impium pfuso tamē patrimonio mercari. Ambitio vt ait Salu. multos mortales falsos fieri coegit: aliud clausū ī pectore aliud ī līgua prōptū habere. Amicitias inimicitiasq; nō ex re sed ex cō modo estimare: magisq; vultū q̄ ingeniū honū habere. Miserrima esse oīno ambitio: honorūq; contentio: vt p̄clare scriptum est apud Marcū Tullium in libris officialibus. Quę flamma est: methaphoricos nullū periculum recusari signficat ab ambitiosis dum voti cōpotes fiant: p̄ flammā enim nemo

ymnici nominantur/ magnus honos sit. nullum ab his qui i id certamen descendāt deuitari dolorem? Apud quos autem venandi & equitandi laus viget qui hanc gloriam peteſſunt nullum fugiunt dolorem: quid de nostris ambitionibus quid de cupiditate honorū loquar q̄ flāma est p̄ quā nō cucurrerint:

Horoscopus venatoris.

Venatio interdicta sacratis.

Persę semp in equis.

Veredarii Petessere

Famulatus ambitiosorum

Miserrima ambitio.

UVA. BHSC. IyR_246

Petere cibū ex flamma De fumo ad flammam. Flamma iudici.

currere potest sine vitæ discrimine. Antiquum verbum est petere cibum ex flamma: quod vsurpat Terentius in eunucho cum ait: ex flamma: te petere cibum posse arbitror: vetus quoq; adagium est. De fumo tendere ad flammam quod significat ire in periculum. Amianus Marcellinus: ire tēdebat de fumo vt prouerbium loquitur vetus ad flammam: alii interprætantur de fumo ad flammam ex tenebris ad fulgorem: ex infimis sordibus emergere ad splendidam fortunam: quinent prouerbiale est illd̄ ennianum flammam a sapiente facilius ore in ardenti opprimi q̄ bona dicta. Dixit Mar. Tullius in bruto galbam eripuissem sese de flāma iudicii: cū significare vellet eum liberatum esse a periculo iudicialis damnationis: cuius veluti flamma ac incendio semiustulatus esse videbatur accusante Catone. Pūctis singulis: suffragiis singulorū suffragatorum. Oratius omne tulit pontum qui miscuit vtile dulci: hoc est vt exponit porphirio suffragia omnia iudicum: ꝓpterea quod antiqui suffragia non scribebant sed puncto notabant: hinc tale epigramma in plocium plancum: qui passus est repulsam in prætura diuulgatum est suffragiorum puncta non tulit septem Ciconiarum populus vltus est mortē: ausonius in panegyrico ad gratianum. Munere inquit tuo non passus sæpta non campum: non suffragia: nō puncta: non loculos. M. Tullius lib. iii. de legibus docet suffragia in tabellis occultari. Itaq; magis ꝓbat suffragia q̄ voce fiunt q̄ quæ in tabellis dantur: inde leges tabellarie dictæ ad suffragia ꝑtinent: quales fuerunt gabinia. Cassia & carbonis a gabinio cassio & carbonæ latæ: lex a Cicerone de suffragiis hæc condita est: optimatibus nota plebi libera sunto. Socraticum xenophontem: pediam cyri significat: quam luculenter scribit xenophon atticus socratis discipulus: qui ad cyri virtutes exequendas votum potius q̄ historiam cōmendauit: cum diceret non qualis esset cyrus: sed qualis esse dicerent: qd̄ opus adeo ꝓbat. M. Tullius vt id legendo pęne contriuerit: sic enim ipse scribit in epistola ad papirium petum παιδειασκυρου: quam contriueram legendo totam in hoc imperio explicaui: idem de eodem sic refert in epistola ad quintū fratrem didascalica: cyrus ille a Xenophonte non ad historię fidem scriptus sed ad effigiem iusti imperii: cuius summa grauitas ab illo philosopho cū singulari comitate coniungitur: quos q̄dem libros non sine causa noster ille africanus de manibus ponere non solebat: nullum est enim prætermissum in his officium diligentis & moderati imperii: tradunt idonei scriptores inter xenophontem & Platonem propter virtutum parilitatem fuisse motus quosdam tacitos & occultos simultatis ac maliuolentiæ: idq; non ex cinceræ volunta-

hi qui hæc olim punctis singulis colligebant. Itaq; semper Africanus socraticum Xenophontem in manibus habebat: cuius in primis laudabat illud quod diceret eosdem labores non esse æquę graues imperatori & militi: quod ipse honos laborem leuiorem faceret imperatorum: sed tamen hoc euenit vt in vulgus insipientiū opinio valeat honestatis cū ipsam videre nō possit. Itaq;

Pūcta ꝑ suffragiis.

Suffragia voce & tabellis leges tabellariæ. Pedia cyri nō ad fidē historię.

Pedia ī manibus africani.

UVA. BHSC. IyR_246

tis argumentum: quod xenophon libris Platonis de re publica oppoſuit cōtra ſcripſitq; diuerſum regię adminiſtrationis genus: quod παραδειγμα id eſt pediæ ſiue inſtitutionis cyri inſcriptum eſt: hoc facto ſcripto vſq; adeo pmotum eſſe platonem ferunt: vt libro tertio de legibus mentione cyri habita retractandi eleuandiq; eius operis gratia virum quidem cyrum nauum & ſtrenuum fuiſſe dixerit: rectā vero diſciplinā nullo pacto attigiſſe: nec ad rei familiaris adminiſtrationē animū vnq; applicuiſſe. M. Tullius in oratore ſic laudat xenophontē vt eius voce muſas quaſi loquutas ferat: & vt auctor eſt Laertius diogenes ob dulcedinē eloquii appellabatur muſa attica. Quintilianus i. x. tradit fuiſſe iucunditatem in xenophonte inaffectatam: ſed quā nulla conſequi affectio poſſit: meritoq; dici poſſe in labris eius ſediſſe quantā p ſuadendi deam: quā græci πειθω vocant noſtri modo ſuadē modo ſuadelam. Eoſdē labores. In primo pediæ dicit ad cyrū cambyſſes debere Impatorē i eſtate tolerare plus ſolis: in hyeme plus frigoris: in labore rando plus laboris: quoniā hæc omnia conducūt ad amorem ſubditorum: corpora enim imperatoris ac priuati hominis ſimilia hiſdem laboribus non ſimiliter affici: honos enim labores imperatori leuiores efficit: præſertim quod intelligit in hominum eſſe oculis quicquid ipſe faciat. Eius iudicio ſtare nolim: Saluberrimum præceptum: quo monet. M. Cicero nō deberenos pendere ex iudicio vulgi & plebeculæ imperitæ: nam vt idem veriſſime inquit in oratione pro plancio: non eſt conſilium invulgo: non ratio: nō diſcrimen: non diligentia: non ſapientia ducitur ad iudicandum: ſed impetu nonnunq; ſed etiam temeritate: hoc eſt quod intelligi voluit Perſius cum ait. Non ſiquid turpida roma elcuet accedas examen ve improbum in illa caſtiges trutina nec te quæſiueris extra Seneca quoq; ſancte & ſcienter vt omnia nunq; inquit volui populo placere: nam quę ego ſcio non probat populus quę pbat populus ego neſcio. Tuo iudicio in epiſtola ad curionem ait idem: tecū loquere teadhibe in conſilium: te audi: tibi optēpera: nemo eſt qui tibi ſapiētius poſſit perſuadere te ipſo nunq; labere ſi te audies: in hanc ſententiam eſt illud Perſianum: tecum habita & noris q; ſit tibi curta ſuppellex. Dixit aliubi Mar. Tullius ſuum quiſq; noſcat ingenium acrēq; ſe & vitiorum & bonorum ſuorum iudicem præbeat. Exaggerationem: altitudinem & excellentiam: trāſ

fama & multitudinis iudicio mouentur vt id honeſtum putent quod a pleriſq; laudetur. Te autem ſi in oculis ſis multitudinis tamen eius iudicio ſtare nolim: nec q illa putet idem te putare pulcherrimum. Tuo tibi iudicio eſt vtēdum. Tibi ſi recta probanti placebis: tunc non modo tu te viceris quod pauloante precipiebam: ſed omnes & omnia. Hoc igitur tibi propone amplitudinem animi & quaſi quandam exaggerationem quem altiſſimam animi qui maxime eminet in contemnendis & deſpiciendis doloribus: vnā eſſe om-

Simultas interpellat & xenophontem muſa attica.

Honos leuat labores ipetoris.

Cōſiliū nō eſt in vulgo Perſius.

Tecū habita.

Exaggeratio.

UVA. BHSC: IyR_246

latio sumpta a terra: quæ exagerrata & in aggerem erecta sustollitur in fastigium: oratores exaggerrationem facere dicuntur: quando pluribus verbis vnam eandemq; rem vehementer dicunt: quæ res maxime venustat orationē apud Catonem luculenta illa exaggerratio est succidias humanas facis decem funera facis: decem capita libera interficis: decem hominibus vitam eripis indicta causa in iudicatis in damnatis: quod ait Cato succidias humanas facis. vt id intelligas scito succidiam dici tergus suillum sale duratum a suibus cedētis siue edēdis: vt īterpretatur Mar. Varro: nam id pecus primum occidere ceperunt & vt id seruarent salire. Cato apud Ciceronem. Iam hortum inquit agricolæ alterā succidiam appellant: maiores nostri dicere solebant ignauum & sumptuosum esse qui succidiam in carnario suspenderit portius elaniario q̄ e domestico fundo. Si vacet populo: vacare populo est operam populo dare & inseruire. Aliter vacare populo significat liberum esse a populo populariq; iudicio: ī quē sensum videtur hoc dici a. M. Tullio amplitudinem scilicet animi pulchriorem futuram: si non sit subiecta populo iudicio: sed vacuam ab eo & liberam seipsa contentam non captantem plausus & auras populares. Sine vendicatione: sine ostentatione. Nullum theatrum: æpicurus cum vni ex consortibus studiorum suorum scriberet: hęc inquit ego nō multis sed tibi: satis enim magnum alter alteri theatrum sumus: & profecto virtus laudatore non eget: præconem non quærit: auram popularem non captat. Non indiga alienæ opis: non pendens ex vulgi iudicio sed sibimet merces pulcherrima. Cassiodorus theatrum interprætatur visorium: quasi videndi & spectandi locum: quale a Cypriano dictum est speculatorium. Conscientia: vulgo celebratum est vice prouerbii. Conscientia mille testes. Cuius magna vis est in vtramq; partem illa virtutum nostrarum & innocentiæ trucinatrix est ac præmiatrix: illa vitiorum insectatrix & carnifex: qua iudice, nemo nocens absoluitur: quæ vt inquit satyrographus: surdo verbere cępit occultum quatiente animo tortore flagellum: qui probus est teste conscientia vitam degit securam & beatam: sontes vero & scelerati mens habet nescio quos carnifices internos: modo ipsa sibi cōscientia carnifex est gręce dicitur οἰκειασυηει Δησις βελει πληττει. τηη ψηχηη: id est domestica conscientia

Succidia hortus.

Visorium. Speculatorium. Consciētię vis.

Cōsciētia carnifex.

nium rem pulcherrimā: eoq; pulchriorem si vacet populo neq; plausum captans se tantum ipsa delectet. Quin etiam mihi quidem laudabiliora videntur omnia quæ sine vendicatione: & sine populo teste fiunt/non quo fugiendum sit. omnia enim benefacta in luce se collocari volunt. sed tamen nullum theatrum virtuti conscientia maius est Atq; in primis meditemur illud: vt hęc patientia doloris quam sæpe animi intentione dixi esse firmandam in omni genere se æquabilem præbeat: sæpe. n. multi qui aut propter victorie cupidita

UVA. BHSC. IyR_246

iaculo animam ferit. Se æquabilem: quidam toleranter ferunt morbum vulneribus succumbentes. Alii vulnera fortiter excipiunt dolorem morbi ferre nequeuntes: hæc inæqualitas a Cicerone damnatur: qui ait & hic & aliubi æquabilitatem in omni vita esse seruandam. Propter gloriæ amorem: in libro de felicitate perscripsimus quemadmodum gloria est fax mentis: & sola Gloria.

tem: aut propter gloriæ amorem / aut etiam vt ius suum & libertatem tenerent vulnera exceperunt fortiter & tulerunt. Idem omissa contentione dolorem morbi ferre non possunt: neq; n. illum quem facilem tulerant ratiõe aut sapientia tulerant: sed studio potius & gloriam. itaq; barbari quidam & immanes ferro decertare acerrime possũ ęgrotare viriliter nõ queũt. græci aũt hoies nõ satis aiosi: sed prudẽtes vt est captus

animos mortalium perurit inflammatq; ad magna capessenda: ad pericula intrepide subeunda: intantum vt viri magni excellentia animi præstantes summum bonorum in gloria collocauerit: ad gloriam perinde ac metam actiones suas omnis direxerint. Deniq; pro gloria mori non recusarint. Barbari & immanes. Alachris est & fortis philosophia cimbrorum & celtiberorum vt inquit Valerius maximus qui in acie gaudio exultabant tanq; gloriose & feliciter vita excessuri: lamentabantur in morbo: quasi turpiter & miserabiliter perituri: cantabros quoq; hispaniæ populos memoriæ proditum Alachris. Philosophia cimbrorum. Cantabri spurcus.

est: solitos canere peana leticię suffixos cruci ab hostibus. Celtiberi: auctore strabone quadrifariam diuisi sunt: fortissimi oim ad ortũ ac meridiẽ siti: spurcissimus ille fuit ritus celtiberorũ: quo corpora lauabãt ex locio siue vrina quibus vrina erat p dẽtificio: ea. n. dẽtes & gĩgiuas pumicabãt: auctores Strabo Diodorus: Apuleius: Catullus: a celtis callisarũ & iberis hispaniarũ cõsociatis dicti celtiberi: hinc Silius. venere & celtę sociati nomẽ iberis: & Lucanus gallorũ celtę miscẽtes nomẽ iberis. Cimbri vero populi sunt germanię: pximi oceano gloria ingẽtes: q olim italiã inundarunt tandẽ a mario subacti & ad inter nectionẽ deducti sunt: de qbus fusius plixiusq; scripsi ĩ scdo Propertii cõmẽtario sup eo versiculo cimbrorumq; minas & benefacta mari: cimbri lĩgua gallica latrones dicũtur: cur aut̃ septẽtrionales populi sint ad arma prõptissimi ruant q̃ in ferrum sine timore causa est sanguinis abũdantia: vt docet Victruuius in. vi. & meminerũt philosophi: e cõtrario meridianę nationes pter sanguinis exiguitatẽ timidiores sũt ferro resistere: sed ardores ac febres substinẽt sine timore: cũ corpora septẽtrionaliũ a febri sint timidiora & ibecilla. Græci prudentes vt est captus hominum id est tam prudentes q̃ capax prudentię est hominum natura. Apuleius dixit supra captum cogitationis: p eo quod est supra quam quispiam cogitatione capere & completi possit. Terẽtius in adelphis vt est captus seruulorũ non malus: vbi exposuit Donatus quãtum capit animus seruilis: vel captus seruorum vt se habet conditio seruorũ & sors apud Suetonium vltra captum hominum: græci dicti sunt pruden- Mos celtiberorum. Vrina p dẽtificio. Cimbri cã audacię ĩ septẽtrionalibus. Captus hominum.

UVA. BHSC. IyR_246

Prudentes gręci ex tē periæ.

tissimi & ingenia diuina sortiti ex aeris locię temperie. Aristoteles in septimo politicorum: quę inquit gentes in frigidis regionibus habitans: animo sæ quidem sunt: sed parum ingeniosæ: quæ asiam incolunt: ingenio abundāt animositatæ destituuntur: at genus græcorum vt mediam regionem locorū sortitum est: sic etiam prudētiæ & fortitudinis particeps est: nam & animosi ingeniosi gręci sunt. Constat inter scriptores græcos esse quidem prudētes: sed animosos esse nō omnes concedūt: dixit Cuidius græcia facundum sed male forte genus: liuius ait athenienses litteris verbisq; quibus solis valent bellum aduersus Philippum gessisse. Consensus eruditorū dat prudentiam & fortitudinem iunctim italicis gētibus Acutiores. n. hoim mētes effi cit aer calidus refrigerat? aūt tardiores: tēperatissimę vero ad vtrāq; partē & corporum virilibus et aiorū vigoribus p fortitudie sunt: in italia gētes: quemadmodū iouis stella inter martem feruentissimum & saturnum frigidissimum media currens temperatur & salutaris fit: eadē ratione italia inter septētrionalem & meridianam plagam salubri mixtura temperatur hic corpora robusta ingenia fecunda totiusq; naturæ capacia. Tantillum: pusillum minimum: tertio gradu diminutionis: a tanto tantulum tantillū. Plinius ampliato etiā miraculo tantuli animalis cibo absumi natalem tātarum arborum. Vt a virtute obruatur Sicut in sole lucerna sint

Gręci valēt litteris non fortitudie.

Itali fortes et prudētes

Tantillum Tantullum

hominum satis hostē aspicere non possunt. & ijdem morbos toleranter atq; humane ferūt. At cimbri & celtiberi in prelijs exultāt/ lamentantur in morbo. nihil enim potest esse æquabile q; nō a certa ratione proficiscatur: sed cum videas eos qui aut studio aut opinione ducantur in eo persequendo atq; adispicendo dolore nō frangi. debeas existimare aut non esse malum dolorem/ aut etiam si quicquid asperū alienūq; a natura sit. id appellari placeat malum tātulum tamē esse/ vt a virtute ita obruatur vt nusq̄ appareat. Quæ meditare quęso dies & noctes. Latius enim manabit hęc ratio/ & aliquando maiorem locum q̄ devno dolore occupabit nam si omnia fugiendę turpidinis adipiscendęq; honestatis causa faciamus nō modo stimulos doloris/ sed etiam fulmina nec ne sint nihil interest: ita dolor virtute supatur: vt iaceat demersus & nusq̄ appareat. Fulmina fortunæ: translatio a Ioue fulminante. Cuius fulmini nihil resistere potest: quod terrificum est: & ineffugibile: quod sępe nocētes p̄terit exanimatq; indignos inq; merentes vt ait Lucretius. Profugium: mortem intelligit: quæ erūnarum & dolorum finis est. Si cui nauiganti: Sensus est. Si nauiganti a prędonibus deprenso diceretur aliquis deorū: vt se de naui

UVA. BHSC. IyR_246

deiiceretur: paratum enim esse suffugium: ille ꝓfecto deponeret omnem timorem: ita circũinuento doloribus impatibilibus paratum dicit esse ꝓfugium mortis: ad quam sit confugiendum: vt sic omnis dolor finiatur. Vel delphinus: quod mare non nouit quæ nescit Ariona tellus: vt inquit Ouidius: nihil sane celebratius fabula arionis citharedi Vecti a delphino: de quo Herodotus. Gellius. Plinius. Solinus Cæteri. Vnus strabo dissentiens autumat arionem a prædonibus fuisse in mari obrutum: quem reliqui exceptum a delphino tradũt: qui captus musico concentu adnatãs dorso interfluctus ædito illum vectauit incolumen adusq; tenarum In terram laconicã. Methymneus dicitur a patria methymna: quæ ciuitas est in insula lesbo vini generosi ferax Virgilius. Quam methymneo carpit de palmite lesbos. & Ouidius gargara quot segetes: quot habet methymna racemos. Vel ęqui pelopis sat notum quemadmodum pelops tantali filius curruli certamine contendit cum oenomao hippodamiæ patre: qui cum ex oraculo didicisset se tunc moriturum: cum filia nupsisset: multis illam petentibus ꝓposuit certamen quo victus interficeretur: victor siliam duceret vxorem: æquorum instituit cursum ad aram neptuni quæ est in isthmo corinthiaco cum plures æquorum quos pernicissimos habebat velocitate superesset superatosq; peremisset: pelops tum dolo cum aurigam oenomai myrthilũ corrupisset tum æquorum pernicitate vicit oenomaum: abduxitq; ex pacto vxorem hippodamiam: a pelopis nomine dicta pelopõnesus: & pelopidę deducti: vnde nomen pelopidarum famigeratum est apud scriptores. Vel neptumni græci επποιου πωσιδαωηα. latini æquestrem neptunum vocam vel quod pegasus æquus ex eo progenitus sit: vel quod tridentis ictu percussa terra æquum produxerit nomine syronem cum pallude contendens: super nomine athenis imponendo: scribit probus grammaticus neptunum principem existimari originis æquorum: & iccirco etiam poete tradunt ab eo Donatum æquum adrasto nomine arionem: vnde a stacio dictus adrasteus arion: & iunoni Xanthum & cyllaron quos illa dederit castori & polluci: sed harum fabularum & commenti causa est natura: namq; numen neptuni: qui deus est maris velox est & mobile instar æquorum: alii interprætantur neptunum vniuersi liquoris hoc est seminis animalium deum existimari æquorum eo magis: quod planicies eis conueniens sit quæ aquis accidit: nunc Mar. Tullius æquos neptuni intelligi vult vel illos quos iam diximus: arionem: syronem

Arion cãtauissimus.

Methymna

Eęlixvino.

Equi pelopis.

Pelopidæ.

Neptunus equester.

Arion adrasteus.

fortunæ contemnamus licebit: præsertim cum paratum sit illud hesterna disputatiõe profugium. vt enim si cui nauiganti quem prędones insequantur: deus quis dixerit. Eijce te de naui: præsto est qui excipiat vel delphinus vt arionem methyneum: vel æqui Pelopis illi vel neptuni qui per vndas currus suspensos rapuisse dicuntur: excipient te & quo perferrent: omnem omittas timorum sic vrgentibus asperis & odiosis doloribus si tanti non sint vt feren

UVA. BHSC. IyR_246

xanthum: & cyllaron: vel illos marinos iugales: qui currum neptuni ꝑ vndas volitantis suspensum trahūt: de quibus ait poeta ægregius: flectit æquos curruq; volans dat lora secundo. Item in .v. æneidos copiosius: iungit æquos curru genitor spumantiaq; addit frena feris manibusq; omnes effundit habenas ceruleo ꝑ summa leuis volat ęquora curru. De ęquis Neptuni Statius in achilleid. iubet ire iugales. Illi spumiferos glomerant a pectore fluctus. pone natant delentq; pedū vestigia cauda. Plinius. Solinus. Diodorus. cęteri describunt hippopotamos hoc est ęquos aquaticos: q in quadā medēdi parte magistri extiterūt. venam enim in crure vulnerantes: & ita ꝓfluuio sāguinis exonerātes corpus mōstrauerūt phlebotomiā & sanguinis missionē. Quo sit fugiendum: ad mortis scilicet ꝓfugium: quæ omnium dolorum finis est erumnarū meta In sententia. quod scilicet dolor sit maximum malorum. Duarum rerum: mortis & doloris. Cras ad clepsidram: clepsydra horologii aquarii genus est horas aqua dimetiens. nam vasculum est vitreum graciliter fistulatū. ꝑ quod guttatim defluit aqua inclusa stillicidioq; exhauritur: vnde nomē deductū ab aquæ furto. κλεπτω enim significat furor & abscōdo. καιτουδορ: id est aquam. consimilia sunt hoc tempore clepsydris vascula illa apud nos vsitatissime: q̄ in medio instar duorum turbium coartantur: ex quibus puluisculum ꝑ foramen minutum sensim delabitur ex parte supiore in inferiorē: atq; ita legitimum tēpus horæ metitur vulgo nominitant horologium puluisculi apud veteres oratoribus acturis causas forenses p̄scribebatur tēpus dicendi datis clepsydris: quibus exhaustis amplius dicere vetabantur: quod institutū improbat Plinius in epistolis qui ait paucioribus clepsydris causas p̄cipitari. quę antiquitus pluribus diebus explicabātur. Illa inquit increbuit passim inualuit consuetudo binas vel singulas clepsydras interdum & dimidias & dandi & petendi: idem aliubi. Dixeram horis pene quinq;: nā tribus clypsidris: quas spaciosissime acceperam sunt additæ quattuor. in hunc sensum accipiendum est illud epigramma mordacis poetæ: septem clepsydras magna tibi voce petenti. Arbiter inuitus ceciliane dedit. In commentariis apuleianis annotauimus clepsydram hanc ab Apuleio designari: quæ accusatori reoq; causam dicturis dabatur cū in tertio de asino aureo sic scribit. accusator qdam senior exurgit & ad dicēdi spaciū vasculo quodā inuicē coli graciliter fistulato ac ꝑ hoc guttatim defluo infusa aqua populū sic adorat: hoc est qđ idē in apologia sub obscure intelligit voluit dicēs ad accusatorē. mea aqua licet ad hoc vtare:

Hippotami

Phlebotomia ab hippotamo.

Clepsydra quid.

di sint quo sit confugiendum vides. Hæc ferre hoc tempore putaui esse dicenda. sed tu fortasse in sententia permanes. A. minime vero meq; biduo duarum rerum quas maxime timebam spero liberatū metu. M. Cras ergo ad clepsydram: sic enim dicimus: sed tibi hoc video non posse deberi. A. ita prorsus. Et illud quidem ante meridiem. Hoc eodem tempore. M. sic faciemus: tuisq; optimis obsequemur studijs.

UVA. BHSC. IyR_246

id est potes vt tẽpore mihi ad dicẽdũ dato pscriptoq; p clepsydras aquarias: obiter corrigẽdus est apuleii locus ex hoc sensu ductus plane dignus correctione. Sic. n. scriptũ est ĩ apologetico: quoniã mihi p accusatiõis lõgitudine largiter atq; supest. Verba futilia haud dubie & lapsantia maleq; coagmẽtata citra sensus venustatẽ nos adhibita curiositate illa genuina ita emendauimus. Quoniã mihi p accusatiõis lõgitudine largiter æque supest. Vide q̃so an hęc emẽdatio nostra digna sit asterisco: cuius sensus est: sibi satis supq; aquæ ex clepsydra supesse ad dicẽdum. sic emaculata doctissimi scriptoris verba redolent morẽ priscũ: & saporẽ Apuleianum gustatu prebẽt: clepsydris vt ait Martianus lunæ magnitudo cognoscitur clepsydram vt inqt Seneca nõ extremũ stillicidium exhaurit: sed q̃qd ante defluit. In hãc sentẽtiam ait scriba apud philostratũ ad Apollonium tyaneum: quota aqua tam orationem metieris. & mox paulo. Clamabat accusator metire aquam orex. si enim orationis plixitatem illi concesseris nos omnes decipiet: sensus est Ciceronis sed die crastino dissertaturũ ad clepsydrã hoc est tẽpore pscripto & statuto horarum spatio quas clepsydra metitur. Non posse deberi. video inqt te nolle disputatiões nostras astringi arctariq; ad clepsydre mensuram: sed plixiores longioresq; fieri put res ipsa postulabit. Illud videtur significare se ante meridiẽ solitũ commẽtari meditariq; q̃ ptinent ad oratoriã facultatẽ. post meridiem vero exercere scholas philosophicas vt illud referas ad meditationem oratoriam: hoc ad disertationem philosophicam.

Correctus apulei locus.

Philostratus.

Metire aquam.

Philippi Beroaldi Commentarius in tertiam Tusculanam.

OVidnam. Non pauciores animi: q̃ corporis morbos esse. sed occultiores tradiderunt scriptores idonei ex quo fit vt non minus necessaria sit animorum medicina q̃ corporum: & sicut ad sanandas corporeas egrotationes quæ prope infinite sunt excogitata fuerunt malagmata. Emplastra collyria cerata cataplasmata: prastili catapotia prope innumerabilia. Ita ad sanãdos animi morbos intrinsecus grassantes inuẽta sunt pcepta medesq; philosophorũ. Meritoq; Plato & Galienus philosophiã & medicinã sorores esse dixerũt: alterã animi: alteram corporis conseruatricẽ: cum philosophia medicina sit animi medicina philosophia corporis. Igitur cũ homo ex anima & corpore cõpactus a natura sit: qui vult congruenter naturæ viuere: is debet non minus animum curare q̃ corpus: nec minus vitia ani-

Philosophia. Medicina animi.

Medicina philosophia corpa

Marci Tullij Ciceronis Tusculanarum quæstionum. Liber Tertius.

OVidnam esse brute causæ putem: cur cum constemus ex animo & corpore: corporis curandi tuendiq; causa quęsita sit ars eius atq; vtilitas deorum in mortalium inuentioni cõsecrata. animi autem medicina nec tam desiderata sit antequã inuenta. nec tãm culta postea quam

UVA. BHSC. IyR_246

mi q̄ corporis extirpare: cum animi liniamenta sunt pulchriora q̄ corporis: vt totus homo ex omni parte integer: custodiatur: verū vt inquit Seneca multi corpora curant ingenia paucissimi. Corpora in sagina animi in macie sunt: culinę frequētes circa philosophorū scholas solitudo tamen animus corpore sit pciosior. Merito itaq; in phemio huiusce q̄stionis cōqueritur. M. Tullius qđ corporis medicinā magis mortales curent q̄ animorū. pluris faciētes id qđ vilius est post habito eo qđ est pciosius: & ita hoies me hercule pposteri nucleū omittētes: sollicīti sunt circa putamina. De corporis curatiōe curiosi sanitatem animi susq; deq; faciunt. oia olim corpori tanq̄ seruo pstabātur: nūc tāq̄ domino parātur. fateor insitā esse nobis nostri caritatē. fateor nos huius gerere tutelam. sed nego corpori seruiēdum esse: quoniam multis seruiet qui corpori seruiet sic gerere nos debemus inqt Seneca nō tāq̄ ppter corpus viuere debeamus sed tāq̄ nō possimus sine corpore. Idē alibi pcepit circūscribēdū esse corpus: & locū animam laxandum: hoc autem commodissime fit medicamentis philosophiæ: quę morbis animi medetur: sanat cupiditates: liberat a perturbationibus. Deorum inuentioni consecrata. Deis inuentores suos assignauit medicina & cælo dicauit: siquidem esculapius medicinę illustrator vetustissimus. ob hanc scientiam in deorum numerum receptus est: auctores Plinius & Celsus. Pluribus suspecta & inuisa. philosophiam dicit: quæ animorum medicina est: quæ multitudini suspecta est: & populos habet vituperatores. Animo iudicamus. Si diligentius consideremus vt inquit Augustinus. Dolor qui dicitur corporis magis ad animam pertinet. animę enim dolore est non corporis: sicut autem dicimus sententia & corpora viuentia: cum anima sit corporis sensus & vita. Ita & corpora dicimus dolentia cum dolor corporis nisi ab anima esse non possit. Dolet itaq; anima cum corpore. Dolet & sola q̄is in corpore sit. Cum aliqua causa etiam inuisibiliter tristis est ipsa in corpore incolumi. Dixerunt tamen Platonici ex terrenis corporibus moribundisq; membris esse animæ & metuere & cupere: gaudere & dolere. Vnde Virgilius. hinc inquit id est ex moribundis terrenis corporis membris metuunt cupiuntq; dolent gaudentq; sed theologi asserunt animos ab omni etiam corporis labe purgatos cupiditatibus agitari & dolere. Iudicatur. s. corpus. Vt eam ipsam intueri. dicebat Socrates oportuisse hominum pectora fenestrata & aperta esse: vt nō occultos haberent sensus sed parentes ad considerandum. Consimiliter si vir

Corporis in sagina. Animi in macie. Præposteri hoies. Oia corpori tanq̄ domino. Circūscribi corpus Esculapius. Corpora dolentia.

cognita est nec tam multis grata & probata: & pluribus etiam suspecta & inuisa. An quod corporis grauitatem & dolorem animo iudicamus animi morbum corpore non sentimus? Ita fit vt animus de se ipse tum iudicet cum id ipsum quod iudicatur ægrotet. Quod si tales nos natura genuisset. vt eam ipsam intueri & perspicere: eademq; optima duce cursum vitæ conficere possemus: haud erat sane quod quisquam rationem ac doctrinam requireret: cum

UVA. BHSC. IyR_246

tus oculis cerneretur mirabiles amores. vt inquit Plato excitaret sapientiæ: sed nimirum animi nostri tenebris obsiti & caligine pressi hebetantur: vt natura ipam pspicere non possint. Verissimeq; dixit poeta egregius velut nebulā nobis ob oculos effusam: qua acies obtūderetur. Ideoq; alibi dixit. M. Tullius imbecilla mente vim naturę p caliginem cerui. Item a prima inquit etate mirabiler occulta natura est. nec pspici ner cognosci potest pgredientibus autem etatibus sensim tardeve poti⁹ quasi nosmetipsos cognoscimus. Paruulos igniculos: est natura sic generata vis hominis vt ad omnē virtutē pcipiendā facta videatur hinc in pueris quasi scintillulas videmus: e quibus accendi: vt vtar verbis. M. Tullii ex libro quinto de finibus: philosophi ratio debet: vt eā quasi deum ducē subsequens ad naturę perueniat extremum. Seneca libro. xxiii. epistolarum semina inquit nobis scientiæ natura dedit: scientiā non dedit. Ingeniis. Duo prima genera virtutū sunt. V num virtutum genus est: quę ingenerantur suapte natura: ex quo genere est docilitas memoria: q̄ fere omnia appellantur vno ingenii nomine easq; virtutes qui habent ingenioſi vocantur. Simul atq; posti q̄. In summa opinionum peruersitate. sicut corpus vt docet Aristoteles in. vii. politicorum antecedit in generatione animam. sic pars irrationalis antecedit eam partem: quę habet ratio nē patet id in pueris: quibus statim ira & voluptas & cōcupiscentia inolescit. At ratio & mens procedente etate in illis natæ sunt. tradit. Au. Gellius quod ante cōsilii & rationis exortum recens natus homo imbutus est sensibus doloris voluptatisq; ex quo fit vt in errore versetur. & opinionibus variis distrahatur: quę ex ignoratione proueniunt. Ideoq; dicebant stoici sapientē nihil opinari. Errorem. suxisse vita mortalium erroribus inuoluta & tenebrica sa est vt merito probemus illud lucretii. O miseras hominum mētes o pectora ceca. qualibus in tenebris vitę. quātisq; periclis degitur hoc eui quodcūq; est: philosophorū vetustissimi obliuionis fluuiū aliud non esse asserunt: q̄ errorem animæ obliuiscentis maiestatem vitę prioris: quam hauriunt animæ descēdendo de cęlo. & ideo in terris cum verū nō liqueat opinatur oēs: quia opinionis ortus est memoriæ defectus. delabentes autem animæ in copora per spheras planetarum trahunt secum torporem saturni iracūdiā martis: libidinē. Veneris. Mercurii lucri cupiditatē: q̄ res faciūt pturbationē animis eosq; erroribus obcecatos hebetant. ne possint vti vigore suo & viribus propriis. Macro. ait aīas a Saturno mutuari rōcinationē & intelligentiā: quod lo

natura sufficeret nūc vero paruulos nobis dedit igniculos/ quos celeriter malis moribus opinionibusq; deprauatis sic extīguimus/ vt nusquam nature lumen appareat/ sunt enim ingenijs nostris semina ī nata virtutum/ quę si adolescere liceret ipsa nos ad beatam vitā natura perduceret. nunc autem simul atq; editi in lucem & suscepti sumus. in omni continuo prauitate & in summa opinionū peruersitate versamur. vt pe-

Nebula ob oculos.

Semina et igniculi virtutis.

Virtutes a natura ingenitę.

Vita tenebricosa. Obliuiōis fluuius. Quid aīæ trahant a planetis.

UVA. BHSC. IyR_246

Logisticon Practicon a Ioue. Thymicon Phātasticō Epithymeticon. Hermeneuticon. Phyticon a luna.

gisticon & theoricon vocant. In Iouis spera vim agendi quod practicon dicitur. In martis animositatis ardorem. quod thymicon nūcupatur: in solis sentiendi opinandiq; naturam. qđ αἰσθητικὸν & φαντασιωτικὸν appellant. De siderii vero motum qđ ἐπιθυμητικὸν vocatur. pronunciandi & interpretandi q̄ sentiat: quod ἑρμηνευτικὸν dicitur in orbe mercurii. φυτικὸν. id est naturam plantandi & augendi corpora ingressu globi lunatis exercere. & ita aīa ad hæc terrena corpa deducitur: vbi ad tempus obruitur: & ideo mori creditur. itaq; merito dixit Mar. Tullius. nos cū lacte nutritio adhuc infātes & sub rumos suggere errores: quibus obnoxia est vita mortalium. Verbū vetus est fellare. quod signific at lac exugere & suctu ebibere. ex quo illud lac humanū fellasse. Solinus ī collectaneis ait. nequaq̄ mater pullo p̄bent vbera fellitāda id est exugenda: ex qua similitudine trāsiit id verbum fello & fellito ī obscenitatē. factūq; est deculpatum. vnde fellatores & fellatrices in obscenis sunt. Vt vanitati mendacio ait Mar. Tullius lib. primo de officiis: nihil esse turpius vanitate a veteribus dicta vanitudo & vanidici hoīes mendaces & falsī loqui. Opinioni cum oīa nobis incerta sint veritasq; demersa delitescat. merito opinio denominatur vincitq; naturam q̄ ex inscientia: q̄ multa versatur in vita: inolevit idq; probatur sententia Carneadis & Arcesilæ: qui dicere solebāt percipi nihil posse sapientem opinaturumq;. vnde opinatores & opiniosi immo opiniosissimi philosophi dicti. Quasi maximus magister populus. Maior pars mortaliū viuimus ad opinionē vulgi toti pēdemus ex alienis iudiciis. Euntes nō quo eundū sed quo itur. Illa maxime concupiscimus: q̄ populus pinde ac sūma bona miratur. Vnde merito magister maximus dicitur populus: cuius p̄scripta sequimur: qui docet diuitias honores gloriā esse expetendā: tāq; in nis. sūma felicitas cōsistat. Seneca ī lib. ad gallionē de vita beata ad rumorem inquit cōponimur: nec ad rōnem sed ad similitudinē viuimus. Argumē tū pessimi turba est. Quæramus: qd optime factū sit nō quid vsitatissimū igitur sapiēs se ipm̄ spectare debet: nec errare cū populo: in quo nō est rō nō iudiciū: non prudētia. Ideoq; ait Seneca se nūq̄ voluisse populo placere: nā quæ p̄bat inqt populus ego nescio Democritus dixit sibi populū esse provno. Nobis imponūt delitiæ populares: dū stupemus ad ea dū miramur q̄ vulgus adamat: q̄ vera non sunt bona sed adūbrata: Seneca lib. iiii. quæstionū monet ut ciliū vt se a turba ḡtum potest separet. est n. turba plerūq; turbulēta. Infici-

Subrumi fugimus errores. Fellare Fellitanda vbera.

ne cum lacte nutricis errorem suxisse videamur cum vero parentibus redditi deinde magistri traditi sumus/ tum ita variis imbuimur erroribus vt vanitati veritas & opinioni confirmata natura ipsa cedat. Accedunt etiam poetæ. qui cum magnam speciem doctrinę sapientię; prę se tulerint: audiuntur: legūtur: discuntur: & inhęrescunt penitus in mētibus. Cū vero accedit eodem quasi maximus quidem magister populus atq; omnis vndiq; ad vitia cōsentiētur mul

Vanitudo Vanidici. Opinio ex insciētia. Opiniosissimi. Nō sequendū eē populum. Populus p vno.

UVA. BHSC. IyR_246

mur.tingimur maculamur:polluimur opinionibus tanq̃ maculis ineluibilibus.Sen.vitia elui difficile est.nõ.n.inquinati sumus sed infecti. inde infectores dicti tinctores quos prisci offectores vocãt. loca tingẽdi & infecturę grę co vocabulo baphia nominãtur hoc est tinctoria.Laptidius in Alexãdro ait ꝓbum fuisse baphiis p̃positum purpura dibapha:q̃ esset bis tĩcta dicebatur eratq; p̃ciosior:quali vtebantur magistratus in p̃texta. ob hoc dixit.M.Tullius epistola quadã.nam Curtius noster dibaphũ cogitat:sed eũ infector moratur. cum significare vellet curtiũ boĩem minimi p̃cii aspirare ad magistratum. Inuidisse naturã.Sic ꝓprię & decẽter loqmur: inuideo tibi doctrĩas Fortuna mihi inuidet diuitias.Virg.ĩuidet impium.Pli.Neq; ego vt multi inuideo aliis bonũ quo ipse careo Apu. Mihi fortuna diuitias ĩuidit.Gloria solida, duplex gloria altera adũbrata:& expoliari rumore ꝓgenita ꝓpagaraq;:q̃ nec iudicio ꝓuenit nec firma ꝑdurat:quã velutivitiũ sapiẽs minime expetit: altera est solida & vera ac durabilis: q̃ ex cõsensu bonorũ ꝓducitur:sicut.n.cõsuetudo sermõis cõsensus est eruditorum vt autumat. Quĩti. sic cõsentiẽs laus bonorũ gloria appellatur:quã Aug.dixit esse iudicium hominum bene de hominibus opinantiũ hęc non est bonis viris repudianda.Cũ tamen sapiẽs nõ gloria sed cõscientia recte factorũ virtutẽ metiatur.De gloria scripsimus copiose ĩ lib.de fęlicitate: ostẽdentes nõ parũ multos summũ fęlicitatẽ in gloria collocasse.M.Tul.libros scripsit de gloria: qui sicuti pleraq; alia tẽporũ calamitate desiderantur inter claritatẽ et gloriam hoc interest ꝙ gloria multorum iudiciis constat: claritas bonorum auctor Seneca libro epistolarũ moralium duodeuigesimo. Tanq̃ imago echo imaginis noĩe significatur:q̃ resonat vocibus mortalium inter montium flexus et cõcauos valliũ sinus:vbi scinditur resultãs aer. quæ causa etiã voces multis in locis reciprocas facit: sicuti in vrbe Cyzico turres septem acceptos voces numerosiore repercussu multiplicant nomenq; huic miraculo Echo est a græcis datum ηχο enim gręcę sonus: et ηχεω resono. olympię porticus fuit:quam heptaphonon appellant:quoniã septies eadem

Baphia Dibapha. Purpura.

Dibaphũ cogitat.

Fortuna inuidet diuitias.

Duplex gloria. Gloria qd.

M.Tullius de gloria Echo Imago.

Heptaphonos.

titudo:tũ plane inficimur opinionũ prauitate:a natura que ipsa desciscimus vt nobis optimã naturam inuidisse videãtur qui nihil melius homini nihil magis expetendum nihil prestantius honoribus imperijs populari gloria iudicauerunt ad quam fertur optimus quisq;:veramq; illam honestatem expetens:quã vna natura maxime inquirit in summa in nanitate versatur. consectaturq; nullam eminẽtem effigiẽ virtutis.sed adũbratam imaginẽ gloriæ.est enim gloria solida quedam res & expressa nõ adũbrata. Ea est cõsentiens laus bonorum incorrupta vox bene iudicãtium de excellente virrute/ea virtuti resonat tanq̃ imago gloriæ.Quæ quia recte factorũ

UVA. BHSC. IyR 246

vox redditur. In hanc sententiã ait Lucretius sex etiam ac septẽ loca vidi reddere voces vnam cum iaceres. Ita colles collibus ipsi verba repulsantes itera bant verba referri: hæc echo a latinis dicitur imago. Valerius flaccus in tertio argonauticon. Rursus hylam p longa reclamat auia. Respondent siluæ: & vaga certat imago. Ora, quẽ deum cuius recinit iocosa nomẽ imago, vbi exposuit porfirio qđ imago dicitur quasi imitago. sensus ẽ. sicut voci respõdet echo, i. imago. ita virtuti resonat gloria instar imaginis: quã echo vocant: quã ausonius dixit aeris & linguæ filiam. Echo panos amor & delitiæ esse fertur: q̃ significat harmonia cœli: quę soli amica est. Comes: vt vmbra versatur circa corpus: sic gloria virtutẽ comitatur: & ẽ veluti affectatrix recte factorum. Simulationem honestatis: vitia cũ virtutibus finitima sint plerũq; fallũt ipsa p̃ximitate & p virtutibus obrepũt. Vnde fit vt p temerario fortẽ: p auaro parcũ vocem? sic mẽtitur p̃digus liberalem fallit. n. vitiũ specie virtutis & vmbra vt inq̃t satyrographus. Qua cecitate nesciẽtes hoies quę esset vera gloria obcecati fulgore famæ popularis & cenodoxiæ, i. inanis glorię se & suas ciuitates funditus euerterũt. In hãc sententiã ait Iuuenalis: patriã tamẽ obruit oli gloria paucorũ & laudis titulíq; cupido. Et mox paulo. exitus ergo q̃s est gloria vincitur idem nempe & in exilium p̃ceps abiit. Optima petentes gloriæ cupido & laudis auiditas: in excellẽtibus animis vigere solet: & plerũq; causa est vt laudabilia & gloriosa ac maxima facinora a p̃claris viris cõficiãtur. Adhibẽda curatio tã q̃. s. egrotãtibus. curatio. n. p̃prie medicorũ est cura reliquorũ: auctor Donatus. Interdũ curatio ad alia trãsfertur: sicut ait. M. Tullius in orõne de aruspicũ responsis. Multa me mouẽt. Q̃ edes telluris est curatiõis meæ. Liuius de eo cui dedica-

Imago. Imitago.

Echo. Panos delicium.

Vitia finitima virtutibus.

Cenodoxia

Curatio.

plærumq; comes est non ea a bonis viris repudienda. illa autem quæ se eius imitatricem esse: vult temeraria atq; inconsiderata & plerunq; peccatorum vitiorumq; laudatrix fama popularis simulatione honestatis: formam eius pulchritudinemq; corrumpit. quia cæcitate homines cum quædam præclara etiam cuperent, eaq; nescirent nec vbi nec qualia essent funditus, alij euerterunt suas ciuitates, alij ipsi occiderunt. Atq; hi quidem optima petentes: non tam voluntate quam cursus errore falluntur. Quid qui pecuniæ cupiditate: qui voluptatum libidine feruntur. quorumq; ita perturbantur animi vt non multum absint ab insania: quod insipientibus contingit, omnibus his nulla ne est adhibẽda curatio. Vtrum q̃ minus noceant animi ægrotationes quam corporis? An quod corpora curari possint

UVA. BHSC. IyR_246

tio edis data erat: sic scribit. Curatio altior fastigio suo data esset. Morbi animi pniciosiores. morbi animi sunt inueterata vitia & dura vt auaricia vt ambitio nimia: morbus est: vt inqt Seneca vitium in prauo ptinax tanq̃ valde expetēda sit q̃ leuiter expetēda sunt: affectus vero sunt motus animi improbabiles subiti & cōcitati q frequētes neglectiq; faciūt morbū. Idē lib. scdo de ira cōcinit Ciceronis his verbis hac cōditiōe nati sumus. Aialia obnoxia: nō paucioribus animi q̃ corporis morbis. Genera autē morborū corporaliū supra trecēta sunt: vt inqt Plinius in. xxvi. & quotidie noui morbi grassantur qualis gemursa irrepsit tiberii prīcipis principatu inter digitos pedū nascens: qualis lichen siue mētagra a mēto incipiēs occupātosq; totos vultus. Cyrenaici philosophi corporis dolores q̃ animi deteriores arbitrātur sicut voluptates corpis maiores. cōtra epicurus sentit animi dolores grauiores esse q̃ corporis. carnē. n. p̄senti tā tūmodo dolore affici: aīmvero & p̄terito & p̄senti & futuro. Animus eger. egritudie affectus q morbus animi est ex opinione magni mali p̄sentis vt infra latius dicetur. Ecclesiastici doctores tristiciam appellāt proprie vt egrotatio in corpe sic egritudo iaio nomē habet nō seiūctū a dolore. Et cupiditate. q cupit aut metuit iuuat illū sic domus aut res vt lippum pictæ tabulæ fomēta podagrā. nihil desideres inqt Seneca si vis prouocare ioue nihil desiderātē: hæcvna ē ex tribus furiis: q̃ mētes mortaliū & p̄cordia laniēnāt ac diuellūt: nec tranqlle viuere p̄mittūt. Quivero: quō. Animus inuenerit: argumētū potētissimū: si animus inuenit medicinā corpis tāto magis debuit iueniſſe medicinā: qua sibi ipsi mederetur. cū tunica pallio propior sit vt dicitur cū nihil pēsius cariusq; animo esse debeat q̃ ipsemet. Ipsa corpora & natura. corpus qd bene cōstitutum est & robustū facilius sanescit: q̃ corpus male habitū. Vnū illud cōprimis seruandū esse p̄cipit Hyppocrates in

Morbi animi vitia.

Morbi supra. ccc.

Gemursa.

Mētagra.

Tristitia.

Egritudo.

animorū nulla medicina sit? At & morbi pernicioſiores pluresq; sunt animi q̃ corporis. hi. n. ipsi odiosi sūt: qd ad animum pertinent eumq; sollicitant/ animusq; ger vt ait Ennius semper errat neq; pati neq; perpeti potest. Cupere nunquam desinit quibus duobus morbis: vt omittam alios ægritudine & cupiditate qui tandem possunt in corpore esse grauiores? qui vero probari potest vt sit mederi animus non possit cū ipse medicinam corporis animus inuenerit? Cumq; ad corporum sanationē multum ipsa corpora & natura valeat/ nec omnes qui se curari passi sunt continuo etiam conualescant. Animi autē qui se sanari voluerunt preceptisq; sapientium paruerint sine vlla dubitatione sanentur. Est profecto animi medicina philosophia/ cuius auxilium non

UVA. BHSC. IyR_246

Vtilior medicus familiaris.

prònosticis & in tertio Cor. celsus. vt egri vires subinde assidens medicus inspiciat atq; ppendat. Ideoq; vtilior medicus est amicus q̄ extraneus: qui egroti mores naturamq; cognouerit: dixit Hippocrates dādum esse aliquid regioni etati & consuetudini. Continuo: statim. Nec conualescant: immo econtrario multi quotidie curantur a medicis & pereunt multi sine medici consilio degentes pspera valitudine vtuntur. Discunt. n. medici vt inquit sapientissime Plinius piculis nostris. Et expimenta p mortes agunt: medicoq; tā tum hominem occidisse summa impunitas ē. nulla lex punit inscitiam capitalem notissima est illa infelicis monumenti inscriptio turba medicorum se perisse: palamq; est medicum imperatorem vitæ nostræ nescisq; fieri. milia gētium sunt quæ sine medicis degunt. sicut po. Romanus vltra sexcentesimum annum: quod si aliquando egrotus cōualescit. dicā q; Ausonius euadit fati ope non medici, Petēdum est foris auxilium corporis egroti petitur foris. propterea quod extrarius medicus adhibetur: & medicamenta ipsa vsq; ab indispetuntur hīc illud Plinianum nos nec indicarum arabicarumq; mercium aut externi orbis attingimus medicinas: non placent remediis tam longe nascentia: medicina vero animi intus petenda est non foris: hæc autem est philosophia: cuius p̄cepta in animo sunt veluti medicamenta ipsius animi salutaria. Itaq; nobis metipsi mederi possumus non indigi opus externæ: attamen dixit Galenus: qui vult curare animum: prius curet corpus: quoniam sine fulturis corporis animus vix sustineatur. In hoctensio: Iulius capitolinus autem librū cui titulus est hortensius scriptum esse a Cicerone ad exēplum protreptici. significat autem protrepticus vt verbum intelligas Iulii capitolini non protritum Instructiuum & exhortatorium. symachus in epistolis: indulge stilo: aliquid didascalicum seu protrepticum scribe. Et Ausonius libellum inquit instar protreptici luseram. hic est ille hortensius iulianus ex cuius lectione inflammatus est diuus Augustinus adhuc adolescentulus ad philosophiam ardenti studio capescendā. Annotandum librum illum ciceronis qui circumfertur inscriptus hortensius non esse hunc hortensium: de quo in presentia loquimur. De maximis rebus. s. ad philosophiam pertinentibus vt fuerunt libri academici, vt volumina de fini

Medico hominē occidisse impunitas.

Gētes sine medicis degentes.

Medicina animi ītus.

Curans animum curet.

Corpus protrepticusqd

Hortensius Tullianus.

Academia ciceronis.

vt in corporis morbis petendum est foris omnibusq; opibus viribusq; vt nosmetipsi nobis mederi possimus elaborandum est. Quanq̄ de vniuersa philosophia q̄topere & expetenda & colenda esset satis vt arbitror dictum est in hortensio. De maximis autem rebus nihil fere intermissimus postea nec disputare nec scribere. His autem libris expositā sunt ea quæ a nobis cum familiaribus nostris in tusculano erant disputata: sed quoniam duobus superioribus de morte de dolore dictum est. Tertius dies disputationis hoc tertium volumen efficiet. Vt. n. in academiam

UVA. BHSC. IyR_246

bus bonorum vt opus de natura deorum: & alia hoc genus. In academia M. Tullius habuit villam nomine academiam ab exemplo platonice academiæ vbi composuit volumina eodem nomine: vbi monumentum sibi instaurauerat. hic significatur gymnasium in tusculano: quod vocabat academiam sicut alterum gymnasium appellabat in eodem tusculano lyceum a nomine scholæ aristotelicæ: de quo in primo de diuinatione sic refert: nup cum essem cum quinto fratre in tusculano disputatū est: nā cum ambulandi causa in lyceum venissemus. id. n. superiori gymnasio nomen est. lyceum autem media producta enunciādum esse docet. idem M. Tullius hoc versu. Inq; academia vmbrifera nitidoq; lyceo: vbi academia penultimā pducit: sicut in carmine hoc laureæ tulii: atq; academie celebratam nomine villam: verum Claudianus & Sidonius penultimam corripiunt sicut vulgo quoq; vsurpatur. versus claudiani hic est. In latiū spretis academia migrat athenis. Sidonius apollinaris ait Obruet & q̄q̄ totis academia sectis. Destendimus. ostendit gymnasium academiæ fuisse in parte inferiore tusculani: sicut lyceum erat in superiore. In

Lyceū academia penultima lōga.

nostram descendimus inclinato iam in postmeridianum tempus die poposci eorum aliquem qui aderant causam differendi. tum res acta sic est. A. videtur mihi cadere in sapientem egritudo M. Num reliquæ quoq; perturbatiões animi formidines/libidines/iracundię? Hęc. n. fere sunt eiusmodi: quę græci pathe appellant: ego poterā morbos: & id verbum esset e verbo: sed in consuetudinē nostram non caderet. Nā misereri inuidere/gestire/letāri/hęc oia morbos græci appellāt: motus animi rationi nō obtēperātes. Nos aūt hos eosdē motus cōcitati animi recte vt opinor pturbalem dicunt esse sapientis aīm qualis est mūdus supra lunā serenū. s. ipturbatū defecatū: quē nulla pturbatio obnubilet: nulla tristitia obturbet. Laudātq; in sapiente apathiā hoc est impassibilitatē: tanq; sapiēs nihil cupiat: nihil doleat nihil irascatur: nihil gaudeat: cōclusiūcula stoicorū est. Qui sapiēs est imptur batus est: q ipturbatus est sine tristicia est: q sine tristicia est beatus est. Ex quo colligūt sapiētē beatū esse: duæ autē sunt sentētię philosophorū de his animi motibus: quos græci pathe nostri pturbationes: quidam affectiones vel affectus. Ecclesiastici vero passiones vocāt: has ergo pturbationes platonici & aristotelici dicūt etiā ī sapiētē cadere: sed moderatas rōniq; subiectas. stoicis autē cadere vllas omnino huiusce in sapientem passiones non placet: aduersus quos reclamat ipsa natura: & sectatores eiusdem sectæ refragantur. Nam epicetus in stoica disciplina celebratus. quem Au. gel. maximum stoicorū appellat. scripsit ex decretis stoicorum accidere animo sapientis perturbationes: q & aristippi philosophi exēplo cōprobatur q ī naufigio a tēpestate deprēs'ti muit & expalluit: vnde interrogatus a quodā q̄re phōphus timeret: cū ipe cōtra

Animus sapientis vt mundus.

Cōclusiūcula stoicorū.

Perturbationes

Affectiões.

Passiones.

Exēplū aristippi.

UVA. BHSC. IyR_246

Dictum ariſtippi.

nihil timeret. feſtiuiter reſpondit non eandem ſibi & illi cauſam eſſe. quoniã is non eſſet magnopere ſollicitus pro anima nequiſſimi nebulonis. ipm aũt pro ariſtippi anima timere. Egritudo a Cicerone dicitur: quam triſtitiam alii ſicut Seneca & Auguſtinus appellant: dolorẽ Virg. vbi ait gaudẽtq; dolẽtq; hęc aũt triſtitia reperitur ī bono apd eccleſiaſticos doctores. Et docet Aug. in xiiii. de ci. dei. Propoſitio diſcipuli eſt ſecũdũ academicos: qui dicunt in ſapientẽ cadere triſtitiam & reliquas pturbationes. Reſponſio Ciceronis eſt ex decreto ſtoicorum qui apathem. i. impaſſibilem dicunt eſſe ſapientẽ: & apathiã pbant. Id verbũ eſſe de verbo. De verbo greco pathe expreſſus verbum latinũ eſt paſſiones q̃ morbi: ſed cũ paſſio ſit dictio parum pba. Maluit Cicero morbos: ſiue pturbationes interpretari q̃ paſſiões nomen paſſionũ ac eccleſiaſticos & apud neotericos: vſitatiſſimum. Geſtire: geſtire eſt leticiã habitu corporis & geſtu ſignificare: ſicut gramatici tradunt. dixit Teren. ipm geſtio dari mihi ī conſpectũ expoſuit donatus plus eẽ geſtio q̃ volo. Morbos non ſatis vſitate. Dictũ ẽ ſupra morbos in anima dici vicia inueterata & dura: vt eſt auaricia: vt ambitio nima proprie autẽ morbus corporalis eſt: qui ita definitur morbus habitus eſt cuiuſcũq; coporis contra naturam quiſſum eius faciat deteriorem: alias in toto corpore alias ī parte accidere ſolent: ſuper quo iuriſcõſulti copioſius ſcribunt ad edilitium edictum: in libris quoq; iuris peritorum ſcriptum eſt morbum & vitium diſtare quod vitiũ ppetuum: morbus cũ acceſſu diſceſſuq; ſit. Heccine: hæc ne: ſcilicet perturbationes: næ: certe valde affirmatiua particula eſt. Videtur inſania: paradoxõ ſtoicorum eſt οτι παντες οι μωροι μαινονται. id eſt omnes ſtultos inſanire ex qua doctrina eſt illud oratianum: o bone te ne fruſtere inſanis et tu ſtultiq; prope omnes: eſt poſt paulo: quem mala ſtultitia et quẽcumq; inſcitia veri cecum agit inſanum chriſippi porticus aut grex autumat: hæc populos hęc

Triſtitia in bono.

Apathes.

Paſſiones.

Geſtire.

Morbꝰ qd.

Vitiũ ppetuum.

Næ vaide.

Paradoxõ.

Stultos inſanire.

tiones dixerimus. morbos autem nõ ſatis vſitate: niſi quid aliud tibi videtur. A. mihi vero iſto modo. M. hæc ne igit cadere in ſapientem putas? A. prorſus exiſtimo. M. ne iſta glorioſa ſapientia non magno exiſtimanda eſt: ſi quidem non multũ differat ab inſania. A. Quid tibi omnes ne animi commotio videtur inſania. M. Non mihi quidẽ ſoli: ſed id quod admirari ſæpe ſoleo, maioribus quoq; noſtris hoc ita viſũ intelligo multis ſeculis ante ſocratem, a quo hęc omnis, quę eſt de vita de moribus philoſophia manauit. A. quonam tandem modo. M. quia nomẽ inſanię ſignificat mẽtis egrotationẽ & morbũ ideſt inſanitatem & egritudinem animi: quam appellarunt inſaniam. Omnes autem perturbationes animi morbos philoſophi ap

UVA. BHSC. IyR_246

magnos formula reges excepto sapiente tenet. Nomen insaniæ: in particula vt dialectici dicunt priuatoria: vnde insanus dictus: qui nō est sanus hoc est prudēs & insania vbi nō est sanitas mentis: quæ in trāquillitate quadam ponitur: sicut enim humanitati inhumanitas dignitati indignitas opponitur: sic insania & insanitas sanitati contraria est: cum insania nihil aliud sit q̄ priuato sanitatis & sapientiæ: sicut stultitia nihil aliud est: vt inquit Boetius in cōmētariis topicorū nisi sapientiæ & rationis absentia. Stultum morbis vacare: si stultitia est priuatio sapiētiæ & ratiōis. Colligitur stultum esse insipientē et quod consequitur malū: & quod huic cōnexū est vitiosū nam vt inquit Seneca lib. iiii. de beneficiis: q̄ stultus est malus est: qui malus est: nullo vitio caret: ergo stultus oīa vitia habet sed nō in oīa natura pronus est: alius in auaritiam alius in luxuriā: alius in petulantiam inclinatur. Dicimus oēs stultos insanire nec tamē oēs curamus heleboro: nunc Cicero per ratiocinationē colligit insipientes insanire. Amētiam: ab. a. particula priuatiua & mente amentia dicta q̄si sine mente hoc est cōsilio animoq̄ quo sapimus. Nā vt ait Lucretius: consiliū quod nos animū mentēq̄ vocamus: eadem dicitur demētia quia de habet vim minuēdi vt decresco desipio dehonesto: interdū particula actiua est et valde significat: vt deamo demiror. Deiro. Dementire verbum vetus est: quod significat delirare et insanire. Lucretius. Dementit enim deliratq̄ fatur: quidam dicere malūt dementare vt Apuleius in magia. Confessa est sese mea magia in amorem inductā dementare in actibus Apostolorum demētare nō tam significat demētem esse q̄ facere dementes: sic enim scriptum est. Attendebant eum: ꝓpter quod multo tempore magicis suis dementesset eos. Animus in morbo: sicut corpus ī morbo sanum dici non potest: sic animus in perturbatione: qui morbus animorum est positus: non est sanus. Consimiles enim sunt sanitates et morbi animorum atq̄ corporum. Quā greci moros greçe dicitur stultus. ἄφρων insipiens. μαίνομαι insania: furia. μαινόμενος insanus furiosus. μαίνομαι insanio: tamen hæc non tam concineret cōgruen-

In priuatoria ꝑticula.

Insania sanitati contraria.

Stultus oīa vitia habet

Amentia.

Cōsilium mens.

De actiua ꝑuatiua. Demētire.

Dementare

Moros Menia.

UVA. BHSC. IyR_246

terq; dicuntur. sicut a latinis insipientia insanitas dementia: quæ significant quandam privationem animi sanitatis: cum illa græca furorem magis designent. Exisse de potestate: ille potentissimus est auctore Seneca: qui se habet in potestate: & sibimet imperat: qui rōni tanq; reginæ obsequitur: libidinosi vero insani perturbati iracundi: compotes sui non sunt. Ideoq; exisse ex potestate dicuntur: quia non sunt in potestate mentis suæ: nec animo reguntur: nec consilio cohibentur: nec rationis frenosuffrenātur: vnde ira ab eo quod est ire dicitur: q; a se eat qui irascitur & furit. Iracūdia vlciscendi libido idest cupiditas est enim libido vt inquit diuus Augustin⁹ generale vocabulum omnis cupiditatis: vnde libido dominandi: libido gloriandi: quę iactātia nūcupatur: interdum honestum vocabulum est: vt apud Salustium: in decoris & militaribus equis libidinē habebāt: Aristoteles ait iram esse cupiditatem doloris reponendi: quidam dixerunt esse breuem insaniā: cui sententiæ subscribit illud Oratianum: ira breuis furor ē. Senecæ finitio est irā esse cupiditatem penę exigendę: quod quadrat cum Cicerone: & aliis qui definiunt iram esse vlciscendi cupiditatem: differt ira ab iracundia: nam ira vt docet Donatus ex causa est: iracundia ex moribus & vitio multum irascentis: sic iratus & iracundus differunt: potest enim iratus nō esse iracundus: potest iracundus aliquando iratus nō esse vsurpatiue iracundia ponitur p ira: vt hic & aliubi sepe feras: ira carere dicūt & omnia prēter hominem: quod dixit Ouidius non aper irasci meminit: poeticę magis q̄ vere dictum accipe irasci enim dixit pro incitari impingi: habent enim muta animalia impulsus quosdam similes affectibus humanis: affectus non habent: nec magis sciūt ira-

Potentissimus qd.

Libido generale vocabulum.

Ira quid.

Iracūdia.

Iratus qd.

Iracundus quid.

tes esse nō sanos. qui enim animus est in aliquo morbo: morbos autē hos perturbatos motus: vt modo dixi philosophi appellant: nō magis est sanus. quā id corpus quod in morbo est. Ita fit vt sapiētia sanitas sit animi. insipiētia autem quasi insanitas quedam que est in sania eadēq; dementia. multoq; melius hec notata sunt verbis latinis quā græcis. & alijs quoq; multis locis reperitur sed id alias. nunc quod instat. Totū igitur id querimus. quid & quale sit. verbi vis ipsa declarat. eos enim sanos intelligi necesse est. quorum mēs motu quasi morbo perturbata nullo sit q contra affecti sunt. hos insanos appellari necesse est. Itaq; nihil melius. Quam quod est in consuetudine sermonis latini cū ex isse de potestate dicimus eos q effrenati ferūtur aut libidine. aut iracūdia quā quam ipsa iracūdia libidinis est pars sic enim diffinitur. iracūdia vlciscendi libi

UVA. BHSC. IyR_246

sci q̄ ignoscere: ira perturbat aurem: effrenat animum: impellit in furorē im pingit in p̄ceps: ratione omni valentior: est meritoq; iracundus dictus exisse de potestate: nec esse sui potens. Græci maniam. Medici maniacos vocant furoris morbo laborātes: quoniam mania dicitur insania & furia: latini melius: qui insaniam a furore disiungunt: quoniam haud dubie aliud est furere aliud insanire. Volunt scilicet disiungere insaniam a furore. Melancholiam: latine melancholia: vt verbum exprimatur ex verbo dicitur nigra cholera: hoc est atrabilis: quę sepe in furorem agit: hominem: sed parum significantur videntur greci nomine melancholiæ furorem exprimere: cum non solum atrabilis: sed iracūdia timor aliæq; perturbationes mētem vexent & furore perturbent: melancholia hoc est atra bilis si milis est vino eiusdemq; nature: nā sicut vinū varios reddit homines: & alios facit q̄ribūdos: alios hilares: alios furētes ac insanios: alios somniculosos: immo vt vnū hominem interbibendum moribus variis immutat: sic atrabilis facit stolidos excandescentes loquaces attonitos sic per qua re copiosissime scitis simæq; scribit. Aristoteles inproblematis encycliis. Quo genere athaman tem: Cor. celsus libro tertio de medicina plura esse scribit genera insaniæ: cum ex phreneticis alii hilares: alii tristes sint: alii facilius contineantur: & inter verba desipiant: quidam: vt idem ait imaginibus non mente fallantur: qualē insaniantem aiacem vel horestem poetarū fabulę ferūt vulgata quoq; fabula est de athamāte: cui iuno furorem talem immisit: vt filios suos vellet occidere: qui cum learchum vnum ex filiis extinxisset vxor ino maritum suum furore conspiciens sese cum melicerte altero filio præcipitem dedit in mare: quæ in marinam deam conuersa vocatur mater matuta a nostris: leucothea a græcis: filius portunnus & palemon: quod in primo commentario fusius explicatum est: alcmeonem amphiarai filium satis clare furore agitatū esse ob matricidium: matrem enim eryphilen: necauerat ex mandato patris: & apollinis iussu: quia illa non solum monile acceperat in necē amphiarai: sed & peplum quoq; ob filii interitum: ex quo scelere correptus est furore: vt orestes matricidia: supra diximus duce alcmæone epigonos thebas dir-

Maniaci.

Melancholis.

Atra bilis similis vino

Nota vini

Encyclia problemata.

Genera insanię.

Furor athamantis.

UVA. BHSC. IyR_246

Alcmeon matricida.

Argos.

Amphilochicū.

Vbi purgatus oreſtes.

Agros oreſtican.

Hadrianopolis

Aiax maſtigophoros.

Curator datur furioſo et prodigo.

Curatores inſanis.

Mente captus a gentiles deducendus.

ruiſſe: ſunt auctores et memorat Strabo argos amphilochium conditum fuiſſe ab alcmeone: & a nomine fratris amphilochi: amphilochium dictum. De oreſte matricida inuulgata ſunt omnia: qui poſt parricidium furens ex reſponſo didicit quod ira demum poneret furorem ſi reparata ſorore iphigenia abluereturfluuio: qui ſeptem fluminibus confunderetur. Itaq; diu vexatus cum ad fines rheginorum peruenisset ibi inuento flumine prædicto elutus purgatuſq; eſt: vbi ahenū diu fuiſſe enſem: et ab eo edificatum apollinis templū ferunt: memoriæ quoq; proditum eſt oreſtiadem orā ab oreſte occupatam nominatamq; fuiſſe cum ceſa matre exul pfugeret: cumq; oppidum condidiſſet agros oreſtiū de ſuo nomine vocaſſe refert lampridius oreſtē purificaſſe ſe apd tria flumina circa hebrum: et oreſtem vrbē condidiſſe: quā ſepe cruentari hominum ſanguine neceſſe eſſet: quā poſtea Hadrianus hadrianopolī nominauit. aiax autem dictus in iudicio armorum achillis ab vlyxe ex dolore factus inſanus eſt. et vt ait Seneca. Aiacem ira in furorem. furor in mortem egit: qui cū reſciuiſſet ſe per inſaniam armenta et oues occidere incubuit gladio ſibiq; mortem conſciuit: de quo ſic oratianus agamennon.

manthem/ Alcmeonem/ Aiacem/ Oreſtem furere dicimus ita ſit affectus eū dominum eſſe rerum ſuarum vetāt vndecim tabule/ Itaq; non eſt ſcriptū ſi inſanus: ſed ſi furioſus eſſe icipit Stultitiā enim cenſuerūt incōſtantiam. i. ſanitate vacantē/ poſſe tñ tueri mediocritatē officiorū & vite cōmunem cultum atq;

Mille ouium inſanus leto dedit inclytum Vlyxem:
et Menelaum ſe vna mecum occidere clamans. extat tragedia ſophoclis græca hoc titulo Αἴας μαστιγοφόρος: id eſt aiax flagellifer: qua inducitur iax inſanus flagello cedens boues quos credit eſſe agamennonem et vlyxem. De inſanis oreſtis et aiacis eſt illud ſatyrographi poetæ. Non vnus mentes agitat furor. ille ſororibus in manibus vultu eumenidum terretur et igni. hic boue percuſſo mugire agamēnona credit aut ithacum. Ita affectus: tali veſania et furore corruptus. Vetant duodecim tabulę: lege duodecim tabularum interdicitur furioſo et prodigo bonorum ſuorum adminiſtratio. Daturq; vtriq; curator: et vt ait Vlpianus titulo de curatoribus furioſo dandis tam diu erunt furioſus et prodigus in curatione: q̄ diu vel furioſus ſanitatem vel ille ſanos mores receperit. Curator furioſi ſi rem furioſi quaſi ſuam tradit dominium tranſferre non poterit: Oratius de inſano loquens ait: interdicto huic omne adimat ius p̄tor et ad ſanos habeat tutella propinquos: vbi expoſuit porphirio: quod inſani ſolent accipere a p̄tore curatores bonorum ſuorum: ita vt illis vti non liceat niſi ad arbitrium alienum: apud Varronem et Columelā prouerbiale eſt mēte captū ad agnatos: et gentiles deducendum eſſe. Nam curator ex agnatis et gētilibus dari ſolet dementi: et furioſo. Iōq; ait marcellus iuriſcōſultus: ab agnato vel alio curatore furioſi rem furioſi dedicari non poſſe conſtat. agnato. n. furioſi non vſcquaq; competit rerum eius alienatio: ſed quatenus negocium exigit ad-

UVA. BHSC. IyR_246

ministratio. Si insanus: trutinatur perpenditq; verba legis decēuiralis. propria & significantia: quæ curatorem dat furioso: non autem stulto tanq; insanire minus sit: q̄ furere: possitq; insanus tueri mediocriter vsitatū vitæ cultū cum id furiosus facere non possit: cuius mens penitus obcecata: & ab omni ratione deuia esse creditur. Mediocritatem officiorum signate locutus: mediocritas enim officiorum esse pōt in insipiente: perfectio non potest: quę pertinet ad sanum & sapientem: Duplex enim est officium: alterum perfectum: quod græci catorthoma vocant: quod & omnis numeros virtutis continet alterum est officium q̄d medium dicitur ptinēs ad institutionem vitæ communis. Cato apud Ciceronem ait in tertio de finibus quod ratione actū sit id officium appellamus: id autem nec ī bonis ponit nec in malis: sed in mediis rebus ī eodem loco ostēdit idem Cato tam insipientem q̄ sapientem sumpturum quæ secundum naturam sint reiecturumq; cōtraria: ita est quodam cōmune officium sapientis & insipientis: ex quo efficitur versari ī his quę media dicamus. Itē. M. Tullius in quarto ait media officia cadere in nonnullos insipientes posse. Q. atherius quod scitu dignum est: cum olim defenderet reum libertinum cui obiiciebatur q̄d patroni concubinus fulsset hac defensione vsus esse fertur impudicitia in ingenuo crimen est. In seruo necessitas: in liberto officium: ex eo impudici & obsceni aliquādiu officiosi vocitati sunt non silice nati: nunc vt Platonicus peripateticusq; loquitur mox vt stoicus Platonici enī & peripatetici non tollunt affectus sed temperant: stoici radicitus euellūt apathiam suam comprobantes & ita homines disciplina stoica cōstituit saxeos plane & stupentes ipenitusq; ab hominis natura descisentes. Augustinus dā nat hunc stuporem stoicorum. In decimo quarto: & in. xviii. de ciuitate dei. Crantor de academia: fuit hic auditor Xenocratis Platonis discipuli cōdiscipulus polemonis: qui nonis opinionibus vtait Eusebius in. xiiii. præoratio nis euangelicę. Academiam Platonicam repleuerunt: scripsit Crantor librū de cōsolatione: quem vt supra diximus. M. Tullius emulatus est: perit aquæ intercutis morbo. Nescio quam indolentiam: stoici: laudant apathiam: idest vt sæpe dictum est impassibilitatem. Hieronymus philosophus rhodius summum bonum statuit esse vacuitatem doloris quam græcę dicit αναλγησιαν Cicero appellat indolētiam: estq; id vocabulum Ciceronis: sicut etiam essen

Mēs furiosi auia a ratione.

Duplex officium.

Cathortho ma.

Mediū officium.

Officiosi impudici.

Apathia stoicorum.

Stupor stoicis.

Crantor.

Mors crantoris.

Analgisia Indolētia.

Essentia.

UVA. BHSC. IyR_246

tia: si credimus sidonio appollinari: sic scribēti in epistola quadam: lecturus es hic etiam nouum verbum id est essentiam: sed scias hoc ipsum dixisse Ciceronem: qui essentiam & indolentiam nominauit: addens: licet enim nouis rebus noua nomina imponere. Marcus Tullius in secundo de finibus: num prope idem voluptas est: quod vt ita dicam indolentia. Contra hanc indolētiam & apathiam sic icorū he rodes atticus vir doctissimus disserit eleganter & copiose apud Au. Gellium: libro noctium atticarum duodeuigesimo: in ea dissertatione ostendit: q̄ nullus vsq̄ homo qui secundum naturam sentiret & saperet: affectiōibus istis animi: quas pathi. i. passiones appellant egritudinis: cupiditatis timoris iræ voluptatis: carere & vacare totis: posset: & omnino non dolere: immo etiam si posset obniti: vt totis careret: non ex re id esset melius: quoniam langueret animus & torperet affectionum quarundam adminiculis vt necessario plurimū imperio priuatus: dicedat enim istos motus: animi implicatos eē & innexos vigoribus quibusdam mentium & alacritatibus: ac propterea si omnino eos conuellamus periculum esse ne eis adherentes bonas quoq̄ & vtiles animi indoles amittamus: moderandos esse igitur & scite consideratecq̄ purgandos censebat: vt ea: quę cum pernicie agnata sunt detrahātur: in hāc sententiā scribunt peripatetici & academici veteres: in hanc ecclesiasticī scriptores. Augustinus. Hieronymus: Lactantius: a quibus concorditer damnatur hęc stoicorum aphathia. cuius sectatores: dū se intrepidos esse & immobiles volunt dum nihil cupiunt: nihil dolent: nihil irascuntur: nihil gaudēt: in torpore ignauæ & quasi scilicet vitæ consenescūt. Merito itaq̄ crātor academicus taxat in dolentiam quæ esse nullo modo potest: nisi plane hominē saxeum esse velimus & omni penitus sensu carentem. Immanitatis in animo: Augustinus meminit horum verborum huiusq̄ sententiæ: cum scribēs aduersus apathiam stoicorum: quam ipse impassibilem interpretatur: sic inquit in. xiiii. de ciuitate dei. Nam omnino non dolore dum sumus in hoc loco miseriæ sicut quidam etiam apud seculi huius litteratos sentit & dixit nō sine magna mercede contingit immanitatis in animo stuporis in corpore: idem. Mar. Cicero i quarto de finibus dat stoicis immanitatem verborum. Stuporis: græci narcin vocant stuporem: vnde narcissus flos dictus quia ille qui in nostra Academia imprimis fuit nobilis minime inquit assētior his qui istam nescio quā indolentiam magnopere laudāt: quę nec potest vlla esse nec debet: nec egroto etiam nisi is qui fuerat sensus assit: siue secetur quid siue euellatur a corpore. Nam istud nihil dolere nō sine magna mercede cōtigit immanitatis in animo: stuporis in corpore. Sed videamus ne hæc oratio sit hominum assentantium nostre imbecillitati & indulgentium mollitudini. Nos autem non solum audeamus ra-

Contra apathiam

Nō cōuellēdos motus animi sed tēperādos. Indolētia. esse nō pōt.

Narce. Narcissus.

UVA. BHSC. IyR_246

put grauat: non autem a fabuloso illo puero. Medici. Narcotica appellant medicamenta: quibus stupor conciliatur ac torpor aduersus sensum doloris: & cruciatum sectionis. Sed videamus: hactenus erantor: nūc Cicero tanq̄ stoicus censet amputandos esse non solum ramos: sed minimas etiam fibras: radiculasq̄ perturbationē euellendas: quod & Seneca stoicę sectæ sectator stoi

Narcotica

Seneca Stoicus.

mos amputare miseriarum sed omnes radicum fibras euellere tamen aliquid relinquetur fortasse: ita sunt stirpes stultitiæ alte. sed reliquitur id solum quod erit necessarium. Illud quidem sic habeto nisi sanatus sit aīus quod sine philosophia fieri nō potest. nullum fore finem miseriarum. Quāobrē quoniam incepimus tradamus nos ei curādos. sanabimur si volemus: & progrediar quidem id lōgius. Nō enim de egritudine solum quamquam quidem primū sed de omni animi vt ego posui pturbatione & morbo vt greci volunt explicabo. Et primo si placet Stoycorū more agamus. qui breuiter pstringere solēt argumēta. Deīde nro istituto vagabimur q̄

corum propugnator accerrimus: vehementer contendit: alacriterq̄ defendit pluribus in locis: qui quadam ad Lucillū epistola sic scribit. Vtrū satius sic modicos habere affectus an nullos sępe quę ītū est nostri illos expellunt: peripatetici tēperant: ego nō video quo modo salubris esse aut vtilis possit vlla mediocritas morbi. Qui foris est argumentatur ex formula stoicorū strictum et breuiter nō cadere in sapientem egritudinem: stoicorum: stoicorū enī breuia et acuta argumēta sūt: ex quo genere sūt sorite chrysippei hoc est acerui siue aceruales: ita enim dicuntur argumēta: quibus chrysippus stoicorū maximus vtebatur sed in longum adeo per sequę as producebat: vt vix vnq̄ sisteret gradum: vixq̄ vnq̄ terminum imponeret et finem. Sorites est ille: quod bonum sit id esse optabile: quod optabile expetendum: quod expetēdum laudabile honestum: et alii sunt gradus: ad soritas

Sorites acerus.

Acerualis

Actualis

Exemplum actui.

Locus pīi.

chrysippi. i. aceruos referēdus est intellectus nouissimi carminis persiani: inuentus chrysippe tui finitor acerui: quod a nobis in appendicula Suetonii cōmētariorū fuse copioseq̄ explicatū est: Ex hoc genere argumētorū est illud quoq̄: q prudēs est tēperās est: qui tēperās est cōstās est: q cōstans est imperturbatus est: qui imperturbatus est sine tristitia est: q sine tristitia est beatus est: Ergo prudens beatus est: Sorites. idest aceruus quoin pręsentia vtitur. Marc. Tullius sic producitur: q fortis est fidēs est q fidens est nō timet: q sine timore ē egritudīe nō perturbatur: quoniā timori repugnat egritudo: Repugnat. n. timorē eē et egritudinē nō eē sicut repugnātia sūt apd dialeticos diē eē et lucē nō esse: sup quo Boe. subtiliter disserit i ōrto cōmētario topicorū. Confidēs in vitio: ait Terentius in phormione: est parasitus quidam phromio ho

Repugnantia.

UVA. BHSC. IyR_246

Cõfidẽs in vitio.

mo confidens: qui dii omnes illum perdant vbi exposuit: donatus fidus interpres: confidentem pro improbo audaci ac temerario poni. Consimiliter apud Virgilium. Confidentissimus nomen est vitii. Nam quis te iuuenum confidentissime nostras iussit adire domos. Item pacuuius: improbus confidens nequam malus videatur.

Cõfidẽtia.

Confidentia temeritatem significat & audaciam: confidere honestum verbum est: & cum laude dicitur Mar. Tullius. in tertio de legibus vir excellẽs & fortis confidere sibi debet & suę vitæ & actæ & consequenti.

Fidens.

Fidens vero & fidentia ĩ laude ponuntur. Dixit. M. Tullius in. ii. rhetoricorum fidẽtiam partem esse fortitudinis per quam magnis & honestis in rebus multum ipse animus in se fiduciæ cum certa spe collocauit. Rerum præsentia. Egritudo est tristicia mali præsentis timor impendẽtis: & futuri de qbus mox plura. Vt seruiat: Oratius in epistolis: qui metuens viuit liber mihi non erit vnq̃. Tot homines dominis seruiunt quot perturbationibus distrahuntur: imperat libido. Imperat timor egritudo. Et cæteræ animi labes imperio sissimæ domine sunt. Ignauiam: corporem & segnitiem verbum vetus est ignauit pro ignauum fecit. Et ignauiter pro ignaue: apud antiquos nauus dicebatur celer ac strenuus a nauiũ celeritate. Oratius. Nauus mane forum: vespertinus pete tectum: præpositio in vt docet. M. Tullius in oratore. Præponi capta est noris nauis & naris: vnde dicti ignoti. Ignaui: ignari: qđ dulcius visum est q̃ vt veritas postulabat. Nunq̃ est igitur perturbatus: huic collectioni stoicorum hoc modo

Fidentia.

Ignauit.

Ignauiter.

Nauus

Ignauus.

fortis est idem est fidens: quoniam cõfidens mala consuetudine loquendi in vitio ponit ductum verbum a confidẽdo quod laudis est: qui autem est fidens: iis profecto nõ extimescit. discrepat enim a timendo confidere: atqui in quem cadit ægritudo in eundem timor: quarum enim rerum præsentia sumus in ægritudine easdem impendentes & venientes timemus. Ita fit vt formidini ægritudo repugnet. Verisimile est igitur in quem cadit ægritudo: in eũ dem cadere timorem: & in fractionem quandam animi & demissionem quæ in quem cadunt: in eundem cadit vt seruiat vt dictum se quãdocunq; esse fateatur. Quæ qui recipit: recipiat idem necesse est timiditatem & ignauiam: nõ cadunt autem hæc in virum fortem: igitur ne ægritudo quidem. Ac nemo sapiens: nisi fortis: non cadet ergo in sapientem ęgritudo. Pręterea necesse est qui fortis sit eundem esse magni animi qui magni animi sit inuictum qui inuictus sit eũ humanas res despiceret atq;

UVA. BHSC. IyR_246

peripatetici respondent: vt imperturbatum sic interpretentur: tanq̃ imperturbatus dicatur sapientis animus: qui raro pturbatur & modice: non q nũq̃ Item sine tristicia cum dici aiunt: qui nõ est obnoxius tristiciæ: nec frequẽs nimuisce in hoc vitio: tanquam illud sit humanã vitam negare: alicuius animum immunem esse a tristicia & perturbatione. Sapientem non vinci mero re cæterum tangi: & cætera ī hunc modum sue sectæ respõdentia: quæ non tollit affectus sed temperat. Scitum est illud peripateticorum: oppido q̃ elegans. Sic sapiens imperturbatus dicitur: quomodo apyrina dicuntur mala punica: non quibus nulla duritia est granorum sed quibus minor. Qui sit temperans lõgo hyperbato: ita ordinãdus est textus qui sit temperans & vt infra repetitur. qui sit frugi: eum necesse est esse constãtem: reliqua dicuntur p quandam quasi interpositionem: est autem sensus ductus ex argumentatione stoicorum: & acerno chrysippi p collectiones consectarias temperantem vacuum esse egritudine: est autem temperantia vna ex q̃ttuor virtutibus q̃s cardinales vocant: quæ ita diffinitur Rationis in libidinem dominatio vel continens moderatio cupiditatum: cuius partes sunt continentia: clementia: modestia. Aristoteles ī tertio ethicorum ait temperantiam existere circa voluptates corporis: bestias circa voluptates corporis: bestias neq̃ temperantes dicimur neq̃ intemperantes nisi per similitudinem. Temperãtia vt inquit Seneca voluptatibus imperat: alias odit atq̃ abigit: alias dispensat & ad sanum modum redigit: græco sermone appellatur σωφροσυνη

Impturbat

Apyrina.

Tẽperãtia. Partes tẽperantię.

infra se positas arbitrari. De spicere autem nemo potest eas res propter quas ægritudine affici potest: nisi fortis. ex quo efficitur fortem virum ægritudine nunquam affici omnes sapientes fortes. Non cadit igitur in sapientem egritudo. Et quemadmodum oculus conturbatus non est probe affectus ad suũ munus fungendum & reliquæ partes totumue corpus cum astatu est motum officio suo & muneri deest: sic conturbatus animus non est aptus ad exequẽdum munus suum. Munus autem animi est ratione beneviti. Et sapientis animus ita semper affectus est: vt ratione optime vtatur: nunquam est igitur perturbatus. At ægritudo perturbatio est animi: semper igitur ea sapiens vocabit Verisimile etiam illud est qui sit temperans: quem græci sophrona appellant: eamq; virtutem σωφροσυνη vocant/ quã soleo equidem tum temperantiam tũ moderationem appellare/ nonnũq̃ etiã molestiam/ sed haud scio an recte eavir

UVA. BHSC. IyR_246

Sephron. Phroneſis. Neqtia mater vitiorū. Frugalitas matervirtutum. Frugies. Frumen. Frugi dicē dum nō frugalis. Frugaliſſimus.

& temperans σωφρων. quoniam vt interpretatur Plato in cratilo ſalus & cō ſeruatio eſt phroneſeos. i. prudentiæ. Frugalitas: ſicut nequitia mater vitiorum omnium eſt ita frugalitas mater cunctarum virtutum: & ſicut illa nihilo. i. ſterilitate: ſic hæc a fruge. i. a fructu propter quandam animorum fecunditatem eſt nominata: vt docet Auguſtinus in libro de vita beata: & Mar. Tullius in oratione pro deiotato ego inquit frugalitatem id eſt modeſtiam & temperantiam virtutem maximam eſſe iudico: non poteſt vt elegãter & vere ſcribit Seneca ſtudium ſalutare fieri ſine frugalitatis cura: frugalitas autem paupertas voluntaria eſt Frugi homines: dixit Terentius in eunucho frugies. i. vt exponit Donatus vtilis & neceſſarius a frugibus: quæ qđ his fruamur dictę ſunt: Inde fructus & frumenta. Frui autem eſt veſci a frumine: quæ eſt ſumma pars gulæ: p quã cibum lingua demittit in vẽtrem: eſt autem id nomẽ frugi omnis generis & aptoton declinatur autem hic & hæc & hoc frugi: & cũ omnibus caſibus iũgitur: vt docet Priſcianus libro ſexto & vndecimo hinc Martialis ſentacula frugi dixit: & tam frugi iuno velle habere iouem. Animaduerti apud Quintilianum taxari eos a quibus dicitur frugalis & non frugi: tanq̃ frugalis ſit dictio parum proba: cum tamen quod mirum videri poteſt: frugalior & frugaliſſimus in vſu ſint quod ſatis lin quet teſtimonio Iuuenalis cum ait: ventre nihil nouit frugalius & Ciceronis: qui ſcribit in ventrem: hic ſolus introducitur cæteri ſæpe frugaliſſimi homines excluduntur. Item homo ordinis ſui frugaliſſimus qui tum accenſus Caio neroni fuit libuit: hoc obiter anotare propter inueteratam conſuetudinem eorum in quorum ore ſemper eſt frugalis nunq̃ frugi: qui a latinate deſciſcunt: ſi Quintiliano credimus: cui haud dubie credi oportet. Illud adde quod antiqui ſeruum laudare volentes frugi dicebant: tanq̃ ſobrium vtilem & neceſſarium: hinc eſt illud Oratianum: dauus ne: ita dauus amicum mancipium domino & frugi: quod ſit ſatis Plautus in amphitrione ita ſeruum par videtur frugi eſſe inſtituere. Idem in aulularia hoc eſt ſeruí facinus frugi facere quod ego perſequor. Conſimiliter bonæ frugi ſeruus nominatur vtilis bonus neceſſarius quæ locutio frequens eſt apud iuriſconſultos. χρησιμος apud græcos χρησιμος dicitur vtilis & precioſus: ſed hæc dictio græca anguſtiorem habet ſignificationem q̃ la

tus frugalis appellari poſſit. Quod an guſtius apud græcos valet: qui frugi homines χρησιμους appellant id eſt tantummodo vtiles. At illud est latius omnis enim abſtinentia: omnis innocentia: quæ apud græcos vſitatum nomen nullum habet ſed habere poteſt eulabiam. Nam eſt innocentia affectio talis animi quæ noceat nemini. reliquas etiam virtutes frugalitas continet quæ niſi tanta eſſet: & ſi iis anguſtiis quibus plerique putant teneretur: nunq̃ eſſet. L. Piſonis cognomen tantopere laudatũ.

UVA. BHSC. IyR_246

tina frugalitas & frugi: clarus dictionis significatus latissimus ad vtilitatē & modestiam: & temperantiam: & innocentiam extenditur. εὐλαβίαι græco sermone eulabia dicitur innocentia reuerentia: & cautio: eulabes religiosus: verecundus: cautus. Ego existimo legendum esse ἀλαβίαν. græce enim proprie & significanter ἀλαβία dicitur innocentia sicut λαβὴ ἀλαβὸς dicitur nocentia siue nocumentum. Reliquas virtus: fortitudinem: iusticiam: prudentiā. Plerique putant: frugalitas a multis accipitur pro sola parsimonia & sobrietate: hic ait Oratius partius hic viuit frugi dicatur: opponitur frugalitas luxuriæ: vnde ait Quintilianus in tertio: frugalitas apud sybaritas forsitan odio foret veteribus romanis summum luxuriæ crimen. Seneca. Luxurioso frugalitas pœna est. Lucii pisonis. Lu. piso cognominatus est frugi a morum probitate: ex eoq; familia pisonum frugi appellata: cuius meminit pedianus asconius. Et ob hoc dixit Marc. Tullius in oratione contra pisonem. Ore ipso patriam aspernatis: oratiōe genus: moribus nomē: fuit hic. L. piso frugi scriptor annaliū: cui Gelius & Cicero & alii identidem meminerūt: q dictus est frugi lata est lex calphurnia de ambitu severissime scripta. Nec præsidium reliquit: ostendit huiusce nominis frugi significatiā ppagari ad fortitudinē: ad iustitiā: ad prudētiā: nā reliquere p̄ficiū est timidi nō fortis: nō reddere depositū est iniusti nō iusti: male rē gerere est stulti nō prudētis: frugi aūt appellatur in quē tales noxæ nō cadūt. Ex quo colligitur frugalitatē cōplectivt iam dictū est fortitudinū: iusticiā: & prudētiā: p̄sidiū autē dictū est: quia extra castra p̄si debāt in loco aliquo: quo tutior legio esset auctor. M. Varro q reliqt p̄sidium peccatū desertionis subit: desertor aūt capite puniri solet: quāuis nō oēs desertores similiter puniendi sint vt docent iurisconsulti titulo de re militari. Clam depositum non reddidit. Depositum est vt inquit Vulpianus quod alicui custodiendum datum est fideiq; eius commissum: non reddere depositum maxima iniusticia est: & violatæ fidei crimen perfidiosum ac detestabile: cum nemo deponat nisi apud amicum: & apud eum quem fidissimum esse credidit: & adeo res deposita reddēda est vt etiam si deterior reddatur quasi non reddatur: agi depositi possit: cum enim deterior redditur pōt dici dolo malo reddita non esse: hic est illa satyrica lamentatio: spumantibus ardens vi sceribus. Sacrum tibi q̄ non reddat amicus depositū. Male rē gessit

sed quia nec qui propter metum præsidium relinquit quod ignauię: nec qui propter auaritiam clam depositum nō reddidit/ quod est iniusticie: nec qui propter temeritatem male rem gessit: q̄ est stultitiæ frugi appellari solet/ eas tres virtutes fortitudinem/ iusticiam/ prudentiam frugalitas est complexa. & si hoc quidem commune est virtutum omnes enim intersenexe & iugatę sunt reliqua igitur & quarta virtus vt sit ipsa frugalitas necesse est: eius enim

Luxurioso frugalitas pœna.

Piso frugi.

Præsidium

Desertor capite puniē.

Depositum

UVA. BHSC. IyR_246

sicut bene rem gerere prudentis est ita male rem gerere insani: quod & iurisconsultorum testimonio satis claret & oratiana sentētia comprobatur: si male rem gerere insani est. Contra bene sani. Imperator dicitur res gerere idest sustinere nō facere translatum ad his qui honera gerūt id est sustinent actio datur negocii male gesti: laudat Mar. Tullius in oratione pro quintio equitē romanum quod esset sui negocii bene gerens: Idē in oratione ꝑ roscio comedo: at.n. tu tuum negocium gessisti bene. Gerere & tu tuum bene. Et iugatæ sunt: coniunctę: iugatum coniunctum significat a iugo dictū: & ita legit nonius hunc locū quidam legere: malunt iugę pro iugatę. Antiqui iniuges boues dici voluerunt iugum nūq̄ ferētes: et virtus iniugis dicta: quod iugum nesciat: nec vnq̄ sit iugo p̄menti subiecta: quomodo aūt virtutes inter se copulatæ sint et connexe. Et qui vnā habuerit: omnes habere dicatur supra latissime explicaui. Appetentis: animus mortalium est cupiditatis in explicabilis et in exhaustæ auiditatis: ad quam coercēdam frugalitas hoc est tēperantia pro freno est: illa enim suffrenat ac regit appetitiones immodicas et efferuescentes. Frugalitas a fruge: ex nominis interpretatione res lucidior fit: q̄ græcę etymologia: latine veriloquium nūcupatur ετυμον enim gręcę verum significat. λογος rationem: sed quia veriloquium vt inquit Boetius minus in vsu latini sermonis habetur. M. Tullius extymologiam vocat nationem quia natum facit rem de qua p̄dicatur. Aristoteles symbolon nominat: quidā vim intuiti originationem vocant ex qua dicuntur augumenta. habet enim vt auctor est Quintilianus aliquando vsum necessarium quotiēs interprætatione res de qua quęritur eget vt cū. M. Celius sese hominem frugi vult probare: non quia abstinens sit: sed quia vtilis multis id est fructuosus: vnde et ducta frugalitas: Diximus supra frugi et frugalitatem a fruge deduci: fruges autē a frumine: quæ pars gurgulionis est: per quam cibaria in ventrem demittuntur: appellatione autem frugum principaliter continentur frumenta et legamina: quod ex Plinii lectione planum est: qui in. xviii. sic refert: nunc natura indicabitur frugum: sunt autem duo prima earum genera frumenta et legumina. sed frugis significatio latius serpere cępit: quæ pro redditu accipitur: vt docet Vlpianus. non solum quod frumētis et leguminibus: verum: etiam quod ex vino vel ex siluis ceduis. Cretifodinis lapicinidis capitur. Iulianus iurisconsultus scribit falsum esse fruges omnes esse quibus homo vescatur: nō enim carnes: aut aues aut poma fruges dici quod ait poma non dici fruges nescio an satis perite. Nam Plinius: cor. tacitus. Columela arbores pomiferas appellant frugiferas: tanq̄ fruges arborum poma sine. Annotandum quod frugis rectus casus est frux: vt docet M. Varro in libris de analogia apud Festum Pompeium legitur pantices frux ventris: idest pinguido: quidam perperam legentes cor-

Iugatum

Iniugis boues.

Aīus mortaliū cupidus.

Ethymologia.

Veriloquiū Natio.

Symbolon Originatio

Appellatio frugum.

An poma fruges sint.

Frugifere arbores.

videtur esse proprium motus animi appetentis regere & sedare semperq; aduersantem libidini moderatā in omni reseruare constātiā/ cui contrariū vitiū nequitia dicitur Frugalitas: vt opinor a fruge: qua nihil melius e terra oritur. Nequicia ab eo & si hoc erit fortasse

UVA. BHSC. IyR_246

rumpunt & profrux fluxus dicunt depravata dictione & sensu. Voluit enim festus docere quod pantices significantur pinguitudo ventris & extuberantia: quod frux notat: cum flexus contrarium signet: hodie quoq; vulgus pātices appellat in homine ventriosо. Plautus in pseudo: eo vos vestros pantices adeo madefacitis: cum ego sim hic siccus.

durius/sed tētemus & lusisse putemur si nil sit ab eo quod nequicq̄ est in tali homine ex quo nihili idem dicitur. Qui sit frugi igitur vel si magis moderatus/& temperans cum necesse est esse constantem/qui autem cōstās quietum. qui quietus perturbatione omni vacuum. ergo etiam ęgritudine & sunt illa sapientis. aberit igitur a sapiēte ęgritudo. Itaq; non inscite heracleotes dionysius ad ea disputat/quæ apud Homerum achilles quæritur hocvt opinor modo. Corq; meum penitus turgescit tristibus itis. Cū decore atq; omni merbatum laude recordor. Num manus affecta recte est cum in tumore est? aut num quippiam membrum tumidum

Oīa mala ī malitia & neqtia

Nequam.

Perditi homines

Animus tumēs i vitio

Nequitia ab eo qđ nequicquā est: supra dictum est ex auctoritate diui Augustini nequitiam matrem esse omniū vitiorū. Africanus scripsit omnia mala ꝓba flagitia: quę homines faciunt in duabus rebus esse malitia scilicet atq; nequitia: vbi nequitiam intelligi vult luxum vitæ ꝓditum & effusionem immodicam pecuniarum: sicut nequā hominē ꝓdigum nihili: neq; rei neq; frugis bonæ veteres dixerunt. M. Varro ex ne & quicq̄ media syllaba extrita neq̄ componi demonstrat in libris de latina lingua. sic nequitia a nequicq̄ nominata ē siue a nihilo ex eo qđ neqcq̄ sit: vel q; nihil sit. nihil est. n. vt inquit Aug. omne qđ fluit qđ soluitur: qđ liquescit: qđ semper perit. Ideo tales homines etiā ꝓditos dicimus. Alia nequitia ponitur ꝓ lasciuia & petulantia libidinum: vt apud Ouidium. Nequitia est quæ te non sinit esse senē. Et apud epigrāmatariū poetam. Nequitias tellus scit dare nulla magis. Heracleotes: Dionysius: stoicus hic fuit: de quo dictum est in secundo cōmentario: q ex renibus laborauit. Corq; meū penitus. Homerus nona iliados rhapsodia scribit Vlyxē phenicē & aiacē legatos ab agamēnone missos esse ad vlyxem placādum. Exorādūq; q post responsa data vlyxi & phenici: sic ad aiacē verba fecit quæ o generose Aiax thelamonie dixisti ea mihi omnia in bonam partem accipiuntur: sed cor meum tumet irarum estu: cum recordor quanta me contumelia agamēnon affecit. Versus græcus apud Homerum hic est αλομον οι δαν ετ αι κραδιη χολω οσσοτεεηεινον μυησομαι id est sed mihi tumet cor ira: quando recordor præteritorum. Num manus affecta. disputatio Dionysii ꝓgreditur hoc sensu sicut manus cum ī tumore est vitiosa est sicut aliud membrum cum turget vitiose se habet. Ita animus tumēs invitio

UVA. BHSC. IyR_246

est.qualiter achilles ait cor suum turgescere estu iracundiæ.animus autem sapientis nunq̃ turget & consequenter nunq̃ irascitur:cum ex ira tumor ille p ueniat:& cum iracundia non cadat in sapientem nec cadet quidem egritudo cum tales affectiones ex eodem vertice eliquatæ sint tanq̃ ista consectaria sint:quæ gradatim a Cicerone memorantur. In tumore est.Cum turget aliquo vitio.Si irascitur concupiscit ex diffinitiõe iræ:quã diffiniunt cupiditatem essevlciscendi siue doloris reponẽdi.Inurere:quemadmodũ no tæ inustæ cauterio indelebiles sunt.Ita inuri dicitur dolor:qui sit futurus diuturnus & perẽnis.sic inusta ignominia dicta.Posset in misericordiam. si misericordia virtus est non ne merito laudari debet sapiens misericors: non ne in sapiẽtem cadere debet misericordia qã ẽ laudis:sed Cicero hoc in loco tanq̃ stoicus inter vitia animi misericordiam numerat.Et ita Seneca qui se addixit sectæ stoicorum austeriori. Vitium inquit animi est misericordia: nec miserebitur inqt sapiens sed succurret.Et quemadmodum religio deos colit superstitio violat.Ita clementiam mãsuetudinemq̃ omnes boni præstabunt:misericordiã autem vitabunt.Est enim vitium pusilli animi ad speciem alienorum malorum succidẽtis.Augustinus quoq̃ in.ix. de ciuitate dei.stoicorum inquit est misericordiam solere culpare.Cæterum lõge melius & humanius ac piorum sensibus accommodatius sentiunt illi:qui misericordiam vt virtutem laudãt Et bonum hominẽ vocant misericordem. Quin etiam Cicero aliubi tanq̃ peripateticus:non dubitauit misericordem appellare virtutem: quã stoicos inter vitia numerare non pudet.Nam in Cæsaris laudem scribens in oratione p ligario inquit nulla de tuis virtutibus plurimis nec gratior nec admirabilior misericordia est.Quid est autẽ misericordia inqt Augustinus.nisi alienæ miseriæ q̃dam in nostro corde compassio:qua sivtiq̃ possumus subuenire cõ

Inusta ignominia

Misericordia virtus.

Vitium.

Misericordia quid.

ac turgidum non vitiose se habet. sic igitur inflatus & tumens animus in vitio est:sapientis autem animus semper vacat vitio / nunquam turgescit/nunquam tumet.at iratus animus eius modi est.Nunquam igitur sapiens irascitur.Nam si irascitur etiam concupiscit: proprium est enim irati cupere a quo læsus videatur ei q̃ maximum dolorem inurere:qui autem id concupierit eum necesse est si id consecutus sit magnopere letari. Ex quo fit vt alieno malo gaudeat:quod quoniam non cadit in sapientem ne vt irascatur quidem cadit:si autem caderet in sapientem ægritudo:caderet etiam iracundia qua quoniam vacat ægritudine etiam vacabit etenim si sapiens in ægritudinem cadere posset:posset etiam in misericordiã, posset in inuidentiam:non dixi inuidiã

UVA. BHSC. IyR_246

pellimur. In inuidentiam. Maluit Cicero inuidentiam: q̄ inuidiā dicere: tanq̄ inuidentia inuidi sit inuidia eius cui inuidetur: sed in frequenti vsu est inuidia magis quā inuidentia apud doctos indoctosq̄ indiscriminatim. Animis intuēdo tanq̄ inuidere sit nimis videre & intueri alienam felicitatem. hæc. n. particula In. non semp priuatoria est: sed aliquando habet vim augendi. Vt quæ tum est cum inuidetur. Ab inuidendo autem inuidentia recte dici potest vt effugiamus ambiguum nomen inuidiæ: quod verbum ductum est animis intuēdo fortunā alterius vt est imenalippā. Florē qsnā liberū inuidit meū? male latine videt: sed præclare Actius

Inuidentia. Inuidia.

In.

est in menalippo legere malim i menalippa. est enim fabulæ nomen ductum a menalippa: de qua in vinculis conlecta ac metapontum deportata & eius nato noīe booto multa fabulantur. qđ & Strabo memorat i sexto geographię de hac dixit poeta Actius: bootum speciosa menalippa i dii regia peperit. M. Varro in secundo de re rustica ait bouē seruasse filios neptūni e menalippa ne in stabulo infantes grex bouum obtereret. De hac menalippa: cuius nomine compositę sunt fabulæ intellexit Iuuenalis cum ait Syrma vel antigones seu psonā menalippes fuit altera menalippa amazonum regina quam vicit hercules: eiq; ablato baltheo salutem dedit: cuius Diodorus & Trogus meminerunt: menalippus autem ille tidei interfector notus est: cui caput ante obitum corrosit tideus ex rabie: qui apud statium ita vociferatur Caputio mihi si quis apportet menalippe tuum: sed nō hic plane dignus videtur: cuius noīe fabula scriberetur: fuit alter menalippus tidei frater: quē tideus ivenatu frater peremisse: ob idq; fratricidiū exulasse. Igitur in menalippa fabula græca erat hic versus: quē in latinum vertit actius poeta tragicus: quisnā florē liberū inuidit meū. quo versu vt coniectatorie suspicari possumus menalippa inducebatur erūnas suas eiulās & de filiorū sorte cōquerēs: q pene obtriti sunt in stabulo a bouū grege: sensus sic ordinatur. ex psona menalippes p interrogationem conquestionēq; quis inuidit flori filiorū meorū. merum enim liberum p meorū liberorū antiqua locutione dictum accipe: sicut inuidit florē: aucto revetustiate coniunxit cum accusatiuo potiusq̄ cum datiuo: qđ rectius esse sentit Cicero: nam sicut videre cum accusatiuo iungitur: ita inuidere qāvaldevidere significat scire cum eodem casu copulatur: cū cōpositū verbum simplicis regulā sequatur: subscribit huic rei Quintilianus: qui notat veteres dixisse inuidere hanc rē & adulari hunc: quintiliani verba ex libro nono subiecti quæ sunt hæc. huic rei inuidere: non vt veteres omnes & cicero præcipue hanc rem & incumbere illi non in illum: & plenum vino non vini: & huic non hunc adulari iam dicitur & multa alia. Male latine vertitur. non vituperat Actium in translatione: sed indicat in versu græco fuisse verba quædam non translaticia: quæ in latinum versa non retinent elegantiam græcę facundiæ. Consuetudine prohibemur. Consuetudo obtinuit vt inuidere huic rei cum datiuo: non hanc rem cum accusatiuo dicamus. Est autem consuetudo regina rerum & maxime verborū: vt inquit Gellius. Ideoq; di-

Menalippa amazonū. Menalippus.

Inuidit florem.

Inuidere rē adulari hūc

Cōsuetudo regina verborum.

UVA. BHSC. IyR_246

Vtēdū ſermone vt nummo.

Liberior poeta q̄ orator.

Verba poetica.

xit Quintilianus: conſuetudinem certiſſimam eſſe loquendi magiſtram: vtē dumq; ſermone vt nūmo: cui publica forma eſt. Poeta: actius. Ius ſuum: ius poetarū eſt vt in verbis liberiores ſint & figuris audaciores & tranſlationibus licentiores q̄ ipſi oratores. M. Tullius in primo de oratore. eſt inqt finitimus oratori poeta numeris aſtrictior paulo: verborum autem licentia liberior. Inde verba quædā poetica dicta: quę peculiariter decent poetas: quibus raro vtetur orator. Idem. M. Tullius in tertio de oratore. habet etiam in oratiõe poeticum aliquod verbum dignitatem. M. Varro teſtatur ſe poeticis multis verbis magis delectari q̄ vti. Antiquis magis vti q̄ delectari. Dolet aduerſis. hoc ad miſericordiam refertur. Dolet ſecundis. Hoc inuidentiæ eſt: nam vt Oratius decenter ſcripſit & vere: inuidus alterius macreſcit rebus opimis. Et a Statio dictum eſt. Egraq; letis inuidia. Plutarchus libellum condidit: de inuidia: & odio: quo ſubtiliter diſſeruit. quid ab odio inuidia differat: vbi hæc ſumma conſtit odium eſſe aduerſus malos: inuidiam aduerſus felices. Naſcitur. n. odium ex opinione quam habemus qđ is quē odimus: malus ſit. Inuidia vero q̄liſcit ex ſecundis rebus alicuius fortunati: odimus iuſte: inuidemus iniuſte: odiſſe malos: palam ꝓfitemur inuidere felicibus & bonis pudet confiteri. Præterea odium in brutis animantibus exiſtit Inuidia in ſolis eſt hominibus. Extat baſilii viri doctiſſimi ſanctiſſimiq; liber de inuidia: quo docet inuidos ſerpentibus eſſe pnitioſiores: ſi qdem ſerpentes p plagas emittunt virus peſtiferum. Inuidi ipſo etiam aſpectu noxii eſſe creduntur. Sed ſicut rubigo ferrum. Ita inuidia animum inuidi ex eſt & conſumit: & vt dicit Alexander magnus apud quintum curtium. Inuidi ſunt ipſorūmet tormenta. Scite lacedemonius agis dixit inuidos duplici dolore torqueri. Nam dolent inquit & ex ſuis malis & ex alienis bonis. Ouidius quoq; de inuidia loquens eleganter dixit. Intabeſcitq; videndo ſucceſſus hominum carpitq; & capitur vna. Interitum caliſthenis: Caliſthenes olinthius philoſophus familiaris fuit Alexandro magno: ex condiſcipulatu apd Ariſtotelem: accituſq; ab ipſo rege ad ꝓdenda memorię geſta eius aſiatica: huic nocuit immodica libertas grauitaſq; inuiſa regi cum haud quaquam malo aſſentantium accommodatus ingenio eſſet: nam cum Alexander magnus ex perſico ſupbię regię more adorari vellet acerrimus inter recuſantes caliſthenes fuit: palam dictitans Alexandrum adorandum non eſſe: quæ res & illi & multis principibus macedonum exitum fuit. Siquidem Alexandrum caliſthenem ꝓpter adorationis perſicæ interpellatum morem coniurationis: cuius auctor fuerat Hermolaus: conſcium fuiſſe criminatus eſt. Eumq; truncatis

Odium in brutis.

Inuidia in hoibus.

Duplex tormētū inuidi

Nex caliſthenis.

vt enim videre: ſic inuidere florem rectius quam flori dicitur/nos conſuetudine prohibemur/poeta ius ſuum tenuit ꝙ dixit audacius. Cadit igitur in eundem & inuidere & miſereri. Nam qui dolet rebus alicuius aduerſis/idem alicuius etiam ſecundis dolet. vt Theophraſtus interitum deplorans caliſthenis ſodalis ſui rebus Alexandri proſpe

UVA. BHSC. IyR_246

crudeliter membris abscissisq; auribus ac naso labiisq; deformatum cum ca ne in cauea clausum circūferri iussit diuq; tortum excruciatumq; tandem ne cauit: quidam autumant a lisymacho. qui præcepta virtutis solitus erat a cali sthene haurire: venenum ei datum in remedium calamitatum. Idq; adeo ale xandrū egre tulisse: vt lysimachum obiici ferocissimo leoni iuberet: alii cruci

ris angitur itaq; dicit Calisthenem inci disse In hominē summa potentia sum maq; fortuna: sed ignarum quemad modum rebus secundis vti cōueniret. atqui quēadmodum misericordia egri tudo est ex alterius rebus aduersis/ sic inuidentia egritudo est ex alterius re bus secundis/ in quem igitur cadit mise reri/ in eundem etiam inuidere. Nō ca dit autem inuidere in sapientem ergo ne miseri quidem q; si hoc egre ferre sa piens soleret: misereri etiam soleret. ab est ergo a sapiente egritudo. hęc sic di cunt a stoicis cōcludunturq; cōtortius.

suffixum expirasse perhibēt alii in compendibus seruatū ob nimiam aruinam concre to pedore ac sordibus supremum diem obiisse. quod con flat nullius cædes maiorē a pud græcos alexandro excita uit inuidiam q̄ quod præditū optimis moribus artibusq; calisthenē torserit occiderit q;. in dicta quidem causa au ctores Plutarchus Iustinus. Curtius. cæteri. de hoc ait Se neca libro. vi. quęstionum na turalium. fuit calisthenī nobi le ingenium & furibundi re gis impatiens. hoc est alexan dri crimē ęternum: quod nul la virtus: nulla bellorum fęli citas redimet. Nam quotiens dicetur occidit persarum mul ta milia: opponetur & cali sthenem. quotiens dictū fue rit occidit darium dicetur sed calisthenem occidit. De atroci calisthenis nece itelligi vo luit Ouidius in ibin sic scribēs. Inclususq; necem cauea patiaris: vt ille. Nū profecturę conditor historię in quo explicando labuntur cōmentatores. cre ditum est Aristotelē ob calisthenis necem: cui generis propinquitate coniun ctus erat: excogitasse illud venenum stygis aquę: quo periit Alexander ma gnus: Theophrastus ille peripateticorum eloquētissimus doctissimusq; qui ex diuinitate loquendi nomen inuenit librum composuit cui titulus est cal isthenes siue de luctu. In quo calisthenis sodalis interitum miseranter deplo rat: cuius laertius quoq; diogenes mentionem facit. In hominem: alexan drum intelligit. Rebus secundis vt. plęriq; omnes ignorant: quemadmodū vti conueniat rebus secundis. namq; fortunæ indulgentia. intumescunt inso lenter eiusdem ictibus affliguntur intemperanter. Ille autem dicitur bene vti rebus secundis: quē secūda fortuna nō effert elatius: sicut nec aduersa pessun dat. Qui sperat infestis: metuit secundis alteram sortem. Laus romanorū est: q; neq; eos secundæ res extulerunt nec aduersę minuerunt. In laudem pō peii est illud Lucani elogium. Nec te videre superbum prospera bellorū: nec fractum aduersa videbunt. Contortius: implicatius strictius: nodatius. Sūt

Alexandri crimē ęternum.

Mors calisthenis.

Locus ouidii.

UVA. BHSC. IyR_246

Cõtortę cõ cõclusiones

Ob austerii tatẽ immo dicam.

enim contortę stoicorum conclusunculę: nodosæ: senticosæ. Virili ratione: stoicos dicit quorum virilis nimis est sententia. Et vt dicam quod sentio ab hominis ingenio penitus aliena. Familiares nostri: Cicero libro. v. de finibus maxime probat disciplinam veterum peripateticorũ: quos ait academicos esse ex quorum scriptis & institutis: vt ipsius verbis vtar: cum omnis doctria liberalis: omnis historia omnis sermo elegãs summi potest: tum varietas tanta est artium: vt nemo sine eo instrumento ad aliam rem illustriorem satis ornatus possit accedere ab his oratores ab his imperatores. ac rerum publicarum principes extiterũt. mathematici. poetæ musici. medici denicq; ex hac tanq; ex omnium artium officina pfecti sunt. Mediocritates perturbationum: am sepe dictũ est: peripateticos affectus medio criter temperare: quos stoici radicitus euellũt. Lactantius. Augustinus. Hieronymus peripateticos rectius sensisse autumant: propterea quod naturalia sunt. hęc nõ voluntaria: & nobiscum simul nata scite elegãterq; ait Lactãtius. stoici ergo furiosi: qui ea non tẽperãt sed abscindunt a rebus. quæ a natura insitis castrare hominem quodammodo volunt: quod tale est. quale si velint aut metum detrahere teruis: aut venenũ anguibus: aut iram feris: aut placiditatem pecudibus. & mox paulo homines prudentes non intelligunt. cũ vitia ex homine tollunt etiam virtutem se tollere sed nunc Cicero stat a stoicis

Affectus naturales.

Qui vitio? tollit virtutẽ tollit.

Angor. Pathe. Morbi.

sed latius aliquando dicenda sunt etdiffusius: sententijs tamen vtẽdum est eorum potissimum: q̃ maxime forti. & vt ita dicam virili vtuntur ratione: atq; sẽtentia. Nam peripatetici familares nostri quibus nihil est vberius: nihil eruditius. nihil grauius. mediocritatẽ vel perturbationum vel morborũ animi mihi non sane probant. Omne enim malum etiam mediocre magnũ est. Nos autẽ id agimus vt id in sapiente nullum sit omnio Nam vt corpus etiã si mediocriter ægrum est sanũ non est. sic si in animo est ista mediocritas caret sanitate, itaq; preclare nostri vt alia multa molestiam: sollicitudinem: angorẽ propter similitudinem corporum ægrorum egritudinẽ nominauerũt: hoc prope modũ verbo greci omnem animi perturbationem appellant. Vocant enim πάθος: id aduersus peripateticos: aliubi ait stoicos desciscere a natura. Caret sanitate: Seneca. qui & ipse dogmatis stoici assertor est: in hanc sententiam sic scribit. ego nõ video quomõ salubris esse aut vtilis possit vlla mediocritas morbi. Angorem: angor est egritudo õmens. Vocant parthos. i. morbum. M. Tullius in tertio de finibus in hãc sentẽtiam. pturbationes animorũ vitã insipiẽtium miseramq; reddũt quas greci pathe nominãt poterã ego verbũ inter-

UVA. BHSC. IyR_246

ꝑtans morbos appellare: sed non cōueniet ad omnia: quis enim misericordiam aut ipsam iracundiam morbū solet dicere: at illi dicunt pathos. sit igitur ꝑturbatio q̄ nomīe ipso vitiosa declarari videtur. Au. Gellius affectus vel affectiones dici ait a latinis philosophis: quæ gręci pathe appellant. Quintilianus in. vi. capite de affectibus duę sunt inquit affectuum species: alterā enī

Affectiones

est morbū: quicūq; est motus in animo turbidus: nos melius/ęgris enim corporibus simillima est animi ægritudo. At non similis ęgrotationis est libido/non moderata lęticia/quę est voluptas animi elata & gestiēs: ipse enim metus nō est morbi ad modum similis/quāquam ęgritudini est finitimus/sed proprie vt egrotatio in corpore sic ægritudo ī animo nomen habet non seiunctum a dolore. Doloris igitur huius origo nobis explicāda est: idest causa efficiens ægritudinem in animo. tanq̄ egrotationem in corpore. Nam vt medici causa morbi inuenta. curationem esse inuentam putant, sic nos causa ægritudinis reperta. medendi facultatē reperiemus. Est igitur causa omnis in opinione: nec vero ægritudinis solum sed etiam reliquarum omnium perturbationum: quæ

græci pathos vocāt: quā nos vertentes recte ac ꝓprię affectum dicimus. Idē docet affectuum quosdā concitatos esse quosdam mites & cōpositos. Lactantius mō vitia mō affectus nūcupat. Augustinus motus animi quos græci pathe dicunt ꝑturbationes affectiones vel affectus: sed exp̄ssius passiones vocari tradit q̄ moderatę in sapientem cadūt secundū peripateticos ab eo qđ gręce dicitur pathos: oratio pathetica noīata est: quā ex rethorica arte pręcipitur dirigi oportere aut ad indignationē aut ad misericordiam. taurus quoq; philosophus grauiter: & copiose diseruit non priuationē ταθον: id est passionum esse vtilē: quā gręci στερησιν dicunt: sed mediocritatē: quā metriotita illi appellant. nūc M. Tullius melius significantiusq; ait a latinis egritudinē animi & perturbationes: q̄ a gręcis pathos. i. morbum: cū quędam ꝑturbationes sint nequaq̄ similes egrotationis: vt libido & leticia. Causa morbi inuenta: medici logici: qui rationalē medicinam profitentur necessariam esse ꝓponunt abditarum & morborum cōtinētium causarū notitiā deinde euidentiū. abditas cās vocāt: in qbus requiritur ex qbus prīcipiis nostra corpora sint: qd secundā quid aduersam valitudinē faciat: neq; enim credūt posse eū scire quomō morbos curare cōueniat: qui vnde sint ignorēt. Euidētes vero cās appellāt: in qbus q̄runt initiū morbi calor attulerit: an frigus. fames: an sacietas: & q̄ similia sunt. occursurū. n. vitio dicūt eū qui originē nō ignorauerit. Quę sūt genera quattuor duę ꝑturbationū bigę sunt: a malis vna: & cupitis altera philosophi. n. dicūt quattuor

Affectus Passiones.

Pathetica oratio

Logici medici.

Euidentes causę.

Duę ꝑturbationū bige.

UVA. BHSC. IyR_246

esse perturbationes siue passiões: duas a bonis: duas a malis opinatis rebus. Nam dolere & timere duæ opiniones mali sunt vna præsentis altera futuri: dolor præsentis timor futuri. Item gaudere & cupere sunt opiniones bonæ: vna præsentis: altera futuri. gaudium præsentis: cupiditas futuri. hæc quattuor passiones nascuntur ex coniunctione corporum & hebetudine animorum: quod & Virgilius lucu lenter expressit in. vi. cum ait hinc metuunt cupiuntq; dolent gaudentq;. Nec auras suspiciũt clausæ tenebris & carcere cęco. De his in p̃sentia cicero latissime ac copiosissime disserit. ostẽdens opinionem esse fontem originalẽ istarũ perturbationũ: tanq; tristes simus: timeamus: gaudeamus cupiamus: ex eo quod opinemur ita esse faciẽdũ. Citetur: cõmoueatur: excitetur. Voluptas gestiens quasi gesticulatione quadã & gestu se gaudere significans. Gestire enĩ est cupere & letari. Libido: supra dictum est libidinẽ vocabulũ esse generale. Et ad omnẽ cupiditatẽ referri. Malorũ. s. opinione. Impẽdentis: qđ futuri est. Egritudo: expressius enucleatiusq; dicitur ab ecclesiasticis doctoribus tristitia: Cętera alias: in quarta tusculana disputabitur de reliquis perturbationibus. Nullo modo existimo: vt stoicus negat in sapientẽ cadere ęgritudinẽ siue tristitiã. peripatetici vero q affectus nõ tollũt sed temperãt dicũt dolebimus sed parum. Cõcupiscimus sed parce: irascemur sed placabimur apud ecclesiasticos: tristitia in bono vsurpatur. Nã laudat apostolus corinthios qđ cõtristati fuerũt scđm deũ. Nunc Cicero ex stoica doctrina p̃cipit fibras etiã euellẽdas esse egritudinis siue tristitiæ: eãq; q̃tũ

Opiniofõs perturbationum.

Tristitia in bono.

sunt genere quattuor partibus plures. nam cum omnis perturbatio sit animi motus / vel rationis expers / vel rationem aspernans / vel rationi non obediens / isq; motus / aut boni aut mali opinione citetur: bifariam quattuor perturbationes æqualiter distributæ sunt. nam due sunt ex opinione boni: quarum altera voluptas gestiens id est præter modum elata lætitia opinione præsentis magni alicuius boni. Altera cupiditas quæ recte vel libido dici potest quæ est immoderata appetitio opinati magni boni rationi non obtemperans / quæ vel cupiditas recte vel cupido dici potest. Ergo hæc duo genera voluptas gestiens / & libido bonorum opinione turbantur / vt duo reliqua metus & egritudo malorum: nam & metus opinio magni mali impendentis / & ægritudo est opinio magni mali præsentis. & quidem recens opinio talis mali vt in eo rectum videatur esse augi id autem est vt is qui doleat: oportere

UVA. BHSC. IyR_246

fieri pōt: fugiēdā esse lōgissime. Tetra res est: tetrū dicitur vitabile fedū: crudele amarū. Tātalo pgnatus: thyestes significatur filius pelopis: nepos tātali pnepos iouis: de quo tragici poetæ tragedias scriptitarūt: qualis est apud Senecā. titulo argumētoq; thyestes. Verba hæc sunt tragici poetæ veteris: siue is actius siue pacuuius sit siue qspiā alius q inducebat thyestē fractū mœrē tē egritudine sese cōficiētem positq; resciuit sibi appositos fuisse a fratre atreo filios epulandos q apud Senecā exclamans rogat iouē vt ipsum telo trisulco petat. vt p pectus ipsius trāsmittat flāmeā facē apud Diomedē grāmaticū p exēplo figuræ q climax dicitur siue gradatio. referuntur verba hisce cōsimilia cum ait apud nostrū etiā tragicū sic. Ioue pgnat' ē vt phibēt tātalus ex tātalo ortus pelops ex pelope satus atreus q nostrū porro ppagat genus. A socero Oenomao: historia pelopis notissima q curruli certamine superauit Oenomaum. Eiusq; filiā noie hippodamiā abduxit vxorē: qua ex re dolore affectus oenomaus sibi mortē cōsciuit. Iouis iste pnepos thyestē dicit. ex ioue enī natus tātalus filiū genuit pelopē thyeste patrē. vmbra ne obsit: adeo pollutū se damnat thyestes: vt existimet vmbræ sue tactu posse homies ledi & cōmaculari. Tutæ thyestaverba. M. Tullii p apostrophen phē: quē accusat qđ in tanta egritudine sit ob fraternum scelus. est aūt thyesta vocatiuus siue salutatorius casus: ex formula nominū primi ordinis: vt atrida & anchisa & alia id genus vsurpantur. Seneca. bonū est thyesta qđ mala ignoras tua. Quod filiū solis: oetā significat quē vna cū p se pgenitū ex sole ferūt: q cum filiam medeam resciuisset vna cū iasone clam abscessisse asportato aureovellere cum his q in prōptu erant militibus insecutus abeuntes confixit in littore: vbi a meleagro occisus est. Fabulæ tradunt medeam fugientē secū abduxisse fra-

Tetrum.
Merorthyestæ.
Climax.
Gradatio.
Mors ōenomai.
Thyesta
Atrida.
Oeta filius solis.

opinetur se dolere. His autem perturbationibus: quas in vita hominum stultitia quasi quasdā immittit furias: atq; incitat omnibus viribus atq; opibus repugnandum est. si volumus hoc quod datum est vitę tranquille placideq; traducere: sed cætera alias: nunc ægritudinem si possumus depellamus. Id enim sit propositum quando quidem eam tu videri tibi in sapientem cadere dixisti: quod ego nullo modo existimo. Tetra enim res est misera detestabilis: omni contentione velis vt ita dicam remisq; fugienda: qualis enim tibi ille videtur. Tantalo prognatus Pelope natus: qui quondam a socero Oenomao rege Hippodamiam raptis nactus est nuptijs. Iouis iste quidem pronepos, tam ne ergo abiectus tanq̄ fractus. Nolite inquit hospites adire ad me: illico istic: ne contagio mea bonis: vmbrave

UVA. BHSC. IyR_246

Absyrtus dimulsus a medea.

trem absyrtum q̄ vt moraretur aliqua fraude: patrē īsequentē: fratrē īterimit atq; ita diuellit: diuulsaq; mēbra p agros dissipat in multis inueniendis locis, a qua dissectione tomos ciuitas illa nominata est. Oeta cognitis filii membris q̄ diuulsa in itinere reperisset rore & tristitia confectus extabuit. Et ita inducebatur a tragico poeta. nunc. M. Tullius accusat Oetam insolabiliter dolētē: & egritudine tabescentem ob casum filii & filiæ scelus. Patris solis. Refugere pro refugerunt: verba sunt tragici poetæ: qbus exprimitur oeta macescēs: tabescens: senescens ex egritudine: oculi refugere dicuntur: cum ex merore & lachrymis intra caput condividetur: oculos concauos dixit Hippocrates in prognosticis esse signū mortiferum. Macie extabuit: in tabem & corruptionem resolutum est: tabes eos male habet quos inualit cuius species plures sunt. vna est qua corpus non alitur: summa macies oritur: & nisi occurritur tollit. atrophiam hanc græci vocant. Inde atrophi dicti laborantes atrophia. Plinius in. xxvi. eadem datur his quos atrophos vocant interpositis diebus: atrophi quoq; vocantur qui ab imbecillitate vires recolligunt. Altera species est: quā græci cacesian appellant vbi malus corporis habitus est: ideoq; omnia alimenta corrūpuntur. Dixit Hippocrates in aphorismis cacesia seniores infestiari. tertia est longeq; periculosissima species quam græci phthysim nominauerunt. vnde phthysici dicti sermone greco sed latinis vsitatissimo: a tabe tabificabile: & tabificum deducuntur tabitudo dicitur a Plinio. tabum vero significat sanguinem corruptum quod & aliquando tabes: dicit tamen Seruius super eo versu & taboterram maculant. tabo nomen esse casus septimi tantum: vt sponte. quod si velis declinare, hæc tabes huis tabis dices. Peredere: consumpserunt. Exanguis genas: genæ proprie sunt operimenta oculorum & palpebræ: pisces & insecta vt inquit Plinius non habēt genas nec integunt oculos. Eminianus est ille versus: pandite sultis genas & corde relinquite somnum: vbi sultis ponitur pro si vultis. In alio significatu genas vocant malas: quæ infra oculos sunt: quas a feminis radi leges decemuirales vetuerunt: pacuuius genas putat esse quibus barba primum oritur hoc versu. nunc primum opacat flore lanugo genas. In qua significatione hic accipi posset vel pro genis oculorum: videturq; ita ordinandus esse textus: lachrymę peredere: hoc est exhauserunt consumpserunt genas oculorum humoris largitate. Et ita leges humore vt sit septimus casus vel ita distinctim legito lachrymę peredere humorem: vt sit vnum colon. mox sequatur. Exanguis genæ situ nidoris. Alterum colon: quod placet: vt genæ legas recto casu pluratiuo. Situ: situs vt ait Seruius est lanugo ex humore procreata: qui fit in locis carentibus sole. Donatus exponens illud Maronianum ex septimo æneidos. Sed te victa situ: veriq; effeta senectus: sic scribit. Situs est corru-

Oculi fugerunt.

Oculus cōcauus signū mortis.

Atrophia.

Phthysis.

Tabitudo.

Tabificabile.

Tabum.

Genæ.

Sultis p vultis.

obsit/tanta vis sceleris in corpore hæret/Tu te thyesta damnabis: orbabisq; luce propter vim sceleris alieni./Quid illum filium solis: nōne patris ipsius lucem indignum putas/refugere oculi: corpus macie extabuit. lachrymæ peredere humorem exanguis genas situ ni-

UVA. BHSC. IyR_246

ptio ex humore & diuturnitate contracta: qua deteriores fiunt species vno loco & prolixo tempore constitutæ. Victa situ. quasi quæ senio esset & nihil agendo corrupta. solet autem in locis situ sentis odor quidam teter & aspernabilis olfactantium nares offendere. qui & ipse situs dicitur Pli. in. xxi. pessimum esse crocum ait: quod situm redolet: in quem sensum duci posset ista sententia: vt situs nidoris significetur hyperbolicos nō solum squalor & decoloratio sed & odor inamabilis: qualis ex re ambusta sentitur. Nidorem enim poni pro odore epularum & culinæ satis claret: vt apud Iuuenalem captū te nidore suæ putat illæ culinæ: & apud Martialem. pascetis & nigræ solo nidore culinæ. verum etiam ponitur pro putore vstrinæ & reivstulatæ vt apud Virgilium in. xii. illi

Situs odor aspnabilis.

doris. barba pedore horrida atq; intonsa infuscat pectus illuuie scabrum. Hæc mala o stultissime Oeta ipse tibi addidisti non erant in his quæ tibi casus inuexerat/ & quidem inueterato malo/ cum tumor animi resedisset: Est autem egritudo vt docebo in opinione

ingens barba reluxit nidoremq; ambusta dedit. In quo significatu hic accipi videtur. Pedore: squalore: illuuie sordibus: hoc. n. significat pedor. Lucanus lōguscp in carcere pedor. Infra dicet pedores muliebres: vocabulum hoc a græco sermone ductum videtur. quo παιδεσ. i. pueri dicuntur qui in illa puerili etatula sordidi fere sunt: nec a sordibus sciunt abstinere. vnde pedidos quoq; sordidos & absoletos appellant. Barba intonsa: specimen est meroris barba prolixior. vnde ait Silius de campanis aduersæ fortunæ succumbentibus. Nunc propexis in pectora barbis verrere humum: cultus reorum fuit apud priscos. Indui amiculū obsoletū: neq; barbam radere. Annotauerūt scriptores pu. scipionē cū esset reus neq; barbā dēsse radi: neq; nō cādida veste vti: neq; fuisse cultu solito reorū. barba philosophū ppe peculiariter decet. Vnde illū barbatū hoc crede magistrū dicere. sed multi sunt q barba & pallio tenus philosophātur: q hircino barbicio philosophos mētiūtur. Vn de merito dixit ille barbā & pallium video: philosophū nō video. Cōsimiliter multi sunt: sunt inquam multi spurci & probrosi: qui sub habitu sanctissimo religionis nomen vsurpant sanctitudinis & sancti appellantur: quos nō minus fugiendos esse censeo q̄ diras pestilentias intrinsecus grassantes & ictu ceco vitalia lancinantes: apud Lucianum in scaphidio iubet mercurius philosopho barbam abradi & super cilia nō nouacula sed secur. primus auctoribus Varrone & Plinio ticinius menas adduxit tonsores ex sicilia in italiam. Antea intōsi fuere. Infuscat: obumbrat immissa prolixitate. Illuuie: sordibus immūditia. Virgilius. Dira illuuies immissaq; barba. Hæc mala: nūc loquitur. M. Tullius. Tumor animi: tumens animus in vitio est: sicut turgidum membrum vitiose se habet. Mœres: mœrore conficeris. Filiæ medeam dicit. Dionysius pueros docebat: Dionysius νεοτεροσ. i. iunior suffectus in tyrannidem: παρεσβυτεροσ: id est senioris Dionysii auspicatus est Tyrannidem a cedibus cognatorum & fratrum: mox in segnitiem sublatis emulis lapsus: saginam ex nimia luxuria oculorumq; valitudinem contra-

Cultus reorum.

Barba philosophorū.

Hircinum barbicium

Fucosi sācti

Tōsores ex sicilia i italiam.

Neoteros & Dionysius.

UVA. BHSC. IyR_246

xitq; adeo vt splendorem lucis ferre non posset. propter quę dum contemni se putat seuitia grassatur. Ciuitatē syracusanam cedibus replet. ex quo factus inuisior a syracusanis expellitur. Iterum receptus cum crudelior in dies esset. Iterum extorris corinthum in exilium proficiscitur vbi insordidissimū vitæ genus descendit in popinis lupanaribusq; totos dies residens. pannosus & squalidus incedere. In macello prestare: cum leonibus iurgari. omnia deniq; facere vt contēnēdus magis q̄ metuēdos videretur. Nouissime se ludi magistrum ꝓfessus pueros in triuio docebat: vt quoniam viris imperare non poterat saltē pueris imperaret. Erat enī eruditus: vtpote Platonis auditor. olim īterrogatus iam exul extorrisq; quid sibi Plato ac philosophia ꝓfuisset scienter respōdit τοτη λικαυτηη τυχης μεταβολιαη ραδιως υπομενειη. idest vt facile ęquoq; animo ferrē talē fortūę mutabilitatē. Idē. ελεγεπολλους τρεφειη σοφιστας ου θαυ μαξωη εκειηους. αλλα διεκειηωη θαυ μαξεσθαι βολομενος: idest ducebat se alere multos sophistas: non quod illos admiraretur: sed ꝙ per illos admirationi esse vellet. Mar. Tullius quadam ad papirium petum epistola in hāc sententiam sic inquit Dionysius tyrannus cū syracusis expulsus esset corinthi dicitur ludum aperuisse. Tarquinius cumas: historia Tarquinii superbi nihil notius: de quo Liuius. Dionysiꝰ Plutarchus. Ouidius: cæteri non parū multa qui post bella grauissima: quibus romanos veiētibus: porsena rege latinis finitimis cōcitatis atriuerat. posteaq̄ desertus ab eis quorum fidebat auxilio regnum recipere non valuit. in oppido tusculano romę vicino. vt tradit diuus Augustinus in tertio annos quatuordecim priuatim vitam quietus habuit & cū vxore cōsenuit. Liuius cū. M. Tullio concordās ait Tarquinium supbum cumis

Extorris Dionysius

Pueros docebat in triuio.

Scitum Dionysiii.

Tarqnius supbus.

Tarqnius consenuit thusculi.

mali recentis/ sed mœres videlicet regni desiderio non filię. Illam enim oderas & iure fortasse: regno enī nō equo animo carebas. Est autem impudens luctus mœrore se cōficientis: quod imperare nō liceat liberis. Dionysius quidem tyrannus syracusis expulsus corinthi pueros docebat vsq; eo imperio carere non poterat. Tarquinio vero quid impudentius/ qui cum bellum gereret cum his qui eius non tulerant superbiā his cum restitui in regnum nec venientium nec latiorū armis potuisset cumas se contulisse dicitur: inq; ea vrbe. senio & ægritudine fuisse confectus: hoc tu igitur censes sapienti posse accidere: vt ęgritudine oprimat̄/ idest miseria? Nā cum om̄is perturbatio miseria est: tum carnificia est ęgritudo. Habet ardorem libido: leuitatem leticia gestiens humilitatem metus: sed ęgritudo quædam

UVA. BHSC. IyR_246

ēsse mortuum: quo se post fractas opes latinorum ad Aristodemum tyrannū contulerat. Senio tristitia: mœrore diuidia. senium enim non solum significat senectutem: sed etiam ponitur pro mœrore & tedio & diuidia: vt turpilius in demiurgo. quia enim odio ac senio mihi sunt nuptiæ: Cicerone dictū est senium matricidarum. Carnificina: carnificina dicitur locus in quo fontes iussu potestatū a carnifice occiduntur: carnificina significat crudelitatem tormentorū & cruciabilitatem: Plautinus amator ait in cistellaria. Credo ego amorem primū apud homines carnificinam commētum. Carnificina quoq; accipitur pro officio ministerio q; carnificis. Plautus in captiuis vel carnificinā facere hūc possum perpeti Cato pluraliter dixit carnificinas pro cruciabilitatibus inhūanisq; supplitiis. Caro proprie dicitur mortuorum dicta ab eo quod careat anima. vt interptatur Donatus in ecyra. vnde carnifices dicti: qui carnes ex homine faciant. vnde & carnificina de qua scripsimus in tertio tranquilli commentario. nūca. M. Tullio dicitur ægritudo esse carnificina quia instar carnificis cruciat torquet lācinat prēcordia lacerat animum. Excarnificatumq; conficit: posset carnificina accipi veluti pro femina excarnificante: sicut a Plauto dicitur femina opificina. Exest: consummit poculatur a verbo exedo dictum: sicut a comedo comest. Afranius bona comese hic quotidie. Plautus. pirum vulpes comest. Confícit: necat: trucidat: exanimat. confícere enim interficere est. Virgilius. Nunc vulnus acerbum confícit. Oratius nunc ego resto confice. Inde confectores dicti apud Suetonium interfectores ferarum. Opinionem esse natura: Epicurus opinionem siue opinationē & veram esse & falsam dicit: & quod opinabile est: a priore aliquo certo pendere ad quod illud referimus qđ opinamur: puta vnde nouimus an sit istud qđ longe est equus sit ambos: hanc opinionem dicit esse a natura viq; naturali effici: contra fortitudinem non contingere per naturam sed ratione. Plato in theeteio opinionem falsam plerumq; esse dicit: & alium falsa opinari: alium vera: quasi nec ex natura ita se habeant Cyrenaici: secte cyrenaice princeps & conditor fuit aristippus ille: quē decuit status omnis & color & res: cyrenaici philosophi duas perturbationes ponunt dolorem & voluptatē: aiuntq; voluptates corpo-

Senium tristitia.

Carnificina.

Carnificinas.

Caro vnde.

Opificina.

Exest comest.

Cōficere.

Cōfectores

Opinio vera & falsa.

Cyrenaici.

Voluptates corpis maiores q̄ aī.

maiora: tabem cruciatum afflictionem fœditatem: lacerat exestanimū planeq; conficit. hanc nisi exuimus sic: vt ab ijciamus miseria carere non possumus At hoc qnidem perspicuum est tamen egritudinem existere: cū quid ita visū sit vt magnum quodam malum adesse & vrgere videatur. Epicuro aut placet opinionē mali egritudinē esse natura vt quicumq; in tueatur in aliquod maius malum si id sibi accidisse opinetur: sic continuo in ægritudinem. Cyrenaici non omni malo egritudinem fieri censent sed insperato nec opinato malo est: id quidem non mediocre ad egri

UVA. BHSC. IyR_246

rum esse maiores q̃ animorum sicut dolores corporis dicũt q̃ animi grauiores: dicti Cyrenaici a cyrene patria aristippi: ciuitate africę inclita. Omnia repentina grauiora Seneca in libro de cõsolatione ad martiã. Necesse est itaq; magis corruamus qui quasi ex inopinato ferimur: q̃ multo ante prouisa sunt lãguidius incurrunt. Idem in libro quod in sapientem non cadit iniuria: ait omnia leuiora accidunt expectantibus. Ego cum genui: laterna fęmina dixit quidã cõsimile in obitu filii. Ei rei sustuli: ad hoc procreaui vt morerentur: mors enim vitę sequęla est: & vt nemo moritur qui non vixerit: ita nemo vixit: qui non sit moriturus. In omnes constitutum est vt ait decenter Seneca capitale supplicii: mors tributũ est mortalium: sentẽtia autem ista & dictum est telamonis apud verterem poetam opinor Enniũ: quod & M. Tullius infra ostẽdit: & insinuat diuus Hieronymus: qui i epithaphio nepotiani sic scribit. vbi Anaxagore & telamonis semper laudata sententia: sciebam me genuisse mortalẽ Hieronymus dat telamoni & anaxagorę eãdem sententiã: quia vtrobiq; idem est sensus: & nihil i sensu differt: siue dicas cũ genui moriturum sciui siue sciebã me genuisse mortalem: indu cebatur autem i fabula Ennii poetę telamon: qui aiacem & teutrum filios misit ad bellum troianum: in quo periit aiax ex furore ad vltroneam mortem impulsus. Teucer exulauit: itaq; telamon cum resciuisset filiorum alterius obitu: alterius exilium: forti animo subnixus: nec aduersæ fortunæ succũbens dixit hæc verba fortitudine imbuta & plana virilia: grãmatici citant testimonium ennianum ex telamone. Id enim nomen fabulæ est. Nam qui hæc audita verba sunt quibus loquitur Theseus apud Euripidem tragicum poetam: quę ex greco sermone in latinum vertit. M. Tullius: inducebatur autem in tragedia ab euripide theseus: cuius gesta & natales & obitum Plutarchus diodorusq; perscribunt: de quo scripta fabula est nomine theseis: hinc illud. Rauci theseide codri. & Plutarchus citat theseidos auctorem. theseus emulus virtutis herculeę est prędara edita facinora extorris patria factus. In insulam syrum nauigauit: vbi periit interemptus a nicome-

Mors sequę la vitæ.

Mors tributũ mortaliũ Sentencia Telamonis

Telamon Ennii.

Nex thesei

tudinem augendam Videtur enim omnia repentina grauiora. ex hoc & illa iure laudantur. Ego cum genui. tum moriturum sciui: & ei rei sustuli. Preterea ad troiam cum nisi ob defendendã grẽciam sciebã me in mortiferum bellum non in epulas mitere. hec igitur prędemonstratio futurorum malorum lenit eorũ aduentum quę veniẽtia longe ante videris: Itaq; apud Euripidem a Theseo dicta laudãtur. Licet enim vt sępe fecimus in latinum illa cõuertere: nam qui hæc audita a docto meminissem viro futuras mecum cõmentabar miserias: aut mortem acerbam: aut exilij mœstã fugam: aut semper aliquam molem me

UVA. BHSC. IyR_246

de: vel vt alii tradunt ex loco edito post cenam deābulando delapsus: primus instituit athenis panathenea: hoc est communem celebritatem in honorē minerue: quę gręce athene nominatur: est enim id mineruę festum pricipale: vnde panathenaicus liber & panathenaicum vnguentum: super quo in commentariis suetonii omnia copiosius explicata a nobis sunt. Idem in isthmo funebres ludos instituit. Commentabar: cogitabam: retractabam: meditabar. Diritas: infortuniū & calamitas. Imparatum quia omnia repenti na grauiora sunt: e contrario omnia meditata leuiora. Minus enim iacula feriunt: quæ p̄uidētur: minus mala nocēs: q̄ inopinata non veniunt. Repens: repentina & subitaria: sic apud Liuium repens cura inualit. Quod autē theseus. Verba Ciceronis enarrantis sententiā euripidis: quod enī dixit theseus apud euripidē: se a docto viro audiuisse: id de semetipsos scripsisse euripidem docet: qui hęc audiuerat ab Anaxagora nobilissimo philosopho: cuius auditor quoq; fuit pericles: qui natum se esse dixit cęli & solis & lunæ contemplandę: causa quem impietatis accusatū defēdit pericles discipulus: qui cum filiorū mortem audiuisset sciebam inquit me genuisse mortales: quos sua manu sepeliisse demetrius phalereus testatur. Celebrata est anaxagorę omiomeria: De qua Lucretius nūc & anaxagore scrutemur omiomeriam Aristo. quoq; in tertio de ceol & mūdo. Refert anaxagorā dixisse omiomeria esse elementa: hoc est ex similaribus partibus cōstantia: ossa videlicet e pauxillis atq; minutis ossibus sic de pauxillis atq; minutis visceribus viscus gigni sanguinēq; creari sanguinis iter se cultis coeūtibus guttis. Sciebā me genuisse mortalē Valerius maximus in hāc sententiā: ne anaxagoras quidē supprimendus est audita nāq; morte filii: nihil mihi inquit expectatū aut nouū nuncias. Ego enim illū ex me natum sciebam esse mortalē: nō omittēda hoc in loco morologia galieni imperatoris: qui vbi de valeriano patre comperit qđ captus esset p vecordiam dixisse fertur sciebam me genuisse mortalem: ex quo coniectare possumus qua solertia fuerit præditus: cum id de patre dixerit: quod de filio dicendum fuit

Panathenea.

Panathenaicus.

Anaxagoras.

Cōtēplādi cā natus.

Omiomeria.

Ex sanguīe Sanguinis.

Sciebā me genuisse mortalem.

Morologia galieni imperatoris.

ditabar mali. vt si qua inuecta diritas casu foret: ne me imparatum cura laceraret repens: quod autem theseus a docto se audiuisse dicit: id de se ipso loquitur Euripides fuerat enim auditor anaxagoræ quem ferunt nunciata morte filij dixisse. sciebam me genuisse mortalē. Quę vox declarat his esse hęc acerba a quibus nō fuerint cogitata. Ergo id quidem nō est dubium: quin omnia quę mala putentur: sint improuisa grauiora. Itaq; quāquam non hęc vna res efficit maximam ægritudinem. tamen quoniam multum potest prouisio animi & p̄paratio ad minuēdum dolorem sint sēper oia homini hūana meditata: & nimirum hęc est illa p̄stans & diuina

UVA. BHSC. IyR_246

quod de filio amisso: Anaxagoras philosophorum optimus: tẽpestiuiter dixerat. Improuisa mala: consimiliter bona inopinata iucundiora sunt quam quæ diu mente tractaueris. Nihil admirari: Dixit Oratius: nihil admirari prope res est vna numici: solaq; quę possit facere & seruare beatum. Nunc ait Mar. Tullius hanc esse sapientiam nil admirari cum acciderit: quia omnia ac

Nihil admirari.

cidere possunt: non enim conuenit viro dicere non putarẽ. omnia puta, cogita cuius accidere posse quod cuiq; potest.

Non putarem.

Nam insipiens si quicq; vidit melius priusue sua spe defixis oculis animoq; & corpore torquet. Quicq; inquit sanctissime Seneca tu putas non futurum, quod scis posse fieri Quod multis vides euenisse. Aufert vim presentibus malis: qui futura prospexit. Nihil non euenire. id est omnia posse euenire. Quamobrem omnes: verba sunt terẽtii ex phormione: quę loquitur demipho senex cum seruo geta irritatus & prorsus indignabundus: quod pręter spem in iussu suo filius antipho vxorem duxisse dicebatur. Meditari oportet secum: bene ad ditum secum: insani enim videtur hoc palam agere. Oratius: sperat infestis metuit secundis alteram sortem bene pręparatum pectus.

Cõmune.

Cõmunia esse hæc. Cõmune est qđ accidere omĩbus potest. Omne id deputare in lucro. Geta seruus dicit apud Terentium

Quicquid pter spem i lucro deputa.

se ante ire herum sapiẽtia: pręterea q̃ meditata sunt inquit mihi omnia mea incommoda herus si redierit molendum esse in pristino: vapulandũ habendę cõpedes opus ruri faciundum horum nihil quicq; accidet animo nouum: quicquid pter spẽ eueniet omne id deputabo esse in lucro. Seneca in secundo epistolarum illa inquit beatissimus est & securus sui possessor: qui crastinum

Vixi.

sine sollicitudine expectat: quisquis dixit vixi quotidie ad lucrum surgit. Ille

Aequabilitas i vita.

vultus sem per idem pręclara est inquit. M. Tullius in primo de officiis: equabilitas in omni vita: et idem semper vultus eademq; frons: vt de Socrate accepimus Seneca libro epistolarũ duo deuigesimo aĩm socratis nulla vexatio

Idem socratis sp vltus

ne: nõ carere: nõ veneno moueri potuisse refert: vsq; eo vt ne vultum quidem

sapientia: & p̃ceptas penitus & ptracta tas hũanas res habere: nihil admirari cum acciderit. nihil antequam euenerit non euenire posse arbitrari. Quã obrẽ omnes cum secuudæ resunt tum maxime meditari secum oportet. quo pacto aduersã erũnam ferant/ pericula dãna exilia peregre rediens semper secũ cogitet. aut filij peccatum aut vxoris mortem: aut morbũ filiæ. cõmunia esse hæc ne quid horum accidat vnquã animo nouum quicquid preter spem eueniat omne id deputare esse in lucro. Ergo hoc Terentius a philosophia sumptum cum tam commode dixerit: nos e quorum fontibus id hausturn est. non & dicemus hoc melius & constantius sentiemus. Hic est enim ille vultus sem-

UVA. BHSC. IyR_246

mouerit. Illa mirabilis laus: & singularis vsq; ad extremum: nec hilarionē quisq; nec tristiorem Socratem vidit: equalis fuit in tanta inequitate fortunę. Plinius in.vii. ferunt Socratem clarum sapientia eodem semper visum vultu nec aut hilari magis aut turbato. Solinus: inter alia Socratis magna p̄clarum illud est: quod in eodem vultus tenore etiam aduersis interpellantibus perstitit Xantippe: hęc est illa famigerata Socratis vxor moribꝰ fera: lingua petulans: morosa iurgiosa: irarum molestiarūq; muliebrium per diem pq; noctem scantes: quas intemperies i maritum: demiratus alcibiades interrogaut Socratem: cur mulierem tā acerbam domo nō exigeret: quoniam inquit Socrates: cum illam domi talem ppetior insuesco & exerceor vt cęterorum quoq; foris petulātiam: & iniuriam facilius feram. iterum dicendi alcibiadi intolerandam esse Xātippes maledicentiam: tu inquit nō ne toleras anseres clamore perstrepētes: illo annuante quoniā mihi oua & pullos pariunt: & mihi ait Xātippe filios gignit: autorem diuus Hieronymus scribens cōtra Iouinianum. Socrati fuisse duas vno tēpore vxores: quod & laertius tradit Xantippem & mironē: q̄ cum crebro inter se iurgarent: & ille eas deridere esse solitus: q̄ propter se fedissimū hominem simis naribus: recalua fronte: vlosis humeris repandis cruribus disceptarent: nouissime verterūt in eū impetum: & male multatū fugientēq; diu p̄secutæ sunt: quondā cū infinita cōuitia & superiori loco ingereti Xantippe resitisset aqua p̄fusus in munda nihil amplius respondit q̄ capite detorto: sciebā inquit futurum vt post ista tonitrua hymber subsequeretur. Eāt nunc amici consiliarijq;: & suadeant mihi vxorē esse ducendam: quando sanctitas Socratis atq; doctrina obnoxia fuit petulātię & morositati vxoris iurgiosæ iracūdiæ intolerabilis: quæ philosophū philosophari nō sinebat: quę cum viro continenter litigabat. Nam vt inquit verissime satyrographus Sēper habet lites alternaq; iurgia lectus i quo nupta iacet: ait Ouidius. Dos est vxoria lites. Dixit sextius: qui non litigat celebs est: tanq; mariti omnes cum vxoribus semper litigare compellatur: olim philippum regem macedonum introeuntē ex more cubiculum vxor exclusit irata: qui excluſus tacuit & iniuriam suam versu tragico consulatus est. I nunc & spera te meliorem coniugem inuēturum q̄ rex philippus habuerit: quid tibi homūtioni fieri ab vxore non poterit: cum talia in maximū regem factitata cognoueris: Mitio Terētianus fortunatum se putat: quod vxorem nunq; habuit: cōtra demea. Duxi inquit vxorem: quam non ibi miseriam vidi: sequamur itaq; sectam mitionis in celibatu viuētes: vt otiosam quietam litteratam vitam ita degamus: quam mariti degere non possunt: libuit digredi in hęc nō ingrata opinor diuerticula propter quotidianas ad vxorem ducēdam suasiones impulsioneſq; olim fata decreuerunt quid gaudeam quid fleam: sequar quo ducent fata vel

Nec hilarior nec tristior.

Xantippe Morosa & iurgiosa.

Duę socratis vxores.

Deformis socrates.

Aqua perfusus ab vxore.

Nota.

Dos vxoria lites.

Celebs nō litigat

Philippū regē exclusit vxor,

Terētiana fnia.

Vita mitionis.

VVA. BHSC. IyR_246

Fato stat Iuppiter ipe Crassus Agelastus cur riserit Crassus Simile habent labra Lactucam semel risisse

trahent: nam fato stat Iuppiter ipe: sed iam domum reuertamur. Semel i om ni vita risisse. Plinius & Solinus auctores sunt: Crassum auu m Crassi in par- this interempti nunq risisse ob id agelastum cognominatur. αγελαστος. n. greco sermone mestus & sine risu dicitur. Lucillius. & Hieronymus alii pdi derunt Crassum semel tantum in tota vita risisse: quod factum est cum vidis- set asinum carduos comeden tem: dixisset q ob id: similem habent labra lactucam: factū hoc dictumq lepidissimum festiuissimū risu subsequutus est: Pedianus Asconius hoc sensu exponit Crassum semel risisse in vita: vt intelligas ra ro ac pene nunq risisse: ex eo dem sensu est q semel in vita risisse Crassū scribit Lucilius M. Tullius in quinto de fini bus sic refert an hec in eo. M. Crasso: quem semel ait in vita risisse Lucilius non cōtingit vt ea re minus Agelastus vt ait idem vocaretur. Semper idem vultus: scilicet in Socra te. A qua is figitur vultus mo do hylaris modo turbatus est put mente leti sumus aut tri stes: vnde a verbo volo nomē accepit vt ait Caper vultus fi gi & mutari potest: facies nō potest: a vultu vultuosum fit: quod triste significat vultuo se loqui apud donatum signi ficat facie mesta & fonte sub ducta: vultuosa frōs apd Apu leium: pro mesta. Lucretius dixit vulta neutro genere: vul ticulus diminutiuo vocabulo

Vultus Vultuosum Vultuose. Vulta Vulticulus

cipimus. Iure autem erat semper idem vultus cū mētis a qua is fingitur nulla fieret mutatio. Quare accipio equidē a cyrenaicis hec arma contra casus & euentus. quibus eorum aduenientes im petus diuturna premeditatione frangā tur. simulq; iudico malum illud opinio nis esse nō naturæ. si enim in re essent cur fierent prouisa leuiora. sed est ijsdē de rebus qd dici possit subtilius si prius Epicuri sententiam viderimus. qui sem set necesse esse omnes ægritudine esse qui se in malis esse arbitrentur siue ille ante prouisa & expectata sint: siue iue terauerint. nā neq; vetustate minui ma la: nec fieri premeditata leuiora stultāq; etiam esse meditationē futuri mali aut

dicitur: vultus nullo in animante est præter ho minem cuius v'm græci norunt: nomen omnino non habent: vt docet Mar. Tullius in primo de legibus. Neq; vetustate minui mala. Aduersus hanc epi curi sententiam est illa Seruii Sulpitii in vulgata sententia nullus est dolor: quem longinquitas temporis non minuat ac conterat. Seneca quoq; in libro de consolatione ad Martiam: Dolorem inquit dies consumit licet continua- cissimum & quottidie resurgentem: longinquitas enim & dies medicina est tarda qu dem sed tamen magna inueterati doloris. Cicero tamen in epistolis ad Atticum de exilio suo quærens ait. Dies non modo non leuat luctum hunc sed etiam auget: nam cæteri dolores mitigantur vetustate: hic non po- test. non & sensu præsentis miseriæ & recordatione Preterite vitæ continus

Dolorē cōsumit dies.

UVA. BHSC. IyR_246

augeri. Stultam prēmeditationem futuri mali subscribit huic Epicuri sentētiæ Seneca qui in epistolis moralibus ait illud tibi prēcipuo ne sis miser ante tempus: cum illa quę velut imminentia expauisti: forte nunquam ventura sint quędam nos magis torquent q̄ debent: quędam ante torquent q̄ debent: quædam torquent cum omnino non debeant: profecto qui prēmeditatur futurum malum. Iam inde: ex animo sit miser: anteq̄ fato fiat miser: prēsens autem tēpus futuri metu perdere est sine dubio stultū: hoc est qđ itelligi voluit maximus poetarum cum ait. Cur ante tubā tremor occupat artus: qd dementius q̄ angi futuris. Et in malo esse ante malum: acersere tibi miserias: quas optimum est differre si discutere non possis. Sūt ergo isti loci communes dicere pro malorum meditatione & contra prēmeditationem futuri mali: rhetoricari quod mala prouisa leniora sunt: et p̄ nō sunt. Ne sis miser ante tēpus. Prēmeditatio mali noxia.

fortasse ne futuri quidē satis esse odiosū malum omne cum venisset. Qui autem semper cogitauisset accidere posse aliquid aduersi ei fieri illud sempiternum malum si vero ne futurum quidem sit frustra suscipi miseriā volūtariā. Ita semp angi aut accipiēdo aut cogitādo malo: Leuationē aūt ęgritudis i duabus rebꝰ ponit a vocatiōe a cogitāda molestia

Auocatione a cogitanda molestia: tristitiæ nubilum tunc ex animo discutitur: tunc mens nostra serenitate perfunditur: quando abstrahitur a cogitatu molestiarum rerumq̄ aduersarum: & reuocatur ad contemplatum prēteritarum voluptatum. Ideoq̄ dicebat Ouidius. Iuuat o meminisse beate temporis: et Epicurus ait: voluptatum perceptarum recordatio beatam vitam facit: qui moriens dum torqueretur: vesicę intestinorumq̄ cruciatibus dixit cōpensabatur tamen cum his omnibus animi letitia: quam cupiebam memoria prēteritarum voluptatum: Nam cum in tria tempora vita mortalium diuidatur: quod est: quod fuit: quod futurum est: ex his quod agimus breue est quod acturi sumus dubium: quod egimus certum: hoc enim prēteritum tempus est: illud in quo fortuna ius perdidit: quod sapiēti vacat respicere: cui iucunda est prēteritæ vitæ recordatio. Et vt inquit epigrāmatarius poeta: Nulla recordāti lux est ingrata grauiq̄: nulla fuit cuius nō meminisse velit hoc est viuere bis vita posse priore frui hæc est: vt ait sanctissime Seneca pars tēporis nostri sacra dedicata omnes humanos casus supergressa. Extra regnū fortunæ subducta quam non inopia non metus non morborum incursus exagitat. Igitur merito Epicurus prēcipiebat animum esse reuocandum ac contemplandas voluptates: quarum prēteritarum recordatio maximum est leuamentum egritudinum: Nam si vt inquit Euripides suauis est prēteritorum malorum memoria: quanto suauior esse debet recordatio prēteritarum perceptarum voluptatum: quæ nobis neq̄ subduci neq̄ eripi possunt ictu fortunæ fulminantis: dixit tamen Marcus Tullius in bruto. Quod prēteritorum recordatio est acerba: et acerbior expectatio reliquorum: sapientes bona prēterita grata recordatione renouata delectant: cum situm sit in nobis: vt

Tristitiæ nubilum

Iuuat o meminisse beati tēporis.

Tria tpa
Quod egimus
Certum
Tēpus ptēritum extra regnū fortunę.

Suauis ptēritorū malorum memoria.

UVA. BHSC. IyR_246

& aduersa quasi ppetua obliuione obruamus: & secunda iucunde ac suauiter meminerimus: sapiens inquit epicurus præterita grate meminit: & præsentibus ita potitur: vt animaduertat quanta sint ea: q̃que iucunda: neq; pẽdet ex futuris: sed expectat illa fruitur præsentibus. Parere: obtemperare: obsequi. Cum cecinit receptui: puerbialiter: cum reuocauit mẽtem a contemplatu miseriarum. Canere receptui uerbum est militare: quod significat post conflictum milites a pugna esse reuocandos recipiendosq; in tutum: intra castra: quod fit cantu tubarum & clangore: sicut canit bellicum: cum initur ipse conflictus & milites in pugnam prodeunt. Quintilianus in. xii. de oratore loquẽs: sic inquit quare anteq̃: in has ætatis ve niat insidias receptui canet: & in portum integra naue perueniet. Vegetius: tubicines ad bellum vocant milites rursum receptui canentes reuocant. Spe sequentium: futurarum voluptatũ. Epicurei suo: mos Epicureorum est: vt citra eloquẽtiam & dialecticos neruos explicent dogmata doctoris: qui dialecticam repudiãt tanq̃ deuios agentem Dicere solebat Epicurus: omnem disciplinam fuge. Obtũdat: hebetet: infringat debiliter & obtusam reddat egritudinem: alias obtũdere est aliquid vt docet Donatus sæpe odiose repetere: translatum a fabri malleo. Terentius: ne me de hac re obtũdas sepius obtusum dicimus ingenium hebes. Crassum & sine acumine: sic egritudo obtũdi dicitur: quando retusa: debilitataq; non fodicat: neq; vires pungendi habet sicut ferrum obtusum dicitur quod mucronatum non est: neq; acute perforat. Meditatio conditionis: Repete illud: nihil est quod tam obtundat egritudinem q̃ meditatio conditionis humanæ. Nihil ita obtundit egritudinẽ q̃ vitæ lex: q̃ est ipsa ratio. i. iugis cogitatio pereũdi: vel vt alii codices habẽt parẽdi. s. necessitati interueniẽtiũ infortuniorũ. Nãvt inqt ille. Durũ sed leuius fit patiẽtia: quicqd corrigere est nefas ait Cleãtes. dicor

Sapiẽs non pendet a futuris.

Canere receptui.

Canit belli cum.

Dialecticã repudiant.

Obtusum ferrum.

Dictũ cleantis

& reuocatione ad contemplandas voluptates. Parere enim censet animum rationi posse & quo illa ducat sequi. Vetat igit̃ ratio intueri molestias. Abstrahit ab acerbis cogitationibus hebetem aciem ad miserias contemplandas a quibus cum cecinit receptui: impellit rursum/ & incitat ad conspiciendas totaq; mente contractandas varias voluptates quibus ille & præteritarum memoria/ & spe consequentium sapientis vitam refertam putat. Hæc nostro more nos diximus Epicurei dicunt suo: Sed quæ dicam videamus quomodo negligamus. Principio male reprehendunt præmeditationem rerum futurarum. Nihil est enim quod tam obtũdat eleuetq; ægritudinem quam perpetua in omni vita cogitatio. nihil esse quod accidere non possit: q̃ meditatio condi

UVA. BHSC. IyR_246

parēs celſiq; dominator poli quocūq; placuit nulla parendi mora eſt: adſum in piger: dixit: M. Tullius in epiſtola ad Au. Cecinū: qđ leuat dolorē cōmunis quaſi legis & humanæ cōditionis recordatio. Mœret: triſtis eſt & meſtus Primum explicat ſpeciatim: q̄ ſit triplex cōſolatio cōtra caſus aduerſos. Diluit: reſoluit: & eneruat: quēadmodum vinū aqua dilutū ſubneruatur. Diluere dicūtur oratores quādo refutāt ac refellūt obiectiones aduerſarii. Diluis heleborum dixit Perſius p eo qđ eſt medicamētis tēperans. Diluere enim temperare eſt: vt docte agretius grammaticus. Dilutum vinū dicitur aqua tēperatū cōmixtūq;. Martialis Diluti bibis vnciā falerni: pcipit celſus æſtate dilucius eſſe bibēdū. i. aquatius vinū: corrigēdus eſt obiter paſſiue error: neotericotorū. i. recentiorū: q lymphatū vinū vſurpant p dilutū: quod q̄ recte ip ſi viderint: ego ſentio & mecum quiſquis bene ſentit lim phatū dici furibundum veſanum: baccabundum: lymphatos cōmota mente homines dixerūt noſtri quales dicūtur laruati & ceriti. Et lymphare ſignificat veſanū facere & furiare: vt apud Valeriū flaccū lymphauerat vrbē. apud Statiū. It limphāte deo qs neſcit a Virgilio dici lymphatā reginā: p mēte cōmota & furiata. A lympha fit verbū lymphor inqt Priſcianus: nā qcū q̄ effigiē nymphę: a q̄ lipha diciturviderit furere nō ceſſat quos græci νυμφολήπτους latini lymphatos vocāt: & in hoc ſemp ſignificatu: qđ eq-

Dilutū vinū

Error cōis.

Lymphatū vinum non dici.

Lymphati hoies.

Laruati.

Lymphare

Nimphole pti.

tionis humanæ: q̄ vitæ lex commentatioq; pereundi. quæ non hoc affert vt ſemper mœreamus ſed vt nunq̄: ueq; enim qui rerum naturam qui vitæ varietatem/ qui imbecillitatem generis humani cogitat: mœret cum hæc cogitat: ſed tum vel maxime ſapientiæ fungitur munere. Vtrumq; enim conſequitur vt & conſiderandis rebus humanis proprio philoſophiæ fruatur officio: & aduerſis caſibus. Triplici conſolatione ſanetur. Primum q̄ poſſe accidere diu cogitauerit: quæ cogitatio vna maxime omnes moleſtias extenuat & diluit. Deinde q̄ humana ferenda intelligit: poſtremo quod iubet nullum malum eſſe niſi culpam. Culpā autem nullam eſſe cum id: quod ab homine non potuerit pręſtari vt non eueniret: euenerit Nam reuocatio illa quam affert: cum a

dem ſciam apud veteres vſurpatur: nuperi nouitiiq; ſcriptores qa lympha eſt aq̄: crediderūt cōgruēter dici lymphatū vinū p aquatū: ſed potior apd me eſt auctoritas veterū: ad q̄ perinde atq; ad anchorā cōfugimus. Nullū malū niſi culpā: ex doctrina ſtoicorū: q aiūt nullū eſſe malū niſi turpitudinē: niſi culpā: niſi improbitatē: vacare autē culpa i calamitatibus magnū eſt ſolatiū: vt ſcribit. M. Tul. i epiſtola ad. C. mariū. Idēi epiſtolis ad torquatū in hāc ſentētiā

UVA. BHSC. IyR_246

Nihil pstādū pter culpam.

sic infer. Simo igitur ea mēte: q̄ ratio & veritas p̄scribit: vt nihil i vita nobis p̄stādū p̄ter culpā putemus: eaq; cū careamus: oīa humana placata & moderate feramus. Pręstari: p̄stare verbū est iuriscōsultorū qđ sīgnificat cauere & satisfacere: q. idētidē scribūt p̄stādū esse dolū p̄stādā noxā: & alia cōsimilia Au. Gellius ait: pileatos seruos venū solitos ire quorū noie vēditor nihil p̄staret. Id ab hoie p̄stari posse dicitur: qđ in hoīs potestate est. vt fiat vel nō fiat: sed mala multa q̄ eueniūt q̄ ab hoie p̄stari nō possunt: ea nō habēda esse dicūt i malis neq; culpæ affinia: alias p̄stare est excellere ac supare. Fodicantibus: lācinātibus: laniātibus: fodiētibus. Quę essent hoie dignissima virtutes intelligit q̄ vel sola bona vel maxima bonorū sentiūt esse nobilissimi philosophi.

Peruellere.

Peruellere: vellicare & vellicatiōibus qbusdā pstringere: & pūctiū culis cruciare verminationibus torquere.

Vis virtutis

Magna vis est in virtutibus: ea vis virtutum est vt fortunę fulmināti non succūbāt vt supra fortunā sint nō infra collocatę: muro i expugnabili septæ: quē fortunę tela nō trāseunt: virtuti opposita nihil detrahunt sibi eadē est: & more solis obscurivim suam occultam excercet: hoc itaq; vt inquit optime Seneca aduersus virtutem possunt calamitates & damna & iniuriæ: quod aduersus solē potest nebula. sensus est Ciceronis fortunam vellicare qdem posse: sed frangere penitus non posse virtutum sepimenta: quas ait excitandas esse sicut vigiles somno conniuentes excitari solent ad impetum hostis supprimēdū retūdendumq;. Princeps fortitudo: cuius virtutis principale officium est in laborum

Aduersus solem.

contuendis nos malis auocat nullla est non est enim in nostra potestate fodicantibus his rebus/quas malas esse opinemur dissimulatio vel obliuio. Lacerant vexant/stimulos admouent/ignes adhibent/respirare nō sinunt/& tu obliuisci iubes quod contra naturam est. Quod a natura datum est auxilium extorques inueterati doloris. est enim tarda illa quidem medicina: sed tamē magna quam affert lōginquitas & dies. Iubes me bona cogitare obliuisci malorū Diceres aliquid & magno quidem philosopho dignū: si ea bona sentires esse quæ essent homine digissima. Pythagoras mihi sic diceret/aut socrates/aut plato. Quid iaces/aut quid męres/aut cur succumbis/cedisq; fortunę? quę peruellere te forsitan potuerit/& pungere: nō potuit certe vires frangere. Magna vis est in virtutibus/eas excita: si forte dorminunt. Iam tibi aderit princeps fortitudo/quæ te animo tanto esse coget/vt omnia quæ possent homini euenire cō

UVA. BHSC. IyR_246

perpessione & doloris mortisq; cõtẽtione. Aderit tẽperãtia cuius dominatio est in despicier dis voluptatibus & in decoro seruando. Iam minimum loci sensus est in causa miseriarum molestiarumq; plurimum loci sibi vendicat iusticia: cuius partes sunt: aliena non capere. Ius suum vnicuiq; tribuere: qui autem natus est conditione mortalitatis iniustus fit: dum postulat esse imortalis. Appetit. n. id qđ alienũ est ab humana natura. Itẽ iniustus est dum more mali debitoris grauiter fert reddere creditori quod acceperat mutuũ: est. n. pessimi debitoris creditori mutuum repetendi facere conuitium. Idem iniusti hominis nolle est reddere vitam naturæ reposcẽti: q̃ ac ceperat precario: sapiẽs. n. est precarii spiritus: & vt inqt Seneca seipsum inter pcaria numerat: quicquid nobis est ex aduentitio fulget liberi honores: opes: latifundia alieni commodatiq; sunt: alia ex his primo die: alia secundo repetuntur: oportet nos: si iusti esse volumus. In promptu habere & appellato reddere ea: quæ mutuo accepimus: quorum vsus fructus tãtum noster est. Quidam codices habent: cui minimum esse videtur in hac causa loci. Quæ lectio purior est & speciosior vt sit sensus: in hac egritudinum causa vix esse locũ iusticiæ. Prudentia cuius munus est commoda & aduersa distinguere: bona & mala inter noscere. Virtutem sese esse contentam: cecinit Silius in xiii. Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces in

Pessimi debitoris creditori facere cõuitium. Aduenticia omnia.

temnas & pro nihilo putes. Aderit temperantia quæ est eadem moderatio: a me quidem pauloante appellata frugalitas/quæ te turpiter nequiter facere nihil patiatur. Quid est aut nequus aut turpis effœminato viro? nec iusticia qdem sinet ista facere: cui minimum esse videtur in hac causa loci: quæ tamẽ ita dicet dupliciter esse te iniustum, & cum alienũ appetas qui mortalis natus conditionem postules immortalium: & graviter feras te quod vtendum acceperis reddidisse. Prudentiæ vero quid respõdebis dicenti: virtutem se esse contentam quomodo ad bene viuendum/sic & ad beate/quæ si extrinsecus relligata pendeat/& non oriatur ex se/& rursus ad se reuertat/& oia sua cõplexa nihil quærat aliunde: nõ intelligo. cur autvet

nouissima tusculana disputabitur an virtus sola sufficiat ad beate viuẽdũ. Ad beate: qdã autumãt virtutẽ seipsa esse cõtẽtã: solãq; sufficere ad beneviuẽdũ sed ad beateviuẽdũ nõ esse satis idoneã: tãq̃ aliud sit bene viuere: aliud beate viuere: vt beneviuere sit hõeste laudabiliter recte qđ etiã i tormẽtis esse põt beate autẽ viuere sit i felicitate: & voluptatibus affluẽtioribus degere: ad qđ virtus sola nõ sufficit: sed apud stoicos beneviuere & btẽviuere nõ se iũgũtur

Beneviuere beateviuere

UVA. BHSC. IyR_246

Philoſophia ſimilis ouo.

Virtus inſtar orbis.

Teres atq; rotūdus.

Doctrinæ encycliæ.

Pugnat ſecū epicur⁹.

Vmbratici Epicurei.

Epicurus mō voluptarius: modo ſeuerus.

ſed opulantur: ideoq; qui bene viuit ex illorum ſententia is beate viuit: & ita virtus ſe ipſa contenta eſt ad bene beateq; viuendum. Quę ſi extrinſecus religata: ſtoici dicunt philoſophiam ouo ſimilem eſſe: aſſimilantes logicē putamini. ethicen albumini phyſicen luteo ſiue vitello interiori: cōſimiliter virtus orbi rotundo orbiculataq; figurę cōparatur: quę nullarum egens compaginum ſe includit & cōtinet: nec finem aut initiū vllis ſui partibus ſentit. In hanc ſentētiam dixit Oratius in ſecūdo ſermonum: fortis & in ſe ipō totus teres atq; rotundus. Externi ne quid valeat per lęue morari. In quem manca ruit ſemper fortuna conſimiliter Virgilius. Virum bonum ſapiētemq; graphice deſcribēs ait: Securus mundi inſtar habens teres atq; rotundus: externęne quid labis per lęuia ſidat. Itaq; virtus non debet veluti appendix eſſe & conſe quia extrinſecus religata. ſed a ſe ipſa progrediens in ſe ipſam reuerti inſtar orbis. Doctrinæ quoq; apud veteres dictæ ſunt encycliæ quaſi orbiculares: quoniam connexione quadam vti corpus vnum cōpoſitæ ſunt & coagmentatę. Ad hęc bona: virtutes intelligit: quæ ſunt bona homine digniſſima: nō autē voluptates Epicuri. Quas ſuſpendendum eſt & cum interrogatione ꝓnūciandū. Solent iſti negare Doctrina epicuri modo voluptaria dicitur: modo ſeuera & ſancta: quæ inter ſe pugnantia ſunt cuius rei cauſa eſt: quia Epicurus ſecum ipe pugnat ac diſſidet. Seneca libro quarto de beneficiis delicatam vocat: & vmbraticam turbam epicureorum in conuiuio philoſophātium apud quos virtus voluptatū miniſtra eſt: illis paret illis deſeruit illas ſupra ſe habet. aliubi quoq; inquit epicurum corpori plurimum indulſiſſe: tanq; philoſophum voluptarium. E cōtrario in libro ad Gallionem de vita beata. Dicit epicurum ſancta & recta ꝓcipere: et ſi ꝓpius acceſſeris triſtitia: cuius voluptatē ait eſſe ſiccam ac ſobriam: plęriq; omnes dicunt ſectam Epicuri flagitiorum magiſtram eſſe: et voluptatum ducem cum voluptate ſummū bonū metiatur. Defenſores ſectator eſq; Epicuri ita defendunt doctorē vt dicantnos nō in-

tanto opere expectanda videatur. Ad hęc bona me ſi reuocas epicure pareo ſequor/ vtor te ipſo duce obliuiſcor etiam malorū vt iubes eoq; facilius ꝙ ea ne in malis quidem ponenda cenſeo/ſed traducis cogitationes meas ad voluptates/ quas corporis credo/ Aut quæ propter corpus vel recordatione vel ſpe cogitantur. Nunquid eſt aliud? recte ne interpretor ſententiam tuam ſolēt enim negare nos intelligere quid dicat Epicurus. Hoc dicit. & hoc ille gręculus me audiēte athenis ſenex zeno iſtorum acutiſſimus contendere/ & magna voce dicere ſolebat eū eſſe beatum/ qui pręſentibus voluptatibus fruetur. Conſideretq; ſe fruiturum aut in omni aut in magna parte vitæ/ dolore

UVA. BHSC. IyR_246

telligere de qua voluptate Epicurus loquatur: tanq̃ non in voluptate gustus & tactus corporis summū bonū collocet: sed in voluptate animi & in indolētia: hanc autē sententiam corroborant auctoritate verbisq̃ ipsius Epicuri ira scribētis: cum dicimus voluptatē finē esse nō luxuriosum voluptates easq̃ que in gustu sunt positæ: vt quidam ignorantes aut a nostra sentētia dissentientes aut male accipientes arbitrantur: sed non dolere corpore: animoq̃ trāquillum esse & perturbatione vacare dicimus: hæc qdem Epicurus vno in loco: sed alibi voluptatem illam: quæ ex tactu gusta statu: & sensibus pcipitur plane ac pspicue esse dicit beatæ vitæ effectricē. Vnde nō immerito: cum varia tradat: varie male audit & bene audit: nunc Cicero vērba ipsa Epicuri interprætatur: ne possint epicurei ire inficias & negare hoc esse dogma doctoris sui. zeno: fuit hic epicureus. M. Tullii synchronos hoc est æqueuus & vt dici solet contemporaneus. Alius fuit zeno eleates: alius zeno cithicus secte stoice conditor de hoc zenone epicureo meminit in primo de finibus: sed eum cum attico frequēter audiuisse testatur epicuri sententias explicantē. Futurum breuē ex disciplina Epicuri hoc est. Dolor si sumus breuis: i

zenones.

non interueniente/aut si interueniret si sumus foret/futurum breuem/ si productior plus habiturum iucundi q̃ mali. Hæc cognitantem fore beatum præsertim si & ante preceptis bonis contentus esset/nec mortem/nec deos extimesceret. Habes formam Epicuri vitæ beate verbis Zenonis expressam: nihil vt possit negari. Quid ergo/huius ne vitæ proposito & cogitatio aut Thyestem leuare poterit aut poetam de quo paulo ante dixi aut Telamonem pulsum patria exulantem atq; egētem in quo hæc admiratio fiebat. Hiccine est Telamon ille/modo quem gloria ad celum extulit quem spectabant:

longus leuis. Si productior: si longior sit dolor Columela flagellū vocat productissimū q̃d longissimū est: inuitibus: perniciosissimūq̃. Preceptis bonis prægustatis: & ante captis. Quid ergo: hinc Cicero incipit reprehendere dogma epicuri: formulamq̃ de vita beata. Thyestē leuare: recreare: releuare: leuiorē facere egritudinem in thyeste. Virgilius inuisum numen terras celumq̃ leuabat: alias leuare prima longa significat expolire & leuor p pollitura & nitore ponitur. Aut telamonē pulsum: hercules in expugnatione troiæ interfecto laomedonte telamonem coronauit ob egregia virtutis merita: cum primus vi troianos muros ascendisset atq; vrbem introisset: eiq; tradidit hesionem filiam laomedontis ex qua natus est teucer: fuit autem telamon eaci filius Pelei frater: qui ex egina insula patris regno pulsus in exilium: petiit salaminam: vbi ducta vxore nomine Glauca cychrei salaminiorum regis filia imperauit illi insulæ. peleus ob fratricidium extorris in thessaliā fugiēs pur

Productior

Telamon.

Peleus fratricida

UVA. BHSC. IyR_246

gatus est ab Acasto rege: & in participatū regni ascitus. Hiccine est telamon verba sunt opinor ex ennii tragedia: nam Nonius marcellus citat ennīū in Telamone. Cuius ob os: in laudem telamonis hoc dictū est a tragico poeta: qđ tanta fuerit telamonis virtus & gloria: vt græci ad illū os spectandū oēs ora cōuerterēt. De alcibiade quoq; pditū est: qđ in illū vniuersa ciuitas athe

Oculi oīm i alcibiadē.

niēsīū oculos. In illū suspēsa ora cōuerterat alcibiadē qua si de cęlo missum contuētes admirabantur: quinetiā Cicero noſtro glorioſior impēdio gloriatur idem sibi accidisse qđ telamoni: vt esset cunctis ex admiratione spectabilis: vsurpatq; hūc versum de semetipso: sic enim scribit in epistola ad papirium petum. In eo igitur inquis conuiuio Cicero ille: quē spectabant: cuius ob os graii ora obuertebāt sua: ob os autē signifícat ad os: antiquos enī vsos esse ob p̄positione p ad testis est ennius q ait acherōtē obi bo p adibo. Itē omnes occisi occesīq; in nocte serena id est accēsi. Dicebaturq; quoq; ob moueo p admoueo: obiacent pro adiacent. obiurare p adiurare. & cūplura hoc genus. Animus re concidit. i. alacritas & vigor animi cecidit corruitq; cū iactura regni. Naturaliter enim accidit vt q rem amittat: animo quoq; concidat ac debilitetur: cū ex opibus cōfidentia pgignatur: & ex re animus fiat impēsior. & hic est verior sensus ac purior lectio q̄ si legas animus rē cōdidit p cōstituit. Quāq; id nō vocatur voluptas. In natura rerū tria sunt. vnū cū in voluptate sumus: alterū cū in dolore: tertiū cū nec i dolore nec in voluptate (verbi gratia) vt in voluptate sint q epulētur. In dolore q torqueātur. Interiecti & intermedii fiunt: nec letantes nec dolētes. Ex quo liquet erasse epicurū a quo dicitur omnē q sine dolore sit esse i summa voluptate. In eo igitur q nō est. Eū q nō sit i dolore nec i statu dolēdi: nō statī dicimus frui summa voluptate: pterea qđ talis nō dolēdi status nō vocatur voluptas. & q sine dolore est nō cōtinuo dicēdus est esse i summo bono: cū si cut iam docuimus aliud sit i dolore: aliud i voluptate esse. Plato i phlebo testis est tertiū esse statū neq; mętētis neq; gaudētis. Cōtinuo statī. Quid tergi

Obibo pro adibo.

Occēsi pro accensi.

Tria in rerū natura.

Aliud non dolere

Aliud i voluptate esse.

cuius ob os graii ora obuertebant sua. quod si cui vt ait idem simul animus re concidit a grauibus illis antiquis philosophis petenda medicina est non ab his voluptarijs: quam enim isti bonorum copiam dicūt. Fac sane summum bonum esse non dolere: quāquam id non vocatur voluptas: sed non necesse est nunc omnia: id ne est quo traducti luctum leuemus. Sit sane summum malum dolere. In eo igitur qui non est, si malo careat continuo: ne fruitur summo bono. Quid tergiuersamur epicure? nec fatemur eam nos dicere voluptatem: quam tu idem cum os perfricuisti soles dicere: sunt hæc tua verba necne? In eo quidem libro qui conti-

UVA. BHSC. IyR_246

uersamur:apostrophe est ad ipsũ epicurũ.ne tergiuersetur dissimuletq; se loq de voluptate corporali antiq tergiuersatorẽ dicebãt:bouinatorẽ.vt Lucili hic strigosus bouinatorq; ore ĩprobus duro.Cũ os ꝑfricuisti.i.cũ pudorem seq̃strati & verecũdiã deposuisti.Queritur Διατιαισχυνομενοι ερυφριοσιν cur erubescũt quos puduit:cã ruboris ẽ.quoniã pudefactis sanguis de corde in oẽs corporis partes diffũditur:ita vt supficiẽ occupet: hoc docet Aristo.ĩ ꝓblematis.sed cur id fiat nõ dicit.ad huc.n.q̃ri põt quã ob causam pudor sanguinẽ diffũdat.Est aũt pudor.i.αισυνη.vt philosophi diffiniũt φοβος Δικαιου ψεγον.i.timor iustę rep̃hẽsiõis.Igitur cũ ĩ pudibũdo sanguis diffũdatur ex corde in faciẽ tãq̃ velamẽtũ:q ĩuerecũdi sunt& erubescere videri volũt:hi solẽt os & frontẽ ꝑfricare ad ruborẽ illũ digegerẽdũ:& sanguinẽ ad ĩteriora repellẽdũ:hĩc facta est locutio ꝓuerbialis de inuerecũdo.vt dicatur. ꝑfricuit os:ꝑfricuit faciẽ:ꝑfricuit frõtẽ.ꝓ eo qđ est pudorẽ oẽm penit' abiecit:expulit. Plinius.ꝑfricui faciẽ nec tamẽ ꝓfeci:epigrãmatista.& si ꝑfricuit frontẽ posuitq; pndorẽ.Munere: officio.Quæ sapore ꝑcipiuntur:voluptates gustatus significãtur:q sensus auctore Aristotele certissimus est ĩ hoĩe. Plinius existimas oĩbus sensum gustus esse.cur.n.alios alia sapores appetũt.multi sunt abdomini nati: q se ob hoc solũ viuere dicũt:vt edãt & bibãt ꝑcipiãtq; ex saporibus multi iugis voluptates.Siqdẽ saporũ genera.xiii.reꝑiũtur dulcis:suauis:pĩguis:amarus:austerus:acer:acutus:acerbus:acidus:salsus tres alii sapores varietate mixturę.Annotãdũ tria esse naturę rerũ elemẽta:ignẽ:aerẽ:aquã:sine sapore:si odore:sine succo.Ex formis:visum ĩtelligit oculorũ:vt ĩqt Plato.est ĩ nobis sensus acerrimus:quo tamẽ ab aq̃la suꝑamur:cuius acies acutior est.Detrahe hoĩ oculos oẽm cupiditatẽ detraxeris.vitiis.n.nostris ĩ animũ ꝑ oculos via est vt inqt Quĩtil.ĩ pariete palmato.Idẽ ĩ ceco ĩ limine.oculi tota nostra luxuria.hi nos in oĩa quotidie vitia præcipitãt:mirantur:admãt:cõcupiscũt. Quolibet e sensu:voluptatẽ hanc esse sentiũt oẽs:quã sensu accipiẽs mouetur & iucunditate quadam ꝑfunditur.Maximas.n .voluptates esse circa cor-

Tergiuersator.
Bouinator.
Cã ruboris
Pudor qd.
Perfricuit os
Perfricuit frontem.
Gustus ĩest oĩbus animantibus.
Genera saporũ.xiii.
Elementa tria sine sapore & odore.
Per oculos via vitiorũ.

net omnem disciplinam tuam.fungat enim iam interprætis munere/ne quis me putet fingere:dicis hæc.Nec equidem habeo quod intelligam bonum illud:detrahens eas voluptates quæ sapore percipiuntur:detrahẽs eas etiam quæ auditu & cantibus:detrahens eas etiã quæ ex formis percipiũtur: oculis suaues motiões/siue quæ alie voluptates in toto homine gignuntur quolibet sensu.Nec vero ita dici potest mentis leticiam solam esse in bonis.Letantem enim mentem ita noui spe eorum omnium/quæ supra dixi fore:vt natura potius dolore careat.Atq; hæc quidẽ his verbis qui vis vt intelligant quam voluptatem norit epicurus.Deinde paulo

UVA. BHSC. IyR_246

pus existimant vt inquit Plato in libro de summo bono. Naturalis potiens. lego natura his potiens: vt sit sensus: naturam hominis potiētem fruentēq; his bonis sensualibus non dolere. Quam voluptatem. videlicet gustus & tactus reliquorūq; corporalium sensuum. M. Tullius in secūdo de finibus testificatur inquit Epicurus ne intelligere quidem posse: vbi sit vllū bonū præter illud qđ cibo & potiōe & aurium delectatione: & obscęna voluptate capiatur. Si illa detraxissent voluptates. scilicet corporales sensualesq;. Voces inanes fundere: taxat epicurus austeros illos seueros philosophos: quivocibus iactantes honestum esse summum bonū: & voluptatē criminantes tanq; summum malum: aliter deinde viuunt ac loquantur: tales verba fundităt inania & cassa: plenaq; gloriationis & cenodoxiæ: a quibus res ipsa dissidet dissentitq;. Virtutes ebullire: q per voces bullantes & verba sesquipedalia & sentētias tumentes grandi boatu expor recto bella bello loquuntur de virtute: hi decenter dicuntur virtutes ebullire: sicut aq; in aheno calefacta ebulliens non seipsa capit: sed intumescit: quod hac tempestate fieri per sæpe videas a pulsulis ecclesiasticis cōcionatoribus qui in templis pro suggestu in maxima populi coronavirtutes prædicant: virtutū præcones sunt: virtutes sonoro boatu insonant adeo vt in ore eorū & labris nihil aliud q; virtus audiatur quos si intrinsecus introspicere liceret haud dubie videres vitiis enormibus refertissimos. ita fit vt homo iracundissimus precipiat non esse irascendum: vt vitiosissimus prædicet virtutes esse suspiciēdas: quas ipse ore exornat mente deculcat. lingua ostentat. animo inceptat. foris tristis intus dissolutus. Ad hanccine igitur vitam: conuersio fit ad epicurum. in cuius vita voluptaria nullam esse medelam demonstrat: nullum fomentum ad leuandas animi egritudines qualibus telamon pulsus ex patria afficiebatur. Accipenserē: ludit epicurū: tanq; ex eius doctrina potior sit piscis ad sanandam tristitiā q; libellus philosophicus. Est autē accipēser pisciū nobilissimus habitus apud antiquos. vnus omniū squamis ad os verūs contra

Virtutes ebullire.

Virtutum buccinatores intus vitiosi.

Cōtra hippocritas.

Accipenser piscis.

infra. sæpe quesiui inquit ex iis qui appellantur sapientes: quid haberent q; in bonis relinquerent: si illa detraxissent: nisi si vellent voces inanis fundere. nihil ab his potui cognoscere. qui si virtutes ebulire volent & sapientia: nihil aliud dicent: nisi esse viam qua insiciantur hæ voluptates: quas supra dixi. quæ sequuntur in eadem sententia sunt. Totusq; liber: qui est de summo bono refertus & sententiis & verbis talibus est. Ad hanccine igitur vitam Telamonem illum reuocabis vt leues ęgritudinem. & si quem tuorum afflictum mœrore videris: huic accipenserem potius quā aliquē socraticum libellum dabis? aulon hortaberevt audiatvoces po

UVA. BHSC. IyR_246

aquam nando meat. De quo Plinius: Macrobius: Sāmonicus ſerenus: Martialis: Oratius: cæteri: de quo & nos ſcripſimus in appendice tranquilli commentariorū explicātes corrigenteſq; illud Luciliānum accīperenſe cum decumano, αυλον hortabere: ſenſus eſt ad mitigandū dolorem non tam adhibendum eſſe ſonum tibialem & cantum vt placet Epicuro q̄ platonicas conſolatiōes αυλον genitiuus eſt pluralis & ſignificat tibiarū. græco enim ſermone αυλι dicitur tibia. idem voces aulon. i. tibiarum dictę. monaulon appellant dictione græca vnicā tātum tibiam qua quidam tibitinio nobiles vtuntur: monaulō inuenit Mercurius. Geminas tibias marſias: canere cum tibia dardanus inſtituit: de monaulo Martialis. Sepe duas pariter ſepe monaulon habet. Plinius in. xvi. tibialē calamum appellat auleticon hoc eſt tibiis cōficiendis idoneum. Faſciculū: olfactoriola intelligit. De qbus in Eſaia in die illa auferet dominus. diſcriminalia periſcelidas & murenulas & olfactoriola. & inaures. ſunt autem diſcriminalia: vt in tranſcurſu verba ſacri antiſtitis explicemus: acus & inſtrumenta fęminea ad diſcrimen capitis cōcinandū: quibuſq; diſcernitur capillus quod diſcerniculum alio nomine appellant. periſcelides dicuntur ornamenta pedū circa crura. vt docet porphirio enarrans illud oratianum. Sepe periſcelidem raptam ſibi flentis περι greçe circum. τοσκελας cius: quidam periſcelidas accipiunt pro feminalibus. Inſcitiſſime expoſuit cōmentator inſtrumenti veteris periſcelidas pro ornamentis brachiorum ſiue manuū. ſicut muremulas pro limbo & fimbria pperam interpretatur: ſunt enī murenulæ ornamenta colli flexuoſa inſtar murenarum & catellæ ex auro quibus matronę cōdecorā tur. ſicut planiſſime docet diuus Hieronymus in epiſtola ad marce. lā his verbis. Aurum colli ſui: quod murenulā vulgus vocat: quod. ſ. metallo in virgulas lenteſcēte quędam ordinis flexuoſi catena cōtexitur. abſq; patentibus vē didit. Inaures: vt hoc quoq; velut auctariū adiiciamus. ſunt aurium ornamēta. ſed vt iam domum repedemus. ſcribit Tullius in verrinis. C. Verrem ſolitum ſibi apponere ad nares reticulum tenuiſſimo lino minutis maculis plenum roſæ. De libro: quem cōpoſuit Epicurus de ſummo bono.. Pol mihi: verſus: Ennii poetæ. quo idem telamon in exilium pulſus: lamentatur nihil ſibi exulanti ꝓdeſſe generis nobilitatem claritudinemq; natalīū: vtpote qui nepos Iouis filius Eaci ex egina ſit: doletq; fortunam illam priſtinam deeſſe:

Aulon tibia.

tius que Platonis. Expones que ſpectet et florida & varia: Faſciculum ad naris admouebis. incendes odores: & ſertis redimiri iubebis & roſa. ſi vero etiā aliquid admoueris tā plane luctū omnem abſterſeris hec Epicuro cōfitē da ſunt: aut ea quæ modo expreſſa ad verbum dixi tollēda de libro. vel totus liber potius abiſciendus: Eſt enim con fertus voluptatibus/ quęrendum igitur quemadmodum ęgritudine priuemus eū/ qui ita dicat. Pol mihi fortuna ma,

Monaulon

Auleticus calamus tibialis.

Olfactoriola.

Diſcriminalia.

Diſcernículum.

Periſcelides.

Murenulæ

Inaures.

V.j.

UVA. BHSC. IyR_246

cuius indulgentia fortunato sibi regnum suppetebat cunctaq; bona affatim affluebāt. Ex regno autem in exilium trudi graue est. Calix mulsi impingēdus: exulanti homini & ex regno in calamitatem corruenti non potio suauis pro fomēto medicinaq; est porrigēda: sed philosophicę cōsolationes subiiciendæ ad egritudinem leniendam. mulsum est potio p̄ciosa ex vino melleq; confecta. cuius mētio est apd̄ scriptores omnes: scribit Plinius in. xxii. mulsum ex vetere vino vtilissimū fieri: quod facillime cum melle concorporatur. corpora auget. multi senectam longā mulsi nutricatu tollerauere. celebri pollionis romuli exemplo: quē centesimum annum excedentem cum diuus Augu. hospes interrogaret: qua nam ratione maxime vigorem illū animi corporisq; custodisset. Ille respondit. intus mulso foris oleo. Militetes quoq; ex vino & melle cōficitur distās a mulso. fit enim ex musto & cōgio mellis et cyatho salis sufferuefactis: græci multū vocāt: οἰνομελι & μελικρατυσ. vlpianus iuriscōsultus titulo de vino & tritico legato: vini appellatione autumat mulsum nō contineri: oinomeli contineri. Interp̄taturq; oinomeli vinū esse dulcissimū. qd̄ si ꝓba est Vlpiani sentētia: mulsum nō erit idē quod oinomeli: ꝓmulsidaria dicuntur vasa: qbus mulsum cōtinetur: scribit Pōponius iuriscōsultus. legatis vasis scutellas & ꝓmulsidaria cōtineri. M. Tul. epistola quadā ad Papiriū petum sic refert: habuisses: nō hospitē sed cōtubernalē: at quē virū. non eū quē tu es solitus ꝓmulside cōficere. vbi ꝓmulsis accipitur pro pulmētario siue potione ex mulso cōdita: vnde ꝓmulsidaria vasa deduci autumo: notandū vsurpari mulsum pro adiectiuo: vt apud Plinium lac mulsum. acetum mulsum. aqua mulsa. q̄ melle cōcinnata significantur apud Plautū ex amātis & blandiētis affectu dicitur mea mulsa. gręco sermone υλιξ noīatur vnde deriuatus calix pro poculo. Impingendus: dixit quasi illidendus & nolenti ingerendus. impingi enim significat vim quappiā: vt apud Hieronymū. Impegi nouissime ī Danielem & apud Virgiliū. Exanimata sequēs impingeret agmina muris: Ab eodē poeta. s. ennio. Ex opibus summis: verba Ennii poetę ex tragedia: qua inducitur Andromacha vxor hectoris post necē mariti. post obitum priami. Post excidium troię captiua: a gręcis abducta ita lamētari erūnas suas apud Senecā introade inducitur quęribūda. Grāmatici allegāt Enniū in andromacha. apud Homerū vltima iliados rhapsodia Hęctorē defunctū andromacha & hecuba penetrabili quęrimonia lamentātes cōplorant. ergo andromacha

Mulsum.

Exemplum Pollionis romuli.

Melitetes.

Melicraton

Oinomeli.

Promulsidaria.

Promulsis.

Lac mulsū

Acetū mulsum.

Calix

Impingere.

Andomacha.

gis nunc desit. quam genus. Namq; regnum suppetebat mihi: vt scias quāto e loco: quantis opibus quibus de rebus lapsa fortuna occidat. quid huic calix mulsi īpingēdus est: vt plorare desinat aut aliquid eiusmodi ecce tibi ex altera parte ab eodem poeta ex opibus summis opis egens. Hectori tuo huic subuenire debemus querit. n. auxiliū quid petam presidij: aut exequat: quomodo ve nunc auxilium exilij: aut fuga fretasim. Arce & vrbe orba sum quo accedā

UVA. BHSC. IyR_246

ex regiis opibus deuoluta & in seruitutē transducta hisce verbis apud poetā Ennium deflet suas erūnas. Opis egēs indigna auxilii: ops antiqui dicebāt quem nūc opulentū. vt testimonio est cōtrarium inops. ops terra dicta apud antiquos: ꝙ hic omne opus. & iō dicitur ops mater. ꝙ terra mater opis deæ dies festus opalia dicta; quę erāt post saturnalia. Item opecōsiua dies dicta ab dea opecōsiua. cuius in regia sacrarium: prisci iouem coluerunt cognomento opitulum: quod opē indigentibus ferret Annotant grāmatici opē singulariter auxiliū opes pluraliter diuitias significare: sed & opem veteres dixerunt ꝑ opulentia. Quid petā ꝑsidii: exanimata ac vecors ꝑsta agere infortuniorum andromacha nescit vnde ꝑsidium petat: a quo exilii suppetias imploret Ennnius fecit fabulā titulo & argumēto andromachā emulatus euripidem: cuius hic est versus. Andromachę nomen q indidit recte ei indidit: quo versu īsinuat andromacham significare viraginem & viris depugnantem: quasi andromachetē: fui enim virili animo septa. & quędam veluti virago: quod & Homeri testimonio satis liquet. Hectori tuo scilicet marito. Freta: confisa. Vrbe orba sum prosonomasia est: siue annominatio: quæ fit similitudine aliqua vocum. & vicinitate quadam verborum: vt quis locus aut lucus: vt ex oratore arator: vt diligere oportet quem velis diligere: de qua Quintilinus Cicero & cæteri. Quo accedam: consimile est illud grachanum: quo me miser conferam. quo vertam. Fana templa: vel a fauno: vel ꝙ fando consecrantur. Tosti: cremati. Abiete: crispa. Intelligit lacunaria siue laquearia ex abiegnis trabibus texta fuisse deformata flammis & exusta: materies enim vt inquit Plinius in. xvi. Abieti pulcherrima est in trabibus. precipua autem dos est crispantibus: et in torto quodam discursu venarum pręciosis: pōdus sustinere in edificiis valida est. Abies etiam in transuersum posita: renititurq; pōderi: nec temere rūpitur: priusq̄ cariæ q̄ viribus deficit. abies arborum altissima rectissimaq; est cuius pars inferior enodis est & sapinus vocatur: superior nodosa duriorq; est: fusternam vocant: quando pręcipit Cato pręlium ex sapino faciendum intelligi vult ex abiete enodii: quæ pars a terra est: ab abiete abietarius deriuatar. O pater: Priamum dicit: ꝙ verbum conuenit personę andromachę O patria: hīc videtur Virg. Illud trāstulisse. O patria o diuū domus iliū. & Silius. o patria o fidei domus īclyta Ope barbarica: opulētia siue opulētitate luxuriosa: nā & opulētias dicit ꝑ opulētia alludit āt ad gręcorū ꝓuerbiū: qđ ē πλισ μοηητωη βαρβαροη. i. fertilitas & opulētia barbarorū. Tectis celatis sculptis & celatura variegatis. Dicit āt dolēter se vidisse domū regiā adstantē

quo applicem: cui nec aræ patrię domi stant fracte & disiecte iacent. Fana flāma deflagrata. Tosti alij stant parietes deformati: atq; abiete crispa. scis que sequātur & illud in primis. O pater o patria o priami domus septū altisono cardine templū vidi ego te adstantē ope barbarica / tectis celatis laqueatis auro ebore instructā regi sedē. O poetā egregium. q̄q̄ ab his cantoribus euphorio,

Ops. Ops mater. Opalia Opecōsiua. Opitulus Iuppiter. Andromachę vnde. Prosonomasia. Annominaton. Locus Lucus. Fana. Abies ī edificiis valida. Sapinus. Fusterna Abietarius Opulētias. Fertilitas barbarorū.

UVA. BHSC. IyR_246

Regia menelai electro & ebore fulgens. Euphorion

auro celatura laqueatibus supbam & spectabilē. Home. tradit. & repetit Pli. menelai regiam auro argento electro ebore fulgere. Cantoribus euphorionis. Euphorion poeta fuit chalcidensis: quē transtulit Gallus: q ob id sic loquitur apud Virg. in buccolico ludicro. Ibo & chalcidico: quæ sunt mihi cōdita versu. Carmina pastoris siculi meditabor auena. Quintil. in. x. quid euphorionē frustra trāsibimus quem nisi ꝓbasset. Virg. nūq̄ certe conditorum chalcidico versu carminū fecisset in buccolicis mētionē. habebat autem hic euphorion quosdam ita deditos sibi amatores: vt eum p̄ferrent ennio & reliquis poetis eiusq; poemata studiose cantarent: posthabitis aliorum poematibus. Cātores hoc in loco significari puto scenicos fabularū actores: vt apud Oratium. Si plausoris eges aulea manentis & vsq;. Sessuri: donec cātor vos plaudite dicat. Chorus in fabula constat ex vocibus plurium cantorum. Exaggeratis regiis opibus. pluribus verbis apud Ennium sigillatim recensebantur gaze & opes regis priami: & ita facta exaggeratione opulentiarum regiarum flebiliter lamentabatur andromacha cuncta repēte ac præter expectationem fuisse direpta inflāmata & ad extremam internectionē redacta ex quo fiebat dolor atrocior cum inopinata mala: ac repētina sint grauiora: durioraq; toleratu. Priamo vitam euitari: in prima tusculana hoc idem carmen recitatum est vno tātum immutato verbo. illic enim vitam eripi pro euitari legitur. vt intelligas idem esse vitam euitari: quod vitam eripi: & est verus verbum planeq; poeticum euitare ꝓ vitam eripere. & vita spoliare: sicut letare dicitur hoc est leto mulctare. letata corpora apud Ouidium ꝓ interempta & morte mulctata. Eripianus huic andromachæ quæ tam flebiliter tamq; dolenter infortunia patriæ suæ deplorauit apud tragicum poetam. Psaltriam: cantricem: musicus. n. cantus & modulatio lenit perturbationes: & leuat egritudines. Edricum incēdamus: corrigo cedrum. In delitiis enim vtebatur cedrus inter odores. iuxta illud maronianū vrit odoratā nocturna in lumina cedrū. similiter apd̄ Homerū. calipso vrit cedrū scissilē odoris causa. sic. n. ait ī qnto odysseæ

Cantores scenici.

Vitam euitari.

Letata corpora.

Cedrus vtebatur ī delitiis.

nis contemnitur. sentit omnia repentina & inopinata esse grauiora. Exaggeratis igitur regis opibus quæ videbantur sempiterne fore: quid adiungitur. Hæc omnia vidi inflammari. Priamo vitam euitari. Iouis aram sanguine turpari. Præclarum carmen. est enim, & rebus & verbis/ & modis lugubre eripiamus huic ægritudinem: quomodo collocemus inculcitra plumea? psaltriam adducamus cedrum incendamus: demus scutelam dulciculæ potionis: aliquid prouideamus & cibi. Hæc tandem bona sunt: quibus ęgritudines grauissime detrahantur? Tu enim paulo ante ne intelligere te quidem alia bona dicebas. Reuocari igitur oportere

UVA. BHSC. IyR_246

τλοῦ εδοδμηνε δρον τειηεα τολο φειον ταγαγιστον οδοδει δαημενον.
id est pcul odor cedri & citri ardentiū p ínsulam redolebat. Plinius. in. xiii.
meminit sentētiæ homericæthiā exponēs p citro castigāsq; eorū errorē: q
cedri citriq; vocabulo odoramēta accipiūt. oxycedros vocatur q̄ acutū & spi
nosum habet foliū altera cedrus odore pstat. maiorē cedrū vocāt cedrealem:

Oxycedros

eum mœrorem: ad cogitationem bono
rum: conueniret mihi cum Epicuro: si
quid esset bonum conueniret. dicet ali
quis. quid ergo tu epicurum existima,
bas ista voluisse / aut libidinosas eius
fuisse sententias: ego vero minime. vi,
deo enim ab eo dici multa seuere/mul
ta præclare. Itaq; vt sæpe dixi: de acu,
mine eius agitur non de moribus q̄is
spernat voluptates eas/quas modo lau
dauit. Ego tamen meminero/quod vi,
deatur ei summum bonum. Non enim
verbo solum posuit voluptatem sed ex
plicauit quid diceret: saporem inquit &
corporum complexum / & ludos atq;
cantus/& formas eas quibus oculi io,
cunde moueātur/num fingo/num mē
tior cupio refelli. Quid enim laboro/
nisi vt veritas in omni quæstione ex,
plicetur. At idem ait non crescere vo,
luptatem dolore detracto: summamq;
voluptatem nihil dolere. Paucis ver
bis tria magna peccata. Vnum quod
secum ipse pugnat. Modo enim ne su,

materiæ cedri eternitas est:
ideoq; simulachra deorū ex
ea antiqui factitauerūt. cedri-
nus fuit romę ī delubro apol
lo sosianus. Tu.n.ad epicurū
hæc dicūtur. Libidinosas sē
tentias: sentētiæ philosophi
libidinose dicuntur: qbus vo
luptate gustus & complexus
summū bonū metitur: qđ in-
terdum facit epicurus. inter-
dum virtutem extollit: & sine
virtute beate viui nō posse p-
fitetur. Nō verbo solū volu-
ptatē epicurei ppugnatoresq;
epicuri dicūt nō intelligere
nos de qua voluptate lo-
quatur epicurus: in qua sum-
mū bonū ponit nūc cicero ne
tergiuersari possint: Refert
verba epicuri planiloqua atq;
pspicua: q̄ planissime demon
strāt hominē loq de volupta
te corporea & sensuali: sicut
autē paulo ante demonstratū
est. Cupi > refelli: redargui: re
futari: conuinci: nā refellere
vt supra docuimus est redar-
guere falsitatem: refellit qui
negat. Non crescere volupta-
tem: sicut stoici dicunt virtu-
ti non esse locum incremēti.
ita dicebat epicurus volupta
tem crescere non posse: vbi
detractus esset dolor. Contra
plato ait voluptatem maiorē
expetibiliorēq; fieri addita
alia voluptate. Et ex hoc col-
ligit voluptatem summū bo
num esse non posse: eū id sum
mum sit bonum: cui nihil ad
di possit. hoc idem tradit Ari

Voluptas maior addi tā voluptate

UVA. BHSC. IyR_246

Architect' beatæ vitæ. Pugnat secū epicurus

stoteles in.x.ethicorum. Tria magna peccata. conſimiliter in libris de finibus bonorū diſputans cum torquato epicureo multa repræhendit ex dogmate doctrinaq; epicuri: quem architectum beatæ vitæ nominitant. Niſi ſenſus quaſi titillarentur. pugnat ſecum epicurus ſibiq; contraria dicit: quo nihil turpius. modo ait ſummum bonum eſſe in voluptate: quæ pcipitur ex guſtu: tactu: auditu: viſu: olfatu: q ſenſus quinq; ſunt notiſſimi. & voluptates eorū cognitiſſimę modo dicit ſummum bonū eſſe indolētiam pugnāt haud dubie hæc inter ſe. cum aliud ſit frui voluptatibus ſenſualibus: aliud non dolere: titillari autem dicuntur ſtnſus quādo mouentur. Geſtiunt: pruriunt voluptatis dulcedine: tranſlatum verbum a titilatu alarum: vbi dulcedo ſcabēdi ſcribit Pli. in. xi. in eadem pcipua hilaritatis ſedes: quod titulatu maxime intelligitur alarum. Ex hac tranſlatione dixit Oratius ī ſermonibus. pterea ne nos titilet gloria iureurādo obſtringāt. M. Tul. in primo de fini. in hanc ſententiā. Nā ſi ea ſola voluptas eſſet: q̄ quaſi titillaret ſenſus vt ita dicā: & ad eos cū ſuauitate affluēret. Primū & tertiū putat: tanq̄ nihil interſit iter gaudere & non dolere: q̄ vel ſenſus cōmunis oſtendit eſſe diſſimilio. Cū ꝓprie is gaudere dicatur: q in voluptatibus vt edēdi & coeūdi. nō dolere vero is dicatur q anxietate nō afficitur circa voluptatis ſanitatē. ſunt. n. q̄dā immediata: vt leuitas: grauitas. q̄dā mediata: vt calidū: frigidū: inter q̄ eſt tepidū. Sic aliqs beatus eſt: aliqs miſer: aliqs nec beatus nec miſer ſic aliquis gaudet aliqs nec gaudet nec dolet. & ita eſt q̄ddā mediū inter voluptatē & dolorē: q̄ non placet epicuro. A virtute ſuperauit: quando epicurus ponit ſummū bonū in voluptate ſaporū & tactus haud dubie ſeiungit ſummū bonum a virtute: ſine qua nulli veri philoſophi ſummū bonū metiūtur. Nihil autē tam contrariū virtuti eſt q̄ voluptas. ex quoverſus ille ſilii ſcitu dignus hinc virtus illinc virtuti inimica voluptas. Laudat ſæpe virtutē repræhēditur epicurus: q̄ ſecū pugnat nec ſeruat conſtantiam q̄ in omni vita cuſtodiēda eſt. Clamat. n. interdum non poſſe iucūde viui niſi ſapiēter: virtutē a volu

ſpicari quidem ſe quicquam bonum niſi ſenſus quaſi titillarentur voluptate. Nunc autem ſummam voluptatem dolore carere. Poteſt ne magis ſecum ipſe pugnare. Alterum eſt vitium quod cum in natura tria ſint/ vnum gaudere/ alterum dolere/ tertium nec gaudere/ nec dolere. Hic putat primum & tertium idem eſſe nec diſtinguit a non dolendo voluptatem. Tertium peccatum commune cum quibuſdam quod cum virtus maxime expetatur: eiuſq; adipiſcendæ cauſa philoſophia quæſita ſit: ille a virtute ſummum bonum ſeparauit A. laudat & ſæpe virtutem. Et equidem. C. Gracchus cum largitiones maximas feciſſet/ & effudiſſet ærarium ver

Immediata Mediata. Beatus miſer. Inter medius. Summū bonū non ſine virtute.

UVA. BHSC. IyR_246

ptate diuelli non posse. Raro fortuita interuenire sapiēti: dicūtur hæc qdem præclare: sed inconstanter nutat natatq; nec ppoīti ptinax est: cū advolupta tes subinde velabatur ita more velatici gubernatoris clauū in horas mutat: vertunis: vt inquit ille: iniquis natus. Cum gracchus largitiones maximas fecisset: tyberius & Caius gracchi fratres: genere eloquētia facile princi pes:

Clauū īho ras mutat epicurus.

bis famen defendebat ærarium. Quid verba audiam: facta videam? Piso ille frugi semper contra legem frumentaria dixerat. Is lege lata consularis ad frumentum accipiendum venerat. Animaduertit Gracchus in contione Pisonem stantem. Quærit audiente Romano populo: qui sibi constet: cum ea lege frumētum petat quam dissuaserat. Noli inquit mea bona Gracche tibi viritim diuidere liceat: sed si facias partem petam. Parum ne declarauit vir grauis & sapiens lege sempronia patrimonium publicum dissipari? Lege oratiōes gracchi patronum errarij esse dices. Negat epicurus iocūde posse viui nisi cum virtute viuatur. Negat vllam in sapientem

seges agrarias: frumētariasq; tulerunt de agris viritim diuidendis ac frumento: quæ cum essent maxime populares populum sibi conciliarūt tyberius auctore scipione nasica ī capitolio a primatibus occisus est: ictus fragmentis subselliorū insepultus & ī tyberim piectus. Mox Caius gracchus eloquentior q̄ frater pniciosas aliquot leges tulit. Inter quas frumētariā: vt semisse & triente frumētum plebi daretur. Alteram legē agrariam: quam tyberius frater pmulgauerat: itē recentē attali pgamenorum regis hereditatem diuidi iussit. Po. romano. Itaq; cum seditioso tribunatu dissipasset publicum patrimoniū: tādē a lucio opimio consulę oppressus est in auētino: quē armata multitudine occupauerat: & illud sacrosanctū caput trib. plebis peussori septumuleio auro rependsum ēq id exeisum ad luciū opimiū detulit. Annotauerūt scriptores septumuleium plūbo ī os caii gracchi addi

Duo gracchi fratres.

Lex frumētaria gracchi.

Plūbū ī os gracchi infusum

tovt pōderosius esset: parricidio rēpub. circūscripīsse. Piso ille frugi: de hoc pisone: q ob virtutē modestiāq; cognominatus est frugi. mētio supius facta est. Legē frumētariā quā tulerat gracchus de frumēto plebi dādo: de tesseris frumētariis apud Suetoniū: ī scdo cōmētario fusius enodatiusq; pscriptū ē. Quid sibi cōstet: gracchus palā reprēdit pisonē tāq; parū sibi cōstātē: qđ venerit ī cōtionē petiturus frumētū: qđ viritim diuidebatur scdm legē ipsius gracchi: quā piso īprobauerat: dissuaseratq;. Lege sēpronia: legē gracchanā ītelligit: qm gracchi sēpronii dicebātur: apd historicos leges sēpronię clarę sunt: qs hic sēpronius gracchus tulerat: ne de capite ciuiū romanorū iniussu populi iudicaret: hic illa ciceronis exclamatio ī verrinis: o lex portia legesq; sēpronię. De hac sēpronia lege frumētaria meminit. M. Tul. ī. ii. officio. his

Lex sempronia.

UVA. BHSC. IyR_246

verbis. Caii gracchi frumẽtaria magna largitio fuit: exhauriebat igitur erarium. Patrimonium publicum: ęrarium intelligit & publica vectigalia. Negat epicurus: ſicut gracchus in orationibus videtur patronus erarii: cũ re ipa eſſet diſſipator: ſic Epicurus: interdũ virtutẽ laudat: vt. M. Curiũ putes loqui: cum tamen voluptate: quæ virtuti contraria eſt ſummum bonum metiatur.

Viliſſimis cibis contẽtus.

Vim fortunę: Seneca ad ſere num: Epicurus quẽvos patro nũ inertię veſtrę aſſimilis ait raro ſapienti interuenit fortuna. Tenuem victum antefert. Diocles auctor eſt Epicurum viliſſimis cibis vitam ęgiſſe: ipſe quoq; ĩ epiſtolis aqua tãtum & cibario pane ſe contẽtum eſſe teſtatur: verba epicuri ſũt ex epiſtola: mitte mihi caſei paululum: vt cum epulari p̃cioſius voluero poſſim: ſcribit Seneca. Epicurum qui magiſter voluptatis dicitur certos habuiſſe dies: quibus malignę famę extĩgueret: vt ita videret an aliquid deeſſet ex plena & cõſumata voluptate: & ątum deeſſet eſt enim ſũma voluptas poſſe capere ex ordeaceo pane voluptatẽ. Ad id ſe reduxiſſe: quod eripere nulla fortũæ iniquitas poſſit.

Maligne famẽ extinguere.

Scientię epicuri.

Quo ſapiens beatus non ſit: ait Epicurus ſapientẽ ſi ĩ pharidis tauro peruratur excla maturum. dulce eſt & ad me nihil ptinet & ſiue crucietur excarnificeturq; futurum nihilominus fęlicem acquiren di patrimonii curam non habiturum: fortunę reluctaturũ ad rempu. non acceſſurũ. Nõ iſtam dicit: hyp̃ophora. Dicat ąlibet: Antipophora. Non intelligamus: ita dicunt epicurei nos non intelligere de qua voluptate dicit epicurus. Qui dolore ſummũ malum: Epicurus in voluptate ponit quod ſummũ bonũ eſſe vult. In dolore quod ſummũ malum: quod qui ſentit virtuti locum nullũ reliquit. In qua ſummum bonũ collocant ſtoici: qui dolorem dicũt eſſe adiaphoron. i. indifferentem. Ita credo de honore: quaſi dicat ſe nõ contẽdere de honore cũ Epicureis pro quo adipiſcendo ſtudioſe & ardenter inſurgimus cõtra cõpetitores & aduerſarios. Illi ſcilicet Epicuro: apud quẽ ſummũ bonũ conſit ex

Antipophora.

Sũmum bonũ ex duobus.

vim eſſe fortune tenuem victum ante fert copioſo Negat eſſe tẽpus quo ſapiens non beatus ſit. omnia philoſopho digna: ſed cum voluptate pugnantia. Non iſtam dicit voluptatem dicat quã libet. nẽpe eã dicit: in qua virtutis nulla pars inſit. Age ſi voluptatem non intelligamus: ne dolorem quidem. nego igitur eius eſſe qui dolore ſummum malũ metiatur. Mẽtionem facere virtutis. & conqueruntur quidam epicurei viri optimi: nam nullum genus eſt minus malitioſum me ſtudioſe dicere contra epicurum: ita credo de honore aut de dignitate cõtendimus. Mihi ſummum in animo bonum videtur: illi autem ĩ corpore: mihi in virtute: illi in voluptate & illi quidem pugnant: & quidem vicinorum fidẽ implorant. multi autem ſunt

UVA. BHSC. IyR_246

duobus: vt corpus sine dolore sit. animus sine perturbatione. Qui statim cõ uolent. Illuc libenter homines conuolant atq; concurrunt vbi audiunt lauda ri voluptatem: quẽrentes libidinibus suis patrocinium & velamẽtum aliqd. Me non laborare: ostendit se nolle contendere cum epicureis: quẽadmodum si de imperio: & de bello punico disceptaretur. pro talibus enĩ rebus animo se alacriterq; sententia dicen da defendẽdaq; est. Dixit. M. Tullius aliubi. maledicta cõ tumeliæ contentiones concer tationesq; indicẽdo pertina ces. indignę philosophia mi hi videri solent. Actum habi turum: quãdo contendere no lumus: dicere solemus habi turos nos ratum & actũ quic quid egerit aduersarii In hãc sententiam ait portius Cato apud Liuium vos pro faxitis deos omnes fortunare velĩ. puerbium est apud antiquos. actum agam actum agis: pro eo quod est nihil agam. nihil agis quod. n. in iure semel iu dicatum fuerit: rescindi & ite rum agi non potest. hic illud Terentianum i phormione. Actum aiũt: ne agas. Aliud lẽ tulo videtur. Cato in omni se natu clamabat delẽda esse car thaginẽ. bellumq; carthagi nensibus inducẽdum. Scipio nasica reclamabat contradice batq; catoni cum nollet dirui carthaginẽ. timens ne deleta carthagine: securitas & vete rum romanos inuaderet: tor poreq; somnulenti marcesce rent: sentẽtiæ Scipionis subscribebat Lucius lentulus & cũ Cato acclamaret e re publica mihi videtur carthaginem deleri: illi reclamabant: e republica nobis videtur carthaginem non deleri: tamen q̃is in sententia dicẽda sena tores dissentierent: nulla tamen inter eos cõcertatio emulatioq; residebat. vt enim ait. M. Tullius in oratione de prouinciisq; consularibus. ita dissensi ab illo: vt in disiunctione sentẽtiæ cõiuncti tamen amicitia maneremus. Hii: epi curei. Cũ istis alias: cum epicureis. alias se disputaturũ dicit. Verũ sit: iustũ: æquũ & par. Oratius metiri se quẽq; suo modulo ac pede verũ est. M. Tullius in oratione p murena: negat verũ esse allici beniuolẽtiã cibo. Expediat: vti le sit. Plausibilia: fauorabilia: iucũda: popularia: quę plausu populi excipiã-

qui statim cõuolent Ego sum is q̃ dicã me non labore/ actum habiturũ quod egerint. Quid enim de bello punico agitur/ de quo ipso cũ aliud. M. Catoni aliud. L. Lentulo videretur. nulla inter eos concertatio vnquam fuit. Hi nimis iracunde agunt præsertim cum ab his non sane animose defendatur senten tia/ pro qua non in senatu/ nõ in concio ne non apud exercitum/ neq; apud cen sores dicere audeãt. sed cum istis alias & eo quidem animo/ nullum vt certa, men instituam. verum dicentibus facile cedam tantum admonebo si maxime verum sit ad corpus omnia referre sapi entem: siue vt honestius dicam nihil facere: nisi quod expediat siue omnia referre ad vtilitatem suam quoniã hæc

Contẽtio nes ptinaces idignę.

Actũ agam Actum aiũt ne agas.

Sententiæ coniunctio amicitiæ.

Verũ iustũ plausibilia.

UVA. BHSC. IyR_246

tur: sic oratio plausibilis dicta: quę placet & plausum populi meretur: sensus est epicureos qui omnia referunt ad vtilitatem suam & voluptatem debere solos ista secum mussitare: nec iactationem ostentare: quoniam talia non ꝓbantur: nec plausu fauoreq; populari excipiuntur. In sinu gaudeant secum & cum suis letentur: ne genuinū gaudium inulgent: ꝓberbialis est locutio q̄ & poetę vsurpāt. Tibul. qui sapit in tacito gaudeat ille sinu. Prop. in tacito cohibe gaudia clusa sinu. Si nec opinato euenerit: cyrenaici philosophi: vt supra dictū est: egritudinē effici censent ex insperato nec opinato malo: tāq̄ oīa repentina grauiora sint. Repens: repētinus subitariusq;. Silius clamor sępe repēs. Magis cōturbat. vir fortis ex īprouiso oppressus ab aduersario conturbatur: exercitus hostilis p̄ter spē supueniēs solet esse terribilis: & ccta uncōturbat adeo vt hoc casu opp̄ssis nec virtus possit: nec multitudo ꝓdesse: Vege. subsessas appellat insidias: qbus ī itinere exercitus imparatus: ac nihil tale suspicans opprimi solet. subsidere .n. significat delitescere: vnde subsessores dicti qui delitescētes insidiātur. Et insidiis circūuētos interimūt: cōtra subsessos vocamus hostium dolo circūuentos. a Valerio subsessor alieni matrimonii dictus q pudicitię alienę cōiugis insidiatur. Subita tēpestas: huic sentētię. cōsimilis est illa oratiana sentētia: īprouisa simul species terret vtrūq;. Dies tēporis lōginquitas. sic Tibul. lōga dies homini docuit parere leones. Inde diecula dicitur tēpusculum & aliquātula mora. In plerisq; tollatur: iuxta illam sententiā. q̄ ait nullum esse tātum dolorem: quē non lōginquitas tēporis mi-

In sinu gaudeat.

Subsessę.

Subsessores

Subsessis.

Diecula.

plausibilia non sunt vt in sinu gaudeant: gloriose loqui desinant. Cyrenaicorum restat sententia qui tum ægritudinem censent existere si nec opinato quid euenerit. Est id quidem magnū vt supra dixi etiam Chrysippo ita videri scio: quod prouisum ante non sit: id fieri vehementius/ & sed non sunt in hoc omnia/ quamquam hostium repēs aduentus magis aliquando conturbat quam expectatus. Et maris subita tempestas quam ante prouisa terret nauigātes vehementius/ & eiusmodi sunt plæraq;. sed cum diligenter nec opinatorū naturam cōsideres/ nihil aliud reperies nisi quidem omnia subita videri maiora/ equidem ob duas causas. Primum quod quanta sint quę accidunt/ considerandi spacium non datur. deinde cū videtur precaueri potuisse si prouisum esset/ quasi culpa contractum malum ægritudinem acriorem facit/ Quod ita esse dies declarat que precedens ita mitigat/ vt ijsdem malis manentibus non

UVA. BHSC. IyR_246

nuat: ac moliat: & a Seneca decenter ac vere dictum est. Dolorem dies consumit licet contumacissimū & quotidie in surgētem. Carthaginenses seruierūt: auctor est Liuius captiuos carthaginēsiū pluseulos a rōanis redditos fuisse suis ciuibus & olim carthaginēses egerunt de permutādis captiuis: vsi attilio regulo deprecatore: qui cōtrarium suasit: miserum est aūt discere seruire: modo leniatur ægritudo: sed in plerisq; tollatur. Carthaginenses multi Rome seruierunt. Macedones rege capto Perse. Vidi esset in peloponeso cum essem adolescens/quosdam corinthios. Hi poterant omnes eadem illa de And rom cha deplorare. Hęc omnia vidi sed etiā decantauerant fortasse eo enim erant vultu oratione omni/ reliquo motu & statu/vt eos argiuos aut sycionios diceres/ Magisq; me mouerāt corinthi subito aspectu parietū ruinæ/ quā ipsos corinthios/quorū animis diuturna cogitatio callum vetustatis obduxerat. Legi. Dolorem dies consumit.

vbi didiceris dominari: sed hęc est fortunę cōdictio: quæ summa imis miscens: facit vt reges ex regno in seruitutem delabantur: sic hecuba: sic cressus: sic sīgambis olim seruitutem seruierūt. Rege capto perse: paulus emylius persem macedonum regem captiuū duxit in triūphum & cum pse duos filios: filiamq; vnicā sub sequębātur familiares & amici plures regis: ipm regē intuentes & flebiliter lachrymantes adeo vt plerisq; ex romanis lachrymare ob miseri cordiam compellerentur triū phus fuit speciosissimus opulentissimusq; vt docet Plutarchus: ab hoc tempore Popu. Ro. tributum pēdere desiit vt Mar. Tullius Plinius q; notificant: tunc cognitum est: qd polleat fortuna versatilis quę filium persei legitimum artē Ex regno in seruitutē cadere. Darei mater. Perses in triūpho. Filius psei faber.

ferariam discere cōpulit ob querendū victū: cuius rei testis est Amianus Marcellius. Quosdam corinthios. s. seruitutē seruientes. Hęc oīa vidi verba sunt ex andromacha tragedia qbus superius illa erūnas suas flebiliter sic deplorabat hęc omnia vidi inflāmari: & q̄ subsequūtur. Argiuos aut sicinios dicere: corinthi ex libertate in seruitutem lapsi seruiebāt argiuis sicionisq; eo cultu: & habitu atq; oratione: vt argiui sicyonisq; viderētur: & ita in alienā nō solū potestatē: sed etiā vestē linguāq; transierāt: hęc sunt opera fortunæ ludantis hęc sunt ludibria rhānusie hęc sunt documēta mortaliū: vt memores sint rerum humanarū: q̄ fluxę instabiles caduce sunt & tēporis momento mutabiles. Sicyonio: peloponesi populos esse quis ignorat a qbus oliua sicyonia bacca dicitur a poeta. Vnde syconii calcei parum viriles. Regnum sicyonū vetustissimum fuisse testis est Eusebius. Sicyonū fuisse. officinarum omniū methallorum patriam auctor est Plinius. Corinthi ruinæ: Seruius Sulpitius i epistola ad Ciceronem consolatoria: dicit se vidisse cadauera oppidorum prostrata & dirruta ante oculos lacentia: videlicet: eginę: megarę: pireii: & corinthii: tradūt: historici: corinthum quod olim: greciæ lumen fuit: & ciuitas opulentissima extinctam fuisse ac dirrutam ob legatos: cum Mumius consul Sicyone patria methallorum

UVA. BHSC. IyR_246

Romanus exercitum corinthiorum sub ipsis isthmi faucibus cōcidisset: tūc enim ab incolis deserta ciuitas direpta primum: deinde tuba p̄cinente deleta est: tunc corinthii in mancipatū seruitutemq; demersi sunt ait. M. Tul. se magis ad misericordiā esse ꝑmotum aspectis corinthi ruinis: q̄ cōmoti sint ipsi corinthii: cuius rei causa est: quod animi illorum iam occalluerant ob durauerantq; ad tolerantiam calamitatum: & sic ostendit lōga die nō solū leniri sed tolli quoq; egritudinē. Clitomachi: clithomachus philosophus carthaginēsis athenas venit annos natus quadraginta: audiuitq; carneadē: cuius & successor fuit: tris sectas sectatus academicorum: peripateticorum: stoicorum: volumina cōdidit supra quadragīta. Ciues suos. s. carthaginēses: Inualuit consuetudo: vt cōciues passim dicamus mūicipes nostros: recte an ꝑperā viderint illi: in quorum ore & labris dictio hæc est frequēs: me riualem non habebunt. Ego latinitatis elegantiam sequens dicere malī: hic meus cuius est: q̄ cōciuis: & ita locuti sūt veteres omnes: qui pure ꝓbeq; loquūtur. Itaq;. M. Tul. loquendi norma: vbiq; voluminum ciues suos dicit: nusq̄ cōciues. Neoteri. i. recentiores cōciues dictitant: tanq̄ id sit elegātissimū latinissimūq; : auctoritas mihi dux est & magistra rerū omniū. alio mō latine & elegāter dicitur: municeps meus: ꝓ ciuis meus: siue cōterraneus. Pli. iuriscōsulti: scola eruditorū. Municipes vsurpāt in hoc significatu. libet interdū in hæc etiā minuta diuertere: ad vitiligines linguarū repurgādas. Carneadis: magistri doctorisq; clitomachi: de cuius acumine doctrina memoria dictū est in primo cōmentario. Cū ita positū esset: hęc erat ꝓposito ac veluti argumentū libri: mihi videtur sapientē futurū ī egritudine patria capta: tāq̄ patrię amissio sit oīm iacturarū maxima pro q̄ sapiens mori nō recusabit: q̄ oēs oīm caritates cōplexa ē carneades āt cōtra disserebat ostēdēs sapiētē nō fore ī egritudine ex patrię captiuitate: & euersiōe tāq̄ sapiēs sit totius mūdi ciuis: & oē hoī natale solū: tāq̄ sapiētis aīus instar sūmi cęli liqdus defecatus impturbatus sit: q nullo nubillo obducatur: cui sētētię subscribit philosophi stilbonis exēplū: q capta patria amissis liberis amissa vxore cū ex incēdio solus & tū btūs exiret interrogāti demetrio: cui cognomē ab exitio vrbiū poliorcetes fuit: nūqd ꝑdidisset oīa inqt bōa mea mecū sūt: quo dicto dubitare demetriū

Clitomachus.

Cōciues nō dici eleganter

Ciuis meus

Municeps meus.

Vitiligines linguarum.

Sapiēs mūdi ciuis.

Exemplum stilbonis.

Poliorcetes.

mus librum Clytomachi: quē ille euersa Carthagine misit cōsolandi causa ad captiuos ciues suos. In eo est disputatio scripta Carneadis: quam se ait in commentarium retulisse. Cum positū esset videri fore in ægritudine sapientem patria capta que carneades contra dixerit scripta sunt. Tāta igitur calamitatis præsentis adhibetur a philosopho medicina: Quāta inueterata ne desiderat qdē. Nec si aliquot ānis post idē ille liber captiuis missus esset: vulneribus solū mederetur sed cicatricibus sensim. n. & pedetētim ꝓgrediens extenuatur do

UVA. BHSC. IyR 246

coegit an viciſſet: nihil inquit perditi: omnia mea mecum ſunt: videlicet virtutes: quas nulla vis hoſtilis eripere quit. quibus ſapiens ſeptus: nullum poteſt ſubire diſpendium: biantem prętereo: cuius exemplum vulgatum eſt nimis. Sed cicatricibus: q̄ obductę: & vetuſtate calloſæ vix tolli ſanariq; poſſunt. Nihil oportere: hęc eſt illa conſolatio: quę nobis in promptu eſſe ſolet

Omīa mea mecū ſunt.

lor. nō quo ipſa res immutari ſoleat aut poſſit: ſed id quod ratio debuerat vſus docet minora eſſe ea que ſint viſa maiora. quid ergo opus eſt dicet aliq̄s ratio, ne: aut omnino conſolatione vlla: qua ſolemus vti cum leuare dolorem mœrētium volumus: hæc. n. fere tū habemus in prōptu. nihil oportere inopinatum videri. Aut qui tolerabilius feret incōmodū q̄ cognouerit. neceſſe eſt hoi tale aliquid accidere: Hęc enim oratio de ipſa ſumma mali nihil detrahit. tantum modo affert nihil euenisse / quod non opinandum fuiſſet. neq; tamen genus id orationis in conſolando non valet: ſed id haud an plurimum valeat. Ergo iſta nec opinata non habent tantā vim vt egritudo ex his omnis oriatur Feriūt enim fortaſſe grauius / non id efficiunt vt ea quę accidant maiora videntur nō

volentibus releuare dolorem lugentium: dicimus enim cō ſolandi cauſa nihil: videri debere inopinatum: & quod neceſſe eſt talia accidere mortalibus: aduerſus quę muniti p̄paratiq; eſſe debemus. turpe eſt enim quod & egritudinē auget: dicere: non putarā: omnia putāda ſunt: nihil nō opinandum euenire poſſe: habendus eſt in ore & in memoria verſiculus ille. cui vis poteſt accidere: quod cuiq̄ poteſt. Panetius philoſphus conducenter ſcripſit: quod vita hominū pericula ex improuiſo aſſidua & prope quotidiana fert ad q̄ cauenda oportet eſſe animo ſemper intento: vt ſunt athlete: ſicut enim illi ī certamine athletico caput manibus oppoſitis quaſi vallo prę munium ita animus ſapiētis aduerſus petulantias iniuriarū ictuſq; fortunæ debet eſſe erectus: arduus: ſept⁹: ne qua in re repentina incurſio imperatis īprotectiſq; nobis oboriatur. Neq; non valet: aliq̄d valet. Quia recentia ſunt: tā q̄ malū videatur maius: quia recens eſt & recenter ingruit: q̄ quia ſit repentinū & inopinatum. Quam pauca natura deſideret: ſi ad opinionem vi-

Nō putarā.

Simus ſimile athletīcis.

Natura minimū deſiderat.

ues: nunq̄ eris dives: ſi ad naturam nunq̄ eris pauper: opinio immenſum: natura minimum deſiderat ſi vis vacare animo aut pauper ſis oportet: aut pauperi ſimilis nō poteſt ſtudium ſalutare fieri vt inquit ſeneca ſine frugalitatis cura. Epicurus ait honeſta res eſt leta paupertas: non qui parū habet. ſed qui plus cupit pauper eſt: parabile eſt quod natura deſiderat: & appoſitum paruo conſtat: ad manum eſt, quod ſat eſt. Ad exempla traducimus: Duplex ratio

Parabile.

Ad manū ē quod ſat eſt

Exēpla ſalutaria.

UVA. BHSC. IyR_246

diſputandi eſt: aut preceptis aut exemplis: quantum greci pollent preceptis: tantū romani quod eſt maius: exemplis orator vt docet Quintilianus in .xii. imprimis abundare debet copia exemplorum: que teſtimoniorum obtinent locum: vnde etiam ſenibus auctoritas maior eſt quod plura noſce & vidiſſe creduntur: Plato in libro de regno arduum eſſe ait ſine exēplis magna ſufficienter oſtendere. Hic in diſputatione de paupertate. Socrates commemoratur: pauptas vt apuleii verbis vtar fuit in Ariſtide iuſta ī phrocione benigna: in epaminunda ſtrenua. in Socrate ſapiēs: in Homero diſerta: eadem paupertas etiam .P.R. imperiū a primordio fundauit. Non debet igitur pauptas videri res onerosa. immo potius appetēda: cum videamus tot viros preclaros in paupertate vixiſſe: beatiores letioreſq; q̄ qbus domi congeſtę ſunt opes regię: quorum bracteata & personata felicitas eſt: & pfecto paupertati taliū virorum nullas credo diuitias poſſe preferri: quæ ſolicis & veris bonis exuberat: cum diuitiarū frons hilaris multis intus amaratudinibus referta ſit. Socratis pater fuit ſophroniſcus lapidarius: mater phenareta obſtetrix: qui ī paupertate beatiſſimus amicis olim audiētibus emiſſem inquit pallium ſi nummos haberem neminem popoſcit oēs admonuit: a quo acciperet ambiguus fuit. Hic diogenes: notiſſimus eſt cynicus diogenes: cui nihil habenti nihil defuit: qui potentior Alexandro naturæ victor humanæ cum haberet cotylam ad potandum hoc eſt poculum ligneum vidit puerum manu concaua bibentem: ſtatimq; id eliſit ad terram: dicens: neſciebam: q̄d natura haberet poculum: puer me vilitate ſuperauit pretorium diogenis fuit dolium: ī quo degebat: quod vt cūq; ſol ſe inclinauerat ſimul vertebatur Vnde iocabatur domum ſe habere volubilem de quo ſatyrographus: ſed dolia nudi non ardent cynici: ſi fregeris altera fiet cras domus: hemerobios ideſt diarii victus vulgo appellatus eſt. Duplici palliolo vſus: peram habuit procellario baculum pro adminiculo: quo ſeiam ſenex & infirmius ſuſtentabat: p̄ter hanc ſuppellectilem nihil quicquā requirens: hęc ſunt cynicę inſignia familiæ. Diogeni: hoc erat pera & baculus: quod regibus diadema quod pontificibus galerum: qui cum Alexandro magno de veritate regni certabundus baculo vice ſceptri gloriabatur De Diogene Hieronymus: Laertius: Apu-

Paupertas ī ſocrate ſapiens.

Bracteata felicitas.

De diogene. Cotyla.

In dolio degens. Hemerobios. Baculus & pera.

quia repentina Duplex eſt igitur ratio veri reperiendi /non in his ſolum quæ mala. ſed in his etiam quæ bona vidē tur nam aut de ipſius rei natura qualis & quanta ſit querimus/vt de pauptate nonnumquam/cuius onus diſputando leuamus docentes quam parua/& quā pauca ſint/quæ natura deſideret. aut a diſputādi ſubtilitate oīnem ad exēpla traducimus Hic Socrates commemoratur hic. diogenes: hic cecilianū illud ſæpe eſt etiam ſub paliolo ſordido ſapientia. cum enim paupertatis vna eadē q̄ ſit vis: quidnam dici poteſt: quam.

UVA. BHSC. IyR_246

leius: Dion. cęteri extant epistolę ipsius Diogenis: quibus Reculas suas resta
tur: qui prę vna pera & baculo spreuit opes opulentas: & prorsus ad viuendū
velut ad natandum iis melior: qui onere liberior. Cecilianum: a cecilio con-
ditore comediarum: de quo sedigitus poeta. Cecilio palmam statuo de comi
co: & Oratius. Vincere cecilius grauitate Terētius arte. Cecilianum & illud Cecilius co
micus.
est homo homini Deus est si
suum officium sciat. Sub pa Homo hoī
liolo sapientia: virtus vt inqt Deus
Seneca nulli præcluſa est: om
nibus patet: omnes admittit
libertinos seruos: exules: nō
eligit domum nec cēsum: nu
do homine contenta est: non
est egitur a pānis & sordibus
virtus estimanda: in quā sen-
tentiā est illud Apuleianū: ne Virtus de
me putetis egenum vel abie- pānis esti-
ctum: neve de pannulis istis māda est.
virtutes meas estimetis. Pli-
nius in epistolis tradit quos-
dam interdum se ductos cul-
tuq; pagano quasi rusticos nō
minus eē eruditos: q̄ eos: qui
studia proferunt & ostentāt.
Caio fabritio: norma pauper Norma pau
tatis. & exemplū apud roma- pertatis fabri
nos Caius fabritius est: qui patellam & salin[um] ex argento tantum deorum cius.
colendorum causa domi habuit. Ita tamen vt patella corneo pediculo susti-
neretur: cuius filiæ ob paupertatem de publico dotibus donatæ: ad maritos
ierunt portantes gloriam domesticam: pecuniam publicā hunc pyrrhus epi-
rensis: nullo auro nullis pollicitationibus expugnare potuit: vt secum esse
vellet ac proximum a rege prīcipatum obtineret: qui dixit pyrrho: non hoc Claudia-
ille conducibile esse. Nam si epirote inquit ambos nos norint a me regi q̄ nus.
abste malint: hinc ait poeta Paruoq; potentem fabricium. Et Claudianus: Scitum fa-
pauper fabricius Pyrrhi cum sperneret aurum. Iulius Higinus in libro de britii.
viris illustribus: srripsit legatos samnitium obtulisse dono Caio fabricio grā
dem pecuniam: tum fabricium planas manus per omnia fere corporis mem
bra deduxisse: & legatis ita respondisse dum illis omnibus membris quæ
attigisset imperare posset nunquam quicquam futurum: & ita pecuniam re- Homo res
pudiauit. Generis humani: humanum genus flexum esse caducū: imbecillū fluxa q̄ſſa.
quassū: sexcentis malorū milibus obnoxiū: ad oēm fortunę contumeliā pie Difinitio
ctum p̄rarii spiritus autumāt scriptores idonei Apuleius i demonio Socratis hominum
definit hoies esse terrę incolas moribundis mēbris: leuibus & anxis menti Apuleiana.
bus brutis obnoxiis corporibus: dissimilibus moribus similibus erroribus
perui-ati audacia: pertinaci spe: Casso labore: fortuna caduca: tarda sapien-
tia: cita morte: quærela vita. Multi inhonorati: Cato quo die repulsa passus

obrem. C. Fabritio tolerabilis ea fuerit
alij negent se ferre posse. Huic igitur
alteri generi similis est ea ratio consolā
di: que docet humana esse: que accide-
rit non enim solū id continet illa dispu-
tatio: vt cognitionem afferat generis
humani: sed significat tolerabilia esse
quæ & tulerint: & ferāt cæteri. De pau
pertate agitur: multi patientes paupe
res commemorantur. De contemnēdo
honore multi inhonorati proferūtur &

UVA. BHSC. IyR_246

eſt: pila luſit: quem Plinius repulſis tanq̃ honoribus ineptis gaudere ſolinũ apud Valerium caput eſt de repulſis: quo enumerat exẽpla clarorum virorũ qui repulſis ſugillati fuerunt: inhonoratiq; diſcederũt. M. Tullius in oratione p plantio aliquot commemorat repulſa notatos: & a populo ꝓteritos in petitione magiſtratus. Priuatim ocium ante tulerunt. M. Tul. in oratione p cluentio: viros clariſſimos pcenſet: qui petitionẽ honorũ relinquentes vitam tranquillam & quietam remotam a pcellis inuidiarum ſequi maluerunt. Epicurus ait ſapientem non acceſſurum ad rẽpublicam: cleantes: chryſippus zeno: nemo illorum rẽ publicam adminiſtrauit: philoſophi pene omnes in ocio litterario vixerunt: multi vt verbis. M. Tul. vtar: & ſunt: & fuerunt qui tranquillitatem expetẽtes a negociis publicis ſe remouerunt: ad otium q̃p fugerunt fuit temporibus tyberii principis quidam nomine vacia: nulla alia re quã otio notus: & ob hoc vnum: qã in otio conſenuerat felix habebatur: de quo exclamabant omnes: o vacia ſolus ſis viuere. Cauendum tamen eſt ne dum ſolitatẽ eligimus & vitam ocioſam cõcupiſcimus nec nobis: nec aliis viuamus ſicuti quidam q ſe inertiæ: & vẽtri: ſomno & libidini dediderunt: qui lucifugi: nec oriẽtem viderunt: ſolem nec accidentem: qui dum nemini viuunt: nec ſibiipſis vixerunt.

Exẽplũ vaciæ.

O vacia ſolus ſis viuere.

quidem propter idipſum beatiores: eorumq; qui priuatum ocium negociis publicis ante tulerunt: nominatim laudatur vita/nec ſiletur illud potentiſſimi regis. Anapeſtũ/qui laudat ſenem & fortunatum eſſe dicit/q̃ inglorius ſit atq; ignobilis ad ſupremum diem peruenaturus: ſimiliter commemorandis exemplis orbitates quoq; liberorum prædicantur: eorumq; qui grauius ferunt luctus aliorum exemplis leniũtur: ſic perpeſſio cæterorum facit vt ea quę acciderint multo minora quam quanta ſint exiſtimata videantur. Ita fit ſenſim cogitantibus: vt quantum ſit emen tita opinio appareat. Atq; hoc idem & Telamon ille declarat: ego cum genui moriturum ſciui & cætera. & Theſeus, futures mecum commentabar miſerias

Anapeſtus.

Anapeſtum: carmen veteris poetæ. Anapeſticum ſignificat conſtans anapeſti pedibus: fit autem anapeſtus pes: ex duabus breuibus & lõga. Potentiſſimi regis forſan agamẽnon ſignificatur: ſiue priamus: inductus in tragedia: ſic apud Senecam in tragedia oedipus: damnat vitam regiam: eiq; quietam anteponit: cum ait: quiſquam ne regno gaudet o fallax bonum: quantum malorum: quam fronte blanda regis. Ignobilis: ignotus non cognobilis. Democritus veni inquit athenas & nemo me nouit: vt inquit Seneca: qui vixit notus omnibus ignotus moritur ſibi. Orbitates liberorum: ſicut pauli emylii Xenophontis: Anaxagoræ & aliorum: qui filiorũ obitũ forti ſubnixoq; aĩo

Ignobilis.

UVA. BHSC. IyR_246

tulerunt: Ego cum genui: supra dictum est. Telamonem audito filiorum interitu dixisse laudabiliter. Ego cum genui: cum morituros sciui. Futuras cōmentabar: apud euripidem: vt ante dictum est sic loquitur Theseus: futuras mecum commentabar miserias aut mortem acerbam: aut exilii mestam fugam. Qui ante meditantur: vt iam sæpius dictum est: quicquid expectandum est diu: leuius accedit: & puisa oīa leuiora fiunt. Dies temporis lōginquitas. Illos: qui ante meditātur. Hos: quibus medetur dies. Pares casus: exempli causa: orbitas filiorum: exilium: amissio patriæ: & alia hoc genus. Grauius etiam tulisse: non absimile est scitum illud solonis qui cum lachrymabundus lugeret defunctum filium dicereturq; sibi a quodam: at nihil proficis: respondisse fertur: at propter hoc ipsum illachrymo: quia nihil ꝯficio. Nemo expers mali: cum natura magis nouerca sit mortalibus: q̄ mater: fit vt nullus ex omni parte beatus existat itaq; cum mortalium nemo fęlix merito dici possit indulgēter fortuna deciditur cum illo qui iure dici non infęlix potest. Nemo mortalis est: carmen est euripidis: verissime sanctissimeq; conscriptū: quo nihil verius esse potest: cum nullus mortalium vllo vnq̄ tempore fuerit nec futurus sit sine morsu doloris & morbi cruciatu. Ergo pro miraculo & id solitarium reperitur exemplum: videlicet. xenophilum musicum centum & quinq; annis vixisse sine vllo corporis incommodo. potuit id quidem fieri: vt corpore non egrotaret. sed vt omni penitus animi egritudine imperpetuum careret: impossibile est nec fieri potuisse in-

& Anaxagoras: sciebam me genuisse mortalem. Hi enim omnes diu cogitantes de rebus humanis intelligebāt eas nequaquam pro opinione vulgi etiam extimescendas. Et mihi quidem videtur idem ferre accidere ijs qui ante meditantur quod ijs: quibus medetur dies nisi quod ratio quædā sanat illos/hos ipsa natura/intellecto eo quod remedium illud continet/malum quod opinatum sit esse maximum: nequaquam esse. tantum sui natura vt vitam beatam possit euertere. hoc igitur efficitur vt ex illo nec opinato plaga maior sit: nonvt illi putant vt cum duobus pares casus euenerint/is modo ægritudine afficiatur/cui ille nec opinatus casus euenerit Itaq; ducuntur nonnulli in mœrore: cū de hac communi omnium conditionē audiuissent: ea lege nos esse natos vt nemo imperpetuū esse posset expers mali. grauius etiam tulisse. Quocirca Carneades: vt video nostrum scribere Antiochum: reprehendere Chrysippum

Ideo lachrymo quia nil ꝯficio.

Xenophilꝰ expers morborum.

UVA. BHSC. IyR_246

Pati necesse est multa mala.

dubitanter affirmo. vt. n. inquit scite vereq; nouius poeta: pati necesse est mortalem multa mala. Nequicq̃: fruſtra: cum nulla ſit medela: cum nullis plantibus defuncta reuocentur. Cicero quadam epiſtola: quid angam: cruciem me me: quid deinde aſſequar. Vita metenda: tranſlatio a frugibus q̃ maturæ metũtur. Oratius in epiſto. Emittit orcus grandia cum paruis non exorabilis auro fruges autẽ metuntur: tri-

Triplex meſſio.

plici genere meſſionis: vnũ vbi falce ſecundum terram ſubſecant frumentum: altero vbi ligneum habent bacillũ incuruũ. In quo ſit extremo ſerrula ferrea. hac ſpicas deſecant: & ſtramenta ſtantia in ſegete relinquunt: vt poſtea ſubſecentur: tertio modo metitur: vt ſtramentum mediũ ſubſecent: a quo medio meſſem dictam putat M. Varro in primo de re ruſtica. Iubet

Meſſis a medio

Anace neceſſitas.

neceſſitas neceſſitatis q̃ græci ανάγκην vocant: a mariſſime ſunt leges truculẽtiſſima imperia inſuperabilis vis meritoq; ait Plato in protagora: neceſſitati nec deos quidem repugnare. Liuius conſimiliter: pareat inquit neceſſitati: q̃ nec dii quidem ſuperãt. Ne-

Neceſſitas feriis caret

ceſſitas vt ſcite dixit cato: feriis caret. Plato: plotinuſq;

Parcę neceſſitatis filię.

platonicus parcas aiũt filias eſſe neceſſitatis: q̃ ineffugibilis eſt vt inqt Apuleius. Deũq; ſemper & vbiq; vltrix comitatur: eadem neceſſitudo dicitur quã Mar. Tullius ſic ſcribit in ſecundo rhetoricorum: puto eſſe hant neceſſitudinem. Cui nulla vi reſiſti poteſt: quæ neq; mutari neq; leniri poteſt: vt corpus mortale aliquo tẽpore interire neceſſe eſt: atq; ita neceſſe: vt vis poſtulat neceſſitudinis: cui nulla vi reſiſti poteſt. Negabat: ſcilicet carneades reprendens Chryſippum fulcientẽ porticum ſtoicorum. Ad maleuolos conſolandos: maleuoli ſolatii vt inquit Seneca: genus eſt turba miſerorum. Longe ſecus: longe aliter quam carneadi. Admonet eſſe hominem. quid eſt homo inquit Seneca: quodlibet

Homo qd.

paſſum vas & fragile iactu. Quid eſt homo: imbecilliſſimũ corpus & fragile. Plinius in ſecũdo: nihil homine miſerius eſſe ait. Nihil ſuperbius: ab eodem mortalitas fragilis & laborioſa nominatur: idem aliubi dixit: is domũ pfecto vitam æqua lance penſitabit. qui ſemper fragilitatis humanæ me-

ſolebat laudantem euripideum carmẽ illud. Nemo mortalis eſt quem non attingat dolor/morbuſq;. Multi ſunt humandi liberi/ rurſum creandi. Morſq; eſt finita omnibus: quæ generi humano angorem nequicquam afferunt. reddenda eſt terræ terra, Tum vita omnibus metenda/vt fruges: ſic iubet neceſſitas negabat genus hoc oratiõis quic quam omnino ad leuandam ægritudinem pertinere. Id enim ipſum dolendum eſſe dicebat/quod in tam crudelem neceſſitatem incidiſſemus. Nam illam quidem orationem ex commemoratione alienorum malorum ad maliuolos conſolandos eſſe accomodatam. Mihi vero longe videtur ſecus: nam &

UVA. BHSC. IyR_246

mor fuerit. miserrima est profecto hominis dente ictus intereat: cum anacreon acino vuæ ctis austuvno pilo strangulatus sit. Dixitolim magno: ex indulgentia fortunæ conditionem

necessitas ferende conditionis humanæ quasi cum deo pugnare cohibet: admonetq; esse hominem: quæ cogitatio magnopere luctum leuat/ & enumeratio exemplorum: non vt animum maliuolum oblectet. affertur. sed vt ille qui mœret ferendum sibi id censeat quod videat multos moderate & tranquille tulisse. Omnibus enim modis fulciendi sunt qui ruunt/ nec coherere possunt ꝓpter magnitudinē ægritudinis. Ex quo ipsam ægritudinem lypin Crysippus/ quasi lyin: id est solutionem totius hominis appellatam putat quæ tota poterat euelli explicata vt prīcipio dixi/ causa ægritudinis. Est enim nulla alia nisi opinio & iudicium magni præsentis atq; vigentis mali. Itaq; & dolor corporis cuius est mortis acerrimus perfert̄ spe ꝓposita boni. Et acta ætas honeste ac splendide tantum fert consolationē/ vt eos/ qui ita vixerint aut nō tangat ægritudo: aut leniter pungat animi dolor sed ad hanc opinionem magni mali

conditio: cum tantalo serpentis passe: cum fabius senator in legatus scytharum Alexandrom humanam obliuiscenti: si deus extribuere mortalibus beneficia debes: sin autem Homo es: id quod es semper esse te cogita. Qui męret: in luctu & męrore est. Enumeratio exemplorum: potentiora sunt sæpissime exempla quam rationes philosophorum & magis mouent. Ideoq; Mar. Cicero in oratione de prouinciis consularibus: sibi omnium consiliorum atq; factorum: censet exempla: ex summorum hominum factis petenda esse: quærimus enim non cur factum sit quippiam: sed a quo factum: & clari hominis exemplum nobis pro ratione est. Nec coherere præstat in translatione putridi ruentisq; edificii: quod male coagmentatum non coheret: sed hiat ac fatiscit: in quo omnis fultura diducitur: nisi stabilimentis fulciatur. λυπηη λυπεομαι græco sermone dicitur tristior. λυπηριος tristis. λυπη tristicia & dolor. Chrysippus ille in familia stoica famigeratus etymon subtiliter vestigauit huiusce vocabuli existimauitq; dici λυπνη per litteræ immutationem quasi λυσιη. quæ solutio significatur tanq̄ ægritudo siue tristitia hoc est λυπη sit solutio & distractio totius hominis hoc idem sentit Plato in cratylo cum ait, lyppe: id est do-

Anacreō acino vuæ strāgulatus. Dictū scythe.

Exēplorū vis.

Lypę.

UVA. BHSC. IyR_246

Lyſis. Ania. Algedon. Odine. Achthedō.

lor & triſtitia a dialyſeos: ideſt diſſolutione corporis trahi videtur. Nam in huiuſmodi paſſione corpus diſſoluitur: grẽcæ quoq; ania vocatur triſtitia. Algedon cruciatus: ordine dolor: achthedon mœror & langor. Perfertur: patiẽter toleratur: qđ teſtimonio eſt opinionis eſſe non naturæ. Ferre illud egre: ſi perſona nobis cara ac nexu ſanguinis cõiuncta moritur: opinamur officio ſum eſſe & conuenien:: vt doleamus illachrymemus: demonſtremus nos id egro animo ferre: & ex hęc opinione: tanq; id tacere rectum ſit & id oporteat: mœremus & ī luctu ſumus. Pędores muliebre: ſordes. illuuies: ſqualores: vt ſupra docuimus potes ſeiunctim legere pedores vt colon ſubſequatur: muliebres lacerationes genarum quod mulieribus in luctu teſtificando ſolet eſſe familiariſſimū: Vnde lata lex. xii. tabularum eſt: quę vetaret genas a fęminis carpi & lacerari: cuius habita eſt mentio in ſuperioribus. Pectoris percuſſiones: Virgilius expreſſit vtrunq; illo verſu. Vnguibus ora ſoror fedãs & pectora pugnis: pcuſſiones pectoris dicuntur planctus: & plãgere pcutere eſt. Luca. Exigit ad ſeuos famularū brachia plãctus. Et mox paulo plãctu liuentes atra lacertos. Item Silius. Liuentia planctu brachia: apud Ouidiū. plãgebant corpore terram: apud catullum: plangor eſt pro planctu & pcuſſione ſic ſcribẽtem: pcedunt leuiterq; ſonant plangore cachinni. Fęminum: coxarum: femen eſt proprie interior pars femoris: quod euidenter oſtendit Plin. cum ait in. xxviii. fęmina atteri aduriq; equitatu notum eſt femora enim interiora equitando atteruntur: non exteriora: hinc oppido q̃ elegans vocabulum finxit nouator verborum Apuleius noſter: qui inter femineum dixit locos muliebres: veluti poſitos inter femina. et coxas: interiores: grammatici quidam tradunt non inueniri femen caſu recto: ſed ab eruditis vſurpatur: nõ tam p̃rancidas grãmaticales pceptiones: q̃ elegantiã nitoremq; ſectantibus. Agamennon Homericus: apud Homerū in. x. iliados inducitur Agamennon qui ex merore ſomnum capere non poterat cæteris gratam quietem carpentibus qui ſuſpirans gemens oculos ad cęlum tollens vtraq; manu capillum radicitus diſcepebat. Idem actianus: ab actio poeta introductus in tragedia cui titulus eſt agamennon. Idẽtidem: frequenter. Illud bionis. Bion philoſophus boryſthenites fuit: qui ad eum qui fundos ſuos ingluuię vocauerat: terra inq; ambiaraū abſorbuit: ſed terrā tu: hic modo oẽs eſſe ſacrilegos argumẽtis colligebat: modo neminẽ: quiſquis: id quod deorū eſt ſuſtulit ſacrilegus eſt omnia autẽ deorum ſunt: quod quiſq; ergo tollit deorū tollit: quorū

Pedores.

Planctus p cuſſiones. Plangere.

Plangor. Femen. Inter femineum.

Agamẽnon ſcindẽs comam.

Bionis dictū ī gulonem. Oẽs ſacrilegos eſſe.

cum illa etiam opinio acceſſerit: oportere rectum eſſe & ad officium pertinere ferre illud ęgre: quod acciderit: tum demq; efficitur illa grauis ægritudinis perturbatio. Ex hac opinione ſunt illa varia & deteſtabilia genera lugẽdi: pedores muliebres lacerationes genarū pectoris feminū capitis percuſſiones. hinc ille Agamennon homericus. & idem Acianus/ ſcindens: dolore identidem intõſã comã. In quo facetũ illud Bionis

UVA. BHSC. IyR_246

omnia sunt: ergo quisquis tollit aliqd sacrilegus est: deinde cum effringi tēpla iubet: dicit nullum sacrilegum esse: quia quod sublatum est ex eo loco q deorum erat: in eo transfertur locum q deorum est. Perinde: ita: alias pariter alias multū: alias ꝑinde ac perīde atq; ꝑ tanq̄. Regē agamennonē: qui rex regum dictus est: quem Homerus ποιημενα λλων: id est pastorem populorum appellat. Quasi caluitio facete: id enim magis męrorem auget & dolorem q̄ leuet: cum capilli euelli nō possint sine cruciatu. Augustinus aliquando ex improuiso interueniens oppressit ornatrices filiæ iuliæ: quæ illi præmaturos ac nos vellebant. Interrogauitq; filiam vtrum post aliquot annos cana esse mallet: an calua: & cū respōderet se canam esse malle: sic illi mendacium obiecit: quid ergo istæ te caluam tam cito faciunt. Romani colebant venerem cognomento caluam. nam cum vrbe a gallis capta obsessi in capitolio ex mulierum capillis tormenta fecissent edem veneri caluæ consecrarunt: caluitium vni tantum animalium homini est: vt inquit Plinius in commentariis Suetonii plura de causis caluitii: & de coruis caluis: qui græco vocabulo nominātur phalacrocoraces. Myconii populi insulani caluitio insignes gignuntur: ibiq; omnes calui sunt. Vnde prouerbium græcum φαλακροι μυκονοιοι. hoc est calui Myconii. Et dixit Lucilius Myconi omnis calua iuuentus. Aeschines in demosthenem. Decem oratores simul: athenis vna ciuitas tulit: quorum longe princeps demosthenes ac pene lex orādi fuit: plenior eschines & magis fusus plus carnis habens minus lacertorum: hic in oratione illa luculenta: quam scribit contra Cresiphontem atq; Demosthenem acerrime accusat Demosthenem: quod die septimo post mortem filiæ ante lugendi impletum ante iusta perrecta coronatus: & veste candida indutus hostias immolauerit cū illam amisisset: quæ prima & sola patrem ipsum nuncupabat. Ibiq; rhetoricatus eschines: pandit vela eloquentiæ & fulmina oratoria iaculatur cuius verba subscripsi: quæ sunt hæc qui filios odit & malus est pater nunquam bonus populi gubernator esse potest: nec is qui carissima & familiarissima corpora non diligit & fouet: vnquam nos alienis pluris existimabit: nec qui priuatim est malus: nunquam publice bonus esse potest: nec qui domi est improbus in macedonia atq; in legatione probus foret. non enim mores sed locum mutauit: hactenus eschines cuius verba aperte declarant hominem rhetorice copiose sententiose se inuectum esse in Demosthenem in obitu filiæ nil męrentem. Verba contorquet: iacula & tela oratorum sunt verba ac sententiæ: quibus aduersarios fodiunt & iugulum vt dici solet petunt Martianus capella. instar inquit iouis rhetorica potest fulmina iaculari: hinc translatio illa apud satyrographum speciosa: quæ veniant diuersa a parte sagittæ in primo de oratore: quid inquit tam necessarium quam tenere semper arma

perinde stultissimum regem in luctu capillum sibi euellere quasi caluitio mœror leuaretur sed hæc faciunt opinantes ita fieri oportere. Itaq; & Aeschines in Demosthenem inuehitur: quod his septimo die post filie mortē hostias immolasset. Ad quam rhetorice q̄ copiose

Nullū esse sacrilegū.

Pastor populorum.

Cani vellebantur Iuliæ.

Venus calua

Decē oratores athenis

Demosthenes.

Verba eschinis

Priuatī malus nūq̄ publicę bon⁹.

Iacula oratorum

Fulminat orator

UVA. BHSC. IyR_246

quibus vel tectus ipse esse possis: vel prouocare improbos: vel te vlcisci lacessitus. Scribit Quintilianus. M. Tullium in causa cornelii armis fulgiētibus esse pręliatum. Pericles dictus est orando fulgare tonare: cuncta permiscere. Solitudines captent: ipse Cicero: męrore exilii confectus sic scribit ad Atticum. odi celebritatem: fugi homines: lucem aspicere vix possum: testaturq; solitudinē sibi fore nō amaram. Caligulæ Romani principis sororē mortuam lugentis solatium animi fui alea. Qui miser in campis. Bellorophontes. cui dii dederunt καλλος κανυορειη ερατεηιη id est pulchritudinem & fortitudinem: amabilē: insimulatus falso est ab antia vxore præti siue sthenobea apud ipsum prætum: quod eam nolentem constuprare vi voluisset. Ex quo prætus indignatus eum perdere destinauit: misitq; cum codicillis ad eurien regem lyciorū: quibus eius mors continebatur: hinc illud plautinum ex bracchidibus: bellorophontē iam me tuus fecit filius. Egomet tabellas detuli vt vīcerer. Itaq; bellorophontes cum tabellas regi obtulisset. primo iussus: aduersus: chymeram: mox aduersus solymos tertio loco contra amazones depugnare semper cum victoria rediit. vnde rex cognosces bellorophontem haud dubie diuinum esse: illi vxorem dedit filiam cum dimidio regni: ex qua tres liberos sustulit. ισαηδρον τε και ιππολοχοηκαι λαοδμιαη. post autem diis factus inuisus filiis orbatus: errabat solus in campis solitudinem captans consortia hominum fugiēs. Quod Homerus græcis versibus duobus sic expręssit ητοι οκαππεδιοη τοαληιοη οιος αλατο. ονθιμοη κατεδον. παοη αηθρπω ηαλε ειηοωη quos Cicero in latinum vertit: qui in omnibus codicibus sic leguntur: qui miser in campis męrēs errabat alienis. Ipse suum cor edens hominum vestigia vitens: nec vllus fere est: quinta legat: quin existimet sensum esse planum & apertum: sed cum primus versus vltimo pede claudicet: quod satis liquet. Curiositas: quæ cuncta vestigat me commonuit recurrendum esse ad archetypon græcum. vnde ista fluxerunt. Itaq; pensitatis diligēter homericis carminibus censeo pro campis alienis: vt legas campis aleis. græce enim sic scribitur καππεδιον τοαληιοη οιος αλατο. id est campum aleum solus errabat. αληιος autem id est aleos: græco sermone dicitur erraticus: vt intelligamus campum illum aleion: id est erraticum ab erroribus errantis bellorophontis. Cognominatum fuisse: & ita integro sensu græco pfectisq; numeris latinus versus legetur de græco factus. Qui miser in campis męrens errabat aleis huic sententiæ accommodari non absone posset illud nasonis: ex denotatio carmine in ibin: quinq; ab æquo præceps alienis decidit aruis. Nam cum hoc versu significetur bellorophontes: possemus nō inscite legere quiq; ab æquo præceps in alienis decidit aruis. vt tam apud

Caligulæ solatium in luctu.
Alea.
Pulchra de bellorophonte.
Solitudo bellorophō
Correctus locus & explicatus.

quas sententias colligit? quæ verba cōtorquet? vt licere quid vis rhetori intelligas, Quę nemo probaret nisi insitum illud in animis haberemus. Omnis bonos interitu suorum quam grauissimæ mœrore oportere. Ex hoc euenit vt in animi doloribus/alij solitudines captēt

UVA. BHSC. IyR_246

Ouidium q̃ apud Ciceronem dictio subdictitia: quæ est alienis obreserit ꝑ aleis fuit opereprecium emaculate codicem Ciceronis: & maculas inueteratas eluere: vt ita suus ille nitor: sua sinceritas illucescat. Niobe fingitur lapide: quis ignorat nioben ex dolore dici a poetis demutatum esse in statuam lapideam cũ ex fecũdissima matre ad orbitatem redacta extinctos vidisset filios filiasq; omnis quos apollo & sagitis confixerant: in primo propertii cõmentario annotauimus diuersitatem fabulæ super nupero niobe filiorũ. Nam Homerus pueros puellasq; eius bis senos dicit fuisse: saphobis nouenos: bacchilides & pindarus bis denos. Euripides bis septenos: quem secutus est Ouidius noster: interprætantur nioben fingi lapideam: propterea quod ex nimio dolore attonitam obmutuit: ac veluti lapidescens malis diriguit: sicut olim mater cum filii filiæ stupro interuenisset: inopinati monstri percusa conspectu. Et in presens tempus ad indignandum & in posterum ad loquendum obmutuit: a statio in syluis sypileia mater dicta niobe: quoniã fata saxea turbine vẽti in sypilũ patriã rapta est: vbi fixa cacumine mortis liquitur & lachrymis etiã nũc marmora manãt. Dixit tamẽ Homerus in xxiiii. illiados. Niobẽ post funera natorũ & lachrymas eodẽ die de cibo cogitasse. quo exẽplo maximus poetarũ demõstrauit ius flẽdi in vnũ dũtaxat diẽ esse cõstitutũ. Hecubã in canẽ: gręci latiniq; scriptores hecubã ꝑdicãt ex dolore ĩpatibili post cladẽ exitiũq; patrię ac suorum post exoculatũ polymnestra conuersam esse in canem. vnde eius sepulchrum dictum est in cynossema. de quo Plinius. Cynossema ita vocatur hecubę tumulus: quod significauit Ouidius cum ait in. xiii. Latrauit conata loqui: locus extat & ex re nomen habet. Nam cynossema græco sermone dicitur canis sepulchrum: de quo Solinus. sigeum asie. In quo tumulus est cynossema dictus Hecubæ sepulchrum. De Hecuba in canem transfigurata ait Iuuenalis. Sed torua canino latrauit rictu: quæ post hunc vixerat vxor. Apud Ennium nutrix significat fabulam titulo medeam quam scripsit Ennius: cuius testimonio sæpe grammatici vtuntur: de quo Marcus Tullius in primo de finibus. Quis enim tam inimicus pene nomini romano est. qui Ennii medeam spernat inducebatur nutrix medeę apud Ennium miserias alumnę proloquẽs in

Locus ouidii

Niobe lapidea facta.

vt ait Homerus de Bellorophõte. Qui miser in campis mœrens errabat aleis. Ipse suum cor edẽs hominum vestigia vitans. Et Niobe fingitur lapidea propter æternum credo in luctu silentium Hecubam autem putant propter animi acerbitatem quãdam & rabiem fingi in canem esse conuersam. Sunt autẽ alij quos in luctu cũ ipsa solitudine loq sæpe delectat: vt illa apd enniũ nutrix cupido cœpit. Miserã nunc me ꝓloqui cælo atq; terrę. Medeę miseras: hęc oĩa vere: recta debita putãtes faciũt in dolore. Maximeq; delectantur hoc quasi

Hecuba in canem.

Cynossema

Ennii medea.

UVA. BHSC. IyR 246

solitudine: cuius hæc sunt verba. cupido cepit miseriam eadem nutrix inducta est a Seneca in medea. Consimiliter Propertium poetam delectat in solitudine eloqui suos dolores amatorios. sic. n. inquit. Hæc certe deserta loca & taciturna querenti: & vacuum zephiri possidet aura nemus. his licet occultos pferre impune dolores si modo sola queant saxa tenere fidem. Peccati se

Insimulatio

insimulant seipsos accusant tanq̃ peccauerit: si in luctu aliquid fecerint dixerintq̃ Hilarius letiusq̃ insimulare est accusare quod cum genitiuo copulatur. Plautus. Insimulabit eam probri. Insimulatio vt docet Donatus est & falsi & veri criminis incusatio. Hilarius. letius. amenius. iucundius. hilarari. & hilarescere est iucundari. hilaritudo dicta ab antiquis pro hilaritate. Antiqui diem equinoctii verni colentes hilaria appellarunt. vt docet Macrobius: quo exordium letitiæ celebratur quo primū tẽpore sol diẽ longiorẽ nocte ptendit. erat autẽ ad cẽtauū calẽ. aprilis de hilaribus meminit Flauius vopiscus. In aureliano qbus omnia festa & fieri debere: & dici tradit. Nihil pficiri merẽdo nostris mederi si malis possent lachrymæ lachrymas emeremus auro. vt inquit Menãder. Meror & dolor nistil pficiũt lugẽtibus: cum fata sint inexorabilia. & quod factum est amplius fieri infectũ nõ possit. ἑαυτὸν τιμωρούμενος. notissima est terẽtiana fabula. hoc tituloquo significatur seipsum puniẽs siue excrucians. Nã inducitur senex menedemus semetipsum crucians dũ in fundo fodit. arat aut aliquid facit sine laxamento ob filium adolescentulum amandatum qui in asiam ad regẽ militatum abiit paternæ morositatis impatiens. de quo Oratius in sermonibus. Ita vt pater ille Terẽtii fabula quẽ nato miserũ vixisse fugato inducit: nõ se prius cruciauerit atq̃ hic. Chremes vocatiuus casus est siue salutatorius. loquitur. n. menedemus cũ chremete vicino

Hilarescere Hilaritudo

Hilaria dies

officij iudicio fieri. Quod siqui forte cum in luctu esse vellent: aliquid fecerunt humanius, aut si Hilarius locuti sunt reuocant se rursus ad mœstitiam, peccatiq̃ se insimulant quod dolore intermiserit. Pueros vero matres & magistri castigare etiam solent, nec verbis solum, sed etiam verberibus: siquid in domestico luctu Hilarius ab ijs factum est: aut dictum, plorare cogunt. Quid ipsa remissio luctus: cum est consecuta intellectaq̃ est nihil profici mœrendo Nonne res declarat fuisse totum illud voluntarium. Quid ille terẽtianus ipse se puniens ἑαυτὸν τιμωρούμενος. decreui tãtisper me minus iniuriæ Chremes meo gnato facere: dum fiam miser. Hic decreui, vt miser sit. Num quis igitur quicquam decernit inuitus? Malo quidem me quouis dignum deputem.

UVA. BHSC. IyR_246

Decreui constitui quod est voluntarium. Tantisper:tam diu. postulat autem post se hæc particula.dum vel donec: vel quoad: vt Cicero in carcerē ductus vt ibi esset tantisper dum culeus cōpararetur. Au.Gelius.Eo consilio vt viueret quidem tantisper:quod fieret permutatio apud Liuinm tantisper absolute positum est pro interea:siue tantūmodo sic enim scribit ī primo:tamen id imperium ei ad puberem etatē incolume manſit tantisper tutela muliebri. Malo quidē verba menedemi: qui putat se dignum quocūq; malo: cū iniustitia sua se eiecisse filiū miserū ex patria fateatur.Nāq; nimis multos: Versus Homeri:qbus declaratur ex quotidianis necibus fieri sedationē mœroris & pausam:& callum quasi obduci aduersus luctū.Vlyxes in.xx.iliados talia eloquitur. Ergo ī potestate est: ex carmine Homerico ostendit.Mar.Tullius in potestate hominum esse abiicere dolorem cū velint cum ille cōceperit. Luctum lachrymis diurnis esse finiendum. Cōstabat eos:Pompeius conscēdens nauiculam paruulam a Ptolomeo missam: ad vxorē filiumq; cōuersus sophocleū illud pronunciauit: quisquis ad tyrannum proficiscitur.fit illius seruus.licet liber sit.ibiq; ab achilla & septimio interficitur. Annum egens etatis: vnde sexagesimū: qui ī morte nihil se ipo indignum: aut dixit aut fecit:sed tantum suspirās se ictibus præbuit: cornelia & cæteri vt aspexere cedem anchoris celerrime eductis effugerunt:vnde pelago altius petito.cum ventus vehementior flaret:ab egyptiis persequi satagentibus sese subduxerunt Plutarchus.Lucanus. cęteri tradunt vlulatū maximum ad littus vsq; emissum fuisse ab his viso.Cn.pompeii casu. Cicero vero ait eos nihil aliud tum egisse niū vt remiges hortarentur ad remigādum.Demū vbi in tuto fuerunt lamentari cepisse.canit Lucanus. corneliam visa coniugis nece delamentatā esse flebiliter & lachrymosæ mox caput feraliamictu obduxisse:& in cauernis nauigii tenebrosis delituisse.Dein cū pueri essent ad littus africanum vbi erat Cato luctum esse factum exemplo carentes

Malo se dignum deputat nisi miser sit. Vides ergo opinionis esse non naturę malum.Quid quod res ipsa lugere prohibet: vt apud Homerum quotidianæ neces interituſq; multorum sedationē mœrendi afferunt: apud quem dicitur ita Namq; nimis multos atq; omni luce carentes Cernimus vt nemo possit merore vacare Quo magis est æquum tumulis mandare perētos. Firmo animo & luctum lacrimis finire diurnis: Ergo in potestate est abiscere dolorem cum velis tempori seruientem. An est vllum tempus quoniam quidē res in nostra potestate:est cui nō ponēdæ curæ egritudinis causa seruiamus. Cōstabat eos qui concidentem vulneribus Cneum Pompeium vidissent: cum in illo ipso

Tantisper.

Quisquis ad tyrannū it fit seruus

Nex pōpeii

Cornelia delamētata

UVA. BHSC. IyR_246

tem: nullicq; euo cognitum: Ibicq; manibus Pompeii parentatum. Classe hostium egyptiorum. Timor ab his sensus est. ſi i Pompeianis timor & pauor

Expectorare tristitiã.

expectorare potuit dolorem: & repellere tristitiam: tanto magis hoc sapientia efficere poterit. Nihil profici sepe dictum est lachrymas & luctus ineffi-

Occalescũt ad mala.

caces esse & nihil prodesse ad iacturam sarciendã. Facilius ferunt multi: occalescũt: obdurescũtq; ex diu turnis malis ad ferenda equo animo quęcũq; aduersa contigerint. Si mihi nunc: carmen euripidis poetę latinitate donatũ a. M. Tullio quo theseus opinor inductus: quęritur de fortunę continenter vrgentis iniquitate pertinacissima: q̃ res obduxit callũ contra sum doloris, consuetudo enim malorum & defatigatio egritudinum vi doloris & egritudinũ facit leuiorem. Illuxit: apparuit: fulsit: Agretius grammaticus. Eluxit qui luctum depo suit: Illuxit cum lumen apparuit. Solo erumnoso: mari referto crũnarum periculorũq; Cato portius trium rerũ penitentia ducebatur. primũ si mulieri arcana credidisset. Secundum si aliquo itinere nauali trãsmisisset: quo pedibus ire potuisset. Tertium si qua dies per incuriam desidiãq; effluxisset. Terẽtius sossia fortunatum vocat: qui nunquam ingressus est mare. Plautinus senex vitam maritimam reformidat: alter apud eundẽ Plautum in trinummo salũpotẽti & multo potenti neptũno gratias agit quod euaserit illum spurcificum immanem intolerandum & vesanum delucta

Illuxit.

Mare erumnosum.

Penitentia Catonis.

Salũpotẽs.

acerbissimo misserrimoque spectaculo sibi timerent: quod se classe hostium circunfusos viderent: nihil tum aliud egisse: nisi vt remiges hortarentur: & vt salutem adipiscerentur fuga: posteaq̃ tyrũ venissent: tum afflictari lamẽtariq; cœpisse. Timor igitur ab iis ægritudinẽ potuit repellere: ratio ac sapiẽtia vera nõ poterit? Quid est autem q̃ plus valeat ad ponendum dolorem: quam cum est intellectum nihil profici & frustra esse susceptum? si igitur deponi potest etiã non suscipi potest. Voluntate igitur & iudicio suscipi ægritudine confitendũ est. Idq; indicatur eorum patientia, qui cum multa sint sæpe perpesti facilius ferũt quicquid accidit. obduruisseq; sese contra fortunã arbitrantur. Vt ille apud euripidem: si mihi nunc tristi primum illuxisset dies: nec tam erumnoso naui

Balneator frigidus. Scitũ anacharsis.

tus erumnis maris: idem in rudente neptunnum esse dicit balneatorem frigidum: qui ex insulsis salsos facit: qui salsam prębet potionem & frigidam. Interrogatus Anacharsis vtrum plures essent viuentes an mortui: quo inquit in loco collocas nauigantes. quo dicto scire significauit nauigantium vitam non esse vitalem. Ego quoq; memor maritimarũ crũnarum olim feci quod Plato: qui cum in equum ascendisset subito descẽdit. veritus ne equi feroci-

UVA. BHSC. IyR_246

tate raperetur: sic & ipe conscendi equum ligneum ex portu anconitano oram soluens. cum iam per equor cerulum vectarer repēte remigem rogaui: vt me animal terrenum restitueret terræ: & ita e vestigio descendi veritus salsas salsipotentis potiōes. Iniecto equulei freno sicut nouellus equuleius. hoc est pullus equinus adhuc per etatem insolens frenorum ac tyro exagitatur concutiturq; solo tactu frini. sic homo dolore exagitatur ex dolēdi insolētia: vbi vero assueuit erumnis obtorpet: facitq; quod equus iā edomitus: qui frenum mordet & seruitio hominis assuescit: & domiturā facile fert: & ad obsequiū habilis reperitur: equus bimus: vt docet Columela ad vsū domesticum recte domatur. Certaminibus autē expleto triēnio. Annotandū obiter qđ annotatu dignum est. si masculum equinum fetum progenerari velis. sinistrum testiculū admissarii lineo funiculo obligato: si fęminam vero dextrum sicut pręcipit Democritus phisicus: qui idem in omnibus pene pecudibus faciendum censet. M. Varro suadet frenos in equili suspēdendū. vt oculi equuleorū cōsuescant videre eorum faciem: & e motu crepitus audire: cū iam ad manus accedere consueuerīt. Interdum imponere his puerum. Equuleus dicitur pullus equinus. & nouellus diminutiuū ab equo vt docet Pris. in. iii. M. Tul. in verrinis. his eqtabit equuleis: dicitur & equulus. M. Var. hosce itē. vt equulos. & educūt & alūt. Idē ait equulū post annū & .vi. mēses domari posse: ab equa sit equula. Plau. adhīnite equulā possum: ego hāc equile dicūt stabulū equorū: sicut bubile boū. caprile caprarū. Edilia dixit Ora. pro stabulo edorū. In sūmo se malo esse: hoc facete dictū ex opinione stoicorū: qui dicūt insipiētes eos & miseros: qui sapientiā ad ꝑfectū non sint cōsecuri. insipiētia aūt est summū malū Dicebat. n. Socra. vnicū esse bonū sciētiā: malū vnicū imperitiā: Ergo philosophi: q nō sunt plene sapientiā cōsecuti: sunt ī insipiētia & cōsequēter in sūmo malo: & tamen nō lugent. cum alii lugent: ex minoribus malis: dogma stoicorū est: eos qui natura doctrinaq; longe ad virtutem ꝓcessissent: nisi eam plene consecuti essent. summe esse miseros: neq; inter eorum vitam & improbissimorū quicq̄ om-

Olim conscēdi nauiū & descēdi. Frenū mordet.

gassem sola: esset dolendi causa/ vt iniecto equulei freno repente tactu exagitātur nouo. sed iā subiectus miserij obtorpui Defatigatio igitur miseriarum ægritudines cum faciat leuiotes intelligi necesse est non rem ipsam causam atq; fōtem esse mœroris. philosophi sūmi necdum tamen sapientiam consecuri nondum intelligunt in summo se malo esse. sunt enim insipientes: neq; insipientia vllum maius malum est: neq; tamen lugent. Quid ita? quia huic generi malorum non affigitur illa opinio rectū esse & ęquū & ad officiū ꝑtinere: ęgre ferre ꝙ sapiēs nō sit. Q đ idē affigimus huic ęgritudini: in qua luctus inest/ quę oīm maxīa est. Itaq; Arist. veteres philoso-

Si masculū pecus habere vis.

Equuleius.

Equulus.

Equula Equile Bubile Edilia.

Dogma stoicorū ridiculum.

UVA. BHSC. IyR_246

nino interesse: vt Plato tantus ille vir si sapiens non fuerit nihilo melius q̃ quiuis improbissimus nec beatus vixerit. Merito itaq; M. Tullius in oratione pro murena facetissime lusit doctrinam ac decreta stoicorum. Huic generi malorum: non plene sapientiam percepisse. Aut stultissimos. Lactantius libro tertio meminit horum verborum huiusq; sententiæ. vbi verum est inqt stultissimos fuisse qui putauissent ingeniis suis perfectã esse sapientiam: sed ne ipse q̃dem Aristoteles satis prudẽter qui aut a veteribus ceptã: aut a nouis auctam: aut mox a posterioribus perfectũ iri putauit. nunq̃. n. potest. n. inuestigari quod non per suam viam queritur. Paucis annis accessio. Seneca. mundum inquit sunt mille anni ex quo initia sapiẽtię nata sunt: multis ergo seculis humanũ genus sine ratione vixit. Theophrastus accusasse naturam. Mihi iusta sane videtur querela hæc & accusatio theophrasti & quæ cunctos litteratos deceat. quid. n. si dicere fas est: sibi voluit illa parens rerum opifexq; natura: cũ dedit ceruis. coruis. cornicibus. elephantis. vitam diuturnam: hominibus tam exiguam: cum tribuit brutis animantibus annosa secula: nobis vix vitæ gustatum indulsit: quorum maxime intereat diutissime viuere: vt doctrinę omnes vt artes ad perfectum perduci possent annorum longinquitate: quod si primigenii illi homines vixerunt vt fertur annorum milia: cur in præsentia non viuimus tam longiturni. cur facta est ætas nostra deterior. quid deliqt. quid peccauit ipsa posteritas. vt non eodem diuturnæ vitæ beneficio perfruatur. Credamus verum esse illud manlii idem semper erit: quoniam semper fuit idem. scribit Iosephus libro primo antiquitatum vetustissimos illos homines primigenios ideo tamdiu vixisse: primo ꝙ eis pabula oportuniora melioraq; ad maius tempus præparata extiterunt: deinde propter virtutes & gloriosas vtilitates quas iugiter perscrutabantur: id est astrologiam & geometriam. Deus eis amplius viuendi solatia condonauit: quæ nunquam antea addiscere potuissent. Nisi sexcentis viuerent annis per tot enim annorum curricula magnus annus impletur. Ceruos autem viuaces esse tradunt scriptores. Hesiodus cornici nouem nostras attribuit ætates: quadruplum eius ceruis id triplicatum coruis. Verba Hesiodi hæc sunt. ελαφοσε Δετεγρακορονοσ τρεισ Δεελαφουσο κοραξ γηρακεται. vita ceruis vt Plinii verbis vtar in confesso longa est: post centum annos aliquibus captis cum torquibus aureis: quos Alexander magnus addiderat ad opertis: iam cute in magna obesitate: febriũ morbos nõ sentit hoc animal quin medetur huic timori quasdam nos prĩcipes fęminas scimus omnibus diebus matutinis carmen eam degustare solitas: & longo euo caruisse febribus hactenus Plinius. hinc a Satyrico poeta. Ceruina senectus: dicta pro diutina & viuaci subulones ceruos appellant: quibus simplicia sunt cornua: de vita

phos accusans: qui existimauissent philosophiã suis ingenijs esse perfectam: ait eos aut stultissimos aut gloriosissimos fuisse. sed se videre ꝙ paucis annis magna accessio facta est: breui tempore philosophiam plane absolutam fore. Theophrastus autem moriens ac

Initia sapiẽtię nõ vetusta.

Querela theophrasti

Accusanda natura

Primigenii

Cã lõgioris vitæ.

Coruus caro ceruina expultrix febrium

Ceruina senectus

Subulone q

UVA. BHSC. IyR_246

cornicum diutu rna dictum est in primo commentario. Quærebatur: lamentabatur Theophrastus. Officiosi doloris: officiosum dolorem significanter eum dicit qui prius est: ex iusta causa sumitur & cuius probabilis ratio reddi potest. Officium enim ab efficiendo dictum: quod efficere vnumquemq; conueniat pro conditione personæ. Nam officium appellamus quod ratione actum sit. vt docet. Mar. Tullius in tertio de finibus. Nō putant legendum viris. Seneca viris nullum legitimū lugendi tēpus constitutum esse tradit quia nullum est honestum: cum annū feminis ad lugendum maiores instituerint non vt tamdiu lugerent ne longius. Laudant luculenti scriptores institutum illud massilienſium sine lamentatione sine planctu cadauera efferuntur: luctus funeris die domestico sacrificio conuiuioq; necessariorum addito finitur. Lycurgus in rebus funebribus, ανειλε ταϛεν θη καιτονϛ. οΔ ιρμονϛ. i. sustulit luctus & lamentationes. Q. maximus. Cato in libro de senectute: multa ait se præclara in Quinto maximo cognouisse: sed nihil est inquit admirabilius q̄ quomodo ille mortem. M. filii tulit clari viri & consularis. est in manibus viri laudatio: quam cum legimus quem philosophum non contemnimus. Possidonius refert hunc Fabium cōtractorem a Romanis clypeū vocitatum: propterea quod eo tanquam clypeo Romani tegebantur ab impetu hostili. de eo dixit Hannibal: & Romani suum habent Hannibalem. Refert Plutarchus cum Fabii filius diem obiisset: eum pro dignitate optimi patris calamitatem orbitatis commodissime tulisse: ipsumq; in foro filium defunctum oratione funebri ex more laudauisse. Qualis Lucius Paulus: scribunt Valerius maximus. Seneca. Plutarchus. Emylio paulo quattuor fuisse filios mares: ex quibus duos iure adoptionis in corneliam fabiamq; gentem transtulit: duos quos sibi seruauerat extulit: quorum alter quinto ante triumphum paternum die, alter tertia post triumphum die expirarunt: itaq; qui ad donandos

Officiosus dolor.

Annus ad lugēdū feminis Dialis massilienſium.

Fabij mortē filii tulit firmiter.

Clypeus romanus.

UVA. BHSC. IyR_246

Mors filiorũ septem diebus.

vsq; liberos habundauerat.is ad orbitatem repente adactus est quem casum robore animi incredibili sustinuit.In tantum vt populum ipse ob id ingemiscentem condolentemq; magis consolaretur:q; ipse foret consolandus:qui in oratione quam apud populum habuit sic locutus fertur:cum in maximo prouectu felicitatis nostrę quirites timerem ne quid mali fortuna moliretur. Iouem optimum maximum.Iunonemq; reginam & mineruam precatus sum:vt si quid aduersi populo Romano immineret.totum in meã domum conuerteretur: quapropter bene habet:annuendo enim votis meis id egerunt:vt vos potius meum casum doleatis:q; vestrum ingemiscerem. Qualis .Mar.Cato.Mar.Tullius i epistola ad Seruium sulpitiũ:de his qui fortiter obitum filiorum tulerũt:sic refert Quintus maximus:qui filium consularem clarum virum magnis rebus gestis amisit.& Lucius paulus:qui duos septem diebus.& noster gallus.& Marcus Cato qui summo ingenio summa virtute filium perdidit his temporibus fuerunt:vt eos ipsorum dignitas consolaretur. Mar.Cato apud Ciceronem de catone hoc filio defuncto:sic inquit.proficiscar ad Catonem meum quo nemo melior vir natus est:nemo pietate præstantior:cuius a me corpus crematum:quod contra decuit ab illo meum & mox:quem ego meum casum fortiter ferre visus sum:non quod æquo animo ferrem:sed me ipse consolabar:existimans non lõginquum inter nos discessum & digressum fore:auctor est Plutarchus.M.Catonem vxorem & filium perdidisse inducta noua victus & medicinæ formula.Oleribus enim & nessarum.phassarumq; ac leporis carne domesticos egrotos alebat.Vt autem verba græci scriptoris intelligas:quæ visa sunt interpretibus non translaticia.phasse dicuntur palumbi.nessi anates significantur. Vnde nessotrophium apud Mar.Varronem. & Columelam dictum:quo anates ,clausæ gregatim pascuntur. Natura affert dolorem.M.Tullius:qui iam copiose tam eloquenter:tam magnificis verbis affirmat dolorem esse in opinione non in natura.cum solum vertisset exilii causa.cum amisisset filiam carissimam:succubuit dolori & ægritudini iacuit miseranter.tunc illi mœror omnem expectorauit sapientiam.tunc animus dissensit a labiis.tunc scribens ad Seruium sulpitium.opprimor inquit & vix resisto dolori.idem aliubi dixit.Cedo fortunæ & manum intollo. Et ita virum philosophrastrum vel potius philosophum magnificis verbis ad uersus ægritudines perorantem.Oppressit tabificus mœror:docuitq; dolorem non opinabilem esse sed naturalem:hoc idem ego quoq; nuper expertus sum ex obitu matris optimæ carissimæq; :quæ sicut viuens mihi intra domesticos parietes ocianti erat maximum solatium' ita mortua maximo me dolore confudit:heu me miserum:hæc scribens dolore diuello,

fuit. Q.u.Maximus efferens filium cõsularem:qualis Lucius paulus duobus paucis diebus amicis filijs qualis Marcus Cato prætore designato mortuo filio.quales reliqui quos in consolatione collegimus quid hos aliud placauit nisi q; luctum & mœrorem esse non,pu

Verba Pauli. Cato fortiter tulit obitum filii.

Cato filiũ & vxorem interemit. Phassæ palumbi Nessotrophi quid. Cicero patiens doloris,

Oppressus a dolore. De obitu matris mee

UVA. BHSC. IyR_246

subit mentem recordatio affabilitatis dexteritatisq; maternæ. Identidem recurſat mordax cura videor videre idolon. ſpectrumq; pientiſſimæ parentis qua nulla. verum enim loqueris libere loquar ſanctior nulla probior: nulla religione præſtantior fuit: erat prudens & circunſpecta ſupra captum feminarum. Qui dixit nullum eſſe amorem indulgentiorem: q̃ matternum veridicus fuit. Deus bone quanta me quanta fratres caritate amplexabatur: hilaris erat vbi nos hilaros videbat: triſtis vbi: ſubtriſtes leticia eius ac triſticia ex filiorum vultibus pendebat nobis vicem patris matriſq; exhibens. Namq; poſt mortẽ patris. Caſtorea: hoc enim nomine mater nuncupabatur: decreuit ſibi in viduitate eſſe permanendum & cum in matrimonium a nobilibus viris iterum peteretur: eſſetq; in ipſo ætatis ſuæ flore marito viduata mulier ſancte pudica. filios pluris fecit q̃ coniugales voluptates. Itaq; me cum duobus fratribus: quorum alter maior natu eſt: alter minor memorabili pietate ſedulo aluit. per annos fer

Probitas matris.

Mores materni.

Caſtorea nomen matris i viduitate pmãſit

tabant viri. ergo id q̃ alij rectum opinantes ægritudini ſe ſolent dedere: id ij turpe putantes ægritudinem repulerunt. Ex quo intelligitur non in natura ſed in opinione eſſe ægritudinem con tradicuntur hæc. Quis tam demens vt ſua voluntate mœreat: natura affert dolorẽ: cui q̃dem Grantor inquiũt noſter cedendũ putat. Præmit enim atq; inſtat: nec reſiſti poteſt. Itaq; cũ Oileus ille apd Sophoc ẽ telamonẽ ante de aia

me. xxxv. bimulus enim patrem amiſeram. O miſerum & funeſtum illum diem atq; calculo notandum: quo optimam. cariſſimam. dulciſſimam parentem aſpexi morientem. O diem: qui diuo petronio tutelari bononienſiũ deo es dicatus: te acerbum: te atrum: te ominoſum ſemper habiturus ſum: tu mihi id eripuiſti: quod in vita erat iucundiſſimum. tu aliis feſtum geniale generaliter colentibus. me luctu & lachrymis repleuiſti: tu me vulnere inſolabili confeciſti. At conſolatores dicent ſenio confecta: erat iam ſextum & ſexageſimum ætatis annum impleuerat: iam ſatis diu vixerat. Sunt iſta quidem vera nec inficior: ſed mihi parum diu vixerat: mihi immaturo obitu rapi viſa eſt. acerba enim ſemper eſt bonorum mors etiam capularium: mœreo & quidem dolenter: q̃ optime parenti nullam ſolidam gratiam rependere potui pro cumulatiſſimis beneficiis: quibus me ſemper indulgenter eſt proſecuta: dum iam maternis fungitur vicibus ac paternis. Denicq; efficit interitus optimæ matris: nunq̃ enim a me ſine honoris nomine eſt nominanda: vt cognoſcerem ac experirer affectum doloris eſſe potentiſſimum in natura non in opinione collocatum. qui ſubinde me nolente ac reluctante violenter erumpit: cui reſiſti non poteſt: qui interdum imperioſiſſimus refringit repagula virtutis: vixq; per oculos ac ſuſpiria effuſus interquieſcit. Valeant philoſophicum verbis ſuis magnificis. præ-

Dies mortis matere næ luctuoſus.

UVA. BHSC. IyR_246

Acerba semper bonorū mors.

Affectus doloris potentissimus.

Meditor libellū de cōsolatione.

dicent non esse dolendum. lactent egritudinem in opinione non in natura cōsistere. Non credo: non assentior: nec credidit nec assensus est is qui nunc apathiam maxime probat: & dolorem opinabilem esse audenter ac decēter affirmat. Nam ex morte filiæ oppressus a dolore est. Exciderunt quę dicta & pręcepta. posthabitis aliorum p̄ceptis consolatoris. Cōfugit ad domesticas medelas seq; ip̄m cōsolatus est: cōposito libro de cōsolatione Meditor ip̄e quoq; cōdere libellum de cōsolatione: vt qđ ille fecit ex interitu tulliolę filię. id ego iusti⁹ faciā ex morte amātissimę parentis: cuius iacturam grauissimā fero: sed iam ad institutum redeamus. Cum doloris tractatus refricuerit nondū obductas cicatrices. Oileus ille apđ Sophoclem: Sat notum duos aiaces nominitari. alterum Oilei: alterum telamonis filium: quorum īteritus quotidie ī ludis triuialibus celebratur: cū aiax oilei fulmine mineruę naufragio extinctus expirauerit: Aiax vero telamonis sibi ex furore mortē cōsciuerit gladioq; incubuerit: Sophocles īduxit oīleum cōsolationibus fouentem telamonē de morte aiacis. ip̄e paulo post cum audisset aiacem suum cruciabiliter peremptum eē fractus est dolore: nam vt ait terentiana sententia. omnes cū valemus recta consilia egrotis damus tu si hic sis aliter sentias: Nec vero: verba Sophoclis moralia & terentianę sentētię: quā recitauimus cōgruentia. Gratum se mortuis facere: Seneca elegāter mortuus inquit aut beatus aut nullus est: beatum deflere inuidia est. nullum dementia. Superstiton muliebris: sicut religio deos colit. ita sup̄stitio violat quam docti nihil aliud esse autumant q̄ timorem superfluum & delirum. ab aniculis dictam: q̄ multis sup̄stites p̄ etatem delirant & stultę sunt. M. Tullius in secūdo de natura deorum. sup̄stitiones aniles appellat: atq; sup̄stitiosum esse vitii nomen ex eo dictum. ꝙ qui totos dies p̄cabantur & immolabant: vt sibi sui liberi sup̄stites essent. superstitiosi sunt appellati. quod nomen patuit postea latius. Lactantius ait sup̄stitio-

Duo aiaces

Terentiana sententia.

Superstitio quid.

Sup̄stitiosi.

cis morte consolatus esset: is cū audisset de suo filio fractus est. De cuius cōmutata mente sic dicitur. Nec vero tanta pręditus sapientia quisquam est/ alioꝝ erūnam dictis alleuans/ non idem cum fortuna mutata impetum cōuertat/ clade subita vt frangat̄ sua: vt illa ad alios dicta/ & pręcepta excidāt. hęc cū disputant/ hoc student efficere naturę obsisti nullo modo posse. Ij tamen fatētur grauiores ęgritudines suscipi q̄ natura cogat. Quę igitur est amētia: vt nos quoq; idem ab alijs requiramus/ sed plures sunt causę suscipiendi doloris. Primum illa opinio mali quo viso atq; persuaso ægritudo insequitur necessario. Deide etiā gratū se mortuis facere. si grauiter eos lugeant. arbitrantur. Accedit superstitio muliebris quędā. Existimāt enim

UVA. BHSC. IyR_246

ſos dicit qui ſuperſtitem memoriã defunctorum colunt: qui nouos ſibi deos colendos aſſumebãt eos ſuperſtitioſos vocabant. vnde eſt illud Virgilianũ. vana ſuperſtitio veterumq; ignara deorum ſuperſtitio vt inquit Sene. Error inſanus eſt. Amandos timet: quos colit violat: hoc faciunt peculiariter mulierculæ quæ quibuſdam rebus inanibus addictę dum volunt videri nimis religioſę. ſuperſtitioſę fiũt. & ita delirant. In amatorio ſermone. aĩa vt inquit Plau. eſt amica amãti. & vt ait quidã. amatoris animus viuit in alieno corpore. Catullus & oẽs amantii teſtantur: amicas ſibi vita eſſe cariores a quibus vita & anima puella nominatur. Dixit Oratius: p quo bis patiar mori ſi paſcent animę fata ſuperſtiti: Amator vt inquit Ariſtoteles in. viii. ethicorũ aſpectu gaudet amati. Eque ac nos. prouerbium græcum eſt ἑτερος φιλος αλλος αυτος .i. amicus eſt alter ipe. & aliud σωματα μεν δυο ψυχη δε μια: corpa quidẽ duo aĩa aũt corpa vna: q expreſſit Ouid. illo verſiculo. Qui duo corporibus: mentibus vnus erant. cariſſimos ergo amiciſſimoſq; tantũ amare poſſumus q̃tũ noſmetipſos: ſupra nec fieri poteſt: nec peti debet cum natura nihil nobis carius penſiuſq; nobiſmetipſis eſſe voluerit. Perturbatio vitæ caritas quidem in nobis ordinata eſſe debet. vt apoſtolica ſẽtẽtia p̃cipitur. ſed in plurimis inordinata conſpicitur. Dicitur aũt amor ſine caritas eſſe inordinata. cum aut hc mo id diligit: quod non debet: aut quos debet diligit: ſed plus iuſto diligit aut minus iuſto. Dilectionis enim librari debet modus: auctor diuus Hieronymus in omelia cantici tertia. Cũ ad eos impetum conuerterit: ſenſus eſt non ſolatores: qui alios in dolore conſolari volunt confitentur ſe miſeros eſſe: cum in eos retorquet impetus doloris: & ca-

Aniculę ſuperſtitioſę.

Aĩa amica amanti.

Amicus alter ipe.

Corpa duo anima vna.

Caritas ordinata.

Inordinatus amor.

UVA. BHSC. IyR_246

sus ipse cōuertitur ex quo fieri videtur: vt qui se patronos: in alieno negocio profitentur. illis ipsis in suo opus sit patrono: & qui consolator in alieno mę rore videri vult ipe in suo luctu consulandus sit: quo d vitium ait. M. Tullius esse culpę nō nature. Quāuis copiose: ꝙtum vis. Aliter atq; aliter q̄. Qui auari auaros: cōmune id ferme vitium est: vt auarus dicat ī auaritiam: glorioſus glorię cupidum reprehēdat: ingratus culpet ingratos. vn de ait Seneca est illud graue vitium ingratos esse & intolerabile: & q̄ dissociet homies sed vsq; eo vulgare: vt illud nec qui queritur quidem effugerit. atq; inibi ex iteruallo: fortasse inquit de quo q̄reris si te diligenter excusseris in sinu inuenies. idē in epistolis moralibus ait: irascendū non esse magister iracundissimus disputat. Lactantius quoq; vi deo inquit magnā partem eorum: qui ī scola de pudore & continētia p̄cipiant: argutissimę eosdem in omnium cupiditatibus libidinum viuere. Aliorū vitia cernere: huic sententiæ congruit esopi fabula quę tradit homines duas māticas habere vnam ante: altera retro. in priorem aliena vitia mitti. in posteriorem nostra: q̄ abscōdimus & videre nolumus. hoc catullus ſignat cum ait: nemo videt manticę quod ī tergo est & Persius. vt nemo in sese tentat descendere nemo. sed præcedenti spectatur mantica tergo. ob hoc dixit oratius. Respicere ignoto discet pendentia tergo. idē alibi in hanc sententiā sic eleganter scribit cum tua puideas oculis mala lippus inunctis: cur ī amicorum vitiis tam cernis acutum quam aut aquila aut serpens epidaurius. Seneca taxans id genus homines p̄posteros: papulas inquit obseruatis alienas: obsiti plurimis vlceribus. Consimilis est illa euangelica sententia: quę eos accusat. qui in alieno oculo festucā videntes in suo trabem non aspiciunt. Si eadem res est: exemplo res instruēda est vt magis colliquescat: amisit pater filium. angitur mœret cruciatur: dum iactura est recēs: mox egritudo illa vetustate vel tollitur: vel lenitur. & tamen eadem est orbi-

Auarus. Auariciam. Qui aliena reprendūt vitioſi.

Duæ homi nimāticę.

Catullus. Persius.

Oratius.

In alieno oculo festu cam.

solatores ipsos confiteri se miseros cum ad eos impetum suum fortuna conuerterit. Vtrū dissoluitur. sunt enim ista nō nature vitia sed culpe stultitiam autem accusare quamuis copiose licet: nam & qui nō leuantur: ipsi alios ad miseriam inuitant Et qui suos casus aliter ferunt atq; vt alijs auctores ipsi ferunt: nō sunt vitiosiores/quam fere pleriq;/qui auari auaros glorie cupidos glorioſi reprehē dunt. Est enim proprium stultitię aliorum vitia cernere/obliuiſci suorum. sed nimirum hoc maximū est experimentum: cū cōstet ęgritudinē ex vetustate tolli/hanc vim non esse in die positam sed in cogitatione diuturna. nā si ea dē res est: & idem homo est: qui pōt quicq̄ de dolore mutari: sineq; de eo propter q̄ dolet quicq̄ est mutatum neq; de eo

UVA. BHSC. IyR_246

tas vltimo die: quæ fuit primo. ita filio caret post decem annos: sicut carebat funere: nihil de eo propter quod dolet mutatum est. ex quo colligit Cicero ægritudinem si esset naturalis debere eandem continēter permanere: nec vllo tempore imminui: sed cum dies conterant omnes mœrores ex hoc ratioci natur. omnem vim egritudinis ex opinione nasci non ex natura. Nihil eam

qui dolet. Cogitatio igitur diuturna. nihil esse in re mali dolori / medetur non ipsa diuturnitas. Hic mihi afferunt medio critates: quæ si naturales sunt / quid opus est consolatione: natura enim ipa terminabit modum: sin opinabiles / opinio tota tollatur satis dictum esse arbitror egritudinem esse opinionem mali præsentis: in qua opinione illud insit: vt ægritudinem suscipere oporteat. Additur ad hanc difinitionē a zenone recte: vt illa opinio præsentis mali sit recens Hoc autem verbum sic interprætatur: vt non tantū illud recēs esse velit quod paulo ante acciderit: sed quādiu in illo opinato malo vis quedam insit & vigeat & habeat quādā viriditatē / tāduī appellatur recēs / vt arthemisia illa Mauteruallo: post filii mortem: sicut luxerat die funeris: i dem de arthemisia dici potest quę maritum mausolum amasse fertur supra omnis amorum fabulas vltraq; affectionis humanæ fidem. mausolus autem fuit rex carię. velut quidam grecarum historiarū scriptores dicūt satrapes. i. pfectus: maritus & frater arthemisię: q illo defūcto impium habuit: illicq; sepulchrū extruxit illud memoratissimū dignatūcq nūerari iter septē oim terrarum spectacula: a quo oia sepulchra p̄ciosa ex noie eius mausolea nūcupātur. vt docet diuus Hiero. libro primo cōtra Iouinianū: & nos in cōmentariis Proptii & Suetonii affatim retulimus: arthemisia tabę cōsūpta est vt ait Strabo ꝓpter luctū: quē ex viro sūpserat: q prius luctu atq; desiderio mariti defuncti flagrans: ossa cine-

mali: sēsus est. cogitationem diuturnam quod nihil sit ī re mali: esse pro medela doloris ac fomento non aūt, ipam diuturnitatem. Mediocritates: tā q̄ mediocriter dolendum sit: & modice mœrendū: peripatetici enim affectus non tollunt vt sępe dictum est: sed temperāt. Egritudinē suscipere: tā q̄ ex officio sit dolere & tristitia āgi: vt si pater amisit filiū in egritudine sit: & in egritudine esse debeat ex officio: pinde ac pietas & affectus paternus: hoc exigant ac deposcāt in tantū vt qui in tali casu nō doluerit existimetur culpabilis impius in officio sus.

Opinio recēs: interp̄tatur zeno opinionē mali recentē intelligi non solū illā: q̄ tunc est recenter exorta: sed & illā: q̄ viriditatē q̄dam retineat q̄is vetusta & diuturna sit exēpli causa. Recens opinio luctus fuit in octauia augusti sorore post obitum Marcelli filii: q̄ talis per omnem vitam fuit: qualis ī funere: huic erat quotidie opinio illa recens doloris. cum ita mœreret longo in

Opinio recens.

Recens luctus in octauia.

Amor arthemisię in maritum. Mausolus Mausoleū inter septē spectacula.

UVA. BHSC. LyR_246

remq; eius contusa in pulueris faciem aque indidit ebibitq;. Et ita mausoli mariti viuum ac spirans sepulchrum fieri concupiuit. auctores Gelius. Valerius Plin. ceteri. Halicrnasi: ciuitas est carię: regia principū: q̄ prius zephyra dicebatur: vbi est mousoleū & salmacis fōs: ex halicarnasa fuit Herodotus historicus: itē Heraclitus poeta: & Diony. scriptor antiquitatū. Quotidie re-

Halicarnasus.

cēs: vt singulis diebus marit amitteretur videretur talisq; esset per omne tempus vitę: qualis fuerat in funere defuncti. Aut ad aliā traducere sicut amor lenitur trāslatus transfususq; ab amica in alteram amicam: sic egritudo supprimitur aut sedatur si ad aliam egritudinem traducta sit: sic medici aiūt veterē morbū nouo morbo emoueri ac sanari posse: in quā sententiam est illud oratianum: emouit veterem mire nouus vt solet in cor. traiecto lateris miseri capitisue dolore vt letargicus hic cū fit pugil: & medicum vrget. Malū illud omnino: vt dicat consolator ad eum: quem cōsolatur illud nō esse malum: quod ille tantopere męret & lamentatur. A malis ad bona: inter Epicuri cyrias doxas: ita enim appellantur sententiæ principales & maxime ratæ: hęc vna est: animum a contē platu malorum auocandū ab ducendūq; esse ad bonorum p̄teritorum recordationē: voluptatum enim ceptarum recordatio vt inquit Epicurus beatam vitam facit. Officio fungi putet: qui męret ob idipsum vehementer męret: qđ existimat męrorē illum & luctum esse officiosum: piū debitum: tanq̄ ita fieri oporteat idcirco debet consolator detrahere lugenti hanc opinionem officiosi doloris. Erat in tumore animus. sicut mem

Morbum morbo tolli.

Cyriæ doxę epicuri.

soli carię regis vxor/ quę nobile illud halicarnasi fecit sepulchrū/ quādiu vixit/ vixit in luctu/ eodemq; etiā cōfecta cō tabuit. huic erat illa opinio quotidie recens/ quæ tñ deniq; nō appellabat recens cū vetustate exaruit/ hęc igit offi, cia sunt consolantium tollere egritudinem funditus aut sedare aut detrahere q̄plurimū: aut supprimere nec pati manare lōgius: aut ad aliam traducere sed qui vnum officium consolantis putent malum illud omnino non esse: vt Cleanti placet. sunt qui nō manum malum vt peripatetici. sunt qui abducunt a malis ad bona: vt Epicurus. sunt qui satis putant ostendere nihil in opinati accidisse nihil mali. Chrysippus autē caput esse censet in consolando detrahere illam opinionē merenti. si se officio fungi putet iusto atq; debito. sūt etiam qui hæc omnia genera cōsolandi colligūt alius enim alio modo mouetur/ vt fere nos omnia in cōsolationem vnā cōiecimus erat enim in tumore animus: & omnis in eo tentabatur curatio sed sumēdum

UVA. BHSC. IyR_246

brum quod in tumore est & turgidum: vitiose se habet: sic tumēs animus in vitio est & morbo Prometheus Aeschyli. De hoc ante dictum est: quem admodum. s. eschylus tragicus poeta apud grecos tragediam fecit nomine Prometheum: in qua inducebatur prometheus affixus caucaso intoleranter dolens: & erumnas flebiliter deplorans. Atqui: sed. Qui tempestiuā medicinā ait prometheus ratione mederi posse iracūdiæ si tēpestiuiter adhibeatur: cū nihil sit Salutarius tempestiua medicina Verum iterdum ita noxia est medicina intempestiuiter admota: sicut vulnus leditur illusu manus & tactu: vt autē crudum adhuc vulnus medētium manus reformidat deinde patitur atq; vltro requirit: sic recens animi dolor cō solationes reiicit ac refugit mox desiderat & vehemēter admotis quiescit. Altera scilicet medicina De ipsius. s. vi tę condictione: leuatur enim mœror dum consolator ostendit qualis sit condictio humana fluxa. s. quassa & ī lubrico pendens: vel dum de priuata conditione vitę illius qui męret differit. Tertia. s. medicina. Nihil posse pfici: solon quod ante dictum est ideo dixit se lugere & dolere: quod nihil proficeret. Sapiētem cō solatur: cleātis philosophi cō solatio supuacanea est vtpote ad solum sapientem pertinens: putat enim officium cō solantis esse: vt dicat lugenti illud nō esse malum: propter quod lugeat: cum nihil sit malum quod turpe non sit: & ob hoc colligit non esse lugendū ex obitu alicuius vel carissimi quia id malum nō est: cum nō sit turpe: sed in hoc peccat cleātes: qđ sapiēti adhibeat cōsolationem: cui nulla consolatione opus est: alioqui sapiēs nō esset: ex consolatione cleantis nō luctus detrahitur lugenti sed stultitia: si illi hoc pſuasum fuerit videlicet nihil esse malum qđ turpe nō sit: quod totū stoicę disciplinę est: verum lugens ac mœrore cōfectus consolādus est consolatio-

Tumēs animus vitio.

tempus est non minus in animorū morbis q̄ in corporum. vt Promethus ille Aeschyli/cui cum dictum essent Atqui Prometheu te hoc tenere existimo mederi ratione posse iracundiæ: respondet: si quidem qui tempestiuam medicinam admouens non ad grauescens vulnus illidat manus Erit igitur in consolantibus prima medicina docere aut nullum malum esse/aut admodū paruū Altera est & de communi conditione vite & proprie siquid sit de ipsius qui mœreat disputandum. Tertia sūmā esse stulticiam frustra confici mœrore: cum intelligas nihil Posse profici. Mā Cleantes quidem sapientem/ consolatur/qui consolatione non eget. Nihil enim esse malum quod turpe non sit si lugenti pſuaseris/non tu illi luctum sed stultitiam detraxeris. Alienum autem tempus docendi/ & tamen non satis mihi videtur

Nihil salubrius tēpestiua medicina.

Consolatio cleantis.

UVA. BHSC. IyR_246

nibus mitigatoris: non autem docendus: an malum sit quod turbe non est: illud enim tempus docendi non est: sed consolandi: dum recens: est meror. Eum nihil hominis esse: Platonis dialogi extant: quibus titulus est alcibiades siue de voto. In his Socrates castigat alcibiadē tanq̄ nihil hominē ac imperitum nimisq̄ gloriosum: quod esset in cōtione athenienſiū dicturus: quē: neſciret ac diſertaturus de iusto & iniusto: cū ipe iustorum atq̄ iniustorum iscius foret: ex quo platonico dialogo ductum est totū illud persianū: hoc puta nō iustū est illud male rectius illud. Denicq̄ tota illa satyra ex Platonis archetipho formata: tradunt historici alcibiadē: a luxu: a voluptatibus a malis moribus traductum fuisse a socrate ad bonā disciplinā: qui discēdi studio & sapientiæ amore pellectus exemplo cunctis amatoribus adulatoribusq̄ repulsis: ad socraticam disciplinam animū vertit: nusquā recedens a latere philosophi sapientissimi. Dimissa est itaq̄ superbia galli. & animę ad terrā depressę. erat alcibiadi ingenium vt tu cydides probusq̄ notificant: ad incontinentiam luxuriam voluptatesq̄ procliuiter ppē sum. quod Socratica disciplina ad frugalitatem reuocabatur. Nam socrates adolescentem vt autor est plutarchus monere & liberius accusare non desistebat: ostendens nullam in eo prudētiam nullam modestiam: nullū denicq̄ vestigium: esse virtutis: Itaq̄ eū qui omnem suę vitę cursum ī molitiæ corporis ac libidinibus collocaret: nō esse hominem: sed monstrū potius & immane quoddā animal appellandum his socraticis castigationibus Alcibiades sese afflictabat: lachrymansq̄ Socratem: quē cōprimis admirabatur supliciter rogabat. vt sibi virtutem traderet: quam amabat. vel imaginē potius: vt inquit Plato: gerebat amoris. olim in pugna deliaca Socratem ī magno periculo constitutū solus alcibiades protexit. Baiulum: pro vilissimo despectissimoq̄ ponitur græci βαστακτον. vocant quos latini baiulos appellant: sunt autē: qui onera humeris portant: & vecturas onerum corpore suo factitant: baiulare est onera ferre: apud Quintilianum in .vi. Ego te baiulare non possum: qui habuerint horoscopum ī secunda parte tauri vt inquit Iulius firmicus baiulabunt stercora latrinasq̄ purgabunt. Quid dicemus cleante: apostropha ad cleantem: qui putat consolationem esse efficacissimam monstrare lugenti mihi mali esse in re quā luget.

Alcibiades castigatus a Socrate

Satyra pſiii ex platone ducta.

Alcibiades pcliuis ad luxum.

Alcibiades ptexit Socratem.

Baiulus.

Baiulare.

vidisse hoc Cleantes suscipiali quando ægritudinem posse ex eo ipso/ q̄ non esse summum malum cleantes ipse fateatur. Quid enim dicimus: cum Socrates Alcibiadi persuasisset vt accepimus eum nihilominus esse/ nec quicquam inter Alcibiadem summo loco natum/ & quemuis baiulum interesse cum se. Alcibiades afflictaret lachrymansq̄ Socrati suplex esset/ vt sibi virtutem traderet: turpitudinemq̄ depelleret. Quid dicemus Cleantem: num in illa re quæ ægritudine Alcibiadē afficiebat mali nihil fuisse/ quid illa Liconis: qualia sūt

UVA. BHSC. IyR_246

Quid lyconis. lycon philosophus peripateticus eloquens fuit: & in dicendo suauis adeo: vt pro lycon glycon nominaretur: q̃ dictio dulcedinẽ significat. Gultu & vestium molicię nitidissimus: lucta & pilari lusione exercebatur: periit podagrę morbo annos natus. lxxiiii. fuit alius lycõ pythagoricus. Alius versificator: alius epigrãmatarius: hic de quo loquimur philosophus peripateticę sectę assectator ęgritudidem moueri aiebat ex incõmodis fortunę tantũ & corporis: aĩ mala excludebat: ex quo arguitur a Cicerone: ostẽdente alcibiadis exẽplo: ęgritudinẽ ex animi quoq; malis vitiisq; cõstare. Non tibi hoc soli: hęc est cõsolatio illa vsitatissima: vt cõsolantes dicamus lugẽti: nõ illi solũ id cõtigisse: sed aliis innumerabilib⁹ nec primũ nec vltimũ talia ꝑpessurũ: tãq̃ solatiũ sit lugentis turba lugentiũ: in quã sentẽtiã est illud ex senecę tragedia. Dulce męrẽti populus dolẽdũ. Vt tulerit quisq; ĩ cõsolãdis lugẽtibus debet cõsolator allegare exẽpla eorum: qui cõsimiles erũnas aĩo subnixo tulerũt: sicut seneca dum cõsolatur polypiũ insolabiliter rapto de fratre dolentẽ: refert exemplũ africani: q mortuũ fratrẽ tã magno aĩo desiderauit: q̃ defenderat: memorat emilianũ q adolescẽtulus ac ꝓpemodũ puer spectauit fere iũcta duorũ fratrũ funera: & tamẽ tanto aĩo tulit illã subitã familię suę vatistatẽ: q̃ debuit ferre vir in hoc natus ne verbi romanę aut Scipio de eẽt aut Carthago supesset percẽset etiã duorũ locullorũ direptam morte cõcordiam: hęc aũt efficacissima sunt fomẽta ad merorẽ leniendũ tollendũve: cũ hoĩes malint exẽpla q̃ verba: quia loqui facile est: p̃stare difficile. Ad tempus ęgritudinis: In ip̃o męroris momẽto: & hora vix curatio chrisippi potest adhiberi cũ animus ĩ tumore recenti collocatus tales medelas aspnetur. Dicebat aũt Chrisippus in cõsolando detrahendã esse męrenti opinionẽ illam officiosi debitiq; doloris. Non semper vtimur eodem

qui ægritudinem extenuans/paruis ait eam rebus moueri fortunæ & corporis incommodis/ non animi malis quid ergo illud quod alcibiades dolebat nõ ex animi malis vitijsq; constabat. ad Epicuri consolationem satis est ante dictũ Ne illa quidem consolatio firmissima est/quãquam & vsitata est & sæpe prodest. Nõ tibi hoc soli/prodest hæc q̃dẽ vt dixi. sed nec sẽper nec omnibus sunt enim qui respuant. sed refert quomodo adhibeatur. vt enim tulerit quisq; eorum qui sapienter tulerunt. non quoquisq; incõmodo affectus sit predicandum est. Chrysippi auctoritas ad veritatem firmissima est ad tempus ægritudinis difficilis. magnum opus est probare merenti illum suo iudicio: & quod se ita putet oportere: facere mœrere. nimirũ igitur vt in causis nõ semper vtimur eodem statu: sic enim appellamus con

Non tibi hoc soli.

Duce męrẽti populus dolendum.

Africanus fortiter tulit obitum fratris.

Exemplum emiliani.

Malũt exẽpla q̃ verba

UVA. BHSC. IyR_246

De statu siue constitutione.

statu. M. Tul. Quintilianus: fortunatianus: martianus cæteri doctores rhetorici tradunt. In causis potentissimum esse statum siue constitutionem. Est autem status prima vt quidam dixerunt causarum conflictio: vel vt sentit Quintilianus: quod ex prima conflictione nascitur exempli causa. Intentio est: feciſti homicidium: depulsio est: non feci quæstio an fecerit: hinc constituto fit coniecturalis: fuerūt: q duos tā status facerent: fuerunt qui quattuor: nō defuerunt qui sex: obtinuit sententia eorū q tres status generales esse dixerunt coniecturalē

Cōiecturalis.

iuridicialem. finitiuū: in rhetoricis ad herenniū: p finitiuo legalē inueniesi: cui finitio subiungitur: tanq̄ generi species: vt igitur in causa nō semper vtitur Orator eadem cōstitutione siue statu: sed put causa deposcit modo coniecturalis: modo iuridicialis: modo finitiuus adhibetur: sic ad egritudinē leniendā nō semper eadem consolatione vt oportet: sed causa & ꝓsona merentis cum primis spectāda est: quoniā nō eadē omnibus sunt accōmodata. Alius exēplis mouetur. Alius ratiōnibus. In alio efficax erit epicurei: in alio Chrysippi consolatio: vnicuiq̄ .n. sui mores sunt: suū ingeniū: sua natura: quibus cōsolator consolationes ita accōmodauit: vt orator causæ status siue constitutiones accōmodat. Nihil opinione affingatur sapiens opinione non ducitur: vt lugeat vt in ęgritudine sit. non se luctu conficit: quia opinetur ita fieri oportere. Iam .n. ante dictum est opinionem existimari fontē & originē ac causam non solum tristitiæ: sed reliquarum quoq; ꝑturbationum quibus sapiens non assentitur nec cedit: cui nihil malum videtur: nisi quod turpe sit. Est omnium maximum: tristitia siue ægritudo inter cæteras perturbationes: quæ ita grauis est: vt ea qui premitur: miser esse videatur. Quare ea quoq; ꝓpellenda est: & ad eam sanandam adhibenda medicina. Ea autem est: vt ante diximus: de qua nunc dicemus: quæ ad ægritudinem leniendam valeat. Sed quoniam ægritudinis duæ sunt partes: vna opinabilis: altera naturalis: opinabilis quæ ex opinione: naturalis quæ ex natura corporis nascitur: de opinabili prius dicemus: quæ ex opinione nascitur: quæ ex natura: postea. Opinabilis igitur ægritudo est

bationes potentissima est: quæ lancinant precordia ex est animum: torquet hominem: & plane carnificina est. Certa quæ de paupertate hec tanq̃ species generi subiciuntur: vt de paupertate dicere. de vita inhonorata. de exilio & cæteris calamitatibus: quæ omnia afferunt ægritudinem. Vita in gloria: tutior interdum & beatior est vita in gloria: q̃ gloriosa. hinc illud votum tragici poetæ. Me metellus lare secreto tutoq; tegat: apud Virgiliũ. Mauult ille mutas agitare inglorius artes: quidam vitam inhonoratã existimãt esse supplicii: vnde fit vt ambiant: rogent supplicent: iniurias & contumelias non pauCas perferant: vt ad honores cupitos exambitoso; aliquãdo perueniant: hinc a cipriano dictũ est vere ac decenter: fascibus ille oblectatus & honoribus esse priuatus & ĩglorius non potest: hic stipatus clientum cuneis frequentiore comitatu: officioſi agminis honestatus penam putat esse cũ solus est. In singulos libros: vt singulatim separatimq; disputent. de exilio. de cecitate. de paupertate. & reliquis. quarum rerum singularum sunt propriæ cõsolationes. Opus querunt. ordo est: opus querunt delectationis: q̃q̃ & sunt disputationis: sensus est: querunt talia scribendo delectare: q̃uis & talia disputationibus plane conueniant: qui tollit ęgritudinem imitatur medicũ corpori medentem: qui nec minimã quidem partem omittit: quin curet. Si quid tenebrarum offudit exilium. Exilium vt definit Seneca in libro de consolatione ad albinam: est loci commutatio. hanc autem loci commutationem sequuntur incommoda: ob que: videtur exilium esse res misera: calamitosa: quo claritudo felicitatis obscuretur: veluti: tenebris offusis: sed cum naturalis q̃dam

Vita in gloria.

Exãbiti honores.

Exiliũ qd.

bis id genus ægritudinis q; vnum est omnium maximum/vt eo sublato reliquorum remedia: ne magnopere quęrenda arbitraremur. Sunt. n. certa qua de paupertate/certaq; de vita inhonorata & in gloria dici soleant. separatim autem certe scholæ sunt. de exilio. de interitu patriæ. de seruitute. de debilitate. de cecitate. & de omni casu. in quo nomen poni solet calamitatis: hæc græci in singulas scholas/& in singulos libros dispertiunt. Opus enim querunt: quãquam plane disputationis sunt delectationis. & tamen vt medici toto corpore curando minime etiam parti si condoluit medentur, Sic philosophia cum vniuersam ægritudinem sustulerit: tamen si quis error aliund e extitit/si paupertas momordit/si ignominia pupugit/si quid tenebrarũ offudit exilium aut eorum quæ modo dixi si quid extitit: & si singularum rerũ sunt pprię consolationes/de q̃bus audies tu quidem

animis mortalium irritatio insit commutandi sedes: transferendi domicilia atq; peregrinandi: non video quid tantum mali in se cõtineat exilium: quod quasi peregrinatio quædam est & commutatio loci: quem quotidie infinita multitudo commutat. M. Tul. in oratione p au. cecina. exilium inquit supplicium non est: sed pfugium: portusq; supplicii nam qui volunt pœnam aliquã subterfugere, aut calamitatẽ eo solum vertunt. hoc est sedem ac locum mutant. Itaq; nulla in lege nostra reperietur: nec apud cæteras ciuitates: malefícium vllum exilio esse mulctatum: sed cum omnes vincla neces ignominiasq; vitant: quæ sunt legibus constitutę: confugiunt: quasi ad arma in exilium. Item in oratione pro domo sua exulem ait nomen esse calamitatis non turpitudinis. vbi autem turpitudo non est malũ esse non potest. ex stoicorum decretis. Quod frustra suscipiatur: ægritudo frustra suscipitur cum mœrendo lugendoq; nihil pfici possit. Ideoq; ait Seneca: illud te nõ minimum adiuuerit: si cogitaueris nihil profuturum dolorẽ tuum: nec illi quem desideras: nec tibi. nam si quicquã tristitia profecturi sumus: nõ recuso quicquid lachrymarũ fortunæ superfluit: tuæ fundere. Contractiunculæ: quasi pũctiunculæ quę naturales sunt contractio. n. animi est ex mœrore: sicut contractio frontis ex tristitia. Quod cum sapiẽtia esse: si in sapientem ægritudo non cadit: non potest esse contubernium ęgritudinis & sapiẽtię. vbi. n. ille est hæc non adest: vbi hæc adest: illa abest. Atqui: sed. Quam multę: grãmaticę regulę: quę interdum fetutinæ sunt & rancidæ. diceret p multę q̃ plurimæ. vel per quam multæ: sed qui seruit elegantiæ vtrunq; p loco decenter vsurpat: sic cæsar: mundissimus elegantissimusq; scriptorum dixit: q̃ magnũ numerũ iumentorum atq; hominum intercipiunt. sic. Q. curtius inter classicos scriptores spectatissimus ait: perq̃ maximo potest exercitu comparato. Trunco euerso: perstat in translatione arboris: nomine trũci significãs ægri

Profugiũ non supplicium.

Solũ vertũt

Exul nomẽ calamitatis

Nihil pfuturum

Cõtractio animi.

Regulę grãmatices rãcidæ.

Quã magnus.

Perq̃ maximus.

cum voles: sed ad eundem fontem reuertendum est: ægritudinem omnem procul abesse a sapiente/q; inanis sit/ quod frustra suscipiatur. q; non natura exoriatur. sed iudicio. sed opinione. sed quadam inuitatione ad dolendum/cũ id decreuimus ita fieri oportere. hoc de tracto quod totum est volũtarium ęgritudo erit sublata mœrens morsus tamẽ & contractiunculæ quædam animi relinquentur: hanc dicant sane naturalẽ/ dum ægritudinis nomen absit. graue. tetrum. funestum. quod cum sapientia esse / atq; vt ita dicam habitare nullo modo possit. Atqui stirpes sunt ægritudinis/quam multe / quam amare/quæ ipso trũco euerso omnes elidende sunt & si necesse erit singulis disputationibus. supest. n. nobis hoc cuiusmodi est

UVA. BHSC. IyR_246

tudinem:nomine ſtirpium & radicularum agnatas perturbationes:quæ ex ægritudinis fonte in riuos deducuntur:& ex hoc trunco veluti ſtirpes fibręq; ſoboleſcunt:ex quo fit vt euerſo trunco elidantur ſtirpes:vt ſublata ęgritudine reliqua tollantur. Cuiuſmodi eſt: hoc ideo dixit tanq̃ id ocium minus gratũ ſit:q̃ negocia forenſia:& ſenatoriæ occupationes: quibus florente.re.pu. dominabatur.tunc vero frigebat in ocio:cum omnia aduniuſ tęſaris nutum forent deuoluta. Et emulari & obtrectare videntur:hæc idem ſignificare ſed tamen aliquid differunt: quæ omnia ægritudini ait eſſe ſubiecta:de quibus proxima tuſculana copioſius diſſeretur. Fibrę ſtirpium: quaſi adiculæ minutæ:& veluti capillamenta in extremo ęgritudinis trunco adherescentes.fibrum enim antiqui extremum dixerunt. vt docet Mar.Varro. vnde fibrę dicte extremitates in iecore & fimbrię in veſtimentis.& fibrę in arboribus & herbis. Plinius in.xix.tubera vocãtur hæc vndiq; terra circundata nulliſq; fibris innixa: aut ſaltem capillamentis. Elidendę. ſuffocande. ſtrangulande. effringende. ita vt reuiuiſcere ac repullulare nõ poſſint. Non idem arduum. Vetus verbum eſt: omnia p̃clara ardua eſſe & rata: alioquí nihil preclarum haberetur niſi difficultas ſubeſſet: qua fit prečioſum. Domicilium virtutis.vt inquit Silius.in arguo colle & edito ſitum eſt. Curationem: tranſlatio a medico cuius ꝓpria curatio eſt: tanquam philoſophia ꝓprie ſit medicina animorum: ſicut medicina corporum philoſophia exiſtimatur germanę enim ſunt & copulatę philoſophia ac medicina.

ocium:ſed ratio vna omnium eſt ęgritudinum.plura nomina:nam & inuidere ęgritudinis eſt/& emulari/& obtrectare:& miſereri:angi lugere mœrere: erũna affici lamẽtari:ſollicitari:dolere/ ĩmoleſtia eſſe afflictari: deſperare. Hęc omnia diffiniunt ſtoici/eaq; verba quæ dixi ſingularium rerum ſunt non vt videntur eaſdem res ſignificant.ſed aliquid differunt.quod alio loco fortaſſe tractabimus.hec ſunt ille fibre ſtirpiũ. quas initio dixi perſequendæ/& omnes elidende/ ne vlla vnquam poſſit exiſtere.Magnum opus & difficile:q̃s negat.Quid autem preclarum nõ idẽ arduum ſed tamen id ſed effectura philoſophia profitetur nos modo curationem eius recipiamus.Verum quidem hæc hactenus. Cætera quotienſcunq; voletis & hoc loco/& alijs parata vobis erunt.

Fibrę.

Fibrum.

Oẽ p̃clarũ arduum.

Philoſophia.

Medicina.

Finis tertii libri.

UVA. BHSC. IyR_246

Philippi Beroaldi commentarius in quartam Tuſculanam.

UBbiq; Mar. Tullius veluti philopatros: hoc eſt verus amator patriæ: non ſolum tutatur ac defendit partes romanorum: ſed frequenti p̃conio iactat & extollit: tanq; ingenia romanorum cęteris nationibus antecellant: & profecto nulla vnq; res pu. nec maior: nec ſanctior: nec bonis exemplis ditior fuit: nec clariſſimis ingeniis copioſior vt nõ ĩmerito dixerit Plinius. Gẽtium ĩ toto orbe p̃ſtantiſſimã vnã omniũ virtute haud dubie romanam extitiſſe: hinc Valerio maximo facta dictaq; ſimul memorabilia pcẽſenti. Vberior copia in omni genere exẽplorum ex romanis ſuppetit: q̃ ex reliquis omnibus nationibus. Itaq; nũc. M. Tullius excellentiam romanorum in ſtudiis doctrinarũ cumprimis exequitur: potiſſimũq; philoſophię quæ tuſculanarum quęſtionũ vnica eſt materia & peculiare argumẽtum. Cũ partim. Studiis litterarum q̃ romani ſerius acceperũt: apd̃ quos philoſophia diu latuit: nec vllum habuit lumen litterarum latinarum. A primo ortus: ab origine vrbis romę. Inſtitutis regiis: titulus eſt apud iuriſconſultos de conſtitutionibus principũ: vbi ait Vlpianus: quod principi placuit legis habet: vigorem: Pomponius quoq; iuriſcõſultus auctor eſt: latas eſſe: leges a regibus. quæ omnes conſcriptæ erant in libris papirii: vnde ius ciuile papirianũ appellatur: non quod papirius de ſuo quicq̃ adiecerit: ſed quod leges regias ſine ordine latas in vnum cõpoſuerit. Legibus: appellatione legũ. leges duodecim tabularum. ſenatuſconſulta. plebiſcita. legitimę actiones: interpretationes prudentum & alia id genus continentur: eſt autẽ lex: vt ait Vlpianus cõmune p̃ceptum virorum prudẽtum & conſultũ: chryſippus dixit legẽ eſſe diuinarũ humanarũq; rerũ notitiã: legis virtus eſt: vt tradit medeſtinus imperare: vetare: permittere: punire. Auſpicia. M. Tullius in oratione aruſpicũ reſponſis: ait omnes gentes: nationeſq; ſuperari a romanis pietate ac religione: auſpicia autẽ in tanto apud romanos honore antiquitus fuerunt nihil publice ſine auſpitiis: nec domi: nec militię gereretur auctores. Mar. Tullius & Liuius Dicta ſunt autem auſpicia: vt exponit Auguſtinus. & in decretis canonicis vigeſima ſexta quęſtione quarta: traditum eſt: quaſi auiũ ſpicia. ſicut auguria quaſi auium garia: ab auium garritu & voce. Duo ſunt genera auſpitiorum: vnum ad oculos: alterum ad aurum pertinẽs: ad oculos ſcilicet volatus: ad aures vox auium: Thireſias thebanus auſpicia auiũ primus inuenit. Vir-

Leges regiæ.

Ius ciuile papyrianũ. Lex quid.

Auſpicia in magna exiſtimatione.

Auſpicia vnde.

¶ Marci Tullij. C. Tuſculanarum Quęſtionum Liber Quartus.

CVm multis in locis noſtrorũ Hominum ĩgenia: virtuteſq; brute ſoleo mirari: tum maxime his ſtudijs: quæ ſero admodum expetita in hanc ciuitatẽ e gręcia tranſtulerunt. Num cum a primo vrbis ortu regis inſtitutis/partim etiam legibus/auſpicia/cerimonię/ comitia/prouocationes/patrum cõſilium. equitum peditumq; deſcriptio/tota res militaris

UVA. BHSC. IyR_246

gilius vtrūq; auſpiciorum genus illo verſu complexus eſt: & volucrum linguas & præpetis omina pennæ. Marcus Tullius in ſecundo de diuinatione deridet auſpicia: q̄ nulla eſſe ait: quod autem omnes reges: populi nationes: vterentur auſpitiis id ita refellit: quaſi non aliud tam vulgare ſit quam nihil ſapere. Comitia: conuentum populi & coitionem ad magiſtratus creandos: atq; ad leges ferendas comitia appellamus: erātq; diſcriminata comitia: vt alia calata. alia centuriata. alia curiata vocarētur. & comitiales dies dicti: quibus fas erat populo conuenire ad ſuffragium ferendum. Ioue tonante: fulgurante: comitia populi habere nefas erat. Comitiorū enim non habēdorum cauſas eſſe voluerūt. vt docet Mar. Tul. Comitiales homines decenter appellat Plautus litigioſos qui litium cauſa ſemper ſunt in comitio inquietantes tribunal prętoris: qui ſi nihil eſt litium lites ferunt. Prouocationes. Valerius publicola legem tulit de prouocatione aduerſus magiſtratus ad populū: quæ in vulgus fuit mire grata. auctor Liuius in ſecundo: ſine puocatione erat dictatura. Annotat idem Liuius ī tertio puocationē nō eſſe lōgius abvrbe mille paſſuū. Prouocatio aūt idē eſt qđ appellatio: data aduerſus iniuriā magiſtratuū puocare & appellare ſenſu congruūt elegātia differūt: ita. n. elegāter loqmur: puoco ad populū appello tribunos. Alterū cū ꝓpoſitiōe. Alterū citra ꝓpoſitionē: vſurpatiue tamē dicitur appello ad pricipē. Vlpianus. qđ faciat iudex videdū eſt & poterit ad pricipē appellare. Patrū cōſiliū: ſenatus conſulta ſignificat. Eqtū pedītūq; deſcriptio: res militaris armis cōſtat & viribus: hæc ī tres diuiditur partes æquites. pedites. claſſes. eqtū alæ dicūtur ab eo quo ad ſimilitudinē alarū ab vtraq; parte ptegāt acies: q̄ vexilationes vocātur. Eſt aliud genus æqtū q legionarii nominātur. ꝓpterea q connexi ſunt legioni: romana virtus ꝑcipue ī legionū ordinatione ꝓpollet. Legio autē expeditibus conſtat & equitibus. ꝑterea romulus tres æquitū cēturias deſcripſerat. Luceres. Ticiēſes. rānēſes. Seruius autē Tullius: pedeſtrē exercitū p claſſes diſtribuit. vt Dionyſius & Liui teſtimonio ſatis liquet: ſcripſitq; cēturias æquitum duodecim ex primoribus ciuitatis: ſex item alias centurias tribus ab romulo inſtitutis cēturiis ſub iiſdem quibus inaugurate erant nominibus fecit. At æquos emendos dena milia æris ex publico data: fuerunt etiam æquitū decurię ſub om-

diuinitus eſſet conſtituta/tum progreſſio admirabilis incredibiliſq; curſus ad omnem excellentiam factus eſt domi. natu regio re.p. liberata/Nec vero hic locus eſt/vt de moribus inſtitutiſq; maiorum & diſciplina ac temperatione ciuitatis loquamur. Aliſs hæc locis ſatis accurate a nobis dicta ſunt. maximeq; in his ſex libris quos de re publica conſcripſimus. hoc autem loco conſideranti mihi ſtudia doctrinæ/ multa ſane occurrunt: cur ea quoq; accerſita aliunde neq; ſolum expetita: ſed etiam conſeruata & culta videantur. Erat enim illis

Niltā vulgare q̄ nil ſapere

Comitia.

Comitiales homines.

Prouocatio

Prouoco ad populum.

Equitū alę. Vexillatio nea.

Legionarii

Cēturię eq.

UVA. BHSC. IyR_246

Celeres. Flexumies Trosuli.

nibus iudicum descriptæ. nam nongenti selecti: tribuni ærarii: celeres flexumines: trosuli nuncupati: de quibus in commentariis Suetonii nō parū multa. Re publica liberata. Sallustius in hanc sentētiam: sed ciuitas incredibile memoratu est: adepta libertate quantum breui tēpore creuerit: tanta cupido gloriæ incesserat. Versus extat Ennianus concinniter factus: moribus antiquis res stat romana virisq; quem Enniiversum memorat M. Tul. in principio quinti libri de re publica: quē inquit: vel breuitate vel veritate tanq; ex oracolo mihi quodam esse effatus videtur. nam neq; viri nisi ita morata ciuitas fuisset neq; mores: nisi hi viri pfuissent: aut fundare: aut tādiu tenere potuissēt: tantam & tā iuste lateq; imperantem rē publicam. Itaq; ante nostrā memoriam: & mos ipse patrius præstantes viros adhibebat & veterum morem ac maiorum instituta retinebant excellentes viri hactenus. Mar. Tullius. Accersita aliūde euocata acceptaq; a grecis. Pene in conspectu: metapontum: crotonam heracliam ciuitates: in vltima italiæ ora sitas intelligit: quibus in locis pythagoram iuuenum emulantium studia cetus habuisse historici prodiderunt: vbi vice numinis cultus est. Præclarus auctor nobilitatis tuę. M. hic brutus: ad quem Cicero scribit: auctorem progenitoremq; habet iunīū illum brutum tarquiniorum exactorem libertatis assertorem: primum romanum consulem: cuius statua in capitolio visebatur media inter regum imagines strictum ensem tenens: a cuius filio posteritas brutorum familię omnis propagata est. In italia grecia: græci in extrema italiæ ora multas vrbes cōdiderunt. vnde magna grecia dicta: de qua in primo commentario copiosius annotatum est. In his scilicet vrbibus: maximeq; metaponti. Cratone: heraclīæ: a pythagora italia philosophia defluxit: pythagoram ex eo dictū fuerunt: quod vera pythio non minus loqueretur. Pythagoreorum: vt archite tarentini. Alcmeonis crotoniatæ: hippasi metapontini: phylolai crotoniatæ. hi. n. omnes pythagorei fuerunt. Aures clausas fuisse: interrogatiue legēdum quis tutet clausas fuisse aures Romanorum ad hauriendas doctissimas pythagoræ & pythagoreorum voces. Nummam pythagoreorum existima-

Moribus antiqs res stat. Romana viriscq.

pene in conspectu præstanti sapientia & nobilitate Pythagoras/ qui fuit i italia temporibus iisdem quibus. L. Brutus patriam librauit: præclarus auctor nobilitatis tuæ. Pythagoræ autem doctrina cum longe lateq; flueret permanauisse mihi videtur in hanc ciuitatem Idq; cum coniectura probabile est tum quibusdam etiam vestigiis indicatur. Quis est enim qui putet cum floreret in Italia græcia potentissimis & maximis vrbibus/ea: quæ magna dicta est/ in hisq; primū ipsius pythagore: deinde postea pythagoreorum tantum nomen esset/ nostrorum hominum ad eorum doctissimas voces aures clausas

Statua bruti gladio.

Pythagoras vnde.

UVA. BHSC. IyR_246

tum. Nūma pompilius secundus Romanorum rex. Consultissimus fuit omnis diuini & humani iuris: vt in illa quisq; ætate esse poterat. erantq; multa illius institutа pythagoricis documentis simillima. Ex quo creditum est: auctorem eius doctrinæ fuisse samium pythagoram sed falso: vt Dionysius Liuiusq; notificant. quattuor enim ætatibus integris pythagoras numa posterior fuit vt ex cronicorum librorum obseruatione collegimus: pythagoras. n. in italia venit tarquinio regnū obtinentem: cui cognomentum superbus fuit. Eū qui. Auctor est Plutarchus: numam pompilium: sapientia pythagorica preditum fuisse multaq; instituisse: placitis pythagoræ congruentia. tradit Augustinus in. vii. de ciuitate dei numam hydromanticum fuisse qui in aqua videret imagines deorum: vel potius ludificationes demonum: quo genere diuinationis postea pythagoram philosophū vsum fuisse. M. Varro commemorat. Valerius antias Crassius hemina & scriptores alii: prediderunt pythagoricos fuisse libros illos nume pompilii qui in arca lapidea olim inuenti: in comitio igne a victi mariis in conspectu populi cremati sunt. Propterea quod pleraq; ad dissoluendas religiones pertinentia continebant. & vt ait Plinius: nulla in his libris scripta erant nisi philosophiæ pythagoricę. Vestigia pythagoreorum: pythagorei illi proprie dicuntur: qui sectam tenent pythagoræ & dogmata: pythagoristæ vero: qui vitam. Cum stę carminibus soliti vestigiū pythagoreorū: qđ in italia romæq; floruerint: id maximū est: sicut. n. illi carminibus fidibusq; vti solebāt: sic Romani ad tybia carmina canebāt in cōuiuiis: qbus clarorū virorū laudes continebantur: Pythagoricis. n. vt ingt Quintilianus in nono moris fuit cū euigilassent animos ad lyram excitare: quo essent ad agendum erectiores: & cum somnum

Numma.

Pythagoreus credit?

Pythagoras tēporibus. Tarquinii.

Numa hydromanticus.

Pythagoreus.

Pythagorista

Animos ad lyram componere.

fuisse? Quinetiam arbitror propter pythagoreorum admirationem. Nummā quoq; regem pythagoreum a posterioribus existimatum. Nam cum pythagoræ disciplinam & instituta cognoscerēt regisq; eius æquitatem & sapientiam a maioribus suis accepissent: ætates autem & tempora ignorarent propter vetustatem/eum qui sapientia excelleret pythagoræ auditorem fuisse credidērūt & de coniectura quidem hactenus. Vestigia autem pythagoreorum quanquam multa colligi possunt: paucis tamen vtemur/quoniam non id agit hoc tempore. Nam cum carminibus soliti illi esse dicantur: & præcepta quædā occultius tradere & mentes suas a cogitationum intentione cantu: fidibusq; ad tranquillitatē traducere grauissimus auctor i originibus dixit Cato morē apd

peterēt ad eā prius lenire mētes: vt si qd fuisset turbidiorū cogitationū cōponerent. Idem auctor est in primo pythagorā concitatos ad vi pudicæ iam domui differēdam iuuenes mutato cantu cōposuisse. de musica pythagore scribit Macrobius in scīo in somniū scipionis. Martianus quoq; in libro de musica sic inquit. Pythagorei docuere ferociā animi: tibiis aut fidibus mollien

Musica molliri animi ferociam.

tes cū corporibus adherere nexū fœdus aiarū. In originibus in libris originū. Ita. n. portius cato libros inscripsit de quibus in primo cōmentario dictū est. Vocū sonis: ex pscripto doctrinaq; pythagoræ atq; pythagoreorū. Cōdi: cōponi. vnde conditores historiarū & librorū cōpositores dicti. Ne liceret fieri alterius iniuriā. xii. tabulæ decēuirales: qbus leges romanæ continebantur capitali sentētia sanxerūt: siquis carmē cōdidisset qđ infamiam faceret flagitiūue alteri qđ. M. Tul. i libris de re publica testatur: & diuus Augustinus repetit libro scīo de ci. dei. De hac lege. xii. tabularum. Intellexit Oratius sic scribēs in secūdo sermonū: si mala conciderit in quēq; carmina ius est iudiciūq; vbi exposuit porphirio: lege cautū fuisse: neq; in quēq; maledicū carmē scriberet. quinetiam in. xii. tabulis lex erat phibēs iniurias incantamētorum: cuius verba hæc sunt: qui malum carmen incantasset: & alibi: qui fruges excantasset. Nec illud non. i. illud etiam argumentum est. Duæ. n. negatiuæ particulæ affirmant: apud antiquos negatiuas duas negatiuæ vnius signi ficantiam habere obseruauimus. vt illud Varronianum: qui nō modo igno rasse me clamat sed omnino oīs heroas negat nescisse. Idem Varro. Negatiuas duas pro vna accipiendas esse demonstrauit cum sic ait: a rege munera eorum noluit nemo accipere. Deorū puluinaribus fides pcīnūt. i. pcētio fit a fidicinibus. Dixit Oratius in carminibus: & thure & fidibus iuuat placare deos: vbi exposuit porphirio fidicines hodie quoq; romę ad sacrificia adhiberi: sicut tibicines nemo est q nesciat: theologi canere cęlū cōprobantes sonos musicos sacrificiis adhibuerūt: qui vt auctor est Macrobius: apud alios

Capitale supplicīū famosi carminis.

Ne maledicū carmen scribatur.

Qui malū carmē incātasset Negatiuæ duę p vna.

Fidicines ad sacrificia

maiores hunc epularum fuisse: vt deinceps qui accubarent: canerent ad tibiā clarorum virorum laudes atq; virtutes. Ex quo perspicuum etiam & cantus tum fuisse rescriptos vocum sonis & carmina: quanquam id quidem etiam xij. tabulæ declarant, condi iam tunc solitum esse carmen: q; ne liceret fieri ad alterius iniuriam leges sanxerunt. Nec vero illud non eruditorum temporum argumentum est: q; & deorum puluinaribus & epulis magistratuum fides præsinuat: q; proprium eius fuit de qua loquor: disciplinæ mihi quidem etiam Appij cæci carmen quod valde panetius laudat epistola quadam quę est ad Qu. Tuberonem. pythagoreorum videtur. Multa sunt etiam in nostris instituis

UVA. BHSC. IyR_246

lyra & cythara: apud nōnullos tibiis aliisue musicis instrumentis fieri solebant: pythagoras pythagoreiq; vulgauerunt mundum oratione musica compositum esse: q̄ postea sit lyra immitata: nunc. M. Tul. aut disciplinæ pythagoricę hoc esse vestigium: quod fidicines p̄cinunt in sacris deorū lectisterniisq;. Et epulis magistratuum publicis. Puluinaria enim deorum lectuli sunt: quæ sterni in tēplis consueuerunt. Et vt ait Seruius aliquādo ponuntur pro templis: hīc dicta lectisternia: quorū crebra mētio apud auctores. M. Tullius in oratione de auruspicum respōsis nominat p̄centionem: epulas ludorum: epulones: q ministri erāt pontificū: faciebātq; epulare sacrificium. ad quintum tuberonē: Ad hunc scripsit panecius de dolore patiendo: fuit quintus helius tubero iuris ciuilis consultissimus: idem stoicas dialecticasq; disciplinas percalluit. Ab illis pythagoreis. Qui oratores: hęc est q̄ multi q̄ clari. interrogatiue legendum. ip̄e in bruto percēset nomīatim infinitos ꝓpe oratores latinis. sapientiæ philosophiā intelligit. Stoicum diogenē athenienses quondam tres philosophos inclytos ad senatum romanū legatos miserūt: impetratum. vti mulctam remitteret: quam ciuitati eorum fecerat: propter oropi vrbis vastationem: fuerat ea mulcta talentorum fere quingētorum. Erant autem isti philosophi: Carneades academicus: Diogenes stoicus: Critolaus peripateticus: quos ferūt seorsum quemq; ostētandi gratia: per celeberrima vrbis Romæ loca magno hominum conuentu disertauisse. Tum admirationi fuisse aiūt rutilius & polybius philosophorum triū sui cuiusq; generis facundiam. Violenta inquiūt & rapida carneades dicebat. scita & teretia Critolaus. Modesta diogenes: &

Mūdus musicę cōpositus.

Puluinaria

Lectisternia.

Epulones qui.

Tes philosophi Legati Carneades Diogenes Critolaus.

tutis ducta ab illis. quę prętereo: ne ea que peperisse ipsi putemur/ aliūde didicisse videamur. sed vt ad propositum redeat oratio q̄ breui tp̄e quot & quanti poetæ/ qui autem oratores extiterūt. facile vt appareat nostros omnia conse qui potuisse/ simul vt velle cepissēt/ sed de cęteris studijs alio loco & dicemus si vsus fuerit. & sępe diximus. sapiētiæ studium vetus id quidem ī nostris/ sed tamen ante Lelij ętatē & Scipionis nō reperio quos appellare possim nominatim quibus adolescētibus stoicum diogenem/ & academicū Carneadē video ad senatū ab atheniensibus missos esse legatos/ qui cum reip. nullam vnq̄ partem attigissent: essentq; eorū alter cyreneus: alter babilonius: nunq̄ profecto scholis essēt exercitati/ neq; ad illud munus electi nisi in quibusdam principibus tēporibus illis fuissēt: studia doctrinę: qui cum cętera litteris mādarēt: alij

UVA. BHSC. IyR_246

sobria: qui in senatum introducti vsi sunt interprete cecilio senatore. Alter ex
Nisi chrysippus esset ego nō essē Disciplina regalis.
rencus. Carneades: qui libris chrysippi perlectis. ita laudabat: vt diceret nisi chrysippus esset. ego non essem. Babylonius: diogenes. Monumenta maiorū: res gestas: & historias intelligit. Amplissimam artium: philosophiam dicit: quam Apuleius. Disciplinam regalem nominat: tam ad bene dicēdum q̄ ad bene viuendum repertam. Et item aliomodo: inter peripateticos & stoicos est eadē disciplina. sed videtur lōge dissimilis. dum alio modo loquūtur: nam q̄ peripatetici bona dicūt. stoici malunt cōmoda appellare & ꝓposita. quæ illi mala. Isti reiectanea: multaq; alia hoc genus. Ideoq; dictū est stoicos torqueri verborum controuersia. Disceptarēt: cōponerent: moderarentur: hic disceptator dicitur rei sententięq; moderator: vt docet. M. Tullius in partitionibus ad filium. Disciplinam: philosophiā. Emuli: studiosi & imitatores. Rationis. philosophię. virtus enim nihil aliud est: q̄ recta ratio: omnes virtutes rationes sunt: sequitur. ratio naturā: quid est inquit Seneca rō naturę imitatio. Q̄d etiam facile discātur natura cōparatum est: vt deteriora facilius ediscantur: & memorię pertinacius inhereſcant hinc illud Quintiliani & hęc ipsa magis pertinaciter hęrent: q̄ deteriora sunt. In hanc sentētiam ait Oratius sic scribens ī epistolis. Discit enim citius meminitq; libentius illud: quod quis deridet: q̄ quod ꝓbat & veneratur: vbi exposuit porphirio maiore studio ridiculosos versus ediscit & memoria retineri: q̄ admirabiles. Sunt iudicia libera: proverbialis sententia est illa Terentiana quot capita tot sen-

Bona Cōmoda Mala Reiectanea Disceptator.

Virtutes rōnes.

Deteriora facilius ediscuntur.

ius ciuile: alij orationes suas: alij monumenta maiorum. hanc amplissimā omnium artiū beneviuendi disciplinā vita magisq̄ litteris persecuti sūt. Itaq; illius verę elegātisq; philosophię. quæ ducta a Socrate in peripateticis adhuc permansit: & idē alio modo dicētibus stoicis. cum academici eorum cōtrouersias disceptarent. nulla fere sunt aut pauca admodum latina monumenta. siue ꝓpter magnitudinē rerū occupationēq; omnium: siue etiam quod imperitis ea probari posse' non arbitrabātur cū interim illis sillētibus. C. Amafanius extitit dicens. cuius libris editis cōmota multitudo contulit se ad eandem potissimū disciplinam. siue quod eratcognitu perfacilis: siue quod inuitabatur illecebris blandis voluptatis. siue etiā quia nihil probatum erat melius. illud q̄d erat tenebāt. Post Amafaniū autē multi eiusdem æmuli rōnis. multa cum scripsissēt. Italiā totā occupauerunt. Quodq; ma-

UVA. BHSC. IyR_246

tentiæ: antistius labeo augusto respondit: suum quemq; iudicium habere: & a Persio dictum est. velle suum cuiq; est: nec voto viuitur vno: vt dicam quod sentio: totidem pene ingeniorum ac iudiciorum reperias. quot corporũ formas: dicere solebat Tyberius in ciuitate libera. Linguam mẽtemq; liberas esse debere. Nos institutum tenebimus: Institutum Marci Ciceronis prope solemne est. Vt nulli sectę addictus: nulli disciplinæ mancipatus esse velit: sequens id: Quod maxime probabile esse videatur. Iuxta illud Oratianum. Nullus addictus iurare in verba magistri. Vt enim in inferiorem ambulationem: academiam intelligit. Ita enim iferior ambulatio: siue gymnasium in tusculano nominabatur. Cũ superiori gymnasio nomen esset lyceum: a nomine Aristotelice scholæ. Dicat si quis vult Gorgiam Leontinum lacerant eruditi. & ludit Socrates Platonicus: quod vnus ex omnibus ausus sit in conuentu poscere: qua de re quisq; vellet audire: qui de omni re quęcumq; in disceptationẽ quæstionemq; vocaretur se copiosissime dicturũ esse pfitebatur. cui tantus honos est habitus a græcia soli: vt ex omnibus statua non inaurata sed aurea solida statu eretur quã vocãt holosphyraton: hippias quoq; gloriatus est cuncta pene audiente græcia nihil esse vlla in arte rerum omniũ quod ipse nesciret: nunc Cicero ex instituto gorgiæ iubet q quosq;

Suũ cuiq; iudicium.

Lingua Mens Liberæ

Nulli sectæ Addictus.

Academia.

Lycerum In tusculano.

Lactantia gorgiæ.

Status aurea gorgię. Holosphyraton. Hippias multiscius.

ximũ argumentũ est nõ dici illa subtiliter/quod etiam facile ediscãtur: & ab indoctis probent: id illi firmamentũ esse disciplinę putãt sed defendat quidem qđ quisq; sentit; sunt eni iudicia libera nos institutũ tenebimus: nullisq; vnius disciplinę legibus astricti: quibus i philosophia necessario pareamus. Quid sit in quaq; re maxime probabile: semp requiremus. quod cũ sępe alias: tum nuper in tusculano studiose egimus. Itaq; expositis triduiſdisputationibus. quartus dies hoc libro cõcluditur. Vt eni in inferiorẽ ambulationẽ descẽdimus. qđ idẽ feceramus supioribus diebus acta res est sic. Dicat si quis vult: de quare disputare velit. A. nõ mihi videt omni animi perturbatione posse sapiens vacare. M. Aegritudine quidẽ hesterna disputatione videbat nisi forte/ tẽporis causa nobis assentiebat. A. minime vero. nam mihi egregie ꝓbata est oratio tua. M. non igitur existimas cadere in

UVA. BHSC. IyR_246

velit interrogare: pfiteturq; se ad cuncta responsurū. Non mihi videtur ppo sitio quæstionis hæc est. sapiente vacare non posse omni animi pturbatione siue morbo tanq; impossibilis sit illa apathia stoicorum. Tēporis noui: tem pus signat: quo Cæsar rerū potiebatur: quo tristitia omnis dissimulanda erat & hilaritas induēda: nam tēpori seruiēdum esse pcipiunt sapiētes. Sublatus est metus: formidini vt ante dictū est ægritudo repugnat adeo vt in quē nō cadat ęgri tudo: in eūdem timor cadere non possit. Leticia gestiēs & libido: duæ sunt vt ante dictum est bigæ perturbationum. Altera bonorum: altera malorū. ex malis præsentibus est ægritudo ex futuris metus sicut bonorum pręsen tium lętitia: ita futurorū libi do siue cupiditas appellatur Lętitia autē gestiens: dicitur præter modum elata. Gestire n. letari est & cupere. Nos ve la facere. i. pandere vela orationis & in latissima veluti æquore spatiosus vagari: trāslatio sumpta a nauticis: qui i altovela faciunt: & omisso re migio latissime discurrunt. Paulum remigare id est oratione angusta: & perexigua vti: permanet in eadem transl atione. Nam in egredientes e portu senūm remigantes p uehuntur: subductis velis. In parciendis occupati: hoc est qđ ait paulū remigare partiri. s. & diffinire animi pturbationes: q̄ res angusta est & cohibita. Multa afferūt hoc est qđ intelligi vult vela facere. nā peripatici pādunt orationis vela. & illorū latissima est disputatio quasi currētiū per æquor patētissimū passis velis. cū dialectici instar remigū paululū a littore portuq; pgrediatur. eorū angusta sit quasi nauigatio. Zeno prin-

Duę bigę p turbationū

Lętitia gestiens. Gestire

Remigare.

sapientem ęgritudinem. A. Prorsus nō arbitror. M. Atqui si ista pturbare animum sapientis non potest: nulla poterit. Quid enim metusne conturbet? & earum rerum est absentium metus: quarum præsentium est ægritudo. sublata igitur ægritudine sublatus est metus. Restant duæ perturbationes lætitia gestiens & libido: quæ si non cadent in sapientem/ semper mens erit tranquilla sapientis. A. sic prorsus intelligo. M. Vtrum igitur mauis statim ne nos vela facere an quasi e portu egredientes paululum remigare. A. quidam est istuc: non enim intelligo. M. quia Chrysippus & stoici cum de animi perturbationibus disputant: magnam partem in his partiendis/ & definiendis occupati sunt illa eorum perexigua oratio est qua medeantur animis: nec eos turbulentos esse patiantur. peripatetici autem ad placandos animos multa afferunt: spinas patiendi & diffiniendi prætermittunt. Quærebam igi-

UVA. BHSC. IyR_246

ceps ſtoicorū dicere ſolebat dialecticam ſimilē eſſe compreſſę impugnū manui. Eloquētiā oratoriā explicate & apte manui. Ex vtraq; ex peripateticorū oratione copioſa: & dialecticorū conciſa & anguſta puerbiū græcorū eſt. cuius meminit ariſtophanes. αμαρτερον στερον σειπειν αι σα φερτερον, i. indoctius loq̄re & aptius: quo ſignificatur oratiōe pleniori vberioriq; rē eſſe explicādam etiā ſi doctius craſſiuſq; explicetur. Deſcriptionē ſequor. Poſſid. deſcriptionē cuiuſcūq; virtutis ethymologiam vocat qdam: caracteriſmon appellant ſigna cuiuſq; virtutis & vitii: ac notas reddentē. inter p̄ceptionē & deſcriptionē hoc intereſt: nā q p̄cipit dicit: illa facies ſi voles tēperans eſſe q deſcribit ait tēperans eſt q facit illa: q illis abſtinet. q̄ris q interſit. alter p̄ceptavirtutis dat. alter exēplar. Deſcriptiones has ſiue inconiſmos ex vſu eſſe confitetur. Sene. i epi. mora. Boetius in. iii. cōmētario topicorū: multas ait eſſe diuerſitates diffinitionū quarū omniū nomē ſit cōmune deſcriptio. Apud ſcriptores rhetoricos deſcriptio nominatur: q̄ rerū continet p̄ſpicuā & dilucidam expoſitionē hoc modo. ſtatī ſicut e caualeo miſſus aut aliqua teterrima belua ſoluta ex catenis volitabit Et vagabitur in foro acuens dētes i cuiuſq; fortunas i oēs amicos atq; inimicos: notos atq; ignotos incurſans: aliorū famā depeculās: aliorū caput oppugnās: aliorū domū: ac omnē familiā p̄frīgēs. rē publicā funditus labefactās.

Dialectica ſimilis pugno.

Eloquentia expāſe manui.

Indoctius loq̄re & aptius.

Deſcriptio ethymologia.

Characteriſmos.

Inconiſmuſ

Deſcriptio. Rhetorica.

Famā depeculās.

tur vtrum panderem vela orationis ſtatim: an eam ante paululum dialecticorum remis perpellerem. A. Iſto modo vero erit enim hoc totum. quod quęro ex vtroq; perfectum. M. Eſt id quidem rectius ſed poſt requires: ſi quid fuerit obſcurius. A. Faciam equidem tu tamen vt ſoles dices iſta ipſa obſcura planius quam dicuntur a græcis. M. Enitar quidem: ſed intento opus eſt animo/ne omnia dilabantur ſi vnum aliquid effugerit: quoniam quæ græci pathæ vocant/nobis perturbationes appellari magis placet quam morbos: in his explicandis veterem illa equidem Pythagoræ primum deinde Platonis deſcriptionē ſequar qui animū i duas partes diuidunt: alteram rationis participem faciūt: alteram expertam in participe rationis ponunt tranquillitatem:

Animū in duas partes diuidunt. Ariſto. in. vi. æthicorū. ait tria eſſe in animo ſenſum: intellectū: appetitū: animæ rationalis partē alterā vocari ſcientificā: alterā ratiocinatiuā. M. Tul. lib. p̄imo de officiis duplex eſt inqt vis animorū atq; naturæ. vna pars in appetitu poſita eſt: quæ orme dicitur græce: quæ hominem huc & illuc rapit. Altera in ratione: quæ docet & explanat quid faciendum fugiendumq; ſit: ita fit vt ratio preſit. appetitus vero obtemperet. il

UVA. BHSC. IyR_246

Duplex vis animorum Ormē appetitus.

lud enim vbiq; præcipitur.appetitus omnes contrahēdos ſedandoſq;.& rationi obediētes eſſe oportere.Plato in timeo.Corpus animæ quaſi vehiculū ſubditū eſſe ait in anima autem perturbationes plurimas ponit:quarum prima eſt voluptas malorum eſca:dein dolor.fuga impedimentumq; bonorū. poſt hæc audacia metuſq; cō ſultores amentes:accedit & implacabilis iracundia.ſpes enim blanda conciliatrica. Ponit trīquillitatem. Democritus:euthymiam ſummum bonum eſſe dixit.Ita enim appellat animi tranquillitatem eamq; ait beatæ vitæ eſſe effectricem.a Seneca quoq; dictū eſt.Ametur expers pubicę priuateq; curę tranquillitas. In illa altera:quæ ſcilicet animi pars expers eſt rationis.Plato vt ante dictum eſt:tres animi partes dicit eſſe rationabilem:id eſt menti optimam portionem capitis arcem tenere.Iraſcentia vero atq; cupidinem poſtremam porticem infernas abdomina ſedes obtinerevt popinas quaſdam:& latrinarum latebras diuerſoria nequitiæ atq; luxuriæ.Vt perturbatio ſit.Diffinitio eſt oratio quæ id quod diffinitur explicat quid ſit. Diffinitio eſt coactæ in ſe atq; complicatæ rei explicatio: veluti cum dicimus ,homo eſt animal rationale & mortale,explicat enim diffinitio id quod breuiter atq; anguſtæ deſignabatur. Auctores Mar.Tullius.Boetius.Ariſtoteles.ceteri.hinc fit vt ex diffinitione cuiuſlibet rei enodatiora fiant & explicatiora oia quæ complicata obſcurabantur.Diffinitio enim explicat diffundit.patefacit.quod cōplicatū erat & clauſum.ideoq; .M. Tullius in præſentia id eſt placidam quietemq; conſtantiā in illo altera motus turbidos/ tum iræ cupiditatis/ contrarios inimicoſq; rationi/ſit igitur hic fons.vtamur tamen in his perturbationibus deſcribendis ſtoicorum diffinitionibus & partitionibus:qui mihi videntur in hac quæſtione verſari acutiſſime.Eſt igitur zenonis hæc diffinitio/ vt perturbatio ſit: quod pathos ille dicit/auerſa a recta ratione contra naturam animi commotio. Quidam vero breuius perturbationem eſſe appetitum vehementiorem dicunt.ſed vehementiorem eū volunt eſſe qui longius diſceſſerit a naturæ conſtantia/ partes autem perturbationum volunt ex duobus opinatis bonis naſci/& ex duobus opinatis malis.ita eſſe quattuor.Ex bonis libidinem & læticiam:vt ſit læticia præſentium bonorum/ libido futurorum. Ex malis metum & ægritudinem naſci cenſent/metum futuris/ ægritudinem

Rōnabilis. Iraſcentia. Cupiditas.

Diffinitio quid.

Diffinitio explicat.

UVA. BHSC. IyR_246

diffinit quid ſit perturbatio: vt res magis colliqueſcat. Ex duobus opinatis bonis iam dictum eſt: duas eſſe bigas perturbationum: alteram ex opinatis bonis: vt eſt cupiditas & leticia: alteram ex opinatis malis: vt eſt metus & triſtitia: q̄ omnia nunc fuſius & copioſius. Enodatius a Mar. Tul. ptractantur. Ex bonis libidinem: appellatione libidinis: cupiditas ſignificatur. Eſt enim libido generale vocabulum omnis cupiditatis.

Libido.

præſentibus. quæ enim venientia metuuntur: eadem efficiunt ægritudinem inſtãtia. Lætitia autem & libido in bonorum opinione verſantur/ cum libido ad id quod videtur bonũ illecta & inflãmata rapiat lætitia vt adepta iã aliq̄d cõcupitũ efferat & geſtiat. Natura n. oñes ea quæ bona videtur ſequunt fugiuntq; contraria. Quamobrem ſi ſimul obiecta ſpecies cuiuſpiam eſt: qđ bonum videatur ad id adipiſcendum impellit ipſa natura/ id cum conſtanter prudenterq; fit eiuſmodi appetitionẽ ſtoici βουλησιν appellant nos appellamus voluntatem: eam illi putant in ſolo eſſe ſapiente/ quam ſic diffiniunt. Voluntas eſt quæ quid cum ratione deſiderat. Quæ autem aduarſus rationem incitata eſt vehementius/ ea libido eſt vel cupiditas effrenata: quæ in oñibus ſtultis inuenitur. Itemq; cum ita moue

Inſtans tẽpus.

Inſtantia: id eſt præſentia: vt gentiaq; apud grammaticos dialecticoſq; tempus eſt qđ inſtans vocant: id eſt preſens cuius & Diomedes meminit Cum libido. Libido eſt cupiditas naſcens ex opinatis futuris bonis. Illecta inuitata euocataq;. vnde & illicium apud Varronem ab illiciendo dictum pro incitamento inuitamentoq; ſicut illix animi venus & illices oculi apd Apuleium alias illectum dicitur non lectum. vt apud Ouidium. illectumq; remittat.

Illix venus

Ad id adipiſcendum. hinc libido naſcitur: quæ ad bonũ futurum adipiſcendum incitata vehementer effertur. Natura: vi & inſtinctu naturali. Fugiuntq; contraria: in primo de officiis in hanc ſententiam ſic ſcriptum eſt principio generi animantium omni. eſt a natura tributum: vt corpus vitamq; tueatur.

Contraria naturaliter declinari.

Declinetq; ea: quæ ei nocitura videantur: quæq; ſint ad viuendum neceſſaria inquirat & paret vt paſtũ & latibula. vt alia eiuſdẽ generis. Plinius quoq; noſter nimirum inquit. hæc eſt natura rerum. hęc potentia eius. ſcuiſſimas ferrarum maximaſq;:

quę nunq̄ vidiſſent quod deberent timere ſtatim intelligere. cur ſit timẽdum.

UVA. BHSC. IyR_246

Euphatæ Cõstantiæ. Eam putant in solum sapientem greci appellant euphatas: quas Cicero constantias nominauit: quas stoici tres esse voluerunt. pro tribus perturbationibus in animo sapientis. videlicet pro cupiditate voluntatem pro leticia gaudium. pro metu cautionem pro egritudine vero: quam Aug. aliiq; tristitiam dicere malunt. negauerunt aliquid esse posse in animo sapientis. sic enim inquiunt.

Voluntas Gaudium. Voluntas appetit bonum: qđ facit sapiẽs. Gaudium de bono adepto est: quod vbiq; adipiscitur sapiens. Cautia deuitat malũ: quod debet sapiens deuitare. Tristitia porro: quia de malo est. quod iam accidit nullũ autem malũ existimant posse accidere sapienti: nihil in eius aĩo: pro illa esse posse dixerunt: sic ergo stoici loquũtur: vt velle: gaudere: cauere: negent nisi sapientem stultũ autem non nisi cupere: letari: metuere: contristari & illas tres esse constantias. has aũt quattuor perturbationes. super qua re nunc Cicero copiose. disserit. Tum illud gaudium dicitur: secũdum Ciceronem. gaudium ꝓprie bonorũ est: quod vt aiunt stoici nisi sapiẽti non contingit: sed gaudiũ & in malo quoq; poni. Cõsuetudo loquutionis vsurpat. Et testis est Virg. cum ait. Et mala mentis gaudia. quo verbo vt interpretatur Seneca. voluptates intelligo voluit: significans homines malo suo lętos: vulgo sic loquimur vt dicamus magnum gaudiũ. nos ex amici cõsulatu: aut ex nuptiis: aut ex partu vxoris percepisse: quę adeo nõ sunt gaudia: vt sępe initia futurę tristitię sint. Leticia gestiens Amor vt Augustini verbis vtar inhiãs habere quod amat. Cupiditas est: id habẽs eoq; fruens leticia. stoici dicunt letari non nisi stultum & leticia in malo poni sed apd psalmographum ꝓphetam leticia in bono est. Cum ait letamini in domino & exultate iusti. Et dedisti leticiam in corde meo. Et implebis me leticia cum vultu tuo. Cautio appellatur: iam dictum est: ex sententia stoicorum cautionẽ pro metu esse in animo sapientis quippe cautio deuitat malum: quod debet sapiens deuitare. metus vero stultorum est. & in malo ponitur sed apud apostolum in bono est vbi ait. Cum timore & tremore vestram ipsorum salutem

Cautio gaudiũ bonorũ

Mala mentis gaudia. Cupiditas. Leticia in malo. Letitia in bono. Metus ĩ bono.

mur vt in bono simus aliquo dupliciter id contingit. Nam cum ratione animus mouetur placide atq; cõstanter: tũ illud gaudium dicitur. Cum autem & inaniter & effuse animus exultat: tum illa lętitia gestiens: vel nimia dici potest: quã ita diffiniunt sine ratione animi elationem: quoniam quę vt bona natura appetimus: sic a malis natura declinamus quę declinatio si cum ratione fiet: cautio appellat: eaq; intelligitur in solo esse sapiente: quæ autem sine ratione & cũ exanimatione humili atq; fracta: nominetur metus: Est igitur metus ratione aduersa cautio prędentis autem mali sapiẽtis affectio nulla est: stulti est autem ægritudo ea: qua afficiunt in malis opinatis: animosq; demittũt: & contrahũt

UVA: BHSC_IyR_246

operamini & noli alium ſapere ſed time. Exanimatione: pturbatione: cōſternatione: exanimatus dicitur perturbatus: interdū pro mortuo ponitur. Sapiētis affectio: triſtitia quia de malo p̄ſenti eſt. nullum autem malum exiſtimant ſtoici poſſe accidere ſapienti: idcirco pro triſtitia ſiue ęgritudine negauerunt aliquid poſſe eſſe in eius animo & ita ſapiētem aiunt triſtem eſſe nō poſſe. verum apud eccleſiaſticos: ipſa quoq; triſtitia reperitur in bono. Nam laudat apoſtolus corinthios: Q̄d contriſtati fuerunt ſecundū deum. Contractio: triſtitia: ſolitudo: męror. Contrahi.n. dictum eſt honeſte quadam triſtitia affici. Vnde contractio & contractiūcule. pro ſollicitudinibus animi triſtitia. Quattuor: duę ex opinatis bonis. Cupiditas & leticia Duę ex opinatis malis metus & ęgritudo ſiue triſtitia. Conſtantię: volūtas quæ apponitur cupiditati ſiue libidini gaudiū quod leticię cautio quę timori. Opinione: dictū eſt i tertia tuſculana. Egritudinē nō natura exoriri ſed iudicio ſed opinione ſed quadam inuitatione ad dolendū dum id decreuerimus ita fieri oportere: eſt itaq; opinio fōs & origo nō ſolū egritudinis ſed etiā reliquarū omniū perturbationū q̄ a Cicerone hoc in loco ex ſtoicorū more preſſius diffiniuntur. Efferri: hinc leticiā diffiniūt animi elatio nē impendentis. imminētis & futuri. Metus: receſſum animi Ari. in prob. auctor eſt. Ex metu ſanguinē & calorem in ima perfugere: vnde fit vt aluus pleriſq; ob timorem ſoluatur. ex hac ariſtotelica ſententia dictū eſt illud a ſatyrographo. Soluunt tibi cornua vētrem cum lituis audita: ex metu animus ad interiora refugit tanq̄ a ſuffragium recō-

Exanimatio.

Triſtitia in bono.

Cōtractio.

Cōtractiūcule.

Opinio fōs perturbationum.

Ex metu ſāguis refugit.

Aluū ex timore fūdi.

Soluūt tibi cornua ventrem.

rationi non obtemperantes. Itaq; hæc prima definitio eſt/ vt egritudo ſit animi aduerſante rōne cōtractio. ſic quattuor pturbationes ſunt. Tres conſtātiæ quoniā ęgritudini nulla conſtantia opponitur/ ſed omnes pturbationes iudicio cenſent fieri & opinione. Itaq; eas diffiniunt preſſius vt intelligatur non modo quā vitioſe: ſed etiam quā in noſtra ſint poteſtate. Eſt igitur egritudo opinio recens mali p̄ſentis/ in quo demitti cōtrahiq; animo/ rectū eſſe videat Leticia opinio recēs boni p̄ſentis/ in quo efferri rectum eſſe videatur. Metus opinio impendētis mali. quod intolerabile eſſe videatur. Libido opinio venturi boni quod ſit ex vſu iā p̄ſens eſſe atq; adeſſe. ſed quę iudicia quaſq; opiniones pturbationum eſſe dixi non in eis pturbationes ſolum poſitas eſſe dicunt/ verum illa etiā quę efficiunt̄ perturbationibus. Vt egritudo quaſi morſum aliquem doloris efficiat. Metus receſſum quēdā animi & fugam. Leticia profuſam hilaritatem. Libido effrena-

VIA BHSC. TyR 246

Appetentia

ditum. Appetentiam: cupiditatem & appetitum. Plinius lactucas ait facere cibi appetentiam idem vno stomachus inquit recreatur: appetentia ciborum inuitatur. Imbecillā assensionem: Plato in rheetheto. tradit hominē falsa opinari. Aliquādo vera: & opinionē plerūq; falsam esse impossibileq; esse ait opinionem quālibet scientiam esse: opinionis autem mater ignorantia est: hinc philosophari est opinari: & philosophi dicti opinoū & opinatores. Subiiciuntur: vt generi species. Inuidentia: dicere inuidentiam maluit q̄ inuidiam: tanq̄ inuidię nomen ambiguum sit cadatq; ī vtrūq; & in eum qui inuidet: & in eum cui inuidetur: vnde potētia & opes inuidiosę dicūtur. Emulatio obtrectatio: mox hęc omnia sigillatim p diffinitionem explicat & patefacit. Propter alterius res secūdas: secūdū hāc diffinitionē est illud oratianum. inuidus alterius macrescit rebus opimis inuidia siue inuidētia cadit in hominem. non cadit in bruta animantia. inuidia differt ab odio. quod inuidemus fortunato odimus vitiosum: quod inuidiam profiteri erubescimus. odisse palam decorum est. quod inuidia hominum tantum est. odium reliquarum quoq; animātium vt Plutarchus subtiliter disserit in libro de inuidia & odio inuidia vt ait papinius. egra est lętis. id est secundis rebus alterius: inuidia cum inuidētes infelices efficiat: intabescatq; videndo successus hominum: merito dixit poeta. inuidia felix furias amnēq; seuerū cocyti metuit. Vt si hectori agamēnon: non recte diceremus agamennonē hectori inuidere fortitudinem. Cum doleret ob illius virtutem: q̄ sępe profligatus est. Et ad lam appetētiam. Opinionem autē quā in omnes diffinitiōes superiores inclusimus: volunt esse imbecillam assensionem. sed ī singulis pturbationibus partes eiudē generis plures subiiciunt. Vt ęgritudini inuidentia/vtendū est enim dicēdi causa verbo minus vsitato/ quoniam inuidia nō in eo qui inuidet solū dicitur sed etiā in eo cui inuidet. æmulatio. obtrectatio misericordia. angor. luctus. mœror. ærumna. dolor. lamētatio. solitudo. molestia. afflictatio. desperatio. & si qua sunt de genere eodē. sub metum autē subiecta sunt pigritia pudor. terror. timor. pauor. exanimatio. conturbatio. formido. Voluptati maliuolentia letās malo alieno delectatio: iactatio & similia. Libidini ira excādescentia odiū inimicitia discordia indigentia desiderium. & cętera eiusmodi. Hęc aūt diffiniūt hoc modo. inuidentiā esse dicunt ęgritudinē susceptam/ propter alterius res secundas: quę nihil noceāt inuidēti. Nā si quis doleat eius rebus secūdis a quo ipse ledatur nō recte dicitur inuide

Opinionis mater.

Ignoratio.

Opinioni Inuidia.

Inuidia differt ab odio

Inuidia infelix.

UVA. BHSC. IyR_246

chrymis capillorumq; eulsionem: ex mẹrore cõpulsus quod testimonio homerico claret: nã male velle inimico a quo lederis: inuidere nõ est e cõtrario bibliopolẹ eleganter & vere dici possunt inuidere Benedictio nostro Hectoris filio: qui libros vẽdendo imprimẽdo: cõmutando rẽ fecit: qui voluminũ meorum ĩpressor est diligentissime: mei nominis studiosissimus: & eruditionis admirator quẽ minutuli quidã librarioli vt vulgo dicitur siue bibliopolæ inuidentia irritati ferre nõ possũt: qđ ex nihilo emerserit: quod inter nostrates rei librariẹ negociatores primarius sit. qđ inter cẹteros sit famigeratus quod scholastici omnes empturientes eius officinam petant, perinde ac omnigenum librorum refertissimã sed ferant ẹquo animo reliqui bibliopolæ si ex tantulo tãtus: si ex seruo dominus. si ex egeno opulentus. & ampliter nũmatus factus est benedictus noster cum sudando algendo laborando vigilando per varios casus per tot discrimina rerum peruenerit ad fortunas maiusculas ad quas nẽo somniculosus ociosusq; ꝑueniet: nã vt inquit ille: nil sine magno vita labore dedit mortalibus. quo circa cõmoneo bibliopolas: vt benedicti vestigia imitãtur. si illius opulãtiam assequi cõcupiscunt: qui ãt inuideris duplici incõmodo afficitur. nã tabescit aliena fẹlicitate. & suamet infortunitate torquetur. Emulatio: emulus dicitur inuidus: & imitator. alterũ vituperationis. alterũ laudis. sic emulatio est imitatio virtutis: & nomẽ inuidiẹ. nã vt grãmatici annotãt. Emulatio habet quidẽ imitãdi studiũ sed cum malitiæ operatione. zeno dicebat emulationẽ dolorẽ esse siue egritudinẽ ex eo qđ alius potiatur eo: ꝙ quisq; cupiuerit: quẽ nũc sequitur. M. Tul. zelotypiam: idem zeno ait zelotypiam esse egritudinẽ ex eo veniẽtẽ: qđ adsit alteri qđ ipe quoq; habeat Cice. obtrectationẽ interp̃tatur. grẹcũ verbũ est ξυλοτυπεο ꝙ significat inuideo ξυλοτυπια emulatio. ξυλοτυπος emulus. Iuue. zelotypæ retegãtur scrinia mechẹ: qui in secũda pisciũ parte habuerit horoscopũ: erit zelotypus: vt docet Firmicus maternus in. viii. Misericordia ꝑtinet quẹrere hoc loco quid sit misericordia. pleriq;. n. sicut ꝑipatetici vt virtutẽ eã laudant. Et bonũ hominẽ vocãt misericordẽ: sed stoicorũ secta durior. vitiũ aĩ eẽ dicit: negatq; sapiẽtẽ misereri: & idè sentit Sene. stoici dogmatis assertor & assectator. q ait misericordiã esse egritudinẽ mali. ob alienorũ malorũ speciem: & quẽadmodum inquirit reliogio

re: vt si Hectori Agamẽnon. Qui autẽ cui alterius cõmoda nihil noceãt. tamẽ eum doleat his fruit/ is inuidet ꝓfecto. Aemulatio aũt dupliciter illa quidẽ dicitur vt & ĩ laude & in vitio nomẽ hoc sit. Nã & imitatio virtutis emulatio dicitur: sed se ea nihil hoc loco vtimur est enim laudis: & emulatio est egritudo. si eo qđ quis cõcupierit alius potiat̃ ipse careat Obtrectatio aũt est ea: quã intelligi zelotypiã volo: ægritudo ex eo qđ alter quoq; potiatur: eo: quod ille ipse cõcupiuerit. mĩa est ẹgritudo ex miseria alterius iniuria laborãtis. Nemo em̃

Bibliopola Benedictus & ĩpressor. Cõtra inuidos bibliopolas.

Laus benedicti bibliopolæ.

Emulus Emulatio.

zelotypia Obtrectatio.

Horoscopus.

zelotypi Misericordia.

UVA. BHSC. IyR_246

deos colit. superstitio violat. ita clementiam manſuetudinēq; omnes boni p̄stabunt. Miſericordiā āt vitabunt. eſt. n. vitiū puſilli animi. Ergo ſi ſtoicis credimus nō miſerebitur ſapiēs. ſed ſuccurret. at q̄to honeſtius eſt & humanius miſericordiā inter virtutes laudare ſicut. M. Tul. in cæſaris laudē locutus in quit Nulla de virtutibus tuis nec admirabilior nec gratior miſericordia eſt. Nimirum decet homines eſſe miſericordes a quibus nihil humani alienū eſſe debet. De miſericordia āte dictū eſt. Angor: hoc ex diffinitione zenonis ſtoici: angor ab angendo dictus: alio nomine anxitudo vt illud actianum: p̄ſuaſit mę ror anxitudo. error. dolor. ab angendo angina: q̄ fauces anguntur: ac ſtrāgulātur q̄ morbus ē acutiſſimus: greci ſynāchē vulgo recētiores medici ſquimātiam appellant: cuius Hippocrates. Galenus Auicēna: cęteri meminerunt. & nos aliubi fecimus annotamenta: anginā vinariā habere dicuntur: qui vino ſuffocantur. Luctus: p̄ter hanc ſignificationē: luctus dicitur inſigne indiciūq; męrentis: ſicut eſt veſtitus niger & pullus: lugereis ꝓprie dicitur: q ex obitu carę p̄ſone neceſſarię q; induit nigra veſtimēta: ſcribit Liuius matronas luxiſſe brutū annuo tpe vt patētē. Cōtra elugere ſignificat luctū deponere apud eundē Liuiū ait lutius valerius tribunus plebis: qd aliud in luctu: q̄ purpurā aut aurū deponūt feminę quid aliud cū eluxerūt ſummūt mēdoſi codices nō eluxerunt habētes ſed eluſerūt. corrupto ſenſu & verbo. M. Tul. ait patriā eluxi ia & grauius & diutius q̄ vlla mater vnicū filiū: ſignificās ſe lugēdo defleuiſſe patriæ corruētis interitū anthracinus color niger eſt. acōmodatus lugētibus. Vnde anthracinę veſtes lugentiū dictę anthraces. n. greece. latine carbones appellātur. Virg. luctū ante veſtibulū inferorū & in primis orci faucibus collocauit: de quo cecinit Silius. Luctus edax macieſq; malis comes addita morbis antiqui declinabāt luctus luctī in ſecūdo ordine vt actius Ceſſo hinc ire & radere luctī veſtē in lecto cōiugis. Męror: ſilius ponit męrorē inter mala inferorū lachrymis ſaginatū: ſic. n. ait. et męror paſtus fletu: et ſine ſanguine pallor verbūvetus eſt. Męrare pro męrentē facere: et męſtitudo pro męſtitia et męſtiter p męſte et męſtare p meſtificare. Erūna. M. Tul. in ſecūdo de finibus: maiores inqt noſtri labores nō fugiēdos. Erūnas noīauerunt: Feſtus Pōpeius. Erūnas ait eſſe labores oneroſos. Vnde herculis erūnę dictę. vnde erūnoſa vita et erūnabilis p laborioſa. ꝓpterea erūnulas furcas vocāt: qbus religatas ſarcinulas viatores ferūt. quarū vſū: qa Caius mari⁹ retulit mali mariani poſtea noīati. Pigritiā vetus verbū eſt pigrare: qđ ſignificat detinere ac retardare: vt actius melius pigraſſe q̄ ꝓperaſſe nefas. Pudorē robur: āte dictū ē ex ariſtote.

Angor

Anxitudo.
Angines
Synāchæ.

Angina vinaria

Luctus.

Elugere.

Anthracinus color.
Anthraces.
Luctus
Luctī
Męrare
Męſtitudo.
Męſtiter
Męſtare.
Erumnæ
Erūnabilis vita.
Muli mariani.
Pigrare.

parricidæ aut ꝓditoris ſupplicio miſericordia commouetur. Angor eſt egritudo prę mēs. Luctus egritudo ex eius qui carus fuerit iteritu acerbo. Mœror egritudo flebilis. Aerumna egritudo laborioſa. Dolor egritudo cruciās. Lamētatio egritudo cum eiulatu. ſolicitudo ægritudo cū cogitatione. Moleſtia egritudo ꝑmanens. Afflictatio egritudo cū vexatione corpis. Deſperatio egritudo

UVA. BHSC. IyR_246

ſententia quos pudet erubeſcere: qui metuunt paleſcere quoniam pudefactis ſanguis de corde in omnis corporis partes diffunditur. metu vero perculſis cõtrahitur ac cor. ita vt ceteris partibus defiat. Eſt autem pudor timor iuſtę reprenſionis. Et tremor: idẽ Ariſtoteles in problematis quęrit cur tremunt qui metuunt: an propter inquit refrigerationẽ. deficit enim calor atq; contrahitur: hinc illud Virgilianum. Geliduſq; ꝓ ima cucurrit oſſa tremor. Metuẽtibus alius fũditur. algor & ſitis ꝓuocatur: teſticuli contrahuntur dentes crepitant & arietantur. Seneca in libro tertio de ira. ſonũ dentium inter ſe arietatorum ſignũ eſſe dicit furẽtis & irati. Crepitus: ſonus: & concuſſio. Crepare enĩ ſonare eſt vn de crepitus ventris: quos ſtoici liberos eſſe aiunt: & apud Suetonium in quinto cõmentario latius explicatũ eſt: crepitus plagarum dixit. M. Tullius ĩ verrinis: & Plautus ait in menechinis: dic mihi nunquam tibi inteſtina crepant. cui ille reſpõdet: vbi ſatur ſũ nulla crepitant: quãdo Eſurio crepãt. quod ſignificat murmurant & ſonant: id quod in teſtinis inanibus ſolet accidere. grãmatici plura ſuper hoc verbo. Pauorẽ: Valerius flaccus ĩ tertio argonauticon. terrorẽ & pauorẽ: ait eſſe equos martis: cũ ait terrorq; pauor ꝙ martis equi. gręce dicuntur Δειμος & Καιφοβος. de quibus intelligi voluit poeta: ſic ſcribens in georgicis martis equi biiuges: eſt quidam pauor leticiæ: de quo Virgilius. Exultantiaq; haurit corda pauor puſans: a filio dicitur lætus pauor. Ex animo expulerat. M. Tul. in tertio de oratore mentionẽ facit: huiuſce Enniane ſententię: ſed pro expulerat legit expectorat: quod verius elegantiuſq; eſt: & ita hoc in loco legendum. Ait enim verba nouari. quę ab eo qui dicit ipſa gignũtur: aut fiunt: vel cõiungẽdis verbis: vt tum pauor ſapientiam omnem mihi exanimato expectorat: mox ſubiungit docẽs iſtud verbum expectorat nouum eſſe: & ex coniunctione factum: ſicut illud: baccarum vbertate incurueſcere: qua ſentẽtia cõmouemur: id quod in prima tuſculana dictum eſt: rami baccarũ vbertate incurueſcere: vſurpari a Cicerone tanq; alienũ: & ex vetuſto poeta tranſcriptũ. Exanimationẽ: inter exanimatum: & exanimũ hoc intereſt. docente Donato exanimatus eſt conterritus & con-

Pudor.

Dẽtes iterſe arietati.

Crepare. Crepitus.

Terror Equi Martis Pauor Lętus pauor. Expectorat

Incurueſcere.

Exanimat⁹.

ſine vlla rerum expectatione meliorum quæ autem ſubiecta ſunt ſub metu eã diffiniunt. Pigritiam metum cõſequentis laboris Terrorẽ metũ cõcutientẽ ex quo fit vt pudorem: rubor: ſic terrorem pallor & tremor & dentium crepitus cõſequatur. Timorem metum mali appropinquentis. Pauorem metum mentem de loco mouentem: ex quo illud Enni Tum pauor mihi ſapientiam omnem extra animo expectorat. Exanimationem metum ſubſequentem: & quaſi comitem pauoris. Conturbationẽ metum executientem cogitata. Formidinẽ metum permanentem. Voluptatis autẽ partes hoc modo deſcribunt. Vt mali,

UVA. BHSC. IyR_246

Exanimus. turbatus exanimus est occisus apud eruditos vsurpatiue poni inuenies exanimatum pro exanimo. exanimem pro exanimato. Tactionū: tactus: quinq; sensuum voluptates intelligit Plautus. quid tibi hanc tactio est. Iactatio: augustinus in. xiii. ait iactātium esse libidinem dominandi: iactare est ambitiosius gloriari: firmicus maternus refert ī primo matheseos hispanos esse iactantię animositate pręposteros. Vt ira sit: supra dictum est iram esse pęnę cupiditatē: siue vlciscendi libidinē: aristoteles ait irā esse cupiditatē doloris reponendi. Excandescētia: Apuleius: ī libris de dogmate Platonis: excandescentiam appellat eam animę partem: quę irritabilis est habēs domicilium in corde: quam alio nomine: irascentiam nominat: q̄ iracundia a Cicerone dicta est in prima tusculana: de loquitur Plato ī timeo θυμωσισ. gręce animum: irā furorem significat: vt docet Plato in cratylo. a feruore & impetu animæ ducto vocabulo Macrobius prima inquit animę pars est ratio quam logisticon appellant: secūda animositas quam thymicon vocant: tertia cupiditas quę epithymicon nūcupatur. Inimicitia Caius. Cæsar in libris quos ad. M. Ciceronē de analogia cōscripsit: pluratiuo sēper numero dicēdas putat inimicitias: sicut arma & męnia & comitia: sed plęriq; veterū & cū primis quintus Ennius. εηικωσ. i. singulariter: dixit inimicitiam sic scribens: eo ingenio natus sum amicitiam atq; inimicitiam in fronte Prōptam gero: verbum vetus est inimicare quid significat inimicos facere: quo vsi sūt. Oratius & Papinius. Indigentia indignus pauperi proximus est: cum semper indigeat rerum expetitarum. Caregoremata dialectici appellant: Aristoteles & cęteri græci categoricas: & categoremata appellant: quę latini prędicamenta & ꝓpositionū quędā a dialecticis categoricę nominātur: quas p̄dicatorias latine dicere possumus. Arist. decē elementa cōstituit circaq; versari videatur omnis quęstio: ousiam. i. essentiam: qualitatem: quantitatē: ad aliquid agere:

Tactio.
Iactatio.
Hispanorū iactantia.
Ira.
Excādescentia.
Tymos.
Logisticon
Thymicon
Epithymicon.
Inimicitia.
Inimicare.
Categoremata.
Decem elementa.

uolentia sit voluptas ex malo alterius sine emolumēto suo. Delectatio voluptas suauitate auditus animū deliniens Et qualis est hæc aurium tales sūt oculorum & tactionum/ & odorationum: & saporum: quæ sunt omnes vnius generis ad perfundendum animū/ tanq̄ illiquefacte voluptates. Iactatio est voluptas gestiēs & se efferens insolentius Que autem libidini subiecta sunt: ea sic definiunt Vt ira sit libido puniēdi eius qui videatur læsisse iniuria escandescētia autem sit ira nascens & modo desistens. quæ thymosi grece dicitur Odiū ira inueterata. Inimicitia ira vlciscendi tēpus obseruas. Discordia ira acerbior intimo odio & corde cōcepta. Indigentia libido inex plebilis. Desiderium libido eius qui nōdum adsit vidēdi. Distingūt illud etiam: vt si libido earum rerū:

UVA. BHSC. IyR_246

pati: vbi: quando: sitū habere: ex hoc nouissimo elemento dictum est habere diuitias capere honores ideſt magistratus sicut vestigium esse: armatum esse: anulatum esse. Syncategoremata dicunt dialectici signa vt omnis nullus qui dā aliquis. κατηγορεω greece significat accuso & predico. κατηγορια accusatio & predicamentum. κατηγορος accusato. De quodam: quidam significat aliquid certi: aliquis nihil certū determinat: hic illud plauti: edes aliquid: nolo hercle aliquid certum quam aliqd maliuolo. In temperantiam: Aristoteles in tertio ethicorū circa corporis voluptatem existere ait temperantiā: & intēperantiam: quivisu delectātur veluti formositate: & qui auditu vt cantu: eos neq; temperantes recte dixeris neq; intēperantes: nidore vero epularum gestire intemperantis est. Greci homines appellant intemperatos incōtinentesq; eos: qui seſe dediderunt duabus belluinis voluptatibus: gustatus scilicet & tactus quę solæ cōmunes sunt hominibus cum bestiis: & iccirco in pecudum ferorūq; animaliū numero habetur: quisquis est his ferinis voluptatibus perCategoris

Quidam aliquis.

que dicuntur de quodam aut quibusdam quæ categoremata dialectici appellant vt habere diuitias: capere honores. Diligentiam libido rerum ipsarum est vt honorum/vt pecuniæ. Omnium autem perturbatio non fontem esse dicunt intemperātiam: quę est a tota mēte/etiam a recta ratione defectio/ sic auersa a prescriptione rationis: vt nullo modo appetitiões animi/ nec regi nec contineri queant. Quēadmodum igitur temperātia sed appetitiones & efficit vt hæc rectę rationi pareant: con-

Intēperātia Intēperantes.

uinctus: quēadmodū tēperantia oībus in rebus expetenda est: ita intēperantia fugiēda: bestias neq; tēperatas neq; intēperatas dicūt nisi p similitudinē: intēperantem intēperātię suę nō penitet: incontinentē penitet incōtinentiæ: Intēperantia hydropisi & phthisi similis est. Incōtinentia vero epilepsię: illa enī cōtinua: hęc vero tēporaria improbitas: est pceptū pythagorę est fugandā esse a rebus omnibus in intēperantiā. Aut pituita redundat. quod greece flegma dicitur: latini pituitā vocant: cuius domicilii est vt inquit Augu. in. xi. in capite: scribit Plato in timeo: pituitā originē esse langorū omniū: qui ex distillatione fiūt: ex eaq; gigni malas valitudines plurimas: quoniam plurima loca illabitur: q̄ cunq; aūt partis corporis tumescere dicūtur a bilis incēdio & cōbustiōe vexātur q̄ cū expirat extrinsecus varios exitu suo tumores pducit intrīsecus vero cohibita: vrētes edacesq; morbos pcreat: tūc aūt pessima qñ puro sanguini mixta ligaminū fila suo ex ordine dimouet: & interdū penetrat in medulas: aduſtisq; radicibus: inde aīæ vincula quasi nauis funes resoluit & amputat p locorū aūt varietate: bellis appellatur citrina nigra q̄ græcæ melancholia: prasina hoc est viridis. Rubēs. vitellina aduſta super qua re Galenus Auicēna Albertus magnus & schola medicorū non parum multa conscripserunt. Idem Plato pituitam acidem nuncupari refert falso sapori com

Phlegma Pituita.

Bilis Citrina. Parsinabilis Acida. Pituita.

UVA. BHSC. IyR_246

Alba pituita.

Causā morborum.

mixtam. Albā vero pituitā appellat eliquationē carnis tenerioris vna cū spiritu factā: q̄ ex humiditate vēto circūfusa tumescit. idem Plato platonicusq; Apuleius auctores sunt causam primā morborū esse: si ipse elemētorū qualitates: ex q̄bus compactū est corpus videlicet humida & sicca: calida & fridida non congruant. Præterea si sanguis corruptus sit: si flegma redūdat: si cholera īmodica exuberat morbi gignuntur. Dixit Oratius in primo epistolarū precipue sanus: nisi cum pituita molestia est. Vbi exponit porphirio nisi catarros impedit: tāq̄ pituita idē sit qđ catarrus: q̄ dictio græca est καταρρεο gręce defluo. καταρροσ fluor & distillatio nominatur: a pituita pituitosus deriuatur quē græco vocabulo vsitatissimo flegmaticū vocāt. M. Tul. in libro de fato: in aliis esse pituitosos & quasi redundātes. In aliis exsiccatos atq; aridos. Aelius pituitā dici affirmat: quia petat vitam. Cuius ethymologiā ridet. Quintilianus in primo. Ipsarū repugnātia: repugnāt metus & cupiditas læticia & ægritudo. Morbi cōficiūtur: morbi sūt inueterata vitia & dura: vt auaritia: vt ambitio nimia. Morbus est vt inq̄t Seneca vitiū ī prauo ꝑtinax. tā quā valde expetēda sint: quæ leuiter expetenda sunt. Affectus sunt motus animi īprobabiles subiti & cōcitati: q frequētes & neglecti fecere morbū q plurimū ꝓfecere extra morbos sunt: est quoddā genus hominū extra multa & magna vitia: sed nō extra oīa: effugit auaritiā: sed irā adhuc sentit: nō sollicitatur libidine: sed ambitionē adhuc sentit: nō concupiscit: sed adhuc timet: mortē cōtēnit: dolorē reformidat. ille satis cōseq̄tur q inter pessimos nō est.

Catarrus fluor.

Pituitosus.

seruatq; considerata iudicia mentis: sic huic inimica intemperātia omnem animi statum inflammat/conturbat/incitat. Itaq; & ægritudines/ & metus/ & reliquæ perturbationes omnes gignuntur ex ea. Quemadmodum cum sanguis corruptus est: aut pituita redundat: aut bilis in corpore morbi: ægrotationesq; nascuntur: sic prauarum opinionum conturbatio: & ipsarum inter se repugnantia sanitate animum spoliat: morbisq; perturbat. Ex perturbationibus autem primum morbi confi-

Nosema.

Nosos

Nosematicus.

nosocomiō

Verba ex decretis canonicis.

Xenodochium

ηοσηματα græce ηοσεω dicitur egroto. ηοσοσ morbus: ηοσημα egritudo: & morbus ηοσιμοσ egrotus. ηοσηματικοσ valitudinarius. Hieronymus. Nosocomiō interp̄tatur lāguētiū villā: qđ domiciliū est languētiū: ibiq; egrotātes alūtur: vulgo hospitale noīatur. Verba Hieronymi ex epitaphio fabiolę hęc sunt: primo oīm nosocomion. i. lāguētiū villā instituit: ī quo egrotātes colligeret de plateis: & cōsumpta lāgoribus atq; inedia miserorū mēbra refoueret. In decretis canonicis: vt hæc quoq; trāseūtur attīguam. xxiii. q. viii. Verba legūtur corruptæ scripta: corruptius explicata: corruptissime enūciata: q̄ ita legēda sunt & corrigēda. Xenodochia. brethotrophia hieroconia: est enī Xenodochiū locus publicus quo peregrini & hospites hospitaliter recipiūtur

UVA. BHSC. IyR_246

ξενος græce hospes. Δοχειον receptaculū. Xenia munera sunt hospitalia: de quibus victruuius in.vi.& epigrāmatarius poeta: & iurisconsulti: titulo de officio pconsulis: q̄q̄ exenia illic pperā legatur. Hieronymus. Xenodochiū ī portu romani situ totus pariter mūdus audiuit brephotrophia sunt q̄ vulgi dicimus hospitalia paruulorū: quibus infantes expositicii alūtur: quale est apud nostrates illud addiui proculi: Xenia.

Brephotrophia.

ciantur: quæ vocant illi προσημαται. ea quæ sunt eis morbis contraria: quæ habent ad res certas vitiosam offensionē: atq; fastidium. Deinde ægrotationes: quæ appellantur a stoicis αρροστηματα hisq; item oppositæ contrarie offensiones. Hoc loco nimium opere consumitur a stoicis maxime a Chrysippo: dum morbis corporum comparatur morbo rum animi similitudo. Qua oratione minime necessaria prætermissa ea quæ rem continent pertractemus: intelliga, tur igitur perturbationem iactantibus se opinionibus inconstanter & turbide in motu esse semper. Cum autem hic feruor concitatioq; animi inueteraue, rit: & tanquam in venis medulliſq; inse derit: tum existit & morbus & ægrota, βρεφος græco vocabulo: infans noīatur: & τροφη educatio: hierocomion locus est quo leprosi aluntur: quale est apud nos sub titulo diui Lazari: & Bartholomei: hiera n. græce lepra latine & κωμη villa. Morbis cōtraria vt mulierositati odiū mulierū Egrotationes: cum egrotatio proprie sit in corpore: sicut egritudo: animo tamē & egrotationes animi dicūtur: quæ ex quodā metu nascūtur earum rerū: quas fugiunt & oderūt. αρροστηματα. αρροστεω. græce significat egroto αρροστενα egrotatio. Idem. τοαρροστημα & αρροστος egrotus noīatur. Cōtrariæ offensiones: vt inhospitalitas: quę opinio est vehemēs: valde fugiēdū esse hospitē: de offeasionibus mox plura & aptius Morborū animi similitudo: sicut virtutes ī corpore esse dicūtur cōsimiles aī virtutibus. Itē similitudo ē iter morbos corporū & aīorū: vt vitiū dicitur corporis sic animi: vt egrotatio ī corpore sic ī aní-

Hierocomion.

Vitia corporis ad animum.

mo: sic ecōtrario ī corpore est velocitas pulchritudo: vires: sic eadē animo dicūtur: quinetiā ī decretis canonicis. Di. xlviii. vicia corporū ad animū transferūtur: sicut cecus: claudus: mācus: lippus: gibbosus: impetiginosus: q̄ vitia q̄ habuerit: panes deo & sacrificiū offerre phibetur: q̄ Grægorius ī pastorali tropologice transfert ad animū: vt cecus intelligatur: q̄ supne lucē contēplationis ignorat. Claudus q̄ p infirmitatē mentis: vitæ viam pfecte tenere non valet: & ad statum virtutis non erigitur. Gibbosus vero quē terrenæ sollicitudinis pondus deprimit ne vnquam ad supna respiciat: lippus q̄ carnali

Cecus Claudus. Gibbosus. Lippus. Impetiginosus.

UVA. BHSC. IyR_246

bus operibus obſcuratur: impetigino ſus: quiſquis auaritia vaſtatur in mente: quę impetigo: ſi in paruis non compeſcitur nimirū ſine mēſura dilatatur:

Contra īdoctos ſacerdotes.

illud annotādum: qđ cecū animal ille offerre dicitur deo q ordinat indoctū: quo vitio nullum fędius eſt maxime in religioſis: & religioſam doctrinam adminiſtrantibus: quæ vt inquit leo: ſi in laicis videtur intolerabilis: quanto magis in his qui præſunt: nec excuſatiōe eſt digna: nec venia. Nunc ſacerdotes noſtri temporis: pro pſalterio dauitico canunt erotica hoc eſt amatoria pro lectione euāgelii luſorias cartulas diligētiſſime reuoluunt: pro apoſtolica doctrina callēt artē teſſeriam: quos ſi latine loqui audias: non latialiter loqui: ſed pedere diiudicabis: qui vix tria verba iungere miſeri poterunt: in quorum labris ſcatent barbariſmi: & ſoleciſmi Doleo mecum ipſe ſubinde: cum audio nonnullos latina verba tam male pronuncian tes: vt credas eos barbarica & cum ſtridore anhelātia verba proferre. Continuo ſtatī. Permanat: deſcēdit: penetrat

Mulieroſitas.

Mulieroſitas: cupiditas muliebris voluptatis: mulieroſos & mulierarios vocant cupidos appetētes mulierum. Iulius capitolinus de claudio albino ſcribens ait mulierarius fuit inter primos amatores. Auerſæ vēneris ſemper ignarus & talium perſecutor. Auerſa autem venus ſignificatur coitus præpoſterus & puerilis: qui infandus eſt & execrabilis. φιλογυνεια. i. amor mulierum. μισογυνεια odium mulierum: quale fuit in euripide tragediarum ſcriptore: qui mulieres fere omnes. In maiorem modum exoſus fuiſſe dicitur ſiue quod natura abhorruit a mulierum cetu: ſiue quod ſimul duas vxores habuerat: quarum matrimonii ptedebat: cuius odii i mulieres. A. Gellius & ariſtophanes meminerunt. De timone: timon athenienſis quem antiqui ſcriptores ob nature aſpernitatē inhumanum ac inhoſpitalē appellant. qui dictus eſt miſanthropos. i. oſor hominum fugit hominum cōgreſſus colloquiaq; omnium: præter vnius alcibiadis: interrogatus ab Apemantho quid ita ſolum alcibiadē diligeret: amplecteretur q: reſpondit: ideo ſe adoleſcentem amare: quod intelligeret illum malorum cauſam athenienſibus futurum ferunt illum aliquando athenis. In contentionē veniſſe factoq; ſilentio & expectatione magna dixiſſe. Eſt mihi o viri athenienſes: poſt domum puſillus hortus: & in eo ficus ex qua per multi iam ciues ſeſe ſuſpenderunt. In eodem ego nūc loco edificium facturus ſum: quamobrem conſtitui

Euripides oſor mulierum.

De timone pulchra.

Miſātrhropos.

tio quod offenſiones bæ: quæ ſunt eis morbis egrotationibuſq; contrarię. hęc quæ dico cogitatione quidem inter ſe differūt: revero copulata ſunt: eaq; oriūtur ex libidine & lęticia. Nam cum eſt concupita pecunia: nec adhibita continuo ratio: quaſi quædam ſocratica medicina/ quæ ſanaret eam cupiditatem permanat in venas: & inheret in viſceribus illud malum: exiſtitq; morbus & egrotatio/ quæ auelli inueterata nō poſſunt. eiq; morbo nomen eſt auaritia. ſi militerq; cæteri morbi vt glorie cupidi

UVA. BHSC. IyR_246

publice referre: vt si sint ex vobis: qui velint se suspendere: id agant anteq̃ ar bor succidatur: in sepulchro eius inscriptum fuit hoc epitaphium: quod ipse sibi fecit: hic sum post vitam miseramq; inopemq; sepultus: nomen nõ quæ res: dii lector te male perdant. M. Antonius domum alexandriæ sibi constru xit in recessu semotam quam timonium appellauit a solitudine timonis: tãq; ea domo acturus solitudinẽ timoniã. Victuruscp instar ti monis: sequestratus a c ommertio vsucp mortalium: fuit alter timõ philosophus, amarulentus & mordax sillogra phus: id est scriptor sillorum dicuntur autem σιλλοι dicacitates & sales: huius autem testimonium ex sillis identidem citant eruditi. De hoc ait Au. Gellius: timon amaru lentus librum maledicentissi mum cõscripsit qui sillos inscribitur μισανθρωποσ. id est osor hominum. De re nõ expetenda: exẽpli causa suadet auaritia pecuniam esseval de expetendam. Cum tamen non sit expetẽda & apud phi losophos stoicos in bonis non ducatur. Item mulierositas opinatur mulieres valde expetendas. Cum re vera expetendæ non sint: ambitioni insitum est honores valde expetẽdos. quæ tamen res a multis non expetenda censetur. De re non fugienda: offensio contraria ægrotationibus est: quæ opinatur ea valde esse fugiẽda: quæ fugienda non sunt: vt inhospitalitas: opinio est inherens valde fugiendum esse hospitem: qui re vera fugiendus nõ est. vt misogynia cuius opinio insita est fugiendas esse maiorem immodum fœminas: cum tamẽ res sit non penitus fugienda.

Epitaphiũ timonis.

Sillographus.

Misogyniã

Multaq; alia hoc genus.

as, vt mulierositas, vt ita appellem eã quæ græce φιλογυνεια dicitur, cæteriq; similiter morbi egrotationesq; morborum nascuntur. Quæ autem his sunt contraria, ea nasci putantur a metu vt odium mulierum. quale in μισογυνεια est, vt in hominum vniuersum genus. quod accepimus de Timone q μισανθρωποσ appellat, vt inhospitabilitas est. Quæ omnes ægrotationes animi ex quodam metu nascuntur: earum rerũ: quas fugiunt & oderunt. Diffiniunt autem animi ęgrotationem opinionem vehementem de re non expetenda tãquam valde expetenda sit, inherentem & penitus insitam. Quod autem nascitur ex offensione ita definiunt opinionem vehementem de re non fugiẽda inherentem & penitus insitam, tanquam fugienda. Hæc autem opinatio est iudicare se scire quod nescias. Egrotationi autem talia quędam subiecta sunt, Auaritia, ambitio, mulierositas,

UVA. BHSC. IyR_246

Peruicatia: est peruicatia opinatio vehemens: quasi valde perseuerandum sit in eo quod pertendit: distās a pertinatia: quod peruicatia est interdum bonarum rerum perseuerātia. Pertinacia semper malarum: ꝙꝙ apud Liuium & Senecam pertinax virtus: & pertinax bonitas dicuntur: quod laudis est: actius in myrmidonibus. Ego peruicatiam me vti volo: nam peruicacē dici me esse & vincere perfacile patior: ꝑtinacem nihil moror: hęc fortes sequitur: illā indocti possident. Liguricio: gulæ voratrina: & opinatio vehemens devoluptate cibaria. & suauiū escarum esitatione quasi valde expetenda sit inherens & penitus insita: ligurire est suauibus escis bona consumere: ατοτον λιγυρον derivatum græci λιγυηον suaue appellāt: auctor Donatus enarrās illud ex eunucho terentiana: itidem patria qui obligurierat bona: alii a lingo deduci malunt ligurire: dixit nonius deguſtare ē abligurire multa auide consumere. Ora. Semesos pisces tepidumq; ligurierit ius: liguritores dicūtur gulosi voratoresq; eduliorū dulciorum. Macrobius ait: a lucilio luppum piscem appellari catilonem quasi liguritorem: ꝑ trāslationem in re obscena decenter dictū est ab ausonio cūnilingus liguritor: cum inquit eunus syriscus inguinū liguritor. Temulentia: ebrietas: & est opinatio vehemens de vinolentia: quasi valde sit expetenda: temetum prisci vinum: dixere: vnde & temulētia appellata: auctores Plinius: & Gellius. Mulieres Romę vitā abstemiam egisse: & temeto abstinuisse dicūtur: ideoq; ait Cato propinquos fęminis osculum dare solitos: vt sentirent an temetum olerēt. Cupedia: nonius marcellus allegat hūc locum: exponens cupediam pro cuditate: sed parum scite exposuit: nam cupedia non omnis cupiditas significatur: sed ad ganeam tātum refertur: & est lauticia ciborum: siue cupiditas lautiorum eduliorum quasi valde expetenda sit: cupedias antiqui lautiores cibos nominabant: & forum cupedinis marcellum quod simachus forum cupedinarium appellat: fortassis ac cupiditate: vel quod ibi fuerit domus cupedinis romani equitis: vnde cupedinarii dicti: qui esculenta & poculenta vendunt: super qua re: vberius explicatiusq; pscripsimus apud Suetonium & in primo Apulei commētario. Inhospitalitas: homo appellandus homo non est: qui hospitalitatem improbat: eamq; asserit expetendam esse cum nihil forme sit humanius nihil homine dignius q̄ hospitalitas: quę species est liberalitatis recte a Theophrasto est laudata hospi-

Pertinax

Liguricio
Ligurire
Liguriores

Inguinum
Liguritor
Temulētia
Temetum.

Cupedia.
Cupediæ.
Forū cupedinis.

Cupediarii

peruicatia/liguritio/violentia/cupedia/ & si qua sūt similia. Est autem auaritia opinio vehemēs de pecunia/quasi valde expetenda sit inhęrēs & penitus insita. similisq; est eiusdem generis diffinitio reliquarum. Offensionum autem diffinitiones sunt eiusmodi. Vt inhospitalitas sit opinio vehemēs valde fugiēdum esse hospitem. eaq; inherēs & penitus insita similiter diffinitur & mulierum odium vt Hippoliti & vt Timonis generis humani: atq; vt ad valitudinis similitudinem veniam eaq; collatione

UVA. BHSC. IyR_246

talitas: est enim vt Mar. Tullio videtur valde decorū: patere domos hoīm illustriū illustribus hospitibus: cimonis hospitalitatē in suos curiales celebrant: qui ita instituit: & villicis imperauit: vt omnia illis p̄betentur: græci Ioue appellant xenion. i. hospitalē: quia hospitē non negligere & hominem alienū inuitare, amicitiæ initiū est vt scribit Dion: Iuppiter Xenios. i. hospitalis significatur illo versu maroniano. Iuppiter hospitibus: nam te dare iura loquūtur: ab Ouidio iuppiter hospes p̄ hospitalis dictus: cū ait stabat iouis hospitis ara in decretis canonicis. Di. xlii p̄cipitur sacerdotē esse oportere hospitalē & hospitalitatis exhortatorē. Itē di. lxxxv Hospitalitas est inquit vsq; adeo episcopis necessaria: vt ab ea alieni iure p̄hibeantur ordinari: atq; inibi taxatur q dam archidiaconus florentinus tenax & deparcus cuius

Hospitalitas. Xenios. Iuppiter.

vtamur aliquando/sed partius qui solent stoici. vt sunt alij ad alios morbos procliuiores. Itaq; dicimus grauedinosos quosdam/quosdam torminosos nō q̄ ia sint. sed q̄ sæpe sint. alij ad metū alij ad aliā p̄turbationē, p̄cliues Ex quo in alijs anxietas/vnde anxij. In alijs ira cundia dicitur quæ ab ira differt. Est

domum nunq̄ amicus sit ingressus. Vt hippoliti: hippolitum fuisse osorem mulierū muliebriscp concubitus satis liquet: & testatur Seneca tragedio graphus: apud quē sic loquitur hippolitus: detestor omnes. ho reo. fugio. execror. sit ratio. sit natura. sit durus furor. odisse placuit. Ad alios morbos p̄cliuiores: quēadmodum quidam sunt p̄cliues: & inclinati ad morbos corporū sic sunt q̄dam p̄pensi ad morbos animorum. Dicimus hemorroicum. podagricum non q̄ semper patiatur hemorroidas: & podagram: sed quod sæpe sitcp ad id morbi genus inclinatior. Item dicimus iracundum: meticulosum: ebriosum: non cp semper in ira metu: ebrietate sint: sed quod sæpe: & talibus perturbationibus obnoxii. Et ita similitudo q̄dam apparet morborū animi & corporis: q̄ a stoicis & maxime a Chrysippo tractatur: cuius rei supra quo cp facta mentio est. Grauedinosos. Grauedo est humor ex capite distillans: hæc vt docet Cor. celsus in quarto nares claudit vocē obtundit: tussim siccā mouet: hinc illud Apuleianū ex floridis: nares grauedine oppletæ. Catullus sentire cesso q̄ grauedinē & tussim. Græci corizas vocant. hippocrates distillationes omnes & grauedinē nominat corizas. Inde grauedinosi dicti q ad grauedinis morbum p̄cliniores sunt. Decipitur vir alioqui doctus: qui scripsit in cornucopiæ. Grauedinosum dici: alio nomine torminosum idcp probat hoc Ciceronis testimonio q̄ oppido q̄ absurdum est: cū lectio Ciceronis si recta sit grauedinosos a torminosis disiungat sicuti significatu ipso disiungatur, sic enim verba hęc legenda sunt: itacp dicimus grauedinosos quosdam: quosdam torminosos. & ita Mar. Tullius. Alios grauedinosos dici significat: alios torminosos: a diuerso genere morborū: cum grauedo sit morbus capitis: tormina intestinorum. Non iunctum legendum est vt illi legunt sed discretim atcp distincte vt nos legimus. torminosos autem dici eos q patiuntur tormina & ad eum morbum p̄cliuiores sunt: quæ vulgo dysenteria

Grauedo. Coryzæ. Grauedinosi Error i cornucopiæ. Torminosi

UVA. BHSC. IyR_246

nominatur:nemo mediocriter doctus ignorat.& nos supra annotauimus. Alii ad metum scilicet ꝓcliuiores sunt:& hi timidi dicũtur:q distant a timẽtibus.cũ timidis ex natura sit:timẽs ex causa.Vnde anxii:ab anxietate dicti sunt homines anxii:non q semper sunt in anxietate:sed q ad hãc ꝓturbationem ꝓniores sunt:& angũtur aliquando:antiqui anxietudinẽ dixerunt:q̃ a nobis anxietas:sic.M.Tul.li

Anxitudo.

bro de re pu.secundo.Anxitudo prona ad luctũ:& mẽrens semper ipsa se sollicitans:pacuius:tristitia atq; animi in

Iracundia.

toleranda anxitudine.Iracundia ab ira differt. Donatus iracundiã ab ira:sic seiungit: vt ira sit de causa:iracũdia de moribus:& de vitio multum irascentis.Sẽneca libro primo de ira:quo distet ira ab iracũdia apparet:quo ebrius ab ebrioso:& timens a timido:iratus potest nõ esse iracũdus:iracũdus potest aliquando non iratus esse.Idẽ libro xii.epistolarũ mortaliũ scribit plurimum interesse:inter ebriosum & ebriũ.Nã potest

Ebrius.

qui ebrius est:tũc primũ esse: nec habere hoc vitiũ:& qui

Ebriosus.

ebriosus est sæpe extra ebrietatem esse:sicut distat ebrius ab ebrioso:ita ebrietas ab ebriositate:alterũ affectionis: alterũ habitus.Amatorẽ:in

Procliuitas

amatore ꝓcliuitas est natura lis ad amandum.Amãs vero amator & cã:amator vt inqt Donatus fingi potest amans quæ aliud iracundum esse/aliud iratũ/ vt differt anxietas ab ãgore:neq; enim omnes anxij qui anguntur aliquando neq; anxij semper anguntur: vt inter ebrietatem / & ebriositatem interest. Aliudq; est esse amatorem/aliud amantem. Atq; hæc aliorum ad alios morbos procliuitas late patet. Nam pertinent ad omnes perturbationes:in multis etiam vitijs apparet:sed nomen res non habet.ergo inuidi & maliuoli/liuidi/ & timidi/ & misericordes:quia procliues ad eas perturbationes sunt:non quia semper ferantur.Hæc igitur procliuitas ad suum quodq; genus similitudine corporis ægrotatio dicitur:cum ea intelligatur ad egrotandum pro

vere amat.Procliuitas:lapsio:inclinatio,ꝓcliuis.n.ꝓnus inclinatusq; significatur.Res nõ habet:vt q ꝓcliuis est in odijũ hominũ:q̃ res nomen singulare nõ habet.Liuidi:liuor nõ multũ distat ab inuidia dequo silius atq; angẽs

Liuidulus. Liuor

vtraq; manu sua guttura liuor.Inde liuidus ꝓ inuido ponitur & ὑποκορίστικως liuidulus.Iuuenalis.iuideas si liuidulus sis.De liuiore ait maro liuor tabificũ malus venenũ:a poetis dicitur liuor edax:q vtait Ouidius.pascitur in viuis post fata qescit:flagelli plaga liuiorẽ facit:vt scriptũ est i eccleſiastico i.pallorẽ vnde liuẽtia plãctu brachia dixit Silius:& liuẽtes scapulas.Hieronymus.talis color in inuidẽtiũ ore cõspicitur.In bonis facilitas ĩ illis q ꝓcliues sunt ad humanitatẽ liberalitatẽ:ad ingenuas disciplinas dicetur:facilitas:cũ ꝓcliuitas dicatur ĩ his:q ad aliqd̃ vitiũ proni inclinatiq; sunt:& ita di

Facilitas in bonis.

UVA. BHSC. IyR_246

ſtinguit.M.Tul facilitatē dici ī bonis:procliuitatē ī malis:lapſionē tāq; in malū.nemo.n.dicitur recte labi ī id qđ bonū eſt.In neutris:q̄ neq; bona neq; mala ſunt:q̄ adiaphora vocāt greci:indifferētia noſtri.Supius nomē.ſ.facilitatis.Morbū appellāt:ſabinus:labeo cęteriq; iuriſcōſulti titulo ad edictū edi liciū ſic morbū:diffiniūt.Morbus eſt habitus cuiuſq; corporis cōtra naturā: q vſum eius faciat deteriorē ſed morbū alias in toto corpore accidere dicunt.alias in parte corporis:totius corporis morbū eſſe:veluti phtphiſis eſt & febris partis aūt veluti cecitas:aut pedis debilitas ī libris quoq; iuris peritorū ſcriptum eſt:morbū & vitium diſſare:qđ vitium p̄petuum.Morbus cum acceſſu diſceſſuq; ſit.Nunc Marc. Tullius paulum diſſidens a finitione iuriſconſultorū ait morbum eſſe totius corporis corruptionem:velut febris eſt vitium q̄ vero in parte corporis.veluti claudicatio & gibboſitas interdum eſt vitium corporale vſq; ad animum perueniens eūq; vitiās vt in phrenetico:fit comparatio per ſimilitudinem morboris corporis ad morbos animi. Seneca morbos animi ait eſſe vitia inueterata & dura vt eſt auaritia.affectus vero motus animi improbabiles & cōcitatos.Mar.Tul. hoc ī loco ſubtilius diſtīcti⁹ vberius cūcta partitur & explicat.Morbū cū ībecillitate ī.leuiorē morbū.Integravalitudine:incolumi ſanitate vitiū ī pte corpis cōſpicitur vt ē luſcus.claudus.gibboſus.corpus.n.taliū ſanū eſt & itegravalitudine:ſedvitio deformatus.Vitioſitas ē habitus aut affectio affectio ē accidēs q̄litas.vel ſpōte vel ſtudio mox deſtituta.nā ſi pmaneat fit habitus:dicta affectio q̄ inficiat q̄litate:& erit affecto icipiēs habitus:in affectiōes iclinemur ſtudio quodā.ī.volūtate applicata ī aliq̄s q̄litates:q̄s dilīgētia cōparat facitq; pfectas & habitus noīatur:vt res fiat apertior:iracundum eſſe habitus eſt:iratum affectionis:oratorem eſſe habitus eſt:& victus ſi in exercitatione ſit:vt Cicero.qui aſſiduo ſtudio:perſeueranti dili-

Procliuitas in malis. Adiaphora Morbus qđ

cliuitas.ſed hæc in bonis rebus q̄ alij ad alia bona ſunt aptiores facilitas nominetur:in malis procliuitas/vt ſignificet lapſionem in neutris habeat ſuperius nomen: quomodo autem in corpore morbus ægrotatio & vitium ſic in animo. Morbum appellant totius corporis corruptionem. Aegrotationē morbum cum imbecillitate. Vitium cū partes corporis inter ſe diſſidenr. Ex quo prauitas membrorum diſtortio deformitas.Itaq; illa duo:morbus & ægrotatio ex totius valitudinis corporis cō quaſſatione & perturbatione gignuntur.Vitiū autē integravalitudine ipſum ex ſe cernitur.ſed tātū modo in animo cogitatiōe poſſumus morbū ab ægrotatione ſeiūgere.Vitioſitas autem eſt habitus:aut affectio in tota vita incōſtās:

Vitium.

Affectio habitus. Iracūdū eſſe habitus.

VVA. BHSC. IyR_246

gentia. Ita rhetoricē pcepit: vt ea in eo perpetua esset: habitum consecutus est & quia eius actum sibi instituit ad vsum vitæ: fuit & in habitu & in victu. Affectiones vt inquit Aristoteles in. ii. æthicorum: neq; virtus sunt neq; vitia. Ideoq; scām affectiones nō laudamur nec vituperamur: græce habitus dicitur ἕξις, hinc illud Plinianum ex epistolis, at tantam ἕξιν studio & exercitatiōe peruenit. In altero inconstantia: repugnantia ex hac cōstā tia vitiositatis est illud oratianum: quid mea cum pugnat sententia secum: qđ petiit: spernit: repetit quod nuper omisit: æstuat & vitæ disconuenit ordine toto. Partes dissentientes. Idem Oratius inquit pars hominum vitiis gaudet constanter & vrget p positum: pars multa natat. Sint ne eiusdem. s. vitiositatis. Manentes: inueterata vitia sunt & pertinaciter inhærentia. vt auaritia: & iracundia. Mouentes: letitia: cupido: metus. ęgritudo animum mouent & impellunt: distrahuntq; varias in partes. Cor poris similitudo: sicut in corpore est morbus & vitium. sic in animo. Item sicut corpore est sanitas. pulchritudo. robur. velocitas. sic etiam i animo earundem rerum similitudo conspicitur. Nam sapiens dicitur esse p̄ditus animi sanitate. pulchritudine. robore. velocitate. & similibus. Sanitas sic animi. Vbi nullæ perturbationes grassantur intra animi penetralia. vbi pura cō cors: imperturbata est mens hominis: vbi illa tranquillitas est: quam Democritus eu thymiam vocat. tunc sanitas animi constat. tunc rectū animi seruatur. tunc homo integer est animi: nec eget medicina. apud Oratium in sermonibus: sic scriptum est: qsnā

Similitudo corporis ad animum.

Euthymia democriti.

& a se ipsa dissentiens. ita fit vt in altera corruptione opinionum morbus efficiatur & ægrotatio. in altera inconstātia & repugnantia. Non enim omne vitium partes habet dissentientes: vt eorum qui non longe a sapientia absunt/ affectio est illa quidem discrepans a se ipsa dum est insipiens: sed non distorta nec praua. Morbi autem & ægrotationes partes sunt viciositatis. sed perturbatiōes sint ne eiusdem partes quęstio est. Vitia enim affectiones sunt manentes/ perturbationes autem mouentes vt non possint affectionum manentium partes esse/ atq; vt in malis attingit animi naturam corporis similitudo: sic &/ in bonis. sunt enim in corpore pręcipua: pulchritudo/ vires/ valitudo firmitas/ velocitas: sunt item in animo corporis temperātia cum ea congruūt inter se. e quibus constamus/ sanitas sic animi dicitur cum eius iudicia opiniones concordant. Eaq; est animi virtus quam alij ipsam temperantiam dicunt

UVA. BHSC_IyR_246

igitur sanus. qui non stultus: quid auarus. stultus & insanus: quid si quis non sit auarus continuo sanus. minime: cur stoice. dicam Temperantiã: q̃ appetitiones cohibet: libidinem frenat: & in alios non rectos impetus animi domi natur: cuius partes sunt Continentia. Clemẽtia. Modestia. Quæ insipientem cadat: Sicut in egrotum cadit sanitas corporis: cum curatione medicorũ morbus aufertur: sic in insipientẽ cadit quædam animi sanitas cum medicamentis philosophorum: philosophiæq; quæ animorum medicina est ptur bationes extirpantur & vitia ex animo auferũtur. Coloris suauitate: pulchritudinis corporalis duo sunt genera. In altero venustas est. In altero dignitas venustatẽ muliebrem appellamus dignitatem virilem formę: ãt dignitas coloris bonitate tuenda est: color exercitationibus corporis vt eloquenter scri. M. Tul. in primo de officiis: hominis natura desiderat vt partes corporis valeant: vigeãt vt nec absit quid earum: nec egrũ debilitatumve sit: vt tota figura & forma & statua: pulchritudie quadã concinata cõueniat: huius pulchritudinis similitudo quędã i animis est quãdo stabilitas q̃dam & constãtia iudiciorum opinionumq; concorditer copulantur. Animi

Quisnam igitur sanus

In insipientẽ sanitas cadit.

Venustas.

Dignitas.

Pulchritudo animi.

esse/alij obtemperantem tẽperantię p̃ceptis: & eam obsequentẽ: nec habentẽ vllam speciẽ suã. sed siue hoc siue illud sit in solo esse sapiẽte. est aut ẽ quędam animi sanitas quę in insipientẽ etiã cadit: cum curatione medicorum perturbatio mẽtis aufertur. Et vt corporis est quędam apta figura mẽbrorũ cum coloris quadam suauitate: eaq; dicit pulchritudo. sic in animo opinionũ iudicorumq; equalitas & cõstantia cũ firmitate. quadã: & stabilitate virtutem subsequens: aut virtutis vim ipsam cõtinens pulchritudo vocatur. item quę viribus corporis & neruis & efficacitati similes similibusq; neruis animi vires nominã-

vires nominantur: docti indocticq; prope indifferenter: hoc locutionis genus vsurpant: vt dicant hominẽ forti animo: & viribus animi & mentis robore septũ ac munitũ esse sicut de corpore robusto dicimus: vires & neruos inesse in neruis ãt robur peculiariter exisit. Inde dicimus rẽ esse sine neruis: q̃ debilis est & imbecilla. Oratius sine neruis altera quicqd cõposui pars esse putat. apud Terentiũ: illud puerbiale: digna res est: vbi tu neruos intẽdas tuos: qđ significat omnibus viribus laborandũ esse. Apud. M. Tullium itaq; contẽdit omnes neruos Chrysippus. Apud. M. Varronẽ. Aristarchei suos contendunt neruos: pro eo quod est vires omnes intẽdunt. Martius romanus imperator auctore Iulio capitolino tãta manuũ fortitudine p̃ditus fuit: vt indigitis neruos videretur habuisse non venas. Iuamentũ neruorũ est: sicuti Auicena Galenus & ceteri tradunt: vt caro corroboretur: & corpus fortius fiat: origo neruorum a corde est: vt Aristoteles aristoteli ci pertinaciter affirmant. Cũ cæteri a cerebro oriri tradant: sine neruis sunt quedã animalia vt pisces: vt inqt

In neruis robur.

Contendit neruos.

Origo neruorum.

Neruici.

UVA. BHSC. IyR_246

Neurobatę

Plinius in .xi. neruicos appellant homines neruis laborantes Victruuius in viii. a q̄ neruicos & podagricos efficiunt greci τὰι ευρα neruos dicunt: inde neurobatæ dicti: qui ambulant super neruos: & funes neruicos .Iulius firmicus neurobatę inquit erunt nati subsidere ingeniculi. Velocitas corporis: nati sub leporis sidere aues velocitate corporis superare videbuntur auctor Iulius firmicus in .viii. Ingenii:

Ingeniū ve

laus hinc ingeniū velox dicimus qđ versatile est & celeritate quadam ad res multas p currendas p̄ditum. Iuuenalis ingenium velox audacia perdita. Animi volentes: secundo dogma stoicorū locutus est: qui aiunt animos bene cōstitutos ac sanos: nullo morbo: nulla pturbatione tēptari posse: qualis est animus sapientis: qui i statu beatissimo collocatus perēniter in ea beatitate cōsistit. Sine culpa: Repente egrotat corpus hominis: & aliquo morbo vexatur sine culpa ipsius. cū ita natura cōparatū sit: vt corpora nostra propter fragilitatem imbecillitatemq; sint obnoxia morbis prope infinitis: sepe videmus quod temperatissimos hoies morbus inuadit. Validissimos phthysis sicut inno centissimos pena: secretissimos tumutus. Animorum nō item: offensiones animorum sine culpa ipsorum accidere nō possunt: nā vt inquit Oratius. In culpa est animus: qui se nō effugit vnq̄. est enim in potestate nostra turpe agere & non agere est i nobis p̄bos esse & improbos. sed ecōtrario nō est in arbitrio nostro bene valere & egrotare. prauitas enī animi vt docet Arist. in .iii. ethicorum volūtaria res est. Morbus autē corporis volūtarius nō est. Bestię simile quiddā: Muta animalia: vt auctor est Seneca in primo de ira hūanis affectibus carent. habēt autē similes illis quosdā impulsus: alioquin si amor in illis esset: & odium esset. Si amicitia: & si multas: si dissentio & cōcordia quorū aliqua in illis quoq; extant vestigia: cæterū humanorū pectorū p̄prię sunt affectiones pturbationesq; qđ aūt ait Ouidius. Nō aper irasci meminit: irasci dicit incitari impingi. Aristo. quoq; in .vii. ethicorū tradit bestias neq; tēpe-

tur. Velocitas autem corporis celeritas appellaſ/ quę eadē ingenij etiā laus habetur ꝓpter animi multarū rerum breui tempore per cursionem. illud animorū corporūq; dissimile est/ quod animi valentes morbo tentari nō possunt/ corpora possūt/ sed corporum offensiones siue culpa accidere possunt/ animorum non item/ quorum omnes morbi & perturbationes ex aspernatione rationis eueniunt. Itaq; in hominibus solū existunt. nam bestie simile quiddā faciunt sed in perturbationes nō incidūt. Inter acutos autem & hebetes interest. q̄ ingenioſi vt æs corinthium in eruginem sic illi in morbum & incidunt tardius & recreantur ocius hebetes nō ita/ nec vero in omnem morbum ac perturbatio

Tēperatissimos morbus inuadit.

Est i nobis recte agere vel ꝑperā.

Bruta carēt affectibus humanis.

Nō aper ira sci meminit.

UVA. BHSC. IyR_246

ratas: neq; intēperatas dici nisi ꝑ similitudinem. Inter acutos: Acumine ingenii p̄ditos. Hebetes: stupidi ingenii ac torpidi. Vt aes corinthiū in eruginē: sensus est: sicut æs corinthiū: quod reliquo ære p̄ciosius est: tardius fit ęruginosum q̄ cætera: sic ingeniosi homīes serius incidunt in morbos animi: q̄ faciant hebetes & obtusi: & celerius recreātur reualescūtq;. Erugo dicitur aeris rubigo. Plinius in.xxxiiii.refert aera extersa. Celerius rubiginem trahere q̄ neglecta: nisi oleo ꝑungantur: fit & ęrugo plurimis modis: namq; & ex lapide: ex quo coquitur. ęs deraditur. & ex lamellis aeris in cado super acetum suspensis: & operculo oburatis cuius rei Victruuius quoq; meminit in.vii. Quidam vasa cōdidi aeris fictilibus condunt ī aceto radūtq; inde eruginem: alii declinatam aeris scobam aceto spargūt. Eruginis in medicina magnus vsus vis eius est collyriis oculorū appetissima: & de lachrymationibus mordēdo: proficiēs Cruda erugo vulnerariis emplastris miscetur calum fistularum erodi: vitiorumq; quæ circa sedem sūt: Aes quod coronarium appellant. ocissime contrahit eruginem: est alterum genus eruginis: quā scoletiam vocant a specie vermiculorum. gręce enim σκολημιον dicitur vermiculus. Galenus libro nono τοναπλον mentionem facit eruginis quam græco vocabulo appellat Ion. Apud Oratium & Iuuenalem erugo pro pecunia q̄ ex ære sit decenter vsurpatur ab erugine fit eruginosus Sene. in libro de breuitate vitę: maiorem dierum partem in eruginosos lamellis consumit. Vt misericordia: iam dictum est misericordiā a stoicis inter vitia numerari. tanq̄ vitium sit pusilli animi habens tamen speciem humanitatis: & clementię: cū ex alienis malis proueniat. Virtutibus contraria. vt fortitudini ignauia. iustitię iniustitia. fidentiæ diffidentia. Illud annotandum vnicuiq; virtuti vitiū vnum contrarinm. & alterum finitimum reperiri aut certo iā nomine appellatū: aut sine vllo certo noīe: vt religioni cōtrarium vitium est irreligiositas: finitimum superstitio: vt fortitudini cōtraria est ignauia. audacia vero appositum est & propinquū vitiū ideoq; Aristoteles latissime disserit in ethicis virtutes esse mediocritates in meditullio excessus et defectus positas: mediocritatem esse laudandam. extrema reprensibilia: ex qua sentētia ductus est Oratianus ille versus scitu dignus. virtus est mediū vtiorū et vtrinq; reductum.

Erugo.

Ion.

Virtutes inter duo vitia

Religio

Irreligiositas.

Supstitio.

Virtutes in meditullio.

nem animus ingeniosi cadit. Nō enim multa efferata & immania/ quedam autem humanitatis quoq; habent primā speciem. vt misericordia ægritudo metus Aegrotationes autem & morbi animorum difficilius euellle posse putātur quam summa illa vitia que virtutibus sūt contraria. Morbis enim manētibus esse vitia sublata non possunt quia non tam celeriter sanantur quam illa tolluntur habes ea: quæ de perturbationibus enucleate disputāt stoici/ quę logica appellāt/ qa disserūt subtilius. E qbus tāq̄

UVA. BHSC. IyR_246

Logos. Logica: quasi rationalia & subtiliter disputata. λογος enim græce ratio est
Argos verbum & sermo a philosophis αργος λογος dicitur ignauia ratio: quã. M.
Saxa subaquanea. Tul. in libro de fato improbat. E scrupulosis coitibus translatio a nauticis: qui nihil magis q̃ scrupulos vt saxa subaquanea: ex quibus vbi enauigauerunt: prope in tuto sunt. & reliquum nauigationis cursum facile conficiunt. Consimiliter in oratione pro relso. sed quoniam emersisse iam euadis & scopulos præterecta videtur oratio mea. per facilis mihi reliquus cursus ostenditur Hieronymus quoq; scribens in ruffinum eadem metaphora vsus decẽter inquit. sed quoniã de cõfragosis & asperis locis enatauit oratio. Nunc vela ante dictum est: vtrum mauis ne nos statì vela facere an quasi e portu egredientes paululũ remigare. per quam nauticã translationem significat: pãdenda esse vela orationis & latissima disputatione expaciandum: quod ꝓpriũ est peripateticorũ quorum oratio patens est similisq; manui expansæ: cum stoicorum ac dialecticorũ sit remigatio quorum oratio cõstricta est similisq; pugno concluso. Virtus affectio animi: diffinit virtutẽ quam philosophi varie diffiniuerunt. Virtus inquit Aristoteles est habitus electiuus in mediocritate consistens. Oratius ita diffinit. Virtus est vitium fugere: & sapientia prima huic oratianæ diffinitioni declamat. Lactantius dicens ineptam esse. quoniam enim e cõtrario terminauit: vt si diceret bonum est: qd̃ malum non est: ex quo melius illi finisse videntur a quibus dicitur. Virtus est bonum facere: malum non facere. Lucilius. paucis versibus collegit & enarrat diffinitionem virtutis: cum ait. Virtus scire homini rectum: vtile quid sit honestũ: quæ bona quæ mala. Itẽ quid inutile turpe inhonestum: virtus querendæ rei finem scire modumq;. Virtus diuitiis precium persoluere posse. Virtus id dare: quod re ipsa debetur honori: hostem esse atq; inimicum hominum morumq; bonorum. Commoda præterea patriæ sibi prima putare. Deinde parentum. Tertia iam supremaq; nostra. Virtus inquit Seneca. non aliud q̃ recta ratio est: cui astipulatur hoc in loco. M. Tullius. Virtus vt auctor est Augustinus in quarto de ciuitate dei a veteribus definita est. Ars bene rectecq; viuendi. Vnde ab eo quod græce arete dicitur virtus: nomen artis latinos traduxisse putauerunt. Virtutem antiqui deam fecerunt: quam Augustinus non esse deam sed donum

oratio. Relique disputationis cursum teneamus. Modo satis illa dilucide dixerimus pro rerum obscuritate. A. Prorsus. sed si qua diligentius erunt cognoscenda: queremus alias. Nunc vela quæ modo dicebas: expectamus & cursum. M. Quando & alijs locis de virtute diximus & sæpe dicendum erit plærasq; enim quæstiones quæ ad vitam moresq; pertinent: a virtutis fonte ducuntur. Quando igitur virtus est affectio animi constans cõuenienscq; laudabiles efficiens eos: in quibus est &

Oratio lata pipateticorum.
Conclusio stoicorum.
Virtus qd.
Luciliani versus de virtute
Virtus recta ratio.
Arete vnde
Virtus dea

UVA. BHSC. IyR_246

dei asserit. Cicero in rhetoricis virtutem sic diffinit. Virtus est animi habitus naturę modo atq; rationi consentaneus. Sua sponte laudabilis: rerum expetendarum tria genera sunt. nā est quiddam quod sua vi nos allíciat ad sese non emolumento captans aliquo. sed trahens sua dignitate: quod genus est virtus. scientia. veritas. est aliud non propter se sed propter fructum atq; vtilitatem petendum: quod pecunia est. Est porro quiddam inter medium: quod suaui & vtilitate nos inductior ducit quo magis expetetur. vt amicitia & bona existimatio Aristoteles ait in primo æthicorum virtutem expeti. tum propter se. tum ppter felicitatem: p illam namq; felices nos fore confidimus. Sic malo potius volo κακιαν. Diuus Hieronymus in explanatiõe illíus loci ex euangelio nolite solliciti esse de crastino. sufficit enim dici malicia sua sic exponit. κακια quā latinus vertit in maliciam apud grecos duo significat & malicia & afflictionē: quā κακωσιν græci dicunt. & hoc magis pro malicia transferri debuit Cicero mauult κακιον vitiositatem interpretari q̄ maliciam. Cum vitiositas: nomē sit generalius ad omnia vitia pertinens malicia specialius apud veteres malicia erat. τονηρον quasi sit & bona & mala: vt dolus bonus & malus. hinc illud plautinum cū laude: te ciuem summa omni malicia. P. Africanus omnia mala inquit probra flagitia: quæ homines faciunt in duabus rebus sunt malicia atq; neqtia. Turbidi motus. Aputeius non minus licēter q̄ decēter turbelas appellat hosce turbidos motus p turbationum. Cum ait in demonio Socratis. Quæ omnes turbelæ tempestatesq; procul a deorum celestium tranquillitate exulant. Impotentiam: scilicet important. Est autem impotentia immodica immoderataq; potentia. Impo-

Virtus expetenda ppter se

Amicitia ppter se & vtilitatem

Cacosis. Malicia in bono.

Turbelæ. Impotentia

UVA. BHSC. IyR_246

Alacritas. tens fortuna: impotēs tyrannus dicuntur a nimia licentia nimiaq; potentia. Suetonius ait Cæsarē edere solitū voces impotētiæ. Alacritatē. In malis dici alacritatē testis est Nonius. Et indicat Cicero cum ait virum temperatū constātem esse sine alacritate sine vlla libidine. Asconius pedianus tradit alacrē dici eū q viget sensibus vniuersis: qđ est iudiciū erecti animi atq; sublimis:

Alacer

Lacer sicut econtrario. Lacer dicitur amputatis in corpore membris: hoc est auribus oculis manibus: quod & ad animū sæpe transfertur. Sic Alacer dicitur is cui omnis sensus in suo loco quisq; degat: illud quoq; intelligitur: aliud esse alacrem: aliud letū: sunt quia alacrē festinantem & properū dici putēt: quasi alis acrē. Vt ille q voluptatē. Hoc sumptū est ex fabula vetusti poetæ fortassis Cecilii: apud quē inducebatur adulescēs ex nimia voluptate impios animi & deerrās a ratione nimioq; gaudio penæ dēsipiens. Simachus ait lætitiam esse suimet ipsius ostētationem. Marcus Tullius epistola quadam ad Cecilium mutuatur hæc eadem verba eādemq; sententiam tanquam aliena. Sic. n. scribit. Repente vero inceſſi omnibus lætitiis. In quo cū obiu garet q nimio gaudio

Voluptatē animi nimiam

tione plurimum dissidentem / quæ si quando adepta est id quod ei fuerit concupitum / tum fert alacritatem / vt nihil esse constet quod agat / vt ille qui voluptatem animi nimiam summum errorem esse arbitratur: eorum igitur malorum in vna virtute posita sanatio est Quid autem est non miserius solum: sed fœdius etiam & deformius q̄ ęgritudine / quis afflictus debilitatusq; iacens / cui miseriæ proximus est is / qui appropinquans aliquod malum metuit / exanimatusq; pendet. Animi quā desiperem. Ita me defendebam: voluptatem animi nimiam: quidam codices habent non animi sed homini. vt sit sensus nimiam homini voluptatem esse causam desipientiæ. Quod liquet exemplo illius Histrionis. Qui a Mithridare factus repente ditissimus per vrbem concitatus currebat ex gaudio: ex quo cum a prætereuntibus irrideretur versus ad illos non id mirandum esse dicebat: sed potius quod obuius lapidibus non feriret: præ lætitia insaniens. Quis: aliquis. Proximus est. miseriæ proueniēti ex ægritudine siue tristitia: vicina est miseria proueniens ex metu appropinquantis mali: nam sicut afflīgitur quispiam ex tristitia: sic cruciatur ex metu: tanquam metus & ægritudo duæ sint carnificinæ duoq; animi tortores. Pendet animi: animo suspenso est & sollicito. Vim mali: ita distingue: nam mali casus est genitiuus neutri generis: ne forte iungas mali poetæ. Impendere saxum tantalo. Marcus Tullius in primo de finibus. accedit etiam mors: quæ quasi saxum tantalo semper impendet: quibus verbis saxum tantali refert. Nunc vero ad dolorem & metum decenter ac

Ex gaudio insania.

Saxū tātalo impendens Tantalus vnde.

UVA. BHSC. IyR_246

commodat: tanquam dolor aut terror semper impendeat quibusda m sicut saxum tantalo. Plato in cratylo tantalon interpretatur dici quasi talantaton hoc est miserrimum infelicissimūq; cui viuenti adhuc aduersa plurima & grauia contigerunt. Defuncto præterea saxum in caput pendet: quæ fors certe durissimaest.

vim significantes mali poetæ impendere apud inferos saxum Tantalo faciunt ob scelera animiq; impotentiam & superbiloquentiam. ea cōmunis pœna stultitiæ est. omnibus enim quorum mens abhorret a ratione semper aliquis alijs dolor/alijs terror impendet. Atq; vt hæ tabificæ mentis perturbationes sunt ægritudinem dico & metū sic hilariores illæ/cupiditas auide sem per aliquid expetens/& inanis alacritas: id est lætitia gestiens non multum differunt ab amentia. Ex quo intelligit qualis ille sit/ quem tum moderatum alias modestum & temperantem/alias constantem/continentemq; dicimus. Nonnunq; hæc eadem vocabula/ ad frugalitatis nomen tanquam ad caput referre volumus quod nisi eo nomine virtutes continerentur nunquam illud ita peruulgatum esset/vt iam prouerbij locum obtineret. hominem frugi omnia recte facere. Quod idem cum Stoici de sapiente dicunt/ni,

Lucretius & alii existimant superstitiosos significari per eos: quibus casurum imminet saxum. Animi impotentiam: immodicam potentiam vt supra: insenna lætitia nimia atq; impotentia animi commotus. Superbiloquentia: a superbe loquendo compositum vocabulum. no uantur enim verba ex coniunctione: vt versutilo quasmalitias. Dixit vetus poeta vt incuruescere. sic autem dicitur superbiloquētia: vt breuiloquentia ab eodem Mar. Tullio dicta est. ferunt tantalon Iouis filium secreta deorum prodidisse reuelasseq; p quādam animi impotētiam quę mensę participationem sui deorū nouerat. ex hac superbiloquentia apud inferos mulctatus. Hinc Ouidius. hoc illi garrula lingua dedit.

Supbiloquentia.

Breuiloquentia.

Dolor: hoc ad ægritudinem refertur. sicut terror ad metum. Tabifice: perturbationes duas metum & ægritudinem. optimo epitheto tabificas appellat: quoniam mentem lacerant: animum exedunt tabem: cruciatum: afflictionem inferunt liuoris venenum tabificum dicitur a poeta. tabificabile dixerunt veteres. Ad frugalitatis nomen: dictum est in tertia tusculana: frugalitatem esse matrem & caput cūctarū virtutū cuius nomine tēperantia moderatio & modestia continē-

Tabifice p turbatiōes.

Tabificabile.

UVA. BHSC. IyR_246

Frugi. tur: quę fortitudinem prudentiam iustitiam complexa est. Hominem frugi: vtilem necessarium moderatum omni virtute ꝑpolentem. in terti o commentario fusius vberiusq; ꝓscripsi sup hac dictione. Futuli: inani: tutilia vasa sunt lato ore fundo angusto. qbus vtebantur in sacris deę vestę. Nam cū aqua ad sacra vestæ ptinens: in terra non ponatur id enim piaculum foret excogitatū

Futulia vasa.

Futulis. est vas quod stare non possit: sed positum statim funderetur. Vnde a fundendo vocata sūt futilia: sic & futiles homines dicti: qui silere tacēda nō possunt. sed ea effundunt. Ad efferendum: abiiciendū: affligendum deprimēdum: quod in rebus aduersis fieri solet. Quid magnum: suspicite inquit Boetius cælum & desini te vilia ac terrena mirari. sapiens vt ait Seneca plenus est gaudio. hilaris placidus incō cussus: cum diis ex pari viuit. Item talis est animus sapientis qualis mundus super lunam semper illic serenū est. Nihil iprouisum. Seneca. sapiens ad omnē incursum munitus est & intentus. Sapiens dicit illud poeticum Nō vlla laborum o virgo noua mi facies inopinave surgit: omnia percepi atq; animo mecū ipe peregi. Eneruata ratio peripateticorum. Inter stoicos & peripateticos dissidium est. stoici enī vt supra docuimus asserunt perturbationes & affectus omēs extirpari posse dementibus & nullam fibrā radiculamq; vitiorum in homine omnīo residere assidua meditatione virtutum. Cōtra peripatetici qui ex aristotelis fōte fluxerunt & noui academici affectus moderantur ac tēperāt: aduersus quos. M. Tullius in ꝓsentia tanq̄ stoicus alacriter disputat: neruoscp cōtendit: quod & Seneca vbiq;

Sapiēs plenus gaudio

Oia ꝓcepi. Stoici extirpāt affectus ꝑipatetici tēperant.

Seneca stoicus.

mis admirabiliter: nimisq; magnifice dicere videt: ergo is quisquis est/ qui moderatione & constantia quietus animo est. sibiq; ipse placatus: vt neq; tabescat molestijs neq; frangat timore/ nec sciēter quid appetēs ardeat desiderio. nec alacritate. futili gestiens deliquescat. Is est sapiens quem querimus. Is est beatus: cui nihil humanarum rerum aut intolerabile/ ad dimittendum animū/ aut nimis letabile ad efferēdum videri potest. Quid enim videatur ei magnum in rebus humanis: cui eternitas omnis: totiusq; mundi nota sit magnitudo? Nā quid aut in studijs humanis/ aut in tam exigua vitę breuitate magnum sapiēti videri potest? qui semper animo sic excubat: vt ei nihil improuisum accidere possit nihil inopinatum: nihil omnino nouum. Atq; idem ita acrem in omnes partes aciē intendit/ vt semper videat sedem sibi ac locum sine molestia atq; angore viuēdi/ vt quęcumq; casum fortuna inuexerit hūc apte & quiete ferat quod qui faciet non ęgritudine solum

UVA. BHSC. IyR_246

librorum efficere conatur. Dogmatis stoicorū propugnator accerrimus: qui in epistolis ad Lucilium sic scribit vtrum satius sit modicos habere affectus an nullos sępe quęsitum est. Nostri illos expellunt peripatetici temperāt. Ego nō video quomodo salubris esse aut vtilis possit vlla mediocritas morbi Cęterum Hieronimus Lactantius Augustinus ecclesiastici doctores reprobant

Ecclesiastici contra stoicos.

vacabit: sed etiam perturbationibus reliquis omnibus. his autem vacuus animus perfectę atq; solute beatos efficit. Idemq; cōcitatus & abstractus ab integra certaq; ratione: nō cōstantiā solum amittit. verū etiam sanitatē. Qua circa mollis & eneruata putanda est peripateticorum ratio & oratio: qui pturbari animos necesse esse dicunt. sed adhibēt modum quendam quem vltra ꝓgredi nō oporteat. Modum tu adhibes vitio? an vitium nullum est nō parere rōni? an ratio parum pręcipit: nec bonū illud esse quod aut cupias ardenter aut adeptus te efferas insolēter: Nec porro malū/ quo aut oppressus iaceas/ aut ne opprimare mente vix constes: eaq; omnia aut nimis tristia/ aut nimis leta errore fieri. Qui sic error stultis extenuet die vt cum eadem res maneat/ aliter feras inueterata/ aliter recentia sapientē nec attingat quidem omnino. Etenim quis erit tandem modus iste. Quęramus. n. modum ęgritudinis/ in quo operę plurimū ponitur. Aegre tulisse. P. Rutiliū ęgritudinem stoicorū approbātes mediocritatem peripateticorū: quod & ratio demōstrat & sensus cōis exposcit. nāq; extirpare radicitus affectus est hominem ex homine tollere & in corpore constitutum esse sine corpore & optare potiusq; docere meritoq; scripsit Flaccus in satyra Nā vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est qui minimis vrgetur & apostolica sententia est. Video aliam legem in mēbris meis repugnantem legi mentis meę Naturalia enim hęc sunt non voluntaria q̄ peripatetici ꝓuidēter & necessario nobis incita esse demōstrant. stoici ergo vt Lactātii verbis vtar furiosi: qui ea nō temperant. sed abscindunt. a rebusq; a natura insitis castra re hominē quodā modo volunt. quod tale est quale si velint aut metum detrahere cervis: aut venenū anguibus aut iram feris aut placiditatē pecudibus quod si vt medici dicunt letitiæ affectus in splene est. iręin fellę. libidinis in iecore: timoris i corde: facilius est interficere animal ipsum: q̄ ex corpore aliquid euellere: quod est animātis naturā vel le mutare: sed homines prudentes non intelligunt cum vitia ex hoie tollunt: etiā virtutem se tollere cui soli locū faciūt: sunt enim hęc implicata: vt alterū sine altero esse nō possit. Nunc qui hanc immo-

Hominem ex homine tollere

Lex mētis repugnans corpori.

Letitię affectus in splene. Libido in iecore. Timor in corde.

UVA. BHSC. IyR_246

Immobilis stupor

bilitatem animi asserunt. priuare animum vita volunt: quia vita actuosa est: mors quieta qui euellit affectus quibus omnis constat humanitas: ad immobilem stuporē mentis hominem perducere vult: frustra studentstoici animū a perturbationibus liberare: & vt ipī dicunt. quietum trāquillumq; reddere: quod fieri nec potest nec oportet: cum animus immotus ac torpens inutilis

Animus īmotus iutilis.

sit etiam sibi nec vitam ipam tueri possit: sed nūc audiam⁹ Marcum Tullīū stoicę. lectæ defensorem subneruare conantem orationes rationesq; peripateticorum de moderādis affectibus. Aiter inueterata: Leuius minoriq; ęgritudine. Alter recentia grauius maioriq; mestitia. Modūq; ęgritudinis. Temperamentū. moderationemq; vt modice tēperateq; dolēdum sit: modus vt ait Plautus optimus est in rebus omnibus. Fratris repulsam. De hoc Plinius ī. vii. Pulius Rutilius morbo leui impeditus nunciata fratris repulsa in consulatus petitione illico: expirauit. Sūma: aceruatio & cumulus. Qui modū vitio quęrit: aiūt peripatetici: non est nimia leticia gestiendū: sed modice. Dolebimus sed parum concupiscemus temperate: irascemur. sed placabimur. hoc vero tale esse videtur. dicit aduersarius: quale si dicerent non esse currendum cōcitate: sed gradiendum moderate. at potest & qui graditur errare & qui currit recta via tenere. Cicero ait similiter facere peripateticos modum vitio adhibentes: vt si putant hominem sustinere se posse in media ex saxo pręcipitatione: sed sicut qui se pręcipitauit sese amplius moderari & retinere nō potest. sic animus perturbatione impulsus cohibere se non potest: sed præceps fertur: quod autē e leucate. pręcipitauerit. nō credas simpliciter significari locum editum ex quo pręcipitatior sit ruina. sed signate locutus est: ad historiā spectans. est enim in epiro leucadū litus. promōtorum leucates: vbi est petra eiusdem nominis albicanti colore in pelagus porrecta. ibi saltus fiebat antiquitus: qui ad sedandos amores valere credebatur: quo in loco sapho prima dicitur ab exelsa leucate se se deiecisse stimulante cupidine. sicut menāder auctor est. pręruptā nacta trāsitu petrā in cupidinis oestro percita: ex summo pceps ruit: ex animi tui sententia rex imperiose. antiquiores scriptores non sapho sed cephalū primū inde desiliisse tradūt ptarolę amoribus captū. hinc se deucalion pyrrhę succensus amore misit & illeso corpore pressit aquas. ob hoc sapho in epistola ad phaonē ituram sese esse ad leucatem indeq; se deie-

fratris repulsam cōsulatus scriptū apud Fanium est: sed tamen trāsisse modum videtur. Quippe qui ob eam causam a vita recessit: Moderatius igitur ferre debuit. Quid si cum id ferret immodice mors liberorū accessisset. nata esset ęgritudo noua: sed ea modica: magna tamē facta esset: accessio: quid si deinde dolores graues corporis si bonorum amissio si cæcitas: si exilium si pro singulis malis ęgritudines accederēt summa ea fieret quę nō sustineretur. Quid modum igitur vitio quęrit: similiter facit si posse

Modus optimus.

Sapho ex leucate ise dedit.

Cephalus.

Deucalion desiluit.

UVA. BHSC. IyR_246

ſturam minitatur. Ibimus o nymphæ mõſtrata ſaxa petemus: ſit peul inſanus victus amore timor. mox i calce epiſtolę. ſic inquit o ſaltem miſerere crudelis epiſtola dicat. vt mihi leucadię fata petantur aquę. hoc intelligi voluit Auſonius illo verſu. & quę nimboſa ſaltum leucate minatur: hoc ſignat Papinius cũ ſic ſcribit in epicedio parẽtis: ſaltuſq; ingreſſa viriles nõ formidata putet eum qui ſe e leucade prȩcipitaue rit ſuſtinere ſe cum velit Vt enim id nõ poteſt: ſic animus perturbatus & incitatus nec cohibere ſe poteſt nec quo loco vult inſiſtere omnino. Quęq; creſcẽtia pernitioſa ſunt: eadem ſunt vitioſa naſcentia. ęgritudo autem cęteręq; perturbationes amplificate certe peſtiferę ſunt igitur etiam ſuſceptę continuo in magna peſtis parte verſantur. eteni ipſe impellunt vbi ſemel a ratione diſceſſum eſt: ipſaq; ſibi imbecillitas indulget: in altumq; prouehitur imprudens: nec reperit locum conſiſtendi. Quamobrem nihil inter eſt: vtrum moderatas perturbationes approbent: an moderatam in iuſtitiam moderatam ignauiam moderatam intemperantiam. temeraria leucade ſapho quãuis quidam aliter legant aliterq; interpretentur. locũ hunc ex quinto ſiluarũ. Vitioſa naſcentia: ſic argumentũ: qđ creſcendo pnitioſum eſt idem vitioſum eſt naſcendo. perturbationes autem amplificatę ſũt noxię ergo naſcentes & in ortu ſunt peſtiferę. eſt autem ſyllogiſmus integer cõſtans ex ptopoſitione. aſſumptione. & cõcluſione. propoſitio eſt quę q naſcentia. aſſumptio. egritudines autem concluſto. Igitur & ſuſceptæ. interdũ quiq; partitę ſunt argumẽtationes in qbus eſt ppoſitio. propoſitiõis approbatio. abſumptio abſumptionis approbatio & amplexio Quędam ſunt quadripartita argumenta. quædã bipartita: de qbus apud philoſophos. & rhetoricos doctores latiſſimæ diſputatur. An moderatã iniuſtitiam: Verum aliud eſt. moderatas eſſe perturbationes. Aliud moderatam iniuſtitiã & ignauiam. pturbationes. n. ſiue affectus ingerũtur a natura atq; iplicãtur. vt diuelli nõ poſſint. iniuſtitia & ignauia nõ ſunt naturales ſed volũtarię. Partẽ vitioꝝ ũ: nõ video inqt Sene. quo mõ ſalubris eſſe aut vtilis poſſit vlla mediocritas morbi. Imbecillitas indulget: ĩbecillis prio eſt oĩs affectus deide ipe ſe cõcitat: & vires dũ pcedit parat. Procliue: pcliuiter & velut in pceps. Cotẽ fortitudinis: ira inqt Ariſ. priceps pipatetico rũ neceſſaria ẽ: nec qcq; ſine illa expugnari põt: niſi illa ipleat aĩm vt ſpiritũ accẽdat. vtendũ aũt illa eſt nõ vt duce: ſed vt milite: vtilis inqt ira eſt qa pugnatoers facit: vt ſcias inqt an ira habeat ĩ ſe generoſi aliqd. liberas videbis gẽtes: q iracũdiſſimę ſũt: vt germãos & ſcytas. vbiq; Ariſ. irę deſẽſor ẽ: ait q effectus: q ſdã ſiqs illis bñ vtat p armis eẽ: & irã cũprimis: q cotẽ fortitudis dicũt: qa ſicut cos acuit ferrũ. Ita ira acuit aĩos & accẽdit. ira legũ põ idẽ citatiſq; rectorẽ decet. aufer irã regi nõ mõ nẽo parebit. ſed etiã de faſtigio

Quiq; partitæ argumẽtatiões

Iniuſtitia voluntaria

Ira cos fortitudinis. Vtilis ira.

UVA. BHSC. IyR_246

In deum cadit ira.

Cotes olearię aquariæ

Creticę cotes.

Flaminitanæ.

Orator M. Anto. diloricauit tunicā aqlii.

Si vis me flere dolendū ipi tibi. Vir.

pręcipitabitur: īmo vero vt Lactantii verbis vtar. cuilibet homini eripe hūc affectū. quis eū nō spoliabit. qs nō deridebit. quis non afficiet iniuria. In deū cadit ira ne sit immobilis. irasci rationis est. auferantur enim delicta & refrenatur licētia stoici non viderunt esse duplicē iram. iustam & iniustam: ideoq; eam penitus excidere voluerunt: cum altera sit euellēda: altera temperanda: cos autem q̄ acutum ferrū reddere valet: exors ipsa secandi varia est. sunt cotes olearię: sunt cotes aquarię. Pli. ait ita lī dare cotes aquarias limæ vicę imperantes: ferro: idem in. xxxvi. tradit creticas cotes acuēdo ferro diu maximī laudem habuisse: secūda laus est laconicarū Inter aquarias naxię cotis laus maxima fuit ex oleo & aqua cilicię pollēt. quædā cotes saliua hominis ꝓficiunt: quę in tōstrinarum officinis iutilis ē fragili mollicia: flamilitanę ex hispania in eo genere pręcipuę. Leuis ratiunculas: dicūt peripatetici ratiōes eorū esse futiles & i mbecillas: qui aiunt pugnandū esse pro legibus pro patria: q̄ & illi fatentur. sed cita ira dicunt fortitudinem futuram mancam & debilem: opus. n. esse ira: quæ fortitudinē acuat spiritum accendat. mentes inflammet. Excāduit: exarsit incaluit. Oratorē deniq; oratorem inquit Aristo. iratus ali quando melior est. Sene. vero ait non iratus orator est melior immo imitatus iratū. M. Anto. orator apud. M. Tul. in lib. de ora. differens pręcipit in dicendo irascendum dolēdum. flendum esse: qui in causa peroranda nō dubitauit diloricare tunicam aquilii rei: & iudicibus cicatrices aduersas senis impatoris ostēdere. neq; n. fieri potest vt doleat is qui audit: vt oderit. vt irascatur: vt ad fletū misericordiāq; deducatur: nisi oēs hi motus: quos orator adhibere volet iudici. in ipo oratore īpressi esse atq; iniusti videbūtur. Virū videri: a virilitate vir & virtute intelligendus est: tanquā ille sit vere vir vereq; virilis ac

Qui enim vitijs modum apponit/ his partē suscipit vitiorum. quod cū ipsum p se odiosum est tum eo molestius. qa sunt in lubrico incitataq; semel in proclive labuntur/ sustinerīq; nullo modo possunt quid q̄ idem peripatetici ptur bationes istas quas nos extirpādas putamus/ nō modo naturales esse dicunt sed etiā vtiliter a natura datas. quorum est talis oratio. Primū multis verbis ira cundię laudant cotē fortitudinis esse dicunt/ multoq; & in hostē & improbum ciuem vehementiores iratorū impetus esse. Leuis autē ratiūculas eorū qui ita cogitarent. pręliū rectum est hoc fieri/ cōuenit dimicare pro legibus ꝓ libertate pro patria. Hæc nullam habent vim nixi ira excāduit fortitudo/ nec vero de bellatoribus solū disputāt/ impia seuiora nulla eē putāt sine aliqua acerbitate

UVA. BHSC. IyR_246

fortis.qui ira excandescat.attamen votum satyrographi est.nesciat irasci cupiat nihil.Lenitatem:lenitas & acerbitas opponuntur. est enim lenitas mansuetudo quædam & benignitas lenitas legum a Cicerone dicta cum laudet in oratione pro.C.rabitio.idem in inuectiuis lenitatis suę idētidem meminit. Lenitudinis nomine nonius Marcellus lenitudinem dici pro lenitate demōstrat.& nullꝰ ignorat.sed hoc in loco non lenitudinis lego sed lentitudinis.vt sit sensus. lentitudinem dici in hominibus qui irasci nescinnt.pro lenitate siue lenitudie: quod nomen in vitio est & cadit i vituperationem: cum lenitas siue lenitudo in laude sit lentitudinem improbamus lenitatem probamus.lētos dicimus homines qui nō mouentur affectibus ac veluti æquanimitate torpentes stupent & tarditate pigrantur.Proper.hostibus eueniat lenta puella meis Pli.innuere videtur.lētum & lentitudinem deriuari a legumine cui lens est nomē.sic.n. de lente scribit in.xviii.transl atum est in lenticulas nomē. inuenio apud auctores æquanimitatem fieri vescentibus ea

Lenitas. Lenitudo. Lētitudo. Lenti qui.

iracundiæ.Oratorem deniq; nō modo accusantem sed ne defendentē quidē ꝓbant sine aculeis iracundię.Quę etiā non adsit si tamen verbis atq; motu simulandū arbitrant:vt auditoris irā oratoris incendat actio.Virū deniq; videri negant qui irasci nesciat. Eamq; quam lenitatem nos dicimus: vitioso lētitudinis nomine appellant.Nec vero solum hāc libidinem laudant/ est enim ira vt modo diffiniui vlciscendi libido:sed illud ipsum genus vel libidinis vel cupiditatis ad summā vtilitatē esse dicunt a natura datum.Nihil enim quēq; nisi ꝙ

M.Tul. in epistola ad quintū fratrem didascalica.non irasci inquit lentitudinis est.Libidinem:cupiditatē vlciscendi.sic enim ira diffinitur:est libido generale vocabulum omniū cupiditatum. Nisi quod libeat:tanq; ab eo quod libet libido dicta sit.ex qua libidine siue cupiditate in animis flagrante ꝓclarę res a mortalibus conficiantur. Noctu ambulabat in publico: exemplo Themistoclis Demosthenis & aliorum.docet ꝓclara fieri non posse sine flagranti libidine siue cupiditate: qui stimulus inflāmat excitatq; animos generosos ad magna capescenda ad noctes insomnes agendas.ad labores exanclandos.themistocles neoclis filius:cū adhuc esset adolescens inter potus & mulieres volutabatur:at postea q; perse milciadis virtute.& auspiciis in campis marathoniis profligati sunt nihil amplius per intemperantiam facere visus est.Mirantibus tantam vitę morumq; mutationem dicere solebat.milciadis trophea neq; sinere ipm dormire:neq; ociosum ac desidem esse:itaq; themistoclis adolescentis vitia.magnis sunt emendata virtutibus:de quo Plutarchus.Herodotus Thucidides Probus. Emilius:cæteri satis multa. & quoniam in mentionem incidimus Themistoclis in transcursu est pēsiculandus locus ex libro de senectute:vbi sic loquitur Cato porcius: est istud quidem leui aliquid:sed nequaquam i isto sunt omia:vt Themistoclem ferunt Seriphio cuidam in iurgio respondisse:

Libido.

Exēplū the mistoclis.

UVA. BHSC. IyR_246

Amussitatus locus Cice.

Seriphius ignobilis.

cum ille dixisset non eum sua: sed patriæ gloria splendorem assecutum. non hercle inquit. Si ego seriphius essem. Ignobilis: nec si tu atheniensis esses. clarus vnq̃ fuisses hactenus Mar. Tul. vel apud Mar. Tulliũ Cato. in hoc aũt textu pensitandum est verbum illud. Si ego Seriphius essem ignobilis: vtrũ ignobilis: an nobilis legendum sit. & profecto si quis diligenter introspexerit medulam verborum & sanguinem historiamq; perspexerit. censebit legendum esse nobilis. non ignobilis: quod & verba Plutarchi gręca demonstrant sic scribentis αλη τηλεγεσ ειπε. αλλα ουταηε γωσεριφιοσ ωη εγενομηνεη δοξοσ ουτεσυ θηηαιοσ. idest vera inquit dici. Verum neq; ego Seriphius existens essem clarus siue nobilis neq; tu si atheniensis. Quod si legere iubet ignobilis: potiusquam nobilis: sicut habent pleriq; omnes codices auctorem habebis Platonem quem equaris: ex cuius racemis. Marcus Tullius sibi vĩdemiam fecit: qui sic ait in primo de re. pu. verum illud themistoclis pulchre se habet: q seriphio cuidam sibi per cõtumeliã obiicienti. quod non propter seipsum: sed propter eius patriã. tantam esset gloriam cõsecutus. ita respondit. equidem si ipse Seriphius essẽ in eadem gloria viuerem: tu vero si atheniensis minime: lectio superior magis quadrare videtur cum sententia Ciceronis: cui cõsimile est illud Herodoti ex libro. viii. qui tradit: non Seriphium hominem sed belbitanum nomine timodemum fuisse: qui infensus themistocli liuore. insaniens crimini dabat itionem illius in spartam dicens: illum athenarum respectu nõ sui ab lacedęmoniis honores assecutum: & cum non faceret finem talia dicendi. inqt ei themistocles. o homo ita res habet. nec ego sit belbitanus forem sic a spartanis honoratus fuissem: nec tu etiam si esses atheniensis. Demosthenis vigiliæ: nimiũ studium in orationibus cõponẽdis. Demostheni Regulo oratorum pytheas & alii obiiciẽtes dicebãt. τα του εκιηου ελλυχηιοη οξειη. Hoc est opera illius lucernam olere. Demosthenes enim flagrans studio eloquentiæ. iugiter lucubrabat: & vt auctor est Plutarchus. sępe duos vel tres menses continuos domi inclusus sine intermissione studebat abrasa parte capitis: vt exeundi facultatẽ sibi ipsi pręriperet. Dicitur in eo quoq; tantum studiũ fuisse tantusq; labor: vt impedimenta naturę. Balbus enim erat: diligentia indu-

Vindemia ex racemis

Exemplum balbitani.

Prouerbiũ demosthene.

Vigilię demosthenis.

libeat pręclare facere posse. Noctu ambulabat in publico themistocles ꝙ somnum capere non posset: querentibusq; respõdebat. Milciadis trophęis se e sõno suscitari. Cui non sunt auditę demosthenis vigiliæ? qui dolere se aiebat si qñ opificum ante lucana victus esset industria: Philosophię deniq; ipsius principes nunq̃ in suis studijs tantos progressus sine flagranti cupiditate facere potuissent. Vltimas terras lustrasse pythagoram democritum. Platonẽ accepimus. Vbi enĩ quod esset ꝙ disci posset: eo veniendum iudicauerunt nũ pu

UVA. BHSC. IyR_246

ſtriaq; ſuperauerit: qui coniectis in os calculis ſumma voce verſus multos vno ſpiritu pronunciare conſueſcebat neq; conſiſtens loco ſed inābulās atq; aſcenſu arduo ingrediens. Diuus Hiero. in hanc ſentētiam ſic ſcribit. Demo ſthenes plus olei q̄ vini expendiſſe dicitur & omnes opifices nocturnis ſem per vigiliis gueniſſe. Luſtraſſe pythagorem. Pli. in .xxx. refert pythagoram. Plus olei q̄ vini expendit.

tamus hęc fieri ſine ſummo cupiditatis ardore potuiſſe: ipſam egritudinē: quā nos vt terram. & immanem beluem fugiendam eſſe diximus: nō ſine magna vtilitate a natura dicunt conſtitutā. vt omnes caſtigationibus. reprehenſioni bus: ignominijs affici ſe in delicto dolerent. impunitas enim peccatorum data videtur eis qui & ignominiam & infamiam ferunt ſine dolore. Morderi eſt melius conſcientia: ex quo eſt illud e vita ductum: ab Affranio. Nam cū diſſolutus filius heu me miſerum dixiſſet. tū ſeuerus pater: dūmodo doleat aliquid doleat quod lubet. Reliquas quoq; partes egritudinis vtile eſſe dicunt: Miſericordiam ad opem ferendam: & calamitates hominum indignorum ſubleuandas. ipſum illud ęmulari obtrectare non eſſe inutile: cum aut ſe nō idem videat conſecutum quod alium: aut alium idē quod ſe. Metum vero ſi quis

democritū: platonem: ad magiam diſcendā nauigaſſe exiſtisverius. qui perigrinationibus ſuſceptis. Hieronymus in prologo veteris inſtrumenti. legimus inquit quoſdam luſtraſſe puicias: nouos adiiſſe populos: maria tranſiſſe: cupiditate ſtudiorum: ſic pythagoras mēphiticos vates: ſic Plato ęgyptū laborioſiſſime pagrauit: dum litteras quaſi toto orbe fugientes ꝓſequitur. Democritus conſectatus magos: de magica ſcripſit patrimoniū ſuum patrię donauit: quo expeditius perigrinaretur philoſopharetur q̄. Egritudinem a natura: peripatetici triſticiam: quę egritudo eſt dicunt vtiliter neceſſarię prouidenter a natura datam eſſe hominibus ſicut reliquos affectus: vt ſcilicet hominē doleant in delicto: & conſciētia mordeantur: quæ mille teſtiū loco eſt: quę res proficit ad recto viuendum. Ignominia ſine dolore: is impune peccat: qui ignominiæ notam: infamię ſuggillationem nihil pēdit: quā verentur omnes ꝓbi nam vt ante dictum eſt vir generoſus exiſtima: nullū malū eſſe peius dedecore & infamia. Ab Afranio: poęta hic fuit: conditor togatorum clariſſimus. de quo Ora. dicitur

Pythagoras.
Plato.
Luſtratores orbis.
Democritus.
Affranius. togatarius.

Afranii toga conuenire menandro: hūc ait Quintilianus inquinaſſe argumēta fedis amoribus puerorū: inducebatur ab Afranio in fabula diſſolutus filius: qui caſtigatus a patre & cōſcientia teſte affectus ita dolenter loqtur. heu miſerū me: quo audito pater letatus ꝙ filium dolentem ex delicto videbat:

VVA. BHSC. IyR_246

Dū doleat aliquid.

subiunxit doleat: quod libet dum modo aliqd doleat: ostēdens ægritudinē salubriter constitutā esse: hoc afranianū vsurpat in epistolis ad Atticū cū ait: sed tamen dum modo doleant aliqd doleant qd libet. Egritudinis partes singulis ꝑturbatiōibus partes plures subiiciuntur: ægritudini subiecta sunt misericordia: emulatio: obtrectatio: luctus: angor: lamentatio: & alia complura.

Obtrectare. Dixit supra obtrectario est ea: quā intelligi zelotypiam volo egritudo ex eo: quod alter quoq; potiatur eo: qđ ille concupierit. Metū: xenophon in oeconomico & columela: ꝓdiderunt metum vtilē esse plurimumq; conferre ad diligentiam custodiendi. Resecanda esse: peripatetici affectiones mediocriter tēperant resecantes: quę nimia sunt: stoici radicitus euellūt: ac penitus extirpant. Mediocritatem optimam: dicūt αρετας ειηοιτας μεσοτητας virtutes esse mediocritates: aurea ab oratio mediocritas cognominatur: ex qua est illud ꝓbabile in omni vita μηδεηαγαη: id est nequid nimis. Apud acade. verecundia hoc ideo inserit vt ostendat academicos ob verecūdiam non audere peripateticis contradicere: quibus stoici vt pote inuerecundiores libere respondent in epistola ad papirium petum: ego serio & seruabo sic enim assueui Platonis verecundiam. Digladientur: dissideant: dissentiant: depugnent: tractum verbum a gladiis & gladiatorio certamīe. Hieronymus: vidi duos digladiantes. Ci. in .i. academicorum: ꝙ antipater digladiatur cum carneade tot voluminibus. Sensus est stoici & peripatetici inter se dissideant atq; depugnent prout lubet: cum id nihil ad me: qui nulli secte addictus: nihil necessario probare cogor: sed id sequor quod verisimilimum videatur: ex instituto socra-

Aurea mediocritas.

Platonis verecundia.

Digladiari

sustulisset omnem vitæ diligentiā sublatam fore: quæ summa esse in eis/qui leges/qui magistratus/qui paupertatem/qui ignominiam/qui mortem/qui dolorem timerent. Hæc tamen ita disputant/vt resecanda esse fateantur/euelli penitus dicant: nec posse: nec opus esse Vt in omnibus fere rebus mediocritatem esse optimam existiment. Quæ cū exponunt nihil ve tibi videntur/an aliquid dicere. A. mihi vero dicere aliquid: itaq; expecto quid ad ista. M. reperiam fortasse: sed illud ante vides ne quanta fuerit apud academicos verecundia? Plane enim dicunt quod ad rem pertineat: peripateticis respondetur a stoicis. Digladientur illi per me licet: cui nihil est necesse/nisi vbi sit illud quod verisimilimum videatur inquirere. Quid est igitur quo occurrat in hac quæstione/e qua possit attingi aliquid verisimile quo longius mens

UVA. BHSC. IyR_246

tico academicaq; disciplina. Diffinitio: ex diffinitione perturbationis secundum zenonem colligit rationes probabiles ad confutanda decreta peripateticorum in moderandis perturbationibus: nam si perturbationis diffinitio proba est, videlicet commotio animi naturam auersa. A ratione omnis perturbatio etiam modica erit repudianda: tanq; rationi contraria: & procul a naturæ constantia. Ardores animorum: peripatetici iram vtilem esse necessariamq; asserentes appellant ardores animorum & cotes virtutum impetus illos iracundię: qua animi acceduntur & virtus acuitur. Nūc Ci. ex stoica doctrina differit aduersus sentētias peripateticorū. Gladiatorū id qdē .s. stomachari: idignari: ira excādescere. In eis gladiatoribus. In illo genere .s. gladiatorū: ex quibus alii retiarii: alii mirmylones dicebantur: quidam secutores: quidam tunicati: quidā thraces dicti: emeritos rudiarios appellant. de quibus affatim apud Suetonium. Pacideianus: nomē est tamoſi gladiatoris: cuius meminit oratius in sermonibus cum ait: q pecas minus atq; ego cum fului rutubæq; aut pacideiani contento poplite mirer prelia rubrica dicta aut carbone: velut si reuera pugnent: feriant vitentq; mouetes. Occidā illū: versus lucilli ex pſona pacideiani gladiatoris irato animo pugnantis aduersus alterum gladiatorem. In os. idest ipse prius vulnerabor in ore ab aduersario: quā ego illum confodiam. Sura: pulpa: cruris: suras esse homini tātum & crura carnosa: testis est Plinius in .xi. apud auctores reperitur in ægypto quædā nō habuisse suras. Progredientē apud Homerum aiacem. Ho-

humana progredi non potest diffinitio perturbationis/qua recte zenonem vsum puto. Ita enim definit vt perturbatio sit aduersa ratione contra naturam animi commotio. vel breuius. vt perturbatio sit appetitus vehementior. Vehementior autem intelligatur is qui procul absit a naturæ constantia. Quid ad has diffinitiones possim dicere? Atqui hæc pleraq; sunt prudenter acuteq; differentium illa quidem ex rhetorum pompa/ardores animorum cotesq; virtutum. an vero vir fortis nisi stomachari cœperit non potest fortius esse: gladiatorū id quidem quāquam in eis ipsis videmus esse sæpe constantiam colloquuntur/congrediuntur/ queruntur / aliquid postulant vt magis placati quam irati esse videā tur. sed illo genere sit sane pacideianus aliquis hoc animo: vt narrat Lucilius. Occidam illum equidem & vincā si id queritis inquit. Verum illud credo fore in os prius accipiam ipse. quā gla-

Genera gladiatorum.

Rudiarii.

Pacideianus de quo Oratius.

Sura.

UVA. BHSC. IyR_246

Sortes nouem.

merus in septimo iliados: inducit Hectorem proceres græcorum ad singula re certamen prouocantem: ex quo nouem sortes in galeam deiecerũt constituentes vt ille pugnaret cuius sors exisset: fuerunt autem hi: agamennõ: dío medes: duo aiaces. Idomeneus meriones: eurypilus: thoas: & vlysses: qbus sortientibus interea milites obsecrabant: vt aiacis telamonii aut diomedis

Sors aiacis

aut agamennonis sors exiret atq; ita euenit: aiacis quẽ potissimum cupiebant sors prolata est: qui armatus progressit in medium sicut ingenti corpore ita animo quoq; ingenti: ridẽti vultu: pleno gradu: trabalem lanceam quatiens: quo viso græci letati sunt: troiani metu perculsi. adeo vt ipsum quoq; Hectorem corde ob metum vehementius palpitante prouocasse pœniteret: aiax propius Hectorem accessit alloquutusq; est eiq; respondet Hector: mox congressi mutuis ictibus impetunt adoriuntur lacessunt: hector saxo enormi percussus resupinatur: directo per precones certamine laudat Hector robur aiacis: seq; ambo honorificis muneribus vicissim prosequuntur: hector ensem aiaci dono dat: ille hectora baltheo pulcherrimo remuneratur: atq; ita mutuis donati muneribus indiuersum vterq; digressi: ad suos reuerterunt. Torquatum illum historia manlii torquati satis nota: qui gallum prouocatorem congressus: occidit eiq; iacenti torquem aureum detraxit sibiq; induit: ex quo sibi & posteris peperit torquati cognomen: torquati quoq; milites dicti torquibus insigniti: vt docet Vegetius. Apud Clastidium: Marcellus qui dictus est ob excellentem fortitudinem gladius Romanorum qui Annibalem vinci posse docuit: virido marum gallorum in prælio occidit: eiq; detracta opima spolia consecrauit Ioui pheretrio: de quo apud Propertium in quarto commentario fusius scripsi: id autem factum est apud clastidium oppidulum in ripa padi situm.

Hectoris & aiacis.

Mutua dona.

Torquatus a torque.

Clastidium

dium in stomacho sura ac pulmonibus sisto. O dí hominem iratus pugno: nec longius quicquam vobis: quam dextræ gladium accommodet alter. Vsq; adeo studio atq; odio illius efferor ira. At sine hac gladiatoria iracundia videmus progredientem apud Homerum Aiacem multa cum hilaritate cum depugnaturus esset cum hectore: cuius vt arma sumpsit ingressio lætitiã attulit socijs terrorem autem hostibus vt ipsum Hectorem quemadmodum est apud Homerum. totum pectore trementem prouocasse ad pugnam pœniteret. Atq; hi colloquuti inter se priusquam manum' consererent leniter & quiete nihil ne ipsa quidem pugna iracundie rabioseue fecerunt. Ego ne torquatum quidem illum qui hoc cognomen inuenit: iratum existimo gallo tor

UVA. BHSC. IyR_246

Plutarchus non viridomarum sed brictomartum appellat regem illum: quē Marcellus obtruncauit ingenti corporatura prædictum: mox fusis hostibus Mediolanum cepit. De Africano: neotheron: id est iuniorem Africanum intelligit: qui Emilianus dicitur: qui prouocatorem singulari prælio vicit. Plinius & Varro auctores sunt hunc Africanum obsidionali corona donatum esse in Africa manilio consule: cohortibus seruatis: totidemq; ad seruandas eas eductis: hic duos Romani imperii terrores sustulit carthaginem: numantiaq; deletis. Haliēnum: nomen proprium in verrinis: mentio fit alterius halienni. Tyranni: tarquinii superbi: & filii. Effrenatius in aruntē: brutus vindex Romanæ libertatis: exactor tarquiniorum primus consul: i prælio congressus est: aduersus aruntē tarquinii superbi filiū qui inflammatus ira: vbi brutum esse cognouit concitat calcaribus equum: atq; in ipsum infestus dirigit: sensit insequi brutus auideq; se certamini offert: adeoq; infestis animis infestiisq; telis cōcurrunt: vt contrario ictu vterq; transfixus duabus herentes hastis moribundi ex equo lapsi sint: historiam luculenter copioseq; perscribunt Liuius Dionysius Plutarchus. Cominus: prope: eminus pcul. Insanire cęperit: iram enim breuem insaniam esse dixerunt. Cum erimantheo apro inter duodecim herculis labores famigeratos est aper Erimanthius: & leo nemeus: eurystheus enim herculi iniunxit: vt aprū erimantium: archadiæ vastantem agros viuum caperet: quod & si arduum factum videbatur: tamen Hercules prudentia vt viribus vsus facile prudentia & viribus vsus facile perfecit. Viuumq; aprum ad eurisstheum deportauit: quo ille viso pane factus se in aereo vase abscondit: reliqua de leone nemeo & hercule inuulgata: litteræ interiores tradunt Herculem esse solem quasi heraclem: id est heras cleos: quod significat iunonis id est aeris gloriam: quæ porro alia aeris gloria nisi solis illuminatio: qui

quem detraxisse. Nec Marcellū apud Clastidium ideo fortem fuisse: quia fuerit iratus. De Africano quidem quia notior est nobis propter recentem memoriam vel iurare possum: non illum iracundia tum inflammatum fuisse: cum in Acie. M. Haliennum pelignum scuto protexit: gladiumq; hosti in pectus infixit. De. L. Bruto fortasse dubitarim an propter infinitum odium tyranni effrenatius in Arūtem inuaserit. Video enim vtrūq; cominus ictu cecidisse contrario. q̄d igit huc adhiberis irā an fortitudo nisi insanire cœpit: impetus suos nō habet: q̄d Herculē quem in celū ista ipsa: quam vos iracundiam esse vultis: sustulit fortitudo: iratum ne censes confixisse cum erimantheo apro: aut leo.

Emilianus obsidionali corona donatus.

Brutus in aruntem.

Tarquiniū

Erimantiū aper.

Hercules sol.

duodecim signa Zodiaci annuo cursu lustrat: & ob hoc dictus duodecim labores ex anclasse. Illud quoq; obiter annotandū: quod annotatu dignissimū est:

Alexicacos Herculē coli cū maledictis.

herculē inter cętera cognomenta Alexicacon quoq; cognominari: ab eo qđ esset defensor hominum: depulsorq; malorum. Apud rhodios hercules colebatur cum cōuitiis ac maledictis: causam refert Lactantius in primo. Maratonii tauri: Theseus Herculis imitator: cuius nomen in ore

Corinephoros.

semp habebat: coryneporos: id est. clauam ferēs marathonium taurū cōprehendit per

Taurus marathonius.

magna detrimenta inferentē eumq; ab hercule olim ex creta in peloponessum traductū athenas viuum peruexit: quē egeus pater sacrauit apollini. Auctores Diodorus: & Plu-

Theseis tōsura.

tarchus. Theseis tonsurę genus est a theseo nuncupata: q̄ anteriores capilli tondentur: est autē marathon oppidum atticę regionis: in cāpis marathonis milciades persas fūditus deleuit. Quæ rationis

Fortitudo quę.

expers: cum fortitudo virtus sit sine ratione esse nō potest: ferocia enim illa rationis expers temeritas & audacia est: de qua ait Oratius. Vis consilii expers mole ruit sua fortitudo. n. vt diffiniunt philosophi: est considerata periculorum susceptio & laborū perpessio: in meditullio timoris

Patibiles.

& audacię posita. Patibiles: morbi & labores patibiles dicūtur: qui ferri tollerariq; & possint & debeant: sicut econtrario impatibiles morbos & cruciatus dicunt intollerabiles asperrimosq; quos ob magnitudinem ferre nō possumus: dicitur et patibile in actiua significatione quod pati potest: sicut impatibile qđ pati non potest: Lactantius impatibili oriri non posse. Scipio ille pontifex:

Impatibiles.

Exēplū scipionis nasicæ.

scipionem nasicam intelligit: qui rem publicam faucibus oppressem pestiferā tiberii gracchi manu strangulare passus non est. Nam cum tiberius gracchus in tribunatu profusissimis largitionibus et agrariis legibus fauorē populi occupasset: et rempublicam perturbaret: Conuocatus senatus a consule Mutio Sceuola deliberabat quid nam in tali tempestate faciendum esset cunctisq; cēsentibus vt consul armis rempublicam tueretur: Sceuola negauit se quicquam vi esse acturum: tum scipio nasica quoniam inquit cōsul dū iuris

ne nemeeo/ an etiā Theseus marathonij tauri cornua comprehendit iratus: Vide ne fortitudo minime sit rabiosa: sitq; iracūdia tota leuitatis. Neq; enim est vlla fortitudo: quę rōnis expers est: contēnendę sunt humanę res/ negligēda mors est. patibiles & labores & dolores putandi. hęc cum constituta sint iudicio atq; constanti sentētia: tum est robusta illa & stabilis fortitudo: nisi forte quæ vehementer acriter animosæ fiunt/ iracundę fieri suspicamur. Mihi vero ne Scipio quidē ille pontifex maximos qui hoc stoicorum verū esse declarauit/ nunq̄ iratum esse sapientē/ iratus videtur fuisse: cum. T. graccho/ tum cum consulem languētem reliquit: atq;

ordinem sequitur id agit vt cum omnibus legibus Romanum imperiū corruat: ego priuatus voluntati vestræ me offero: a c deinde leuam manum: parte togæ circūdans sublata dextra pclamauit: q ui rē publicam saluā esse volunt me sequantur: eaq; voce gracchum: cum se elerata factione: quas merebatur pœnas psoluere coegit: hic vt ait Augustin us in primo de ciuitate dei. cum esset pontifex maximus theatrum constitui vetuit: ne græca luxuria obreperet ad virtutē Romanorū labefadā dam: sensus est scipionem nō iratum compressisse impetus tribunitios Tiberii Gracchi Siqd fecimus: hoc referēdū est ad coniurationem Catilinæ: quam Cicero detexit vindicauitq; significat autem se non iratum sumpsisse suppli cium de coniuratis: q in tulliano morte mulctati sunt.

Qui rē pu. saluā vult me seqtur.

ipse priuatus/vt si consul esset/qui rem pu. saluam esse vellet/se sequi iussit. nescio ecquid ipsi nos fortiter in rep. fecerimus si quid fecimus certe irati non fecimus. An est quicquam simulius insaniæ quam ira/quam bene Ennius dixit initium insaniæ/color vox oculi spiritus impotentia dictorum atq; factorum quam; partem habent sanitatis. Quid Achille homerico fœdius. Quid Agamennone in iurgio: nam Aiacem quidem ira ad furorem mortemq; perduxit. Non igit quidem desiderat fortitudo aduocatam iracundiam, satis est instructa/parata armata per sese. Nam isto modo quidem licet dicere vtilem vinolentiam ad fortitudinē/vtilē etiam

Initium dixit insaniæ. Oratius ait. Ira breuis furor est: quidam e sapiētibus iris irā dixerunt esse breuem insaniā Ennius dixit. Initium insaniæ impotēs enim sui est de coris oblita: vt scias inqt Seneca non esse sanos: quos ira possedit ipsum illorum habitum intuere: flagrant emicāt oculi irascētium: multus ore totus rubor est: labia quatiūtur: dentes comprimūtur: capilli subriguntur: spiritus stridens est. Gemitus mugitusq; vt parum explanatis vocibus Sermo pręruptus: & complo

Ira breuis insania Signa irascentium.

sæ sæpius manus: & pulsata humus pedibus: feda visu & horrenda facies. Deprauātiū se atq; intumescentiū. Achille homerico fędius. Homerus ī primo iliados Achillē iracundia estuantē scribit. In iurgio aduersus agamēnonē strinxisse gladium: illius trucidandi causa: sed eū pallas cohibuit. Agamē non quoq; furenter irascitur aduersus eādem Achillē: ob chryseida patri reditam: lege Homerum latissime id totum explicantē. de Achille dixit Oratius. Impiger: iracundus inexorabilis acer. Idem de agamēnone & achille loquens ait: hunc amor ira quidem communiter vrit vtrūq;. Aiacem ira. Seneca in hanc sententiam. Aiacem in mortem egit furor: in furorem ira. nam cum reuiuiscet quæ fecisset per insaniam incubuit gladio. Insani faciunt ve hementius. Insane dixerunt veteres cū dicere vellent vehemēter. Propterea

Achillesira cūdissimus

Insane p ve hementer.

VVA. BHSC. IyR_246

quod insani vt interpretatur. M. Varro faciunt omnia vehementer. Summam rem perfecit. narrat Homerus in. xv. iliados quemadmodum græci fuga consternati sunt: vtq; Hector: cui iuppiter fauebat impetum fecit ad classem græcorum cremandam: cui rei vnus potissimum Aiax restitit arcens flammam: confodiens troianos incendiarios. Exortans suos ad hostem repellendum: & ita rem græcorum labantem inclinatamq; restituit. hinc ait apud Ouidium in. xiii. Nepe ego mille meo ptexi pectore puppes spē vestri reditus. Stomacho Indignatione & iracundia: inde stomachosus. & stomachabundus dicitur indignabundus iracundusq; monere stomachum significat indignationem bilemq; atq; iracūdiam excitare. M. Tullius non illi vt mihi stomachum facerent: quem ego funditus perdidi: sed certe vt facere se arbitrarentur. Fortitudo est igitur in rhetoricis ita diffinitur: fortitudo est rerum magnarum appetitio: & rerū humilium contemptio: & laboris cum vtilitate rationis pensio: & alibi fortitudo est considerata periculorum susceptio & laborum perpessio græci andrian vocant. Spheri: nomen est philosophi: cuius alibi. Mar. Tul. & Quintilianus meminerunt. Notiones: conceptiones & intelligentias: græci notionē vocāt ἐννοιαν: de qua supra dixim⁹ Inuolutam: diffinitionis officium est vt euoluat inuoluta: explicet implicita: retegat operta. Male olere cœnum. Augustinus in primo de ci. dei. pari motu exagitatum exalat Horribiliter cœnum: & suauiter flagrat vnguentum. Senties: quia exagitatum spirat graueolentiam. Qualis est dementiam. Quod & insani & ebrij multa faciunt vehementius / semper aiax fortis tamen fortissimus in furore. nam facinus fecit maximum cum danais inclinantibus summam rem perfecit. Manus prelium cum restituit insaniens, dicamus igitur vtilem insaniam tractata diffinitione fortitudinis: intelliges eam stomacho non egere. fortitudo est igitur animi affectio legi summę in perpetiendis rebus obtemperans. Vel conseruatio stabilis iudicij in eis rebus: quæ formidolosæ videntur subeundis & repellendis / vel scientia rerū formidolosarum contrariumq; / aut omnino negligendarum conseruans earum rerum stabile iudicium: vel breuius vt Chrysippus. Nam superiores diffinitiones erant spheri hominis in primis bene diffiniētis / vt putant stoici. Sunt enī omnino oēs fere similes: sed declarant cōmunis notiōes alia magis alia. Quo modo igitur Chrysippus Fortitudo est inquit sciētia preferēdarū rerū / vel affe

Aiax apud Ouidium.

Stomachabundus. Monere stomachum.

Fortitudo.

Andria.

Notio

UVA. BHSC. IyR_246

cum vxore: peripatetici ecclesiastiq; doctores: iustum necessariumq; esse tradūt vti ira aduersus minores: cuius affectus nobis datus est ad coercēda peccata eorum: qui sunt in nostra potestate: vt filiorum vxoris famulorum: qui arctiore disciplina: ad probitatem formandi sunt: quorum ætas nisi metu cohibeatur: licentia fient deteriores: & ab omne flagitium facinusq; præcipites. Conturbata mens iracunda: respondent peripatetici: iram moderatam esse debere: tantumq; irascendum: quantū expediat: statuit enim deus: vt inquit Lactantius certos limites iræ: quos transcendere non licet. Aristoteles in secundo æthicorū non facile esse ait determinare: quomodo: & aduersus quos: & pro quibus: & quatenus sit irascendum. Simulare non dedecet. Seneca in secundo de ira orator inquit non melior est: quando iratus est sed quando imitatur iratum. Ira necessaria ad coercionem.

actio animi in patiendo/ac perferendo summæ legi parens sine timore. Licet enim insectemur istos/vt Carneades solebat/metuo ne soli philosophi sint. Quæ.n. istarum diffinitionum nō aperit notionem nostrā: quā habemus omnes de fortitudine rectam atq; inuolutam: qua aperta. Quis est qui aut bellatori aut imperatori aut oratori quærat aliquid. neq; eos existimet sine rabie quicquā fortiter fecere posse? quid stoici? q omēs insipiētes insanos esse dicūt nonne ista colligunt? Remoue perturbationes/ maximeq; iracundiam/ iam videbuntur monstra dicere. Nunc autem ita differunt sic se dicere/ omnes stultos insanire/ vt male olere omne cœnum. At non semper. commoue/ senties: sic iracundus non semper iratus est. Lacesse. iam videbis furentem. Quid ista bellatrix iracundia cum domum redijt qualis est cum vxore/ cum liberis cum familia. An tum quoq; est vtilis. Et igitur aliquid quod conturbata mens melius possit fa-

Nam & histriones in pronunciando non irati populum monent: sed iratum bene agentes: vbicunq; alieni animi ad nostrum arbitrium agendi sunt: modo irem: modo metum: modo misericordiā vt aliis incutiamus: ipsi simulabimus & sæpe id quod veri affectus non effecissent efficit imitatio affectuum. Simulare affectus.

Num irati scribimus orator qui egit in foro ardenter atq; acriter: domi scribit se dato animo & tranquillo oratione: quę actionis exemplar est & archetypon: autumat Plinius posterior posse fieri vt sit actio bona. quæ nō sit bona oratio: aliud est bōa actio: aliud bona oratio. Vincite minus: verba sunt ex tragedia actii poetæ quæ dicebantur a pśona irata fortassis ab atreo quę cum ageret eso- Oratio archetypon actionis.

UVA. BHSC. IyR_246

Actius tragediographus.

pus histrio in scena non iratus agebat sed imitatus iratum. Actius quoq; cõposuit illa non iratur. sed animo tranquillo & sedato: de esopo histrione tragico & eius patina iam dictum est: de actio quoq; tragediarum scriptore: facta est mẽtio in superioribus: qui parentibus libertinis natus inter colonos pisaurum deductus est: a quo & fundus actianus iuxta pisaurũ ductus: scripti tandis tragedis tragediis sententiarum grauitate verborũ pondere personarum auctoritate clarissimus: quoniam in acti mentionem incidimus: repastinãdus locus est ex tertia tusculana vbi dicimus menalippam nomen esse fabulę

Menalippa

actianæ. Nonius vero identidem citat actium poetam in menalippo mendosos esse codices opinor nonianos: legẽdumq; vbiq; in menalippa: non me prẽterit celebrari ab Homero menalippum Icetaonis filium: quia Priamo perinde cultus est ac vnus ex filiis: quod videlicet inter troianos virtute præstaret q aliquo tempore pauit armenta: a cuius nomine autumant quidam inscribi tragediam actii menalippum. Ego ob menalippa scriptam esse ab actio fabulam autumo: cui titulus

Libido.

sit menalippa. Libidinẽ laudare: destruit quæ astruũt peripatetici: ex quorum sententia dictum est supra: nihil q̃q̃ si sit libidine siue cupiditate flagrante: agere posse præclare nomine autem libidinis cupiditas omnis significatur & est inculpatum vocabulũ. Sallustius. in armis & equis libidinem habebant. Egritudinem laudare: refellit illud peripateticorum qui dicũt egritudinem esse vtilem vtiliterq; a natura constitutam. Dũ modo doleat: hoc in supioribus traditum est ex parte peripacere q̃ constans. An quisquam potest sine perturbatione mentis irasci. Bene igitur nostri cum omnia essent in morbis vitia. quod nullum erat iracundia fœdius iracundos solos morbosos nominauerunt. Oratorem vero irasci minime decet/simulare non decet. An tibi irasci tum videmur/cum quid in causis acrius & vehementius dicimus. Quid cum iam rebus transactis & præteritis oratione scribimus/num irati scribimus. Et quis hoc animaduertit. Vincite enim/num aut egisse vnquam iratum Aesopum/aut scripsisse existimamus iratum Accium. Aguntur ista præclare: & ab oratore quidem melius si modo est orator q̃ abvllo histrione: sed aguntur leniter/& mente tranquilla. Libidinem vero laudare/cuius est libidinis Themistoclem & Demosthenem profertis. Additis Pythagorem. Democritum Platonem. Quid vos studia libidinem vocatis/quæ vel opimarum rerum vt ea sunt quæ profertis. sedata ta

UVA. BHSC. IyR_246

teticorum: quod nunc diluit. M. Tul. stans a stoicorum disciplina. Iram centurio: concedimus inquit iram vtilem esse: necessariam centurioni: & bellatoribus sine qua Aristo. nihil expugnari posse arbitratur nisi ira acuat animos militares ad res bellicas: & spiritum accendat. Verum inquit. M. Tul. cum de sapiente quærimus nō de milite: qui ferox est ferme & inconsultus: dicimus men & tranquilla esse debent. Iā ægritudinem laudare vnam rem maxime detestabilem: quorum esse tandem philosophorum: At cōmode dixit Afranius Dummodo doleat aliquid. doleat q̄ lubet. Dixit enim de adolescente perdito ac dissoluto. Nos autē de cōstanti viro: ac sapienti quærimus. Et quidem illam ipsam iram cēturio habeat aut signifer vel cęteri de quibus dici nō necesse est. ne rhetorum aperiamus mysteria Vtile est enī vti motu animi: qui vti ratione non potest Nos autem vt testificor sæpe de sapiente quærimus. At etiā emulari vtile est obtrectare misereri. Cur misereare potiusq̄ feras opem si id facere possis. an sine misericordia liberales esse nō possumus nō enim suscipere ipsi ægritudines ꝓpter alios debemus: sed alios si possumus leuare ægritudie. Obtrectare vero alteri aut illa vitiosa æmulatiōe: quę rualitati similis est. emulari quid habet vtilitatis? cum sit æmulātis angi alieno bono/quod ipe nō habeat obtrectantis autem alieno bono/quod hunc affectū inutilem esse nec cadere in sapiētem. Mysteria: arcana rhetoricę disciplinæ. Cur misereare: ex sentētia stoicorum: qui aiunt sapiens non miserebitur: sed succurret. sed proderit: in commune auxiliū natus. Suscipere egritudines: secundum stoicos: qui dicūt misericordiam esse animi egritudinem ex alieno malo: miseriaq̄ prouenientem: eāq̄ pro vitio semper habuerunt. Obtrectare alteri: zelotypiā significat: quæ & obtrectatio dicitur: quę egritudo ē ex eo: q̄ alter quoq̄ potiatur eo: qđ ille cōcupiuerit. Vitiosa emulatiōe duplex est emulatio: vt & in laude & in vitio sit hoc nomen: nam & imitatio virtutis emulatio dicitur: q̄ est laudis & emulatio est egritudo si eo qđ quid cōcupiuit: alius potiatur: ipe careat: de quo supra dictū est. Riualitati similes riuales vt docet Donatus dicūtur emuli de mulieribus facta translatione nominis a bestiis: quę sitientes: cum ex eodem riuulo haustum petūt: in prelium contra se inuicem cōcitantur Vlpianus iurisconsultus ad titulū de aqua quotidiana & estiua. Riuales dici eos ait: qui per eūdem riuum aquam ducunt: inter quos sępe contentio est de aquę vsu: vtroq̄ suum esse vsum contēdente: inde riuales dici autumo quasi in vnum amorē deriuantes: & de amoris vsu cō

Sapiens nō miserebitur

Emulatio. Riuales q.

VVA. BHSC. IyR_246

Riualitas.

Sophia. Sapientia.

Prudentia. Phronesis. philosophi sapiētes nō prudētes.

Memoria mater sapiētiæ.

tendertes: inde riualitas dicta emulatio illa inter amosios morosissima. Angi: cruciari torqueri. Mediocritates malorum: tanq; defectus sint mala: quorum mediocritatem peripatetici vtilem esse dicunt. Quāuis fuse: quantū vis copiose & abunditer. Sapientia greci sophiam vocant: latini sapientiā: quę est vt a veteribus philosophis definitur: rerum diuinarū & humanarū causarumq; quibus hę res cōtinētur scientia: sapientiā ait Seneca esse pfectum bonū: mentis humanę prudentia vero: quā greci phronesin vocant est rerum expetēdarum fugiendarūmq; scientia: Anaxagoras: thales Democritus: aliis huiusce modi homies sapiētes: fuisse dicuntur nō prudentes quia ppriorum cōmodorum ignari incuriosiq; fuerūt Afranius ait sapiētiam filiam esse vsus & memoriæ significans eam in vsu & memoria collocatam esse: versus afranii poętę hi sūt. Vsus me genuit mater peperit memoria. Sophiā vocant graii vos sapientiam. Quod est ventis subiectum: signat sapientiam animumq; sapientis non ita perturbari perturbationibus: sicut mare ventis fit pcellosum & vndabundum In oratione pro. A. Cluentio: ait mare sua natura tranquillum esse. vēto. um vi agitari atq; turbari. An iprouisum aliquid: iā dictum esse sępe omnia inopinata iprouisaq; esse vehementiora asperioraq;: sed sapiēs sic semper animo excubat: vt ei nihil improuisum accidere possit: nihil inopinatum: meritoq; dicere potest Nō vlla laborum o virgo noua mi facies inopinaq; surgit: omnia pcepi. Nimia resecari aiūt peripatetici moderātes esse affectiones resecādumq; quod nimium est & noxium: stoici vero radicitus id etiam alius habeat: quis id approbare possit: ęgritudinem suscipere pro experientia si quis habere velis. nā solum habere velle summa dementia est. Mediocritates autem malorum quis laudare recte possit? quis enim potest in quo libido cupiditasve sit nō libidinosus & cupidus esse? in quo ira non iracundus in quo angor non anxius in quo timor non timidus Libidinosum igitur & cupidum & iracundū & anxium & timidum censeamus esse sapientē: de cuius excellentia multa quidem dici q̄is fuse lateq; possint. sed breuissime illo modo sapiētiam esse rerum diuinarum & humanarum scientiam cognitionemq; quæ causa cuiusq; rei sit: ex quo afficit vt diuina imitetur humana omnia inferiora virtute ducat: in hūc tu igitur tanquam in mare quod est ventis subiectū perturbationem cadere tibi dixisti videri. Quid est quod tantā grauitatem cōstantiamq; perturbet? An improuisum aliquid atq; repentinum. Quid potest accidere tale: & cui nihil quod homini

UVA. BHSC. IyR_246

tus extirpant nec vllas fibras relinquunt: quos Cicero ſecutus percipit non circuncidenda hęc eſſe ſed euellenda: & penitus eradicãda: tanq̃ naturalia nõ ſint verum vt ait Lactantius: hęc naturalia eſſe nõ voluntaria omnium viuẽtium ratio demonſtrat: quę hiſdem omnibus quatitur affectibus: & vt docet inclytiſſimus philoſophorum Ariſtoteles. Virtutis eſt gaudere & dolere in quibus oportere & put oportet: & profecto qui humanis affectibus nõ mouetur homo non eſt. Te vis: ſcilicet eſſe liberum omni perturbatione: ſicut putas eſſe ſapiẽtem. Tot res infinita ſunt milia medelarũ: ad morbos corporis curandos quæ a medicis vberrime tractãtur. Et a Plinio noſtro non minus diligenter: q̃ eloquenter. Extrinſecus: ope ſcilicet medici qui extrarius eſt aliuſq̃ ab egroto: medicina vero animi petitur ab ipſo animo hæc autem eſt philoſophia: de qua dictum eſt in tertio commentario. In eis: animis: nam vt inquit Saluſtius animi imperio: corporis ſeruitio, vtimur. Ariſtoteles in ſeptimo politicorum: animus inquit prætioſior eſt corpore & pecuniis. Externa gratia: animi expetuntur: nõ autem animus gratia illorum Igitur quanto animus præſtantior eſt q̃ corpus tanto diligentius curari debet. Curatio autem eſt ratio & virtus: quæ lex vitæ eſſe dicitur. Et virtutes recte rationes ſunt. Curationes: Curatio proprie medicorum eſt Aliarum quoq̃ rerum. Curatio dicitur apud Ciceronẽ. Liuium. Plautum. Cæteros: ſicut autem ad morbos curationum diuerſa genera ſunt ſic & animorum varia curatio eſt: ſicut nõ omnis egrota

Naturales affectiones

Alius ꝓtioſior corpe.

Curatio.

euenire poſſit. Nam quod aiunt nimia reſecari oportere/ naturalia reliqui q̃ tãdem poteſt eſſe naturale quod idem nimium eſſe poſſit/ ſũt enim oia iſta ex errorũ orta radicibus/ quę euellenda & extrahẽda penitus non circũcidenda nec amputãda ſunt. ſed qm̃ ſuſpicor te non tã de ſapiẽte quã de te ipſo quęre, re. Illum enĩ putas oia pturbatione eſſe liberũ/ te vis/ videamus quãta ſint/ quę a philoſophia remedia morbis animo, rũ adhibeãt. Eſt. n. quædam medicina certe/ nec tã fuit hoim generi infẽſa atq̃ inimica natura vt corporibus tot res ſalutares aĩs nullã inuenerit. De qbus eſt etiã merita melius/ q̃ corporũ adiumẽta adhibent extrinſecus/ animorum ſalus incluſa in his ipſis eſt/ ſed quo maior eſt ĩ eis p̃ſtantia & diuinior/ eo maiore indigẽt diligentia. Itaq̃ bñ adhibita rõ cernit qd optimũ ſit/ neglecta multis implicat erroribus. Ad te igit mihi iam cõuertẽda oĩs oõ eſt. ſimulas. n. quęrere te de ſapiẽte. quęris aũt fortaſſe de te Eaq̃ igit pturbationũ q̃s expoſuit/ va-

UVA. BHSC. IyR_246

Officium medici.

tio corporalis vna curatione ſaneſcit. Ita ægritudo animi non vna medicina ſedatur: aſclepiades officium eſſe medici dici vt tuto: vt celeriter: vt iucunde curet. Aliam ſerenti tanquam miſericordia vitium ſit & ægritudo ex ſecta ſtoicorum: vt ſæpe iam dictum eſt: qui negant ſapientis eſſe miſereri & ignoscere. Quattuor perturbationibus. Cupiditate & lætitia ex duobus opinatis bonis: mętu & ægritudine ex duobus opinatis malis. Ad vniuerſam perturbationem: perturbationis nomen generale eſt: quæ ita diffinitur: auerſa a recta ratione contra naturam animi commotio: vel breuius perturbatio eſt appetitus vehementior. Nimirum hoc melius. ſ. ad cōſolandum pauperem diſputare paupertatem non eſſe malum quo obtēto: pauper miſer dici non poteſt. Heri. i. heſterna diſputatione: & ſignificat tertiam tuſculanā. Illa qdem. ſ. ſanatio curatioq. Perſe: ſuapte natura ſine appendiciibus extrinſecus venientibus. Naturale: hoc aſſerunt peripatetici: videlicet natura les eſſe perturbationes: & neceſſarias: vtiliterq; a natura mortalibus datas. Conſtantiam laudamus. In tertia tuſculana eorū exempla cōmemorata ſunt & laudata conſtātia: q obitū ſuorū: & caſus humanos animo æquo ſubnixoq; ptulerūt. Ille: q putat voluptatē eſſe bonum & tāquā bonum expetendum. Et hic: qui putat pecuniam cumprimis appetendam. Opinionē falſam tollit: ſenſus eſt: quidam non negant mala quæ patimur eſſe mala: ſed fomentis leniunt rationibuſq; docent eſſe æquo animo ferenda: alii altera ratione orationeq; vtuntur: vt negent mala eſſe quibus affligimur: coriæ ſunt curationes. Nam neq; omnis ægritudo vna ratione ſedatur. Alia eſt enim lugenti/ alia miſeranti/ aut inuidenti adhibenda medicina. Eſt enim in omnibus quattuor perturbationibus illa diſtinctio. Vtrum ad vniuerſam perturbationem quæ eſt aſpernatio rationis/ aut appetitus vehementior/ an ad ſingulas vt ad metum libidinem/ reliquaſq; melius adhibeaſ oratio: & vtrū illud ne videaſ ægre ferendum. ex quo ſuſcepta ſit ægritudo: an omnium rerum tollenda omnino ægritudo: vt ſi quis ægre ferat ſe pauperem eſſe/ id ne diſputes paupertatem malum non eſſe an hominem ægre ferre nihil oportere. Nimirum hoc melius: ne ſi forte de paupertate non perſuaſeris/ ſit ægritudini concedendum. Aegritudine autē ſublata propriis rationibus quibus heri vſi ſumus: quodammodo etiam pau pertatis malum tollitur. ſed omnis eiuſmodi pturbatio animi placatiōe ablua tur. Illa q̄dē cū doceas nec bonū illud

Perturbationis diffinitio.

UVA. BHSC. IyR_246

nanturq; euellere opinionem illam tanq̃ falsam & vanam: tanq̃ in ægritudine minime esse debeamus cum id quod patimur falsa mali opinione nos inficiat: verum illa prior curatio tutior est & facilior: hæc altera vtilior qdē sed difficilior: & quā vulgus & sensus communis aspernatur. Nihil in se esse virtutis: has ægritudine laborans alcibiades: afflictabatur: cum in eo Socrates nihil virtutis: nihil honestatis esse demonstraret: hāc ægritudinem signauit Persius cum ait: virtutem videāt intabescantq; relicta: tali homini alia q̃ superior est adhibenda medicina: quæ possit esse communis omnium philosophorum: licet illi de aliis rebus sicut medici: sæpe inter se dissideant atq; discordent. Commotiones animorū: definitio est perturbationum. Mętum ægritudinemq; perturbationes: alteram de futuro malo: alteram de opinato præsenti malo. Cupiditatem lætitiam: perturbationes: alteram de futuro bono: alterā de præsenti bono. Nec męrens: ad ægritudinem refertur. Nec gestiēs: ad lætitiam referēdum est. Hæ passiones recētioribus scriptoribus potissimūq; ecclesiasticis in crebro vsu est: passio & passiones pro morbis & perturbationibus: q̃ græce dicūtur παθη. verum echnici scriptores illi emūcti & tersi ac dictione abstinent: perinde ac parū pba latinaq;. Nō Liuius: nō Quintilianus: non Plinus: nō celsus: non quispiam ex illa cohorte scriptorū classicorum hoc vocabulum vsurpat: non columen eloquentiæ Cicero: qui perturbationes identidē nominitat nusq̃ nisi hoc ī loco passiones: quo circa existimo hic quoq; legendum esse perturbationes: quæ dictio ci

An passio sit vetus verbum.

esse ex quo lætitia aut libido oriatur: nec malum ex quo aut metus aut ægritudo. Verūtamen hæc est certa & propria sanatio/si doceas ipsas pturbationes per se esse vitiosas: nec habere quicquam aut naturale: aut necessarium: vt ipiam ægritudinem leniri videmus: cū obiscimus mœrentibus imbecillitatem animi effœminati: cūq; eorum grauitatem constantiāq; laudamus: qui nō turbulente humanā patiantur. Quod qui dem solet eis etiā accidere: qui illa mala esse censent ferenda tamē æquo animo arbitranť. Putat aliquis voluptatē esse bonum/alius autem pecuniam. tamen & ille ab intemperantia/& hic ab auaritia a vocari potest. Illa autē altera ratio/& oratio quę simul & opinionem falsam tollit & ægritudinē detrahit: est ea quidem vtilior/sed raro ꝓficit. neq; etiam est ad vulgus adhibenda. Quędam autem sunt ægritudines/quas illa medicina nullo modo possit leuare/vt si quis ægre ferat nihil in se esse vir-

VVA. BHSC. IyR_246

Neotericoteron vocabulum passionis.

ceroniana est: cum passionis vocabulum sit neotericoteron: quis teste Augustino expressius ex græco verbo πάθη ducatur passiones q̃ perturbationes apud Plinium nostrum in .xx. sic passim legitur: illitum quoq; passionibus vetris earum prodest: sed cum id vocabulum maiestati Plinianæ parum conuenire videatur: ita eruditi corrigunt: & sic veteres codices scriptum habent illi tum quoq; e passo ventri earum pdest: tu quoq; si alibi vsq̃ apud Ciceronem inueneris passiones obelisco eam dictionem confodito: & perturbationes cũ asteriſco substitue. Euentus superiores: qui superantur a casibus humanis: succumbuntq; rebus aduersis. Sapientis autẽ animus supra fortunam non infra collocatus est: & celsa tutus ab arce despicit humanos casus. Vt nihil quale: dolet quispiam ex podagra: mœret ex iactura patrimonii: cupit sitienter diuitias: ad animum perturbatũ huiusce hominis sanandum nihil est dicendum q̃ podagra non sit malum: q̃ amissio patrimonii non sit mœrenda: q̃ diuitiæ tanquam bonum nõ sint appetendæ: sed tollendę sunt ipse perturbationes: dicendumq; de perturbatione ipsa videlicet: de dolore: de cupiditate & similibus: quæ animum perturbant: & hac curatione vtẽdum: vt doceas animum esse auocandum a commotionibus: & in sedatione ac tranquillitate continendum. Quod libidinem moueat: vt aurum argentum: gẽmę: forma muliebris. Quod honestum: vt stoici dicũt. Siue voluptas: vt epicurus: & aristippus. Siue bonũ vtrũq; vt dinomachus & calipho q voluptatẽ cum honestate copularũt. Siue illa tria genera:

Sapiens supra fortunã

tutis/nihil animi/nihil officij/nihil honestatis. propter mala is quidem angatur. sed alia quædam ad eum sit admouenda curatio/& talis quidem quę possit esse omnium. etiam de ceteris rebus discrepantium philosophorum. Inter omnes enim conuenire oportet cõmotiones animorum a recta ratione auersas esse vitiosas, vt etiã si nec mala sint illa quę metum ęgritudinem ue/nec bona quæ cupiditatem lætitiãue moueãt tamen sit vitiosa ipsa commotio. Constantem enim volumus quẽdam sedatum/grauẽ/humana omnia pręmentẽ illum esse/quem magnanimum & fortẽ virum dicimus. Talis autẽ nec mœrens nec timẽs/nec cupiens/nec gestiẽs/esse quicquam potest. Eorum. n. hæc sunt. qui euentus humanos superiores quã suos animos esse ducũt. Quare omniũ philosophorum vt ante dixi vna ratio est medendi vt nihil quale sit illud qd perturbet animũ: sed de ipsa pturbatione dicẽdum. Itaq; primũ in ipsa cupidi

UVA. BHSC. IyR_246

vt Plato & Aristoteles: qui summum bonum confiteri dicunt ex bonis animi: corporis: & fortunæ commixtis: maxima asserentes esse bona animi: secunda corporis: externa tertia. Virtutis vehementior appetitus adeo intemperantia vituperanda est: & omne quod nimium reprensibile: & virtutis vehementior appetentia cadat in vitium: ex quo est illud oratianum: insani sapiens nomē ferat æquus iniqui: vltra q̄ satis est virtutem si petat ipsam. Humana in cōspectu natura: efficax animorum medela est salutarisq; curetio explicare qualis sit humana conditio: q̄ fluxa: fragilisq; sit natura mortalium: quēadmodum homine nihil est miserius: cui parens rerū natura nouercatur. De hominis miseria Plinius. Augustinus. Cicero. Seneca. Copiosissime scriptitarunt. Orestē fabulam: euripides cōditor tragediarum apud græcos clarissimus fecit fabulam de oreste matricidia: quę res est in triuialibus ludis celebratissima: cuius primi tres versus sūt hi: latinitate donati a. M. Tullio: vt multa consimilia: quos cum audiret socrates reuocasse fertur. Repetisseq; ob elegantem veramq; sentētiā de euripide illud dignum annotatu: ꝙ atheniensibus postulantibus vt sentētiā quādam tolleret ex tragedia: ꝓgressus in scenam dixit: se vt athenienses doceret: nō vt ab eis disceret fabulas componere solere. Idem cum apud alcestidē poetam quęreretur ꝙ tridvo vix tres versus maximo impenso labore deducere potuisset: atq; is se cētum per facile scripsisse gloriaretur: verum hoc inquit inter est. Inter tuos versus & meos: ꝙ tui intra triduum peribunt: mei in omne tēpus sufficient. Neq; tā terribilis: versus sunt euripidis: quibus significat nihil esse tam terribile tāq; horrendum malum quod humana natura perpeti non queat. Fandi: alias loquendi: modo tolerandi & intolerandi: iusti iniusti: prouerbia-

tate. cū id solū agit/ vt ea tollatur: nō est quærendum bonum illud necne sit qđ libidinē moueat: sed libido ipsa tollēda est. vt siue qđ honestū est id sit summū bonū. siue voluptas/ siue horum vtrūq; coniunctum/ siue illa tria genera honorum. tamen etiā si virtutis ipsius vehementior appetitus sit/ eadem sit omnibus ad deterrendum adhibēda oratio. continet autem sedationem animi humana in conspectu posita natura quæ quo facilius expressa cernatur explicāda est oratiōe communis cōditio/ lexq; vitæ. Itaq; nō sine causa cum Orestem fabulā diceret Euripides primos tres versus reuocasse dicitur Socrates. neq; tam terribilis vlla fandi ratio est/ neq; sors/ neq; ira cælitum inuentum malum: quod non natura humana patiendo hęc efferat. Est autē vtilis ad persua-

Natura nouercatur homini.

de euripide Dignū scitu.

Triduo tres versus.

UVA. BHSC. IyR_246

lis eloquutio: ſicut apud Virgilium: memores fandi atq; nefandi. Ira ęlitū: ſic Virgilius. Triſtius haud illis monſtrum nec ſeuior vlla peſtis. Et ira deū ſtygiis ſeſe extulit vndis. Efferant: vincant ſubdant ſepeliant effere. n. enī ad ſepulturam ferre vnde efferri dicuntur mala: q̄ patiē do vincimus: & quaſi tu mulamus: & ita hic ſubtiliter poſitū eſt: alias efferre ſignificat. extollere: erigere: differre: polyſemū enim verbum eſt. Reuocaſſe: vt repeteretur iterareturq;. Ita Pli. in epiſtolis: memini quēdam ex amicis: cū lector quędā peperam pronūciaſſet: reuocaſſe & repeti coegiſſe. Enumeratio eorū: vtilis curatio eſt: dū volumus pſuadere ea q̄ accidunt eſſe ęquo animo ferēda enumerare eos: qui talia forti terq; tulerūt: potiſſima. n. ſunt exempla: ad pſuadēdū: qbus ita pollent romani: vt rationi bus greci. Heſterna diſputatione: tertiam tuſculanā intelligit: qua diſputatum latiſſime eſt: de ęgritudine ſedanda tollendaq;. In medio męrore: dum adhuc recens erat dolor & crudum vulnus de obitu filiæ tulliolę. Nō enim ſapientes: hoc per parentelīm inſertum: ſignificat autē ſe non ſapientem fuiſſe in morte filiæ ęquanimiter ferenda: doluit enim intemperanter & inſolabiliter: cum ſapiēs imperturbatus maneat nec vllo dolore afficiatur: ſitq; eius animus vt mundus ſupra lunā defera tus ſerenus trāquillus. Ad recentes quaſi tumores. ſubſcribit huic ſententię elegans illa pliniana ex epiſtolis ſententia his verbis explicata: vt enim crudum vulnus medētium manus reformidat dēde patitur atq; vltro requirit: ſic recens animi dolor cōſolationes reiici ac refugit: mox deſiderat: & vehementer admotis acquieſcit. Ouidius quoq; ſentētialiter canit: quis matrem niſi mētis inops in funere nati flere vetet: non hoc illa monenda loco eſt. Quinetiā a papinio ſtatio in ſecundo ſiluarum ductum eſt oppido q̄ decenter. Abruptis etiā nunc flebile venis vulnus hiat: magnæq; patet via lubrica plagæ. Cū iam egomet cātus & verba medentia ſeuus cōſero: tu plāctus lamentaq; fortia mauis odiſtiq; chelim ſurdaq; auertēris aure: in-

Efferre

Reuocaſſe.

dendum ea quę acciderūt ferri & poſſe & oportere enumeratio eorū qui tulerūt / & ſi ęgritudinis ſedatio / & heſterna diſputatione explicata eſt / & in conſolationis libro / quem in medio / nō em̄ ſapientes eramus mœrore & dolore cō ſcripſimus / quo dq; vetat Chryſippus ad recētes quaſi tumores animi remediū adhibere / id nos fecimus / naturęq; vim attulimus / vt magnitudine medicinę doloris magnitudo cōcederet. ſed ęgritudini de qua ſatis eſt diſputatum finitimus eſt metus / de quo pauca dicēda ſunt eſt enim metus / vt egritudo p̄ſentis / ſic ille futuri mali. Itaq; nonnulli egritudinis partem quandam metum eſſe dicebant. Alij autem metum p̄mo leſtiam appellabant quod enim quaſi

Intēperāter doluit ex obitu filię.

Recēs dolor aſperna tur fomēta

Vulnus hiat.

UVA. BHSC. IyR_246

tempesta cano: supra dixit. Mar. Tullius erat in tumore animus: & omnis in eo tentabatur curatio: sed sumendum tempes est nō minus in animorū morbis: q̄ in corporum. Naturę vim dū videlicet nō expectaui: vt dolor tempore se daretur admitteretq; medelas. Nam dū dolor est ictusq; recēs medicina succumbit: cum alio qui magnitudo doloris superetur tempestiua medicina.

Intempesta cano.

dux consequentis molestię. quibus igit̄ rationibus instantia ferūtur eisdem cōtēnuntur sequentia nā vidēdum est in vtrisq; nequit humile/ sūmissum: molle effœminatū: factum abiectumq; faciamus. sed q̄q̄ de ipsius metus inconstantia/ imbecillitate/ leuitate dicendum est tamen multū prodest ea quę metuunt̄ ipsa contemnere. Itaq; siue casu accidit siue consilio per commode factum est: q̄ eis de rebus quę maxime metuūtur de morte & de dolore: primo & proximo die disputatum est. Quæ si probata sūt metu magna ex parte liberati sumus Ac de malorum opinione hactenus. Videamus nūc de bonorum idest de lęticia & de cupiditate. Mihi quidē in tota ratione ea quę pertinēt ad animi perturbationem: vna res videt̄ causam continere: omnis eas esse in nostra potestate. omnis iudicia susceptas: omnis voluntarias. Hic igitur error est eripiendus: hęc detrahenda opinio: atq; vt in malis opinatis tolerabiliora sic in bonis sedatiora sunt efficienda ea quæ

Pręmolestia.

Mętu pręmolestiā: quasi anticipationem molestię: nam cū sit mętus opinio impendētis mali. prius torquet: q̄ malum aduenerit: vnde merito p̄molestia nuncupatur: q̄si breuius duxq; molestię futurę. Instātia: pręsentia: instans tempus grammatici præsens dicunt. Instātia autem siue præsentia mala pertinēt ad ægritudinē sequentia siue futura mętum. In vtrisq;: & in p̄sentibus malis: & inconsequentibus. Primo & proximo die: In prima tusculana disputatū est de contēnenda morte: in secunda de tolerādo dolore: mętus autē mortis & doloris omniū maximus acerrimusq; est: quo liberati cętera minus metuēt: De bonorum scilicet opinione. Vna res videtur causam contemnere: hic est cardo rerum hoc caput: hic vertuntur omnia: in hoc tota causa consistit: vt doceamus perturbationes esse voluntarias & nostro iudicio suscipi. Ideoq; in nostra potestate esse vt eas ponamus cum libet hoc quidē asserūt stoici. sed peripatetici contendunt affectus esse naturales non voluntarios: quod & sensus communis probat: & viuētium ratio demōstrat: qui hisdem omnibus affectibus quatiuntur: quis enim ex voluntate męretur. quis vltroneus metuit: gaudium quoq; & cupiditas ex instinctu naturæ proueniūt: si vera esset ista

Instans pręsens.

Cardo rerū

An naturales sit affectus.

UVA. BHSC. IyR_246

propositio: voluntaria hæc esse. Cõsectarium esset: vt in nobis esset illa depo nere: & sumere cum velemus sed Cicero tiq; stoicus id conatur asserere quod peripateticorum doctrina subneruat. Malorum & bonorum: omnium perturbationum: quarum duæ de opinatis malis sunt totidẽ de opinatis bonis

Quę perturbent animum: stoici dicũt mortem dolorẽ: non esse mala. Diuitias & voluptates non esse bona: quod psuadere velle difficillimum est: & repugnãs cõmuni mori: & sensui. Ad aliũ motum: ad aliã perturbationem: nihil enim aliud est perturbatio: q̃ turbidior motus a ratiõe auersus. Alia curatio: imperitorũ: medicorũ est: ad varios oculorum morbos eo dẽ uti collyrio: advarias ęgrotationes vna vti medicina: sed sicut bonus medicus alia curatione vtitur ĩ podagrico: alia in pleuretico: alia ĩ aliis morbis: sic philosophus pro varietate perturbationũ varias comparat medelas atq; fomẽta. De bonis & malis: secundum stoicos: qui id solum bonũ esse volunt: quod si honestum id solum malum qđ turpe: reliqua adiaphora. i. indifferentia: & in meditulio boni malicq; esse cõtendunt ex quo dogmate: insipiẽs negatur lętitia affici posse: quoniã particeps boni esse non potest: sapientia enim cum insipientia nõ copulatur: & ita qui nõ est sapiens: etiã si exuberet diuitiis: voluptatibus: honoribus lętus & gaudens dici nõ potest quoniam hęc in bonis nõ sũt apud stoicos. Vituperetur cachinatio: cachinus dicitur solutus & immodicus risus qui reprehensibilis est: quo vt ait Catullus: nulla res ineptior est: hĩc pcipit Seneca: vt risus sit sine cachino: vox sine clamore: vetustas dici voluit cachinũ non de risu tantũ: sed & sono vehemẽtiore: Catullus: Procedũt leuiterq; sonant clãgore cachini: sic & cachinare: sonum vehementiorẽ ędere significat: actius sceua sonãdo crepitu clangentes cachinant: quidã risum continere non possunt: vnde dãda est illis venia vt inquit Aristoteles: qui risum cohibere conati cumulatissimum emittũt quod accidit Xenophõto. Ri-

magna & lętabilia dicunt atq; hoc quidam commune malorum & bonorum vt si iam difficile sit persuadere nihil earum rerum quæ perturbent animũ aut in malis aut in bonis esse habẽdum: tamẽ alia ad alium motum curatio sit adhibenda: aliaq; ratione maleuolus: alia amator, alia rursus anxius alia timidus corrigendus. Atq; erat facile sequẽtem eam rationem, quæ maxime probatur de bonis & malis negare vnquã lętitia affici posse insipientem: quod nihil vnquam haberet boni, sed loquimur nũc more cõmuni: sint sane ista bona quæ putantur honores, diuitię, voluptates, cęteraq;: tamen in eis ipsis potiundis exultans gestiensq; lętitia turpis est. Vt si ridere concessum sit: vituperetur tamen cachinatio, eodem enim vitio est

Imperitus vtitur eodẽ semper collyrio.

Cachinus.

Xenophontis risus in cõtinens.

UVA. BHSC. IyR_246

fus & lęticiæ affectus in splene est: vt medici dicunt & memorat Lactantius. Plinius quoq; in .xi. ait sunt qui putent adimi risum simul homini exemplo liene: intemperantiamq; ioci. Constare lienis magnitudine: hinc illud perūa nū. Sed sum petulanti splene cachino: quintus quoq; serenus sic scribit: splen tumidens nocet & risum tamen addit ineptum dicitur exectus faciles hauri re cachinos: ppetuoq; euo frō tem prestare serenam. Splenē aūt & lienem pro eodē viscere accipi satis notū: vnde splenici & lienosi dicti: quorū affectus est lien: sensus est sicut effuse ridendū nō est: ita effuse & intemperāter non esse letandum in lętitia nec in dolore: immodice męrendū. Contractio: tristitia: & afflictio.

Risus in splene.

Splen.

Lien.

Idem

Lienosi.

effusio enimi in lęticia: quo in dolore contractio. Edamq; leuitate cupiditas est in appetendo: qua lęticia in fruēdo Et vt nimis afflicti molestia; sic animi. elati lęticia iure iudicantur leues. Et cū nuidere ęgritudinis sit: malis autē alienis voluptatē capere lęticię: vtrūq; immanitate & feritate quadā proponēda castigari solet. Atq; vt confidere decet: timere nō decet. sic quidē gaudere decet. letari nō decet. qm̄ docēdi cā a gaudio lęticiā distinguimus. Illud iā supradiximus, fieri contractionē animi recte nunq̄ posse: elationē posse. Alter enim Neuianus ille gaudet hector: Letus sū laudari abs te pater a laudato viro.

Inuidere ęgritudinis: supra dictum est q̄ ęgritudini inuidentia subiicitur: quæ letatur ex alienis malis: torquetur ex alienis bonis: hīc Ouidianū illud intabescitq; videdo succesſus homiuū carpitq; & carpitur vna. Confidere decet: verbum hoc confidere: τῶν μεσῶν est: in bonam partem accipitur: & in malam hic in bonam: vt apud Virgiliū: & afflictis melius confidere rebus. Confidentia pro temeritate & audacia vsurpatur. Pacuuius. Grandem atq; atrocē coercę confidentiam. Gaude re decet: tanq̄ gaudium sit honestum: lęticia: turpis: stoici: quod & ante dictū est: gaudium in sapiente esse dicunt: lęticiam negant: dicitur autem illud gaudium: cum animus ratione mouetur placide atq; constanter: hunc locum allegat nonius: docens lętari & gaudere inter se distare. Contractionem animi: In mœrore & ęgritudie. Elationē: In gaudio & lęticia. Aliter gaudet: honesto scilicet gaudio. Neuianus hector: a neuio poeta introductus. Lætus sum laudari: verba hectoris apud Neuium poetam lętantis se laudari a patre priamo laude digno: ea.n.vera laus est: quæ ab eo proficiscitur: qui ipse vixerit in laude. In epistolis ad Catonem: ait lętus sum laudari: me inquit hector: opinor apud Neuium abste pater laudato viro: ea est enim profecto iucūda laus: quæ ab his proficiscitur: qui ipsi in laude vixerunt. Seneca. xviii. epistolarum. Laudatum virum interpretatur laude dignum: his verbis: cum tragicus ille apud nos: ait magnificum est laudari a laudato viro laude digno ait. Aliter ille: Elatione indecora: & turpi lęticia. Apud trabeam: nomen est poetę

Confidere.

Cōfidētia.

Lætus sum laudari.

Laudatus laude dignus.

UVA. BHSC. IyR_246

Trabea comicus. cui inter comicos octauum locum assignat seditus: qui sic ait: loquēs de poetis comicis. Turpilius septimum: trabea octauum obtinet. M. Tullius aliubi vsurpat versiculos trabeę: qui ait libro secūdo de finibus: omnia & ille apud trabeam volaptatem animi lęticiam nimiam dicit eandem quam ille cecilianus: qui omnibus lęticiis lętum se esse narrat: Lena delinita: verba sūt amatoris: q a trabea inducitur amās chrysidem meretricem: cuius amore: vt facilius potiatur: lenam argēto demulcet: & lęticia gestiens hęc secum loquitur: lenas autem & lenones īfames esse demōstrat iurisc̄sultus: venus prima vt in historia sacra continetur artem meretriciam instituit auctorq mulieribus ī Cypro fuit vti vulgo quęstum corporis fecerēt. Diminutiuum lenonis est lenunculus & lenulus. Plautus tetigero lenunculum. Idem in penulo: ita vt cępi dicere lenule de illa pugna: apud Plautū in asinaria: lena omīs lenocinii docta & petita artes lenonias scite explicat & decenter. Digito impellam ianuam: mira eloquentia: qua hyp̄bole expressissima est nam vno digito nihil minus dici pōt: cōsimile est illud terentianū: qui mihi nunc vno digitulo fores aperis fortunatus: ne tu istas faxo calcibus sępe īsultabis frustra. Alacris: festina & lętabunda: quidā. n. alacrē dici putāt: quasi alis acrē tanq festinū & properū: supra de alacri: & alacritate dictum est. Quā hæc pulchra: hęc Cicero. Ipse: amator. Fortunā ipsam: nihil dici pōt elatius: nihil p hiperbolē expressius: q vt p nimia lęticia dicat quispiā: q felicitate sua anteibit ipsā felicitatē q fortunis suis antecellet ipsam fortunā in cuius manu sita est beatitas: & q vitā mortaliū regit: talia autē apud trabeā dicit iuuenis amator in modica lęticia exultans. Flagitiosi: facinorosi: & sceleśti: nam flagitiū: auctore Donato dicitur res flagitatione: hoc est increpatione digna. Inflāmata oīa: vix inuenitur qui circa aphrodisia hoc est venerias voluptates sit tēperatus: cū appetitio ill asit cōcitatissima: & difficilius sit. vt inqt heraclitus voluptati q irę repugnare: hęc voluptas vt autumat Plato lib. vi. de legibus ardētissimo furore. Et maxima petulātia hoies vrit & agitat. Ergo pro miraculo: id reperitur exēplū. Iccum tarētinū nullā vnq venei ē cognouisse: qs & de chrisone astylo & diopompo traditū est: verū quod ille cupenius oratianus. Nolim laudarier inquā sic ego. Amor tantę leuitatis: magnus deus est amor: vt inquit Plato in sympośio: & apud homines deosq mirandus: grecę dicitur eros: qa vt interptatur idē Plato in cratilo influit extrinsecus p oculos: ex

Lenones Lenæ. Famose Ars meretricia a venere.

Lenulus Lena Plautina.

Flagitium Appetitus veneris ardētissimus. Iccus ignarus rei veneriæ. Magnus deus amor. Eros.

Aliter ille apud Trabeam Lena delinita argento nutum obseruabit meum. Quid velim? quid studeam adueniens digito impellam ianuā. Fores patebūt: De improuiso Chrisis vbi me aspexerit. Alacris obuiam mihi veniet complexum exoptans meum. Mihi se dedet. Quam hæc pulchra putet ipse iam dicet. Fortunam ipsam anteibo fortunis meis. Hęc lęticia quam turpis sit: satis est diligēter attēdentē penitus videre: Et vt turpes sunt qui afferūt se lęticia: tum cum feruuntur venereis voluptatibus.

UVA. BHSC. IyR_246

quo illud propertianum si nescis oculi sunt in amore duces: mollissimus est: pulcherrimus: fortissimus: beatissimus. Contra quidam vituperantes amorem turpem: noxium: impotentem dicunt: vaticinium apollinis: mysteria dionysio. Amatorium furorem amori tribuimus vt ab eodem Platone i phedro proditū est. Est deus amori contrarius: quem anterota nominat: qui ita amo

Amatorius furor Anteros.

tibus: sic flagicios qui eas inflammato animo cōcupiscunt. totus vero iste qui vulgo appellatur amor: nec hercule inuenio quo nomine alio' possit appellari tāte leuitatis est. vt nihil videam: quod putem conferendum. Quem Cecilius deum qui non summum putet aut stul, tum: aut rerū esse imperitum existimet. Cui in manu sit: quem esse dementem

rē fugat: vt ille cōciliat. Amorem figurat pinnatum: & volaticum: quia nihil amātibus leuius nihil mutabilius inuenitur qui vt inquit Plautinus amator maritimis motibus agitantur: & vt eleganter expressit Propertius: scilicet altera quoniam iactamur in vnda nostraq; nōnullis permanet auta locis: puer fingitur qa puerilibus moribus & leuitate prediti sunt amatores: & sine sensu viūt: nec plus sapiunt: q̄ pueri. Apud Propertium versus est retractandus: ex secundo libro. In elegia de

Amor alat' Amor puer Retractatio versiculi p pertiani.

amore: qui sic legitur: si puer es alio traiice tela tua: explanationem lege i cōmentariis meis. Verum in alia me nunc q̄ prius opinione esse cōfiteor. Et. n, superuacuus foret in studiis longior labor si nihil licere melius inuenire pōteritis: nam & Hippocrates clarissimus medicorum: videtur honestissime fecisse: qui quosdā errores suos ne posteri errarent cōfessus est: & Mar. Tullius non dubitauit Catullum atq; lucullum: sic enim libri ab eo editi appellātur: aliis postea scriptis emendare: & Augustinus non erubuit libris retractationum repastinare libros iam editos. Dixi dum cōmentarios propertianos cuderem legendū esse: si puer es: nunc assero corrigendū: si par est: p si puer est: vt sic sensus nitidus: & speciosus. si iustū est & equū traiice o cupido sagittas tuas: ad eos feriēdos: qui intacti sunt: & resiliūt ab illecebris cupidineis mecum enim: qui tibi mācipatus sum. Iampridem & addictus: turpe est amplius pcuti figiq; spiculis tuis. Tantę leuitatis: qui amat nō plus sapit q̄ puer. Amori accedūt: ineptia: stulticia temeritas incogitātia: cupiditas: petulantia: multiloquium: & pauciloquiū, si cuti graphice scribit Plautus i mercatore. Quē cecilius deum. Cecilius poeta comicus Amorem nō solū deum: sed summum supremumq; esse censet: quod & Plato autumat. In hanc sententiā ait Seneca. In hyppolito. Deum esse amorē turpi seruitio fauēs finxit libido: quoq; liberior foret titulum furori numinis falsi addidit. Idem i octauia de amore hęc scitu digna & memoratu tradit: volucrem esse amorem fingit immitē deum mortalis error: armat & telis manus arcusq; sacrosq; instruit sceua face. Genitūq; credit venere: vulcano satū: ius magna mentis blandus atq; animi calor amor est. Iuuenta gignitur: luxu & otio: nutritur inter lęta fortunę bona. Cui manus sit: In potestate amoris: & manu est vt inqt Cecilius facere de mentē: facere sapientē: quē velit: nā ex amore insaniūt hoies: ex amore sapiunt. Nā

Hippocrates errores suos confessus. Augustinus repastinauit opa sua. Vitia amoris.

Cecilius comicus. Seneca de amore.

UVA. BHSC. IyR_246

Amor morbus.

vt inquit Plato: nullus adeo ignauus est: quem amor non inflãmet: & ad virtutem diuinũ reddat: vt viro fortissimo par accedat. In morbum inijci: qui amat in morbo est: & eo quidem grauissimo: ideoq; apud Plautum ĩ ci stellaria dicitur: amor morbus est: loquitur puella nomine gymnasium bono animo esto: erit isti morbo melius: subiungit fileniũ: confidã fore si medicus veniat: q huic morbo facere medicinam potest. Idẽ in trinũmo. Amor inquit mores hominũ moros & morosos efficit: vbi p annominationem: mores mori dicũtur: stulti & fatui. moros enim græce stultus dicitur: vnde moriões nominãtur: & morari prima lõga significat insanire. Quem contra: amor ille suauissimus est vt inqt Plautus: qui est mutuus: vbi qui amat redamatur: quod oppido q̃ rarum est fœminæ. n. rarẽter vere amãt: sed vt inqt lena plautina: amare se simulãt: neq; vlla mulier habet cordoliũ. Expeti: desiderari. Accersiri: vocari: in hanc sententiã ait Persius. Quidnam igitur faciã: ne nũc cũ accersor & vltro supplicet accedã: qđ ex illo terẽtiano transcriptũ videtur: qd igitur faciã adeã an nõ eã: ne nũc quidẽ cum accersor vltro. O p̃clarum: cũ ironia legendũ: pronũciandũq; est. De comedia loquor. Inter veteres q̃stum est: an comedia sit poema ppterea qđ serpit humi. Qđ sermo merus: verba quotidiana. Caracter humilis est: hinc illud oratianum: idcirco quidã comedia nec ne poema esset q̃stiuere: qđ acer spiritus ac vis: nec verbis: nec rebus inest. Nulla est oĩno: tanq; qui probãt flagitia inuitant ad flagitiosa poemata cõdenda: sicut apud eos qui improbãt nullo ĩ honore sũt lasciui poematis cõditores: nulla ergo ait Cicero ẽt comedia: & nulla theatrica opprobria si nos talia nõ ꝓbaremus: verum vt inquit Augu. artẽ flagitii discunt ex ludis scenicis: dũ flagitiosissimę cõsuetudinis vitiis oblectantur. hic apud Terentiũ flagitiosus adolescẽs ex tabula picta inspecta adhibet patrociniũ turpitudinis suę In eaq; se iactat imitari deũ Ego inquit homuntio: nõ facerem id quod deus: ego vero illud feci ac lubens: & hęc sunt scenicorũ flagitia ludorũ: comediæ. s. & tragedię: q̃ agebantur in spectaculis multa rerum turpitudine: & si nulla verborũ obscenitate cõpositę: quas etiã inquit Augustinus inter studia q̃ honesta ac liberalia vocãtur: pueri legere & discere cogũtur a senibus. Hierony. in expositione de filio prodigo: sacerdotes inquit dei omissis euangeliis videmus comedias legere amatoria bucolicorũ versuum verba cantare: quod in decretis canonicis. Dist. xxxvii. repetitum est. Item Dist. lxxxvi. prœcipitatur ne laudes Iouis personent in aure pontificis. Princeps argonautarum: Iasonẽ intellígit qui in tragedia Medea: verba hæc dicebat ad Medeam quam expulerat: ſignificat autem tragediam opinor Ennii cui titulus est Medea: de qua in primo de finibus sic scriptum legimus q̃s tam inimicus pene nomini Romano est: qui Ennii Medeam: aut Antiopã Pa

Mores mori.

Moros stultus.

Morio

Morari

Amor mutus suauissimus.

velit. Quem sapere: quẽ sanare: quẽ in morbum inijci: quem cõtra amari: quẽ expeti: quẽ accersiri. O p̃claram emendatricem vitę poeticã: quę amorem flagitij. leuitatis auctorẽ in cõcilio deorũ collocandũ putet. De comœdia loquor quę si hęc flagitia nõ ꝓbaremus: nulla esset omnino. Quid autẽ ex tragœdia princeps ille argonautarũ: Tu me amo

An comedia sit poema.

Ego homũtio nõ facerem quod deus.

Comedias legi a sacerdotibus.

Ennii Medeam.

UVA. BHSC. IyR_246

cunſi ſpernat: aut reiiciat: Euripides apud græcos ſcripſit medeam: apud noſtros extat medea ſenece: grammatici identidem citant Ennium & actiũ poetas in medea. Tu me amoris: dicuntur hęc ex perſona Iaſonis ad Medeam: q̃ illi merita ſua exprobrabat: quod vt refelleret dicit: ſe ab illa amoris magiſq̃ honoris gratia ſeruatum eſſe. Excitauit: incendia: in hanc ſententiam Maro: ſceuus amor docuit natorum ſanguine matrem cõmaculare manꝰ. Crudelis tu quoq; mater. Notiſſima ſunt illa: quę medea ob amorem amẽs & vecors factitauit: q̃ flãmis coronalibus deuſſit nouã nuptam vna cũ regia: qđ latiſſime a nobis explicatum eſt in primo Apuleii commẽtario.

ris magiſq̃ honoris ſeruaſti gra. Quid ergo hic amor Medee/ quanta miſeriarum incendia excitauit/ atq; ea tamen apud alium poetam patri dicere audet ſe coniugem habuiſſe illũ/ amor quem dederat. qui plus pollet potiorq; eſt patre. ſed poetas ludere ſinamus/ quorũ fabulis ĩ hoc flagitio verſari ĩpm videmus Iouẽ. Ad magiſtros virtutis philoſophos veniamus q amorẽ negãt ſtupri eſſe & ĩ eo litigãt cũ epicuro nõ multũ/ vt opinio mea fer mẽtiẽte. qs eſt. n. amor iſte amicitię/ cur neq; dformẽ ado

Apud alium poetam: fortaſſis actium ſignificat: qui & ip ſe medeam ſcripſit. Illũ: ſcilicet Iaſonem. Qui plus pollet nimirum plus pollet poteſtq; amor: q̃ pater: q̃ leges: q̃ reliqua omnia. Nihil enim potẽtius: nihil cõcitatius eſt amoris vi & impotentia: quę non ſolum mortales vincit: ſed & ĩmortales debellat: hĩc Ouidius de amore: tu ſuperos. Ipſumq; Iouẽ tu numina põti victa domas: ipſũq; tegit: qui

Nihil cõcitatius amore.

numina terræ tartara quid ceſſant. Ipſum videmus iouem: carminibus poetarum. Iuppiter amator maximus adulterq; deſcribitur quem tradũt cũ alcumena cum ſemele. Cum antiopa: cum lęda: cum danaę: cum europa: cum aliis prope infinitis: concubuiſſe. Tertulianus in apologetico ait iouẽ fede ſubatem in ſororem fuiſſe vbi ſubãtem intelligi vult pro libidinantẽ & rei venerię inhiantem: ſuper quo verbo in annotationibus plura: idem poetas deorũ dedecoratores eſſe dicit: quoniam eos faciunt adulteros: & ſcortatores: Amorem negãt ſtupri eſſe: Plato amorẽ p̃conio laudis extollit: aitq; duas eſſe veneres. Geminos quoq; amores. Alterũ turpẽ & beluinũ atq; vulgarẽ alterum honeſtũ: cęleſtẽ atq; p̃ioſum: qui amantẽ pariter atq; amatũ virtutis curã ſtudiũq; ſuſcipere cogit: cuius ſectatores: nullis ad turpitudinẽ ſtimulis illiciũtur: hic amor nõ formã corpis diligendã admonet: ſed pulchritudinẽ animi exoſculandam: qui virtutes amatoribus ſuis cõciliat: de quo & nos olim luſimus: quodam idilio amatorio: vtrũq; amorẽ verſibus elegiacis diſſertantes: nũc Cicero culpat philoſophos: qui amorẽ negãt ſtupri eſſe: ſed amicitię cõciliatorẽ: qđ ſecus videtur. Cũ nullus amet deformẽ: ſed forma corpis maxime alliciatur. Plato in ſypoſio. De amore vulgari loquẽs: amat inqt fęminas nõ minus ſq̃ maſculos: & corpa magiſq̃ animos. Ariſt. quoq; lib. viii. ethi

Iuppiter amator mulierum.

Duo amores.

Amor cęleſtis.

amor vulgaris.

UVA. BHSC. IyR_246

Amator aſpectu amati.

corum amator inquit aſpectu gaudet amati: hic autem obſequio amatoris deſinente vero ætatis flore: & amicitia frequenter deſinit: nam huic aſpectus non amplius iucundus eſt. Illi autem non preſtatur obſequium. In qbus cõceſſi amores. Socrates. Plato. Xenophõ. & vniuerſus ille philoſophorum cętus: maſculorum amores cõmendat: fueruntq; apud grecos cõceſſi liberiq; amores adoleſcẽtulorũ. Immo vt auctor eſt. M. Tul. in libris de rep. probro erat adoleſcentibus græcorũ: ſi amatores non haberent. Seruius grammaticus ait de cretenſibus accepimus quod in amores puerorum intemperantes fuerunt: quod poſtea in laconas & totam græciam tranſlatum eſt proprius autem de amoribus cretum ille mos fuit: vt amator violentia & rapina corriperet amatũ. amabilem nõ tam formoſum putant: quam robore præſtantem: quem muneribus donatum: poſt cenam eueſtigio dimittit amorẽ philethora appellant. Amatum vero Clenon. Id eſt illuſtrem. Auctor Strabo in. x. lygurgus nomothetes. id eſt legum conditor apud ſpartanos: puerorum amatores eſſe permiſit: ſic Socrates alcibiadem amore caſtiſſimo dilexit: aitq; alcibiades apud Platonem: ſe non aliter ex gremio Socratis ſurrexiſſe: quam ſi cum patre iacuiſſet ait idem Plato ciuitatem vel exercitum futurum inſuperabilem: inexpugnabilemq; qui ex amatoribus amatiſq; conſtaret: olim gorgias apud lacedæmonios: primus ſacram. Ita enim appellant: cohortem ordinauit: ex amatoribus & amatis conſtitutam. Ita vt amator iuxta amatum collocaretur: ex quo facta eſt indiſſolubilis: inſuperabiliſq; cum pericula animo præſentiſſimo perferrent: cum amator arma abiicere vt ordinem deſerere aut fugere coram amato erubeſceret: immo obire mortem mallet: q̃ dilectum relinquere: fertur hanc ſacram cohortem vſq; ad bellum quod apud cheronam plutarchi patriam geſtum eſt inſuperabilem inuictamq; permanſiſſe: poſt id prælium cum Philippus macedonum rex victoria potius inſpexiſſet trecenta cadauera ſimul iacentia: audito id eſſe illud ſacrum agmen: demiratus vehementer dixit. Dii eos perdant: qui iſtos vel facere: vel pati turpiter aliquid ſuſpicantur. Nudare inter ciues corpora. In gymnaſiis exercitationibuſq; græcorum corpora nudabãtur lacedæmonii primi: vt docet Thucidides corpora certaturi nudauerunt: propalam ſe exeuntes: oleoq; vnxerunt. Græca res vt inquit Plinius: nihil valere. Plato in quinto de republi. non ſolum viris: ſed etiam mulieribus corpora nutanda exercendaq; gymnaſticis exercitationibus eſſe permittit:

Amores puerorum.

Amor creticorum.

Alcibiades ſocrati dilectus.

Sacra cohors ex amatis & amatoribus.

Dictũ philippi.

Corpora nudare.

Græca res ẽ

leſcentem quiſquam amat: neq; formoſum ſenem. Mihi quidem hæc in græcorum gymnaſijs nata conſuetudo videtur: in qbus iſti liberi & cõceſſi ſunt amores. Bene igitur Ennius. Flagitij principium eſt nudare inter ciues corpora: qui vt ſint ſicut fieri poſſe video: pudici: ſolliciti tamẽ & anxij ſunt: eoq; magis quo ſeipſi continent & coherent. Atq; vt muliebris amores omittã quibus maiorem licentiam natura con

UVA. BHSC. IyR_246

verum cumprimis ratio verecundiæ habenda est: sine qua nihil satis laudabile esse potest. De ganimedis raptu. Finxerunt poetæ Iouem in aquilla rapuisse cataminum Ganimedem: qui color poeticus significat: aut per legionem raptum esse: cuius insigne est aquila: aut nauis in qua impositus est: tutelam habuit in aquila figuratam: locum vnde raptus est harpagion vocant: græce αρταξω dicitur rapio Vnde harpax: apud Plautũ nomen furacis & raptoris. Et harpagare pro rapere: obraptum ganimedis: vt historici tradunt exortum est bellũ tibi patri ipsius & tãtalo: frustra igitur Iouis fabula: & raptrix aquila confingitur.

Raptus ganymedes.

cessit/quis aut de Ganymedis raptu dubitat: quid poetæ velint. Aut non intelligit quid apud Euripidem: & loquatur & cupiat Laius. Quid deniq; homines doctissimi: & summi poetę de seipsis/& carminibus edant/& cantibus. Fortis vir in summa re pub: cognitusq; de iuuenum amore scripsit Alceus. Nam Anacreontis quidem tota poesis est amatoria. Maximę vero om

Quid cupiat laius: apud Euripidem in phęnissis: laius: q manu filii oedipos erat periturus optat amores præposteros: & adolescentulorum diuerticula: feruntq; a Laio consuetudinẽ cohortis amatorum. Exortam esse: quã pauloante dixi sanctam cognomĩari: cuius rei meminit plutarchus quoq; in pelopida. Scripsit Alceus inter poetas lyricos græcos. Alceus est magnificus: breuis: diligens: & plurimum homero similis: sed in lusus amoresq; descendit. In parte operis aureo plectro Donatus: quia tyrannos insectatus est: quod & Quintilianus memorat: & Oratius signat illo versu. Et te sonantem Plinius aureo alceæ plectro: patriam habuit mytilenem: q̃ ciuitas est in lesbo famigerata olim ex quodam prælio abiectis armis sese fugisse scripsit: & præconi cuidam imperasse: vt his qui domi erant nunciaret: alceum incolumen euasisse: hic dilexit puerum nomine Lycum: nigris oculis: nigrisq; capillis speciosum: quẽ carmine Lyrico celebrauit. hic Oratius de alceo loquens sic refert: liberum & musas veneremq; & illi semper herentem puerum canebat & Lycum nigris oculis nigroq; crine decorum: cum sæpe amatoribus: vitia amati iucunda sint. Neuus in articulo pueri delectabat alceum. At est corporis macula neuus. Illi tamen hoc lumen videbatur. vt inquit Mar. Tullius in primo de natura deorum. Anacreontis poesis: anacreon lyricus poeta amauit puerum nomine bathyllum: viscenda pulchritudine spectabilem. de quo Oratius. Non aliter samio dicunt arsisse bathyllo anacreonta reum. Apuleius huiusce bathylli statuã eleganter graphiceq; describit in floridis: quem ait anacreonteum carmen canere: hunc celebrauit anacreon amatorio poemate: cuius versus lepidissimos. Au. Gellius refert libro noctium atticarum duodeuigesimo. Et ego libens meminit vt obiter vnius elegantis verbi corrigeretur error: quo lapsi sunt correptores: interprætesq; gelliani: sic enim græce scriprum est. ποιησον αμπελοισ μοι και βοτρυας καταιτο και χρυσεουσπα τοητσα ομου καλωσ λυαωερω,

Amores p̃posteri

Aureo plectro donat⁹

Lycus delitiũ alcei.

Neuus delectabat alceũ

UVA. BHSC. IyR_246

τα ακι βαθυηοη.id est vt interpr ætantur interprætes:vites fabrica quæso intus:& racemos pariter aureosq; pulchre calcantis comites:lyei Amoremq; ꝓfundum simul.Cætera satis con ducenter & perite:sed nouissimum verbū parum solerter intorspexerunt:n am non legendum est βαθυλοη quod signi ficat profundum:sed βαθυλλοη:id est bathyllum puerum.Et ita sensus verus speciosusq; elucesce t hac nostra lectione:vt dicat anachreon o vulcane fabrica mihi quæso in poculo argenteo vites & racemos & calcatores bacchi. Et amorem vna cum puero bathyllo:quē scilicet deperibat.vult enim in poculo celari figurariq; cum deo cupidine puerum bathyllum suū delitiosum.De Anacreonte intellexit Ouidius illo versu:sit quoq; vinosi teia musa senis:de eodem aliubi inquit:pręcipit lyrici teia musa senis.Dictus est enim Anacreon teius a patria Teo:quę ciuitas est ioniæ:ex eadem vrbe fuit hechateus historicus: periit Anacreon acino vuæ passæ strangulatus. Rheginum ibicum:ex nouem:lyricis poetis apud græcos famigeratis:vnus est ibicus:a quo genus metri dictum ibicum:sicut alterum ab alceo:alchaicum:tanta apud veteres fuit poetarum lyricorum multitudo.vt.M.Tullius neget si duplicetur sibi ætas habiturum se tēpus quo lyricos legat.Rheginus est ibicus dictus a patria rhegio quod oppidum:in marginæ italiæ situm est.Cui græci nomen dedere ab argumento dehiscendi. Rhegion enim græce abruptum pronunciatur:hinc enim sicilia auulsa abruptaq; est ab Italia græcum verbum est ρητηυμι:quod significat abrumpto:vnde rhagades & rhagadia dicuntur scissuræ ac rimæ:quæ anum sedemq; infestant:de quibus Plinius.Celsus.medici omnes multa.Inde Rhage nominate cui ciuitati ab auulsione terremotus inditum nomen olim Rhegine ciuitatis ingens fuit potentia ob eamq; causam nomen ciuitati factum esse quidam autumant:quasi regia vrbs foret:quod & Strabo memorat.Dicæarchus.hic fuit nobilis peripateticus:qui librum scripsit de interitu hominum:quo docuit hminem homini nocentiorem esse omni reliqua calamitate. Amori auctoritatem.Plato in dialogis & in simposio:phredroq; potissimum:amorem miro præconio sustollit.Sapientem amaturum:astipulatur huic sententiæ illud Africanii amabit sapiens cupient cæteri.Conatum:nomen est quarti ordinis.Faciundæ amicitiæ:ab amore amicitia est nominata est enim amor princeps ad amicitiam coniungendam:auctor Mar.Tullius in lelio.Ex pulchritudinis specie:amor vt diffiniunt stoici:& refert Laertius

Bathyllus delitiorum
Locus pulcherrimus.
Teia musa.
Teos.
Ibicus
Rheginus.
Rhegion.
Rhagades.
Rhagadia.
Rhagæ.
Amabit sapiens.
Amor quid

nium flagrasse amore Rheginum Ibicum apparet ex scriptis:atq; horū omnium libidinosos esse amores videmus Philosophi sumus exhorti & auctore quidem nostro Platone:quem non iniuria.Dicęarchus accusat:qui amori auctoritatem tribuerit nimis:stoici vero & sapientem amaturum esse dicunt/& amorem ipsum conatum amicitiæ fa-

UVA. BHSC. IyR_246

eſt concupiſcentia quædam inſidiatrix induſtrię & ſtudii: per apertam ac ſe ingerentem pulchritudinem. Plato in dialogo: cui titulus eſt de pulchritudo ait pulchrum eſſe quod per viſum auditumq; delectat: fores enim animi ſunt oculi & aures: amor diffinitur deſiderium pulchritudinis fruendæ: qui ab aſpectu ducit originem: nam vt Muſeo placet. Cauſa omnis amoris & origo eſt oculus. Ideoq; illi pedicis amatoris facilius illaqueantur: qui frequentiſſimo intuitu aciem viſus ad aciem diri gentes lumina iungunt lumi nibus: & ſi quis pulchritudine polleant oculorum ac nitore: ſæpius intuendo inſani re compellit. Carpit enim vires paulatim vritq; videndo fęmina: hinc illud Apuleianum. Iſti tui oculi per meos oculos ad intima dilapſi prę cordia: meis medullis acerrimum commouent incendiū. Expertus loquor: nihil ſic inflammat: ſtimulatq; animū amatoris q̄ venuſtas oculorum: qui inſtar fulminum penetrant præcordia. Exedunt medulas: vitalia populātur: amaui iampridem pāthiam. In præſentia afflictim depereo martiam: vtraq; formoſiſſima eſt: & venuſtate matronali decentiſſima: vtriuſq; oculi veneris illices amabiliſſimiq; me cęperunt: inuaſerunt: diſtraxerunt: & ſicut ictus nouiſſimus magis lancinat vitalia: ſic amor martiæ recentior memet furripuit mihi: cuius oculis nihil potentius: nihil formoſius: nihil amabilius nouit: non minor eſt primo turbine turbo ſequens. Irreticum poſſeſſum mancipatum me tenet martia: tenebitq; dum vita ſuppeditabit: dum ſpiritus hos tęget artus: qua nec helena formoſior: nec cornelia circunſpectior: nec penelope probior: nec vlla matronarum omnibus pulchritudinis numeris abſolutior. Qui ſi quis: talis eſt amor ille honeſtus: quem Plato celeſtem vocat. Sin eſt aliquis: talis eſt vulgaris & communis amor.

Fores animi. Oculi. Aures. Oculus origo amoris. Oculi in amore potētiſſimi Martia flāma recens. Laus noſtræ martię

ciundæ ex pulchritudinis ſpecie diffi, niunt qui ſi quis eſt in rerum natura/ſi ne ſollicitudine/ſine deſiderio/ſine cura/ſine ſuſpitione ſit/ſane: vacat enim omni libidine. Hæc autem de libidine oratio eſt. ſinautem eſt aliquis amor/vt eſt certe qui nihil abſit/aut non multum ab inſania/qualis in leucadia eſt/ ſiquidem ſit quiſquam deus/cui ego ſim curæ. At id erat de is omnibus cu, rādum quemadmodum hic frueretur voluptate amatoria. Heu me infœlicē/

Qualis in leucadia eſt: ſupra dictum eſt in leucadia fuiſſe petram: ex qua ſaltus fiebat: qui ad ſedandos amores valere credebatur: ex quo ſaphro: eſtro cupidinis percita preceps deſiluit: ante ſapho cephalus indidem ſe deiecit ob amoris impotentiam: hic leucadia accipitur pro nomine fabulæ q̄ compoſuit Turpilius poeta comicus. Grammatici aduocant turpilum in leucadia in q̄ inducebatur amator ob amorē furens acvecors. Sit q̄ deus: carmen eſt turpilii poete comici apud quem amator eſtu cupidinis ardēs hęc dicit: poſſet ſatis commode hoc referri ad cephalū: q amore ptarolæ

UVA. BHSC. IyR_246

veſanus ſeſe precipitauit ex ſaxo leucadio: vel ad deucalionem: qui pyrrę incenſus amore: ex ſaxo diſiliuit: nec mora iuſſus amās tetigit letiſſima pyrrhę pectora. Heu me infelicem: verba eiuſdem poetę: quæ ab amatore eodem dicuntur. Sanus ne es: hoc dicitur ex perſona neceſſaria: q̄ apud Turpilium his verbis caſtigat inſaniter amantem. Apollo ſancte: amator impos animi. ob amorem apud poetam inuocat deos: vt ſibi ſuppetias ferant Ego arbitror ideo apollinem & neptunnum: & ventos peculiariter inuocari ab amatore fortaſſis deucalion: vel alio quoq; quia ex leucadia ſeſe demittere præcipitē deſtinauerat: vbi Apollo: & Neptunus colebātur: p̄inde illorum inuocat auxilium: vt citra periculum deſiliat: & vt amore: ſubleuetur: quo immodice vexabatur. Nā quid ego ait: amator ſe nolle inuocare Venerem tanq̄ inicaſit amanti ſibi. Sic affecto: inueni ſic ob amorem inſanienti: vt declarāt verſus poetici. Ad alia ſtudia: Ouidius in libro de remedio docet remediū eſſe efficax ad amorē abolendū trāſferre animum ad ſtudia & negotia: nam venus ocia amat: finem qui quæris amori: cedit amor rebus. Res age tutus eris: ſunt fora ſunt leges ſunt quos tuearis amici: vade p̄ vrbanę ſpendida caſtra togæ. Item Seneca p̄cipit homini iracundo ſtudia immutāda eſſe: omittenda grauiora. animum amenis artibus tradendum: lectio illum carminum obleniat: hiſtoria detineāt: mollius delicatiuſq; tractetur contra amatori quęrenti amoris ſolutionem: legendi ſunt libri philoſophici: vituperatoreſq; rerum veneriarū qui dicunt cauenda eſſe fęminæ participia: a quibus dicitur ſodalitas fęminæ eſt gluten delictorum: viſcum toxicatum. fouea profunda eſt mulier. Inſidiatur ī via quaſi latro: & quos incautos viderit: interficit. Solomō ait. Ne capiatis mulieris nutibus: q̄ viri p̄cioſam animam capit: Plautus inquit amor melle & felle fecundiſſimus eſt: Guſtu dulce dat. Amarum ad ſacietatem vſq; aggerit. Hieronymus. Seneca. Plutarchus ſcribunt. Amor formę rationis obliuio eſt: & inſanię proximus: nihil verius ꝓbe. & ille. ſanus ne es qui temere lamētare: ſic inſanus ſuis etiam videtur. Ad quas tragedias effecit? Et Apollo ſane fer opem: teq; omnipotēs Neptune inuoco. Voſq; adeo vēti. Mūdum totum ſe ad amorem ſuum ſubleuandum conuerſurum putat. Venerem vnam excludit vt iniquam. Nam quid ego te appellem Venus: eam prelibidi, ne negat curare quiquam qui vero ipſe non propter libidinem tanta flagitia & faciat & dicat: ſic igitur affecto hæc adhibenda curatio eſt: vt & illud quod cupiat oſtēdat q̄ leue, q̄ contēnendum q̄ nihil ſit omnino, q̄ facile vel aliunde vel alio modo perfici: vel omnino negligi poſſit. Abducendus eſt etiam nō nunq̄ ad alia ſtudia ſollicitudines cu,

Cedit amor rebus.

Sodalitas fęminę gluten delictorum.

Plautinum ſatu dignū Cōtra amorem.

UVA. BHSC. LyR. 216

fędum minimęq; conueniens animo ſuſpici vitiū: turbat conſilia: altos & generoſos ſpiritus frangit a magnis cogitationibus ad humilimas detrahit. Querulos: iracundos: temerarios: dure imperioſos: ſeruiliter blandos: omnibus inutiles ipſi nouiſſime amori facit apud Platonē tota amoris infectatio: poſita eſt: & omnia eius incommoda lyſias explicat. Loci mutatiōe. Ouidius inter cætera remedia: hoc quoq; cōmemorat: mutādum eſſe locū: cū ait. I pcul & lōgas carpere perge vias: nā vt inquit Propertius. Quantum oculis animo tam pcul ibit amor. In decretis cā. Dī. lxxi. ſic ſcriptum legimus: valet interdum p ſalute animę mutatio loci: plerūq; enim dū mutatur locus: mutatur mentis affectus ſed interdum: ſcādit æratas vitioſa naues cura: nec tu: mas equitum relinquit: ocior ceruis & agente nimbos ocior curo: vt inquit Oratius in carmine lyrico: amoris cura p ſæpe in diuulſa eſt: & inſeparabilis: nec vlla peregrinatiōe obliteratur: ſequuntur nos quocūq; imus vitia: ideoq; p̄cipit ſalubriter Seneca: animum debere nos mutare non cęlum: cuipiam quęrenti nihil ſibi peregrinationes pfuiſſe: qd miraris ait Socrates: cum te circūferas: quęris quare te iſta fuga non adiuuit: tecū onus fugis animi deponendum eſt. Tanq; egroti: multis morbis ſaluberrima eſt aeris locięq; mutatio: eaq; curatione medici vtēdum eſſe precipiunt & potiſſimum in phthiſicis Plinius in. xxxi. vtilem eſſe nauigationem: phthiſi affectis aut ſanguinem egerentibus: ideoq; egyptum peti ſolitum propter longinquitatem nauigandi. Cor. celſus in tertio: opus eſt phthiſicis longa nauigatione: cęli mutatiōe ſic vt denſius: q. i. ex quo diſcedit. eger: petatur: ideoq; aptiſſime ex italia alexandriam itur. Columela in octauo cenſet in omnibus morbis ac peſtibus mutandas eſſe regiones. Non conualeſcentes: atrophos vocant: ab imbecillitate vires vis recolligentes cacexia: malus eſt corporis habitus: quod fit cum longo morbo vitiata corpora: aut ſi illo vocant: refectionem tamen non accipiunt. Nouo veterem eiiciendum. Ouidius: ſucceſſo re nouo tollitur omnis amor. Propertius: ſunt quoq; tranſlato gaudia ſeruitio: ſicut. n. veterem morbum nouus emouet ſicut clauum clauus expellit: ita veterem amorem nouus amor extrudit expungitq; ſed quandoq; tam firmę ſunt pedicæ & caſſes primitiui amoris vt reſolui non queant: neq; perfringi

ras negocia. Loci deniq; mutationem tanquam ægroti non conualeſcentis ſæpe curandus eſt. etiam nouo quodam amore veterem amorem tāquam clauo clauum eiſciendum putant. Maximæ autem admonendus quantus ſit furor amoris. Omnibus enim ex animi perturbationibus eſt profecto nulla vehementiora: vt ſi iam ipſa illa accuſare nolis: ſtupra dico & corruptelas: & adulteria: inceſta deniq;: quorum omnium accuſabilis eſt turpitudo ſed vt hæc omittamus: perturbatio ipſa mentis in amore fœda per ſe eſt. Nam vt illa prę

Mutandus locus eſt.

Tecū fugis

Phthiſicis vtilis nauigatio.

Mutandus locus ī morbis.

Atrophi.

Cacexia.

Pedicæ amoris inexplicabiles.

VVA. BHSC. IyR_246

vllo amore posteriore ꝑtinax est ꝑ sæpe neq; frigescens neq; relentescẽs cupido: cuius clauo fixus animus amantis quanto magis se subducere contendit tanto magis retrahitur. Supra incesta: de stupri incestiq; differẽtia apud Suetonium plura: & docet iurisconsultus titulo ad legem iuliam de adulteriis. Iniuriæ suspitiones apud Terentium: in eunucho seruus parmeno: lõge sapientior domino ait: here quę res in se neq; consilium: neq; modum habet vllum: eã consilio regere non potes. In amore hæc omnia sunt vitia: iniuriæ suspitiones inimicitię inducię bellũ: pax: rursum & cætera q̃ hic recitat Cicero & decenter vsurpat Oratius in sermonibus apud Plautũ in mercatore: charinus amator: vitia amoris pleriq; oĩa complectitur cũ ait: amorem hæc cuncta vitia sectari solẽt cura: ægritudo: nimiaq; elegantia: & mox sed amori accedunt etiam hæc q̃ dicimus insomnia: erũna: error: & terror: & fuga: ineptia: stultitiaq; adeo & temeritas: incogitantia: cupiditas: & maliuolẽtia: petulantia: cupiditas: & maleuolentia: inheret etiam auiditas desidia: iniuria: inopia: contumelia: & dispẽdiũ: multiloquiũ: pauciloquium.

Amoris vitia scdm Terẽtiũ & plautum.

Incogitãtia

Pauciloquium

Nisi opinabilẽ: iam ante sæpius dixit Cicero ꝑturbationes nõ ex natura exoriri: sed ex opinione & iudicio: esseq; volũtarias: hoc idem asserit de amore videlicet eum esse voluntarium & opinabilem: non aut naturalem: nã si naturalis esset ꝑseueraret: nec vllo vnq̃ tẽpore fineretur: sed videmus deflorescente pulchritudinis flore amorẽ restingui & desinere: araspas iuuemus apud xenophõtẽ ait ad Cyrũ: amorẽ esse rẽ vltroneã volũtariaq;: nã si naturalis inqt esset oẽs adęq; cogeret: vt ignis oẽs itidẽ vrit: natura. n. talis est: pulchrã autẽ fęminã alius amat: alius nõ amat: & qsq; amat quẽ velit: frater sororẽ nõ amat: quæ amatur ab alio neq; pater filiã amat: q alius deperit: ecõtrario Cyrus: quõ iqt

An amor opinabilis an naturalis.

Amor res vltronea. Sententia. Cyride amore

tercam quæ sunt furoris: hæc ipse per sese quam habent leuitatem: quæ videntur esse mediocria/iniuriæ suspitiones/inimicitiæ/inducię/bellum pax rursum. Inserta hæc si tu postules ratione certa facere: nihil plus agas quã si des operam vt cum ratione insanias. Hæc inconstantia mutabilitasq; mentis quẽ non ipsa prauitate deterreat? Est enim illud quod in omni perturbatione dicit̃ demonstrandũ: nullã esse nisi opinabilem/nisi iudicio susceptam/nisi voluntariam etenim si naturalis amor esset: & amarent/omnes & semper amarent/& idem amarẽt/neq; alium pudor/alium cogitatio/alium satietas deterreret. Ita vero quãquam diu perturbat animum dubitationem insaniæ nõ habet/cuius impulsu existit etiam inter fratres tale iurgiũ. Quis homo te exuperauit: vnq̃

UVA. BHSC. IyR_246

si amor vltroneus est: nō eo necare qs potest cū velit: vidi ego flētes pre dolore ab amorem: & q optarent ab amore liberari nō secus q̄ a morbo grauissimo: neq; liberari tamē possent: sed validiore necessitate ligati essent: q̄ si i ferrea vincula coniecti forēt: idem mox paulo docet amoris vim esse qui ignis potētiorē: ignis inquit vrit ꝓpe tangētes: at formosi eos etiā accēdunt qui

Amor potētior ígne.

gentium impudentia. Quis aut malitia te: nosti quæ sequuntur. Alterinis em versibus intorquentur inter fratres grauissimæ contumeliæ/vt facile appareat Atrei filios esse eius/qui meditatur pœnam in fratrē nouam. Maior mihi moles maius miscendum malum/qui illius acerbum cor contūdam & comprimā. Quæ igit hæ erunt moles. Audi Thyestem ipsum. Hortat me frater: vt meos malis miser mandarem natos. Eorum viscera apponit. Quid est enim quo nō progrediatur eodē ita/quo furor/itaq; iratos proprie dicimus exisse de potestate. i. de consilio/de ratione/de mente. Horum enim potestas/in eorū animum esse debet. His autem sunt subtrahendi ei: in quos impetum conantur facere/dum seipsi colligant. Quid est autem seipsum colligere: nisi dissipatus animi partes rursum in suum locū con-

se pcul spectant vti propter amorē ardescant. Dubitationem insanię. i. nemo dubitat irā esse insaniā q̄diu pturbat animū. Ira enim breuis furor est: vt inquit Oratius. Irā phi losophi diffiniunt breuē insaniam. Inter frates: atreū intelligit & thyestē tragediis memoratissimos. Quis homo: verba poetę tragici ex pſona atrei & thyestę: dū se mutuis conuitiis incessunt & alternis versibus contumelias intorquent: posset etiā hoc referri ad filios atrei q̄nter se dissidentes conuiciētur paternos mores imitari. Ennius & Actius scripserūt tragediam thyestē: qualis est apud nos Seneca. Maior mihi consimiliter apud Senecam atreus loquitur. Age anime fac quod nulla posteritas probet: sed nulla taceat: aliquod audēdū est nephas atrox cruentum: tale quod frater meus suum esse malit. Meis malis: maxillis. Virgil. pomiades malis mēbra obiumpsere quadrige Seneca i thyeste lācinat gnatos pater artusq; mandit ore funesto suos. Iratos exisse de ptāte: sicut furiosus: mētis impos ē. & auius a rōne ita ira-

Ira breuis insania.

Thyestes tragedia.

Iratus ipos mentis.

tus ipotēs sui ē & aīa nō regit: rōne nō ducit: sed īstar insaniētiū baccatur furitq; sine cōsilio sine mēte: seipm i ptāte nō h :qd aūt sit exire de ptāte ipse met. M. Tul. iterptatur. Dū se colligāt: hō dicitur colligere seipm cū mēte cō siliorū rōnē dissipatā exiracūdia i suū locū cōgregat: cōtrahitq; dixit Virgilius: & se collegit i arma: hoc est seipm texit sepsitq; armorū tutela. M. Tul. i epistolis ad lentulū collegi ipsemet & cum ipsa quasi Repu. collocutus sum. Differant in tēpus: maximum remedium est irę: vt inqt Seneca mora dila-

Colligere seipsum qd

UVA. BHSC. IyR_246

Documētū athenodori saluberrimum.

tioq; vt primus animi feruor relangueſcat: & caligo quæ premit mentē: aut reſidat: aut minus denſa ſit: hinc illud Athenodori philoſophi documētum qui ad anguſtum cæſarē extremo officio ſalutationis verſus dixit. Cum ira Cæſar te ceperit: nihil prius neq; dixeris nec feceris: q̄ ipſa quattuor & .xx. elementa litterarum græcarum tecū ipſe percurreris: & memoria recenſueris vt ita cōcitatio illa: quę momē toſa eſt: mente alio traducta: parui tēporis interiectu langueſceret: auctores ſextus au relius: & Plutarchus: p̄cipit M. Tullius: in epiſtola ad qn tum fratrē didaſcalica: reſiſtē dum eſſe iracūdię cūq; ea ma xime animū moueat: tū eſſe diligētiſſime linguam conti nēdam. Deferueſcat de hac re langueſcat feruor: ardorq; re ſtingatur: in oratione p celio multi inquit ſummi homīes & clariſſimi ciues fuerūt quo rū cū adoleſcētię cupiditates deferbuiſſent. Eximię virtu tis firmata iam ætate extite rūt. Illud ar. tarētin⁹ architas dū ſe pythagore p̄ceptis pęni tus īmergit magno labore lō goq; tēpore ſolidū opus do ctrinæ cōplexus poſtq̄ in pa triā reuertit: acrura ſua reui ſcere cępit animaduertit illa vilici negligentia eſſe corru pta & pdita: ſumpſiſſem inqt a te: ſupplicīū niſi tibi iratus eſſem: maluit. n. impunitū di mittere: q̄ ppter irā grauius iuſto punire. Iſti: pipateticos ſignat. Inſania: iracundia enī breuis inſania eſt. Cū inter emiſſet clytum. Seneca libro tertio de ira. Dabo tibi ex ari ſtotelis ſinu regem Alexan drū: qui clytū clariſſimū ſibi: & vna educarū inter epulas tranſfodit manu q̄dem ſua: parū adulātē & pigre ex macedone & libero id p̄cam ſeruitutē tranſeuntē. Euit. n. Alexāder ma gnus cætera egregius oīmq; victor: ſed vino & ira victus: vt hiſtorici pdide runt: q tradunt clytū fratrē fuiſſe: helanices nutricis Alexādri: q apud grāni cum fluuiū nudo capite regē dimicātē clypeo ſuo texit rhoſaciſq; manū ca-

Exēplū archite.

Clytus ab alexādro cō foſſus.

gerere. Aut rogandi ſunt orandiq; vt ſi quam habent vlciſcendi vim differant in tempus aliud dum deferueſcat ira. Deferueſcere autem certe ſignificat ardorem animi inuita ratione excitatū: ex quo illd laudatur Archytæ/ qui cum villico factus eſſet iratior/ quo te modo inquit accepiſſem niſi iratus eſſem? Vbi ſunt ergo iſti qui iracundiam vtilem dicunt: poteſt vtilis eſſe inſania aut naturalis eſt? An quicquam eſſe poteſt ſecundum naturam quod ſit repugnante ratione? Quomodo autem ſi naturalis eſſet ira/ alius alio magis iracundus eſſet: aut finem haberet priuſquam eſſet vlla vlciſcendi libido. Aut quāquam pœniteret quod feciſſet per iram. Vt Alexandrum regem videmus/ qui cum interemiſſet Clytum familiarem ſuum vix a ſe manus abſtinuit/ tanta vis fuit pœnitendi. Quibus cognitis: quis eſt

piti regis imminẽtem gladio amputauit: vetus philippi miles: multisq; bellicis operibus clarus: cuius sermo in conuiuio procatior: & ex violentia liberior q̃ Alexander ferre posset. Animum acuit Alexandri ad iram ingẽtem cuius aliqui impotens erat: itaq; cum tantum irę concepisset vinolentus: quantum vix sobrius ferre potuisset. Clyti de conuiuio exeũtis latus hasta transfixit: mox ebrietate discussa: cũ ira mente decessisset tanta penitentia ductus est: vt hastam de pectore iacẽtis eulsã retorserit in semet: sed ab amicis ad vitã reuocatus laniauit os vnguibus: & circũstantes rogauit ne se tanto dedecori superstitem esse paterentur: iacuitq; triduũ incluſus intrata bernaculũ: vixq; pcibus amicorum victus vt cibum caperẽt: qui ad regem solandũ: iure interfectum clytũ esse dixerunt. Calisthenis philosophi opera. Cõsolatioq; efficacissima consolãdo regi fuisse fertur. Egrotationes animi: Acyros dixit: cum egrotatio proprie i corpore sit: egritudo in animo. Fidẽtia: fortitudinis pars est fidentia: per quã magnis & honestis, ĩ rebus multum ipse animus in se fiducię cum certa spe collocauit: fidẽtię opponitur diffidentia: vt spei mẽtus. Vti: vt. Natura iracundi: quod habitus est: iracundia enĩ est ex moribus ira ex causa. Vt socrates dicitur: prẽter naturã fieri nõnulla argumentis ostendunt philosophi: Naturalis enim corporum dispositio diligẽti regula viuendi: & medicorũ arte: & deorum consilio in melius vertitur: qã similiter animo quoq; accidit. nã vt inquit eusebius in sexto prẽparationis euangelicę: pter naturalem eius inclinationem quã ex cõplexione corporis habet: exercitatione atq; doctrina sępe melior fit: vnde cum zopyrus turpia quędã de Socrate: & a virtute ipsius aliena dixisset: ac a multis idcirco derideretur. Nõ erat Socrates respõdit zopyrus: huiusce modi natura essem nisi naturam philo

Penitentia alexandri.

Fidentia.

qui dubitet? quin hic quoq; motus animi sit totus opinabilis ac voluntarius. quis enim dubitarit: quin ęgrotationes animi qualis est auaricia: gloriæ cupiditas: ex eo q; magni ęstimetur ea res. ex qua animus ęgrotat oriantur. Vnde intelligi debet perturbationẽ quoq; omnem esse in opinione Et si fidẽtia ideſt firma animi confisio scientia quædam est & opinio grauis non temere assentiens. Metus quoq; est diffidentia expectati & impendentis mali. Et si spes est expectatio boni: mali expectationẽ esse necesse est mœtum. Vt igit mœtus sic reliquę perturbationes sunt in malo Ergo vt constantia sciẽtię: sic perturbatio erroris est. qui autem natura dicuntur iracundi aut misericordes. aut inuidi/aut tale quid. ij sunt eiusmodi constituti quasi mala valitudine animi/sanabiles tamẽ/; vt Socrates dicitur/cũ mul-

UVA. BHSC. IyR. 246

Natura vertitur exercitatione.

Exēplū Socratis zopyrus phisionomon.

Mulierosus Bardus.

Stilbo ebriosus.

sophia supperassem: hic zopyrus phisionomon dictus est: ꝓpterea quod ꝓfitebatur hominū mores naturasq; ex corpore oculis: vultu fronte se posse ꝑnoscere: qui stupidum esse Socratē dixit: & vt ait. M. Tullius bardū quod iugula concaua non haberet. Addidit etiam mulierosum: in quo alcibiades cachinum dicitur sustulisse bardos autē stultos vocant a tarditate ingenii: Alio qui bardus galice cantor appellatur: & bardi gallorū poetę sunt: de quibus Lucanus: plurima secuti fudistis carmina bardi: stilbonē quoq; megaricum philosophū scribūt. & ebriosū & mulierosū fuisse. sed vitiosam ab eo natura sic oppressam & domitā esse doctrina: vt nemo vnq̄ vinolentum illum: nemo ī illo libidinis vestigium viderit: studio enī & disciplina tollūtur omnia: Et quia diximus de zopyro: quia phisiognomē cognomitatus est: ꝑtereundū non videtur: qđ tradit albertus magnus libro secundo de animalibus: refert enim palemonō quendā: qui phisiognomon erat & naturas hoīm ex oculis vultuq; ꝑnoscebat. Dixisse de fauorino quodam: eum eē libidinosū: & dissolutū: morboq; rei venerię vtroq; laborantem pręterea temerarium maledicum venenariū fuisse: fuit alius zopyrus: de quo dicere solebat Darius: se zopyrum malle integrum q̄ viginti capere babilonas: zopyri.n. astu: & vafricia babilone potius erat Darius.

Palemon philiognomon.

zopyrus darii.

Valitudinarium.

Valitudine: valitudo τῶν μέσων est dicimus.n. bonā & malam valitudine: valitudinariū significat locū: in quo egroti curātur: qualia sunt in cenobiis sacratorū: Seneca in tertio epistolarū tanq̄ in eodē valitudinario iaceam: de cōmuni malo tecū colloquor: ꝑcipit columela valitudinaria languentibus salubria esse cōstituēda. Nō natura a vitiosi: natura Socrates erat mulierosus: stilbo ebriosus: sed vitiosa natura ab vtroq; domita est. & cōpressa doctrina: ac studio: vitiosi vero culpa sunt qui a bona natura degenerātes: in vitia delabūtur: qđ interdū cōsuetudo malorū efficere solet: trahūtur.n. vt inqt verissime Seneca a cōuersantibus mores: & vt inquit Aristo. in ꝓblematis: qui se copulauerit iusto & bono melior fiet: cōtra ex comertio improborū deterior euadet: interꝑtes galeni: moles bifariā partiūtur: alios innatos vocāt: alios acqsi

Innati mores.

Acquisiti.

ta inconuentu vitia collegisset in eum Zopyrus: qui se naturam cuiusq; ex forma perspicere profitebatur: derisus est a cęteris qui illa ī Socrate vita nō agnoscerent: ab ipso autem Socrate subleuatus est: cum illa sibi signa inesse/ sed ratione a se deiecta diceret. ergo vt optima quisq; valitudine affectus potest videri alius/ vt natura ad aliquem morbum procliuior. sic animus alius ad alia vitia propensior. Qui autem non natura sed culpa vitiosi esse dicuntur/ eorū vitia constant ex falsis opinionibus rerum bonarum ac malarum/ vt sit alius ad alios motus perturbationesq; procliuior. inueteratio autem vt in corporibus egris depellitur/ sic ī animis quoq;

UVA. BHSC. IyR_246

tos: Innati mores sunt ex cōplectione siue cōstitutione naturali: acquisiti: patantur ex doctrina & cōsuetudine: ex quo illud menādri: qđ vsurpat apostolus. Corrūpūt bonos mores cōfabulationes pessimę: dicere solebat Augu. in tyberio: vitia illa naturę esse nō animi. Alius ꝓcliuior: vt mulierosus: ꝓpensior est ad mulieres appetendas: vt vinolētus vinariā voluptatē. Inueteratio autē: sicut inueterati in corpore morbi difficilius sanescūt: ita inueteratio vitii in animo haud facile depellitur. Elui.n. vix vnq̄ possunt vitia inueterata: quibus non inquinati sumus sed infecti. Quā ꝑturbatio: affect⁹ siue affectio recēs: qui motus animi turbidus est tales aūt ꝑturbationes subitę & cōcitatę frequētes ac neglectę morbū faciūt & vitii inueterationem: sic distillatio vna nec adhuc in morē adducta: tussim facit: assidua & vetus ꝑtussim: vel vt alii codices Senecę habēt phthisim. Libitudo: inter oculorū morbos lippitudo est: ex q̄ pituita: lachrime miscetur: fit nōnunq̄ lippido: ex aspritudine: lippientibus: vt p̄cipit Cor. celsus vitādi cibi sunt: q extenuāt. Ora. lippū se fuisse testatur. M. Tullius lippitudine laborauit: vnde ī epl'is ad atticū sic scribit: dictaui ꝓpter lippitudinē: & cū leuiter lippirē: has litteras dedi. Negāt eos lippituros: q cū pedes leuāt. Aqua inde ter oculos tāgāt. M. Seruilius. nouianus in metu lippitudinis cartā duabus litteris græcis scriptā circūligatā lino subnectebat collo. Disputationis modum: iam finē inquit īponamus huic quartę tusculanę.

Inueteratio

Pertussis.

Lippitudo.

Lippus oratius & cicero.

Remediū ad lippitudinem.

perturbatio. citiusq; repentinus oculorum tumor sanatur/ quam diuturna lippitudo depellit. sic cognita iā causa ꝑturbationum/ quæ omnes oriūtur ex iudicijs opinionum & voluntatibus sit iā huius disputationis modus. scire autē nos oportet cognitis quo ad possint ab homine cognosci bonorum & malorū finibus nihil a philosophia posse aut maius aut vtilius optari/ q̄ hęc quę a nobis hoc quatriduo disputata sunt. Morte enim contempta & dolore ad patiēdū leuato adiunximus sedationē ægritudinis/ qua nullum homini maius malum est. & si enim omnis animi perturbatio grauis est/ nec multum differt ab amentia tamen ita cęteros cum sint in aliqua perturbatione aut metus/ aut læticię/ aut cupiditatis cōmotos modo & ꝑturbatos dicere solemus/ at eos qui se ęgritudini dediderūt miseros. afflictos/ erūnosos/ calamitosos/ Itaq; non fortui.

Cognitis finibus: cōstitutio in philosophia fine bonorū & malorū cōstituta sunt omnia: vt in quinto de finibus traditur: ideo autem ait quoad possint ab hoīe cognosci: quia ad liquidū disputatio de finibus ꝑduci nō pōt: cum alius alio modo summū bonū mētiatur: ex quo fit vt nihil certi esse possit: nec qd verum sit ꝑcipere homines possint: ex dissidio discordiaq; sectarum. Morte

UVA. BHSC. IyR_246

contempta hoc ad primam tuſculanam pertinet. Dolore leuato: ad ſecũdam tuſculanam: referendum eſt. Sedationem ægritudinis: hoc in tertia latiſſime explicatum. At eos: docet ægritudinem deteriorem eſſe peioremq; reliquis perturbationibus: cum homines ægritudini deditos vocabulis triſtiſſimis appellitemus: videlicet miſeros: erumnoſos: calamitoſos: quibus dictionibus non vtimur in eis nominandis: qui aut metui aut leticiæ: aut cupiditati ſeſe dediderũt: nam timidum cupidum letum nemo fere appellat calamitoſum erumnoſum miſerũ: quæ verba ſunt ægritudini triſtitiæq; accommodata prope peculiariter. Separatim de ægritudine in tertia tuſculana: de reliquis perturbationibus in quarta ſeorſum diſputauit. In ea: ſcilicet ægritudine. Stirpitus radicitus: ex imo ſtirpe nullis relictis fibris. Huic: philoſophiæ. Sanari: cum philoſophia ſit medicina animorũ: & philoſophus medicus. Aut igitur: in calicæ quæſtionis huiuſce. vtitur diſiuncto: omnia autem diſiuncta vt dialegici tradunt pugnantia eſſe inter ſeſe oportet eorumq; oppoſitũ αντικείμενον: græci dicunt: ex omnibus: quæ diſiunguntur: vnum eſſe verum debet cætera falſa: aut igitur inquit nihil ratione fit aut nihil recte ſine ratione fieri poteſt: cum autem verũ ſit nihil ſine ratione probe fieri: colligitur philoſophiã cumprimis eſſe neceſſariam: vtpote ex rationum collatione conſtantem. Ratio naturæ imitatio eſt: nõ ſeruit ſed imperat ſenſibus: ratio rationi

Stirpitus.

Diſiuncti.

tu factum videtur. ſed a te ratione propoſitum/vt ſeparatim de ægritudine & de cæteris perturbationibus diſputaremus. In ea eſt enim fons miſeriarum & caput: ſed & ægritudinis/& reliquorũ animi morborum vna ſanatio eſt omnes opinabiles eſſe & voluntarios eaq; re ſuſcipi/quod ira rectum eſſe videatur. Hunc errorem quaſi radicem omnium malorum ſtirpitus philoſophia ſe extractura pollicetur. Demus ergo nos huic excolendos/patiamurq; nos ſanari. Is. n. malis inſidentibus non modo beati: ſed ne ſani quidem eſſe poſſumus. Aut igitur negemus quicq; ratione confici/cum contra nihil ſine ratione recte fieri poſſit/aut cum philoſophia ex rationum collatione cõſtet/ab ea ſi & boni & beati volumus eſſe/omnia adiumenta & auxilia petamus bene/beateq; viuendi.

par eſt ſicut rectum recto: virtus non aliud q̃ recta ratio eſt omnes virtutes rationes ſunt: quarum philoſophia magiſtrata eſt: & conciliatrix. Cuius amiciciis reuiti bene beateq; viuemus.

Virtutes rationes ſunt.

Finis Quarti Libri.

UVA. BHSC. IyR_246

Philippi Beroaldi in Quintam Tusculanam Commentarius.

PRIMVS Tusculanarum liber est de contemnenda morte. Secundus de tolerando dolore. Tertius de lenienda egritudine. Quartus de reliquis animi perturbationibus. Quintus eum locum complectitur qui totam philosophiam maxime illustrat: docet enim ad beate viuendum virtutem seipsa esse contentam: super qua re multiformiter & copiose disputatum est a philosophis: qui inter se non concinnunt: neq; concordes sunt. Non pauci.n. reperiuntur: quibus ad beatam vitam perficiendam virtus sola non sufficit: vt Plato & Aristoteles columina philosophorum: q autumant virtutem indigere instrumentis: veluti corporis bonis: vt robore: sanitate sensuum integritate. Item bonis externis: vt puta diuitiis: & ita vitam beatam ex triplici bonorum genere constituunt. Stoici vero virtutem ad beate viuendum solam sufficere decernunt: quod dogma: sectæ stoicæ. M. Tullius in presentia sequitur & alacriter defendit. Seneca calamo it in hac sententia. Xenocrates: & speusippus putant beatum vel sola virtute fieri posse. Disputatio hęc non minus iucunda q erudita: cuius pabulo animi saginantur. Cuius cōmenta posita vberior: eruditior: delectabilior: haud dubie est q priores. Nos quoq; cōmētādo auribus animisq; lectorum facere satis p virili parte cōtēdimus: sicut.n. turpe est histrioni in nouissimo fabulæ actu relētescere. Ita indecorū est. cōmentāti: in extremo cursu peragendo lacescere: sed iam diis fauētibus ingrediamur cāpū vitæ beatę: p quē cūcti mortales decurrere cōcupiscunt. Quintus hic dies: tanq; singulorū dierū singulę sint disputationes. Ex eo libro. Brutus hic doctissimus fuit: scripsitq; librū de virtute ad. M. Tullii cuius meminit Seneca libro de consolatione ad albinā matrē hisce verbis. Brutus in eo libro quē de virtute composuit: ait se vidisse Marcellū mytilenis exulātē: & quantū modo natura homini pateretur beatissimæ viuētē. Difficile est pbatu: sensus communis: & humana cōditio negat. Virtutē sol aq sufficere ad beate viuendum: nam cala-

Marci Tullij Ciceronis Tusculanarum Quæstionum Liber Quintus.

QVintus hic dies Brute finem faciet tusculanarum disputationum/quo die est a nobis ea de re quēm tu ex omnibus maxime probas disputatum. Placere enim tibi admodum sensi/& ex eo libro quē ad me accuratissime scripsisti/& ex multis sermonibus tuis/virtutem ad beate viuendum seipsa esse contentam. Quod & si difficile est probatum propter tam varia & tam multa tormenta fortunæ: tamen tale est vt elaborandum sit: quo tione mēs nostra reficitur: q in nouissimo loco

Quæ necessaria ad beatam vitam.

Bruti liber de virtute.

G.iij.

UVA. BHSC. IyR_246

mitates: ægestas: morbi & tormēta fortunæ: vitā sapiētis obnubilant: & de felicitate pturbāt. Posthabitis: postpositis. Prefidii in virtute satis: hoc sēm stoicos dictū est: cū peripatetici & academici: dicāt pter virtutē ad beate viuē dum necessaria esse bona corporis atq; fortunæ. Virtus fortunæ famula est stoici dicūt virtutē esse supra fortunā collocatā: neq; vllis casibus subiacere: vtpote excelsam: inuictā: insuperabilem. Contra ab aliis dictum: fortunam dominam esse rerum & supra virtutē positam: tanq; verū ūt illud theophrasti: vitā regit fortuna nō sapiētia: ideoq; simulacrum fortunæ cū copia & gubernaculo fingūt: tanq; & hęc opes tribuat: & humanarū rerū regimē obtineat: cui opinioni Mantuanus poeta subscribit q fortunam omnipotentē vocat: & historicus q ait: sed pfecto fortunā in omni re dominatur. Virtus cum fortuna sæpe digladiatur & sępe vincitur: & non immerito Mar. Tullius in consolatione: victum se a fortuna esse confiteatur: cædo inquit & manū tollo: tunc virtus non fortunæ domina: sed famula pedisequaq; iudicabitur: quod de voluptate tradunt epicurei: apud quos virtus voluptatū. ministra est: illis paret: illis deseruit: illas supra se videt. Quam vota facienda qui nō confidit suis viribus nec fiduciam ponit in virtute: ad vota confugit: vota facit: quę a sapiente nulla fiunt quippe qui bonis propriis & virtutis dotibus subnixus fulciatur: nec se extra quęsierit. In qbus me exercuit: fatigauit: id tempus significat: quo domo pulsus: patria caruit: inimicorū impetu oppręssus ad eos quoq; casus referri potest: qbus cōfessus est: cū amisit charissimam filiam: tūc. n. fortunæ succubuit: cuius tormēta firmo an imo ac forti ferre non potuit. Corpora infirma: nihil aliud homo est q̄vas

Fortuna dominā rerū.

Virtus voluptatū pedisequa.

Homo vas qualsum.

facilius probetur. Nihil est. n. omnium quæ in philosophia tractantur qđ gratius magnificentiusq; dicat, nam cū ea cā impulerit eos. qui primi se ad philosophiæ studiū contulerūt: vt omnibus rebus posthabitis totos se i optimæ vitæ statu exquirēdo collocarent: pfecto spe beate viuendi tantam in eo studio curā operamq; posuerunt. Quod si ab ijs inuēta & perfecta: virtus est: & si p̄fidij ad beate viuēdū in virtute satis est: quis est qui nō p̄clare / & ab illis positā & a nobis susceptā operā philosophā, di arbitretur: sinautem virtus subiecta sub varios incertosq; casus fortunæ est nec tantarū virium est / vt seipsa tueat: vereor ne non tam virtutis fiducia nitēdum nobis ad spē beate viuēdi / quā vota faciēda videantur. Equidem eos casus in quibus me fortuna vehementer exercuit / mecū ipse cōsiderās / huic incipio sentētię differre / interdum etiā

UVA. BHSC. IyR_246

quassum & fragile imbecillissimum corpus nudum: suapte natura inerme: alienæ opis indigens ad omne fortunæ contumeliam: proiectum: frigoris: æstus & laboris impatiens precarii spiritus: caducis membris ac moribundis. Separatim suis angoribus: antea dictum est. plures esse ac perniciosiores animi q̃ corporis morbos: qui occultiores sunt: & intrinsecus lantinant.

humani generis imbecillitatem fragilitatemq; extimescere. Vereor enim ne natura cum corpora nobis infirma dedisset, tum & morbos insanabilis & dolores intolerabiles adiunxisset? Animos quoq; dederit & corporum doloribus congruentes & separatim suis angoribus & molestijs implicatos: sed i hoc me ipse castigo, quod ex aliorum & ex nostra fortasse mollitia non ex ipsa virtute de virtutis roboret existimo. Illa enim si modo vlla est virtus: quam dubitationem auunculus tuus Brute sustulit, omnia quæ cadere in hominem possunt subter se habet: eaque despiciens casus contemnit humanos. Culpaq; omni carens præter seipsam nihil censet ad se pertinere. Nos

Ex aliorũ malicia: improbe facit: qui artem culpat ob artificem vitiosum: non recte sentit: qui virtutem metitur ex imbecillitate mortaliũ ac malitia: cũ ipsa virtus de suo ipsius robore extimanda sit: & a seipsa pensitanda. Auunculus tuus. Catovticẽsissigni ficatur: quem omnium virtutum auctorem vocat: qui in libris de finibus diserens nihil præter virtutẽ in bonis ducendum censet: qui virtutis splendore & magnitudine obscurariatq; obrui sentit omnia corporis ac fortunæ commoda quem illic quoq; auũculũ bruti appellat: fuit. n. vt historici tradũt. Mar. Cato frater seruiliæ: ex qua natus est Brutus: cui portia denupsit: vnde & auũculus & socer bruti dictus: hũc catonẽ miro laudis pconio effert. Lucanus de quo i scdo pharsaliæ: elegãter scribit: & i nouo dictũ est: ecce parẽs verus patrię dignissimus aris roma tuis: a seneca dicitur Cato viua imago virtutũ: & exẽplar viri sapietis: hic inqt Quintilianus: nisi creditur fuisse sapiens: vix scio cui reliquerit huius nominis locũ: itaq; ait. M. Tul. catonẽ iustuliisse dubitationẽ oẽm de virtute: cũ i vnica virtute sũmũ bonũ cõstituerit: de q̃ ait Seneca: suspicite virtutẽ: & ipsã vt deos & pfessores eius vt antistites colite. Subter se: ifra se: virtus. n. altũ qddã est. excelsũ: regale: iuictũ: ifatigabile: cui cũcta subiecta sũt. Casus cõtẽnit hũanos. Claudianus i hãc sẽtẽtiã de virtute loquẽs ait. Diuitijs aiosa suis imotaq; cũctis casibus. ex alta mortalia despicit arce. Præter seipsã. Silius sentẽtialiter dixit: ipa qdẽ virtus sibi met pulcherria merces: & Claudianus ipa qdẽ virtus pcũ sibi solaq; latę fortunę secura nitet: nihil opis externe cupiẽs: nil idiga laudis. Tu veniẽtia: ad mẽtũ ptiet q̃ pturbatio eveniẽtis & futuri mali. Præsẽtia ad egri

Catovticensis auunculus bruti.

Cato imago virtutũ.

Suspicite virtutem.

Silius.

Claudian? de virtute.

UVA. BHSC. IyR_246

tudinem refertur: quæ est perturbatio p̄sentis mali. His grauissimis casibus: hoc propter bella cilia dictum est: quibus respu. oppressa in mancipatum cę-saris venit. In eundem portum scilicet philosophię: translatio a nauigantibus: qui tempestate iactati in portum confugiunt. A primis temporibus: cū princeps academiæ Philo romam venisset: totum ei se tradidit. M. Tul. adolescēs adhuc: admirabili quodam philosophiæ studio concitatus: erat etiam cum stoico Diodoro a quo studiosissimę in dialectica exercebatur. O vitę philosophię dux: ad philosophiam cōuersa oratione per apostropham: tanq̄ rhetoricoteros declamatorio dicē di genere sese ostentat: in quo reprenditur a Lactantio: qui ait eodem modo potuisse. M. Tullio gratias agere cibo & potui quo philosophiæ: quia sine his rebus cōstare vita nō possit: negat enī philosophiā parentem esse vitæ: perperāq̄ regulam vitę vocari docet: in qua diuersitas præceptorum rectum iter īpediat & turbet. Tu vrbes peperisti: in oratione pro sestio quodam tempore inqt homines fusi p agros ac dispersi vagabantur: tantū habentes quantum manu ac viribus: per cędem ac vulnera: aut eripere aut retinere potuissent extiterunt: virtute cōsilioq̄ p̄stanti: qui dissipatos vnum ī locum congregarūt: eosq̄ ex feritate illa ad iustitiam & mansuetudinē trāstulerunt: tūc res quas publicas appellamus: tum conuenticula hominum: quæ postea ciuitates nominauerunt tum domicilia cōiuncta: quas vrbes dicimus inuento & diuino & humano iure menibus sepserunt. Idem in rhetoricis: magnum quendam virum & sapiętem fuisse autumat qui di-

Philo.

Diodorus. Cice. magistri.

Lactantius cōtra Cic.

Respublicę

Ciuitates.

autem omnia aduersa tum venientia mœtus augentes: tum merore p̄sentia rerum naturam: quem errorē nostrum damnare malumus sed & huius culpæ & cęterorum vitiorum peccatorūq̄ nostrorum omnis a philosophia petenda correctio est. Cuius ī sinum: cum a primis temporibus ętatis nostra voluntas studiumq̄ nos contulisset. his grauissimis casibus in eūdem portum: ex quo eramus egressi magna iactati tempestate cōfugimus. O vitę philosophia dux: O virtutis indagatrix expultrixq̄ vitiorum quid non modo nos: sed omnino vita hominum sine te esse potuisset. Tu vrbes peperisti. Tu dissipatos homines in societatem vitæ conuocasti. Tu eos inter se primo domicilijs: deinde coniugijs: tum litterarum & vocum communi ore iunxisti: tu inuētrix legum. tu magistra morum & disciplina fuisti. Ad te cōfugimus: a te opē petimus. Tibi nos vti antea magna ex parte: sivt nunc penitus totosq̄ tradimus. Est autem vnus

UVA. BHSC. IyR_246

ſperſos homines in agris & in tectis ſylueſtribus abditos ſua eloquentia in vnum locum compulit & congregauit. Quintilianus non alium q̄ oratorem eſſe autumat: qui regere cōſiliis vrbes fūdare legibus emēdare iudiciis poſſit olim enim hęc copulata fuerunt: vt idem ſapientes atq; eloquentes haberentur. Dies anteponendus: in hanc ſententiam ait poſſidonius vnus dies eruditorum plus patet: qua imperitorū longiſſima etas. Perinde ac: tātum quantū eſt merita: nunq̄ enim ſatis philoſophia pro meritis laudari poteſt quæ tamen a plęriſq; negligitur a multis vituperatur. Nam Lactantius opinationē in philoſophia ſolam eſſe ait a qua abſit ſcientia: idem cogitationes philoſophorū ſtultas eē autumat: conaturq; oſtēdere philoſophiā inanem eſſe & falſam: nec eos qui philoſophantur ſapientiæ ſtudere: ſed vanitati. M. Tullius vituperatoribus philoſophię reſpondit ſatis copioſe: eo libro quo philoſophia ab ipſo defēſa & collaudata eſt: cū eſſet accuſata & vituperata ab hortēſio. Vitę parentem: philoſophiam quæ nihil aliud eſt: q̄ recta viuendi ratio: vel ars recte vitę agendę: vel lex honeſte beneq; viuendi: quam alii regulam vitę appellāt: alii vitę patentem ac ducem. Parricidio: ſicut necare parētē maximū ſcęlus eſt & parricidiū committitur: itidem parricidio ſe maculare videtur: qui philoſophiam infamat & parentem vitę lancinat: a Plauto decenter dicitur parenticida qui parentē occidit. Vereri: colere & venerari. Offuſa caligo: fęlices eſſēt artes: ſi de his ſoli artifices iudicarent: vt Fabius Hieronymuſq; prodiderūt: verum ex ignoratione & inſcientia fit: vt obcecatę mentes & caligine quaſi offuſa: tenebricoſæ pſpicere non poſſint ſecretaria philoſophiæ: a quibus profanum vulgus arcetur: ideoq; qui non intelligit damnat: qui nō perſpicit infamat: nā vt ait Seneca in quęſtionibus naturalibus philoſophiæ arcana nō promiſcue nec oībus patēt reducta & in interiore clauſa ſunt ſacrario: initia-

Orator conditor ciuitatum.

Vituperatoribus philoſophiæ reſpondit Cice.

Philoſophia lex vitę.

Parēticida.

dies bene: & ex pręceptis tuis actus pę ne toti imortalitati anteponēdus: cuius igitur potius opibus vtamur quam tuis quę? & vitę tranquillitatē largita nobis es: & terrorem mortis ſuſtuliſti. At philoſophia quidem tātum abeſt: vt perinde ac de hominum eſt vita merita laudet: vt a plęriſq; neglecta a multis etiā vituperetur. Vituperare quiſquā inquā vitę parentem: & hoc parricidio ſe inquinare audet: & tam impie ingratus eſſe: vt eam accuſet quam vereri deberet etiāſi minus percipere potuiſſet: ſed vt opinor hic error & hęc indoctorum animis effuſa colligo eſt: q̄ tam longe retro aſpicere nō poſſunt: nec eos a quibus vita hominū iſtructa prius ſit fuiſſe philoſophos arbitrātur: quam rem antiquiſſimam cum videamus: nomen tamen confitemur eſſe recens. Nā ſapien

UVA. BHSC. IyR_246

tos nos esse credimus: sed in vestibulo eius heremus: non cuiq; datum est se-
Arcana ī sacrario. cretiora eius intrare atq; arcana perpendere. Rem: ipsam philosophiā vel potius sapientię studium. Nomen recens. s. philosophiæ: philosophiq; vtpote a pythagora exortum. Sapiētiam esse antiq̄: Plato in tymeo: philosophiam ait deorum esse munus mortaliū generi datum. Laertius quoq; testis est philosophiam rem esse vetustissimam: quam plerisq; a barbaris initiū sumpsisse autumāt: eamq; celebratā fuisse apud Alexādrum magnum quadraginta amplius annorū milibus: sapientiam Afranius filiam memoriæ atq; vsus esse scitissime dixit: de q̄ ante scriptum est. Illos septē nomina septē græcię sapiētiū sunt hęc solon athenienſis: tales milesius: chilo lacedęmonius pythacus mytileneus. Cleobolus lindius: bias prynenſis: periander corinthius. Lygurgum: quod lygurgus nomothetes. i. cōditor legum inter sapientes numerandus sit docent historici: & oraculū apollinis affirmat: quo dilectus diis & deus ipse potiusq̄ homo a pythia appellatus est: tē-
Sapiētia filia mēorię. Noia septē sapiētum.
Quo tpe lygurgus. pora quibus floruerit lygurgus: nō satis constāt: alii cum olympiade prima vixisse: alii antiquiorē olympiadibus ligurgū fuisse ostendunt: quidā homeri tēporibus fuisse homerūq; vidisse ferunt: thymeus sentire videtur duos apud sparciatas lygurgos extitisse: tempore diuerso. vtriusq; autē res gestas ob gloriam in vnū trāsferr: in primo cōmentario diximus Homerū fuisse ante romā conditā annis circiter centū. lx. quod & Cornelius nepos tradit in libris chronicorū. Heroicis ętatibus: Hesiodus inter teates heroicā quoq; ętatē supputat: q̄ heroes floruerūt sicut tēpore belli troiani cōplures extiterūt tā greci q̄ externi: inter quos Vlyxes & Nestor famigerati: ętates dicūt latini: quas greci γενεας: de quarū varietate multa scribunt eruditi: sed Plutarchus subtiliter in libro περι των εν λελοιπο των χρηστηριων. ostendit. γενεαν. i. ętatem esse spaciū triginta annorum: secundū heraclitum mō accipi provno anno: sicut ętas apud Virgiliū & Siliū pro annuo spacio vsurpatur: quidā ætati. i. γενεα attribuunt: centū & octo annos: interdū ętas accipitur pro centū annis. interdū pro tēpore humanę vitę lōgissimo. Fuisse sapiētes: pilius nestor: ithacenſis Vlyxes duo columina græcorū: prudentia & eloquio cunctis p̄stabant: quorū sapientia non minus: q̄ aiacis ferocia & achillis robur profuit achiuis: obfuit troianus Athlas
Heroica ętas. γενεα
Aetas Supputatio ętatis. Athlas Astrologus sustinere cęlū: scribit Pli. Athlanta primū inuenisse spherā greci aiūt astrolo

tiam quidem ipam quis negare potest: nō modo re esse antiquam: verū etiam nomine: quæ diuinarum humanarūq; rerum: tum initiorum causarumq;: tum cuiusq; rei cognitiōe: hoc pulcherrimū nomen apud antiquos assequebatur. Itaq; & illos septem qui a græcis sophi: sapiētes a nostris & habebantur & nominabantur: & multis ante sęculis Lygurgum. cuius temporibus Homerum etiam fuisse ante hanc vrbem cōditam tradit: etiam heroicis ętatibus Vlyxem & Nestorem accepimus & fuisse & ha-

UVA. BHSC. IyR_246

giam ab athlante inuentā fuisse. Eusebius in præparatione euangelica dicit Enoch: & athlantem esse eundem De quo Diodorus hęc in quarto bibliothęc: ferūt athlantē astrologiæ fuisse peritissimū decꝫ sphera primum inter homines disputasse: qua ex re visus est cęlū suis humeris sustinere: locū ꝑbente fabulis sphęrę inuentione: ab athlāte inditū nomen athlanti mōti: & athlātibus populis: qui qđ annotatu dignū: soli sūt anonymi hoc est sine noibus: nam ī vniuersum athlātes nominātur singulis nullum propriū nomē imponitur: solem orientē occidentemꝫ dira ī ꝑcatione cōtuent: vt exitiale ipsis: agriscꝫ necꝫ in somnia visunt qualia reliqui mortales. Plinius. Solinus. Herodotus. Auctores: athlas latio vocabulo dictus est telamo: vt docet Seruius: nostri in ędificiis telamones appellant signa q̄ sustinent: q̄ greci athlantes vocitant quia vt auctor est Victruuius in sexto: athlas formatur sustinens mundum: ex eo quod primus cursum solis & lunæ & syderū vigore animi solertiaꝫ curauit. Prometheus: De prometheo affatim in secundo commentario: quem prudētissimum fuisse constat vnde & prometheus dictus: ἀπὸ τοῦ προμηθεῖσθαι: id est a prouidentia: ideo afflixus caucaso fingitur: quia residens in eo mōte nimia cura & sollicitudine deprehēdit astrologiam: quam primus assyriis indicauit. Est enim caucasus mons in asia ęditissimus: & sideribus proximus: vnde astra maiora visuntur: & eorum ortus occasusꝫ diligenter perspiciuntur. Dicitur aquila cor eius exedisse: prętereaꝫ ἀχόσ: id est sollicitudo hominem conficiebat ad motus siderum deprehendendos: quod cum prudentiæ opus sit: ideo per mercurium dicitur esse ad saxum religatus: qui prudentię & ratiōis deus est. Nec stellatus cepheus: Euripides: & Ouidius cępheū æthiopum regem esse demonstrant andromadęꝫ patrem: quam cæto propositā notissimæ mythistoriç dixerunt hanc autē perseum a periculo liberatam vxorem duxisse. Itaꝫ vt totum hoc genus perpetuo maneret ipsum cęphea inter sydera collocatum esse ꝑdiderūt vna cum vxore cassiopea: & andromeda filia & genero perseo: oritur cępheus in. xv. parte capricorni: hoc sydere nati erūt austeri & seueri: qui stoicam sectam vero sequantur effectu: tales fuerunt apud veteres catones: Cassiopea vero vxor Cęphei: de qua Euripides: & Sophocles: & alii plures. Gloriata est se forma præstare Nereidas pro quo facto inter sydera sedens in seliquastro constituta est: apud Higinum pro seliquastro: mēdose legitur siliquastro: cum inter has duas dictiones discriminatio sit nō parua in significatu: cum in pronunciatu sit magna ꝓximitas. Seliquastra enim sedilia appellātur antiqui generis. D. littera in. L. cōuersa vt etiā in sella & subsellio: & solio factū est: q̄ omnia a sedendo dicta sunt: siliquastrum vero significat herbam hortensem: quę alio nomine piperitis nominatur: vt

Enoch athlas.

Athlantes anonymi.

Telamōes in edificiis

Prometheꝰ a ꝓuidētia.

Per mercuriū religatus.

Cępheus.

Mythistoriæ.

Cępheus inter sydera.

Cassiopea in seliquastro.

Seliquastrū quid.

Siliquastrū.

UVA. BHSC. IyR_246

meminit Plinius. Cassiope quę & cossiopea oritur: in vigesima parte aquarii: vt docet Firmicus maternus in. viii. matheseos: hoc sydere nati erunt aurifices: bracteatores: inauratores: margaritarii. Andromeda cępheï filia dicitur mineruæ beneficio: inter astra collocata: propter persei virtutem: quod eam cęto propositam a periculo liberarat De hac euripides hoc eodem nomine fabulam cōmodissime scribit: oritur in parte piscīū. xii. hoc sydere natus erit aut carceris custodia aut carnifex: aut ergastulis prępositus: præsens cępheï gener nobilitatis causa & virtutis ad sydera dicitur pueniſſe: a quo meduſam harpe vulcania: quę ex adamante facta fuerat: interfectum esse constat: de his omnibus meminit Manlius ī primo astronomicon: qui in quito sic scribit: talia cassiope nascentū pectora fingit. Andromade sequitur sydus quæ piscibus ortis: bis sex in partis cęlo venit aurea dextro: vt iquit. M. Tullius in secundo de natura deorū cępheus passis palmis subsequitur septētrionē: hūc ante cedit cassiopea ad pedes andromedæ perseus describitur: de qbus aratus quoq; cōmeminit. Ponticus Heraclides: heracleotes fuit heraclides ex ponto: opulentus athenas venit: deditq; se in discíplinam speusippo: pythagoreorum auditor fuit: Platonis studiosus Aristotelem audiuit: ferūtur ingenii illius monumēta p̄clara atq; optima. Phliūtem: phlius est vrbs in medio sycionii argiuiq; agri: vbi religiosissime colitur: hębe: fuit & arethyrea: quā phliasiā dicunt: auctor Strabo: castellum phlium nominat Plinius: vbiq; pro phliū legitur philium. Philosophū esse: philosophus interp̄tatur sapientiæ studiosus & amator: ab Apuleio pythagoras philosophiæ nuncupator dictus Quintilianus taxat ī hoc philosophos: q. s. sibi nomē insolentissimū arrogauerint: vt soli sapiētię studioſi vocarētur: quod neq; summi imperatores: neq; rerū publicarū gubernatores vnq̄ vindicare sunt ausi. In hanc sentētiā Laertius Diogenes: sic Pythagoras rogatus a leōte phliasiorū tyrāno quisnā esset dixit philosophus: p̄sentęq; vitā dicebat celebritati esse similimā: quēadmodū enī ad hāc alii certatur: alii negociaturi: alii optimi futuri spectatores veniūt ita & inuita alios quidem gloriæ mancipia nasci. Et cupiditatis aucupes: alios vero veritatis studiosos. Mercatum eum: apud græcos olympia mercatu famigerata est: & celebritate illa quinquenali ludo-

Margaritarii. sub cassiopea.

Carnifices sub andromeda.

Manlius in astronomicis.

Heraclides

Phlius op.

Phūs quid.

Nūcupator philosophiæ.

minabātur. Idq; eorum nomen vsq; ad Pythagoræ manauit ętatem: quem vt scribit auditor Platonis ponticus Heraclides vir doctus: in primis phliuntem ferunt veniſſe: eumq; eum Leonte principe phliasiorum docte & copiose diseruiſſe quędam. Cuius ingenium & elocutiam cum admiratus esset Leon: quęsiuisse ex eo qua maxima arte confideret. At illum artem quidem se scire nullam: sed esse philosophum. Admiratū Leontem nouitate nominis quęsisse qui nam esset philosophi: & quid inter eos & reliquos interesset. Pythagoā

UVA. BHSC. IyR_246

rum inclyta:nam vt inquit Plinius.Delubrum olympii iouis ludorum claritate fastus græcię complexum.Delos quoq; insula mercatu græcorū celebrata est. Nobilitatem coronę: corona olympiaca erat ex oleastropinea corona victores apud isthmum coronantur:in pythiis ludis ex lauro:sicut ex apio in achaia coronare mos erat victores sacri certaminis nemeę:hinc illud satyrographi:graiecq; apiū:meruisse coronæ. De coronis sacrorū certaminū fusius explicatiusq; perscripsi in.vi. tranquilli cōmentario. Studiose perspicerent: hisce studiosius spectatoribus comparātur philosophi:qui rerum natura studiose contēplat. Et vt illic:i mercatu.s.& ludorum celebritate Contemplatione rerum:Aristoteles in.x.ethicorum argumētatur contēplationem esse pfectam felicitatē nam deus: quem omnes beatissimū felicissimumq; esse confitentur: cantēplatione potissimū fruitur: hæc est enim propria dei operatio:itaq; in hominibus operatio opationi diuinæ cognatissima erit vtiq; felicissima ob hoc cęterę animantes felicitatis expertes esse dicūtur:quia cōtemplationis participes non sunt. Rerum amplificator:philosophiæ: quæ italica nūcupatur: prīceps est pythagoras: quem fama fere ab ęgyptiis sacerdotibus ceriloniarum incredundas potentiasq; numerorum admirādas vices:geometriæ solertissimas formulas a chaldeis sideralem scientiam:planetarū & stellarum status: ambitus: effectus: i genituris hominū didicisse:cui brachmanes qui indorum philosophi sūt plęraq; philosophiæ documenta contulerunt. Dogma pythagore ē.παλιγγενεσια.i.regeneratio: & μετεμψυχωσις

Olympia
Delos
Mercatu clara.
Corona Olympiaca ex oleastro.
Corona ex apio.
Lucus iuuenalis.
Cōtēplatio felicitas.
Italica philosophia pithagora.
Brachmanes.
Palingenesia.

autem respondisse similē sibi videri vitam hominum:& mercatum eū qui haberetur maximo ludorum apparatu totius græciæ celebritate. nam vt illic alij corporibus exercitatis:gloriam & nobilitatem corone peterent:alij emēdi aut vendendi questu & lucro ducerentur. esset autem quoddā genus eorum:idq; vel maxime ingenuū: qui nec plausum nec lucrū quęrerent:sed visendi causa venirent: studioseq; perspicerent quid ageretur:& quomodo. Ita nos quasi in mercatus quadam celebritate ex vrbe aliqua:sic in hanc vitam ex alia vita & natura profectos:alios glorię seruire:alios pecunię:raros esse quosdā.qui cæteris omnibus ꝓ nihilo habitis: rerum naturam studiose intuerētur: hos se appellare sapientię studiosos:id est enim philosophos. Et vt illic liberalissimum esset spectare nihil sibi acquirētem: sic in vita lōge omnibus studijs contēplationem rerum cognitionemq; prestare nec vero Pythagoras nominis solū in-

UVA. BHSC. IyR_246

Plato pythagoriſſat. Enygmata pythagorica.

ideſt tranſanimatio: ab eſu carnium: & a fabulo abſtinētia: quod Ouidius in xv. metamorphoſeon latiſſime explicat: & Maro in. vi. ſectatur. Plato quoq; a ſecta pythagoræ non diuinis in multis pythagoriſſat qui intellectualē phyloſophiam a pythagoreis accepit: pythagorica ſunt illa Enygmata: cor nō comedendum. ideſt merorē de animo eiiciendum ignem gladio ne fodiaſi: po

Cor nō edēdum.

tentium iramverbis maledicis ne laceſſas: ſtaterā ne tranſilias. i. ne ptergrediare iuſticiam: ſuper chenice nō ſedendum. i. non curandum eſſe de craſtino: chenix enim menſura diurnæ eſcę eſt: hirundinē in domo non ſuſcipiēdam: id eſt garulos & verboſos homines ſub eodem tecto non habēdos: duorum temporum q̄ maxime habendā curam. Matutini & veſpertiti. i. eorum: q̄ acturi ſumus & eorū q̄ geſſerim⁹ famigerata ē. Χεμυθεία ideſt taciturnitas illa: qua diſcipulos eliguabat vt ſcilicet apud ſe tacere condiſcerēt: loquitari dediſcerēt. Leges italis dedit: apud crotoniatas & metapontinos italię populos

Chenix mēſura.

Hirundo p garrulo.

Echemythia.

uentor: ſed rerum etiam ipſarum amplificator fuit. Qui cū poſt hunc Phliaſium ſermonem in Italiam veniſſet: exornauit eam gręciam quę magna dicta eſt: & priuatim & publice præſtantiſſimis & iſtitutis & artibus Cuius de diſciplina aliud tempus fuerit fortaſſe dicēdi. Sed ab antiqua philoſophia vſq; ad Socratem: qui Archelaum Anaxagore diſcipulū audierat: numeri motuſq; tractabant: & vnde omnia orirētur. quoq;

vice numinis cultus: metapōtini illius domum cereris delubrum vocitabāt. Non pauciores ſexcentis erant pythagoræ diſcipuli: qui noctu ad illum audiendum confluebant: illi qui p̄ſentia eius frui meruiſſent ſcribebāt ad ſuos: tanquam magnum quippiam forent adepti. De magna gręcia ante dictū eſt.

Socrates inuexit ęthicen.

Archelaum audiuerat: Socrates ſecundum quoſdā auditor fuit Anaxagorę & damonis: mox ad archelaum phyſicū ſe contulit: qui animaduertens naturalis ſpeculationis fructum nullum eſſe eamq; ad officia vitę nihil eſſe neceſſariam inuexit primus ęthicen: hoc eſt mortalem philoſophiam ad quam trāſiens verbū illud memoratiſſimum dixiſſe fertur: quę ſupra nos nihil ad nos auctor eſt Xenophon Socratem nunq̄ de natura rerum neq; de altioribus ſublimioribuſq; rebus diſputaſſe: immo eos qui aſſidua cura ac ſtudio hęc tractant ſtolidos vanoſq; homines eſſe oſtēdebat cum ea veſtigarent: q̄ ſunt ſupra captum mortalium: hęc enim ab hominibus ītelligi inueniriq; nō poſſe fuerit illud potentiſſimū argumētum: q; qui maxime rerum cęleſtiū ac naturaliū ſcientiam profiteantur: hi inter ſe diſſident: & pugnantia adinuicem dicunt. Itaq; ante Socratem philoſophia naturalis vigebat: de cęlo & ſiderali ſcientia de numeris: quibus cuncta conſtare autumant: & id genus aliis diſſerebatur: parum vtilibus ad vitam politicam agendam: thales mileſius ex ſeptem ſapientibus vnus apud priſcos celebratur q; fuit geometriæ pęnes gręcos primus repertor: & naturę rerum certiſſimus explorator: & aſtrorū peritiſſimus cōtemplator: qui reperiſſe fertur temporum ambitus: ventorum fla

Quę ſupra nos nihil ad nos.

Naturalia ſciri non poſſe.

Thales reptor geometriæ.

UVA. BHSC. IyR_246

tus: ſtellarum motus: tonitruum ſonora miracula. Siderum obliqua Curicula ſolis annua reuerticula. Anaxagoras dicebat: ſe natum eſſe cauſa ſolis ac cęli videndi. Item cęſuit cęlum ex lapidibus eſſe compoſitum: prędixitq; lapſu rum ex ſole ſaxum: quod & factum eſſe autumant. Dicebat hic niuem eſſe nigram. Archelaus: phyſicā: philoſophiam: athenas inuexit: eſtq; phyſicus appellatus: q; ī eo defecerit philoſophia naturalis. Socrate ethicen introducente: q̄q̄ ne hic quidem ęthicę rudis fuiſſe videatur. Nāq; de legibus philoſophatus eſt: & de honeſto & ęquo Verum. Socrates philoſophię moralis conditor propagator: illuſtrator extitit: qui platonē tum efficit: quantus fuit. Cuius ingeniū varioſq; ſermones immortalitati ſcriptis ſuis Plato tradidit: cum ipſe litteram Socratis nullam reliquiſſet: ex Socrates variis & diuerſis: & in omnem partē diffuſis diſputationibus plures fluxere philoſophi. Et cū alius aliud apprenderet: proſeminatę ſunt quaſi familię diſſentientes inter ſe & multum diſiuncte & diſpares: cum tamē omnes ſe philoſophi ſocraticos & dici vellent & eſſe arbitrarentur: primum ab ipſo ſocrate Platone. A. platōe Ariſtoteles & Xenocrates. Deinde ab antiſthene: qui pacientiam & duricia in ſocratico ſermōe maxime

Anaxagoras.
Niuem eſſe nigram.
Archelaus
Socratis litera nulla.
A ſocrate: familiæ philoſophorū

recederent: ſtudioſeq; ab his ſiderū magnitudines: interualla: curſus inquirebā tur/ & cuncta cęleſtia. Socrates autē primus philoſophiam deuocauit e cœlo/ & in vrbibus collocauit/ & i domos etiā ītroduxit/ & coegit de vita & moribus/ rebuſq; bonis & malis quærere/ cuius multiplex ratio diſputandi/ rerumq;. varietas/ & ingenij magnitudo/ Platonis memoria & litteris conſecrata plura genera efficit diſſentientium philoſophorū. E quibus nos id potiſſimū cōſectati ſumus/ quo ſocrate vſū arbitramur/ vt noſtrā ipſi ſentētiam tegeremus/ errore alios leuaremus & i oīm diſputatiōe qd eſſet veriſimilimū quęremus/ quē modadamarat Cynica: cū ab Ariſtippo: quem ille maxime voluptarię diſputationes delectarunt. Cyrenaica philoſophia manauerūt: fuerunt etiam alia genera philoſophorum: qui ſe omnes fere ſocraticos eſſe dicebant: vt eretricorū megaricorum: pyrrhoniorū. Merito itaq; dictus eſt ſocrates fōs philoſophorum: a quo complures ſectę veluti riui profluxerunt. Sentētiam regeremus: tutaremur & veluti reginam aſſereremus malo legere tegeremus: ve ſit ſēſus ſe ſententiam ſuam occultare diſſimularecq; ritu ſocratis: qui quid ūbi videretur: & qd ipſe ſentiret tegebat: affirmans nihil ſciri poſſe: cuius eſt illud hoc ſcio quod neſcio vnde opinatores & opinioſi dicti philoſophi: in quorū philoſophia ſola erat opinatio: quod & Lactantius memorat: opinatio autē incerti eſt: ſcientia certi id enim opinatur quiſq; quod neſcit. Socratica autem rō illa eſt cōtra alterius opinionē diſſerendi: nā ita facilime nunq̄ verū: ſed

Socratici omnes.
Hoc ſcio qđ neſcio.
Opinatio incerti.

UVA. BHSC. IyR_246

Carneades p iniustícia

quid verisimilimum esset inueniri posse socrates arbitrabatur. Carneades: de carneade in primo commentario satis multa: cuius id fuit acumen: ea subtilitas: ea eloquentia in disserendo: vt eo argumentante quid veri esset haud facile discerni posse: hic tertiam instituit academiam: disputauit olim Rome pro iustícia & contra iustíciam copiose & eloquenter. In eodem loco. Academiam significat: quod gymnasium erat in tusculano. Nō mihi videtur: propositio hæc secundum academicos & peripateticos vera est: qui aiunt ad beate viuendum opus esse præter virtutem bonis corporis: atq; fortunę: sine quibus manca est quodammodo & quasi multa virtus. Respōdet ad hæc. M. Cicero ex dogmate stoicorum: apud quos vnica virtus satis est ad beatam vitam efficiendam. Recte autem summum bonum in sola virtute poneretur: si homo ex sola mente constaret: sed cum ex animo constemus & corpore: ad beate viuendum opus est bonis animi & corporis: ne dum alterum tueamur: alterum relinquamus.

rem cum Carneades acutissime copiosissimęq; tenuisset: fecimus & alias sępe & nuper in tusculano/vt ad eam consuetudinem disputaremus. Et quatriduí quidem sermonē superioribus ad te prescriptum libris misimus. Quinto autem die/cum eodem in loco consedissemus sic est propositum: de quo disputaremus. A. Non mihi videtur ad beate viuendum satis posse virtutem. M. At Hercule Bruto meo videtur: cuius ego iudicium pace tua dixerim longe antepono tuo. A. nō dubito. Nec id nunc agitur/tu illum quantum ames: sed hoc q̄ mihi dixi videri quale sit: de eo a te disputari volo. M. Nēpe negas

Cato auūculus bruti.

Bruto tui auunculo. Discipulus introductus existimatur esse atticus: cuius nomen perire non sinunt Ciceronis epistolæ: sed non video quomodo brutus attici Auunculus fuit dicatur: nec id tradit. Cor. nepos: qui a tici vitam breuiter eloquēterq; pscribit: est q̄dē vsus. M. Bruto familiarissimę. Eiq; italia cędenti sestertia cētū milia muneri misit: sed q̄ habuerit brutū auunculū legisse nō memini: quo circa ita legēdū esse cēseo at hercule bruti mei auūculo videtur: vt sit sensus virtutem ad beatæ viuēdum satis esse videri. M. Catoni auunculo. M. Bruti de quo dudum diximus: fuit enim Cato frater seruiliæ ex qua natus est Brutus qui in libris de finibus disserit solam virtutē effectricem esse vitæ beatæ. Auunculum dicimus matris mee fratrem: ab auo facta diminutione: perinde ac minor auus sit: obtineatq; locum auí & proximitate tueatur fororis filium. Maior auunculus est auiæ maternæ frater: de quo Persius. Maior auunculus exit: de hoc apud Suetonium copiosius: qui tradit illum Cæsarem fuisse auunculum maiorem angusti. Quid ad honeste stoicis idem est honeste viuere & beatæ. i. cum virtute viuere: peripateticis

Auunculus vnde. Maior auūculus.

UVA. BHSC. IyR_246

aliud honeste viuere: aliud beate videtur. Qui male viuat miserum: contrariorum contraria sunt consequentia: si inuitiis satis magna vis est ad vitam miseram: consequens videtur: vt eadem vis in virtutibus sit ad beatam vitā efficiendam: olim duo philosophi: alter stoicus alter peripateticus propugnabant pro suis vtrinq; decretis: acriter & contente: stoicus censebat vitā beatam hominum virtute animi sola: & miseriam summa malitia sola posse effici: etiā si cætera bona omnia: quæ corporalia & externa appellant: virtuti deessent. Malitiæ adessent: cōtra peripateticus miseram quidem vitā vitiis animi & malicia sola fieri cō cedebat: sed ad complendos omnis vitæ beatæ numeros virtutem solam nequaq; satis esse existimabat quoniā corporis & fortunæ bona necessaria viderentur perficiendę beatæ vitæ. Reclamabat hoc in loco stoicus & tanq; ille duas res diuersas poneret mirabatur: quod cum essent malitia & virtus duo contraria vita miseraq; & beata quoq; æque contraria: non seruaret īvtriusq; vim & naturam contrarii: & ad miseriam quidem vitæ conficiendā satis valere malitiam solam putaret. Ad præstandam vero vitam beatam non satis solam esse virtutem dicere: tum peripateticus per quam hercle festiue argutiola hac de cōgio vini vsus est. Rogo te inquit respondeas an existimes vini esse amphorā. Cū abest ab ea vnus cōgius: qđ stoico negāte: vnus igitur cōgius inqt peripaticus amphorā facere dici debebit: quoniā cū deest ille vnus non fit vini amphora: & cū accessit fit amphora: qđ si id dicere: absurdū est vno cōgio solo fieri amphorā: itidē absurdū est vna sola virtute vitā fieri beatā dicere quoniā cū virtus abest beata esse vita nūq; pōt. In eculeū coniiciūtur. Eculeus tormēti genus est quo hoīes cruciabiliter torquētur: de quo crebra mētio apud eruditos de quo Valerius sic: Rupit verbera: fidiculas laxauit. soluit Eculeū laminas extinxit. Itē laxato eculeo postq; insidiis oportunū tēpus aīaduertit aurē eius morsu corripuit: libro. iiii. de finibus sic scriptū legimus: nec si ille

Contentio stoici & pipatetici.

Malitia satis ad vitā miseram.

Argutiola de congio vini.

Eculeus.

ad beate viuendum satis posse virtutē.

A. Prorsus nego. M. Quid ad recte honeste laudabiliter/ postremo ad bene viuendum/ satis ne est præsidij in virtute. A. Certe satis. M. Potes igitur aut qui male viuat/ non eum dicere miserū aut quem bene fateare: eū negare beata viuere. A. Quid ni possum. Nam etiam in tormentis recte honeste laudabiliter. & ob eam rem bene videri potest: dum modo intelligas: quod nūc dicam bene. Dico enim cōstanter/ graviter/ sapienter/ fortiter/ hæc etiā in eculeum conijciuntur: quo vita non aspirat beata. M. Quid igitur sola ne beata vita quæso relinquitur extra hostium: limenq; carceris: cum constantia/ grauitas/ fortitudo/ sapientia/ reliquæ virtutes

UVA. BHSC. IyR_246

Virtutes in pcliui Cliuium ſubeunt.

ſapiēs ad tortoris eculeū :a tyrāno ire cogatur ſimilē habeat vultū vt ſi ampullam pdidiſſet. Itaq; fortis ſapiēs cōſtās vita in eculeū ingredetur: vita beata nō introibit: licet id ſtoici cōuellāt: concluſiūculis captioſis magiſq; veris. Rapiūtur ad tortorē: q̄dā virtutes in pcliui ſunt: vt liberalitas: tēperātia: māſuetudo: q̄dā cliuū ſubeūt & aſcēdēdo obluctātur: vt patiētia: fortitudo: conſtātia: in illis continemus animū ne p labantur. In his exhortamur incitamus: e virtutes in eculeū ingrediūtur: ſub tortore ſpectantur: nulli ſupplicio: nulli dolori ſuccūbentes ad loca ſupplicii vita beata aſpirare non poteſt vbi. n. cruciatus ſunt & tormēta ibi beatitudo eſſe nō poteſt. Tāq;

Vina leuia tenuia

leuia vina: ſenſus eſt ſicut vina tenuia a qua commixta ſine neruis ac ſapore ſunt nulliſq; bonitatis: ſic peruulgata ſtoicorū argumēta: q̄ā idē ſit honeſte & beate viuere: ibecilla ſunt & infirma q̄ guſtāda potius ſunt: q̄ in ea penitus ingurgitandū. Talia dogmata ſunt a limine ſalutanda: & tranſeūter inſpicienda. Vina leuia intelligivult: quę alio noīe tenua appellantur. Plinius ait ī. xxiii. leuiſſimū vinū celerrime iueterari. Idē ait tenue vinum minus alere magis ſtomachū nutrire: vinū aqua miſeri ſtaphilus primus inuenit: vinū oē quotenuis eo o doratius: grēci deuteria appellant: hoc eſt ſecundaria vina: q̄ fiunt maceratis aqua vinaceis. Cato loram vocat. Et hæc inter vina oparia numerātur: idē fecatū appellat q̄ā fecibus vini exp̄ſſum eſt: dilutū vinū dicimus aquatū: hoc ē a qua cōmixtū: vulgo indoctæ & inſienter lymphatū vocitatur: q̄ā ī ſupioribus copioſe explicauimus. Iſte chorus virtutū: conſtātia: grauitas: fortitudo: patiētia: aliq; conſimiles virtutes ſignificantur: q̄ veluti chorū conſtituūt q multorū concētu cōſtat: dictus chorus a chara. i. lætitia: vt interprætatur plato libro ſcdo de legibus: ab his autē virtutibus ſeparari negāt ſtoici vitā beatam: immo ad eos curſum p recturam ptinaciter affirmant: ſed hoc ſpecioſe magiſq; vere dicitur: quis enim dabit ſtoicis beatum eſſe: qui torqueatur: crucietur in eculum coniiciatur: ſenſus enim cuiuſq; & natura rerum: atq; ipſa tes rapiantur ad tortorem nullumq; recuſent nec ſupplicium nec dolorem. A. Tu ſi quid es facturus noua aliqua conquiras oportet: iſta me minime mouēt non ſolum quia peruulgata ſunt/ſed multomagis quia ranq̄ leuia quædam vina nihil valent in aqua: ſic ſtoicorū iſta magis guſtata q̄ potata delectant. Velut iſte chorus virtutum in eculeum impoſitus/imagines cōſtituit ante oculos cū ampliſſima dignitate vt ad eas curſim prectura/nec eas beata vita a ſe deſertas paſſura videatur. Cum autem animū ab iſta pictura imaginibuſq; virtutū ad rem veritatēq; traduxeris hoc nudum relinquit/poſſit ne quis beatus eſſe/q̄ diu torquat. Quamobrē hoc nō queramus. virtutes autem noli vereri

Chorus vnde.

UVA. BHSC. IyR_246

veritas: clamat quodammodo non posse beatum dici: eum q in tormētis sit: neq vitam beatam esse posse in contubernio carnificum ac tortorū cui nihil cōmune sit: cū doloribus: & ita aliud erit bene viuere: aliud beate viuere: ita boni esse poterunt: q beati non sint. Ne expostulent: incusent: expostulare est querelam apud eum ipsum deponere: qui fecit iniuriam: postulare aut ē quærelam dicere de altero apud alterum: vnde expostulatio dicitur cōquestio aduersus eū quē incusamus. Nulla virtus vacat prudētia. Socrates omnes virtutes putabat esse prudētias: in quo errabat: quod vero non absq prudentia recte dicebat auctor Aristoteles in sexto æthicorum: prudentis est bene consulere: prudentia circa humana versatur. & in his q̄ sunt homini vel bona vel mala. De. M. attilio. M. attilium regulum fatētur omnes fuisse fortissimum cōstantissimum in perferendis cruciatibus: quibus eū pene crudelissime affecerūt: inclusum quippe angusto armario clauis acutissimis prefixo: vt se in nullam eius partem inclinare posset: palpebris quoq insutis atq insomnia cruciatum necauerunt. Merito itaq laudant virtutem attilii tam magna infelicitate maiorem nec tamē beatum eum appellant: quia communicatio beatitudini ad tormenta nulla esse potest. In laudem attilii reguli ait Silius: non tam aduersa cauendo fugisse ægregium: q̄ perdomuisse ferendo. De attilii reguli patientia. Gellius. Augustinus. Cicero. Valerius. cæteri. Quinto Cepione: quintus cepio consul oppidum tolosanum diripuit: ingens auri pondus thesauroq opulentos ex templis abstulit: quod sacrilegium: causa excidii cepioni exercituiq eius postea fuit: quisquis enim ex ea direptione aurum attigit miserabili cruciabiliq exitu periit: cepio ipse multis aduersis casibus iactatus patria extorris sacrilegus turpiter interiit: filii quoq eius bona paterna obscene oblirientes inter scorta infami morte perierūt hæc ex Strabone. Gellio. Trogo. & ri magene: hinc prouerbium de hominibus calamitosis ortum diciq solitum est: ille habet aurum tholosanum: eadem sentētia est illius quoq veteris puerbii habet æquū seianum. M. aqlio. M. Aquilius asiatici belli reliquias confecit: mixtis veneno fontibus: infa-

Expostulare.
Postulare.
Expostulatio.
Prudentia.
Cruciatus attilii reguli.
Prouerbiū habet aurū tholosanū.
M. aqli⁹ re⁹.

ne expostulent/ & querantur se a beata vita esse relictas/ si enim nulla virtus prudentia vacat/ prudentia ipsa hoc videt/ non omnes bonos esse etiam beatos. Multaq de. M. Attilio. Q. u. Cepione. M. Aquilio recordantur/ beatamq vitam si imaginibus potius vti/ q̄ rebus ipsis placet. Conantem ire in eculeum retinet ipsa prudentia: negatq enim cum dolore & cruciatu quicquā esse commune. M. Facile patior te isto modo agere/ & si iniquum est prescribere mihi te quemadmodum a me disputari velis/ sed quæro vtrum aliquid actum superioribus A. diebꝰ dies/ an nihil arbitremur? A. actum vero & aliquan-

UVA. BHSC. IyR_246

mem fecit victoriam: hic consul: imperator ornatus a senatu: triumphalis factus est reus: quē cum Mar. Antonius orator defenderet: causa prope perorata ipsum arripuit. Constituitq; in conspectu omnium: tunicamq; M. Aquilii a pectore diloricauit: vt cicatrices: Populus Romanus iudicesq; aspicerent aduerso corpore acceptas: simul & de illo vulnere: quod ille in capite ab hostiū duce acceperat: multa dixit: eosq; adduxit iudices vt. Mar. Aquilium damnare vererentur: quē fortuna ex hostiū telis eripuisset. De Mar. aquilio historici omnes: & Cicero in verrinis: & in secundo de oratore. In eculeum: tormētig enus: vt antea diximus. Superioribus diebus: quatuor tusculanis quęstionibus. Profligata quæstio: absoluta pene ac effecta: pfligare dicūt idonei scriptores pdigere & deperdere profligataq; res quasi profligtas & pditas. In alio significatu profligata appellāt: quæ prope absoluta sunt: & in hac significatione accipitur hoc Ciceronianū: vbi annotandum est non satis circūspicieter. ab Aulo Gellio: plerosq; reprēdi veluti īproprie īsciteq; dicentes profligata esse edificia: & templa. & alia fere multa: quæ prope absoluta effectaq; sunt quę & in profligato esse dici solēt: nam in hoc plane loco profligata q̄stio significatur finita quasi ad exitum deducta. Contra Au. Gellii opinionem. Vnde nō satis recte reprēsus vir ille: ex aduocatorem turba videtur: qui quoram prętore dixit omnia vir clarissime negocia de quibus te cogniturum esse hodie dixisti diligentia & velocitate tua profligata sunt affectum quoq; dixerūt: qui latine locuti sūt: id quod profligatnm appellatur. In hac significatione: sicut. M. Tullius dixit in oratione de prouinciis consolaribus: bellum affectum videmus: & vere vt dicam pene cōfectum. Idem in oeconomico. Cū vero iam affecta ętate vuas a sole mitescere fas est. Motus turbulenti: perturbationes significat de quibus in quarta tusculana copiosius. Sępe adest: scilicet dolor. Semper impēdet: scilicet mors: quę vt saxum tantalo semper impendet supra capita mortalium. Populus sæpe contingit: Seruius non solum singularibus hominibus contingit: sed sępe totos populos subiugum mittit: vt qui liberi fuerant: in alie-

Tunicā diloricauit.

Profligate Profligatæ res.

Contra Au. Gellium. Io profligato.

Affectum bellum. Affecta ętas

tum quidem. M. Atqui si ita est, pfligata iam hæc pœne ad exitum adducta quęstio est. A. quo tandem modo. M. Quia motus turbulēti iactationesq; animorum incitatę & impetu inconsidera to elatæ rationem omnem repellentes vitæ beatę nullam partem relinquunt. quis enim potest mortem aut dolorem metuens: quorum alterum sępe adest: alterum semper impendet esse non miser? Quid si idem (quod plęrumq; fit:) paupertatem ignominiā infamiam timet: si debilitatem ęgritudinem/si deniq; quod non singulis hominibus sed potentibus populis sępe contingit seruitutem: potest ea timēs esse quisquam beatus est? Quid/qui non modo ea futura

UVA. BHSC. IyR_246

nam eadant seruitutem. Dum est autem & miserum discere seruire: vbi iis do ctus Dominari: nihil est vt inquit Mar. Tullius ī tertia philippica fœdius ser uitute: cum ad decus & libertatem nati simus. Idem ait omnem seruitutem esse miseram: illis vero miserimam: qui libertatis dulcedinem gustauerunt. Futura timet: timor proprie est de futuro malo: sicut ægritudo ad præsentia mala refertur. Orbitates filio rum amissiones. Papinius in endechasyllabo: orbitas om nis fugienda nisu. Egritudi ne elliditur tristitia suffocatur Iactaturq;. Quid elatus ille hæc ī quarta Tusculana vber rime explicata sunt. Ergo vt hi miseri: contrariorum con trariæ sunt consequentia: si mi seri sunt: qui timent: beatus est: quem nullus merus terret Si miseri qui egritudinibus: libidinibus: lætitiis: mani bus exagitantur: beatus ille: quem nullæ tales affectiones exedunt: extimulantq;. Vt maris tranquillitas: malatiā vocant: maris quietē: ac tran quillitatem quādo fluctus lā guent: neq; vlla aura commo uentur: consimiliter Malatia est in grauidis ille langor & mollicies dissoluti & cuncta fastidientis. Plinius in. xxiii Malicorium inquit experitur in grauidarū malatia & quo niam gustatu moueat infan tem. Apud Senecam est lucu lēta illa sentētia: ex libro. ix. epistolarum. In ocio incōcus so iacere non est trāquillitas malitia est dictio mēdosa est in codicibus impressis: nam pro malatia legitur malitia corrupto vocabulo elegantis simo & sensu: sensus est: statū animi beati talem intelligi qualis trāquillitas maris est: quando nec aura quidem mi nima fluctus commouet: ma ria. n. sua natura tranquilla

Nihil fœdi seruitute.

timet: verumetiam fert: sustinetq; præ sentia? adde eodem exilia/luctus/orbi tates qui rebus his fractus ægritudine elliditur. potest tandem esse non miser rimus? Quid vero illum quem libidini bus: inflammatum. & furentem vide mus omnia rabide appetētem cū inex plebili cupiditate quoq; affluentius vo luptates vndiq; hauriat/eo grauius ar dentiusq; sitientem nonne recte miser rimum dixeris. Quid elatus ille leuita te/inaniq; lætitia & exultans/& teme re gestiens: nonne tanto miserior quan to sibi videtur beatior? ergo vt hi mi seri sic contra illi beati/quos nulli mœ tus terrent/nullæ ægritudines exedunt nullæ libidines incitant/nulle futiles le ticiæ exultantes languidis liquefaciūt voluptatibus. Vt maris igitur tranquil litas intelligitur/nulla ne minima qui dem aura fluctus commouente/sic ani mi quietus & placatus status cernitur/ cum perturbatio nulla est qua moueri queat: quod si est qui vim fortunæ qui

Malatia. Correctus senecę locꝰ.

UVA. BHSC. IyR_246

Beatus qui.

Apathes.

Ethiopes.

Postulata mathematicorum

Geometria discenda.

sunt: ventorum autem vi agitari atq; turbari solent. Quod si est: sensus est eũ merito beatum: & esse & dici qui supra fortunam est collocatus: qui nullis p turbationibus est obnoxius: qui nihil timet: nihil concupiscit: nihil an gitur: qualem inuenire difficile: immo impossile est greci apathes vocant quasi dicas impassibiles & imperturbatos: de quibus Plinius hæc: exit hic animi tenor: aliquando in rigorem quẽdam toruitatemq; naturæ: duram & inflexibilem: affectusq; humanos admittit: qualis apathes græci vocant tales extiterũt Diogenes Cynicus. pythõ. heraclitus & thimon. Diodorus quoq; & agatarchides tradunt e: hiopes esse quosdam: apathes: hoc est absq; passione vllaviuentes: qui immobiles perstant: verbera & iniurias susq; deq; ferentes: qui sine affecto humano: filios & vxores defunctas vident: in quibus nullũ neq; iræ: neq; misericordiæ signum conuiscitur: a quibus omnia mala quieto animo sedatoq; perferuntur. Impoteti lætitia: immodica & gestiẽte. Mathematicorum iste mos est: postulata mathematicorum sunt hęc vt liceat ab omni signo: siue puncto ad omnem rectam lineam ducere & omnem finitam rectam lineã e regione educere: & omnimodo signo & interuallo circulum scribere. Item q̃ eidem ęqualia sunt inuicẽ sibi æqualia esse: & si paribus paria demas: reliqua esse paria. De quibus Euclides. Martianus. Censorinus: satis multa Geometrię. Plato libro septimo de legibus: præcipit geometriam liberis hominibus esse discendã: cuius inuentores ægypti fuerunt: vt docet Strabo. in. xvii. sicut arithmetica a phęnicibus inuẽta tra-

humana quæcunq; accidere possunt: tolerabilia ducat: ex quo nec timor eũ nec angor attingat: idemq; si nihil concupiscat/nulla afferatur animi inani voluptate. quid est cur is non beatus sit: & si hęc virtute efficiuntur. quid est cur virtus ipsa per se non efficit beatos. A. Atqui alterum/dici non potest/quin hi qui nihil metuant/nihil angantur/nihil concupiscant/nulla impotenti lætitia efferantur: beati non sint. Itaque id vbi concedo/alterum autem iam integrum non est. superioribus enim disputationibus effectum est vacare omni animi perturbatione sapientem. M. Nimirum igitur confecta res est. Videtur enim ad exitũ venisse quæstio. A. Propemodum id quidem. M. Verum tam mathematicorum iste mos est: non philosophorum. Nam geometre cum aliquid docere volunt: si qui ad eum rem pertinet eorum quæ ante docuernt/id sumunt pro concesso & probato. Illud modo explicant/de quo ante nihil scri

UVA. BHSC. IyR_246

ditur. Geometriam vtilē esse necessariamq; futuro oratori: docet Quintilianus. Geometres significatur mensor terræ. Geometriam inquit Ambrosius in examero. Audiuimus: thelassometram nunquam audiuimus: dicitur autē thelassometra maris mensor. Quomodo hoc consequēs: si stoici dicunt nihil esse bonū: nisi quod honestum: quo concesso: consectariū est beatam vitā nō Thelassometra.

posse sine honestate contingere: qđ argumentum retroactū parit ervalet: vt vita beata honesta sit: si quod honestū est: id bonum solum habendum est ita fit: vt quod bonum sit: Q; bonū honestum. id etiam honestum sit: & beate viuere sit honeste & cum virtute viuere. Separatim libri sunt: vt in aliis libri stractent de honesto. In aliis de summo bono: vt ita quæq; res suis argumentis explicetur. Virtutes satis posse. Clara quidē & animosa hęc vox ex palam profiteri virtutem ad beatæ viuendum satis esse sed speciosius hęc dici: q; verius persuaderi solent quoniam vt ante dixi. Virtus sine bonis corporis ac fortunæ manda quodammodo & mutila est: neq; ad plenum effectrix beatitatis. Tantisper interea: absolute ponitur: sicut apud Liuium: tamen id imperium ei advberem ętatē incolumen mansit: tantisper tutela muliebri: frequenter postulat hęc dictio: tantisper vt poculetur cū dum: vel quo ad: accipiturq; pro tamdiu sicut apud Terentiū. Gellium. Ciceronē. Plautum & cæteros qui pute loquuti sunt: qđ & supra annotauimus. Plautus in menechmis: mulier tā tisper blanditur dum quod rapiat videt. Xerxes quidem Xerxes bellator. Xerxes lingua græca significatur bellato: arctoxerxes magnus bellator. Xerxem Tantisper.

ptum est/philosophi quamcunq; rem habent in manibus: in eam: quæ conueniunt/congerunt omnia & si alio loco disputata sunt. Quod ni ita esset: cur stoicus si esset quæsitū satis ne ad beatæ viuendum virtus posset. multa dicere: cui satis esset respondere se ante docuisse nihil bonum esse/nisi quod honestum esset/hoc probato consequens esse/beatam vitam virtute esse contentam. Et quomodo hoc sit consequens illi/sic illud huic. Vt si beata vita virtute contenta sit/nisi honestum quod sit nihil aliud sit bonum. sed tamen non agunt sic. Nam & de honesto & de summo bono separatim libri sunt & cum ex eo efficiatur, satis magnam in virtute ad beatæ viuendum esse vim nihilominus hoc agunt separatim. Propriis enim & suis argumentis & admonitionibus tractanda quæq; res est tanta præsertim. Caue enim putes vllam in philosophia vocem emissam clariorem/vllumue esse philosophiæ

UVA. BHSC. IyR_246

Item Persarum regem quis ignorat potentissimum maximumq; extitisse. qui græciam copiis militaribus inundauit: qui per maria ambulauit: p̄ terras nauigauit: cuius introitus in græciam: sicut fuit metuēdus: ita exitus erubescendus: de quo Trogus. Plutarchus. Probus. Emilius. Herodotus plura. Intantum vt nihil sit notius: de Xerse in hanc sentētiam Valerius maximus libro. ix. dictorū factorūq; memorabilium. Age Xerxes opum regiarum ope eximia: eo vsq; luxuria gaudēs vt edicto ei premium ꝓponeret q nouum voluptatis genus reperisset: quāta dum delitii nimiis capitur: amplissimi imperii ruina euasit. Tiberius Cæsar: nouum officium instituit a voluptatibus: & eliogabalus ꝓponebat suis quasi themata: vt iura noua dapidus condiendis inuenirent: & cuius placuisset: ei dabat maximum premium. Non equitatu: tradunt scriptores: numerum copiarū terrestriū: quas in græciam duxit Xerxes fuisse cētum. lxx. myriades. i. decies septies cētena milia: myrias. n. numerus est continēs decā milia: trāsiuit eius exercitus p̄ septem dies totidēq; noctes: nullo tēpore intermisso. Angustias helleſponti. Cōstrato in nauibus ponte: fertur tunc qdam vir helleſpontinus dixisse o Iuppiter qdnā tu sub specie viri perse. Ex accepto Xerxis: p̄ Iouis nomie græciam vis exterminare: numerus equitum fuit octo myriadum. i. octoginta milium præter camelos: & currus: myriarchas habuit hoc est perfectos: q decē milibus præerāt. Naues quoq; decies cētū milia numero habuisse dicitur: vt non immerito ꝑditum sit fluminu ab exercitu eius desiccata defecisse. Alterum alteri promissum vberius vt maius. Nā quid profitetur odii boni profecturam se eū qui legibus suis paruisset. Vt esset contra fortunam semper armatus: vt omnia præsidia habere in se bōne beate viuendi: vt esset semper deniq; beatus. sed videro quid efficiat tantisper. hoc ipsum magni estimo quod pollicetur. Nam Xerxes quidem refertus omnibus p̄mijs doniſq; fortunæ non equitatu: non pedestribus copijs. non nauiū multitudine. non infinito pondere auri contentus: præmium proposuit: qui inuenisset nouam voluptatem: qua ip se inuenta non fuit contentus. Neq; enim nunquam finem inueniret libido. Nos p̄mio elicere possemus qui nobis aliquid attulisset quo hoc firmius crederemus. A. Vellem id quidem: sed habeo paululum quod requiram. Ego enim assentior eorum quæ posuisti alterum alteri consequens esse: vt quemadmodum sit quod honestum sit: id solū sit bonum sequatur beatam vitam vir.

Xerxes p̄miū dabat inuenit voluptatum

A voluptatibus Eliogabalꝰ

Copię xerxis.

Myrias qd.

Dictū helleſpontii.

Myriarchæ

Numerus nauium.

UVA. BHSC. IyR_246

consequens: est quoddam argumentū: ita consequens vt reciprocum: sit: & retrorsum idem valeat sicut exempli causa: si hō viuit spirat: si spirat viuit quędam vero econtrario nō recurrunt: sicut si peperit mulier cū viro cōcubuit cōtra si non viro cōcubuit: non cōsequens est cā peperisse: potest enim & coisse cum viro nec tamen peperisse: hoc autem Ciceronis argumētum videtur idē valere retrorsum: & ex vtraq; parte esse consectarium vt qđ honestum si id bonū esse: qđ bonum id honestum: & beata vita ac virtus se vicissatim cōsequantur: vt vita beata sine virtute: virtus sine vita beata esse non possit: greco vocabulo talis argumētatio dicitur logotropos: vt si viuit plato: si spirat viuit. Auctore aristone & antiocho: brutus philosophos omnes grecos ferme attigit: nec vllius ipōrum disciplinę: vel expers vel ignarus fuit: platonicos tamen enixe coluit: veterem academiā sectatus. Antiochum ascalonitam ingēti admiratiōe obseruauit: eiusq; fratrem nomie aristonem p̄stanti virtute virum amicitia cōtubernalitateq; sibi deuinxit. M. Tullius in bruto & in hortensio testatur se operam dedisse Antiocho quem veteris academiæ nobilissimum & prudentissimum philosophū fuisse dicit. Aristonem quoq; anthiochi fratrē adhibuisse se testatur: & ita symmathitæ: idest condiscipuli fuerunt. Mar. Tullius & brutus. Antiochus autem & aristo fratres: vtpote Platonicę sectę: sectatores: non solam virtutem: in bonis numerabant: sed præter virtutem bona corporis & fortunæ asserebant: tanq; ex hic omnibus vita beata pficeretur: solitus erat antiochus dissere contra academicos recētiores qui contra suum doctorem philonem etiam librū edidit: libro quarto de finibus tradit aristonem negaturum sibi videri bona vacuitatem doloris diuitias valitudinē: qui mihi videtur fuisse alius ab hoc Aristone longe antiquior: cuius dogma vbiq; librorū insectatur & oppugnat. Cum athenis imperator. M. Tul. in ciliciam procōsul missus: rebus bene gestis victoria iusta hostibus profligatis apud Issum imperator appellatus est: quo in loco Darius ab alexandro fuerat superatus. mox e prouincia decedēs rhodum prius deinde athenas amore & desiderio antiquorum conseruatiōnum: quas adolescēs: studiorum causa in his locis habuerat. Auidissime reuisit: exceptus summo honore: cum a primoribus tam a philosophis & disciplinarum magistris: qui pro ingenii & doctrinæ fama vndiq; ad Ciceronem concurrebent. Si essent vlla corporis mala academici morbos corporis: do-

Reciprocū argumentū

Logotrophos.

Antiochus magister ciceronis & bruti.

Symmathitæ.

Cōdiscipuli Aristo.

tute confici: sic vita beata in virtute sit nihil esse nisi virtutē bonū: sed Brutus tuus auctore & Aristone & Antiocho nō sentit hoc putat. n. etiam vt sit bonū aliquod pręter virtutem. M. Quid igit contra Brutum ne me ducturum putas A. Tu vero vt videtur. Nam pręfinire non est meum. M. Quod cui igitur consentaneum sit alio loco. Nam ista mihi & cum Antiocho sępe: & cum aristone nuper cum athenis imperator apud eū diuersarer: dissentio fuit Mihi enim nō videbatur quisquam esse beatus: posse.

UVA. BHSC. IyR_246

Mala Incōmoda. Dischreſtemata. Reiectanea

lorem: egeſtatem: infortunia & cætera id genus quę contra naturam ſunt appellant mala: ſicut re vera ſunt. Et vulgo nominitantur ſtoici vero incommoda dicere malunt: quæ græco vocabulo appellant diſchreſtemata: ſiue reiecta nea: quę græcę dicuntur apoproegmena: hæc autem mala corporis & fortunæ: cadere in ſapientem poſſe nemo non nouit: ex quo colligitur ſapientem in malis eſſe poſſe: quod Cicero ni in præſentia perinde ac ſtoico ſtoicæq; ſectæ ppugnatori non probatur: vult enim in ſapientem malū cadere nō poſſe: cum autem dolere egrotate in egeſtate eſſe poſſit ſapiens: hæc mala appellanda eſſe non cenſet: ſed potius incommoda ſiue reiectanea ex ſtoicorum ſententia: qui cum academicis verbis conſentiūt re diſſident. Neq; tamē beatiſſimam: ſtoici inter quos Seneca eſt academicos reprendūt: qui aiunt beatum quidē futurum hominē vel ſola virtute: non futurum autem beatiſſimum: tanq; inter poſitiū & ſuperlatiuū ſicut re vera eſt ſit diſcriminatio diſtentiaq; non parua: ſed ſtoicis eadem videtur vita beata & beatiſſima qui gradus tollūt: q aiūt nihil eſſe rectius recto: nihil verius vero: nihil temperatius temperato quorum argumenta hæc ſunt beata vita bonum perfectum in ſe habet: & inſuperabile: quod ſi eſt perfecte beata eſt pręterea ſi vita beata nullius eſt indigens: omnis vita beata perfecta eſt eademq; eſt & beata & beatiſſima: quinetiam ſi beata vita ſummum bonum habet ſumme beata eſt ſummū autem bonū adiectionem non recipit: quid. n. ſupra ſummum erit. Ita nec beata vita ſine ſummo eſt: quę nec minor fit nec maior ipſa. Decreſcere enim ſummū bonum nō poteſt ſicut nec increſcere: beata vita ſumme perfecta eſt: nec habet quo procedat: quid enī accedere perfecto poteſt: profecto nihil: aut non erat perfectum cui acceſſit: ſed hæc ſtoicorum ſpineta: non tam vera quem glorioſa: peripatetici academicorumq; doctrina ſuccidit: quæ ad ſenſum cōmunem propius accedit: & beatam vitā: & beatiorem & beatiſſimam gradatim eſſe decernit. Secundū ſtoicos. q. metellus macedonicus ille inter rara humana felicitatis exēpla numeratus: qui tres filios conſules vidit: e quibus vnum etiam cenſorem & triumphantem: quartum autem prætorem eoſq; ſaluos reliquit: & tris filias nuptes: cum ipſe conſul: cenſor augur fuiſſet triumphaſſet: nihilo beatior erit q regulus: qui in poteſtate hoſtium cruciatus: vigiliis. Inedia necatus eſt: neminem enim pu-

Incōmoda. Diſchreſtemata. Reiectanea

cum in malis eſſe. In malis autem ſapiētem eſſe poſſe ſi eſſent vlla corporis aut fortunę mala. Dicebantur hæc quę ſcripſit etiam Antiochus locis pluribus virtutem ipſam per ſe beatam vitam efficere poſſe neq; tamen beatiſſimam. Deinde ex maiore parte pleraſq; res nominari etiā ſi qua pars ębeſſet: vt vires: vt valitudinem: vt diuitias: vt honorē: vt gloriam: quę genere nō numero cernerētur. Item beatam vitam etiam ſi ex aliqua parte claudicaret: tamen ex multo maiore parte optinere nomē ſuum. Hæc nunc enucleare nō ita neceſſe eſt:

An beata & beatiſſima vita ſit eadē

Nihil recti? recto.

Beata vita ſumma perfecta.

Profecto nihil accedere poteſt.

Metellus Beatus

UVA. BHSC. IyR_246

tani esse beato beatiorem. Etiam si qua pars abesset: finis bonorum cōstituitur si quis haberet ea: quæ secūdum naturam sint: vel omnia: vel plura & maxima: quæ τα κατα φυσιν prima naturę nominantur. Varro primigenia appellat: de quibus mox plura. Non numero: numerus enim talium rerū ferme infinitus est: quæ inter bona corporis & externa percensentur. Claudicaret: vita beata ī hoc differt a beatissima: q̄ in altera cōsumata & summe perfecta sunt omnia: vt nō sit incremēto locus. In altera multa quidem suppetūt: sed nō omnia: vt ita ex aliqua parte vita beata claudicare possit. & tamen nomen suum retineat: cum in beatissima sit cumulus rerum omnium citra vllam caudicationem detractionemue. Enucleare: enodate explicate. Vt sit beatior: nunc vt stoicus: dixerit: ī libris vero de finibus vt peripateticus: fētit esse beatiorem beato: nunc beatū intelligit: cui nihil defit cuiq̄ nihil accedere pōt & ita nullus incremēto locus relinquitur. Ex maiore parte: vt beatus scilicet dicatur q̄ magnā partē eorum bonorum possidet: quibus confit fęlicitas: sicut orator: & philosophus dicūtur: qui ex maiori parte instructi sunt oratoria philosophicaq̄ suppellectile: etiam si non omnia ad plenum suggerantur. Tria genera malorū: si tria sunt genera bonorū: totidem malorū genera esse necessum est. A deo nullum contrarium sine cōtrario altero esse placuit: sunt igitur mala animi: vt impietia: & vitiū: sunt mala corporis: vt morbus & dolor. Sunt mala fortunę: vt egestas & exiliū. Argumētatio autē Ciceronis talis est. Si beata vita constituitur ex maiori parte bonorum. Ita misera vita fiet ex maiori parte malorum. Ergo sapiens affectus malis fortunę: & corporis beatus esse non poterit: quia a maiori parte vnaquęq̄ res nominatur: plura autem sunt mala corporis & fortunæ q̄ animi bona. Ergo sapiens ita affectus miser esse dicetur: dicere autem sapientē esse miserū q̄is oppressus sit fortunę: & corporis incōmodis est sub absurdū: cum sapiēs secundū stoicos ī tauro phalaridis clusus a beatitate nō destituatur: neq̄ vllo numq̄ tempore ī miseria esse possit. Illis enim solū quod

Prima naturę. Beata Beatissima.

Nullū contrariū sine cōtrario.

Triplicia mala.

quā quam non constantissime dici mihi videntur. Nam & qui beatus est/nō intelligo quid requirat: vt sit beatior: si est enim quidem quod desit ne beatus quidem est. Etq̄ ex maiori parte vnā quamq̄ partem appellari spectariq̄ dicunt: est vbi id isto modo valeat. Cum vero tria genera malorum esse dicant: qui duorum generum malis omnibus vrgeatur: vt omnia aduersa sint in fortuna/ omnibus oppressū corpus & confectum doloribus/ huic paululum ne ad beatam vitā deesse dicemus nō modo ad beatissimam/ Hoc illud est/ qđ Theophrastus sustinere nō potuit. Nā cum statuisset verbera/ tormenta/ cruciatus patriæ euersiones/ exilia orbitates magnā vim habere ad male misereq̄ viuēdum/ nō est ausus elate & ample loqui

turpe est malum: quod honestum bonum videri solet. Sapiens vero semper honestum amplexatur: seiunctus a turpitudine: ideoq; si premitur. Egestate dolor ibus: orbitate: exilio: & aliis id genus: incommodis: non tamen erit miser. hæc. n. illi non mala esse dicunt: sed incommoda: & reiectanea. Elate & ample loquit theophrastus qui ex diuinitate loquendi nomen inuenit: nō est ausus magnifice loq: nec elato animo fidenter asserere sapientē fore beatum in malis fortunæ: ac corporis constitutum: quod stoici alacriter affirmant. Sētiebat enim theophrastus: inter tormēta & cruciatus: & egestates: & exilia nō esse locum vitæ beatæ: etiam si talis esset sapientissimus. Concesso. n. qā tormenta: exilia orbitates: & cætera hoc genus: magnā vim habent ad misereviuendum: consequens est: vt qui in his malis fuerit misere viuat: potest autem sapiens talia perpeti. Ergo sapiens miser esse poterit: quidam cum prima concesserint. Consequētia reprendunt: quod Ciceroni nō placet: cōcessis enim primis consequentia quoq; concedēda videntur ex formula dialecticorum: nā syllogismus est oratio in qua concessis qbusdam aliud quiddam p ea: quę concessa sunt necessario conficitur. Vexatur: vellicatur: taxatur: arguitur. De significatu huius verbi lege Macrobium & Gellium.

Sapiēs nūq; in miseria.

Syllogism⁹.

cum humiliter demisseq; sentiret. Quā bene non queritur/constanter quidem certe. Itaq; mihi placere non solet consequentia repræhendere / cum prima concesseris. Hic autem elegantissimus omnium philosophorum & eruditissimus: non magnopere repræhenditur cum dicitur tria genera bonorum. Vexatur autem ab omnibus. Primum in eo libro quem scripsit de vita beata/in quo multa disputat. Quamobrem is q torqueatur. qui crucietur. beatus esse non possit. In eo etiam putatur dicere in rotam beatam vitam non ascendere Nusquam id quidem dicit omino: sed quæ dicit idem valent. Possum igitur

In rotam: genus est Diri formenti: quo ac tempestate germani aliiq; transmontani in atrocibus sceleribus puniendis prope peculiariter vtuntur. libet in hoc gloriari iliacis nationibus: nulli mitiores placuisse pœnas. De hoc genere supplicii intelligitur apud poetam sic scribentem. Radiisq; rotarum districti pendent. Dixit Theophrastus & merito dixit: quamuis stoici reclament. In Rotæ tormenta non ascendere vitam beatam: quid enim quæso beati esse potest in contubernio cruciatuum: ac supplicior um: quę cōmunicatio beatæ vitæ cum tortoribus radiisq; rotarum quibus sapientissimus: fortissimus: pacientissimus: quisq; succumberet: quibus stoici illi magnidici & verborum tenus apathes. succubuissent dixissentq;. Aliud esse in schola iactanter loqui. Aliud in rota cruciabiliter torqueri. De qua sic scribit Seneca in. x. epistolarum moralium: caput vsq; eo dimisit: donec radiis inse-

Supplicii rotæ.

Stoici magnidici.

UVA. BHSC. IyR_246

reret: & tãdiu se in Sedili suo tenuit, donec cer uicem circumactu rotæ frange ret: hæc tamen Senecę verba de rota vehiculi intelliguntur: non de illa rota: quæ pro tormenti genere tantum parata est: cuius Apuleius quoq; comme minit: in asino aureo. Idem valent: sensus est: theophrastus nusq̃ in libris suis nominatim dicit: in rotam non ascendere vitam beatam: sed consimi lia eloquitur. Idem pollentia

cui concesserim in malis corporis esse dolores/si malis fortunę naufragia huic succensere dicenti non omnes bonos esse beatos. Cum in omnes bonos ea quæ ille in malis numerat/cadere pos sint. Vexatur idem Theophrastus/& li bris/& scholis omnium philosophorũ q̃ in Calisthene suo laudarit illam sen tentiam, vitam regi fortuna/non sapiẽ tia. Negant ab vllo philosopho quicq̃ dictum esse languidius. Recte id qui dem: sed nihil intelligo dici potuisse cõ stantius. si.n. tot sunt in corpore bona/ tot extra corpus in casu atq; fortuna/ nonne consentaneum est plus fortunã quæ domina rerum sit & externarũ &

In hac enim sententia est: vt qui cruciatur: qui torquetur beatus esse non possit. Huic succensere dicenti: interroga tiue pronunciãdum. est enim sensus: si concedo thophra sto: quæ primo loco ponit vi delicet mala esse corporis & fortunæ incommoda. Debeo illi & consequentia concede re nec merito possum succen sere dum dicit nõ omnes bo nos esse beatos: cum in quẽli bet bonum ac sapientem ca dere possint dolores corpo ris & naufragia fortunę: quæ a Theophrasto in malis nu merantur. Succensere aut est irasci iusta de causa: auctor do natus. Catholica est illa apud filium fabiana sententia succensere nefas patriæ. In ca listhene: nomen est libri con diti a Theophrasto: de interi tu calisthenis sodalis sui acer bissimo: super quo in tertio commentario satis multa. Vi tam regit fortuna: in libro de felicitate docuimus: quemad modum antiqui fortunam existimarunt deam esse prępotentem moderatri cemq; rerum humanarum: quæ toto modo omnibus locis omnibusq; ho ris: oĩm vocibus sola inuocatur: & vna noĩatur: sola laudatur: sola arguitur: & cũ conuitiis colitur: volubilis & cęca existimata. Vaga inconstãs: indigno rũq; fautrix: huic oĩa expensa: huic oĩa ferũtur accepta. & in tota ratiõe mor talĩũ sola vtrãq; paginã facit. Nã vt inqt verissime Ouidius. Nępe dat & qđ cũq; libet fortuna rapitq; fortunæ simulachrũ vt alibi quoq; annotauimus. Cum copia & gubernaculo figurabant: tanq̃ & hęc opes tribuat: & humana rum rerum regimen obtineat: prospicienter ergo & scite dixit thophrastus, Vitam regi fortuna magis q̃ sapientia: quam poeta omnipotentem appel lat: cui tanq̃ deæ templa erexerunt. In cęlo quoq; locum assignantes: quintus enim ab horroscopoco locus appellatur bona fortuna: quæ græco vocabulo

Succẽsere.

Fortuna to to mũdo in uocatur.

Fortunæ si mulachrũ.

UVA. BHSC. IyR_246

Agathothyche. Catotyche. agathothyche nominatur q aſpectus potentiſſimus eſt. Cum de trigono ab horroſcopo videatur. Sextus vero locus mala fortuna dictus: hoc eſt catotyche: q nulla. cum horroſcopo ſocietate coniungitur. Vexent itaq philoſophi: carpant caſtigent put liber hanc theophraſti ſentētiam tanq̄ mollē ac eneruatam: nec tanto viro dignam: cum conſtet fortunā plus pollere q̄ prudentiā q̄ conſilia ſexcentorū hominū: de qua eſt petronii arbitri ille verſus: dign⁹ memoratu. Rerum humanarum diuinarūq̄ poteſtas quę noua ſemper amas: & mox poſſeſſa relinquis. Recte id qdē: ſcilicet dicunt philoſophi: nec gantes quicq̄ dici poſſe languidius. Si enim tot ſunt: per conditionalem enunciationē oſtendit plus valere fortunā q̄ ſapientiam. Si modo inqt concedimus eſſe bona corporis atq̄ externa: tot iuga: put ſentit theophraſtus. Quam ſibi conſtanter: de inconſtantia epicuri dictum eſt. In ſecūda Tuſculana: q ſibi interdū diſſidet ac repugnat. Laudat tenuē victum: epicurus in epiſtolis aqua & cibario pane ſe contentum eſſe teſtatur: & ad amicum ſcribens: mitte inqt mihi paulum caſei: vt cū epulari lautius voluero poſſim. Certos inquit Seneca habebat dies ille magiſter voluptatis epicurus: quibus maligne famem extingueret: viſurus an aliqd deeſſet ex plena & conſummata voluptate: & quantum deeſſet. Idem dicebat auctore laertio ſimplices ſapores æquā magnifico luxui ferre voluptatē: & ſimplicē victū ac tenuē conferre ad bonā valitudinē hominēq̄ ad vitæ vſus neceſſarios efficere impigrū ac ſtrenuū: libros ſuos Epicurus vt inquit Hieronymus. Referſit oleribus & pomis: hoc quidam ſentire & tradere eſt philoſophi: ſed philoſophi grauis nō voluptarii videtur. n. talis ſentētia parum conuenire illi q ſummum bonū collocat in voluptate: qā ſi talia detenui victu dicerentur a Socrate ſiue ab antiſthene plauſibiliter acciperentur: illi. n. fuere philoſophi grauioris auſterioriſq̄ diſciplinæ. Socrate nihil noti⁹ Antiſthenes vero fuit cynicæ ſectæ: conditor vel illuſtrator: cuius geſtamina fuerunt: pallium: pera: & baculus: cognominatus haplocyon: hoc eſt ſimplex canis voluptatem ſummum malum eſſe dixit: eius nāq̄ hoc verbum eſt

Verſus petronii arbitri. ad corpus pertinentium quam conſiliū valere. An malumus Epicurum imitari: qui multa præclare ſæpe dixit quam enim ſibi conſtanter: conuenienterq̄ dicat non laborat? Laudat tenuem victum philoſophi id quidem: ſed ſi Socrates Antiſthenes diceret: non is qui finem bonorum voluptatem eſſe dixerit negat quēquam iucunde poſſe viuere: niſi idem honeſte ſapiēter iuſteq̄ viuat? Nihil grauius nil philoſophia dignius niſi idem hoc ipſum honeſte ſapienter iuſte ad voluptatem referret. Quid melius quam fortunam exiguū interuenire ſapienti? ſed hoc is ne dicit: qui cum dolorem non modo maxi-

Tenuis victus epicuri

Victus ſim plex ſaluberrimus.

Antiſthenes ſectę cynicę conditor. Haplocyon

UVA. BHSC. IyR_246

μαηειηη μαλλον ησθειηη. id est insanirē potiusq̄ oblectaret. Negat. s. epicurus. Iucūde posse viuere: ex primo de finibus verba subscripsi: quæ sunt hæc. Clamat epicurus: is quē nimis voluptatibus esse deditum dicitis: non posse iucunde viui nisi sapienter honeste iuste viuatur: nec sapienter honeste iuste nisi iucunde. Auctor est Laertius Epicurum dixisse virtutem esse a voluptate inseparabilem: & iucundam vitā: a virtutibus separari nō posse. Quid melius q̄ fortunam: pergit referre sentētias epicuri laudabiles & summis philosophis dignas: a qbus ipsemet dissidere videbatur: sententia enim est hæc epicuri memoratissima. Raro fortunam interuenit sapiēti: vel sic. exigua fortuna interuenit sapienti: talis autem sapientia cum sit robusta planeq; virilis non videtur congruere philosopho: illi qui dixit dolorem esse maximum malū. Nam si verum est dolorē esse maximum malū: poterit non exigua: sed maxima fortuna casusq; interuenire sapienti: qui doloribus acerrimis non minus opprimi potest: q̄ quilibet insipiens. De epicuro in secunda Tusculana copiosius vbi conniuentes præteriuimus illud: sed homo cautus nunq̄ terminat modum: non catus legendum est: sed cautus: hoc acutus: & sapiēs quē locum grammatici pro testimonio aduocāt docētes catū dici ꝑ sapiēte. Metrodorus: hic fuit discipulus Epicuri: qui mox se ad carneadē contulit. Amauit meretricem nomine Leontium: ad quam Epicurus scriptitauit: quæ tam erudita fuit vt ausa sit scribere contra Theophrastum scito sermone & Attico: ad hanc referendum est illud Plinianum ex prohemio. Cernimus aduersus Theophrastum scripsisse etiam fęminam Metrodorus ab Epicuro sapiens appellatus: putabat: vt ante dictum est: eum perfecte beatum cui corpus bene constitutum esset: & exploratū ita semper fore: quis autē est iste cui exploratū hoc possit esse: cū momēto semihoræ: possit vel robustissimus ęgrotatiōe subneruari: magnifica est plane & aīosa metrodori illa vox qua ait se īterclusisse aditus oēs fortunę: ne ad eū possit aspirare neq; ī ip̄m lōgas

mum malum sed solum malum etiam dixerit: toto corpore opprimi possit doloribus acerrimis / tum cum maxime cōtra fortunam glorietur. Quod idē melioribus etiā verbis. Metrodorus. Occupaui inquit te fortuna atq; cœpi / omnesq; aditus tuos interclusi / vt ad me aspirare non posses: p̄clare si id Aristo Chius aut si stoicus Zeno diceret: qui nisi qd̄ turpe esset nihil malū duceret. Tu vero Metrodore: qui oē bonū inuisceribus meduliq; condideris & diffiniens summū bonū firma corporis affectione: exploratacq; spe cōtineri: fortunę additus īterclusisti. Quomodo isto n. bono iam expoliari potes. Atqui his

Sententia epicuri

Hō catus. Epicurus.

Metrodor Leontium. męretrix cōtra theophrastum.

Magnifica vox metrodori.

UVA. BHSC. IyR_246

manus habere: ſed cum ſit metrodorus philoſophus: voluptarius ac mollis omne bonum in viſceribus collocatus: non videtur ei conuenire tam virilis tamq; excelſa ſententia: quæ ſi aut ab Ariſtone aut ab zenone diceretur præclare dici videretur: cum fuerint illi lõge: auſteriores grauioreſq; philoſophi grauí enim: grauis voluptario voluptaria eſt accommodata ſententia. Aſpice re accedere. Virgi. Nec æquis

Aſpirat achillis: alias fauere: vt Virg. Aſpirat primo fortu na labori. Ariſton chius: huius ariſtonis chii meminit in libro quoq; de ſenectute: neſcio an hic ſit ille Ariſto cuius exploſa ſententia eſt dicẽtis nihil differre. Aliud ab alio: nec eſſe res vllas præter virtutes & vitia iter quas: quicquã omnino intereſſet: hunc in libris de finibus identidem taxat. zenone vero cõcitore ſtoicę ſectę: nihil celebratius: qui nihil bonum niſi honeſtũ: nihil malum niſi turpe eſſe cenſet: cuius paradoxa illudit M. Tul. in oratione p murena: & in quarto de finibus refellit: in tuſculanis vero quæſtionibus totus eſt ſtoicus & ſtoici dogmatis ppugnator Sũt ergo veluti loci cõmunes: dicere pro ſtoicis & cõtra ſtoicos.

Pro ſtoicis & cõtra ſtoicos.

Qui cuiq; dicendum: philoſopho voluptario nõ eſt dicẽdum ſe eſſe ſupra fortunã collocatum: nec enim talem virum talis decet ſententia: ſicut ſtoico: & cynico nõ conuenit dicere voluptatem eſſe ſummum bonum: & omnia voluptatis cauſa facienda: talis enim ſententia decet epicureos & aſotos: de Ariſtippi ſchola: igitur qui acutus diſputator eſt ſpectat non tam quid quiſq; dicat: q̃ qd cuiq; dicendum ſit: videt non tam quid dicat Metrodorus ſed quid dicere debeat.

Fimbrię factũ ſapiẽs.

Quid dicam bonos fimbriæ conſularis viri factum illud oppido q̃ ſapiens: qui iudex exiſtẽs. M. Lutatio: cum is ſponſionem feciſſet q̃ vir bonus eſſet: noluit eam rem iudicare: ne aut ſpoliaret fama pbatum hominem ſi cõtra iudicauiſſet: aut ſtatuiſſe videtur virum bonum aliquẽ eſſe cũ ea res innumerabilibus officiis & laudibus contineretur. Ex Valerio maximo & M. Tullio.

Bonus conſtat ex multis.

Eum dicimus virũ bonum: qui pſit: quibus poſſit: noceat nemini. Et vt hoc in loco explicat. M. Tullius: dicimus viros bonos: omnibus virtutibus ornatos: quales pauciſſimi vix reperiuntur: nam vt inquit ille: Rari quippe boni

Rari boni.

numero vix totidem quod thebarum portę vel diuitis hoſtia nili. Seneca aít

capiuntur imperiti: & propter huiuſmodi ſentẽtias iſtorum hominum eſt multitudo. Acute aũt diſputantis illud eſt. Nũquid quiſq; dicat: ſed quid cuiq; dicendum ſit videre. Velut ea ipſa ſententia: quam in hac diſputatione ſuſcepimus. Omnis bonos ſemper beatos volumus eſſe: quos dicam bonos perſpicuum eſt. Omnibus enim virtutibus inſtructos & ornatos: tum viros bonos dicimus Videamus q̃ dicendi ſunt beati. Equidem hos exiſtimo: qui ſint in bonis nullo adiuncto malo/ nec vlla alia huicverbo/cum beatum dicimus ſubiecta notio eſt/niſi ſecretis malis omnibus

UVA. BHSC. IyR_246

Iouem non plus posse q̄ virum bonum. Tanta est vis bonitatis. Subiecta notio: intelligentia & sensus De notione supra dictū est. Secretis: seiunctis: sequestratis: demotis. Cumulata complexio: Boetius in tertio de cōsolatione: beatitudinem ait esse statū bonorū omniū congregatione p̄fectum. Augusti. quoq; in quinto de ciuitate dei fęlicitatem dicit esse plenitudinē omnium rerum optādarum: quibus qui fruuntur beati merito dicuntur. Si quicq̄ boni: tanq̄ stoicus ducit solam virtutē in bonis: nec in malis ponit fortunę naufragia & corporis dolores: vult enim solam virtutem esse effectricē vitę beatę: etiāsi absint cōmoda fortunæ & corporis: & adsint incōmoda: quæ stoici volunt mala appellare: cum sapiēs in his esse possit sedvt sępe diximus speciosę magnificęq; ista dicuntur: cum autem ventū ad verū est sensus morescq; repugnāt. Casus importat: Aristoteles ī physicis. Quotiens inqt aliquid cuiuspiam rei gratia geritur aliudq; quibusdā decausis: q̄ quod intendebatur obtingit: casus vocatur: licet casum diffinire vt docet Boetiꝰ in quinto de cōsolatione inopinatum esse euētum. Statius sentētialiter ait: oīa casum fecimus: & vires auxit fortuna nocēdi sensus est. Si mala sūt quæ ex casu fortunaq; proueniunt: sapiens beatus esse nō poterit. Cum ī illum possit casus incurrere: possitq; subiectus esse omībus fortunę fulminibus. Cōmunibus magistris: vt antiocho: aristoni & aliis qui fuerunt communes doctores. M. Bruti: & Ciceroīs. Speusippo: hic ex sorore Platonis genitus. Scholæ platonicę octo annos magister fuit: speusippo successit in academia Xenocrates philosophorum seueriſſimus: qui cum esset ingenio hebeti & tardo: dixit Plato illum ęgere calcaribus: hunc dixit meretrix phryne non virū esse: sed statuam: cum nullis blandimentis hominem illicere potuisset ad concubitū Xenocrati: successit polemon: qui cū esset adolescens impudicus per-

Beatitudo quid.

Magnidici stoici.

Casus qd.

Speusippus

Xenocrates

Polemon.

cumulata bonorum cōplexio: hāc asse-
qui virtus: si quicq̄ p̄ter ipsam boni est
nō potest. Aderit enim malorū si mala
illa dicimus turba quædam paupertas:
ignobilitas/humilitas/solitudo/amissio
suorum graues dolores corporis: p̄dita
valitudo/debilitas/ cęcitas interitus pa
trię: exilium seruitus. Deniq; in his tot
& tantis: atq; etiā plura possunt accide-
re potest esse sapiēs: nam hęc casus im
portat qui in sapientē potest incurrere.
At si ea mala sunt quis potest p̄stare
sapientē semper beatum fore cū vel in
omnibus hisvno tēpore esse possit. Nō
igitur facile concedo neq; Bruto meo:
† neq; cōmunibus magistris: neq; veteri-
bus illis Aristoteli. Speusippo. Xenocra
ti/ Polemoni/ vt ea quæ supra enume-
raui in malis numerent: ijdē dicāt sem-
per beatū esse sapientem. Quos si titu

UVA. BHSC. IyR_246

ditęq; luxuriæ auditoXenocrate: ad frugalitatem modestiamq; cōuersus: ex infami ganeone maximus philosophus euasit. De quo Oratius: quęro facias ne quod olī mutatus palemon ponas īsignia morbi: hi tres successores Platonis academiam nouis opinionibus repleuerūt. Ita sincera illa Platonis doctrina vna cū eo extincta est. His contraria: imbecillitatē: ęgrotationem: deformitatē: paupertatē: ignominiā: & cętera hoc genus: q̄ a nobis mala nominantur: q̄ vult Cicero p nihilo duci: sicut & illa q̄ nos bona appellamus dicit esse contenenda: vt sapiēs semper beatus esse posīt: & sola virtus sit effectrix beatitatis. Nec multitudinis opiniōe: opinio multitudinis est sine bonis fortunę & corporis non posse effici hominem beatum eadem opinatur maxima malorū esse ęgestatem dolorē: & cętera infortunia: quibus obrutus sapiens fiat miser: philosophi præcipiūt ad opinionē turbæ non esse viuendū neq; multitudini credendū: q̄ incōsulta: temeraria: turbulenta: plęrumq; est: sine rōne: sine modestia: hinc versus ille notissimus. Scindi tur incertum studia in contraria vulgus. Omnia in sese: cōuenit huic sententię illud p̄ia num nec te quæsīueris extra: & illud: oēs opes i meipso sitę sunt. Et hæc loqui: sensus est: non possumus magna loqui dicentes sapientē esse beatum: & numerare in bonis & malis q̄ vulgus enumerat nā si talia sunt in bonis malisve ducēda sapiēs beatus esse nō poterit: vel cū bona defuerit: vel cū mala affuerint. Si diis placet cū indignatione & cōtēptu hoc dici solet. Quā hoc suaue est: in supioribus reprēsus est Epicurus tanq̄ incōstans & ridiculus: qui cēset sapientē si includatur tauro phalaridis dicturū: q̄ hoc suaue est: qd aliud diceret si esset in lectulo. hoc autē ridiculum est decerni ab illo ipo philosopho: qui voluptarius est: qui dolorem non solū

Opinio multitudinis.

Si diis placet.

lus hic delectat insignis & pulcher. Pythagora Socrate & Platōe dignissimus inducant animum illa quorū splēdore capiuntur: vires valitudinē pulchritudinem: diuitias honores opes contenere: ea q̄ his contraria sunt pro nihilo ducere. Tum poterunt clarissima voce profiteri se neq; fortunę impetu: nec multitudinis opiniōe: nec dolore: neq; paupertate terreri: omnia quę sibi i sese esse posita: neq; esse quicq̄ extra suā potestatē quod ducant in bonis. Neq; hūc & hęc loqui quę sunt magni cuiusdā & alti viri: & eadem quę vulgus in malis & bonis numerare: cōcedi vllo modo potest. Qua gloria cōmotus Epicurus exorīt: cui etiam si diis placet videt semper sapiens beatus, Hic dignitate huius sentētię capitur: sed nunq̄ id diceret si ipse se audiret: quid est enim qd minus conueniat quam vt his qui vel summū vel solum malum dolorem esse dicat: idem

UVA. BHSC. IyR_246

malum: dicit: sed malorū oīm extremū: ex quo colligimus: repugnantia dici ab Epicuro: & aliena ab eius dogmate delicato. Ideoq; spectare nō debemus quid semel dicāt philosophi sed q̄ cōstāter: & penniter seruēt ꝓpositū. Nihil ꝑter verborū nouitatē. Quarto de finibus bonorū & malorū volumine dīsserit. M. Tul. cōtra Catonē vticēsem: qui i tertio de finib⁹ disputator inductus censeat/ quā hoc suaue est tum cū dolore crucietur/ dictū esse sapientem/ Non igit ex singulis vocibus philosophi spectandi sunt/ sed ex perpetuitate atq; cōstantia. A. Adducis me vt tibi assentiar sed tua quoq; vide ne desidereť cōstantia. M. Quonā modo? A. quia legi tuū nuper quartū de finibus i eo mihi videbare contra Catonē disserens hoc velle ostendere/ qđ mihi quidē probatur/ inter zenonem & peripateticos nihil prę ter verborū nouitatem intereſſe/ quod si ita est quid est causę quin si zenonis rōni cōsentaneū sit satis magnā vim in virtute esse ad beateviuendū liceat idē peripateticis dicere/ Rem. n. opinor spectari oportere non verba/ M. Tu quidē tabellis obsignatis agis mecū/ & testificaris quid dixerim aliq̄n aut scripserim/ Cum alijs isto modo qui legibus imposstoicorum dogmata alacriter defēdit. In eo libro sic ait. M. Tul. vides ne igitur zenonē tuum cū Aristone verbis consistere: rediſſidere: cū Aristotele & illis reconsentire verbis discrepare. Rē spectari non verba: Rerum causa inuenta sunt verba: qui rei significandę inseruiāt. Vñ vbi de re cōstat: verborū cōtrouersia pertinacibus relinquēda est cūq; omīs cōtrouersia aut de re scleat: aut de noīe esse: vtraq; earum nascitur: ſi aut res ignoratur: aut enarratur. In noīe: stoici dicūt cōmoda fortunæ & corporis peripatetici bona re cōsentiūt verbis dissident: qd. n. refert vtrū cōmoda appelles an bona: dū idē sētias: stoici dicunt ꝓpositū esse diuitias: bonū esse negant: cū tamen hoc vocabulū ꝓpositum plus significet pęne q̄ bonū. Nā ex eo dictū videtur: quod ꝓponatur aliis: meritoq; dicebat. M. Piso plus tribui diuitiis a zenone: qui eas in ꝓpositis poneret: q̄ ab Aristotele: q bonū esse diuitias fateretur: sed neq; magnū bonū: & præ rectis honestisq; contēnendū & despiciendū: nec magnopere expetēdū: oīnoq; de istis oībus verbis a zenone mutatis. Ita. M. Piso disputabat: & q̄ bona negarētur esse ab eo & q̄ mala illa lętioribus noībus ab eo appellari q̄ a nobis: hęc tristioribus. Tabellis obsignatis agis mecū: qñ quispiā diuersa dicit: ab his q̄ alias approbauit. Solemus tabulas illius manu scriptas obsignatasq; ꝓferre ad coarguendū: qbus cōtinetur: qd a lio tpe senserit: q̄ refutatio est potentissima: cui vix cōtradici posse videatur: cum aduersum me mea scripta de promuntur inde ꝓuerbialis elocutio est. Agis mecū tabellis obsignatis: pro eo quod est: me reuincis: testimonio mearum litterarum meorumq; scriptorum: sicut nunc discipulus contra Ciceronem citat libros ipsius Ciceronis de finibus: quibus aliud censet: q̄ his Tusculanis quæstionibus sentiat. M. An-

Verba rerū cā inuenit.

Cōmoda Bona.

Præpositū. Diuitiæ in ꝓpositis.

Agere tabellis obsignatis.

UVA. BHSC. IyR_246

Nullã scripsit orationem.

tonius orator: dicere solitus est Iccirco se nullã vnq; orationem scripsisse: vt si quid aliquando: quod nõ opus esset ab se esset dictũ: posset se negare dixisse: olim. M. Brutus cum. L. Plãcum accusaret: & eum defenderet. L. Crassus ora

Mar. Antonius.

tor duos recitatores cõstituit: qui ex duabus Crassi orationibus capita alterna inter se

Cõtraria capita ex orationibus crassi.

contraria recitarent: quo animi iudicium in crassum incẽderentur: tunc. L. Crassus aliquãtum cõmotus se excusauit dicens orationes causarũ esse & temporum non autẽ hominum ipsorũ ac patronũ. Nos

Viuere in diem.

in diem viuimus. i. nunq; permanemus pseueranter in vna sententia: sed quotidie noua depromimus: sicut illi qui viuunt ĩ diem quotidie parant noua cibaria nihil seruantes nec recõdito vtũtur: hodie appetẽtes hoc cras illud. quorũ varia est vita & victus: nihili homines sunt qui in diem viuunt: deteriores qui ĩ horam

Viuere in horam.

de qbus ĩ quĩta ãtoniana sic: hęc q ĩ horã viuerẽt: non mõ de fortunis & de bonis ciuiũ sed ne qdẽ de vtilitate sua cogitauerũt: sicut inqt apd hos: qui in diem viuunt: nihil est cõstituti: nihil certi: sic mihi: nulla est firma pertinaxq; sententia sequenti id quod ꝓbabilitate animũ cõmouit. Idẽ beatissimus teneamus inquit hanc sententiã: vt sit idẽ beatus: & beatissimus: vt nihil sit beatius: beatio: sicut stoici dicunt: nihil esse rectius recto.

Nihil planius plano.

Verius vero planius plano. zeno citius: zeno prĩceps stoicorum fuit ex citio ciuitate cypri vt Strabo & Laertius comeminere: hic non tam rerum inuẽtor fuit: q̃ nouorũ verborũ: stoici. n. ex omnibus philosophis plurima nominauerũt: in tertio de natura deorũ tradit zenonẽ magnã quoq; molestiam suscepisse: dum vultvocabulorũ causas explicare: sensus est zenonem celebrari perinde ac auctorẽ illius lucutiæ sententiæ: quę ait: nihil p̃ter virtutẽ esse bonũ: cũ ante zenonẽ a platone talis sentẽtia tradita doctore sit.

sitis disputant. Nos in diem viuimus: quodcũq; nostros animos probabilitate percussit id dicimus. Itaq; soli sumus liberi. Verũtamen quoniam de cõstantia: pauloante diximus: non ego hoc loco id quęrẽdum puto verum ne sit qd zenoni placuerit: quodq; eius autidori Aristoni bonum esse solum quod honestum esset: sed si ita esset tum vt hoc totum beate viuere in vna virtute poneret: quare demus hoc sane Bruto vt sit beatus semper sapiens: quam sibi conueniat ipse viderit gloria quidẽ huius sententię: quis est illo viro dignior/ nos tamen teneamus vt si idẽ beatissimus. Et si Zeno Citięus aduena quidam & ignobilis verborum opifex/ insinuasse se in antiquam philosophiam videtur/ huius sententię grauitas a Platonis auctoritate repetatur apud quẽ sępe hęc oratio vsurpata est/ vt nihil præter virtutem diceretur bonum. Velut in Gorgia

UVA. BHSC. IyR_246

Velut in gorgia: Socrates apud Platonē in dialogo cui titulus est gorgias: a gorgia leōtino rhetoricę videatur an infęlix Archelaus perdiceę filius: macedoniæ rex. Socrates respondens: nescio inquit o pole. nunq̄ enim apud ipsum fui: tunc polus: quid autem si eius consuetudinem habuisses iam cognosceres. Aliter enim eius fęlicitatē nō potes cognoscere Socrates. Non p̄ Iouē inquit. Polus constat igitur o Socrates similiter te dicturū ignorare vtrum magnus persarū rex sit fęlix Socra. & vera quidem dicā: ignoro enim quo pacto ad eruditionem iustitiamq̄ se habeat polus: nūquid i hoc tota beatitudo cōsistit. Socra. certe vt ego dico o pole. assero enim honestum bonumq̄ virum & mulierem esse fęlicem. Iniustum vero & turpē esse miserum: polus miser ergo secundum sermonem tuū archelaus. Socra. nimirum o amici si inustus: hactenus Plato. Vnde hęc Cicero mutuatur verbum de verbo pęne transcribens. Dion quoq̄ in libris de regno. Socrates iquit interrogatus. Nū persarum regē fęlicem putaret. fęlix ait fortasse est. Id tamen non scire se affirmauit: quia cum eo nunq̄ esset cōuersatus: nec eius mentē noscet: quasi non in auro nec in ciuitatibus nec i regionibus nec in hominibus imperio subiecti: sed in animo fęlicitas ipa consisteret: fuit autem archelaus: quem Socrates negauit beatum esse immani crudelitate p̄ditus qui patruū suū. nomine alceram: & filium eius alexādrū: vino grauatos cōiecit in palestrum: nocteq̄ asportatos trucidauit. Idem post paulo: fratrē suū legitimū annos septē natum: ad quē pertinebat regnum: in puteum p̄cipitem dedit: atq̄ suffocauit: quibus sceleribus ppetratis non fęlicissimus: sed miserrimus omniū macedonū ex socratica sentētia dicendus est. Archelaus rex socratem rogauit vt ad se veniret: ille autem venire renuit: ne. s. iret ad voluntariā seruitutem. Hic. s. Plato: & apud Platonē Socrates. In epithaphio: sensus est Plato in epitaphio explicat beatā vitam

Gorgias Platonis.

An fęlix archelaus.

Socrates cum esset ex eo quęsitum Archelaum perdicæ filium: qui tum fortunatissimus haberetur: nōne beatum putaret? Haud scio inquit: nunq̄ enim cū eo locutus sum. An tu aliter id scire nō potes? nullo modo. Tu igitur ne de persarum quidem rege magno/ potes dicere: beatus ne sit? An ego possum: cum ignorem quam sit doctus/ q̄ vir bonus qd tu i eo si tā vitā beatā putas: ita prorsus existimo bonos beatos/ improbos miseros. Miser ergo Archelaus/ certe si iniustus videtur omnem ne hic beatam vitam in vna virtute ponere. Quid vero i epithaphio/ quomodo idem. Nam cui viro inquit ex seipso apta sunt omnia quę ad beate viuendū ferūt: nec suspensa/ aliorum/ aut bono casu/ aut contrario/ pendere ex alterius euentis: & errore coguntur/ huic optime viuendi ra

An persarū rex fęlix.

Crudelitas archelai.

Socrates renuit seruitutem.

Epitaphiū nomē libri

UVA. BHSC. IyR_246

vna virtute contineri: q̄ sententia zenoni stoico ascribi solet: cum Plato: quā zeno antiquior sit: liber diui Hieronymi: qui de viris illustribus inscribitur a quibusdā dicitur epitaphiū: qui titulus vt inquit Augustinus probari posset: si eorum tantū hominū vel vitas vel scripta contineret: qui iā defuncti essent Hieronymus Augustino respōdens: epitaphiū asserit proprie scribi mortuorum: sicut ab ipo epitaphium

Epitaphista

nepotiani scriptū ē: epitaphista dicitur: vt epigrāmatista: scriptor. s. epitaphiorum: qua dictione vtitur sidonius apollinaris. Pendere ex alterius euentis: inquit Plato in epitaphio qui non pēdet ex alieno iudicio. nec ex aliena fortuna cuiq; in seipso spes omēs sitę sunt: hic est beatus appellandus: huic ratio viuendi optima cōstituta est. Nascentibus & cadētibus: talis inquit Plato: neq; rebus aduersis succūbet neq; secūdis intumescet: sed seruabit mediocritatē ad vtramq; fortunam: vt neq; nimis lætetur ex secundis: neq; nimis contristetur ex aduersis. Dicimus cōmoda nascentia.

Commoda nascētia.

Modus opimus.

quando primitus prouenium: sicut cadentia: quando abeunt: & nos destituunt. Tū maxime liberis: inter cōmoda mortalium cūprimis numerantur liberi hoc est filii: quibus nascentibus sapiens non nimis lętabitur: sicut cadentibus: hoc est morientibus non nimis mœrebit dolebitq;: modus enim in rebus omnibus optimus est: ideoq; ille laudatur qui neq; intēperanter lętatur: neq; immodice dolet memor illius saluberrimi precepti: quod grece dicitur: μηδεν αγαν: hoc est nequid nimis. Augusto: venerabili: religioso: sacrato. Quid sit augustū copiose annotauimus ī secundo Suetonii cōmentario. Manabit: pmanet in translatione fontis: a quo riui manare: pfluereq; cōsueuerūt. A cōmuni parēte: Pli. vbi naturā parentē rerū opificēq; appellat: & vt Lactan. ait naturā dixerunt rerū omniū matrē. Seneca naturā nihil aliud esse quā deū significat: sic scribēs lib. iiii. de beneficiis: natura inquit hoc mihi pstat: nō intelligis te cū hoc dicis mutare nomē deo: q.d. n. aliud est natura q̄ deus & diuina rō: totiq; mūdo & ptibus eius inserta. Humiliora: breuiora in arborū genere abortus quoq; sunt & pumilionū infelicitas: namq; chameplatani vocantur humiles platani: & coactę breuitatis sicut chamedaphne pusilla laurus & chamecerasi breues cerasi: & chame-

Natura parēs rerū.

Natura deę.

Pumiliōes ī arboribus

Chameplatani

Chamedaphne.

Chamecerasi.

tio comparata est: Hic est ille moderatus hic fortis: hic sapiens: hic & nascentibus & cadentibus cum reliquis cōmodis: tum maxime liberis: parebit & obediet precepto illiveteri. Neq; enim lętabitur vnq̄ neq; mœrebit nimis: qui semper in seipo omnem spem reponet sui. Ex hoc igitur Platonis quasi quodam sancto augustoq; fonte nostra omnis manabit oratio. Vnde igitur rectius oriri possumus q̄ a communi parēte natura. Quę quicquid genuit: non modo animal sed etiam quod ita esset ortum e terra: vt stirpibus suis niteret ī suo quoq; genere perfectum esse voluit. Itaq; & arbores & vites & ea quę sunt humilio

UVA. BHSC. IyR_246

ciſſos hędera dicitur nō attollēs ſe a terra: & alia id genus ppe infinita: prę terea dedit natura quibuſdā ſtirpibus pceritatē: quibuſdā breuitatē: ita tñ vt in ſuo quodq; genere pfectū eſſet. Alia ſemp virēt: folia nō decidūt oleę: lauro: palmę: myrtho: cupreſſo: pinis: hęderę: rhododędro: & hoc iter vrbanas arbores: ſylueſtriū quoq; generis folia nō decidūt abieti: larici: pinaſtro: iuni pero: cedro: therebintho: buxo: illici: aquifolio: ſuberi: taxo: tamarici: cæterę fere oēs arbores folia derperdunt: thimeus mathematicus decidere arboribus folia putat: ſole ſcorpionē trāſeūte: quadā ſyderisvi. Cadūt plurimis autū no q̄dā tardius amittūt atq; i hyemes ꝓgāt moras: neq; i his q̄ ꝓretinēt comas: eadē folia durāt ſed ſubnaſcētibus aliis: areſcunt vetera. Verno tpe: lego verno tepore: tepor .n. & tēperies euocat i plantis frōdes & germinationē: oīa tūc frōdēt: tūc variis colorum picturis i certamē vſq; luxuriāt: ſerotino q̄dā germinatu florēt vt motus: q̄ nouiſſima vrbanarū arborū ꝑminat: nec niſi exacto frigore: ob id dicta ſapiētiſſima arborū. In-

Quibus folia nō ſunt decidua.

Q̄ñ decidāt folia.

Teporvernus.

Morus ſapiētiſſima arborum.

teriore motu: animā ſeminalē intelligit: quā recētiores philoſophi vegetati uā appellāt: q̄ a Plinio dicit alēs: cuius motu interiore plāte vigeſcūt: creſcūt: frōdeſcūt: germināt: breuitercq viuūt ſcribit Sene. li. iiii. q̄ſtionū: terræ ineſſe ſpiritū illū vitaliter vegetū: & alentē oīa: hūc. n. inqt niſi hēret: quo tot arbuſtis ſpiritū infūderet nō aliūde viuētibus quo mō tot radices aleret. Aut fluduo iunipi genera tradūt alterā florere: nec frugiferā eē: q̄ vero nō floreat ferre fructū baccis ſubnaſcētibus: q̄ biēnio hereāt: ſic & holm multis fortuna ſine flore eſt defloreſcūt aūt oīa fere genera plantarū ſeptenis diebus: q̄dā tardius: ſed nulla pluribus bis ſeptenis: nec ſtatim fructus ſeqtur i aliquibus floret prima oīm amygdala. Aut fruges: pōt referri ad arbores pomiferas: quas ob id frugiferas vocāt. appellatiōe. n. frugū fructꝰ arborū q̄ cōtinētur: vt iā dictū eſt. Baccas: baccas dici fructus arborū maiores acinis minores pomis nullus ignorat: vñ arbores bacciferę dicte: q̄ baccas ferūt: qbus magna ē differētia: alię nāq; baccę ſūt oliuis: lauris: alię lotho: & cornis: alię myrthis & lētiſco: alias baccas dicimus margaritas. vñ monile baccatū apud poetas. In colas eē maris: nō ſolū piſces aquarū icolę ſūt: ſed ēt beſtię terreſtres & aues q̄ ob id amphibia dicūtur: qbus vita & victus eſt in aqs terraq; de qbus Plinius Columela. M. Var. Ariſto. cęteri. Serpētes: repētes a ſerpēdo nomen eni generale eſt: ſerpens de his quæ ſerpunt citra vſum pedum. Serperaſta vocant

Vegetatiua ſeminalis.

Alens aīa

Spūs terræ vegetus

Iuniperus frugifera nō floret.

Fortuna ſine flore

Defloreſcūt

Amygdala prīa floret.

Baccifera arbor.

Amphibia.

UVA. BHSC. IyR_246

instrumenta: quæ geniculis puerorum alligantur: vt cum his deprauata corrigant crura a serpendo dicta. Serpunt enim magis pueri li q̃ gradiantur. In hanc sententiam libro. v. de finibus sic scriptum est. Serpere anguiculos nare anaticulas. Euolare merulas: cornibus vti videmus boues: vesperas aculeis: suam denicp naturam esse ad viuendum ducem. Partim soliuagas: merula quasi solavolat quasi mera volans nominata est: vt refert. M. Varro: sicut gracculi: quia gregatim volant dicti. Quæ tamẽ etymologia quintiliano improbatur: q ex vocibus gracculorum nomẽ duci autumat. Plinius de elephãtis scribẽs ait gregatim semper ambulãt minime ex omnibus soliuagi: idem sturnorum generi ꝓprium ait esse cateruatim volare: & quodam pilæ orbe circũagi omnibus in medium agmen tendentibus. Immanis alias: truculentas: noxias: efferas: vt sunt vrsi & tygrides. M. Varro: addehydram lerneam: & leonem: hesperidumcp bestiæ ferę immanes. Cicures: mansuetas & placidas: verbũ vetus est cicurare: quod significat mansuefacere: quod a fero discretum est: id dicitur cicur: & ideo dictum cicur ingenium obtineo: ꝑ mansuetum: a quo veturii quocp nobiles nominati sunt cicurii: helius lampridius in heliogabalo ait. Eandem terram serpentes ferre & cicures. Plinius trifariã diuidit animantes in placida: fera: & inter media: placidas intelligi volens cicures: hirundines: apes: delphini nec placida sunt nec fera: sed mediæ inter vtrũcp naturæ: mansuetarios vocant qui cicurarios sciunt hoc est mansuefacere: & placidas reddere feras. Iulius firmicus in. viii. matheseos: septentrione inquit oriente nati erunt mansuetarii ferarum. i. qui vrsos: vel tauros: depositafieritate humanis conuersationibus socient. Alio verbo exarmare dictum est pro mansuefacere: & exarmatæ bestiæ pro cicutibus & mansuefactis. Iampridius in heliogabalo: habuit leones & leopardos exarmatos in delitiis: quos edoctos per mansuetarios: subito ad secundam mensam: & tertiam mensam iubebat accumbere ignorantibus cunctis quod exarmati essent ad pauorem & ridiculum excitandum. Terracp tectas: in hoc genere sunt talpæ de quibus Plinius hæc: liquidius audiunt talpæ obrutæ terra: tam denso: atcp surdo naturæ elemento: idem tradit se vidisse stragula cubicularia e pellibus talparum: olim a talpis suffossum fuit in thessalia oppidum. Munus: officium. In disparis animantis: non potest leo transire in vitam æqui: nec canis in vitam vrsi: & cætera consimiliter nequeunt transire in vitam disparium dissimiliumcp animantium: sed singula permanent in lege a natura sibi constituta. Commune quidem omnium animalium est: secundum natu-

Serpere anguiculos. Merula.

Gracculi.

Gregabiles elephanti.

Immanes fere.

Cicures. Cicurare Cicur ingenium.

Mansuetari Exarmare. Exarmati.

Talpæ.

tes: earum ipsarum partim soliuagas: partim congregatas/ imanis alias/ quasdam autem cicures/ nonnullas abditas terracp tectas. Atcp earum quæcp suum tenens munus cum in disparis animantis vitam transire non possit/ manet in lege naturæ./ Et vt bestijs aliud alij præcipui a natura datum est quod suum quæcp retinet/ nec discedit ab eo sic homini multo quiddam

UVA. BHSC. IyR_246

ram viuere: sed naturę diuersæ sunt: vt aliud æquo sit natura: aliud boni: alia homini: & tamen in omnibus summa communis: ex quo nihil prohibet q̄dam esse & inter se cum animalibus reliquis: & cum bestiis homini communia: quoniam omnium est natura communis: attamen cuiq; animalium generi: munera sua & propria distincta ac dispertita sunt: & ad id aptū est quod libet animal: quod cuiusq; natura desiderat. Præstantia: antecellentia: præstare est antecellere: in quo verbo inest comparatio. Dicimus. n. præsto illi: pro melior sum illo vel p̄sto illum: vtroq;. n. modo vsurpatur. Quintilianus: præstat ingenio alios alium: & Virgilius: vel magnum præstet achillem. Ex mente diuina: ob id Oratius animā appellat diuinæ particulam auræ: & a Virgilio dictū est. Igneus est ollis vigor & cęlestis origo de animi diuinitate in prima Tusculana fusius enodaciusq;. Si hoc fas est dictu: tāq; nefas sit animum humanum comparare cū deo: cui nihil par est: & nihil secūdum: qui incomparabilis est inextimabilis: ineffabilis.

Naturæ diuersæ.

Præstare.

Incomparabilis.

præstantius. Et si præstantia debent ea dici / quæ habent aliquam comparationem. Humanus autem animus deceptus ex mente diuina cum alio nullo: nisi cum ipso deo si hoc fas est dictu comparari potest. Hic igitur si est excultus & si eius acies ita curata est vt ne cæcaretur erroribus sit profecta mens. i. absoluta ratio: quæ est idem qd virtus: & si omne beatum est cui nihil deest / & quod in suo genere expletum atq; cumulatum est: idq; virtutis est proprium. Certe omnes virtutis compotes sunt beati / & hoc quidem mihi cum Bruto conuenit. Idem cum Aristotele. Xenocrate. Speusippo. Polemone: sed mihi etiam videtur beatissimi. Quid enim deest ad beate viuendum ei qui confidit suis bonis / aut qui diffidit beatus esse qui potest.

Eius acies: acumē & oculus q̄ vt inq̄t Plato tūc maxīe floreſcit: cū oculus corporeus deflorescit. Curata est: curatio animi & medella est philosophia quā in tertio cōmētario dictū est esse medicinā aiorū. Ne cecetur erroribus. Homerus & Virg. nebulā quasi quādam obiectā esse ob oculos mortaliū autumāt: qa videlicet mēs nostra in caligine rerū & erroribus opinionū obcecata hæbetescit vt pene cū lacte nutricis errorē suxisse videamur. Qui bona diuidit tripartito / qui enim poterit aut corporis firmitate / aut fortunæ stabilitate confidere. Atqui nisi stabili & fixo &

In caligine mēs hæbetescit.

At diffidat necesse est qui bona diuidit tripartito / qui enim poterit aut corporis firmitate / aut fortunæ stabilitate confidere. Atqui nisi stabili & fixo &

Tripartito cōtra pipateticos: q̄ bona trifariā partiuntur: & ex his vitā beatā cumulatāq;

Triplicia bona.

UVA. BHSC. IyR_246

conficiunt: prima sunt animi bona: secunda corporis: tertia fortunæ: sed cũ hæc duo postrema incerta sint: & nulla stabilitate fulciantur: secundũ peripateticos nõ poterit dici beatus: cuius beatitudo pẽdeat a bonis corporis atq; fortunæ. Stoici autem volũt eum qui vere beatus sit & dicatur confidere suis bonis: hoc est animi virtutibus: cum propria hominis bona sunt: & stabilia ac ꝑmanentia: non autem bonis extrariis: ĩ q̃bus nulla firmita nulla strabilitas ẽ. Laconis illd̃ dictũ. Plutarch⁹ ĩ apophthegmaticis laconicis sic scribit. προστοη μακαρι ξοντα λαμπιη τοη αιγηνητην διοτιεδοκει πλοισοιτατοσ ειηαι ηαυκληρια πολλα εχωη δακον ειπεν ουπροσεχωεν δαιμονια εκσχοιηιοη απηρτημεηη. i. ad eum q̃ beatum esse dicebat lampin eginetam: quoniã videbatur esse ditissimus: multarũ nauiũ gubernator existẽs. Dicit lacon q̃dam: non attendo fęlicitati ex rudentibus pendenti: nũc Mar. Tullius hoc exemplum decenter adglutinat: vitę beatæ: quam peripatetici decernũt: tanq̃ talis beatitudo minime optabilis sit: q̃ pendeat a fortuna: possitq; subire iacturam bonorum sicut illa fęlicitas mercatoris: naues multas habẽtis pendula est ex funibus nauticis: vt possit ex fortunato fieri repente miser facto naufragio: illa autẽ bõa quæ efficiunt beatam vitam: debent secundum stoicos esse perennia: fixa: stabilia: vt neq; auferri neq; subripi possint: nec cadere: nec senescere: nec extingui qualia sunt bona animorum. Inueterascere: senescere: & consequenter extingui: talia sunt bona corporis: & fortunæ fluxa scilicet & fragilia: cum virtus clara æternaq; sit. Nigidius commentator grammaticus duo hæc verba vetustescere & veterascere sic disputauit. Dicemus inquit quę vetustate deteriora fiunt vetustescere: inueterascere q̃ meliora: sed interdum promiscue indifferenterq; vsurpantur sicut alia sexcenta: quidam codices nõ inueterascere habent: sed interarescere: quod significat penitus arescere hoc

Dictum laconis

Fortuna pẽdula ex funibus.

vetustescere veterascere Interarescere.

permanente bono/ beatus esse nemo potest. Quid igitur eiusmodi istorum est vt mihi illud Laconis dictum ĩ hos cadere videat̃: qui glorianti cuidẽ mercatori/ quod multas naues in omnem oram maritimam dimisisset/ non sane optabilis ista quidem est inquit rudentibus apta fortuna. An dubiũ est quin nihil sit habendum in eo genere quod vita beata complectit̃/ si id possit amitti. Nihil. n. inueterascere/ nihil extĩgui/ nihil cadere debet eorum/ quæ in vita beata consistunt. Nam qui timebit ne quid ex his deperdat/ beatus esse non poterit. volumus. n. eũ qui beatus sit tutum esse inexpugnabilẽ/ septũ atq; munitum/ non vt paruo mœtu preditus sit sed vt nullo. Vt enim innocens is dicit̃/

UVA. BHSC. IyR_246

est aridum fieri: & languens: hæc enim particula inter interdum significat totum: vt intercipere apud Terentium interhibere: apud Plautum: prior lectio magis quadrat: quia statim sequitur cadere & extingui: nam vetustatem subsequitur casus & extinctio. Omni metu vacat: sæpe dictum est stoicos stirpitus euellere: amputareq; omnes affectus: quos peripatetici temperant ac moderantur. Septrum in in oratione pro milone: est quodam incredibili robore animi septus. Vacuitatē egritudinis. Hieronymus philosophus censet summum bonum esse vacuitatem doloris. Inter.

non qui nocet leuiter, sed qui nihil noceat, sic sine mœtu is habendus est, nō qui parua metuit, sed qui omnino mœtu vacat. Quæ est enim alia fortitudo nisi animi affectio cum in adeundo periculo & in labore ac dolore patiens, tū procul ab omni mœtu? Atq; hæc certe non ita se haberent, nisi omnem bonū in vna honestate consisteret. Qui autem illam maxime optatam & expeditam securitatem: securitatem autem nunc appello vacuitatem ægritudinis in qua vita beata posita est, habere qsq; potest, cui aut desit, aut adesse possit multitudo malorū. Qui aūt poterit esse celsus & erectus & ea quæ accidere homini possunt, oīa parua ducēs qualem sapientem esse volumus, nisi oīa sibi

Qui autem: quomodo interrogatiue legendum. An lacedæmonii Philippo. Exemplum laconū laudabile prorsusq; virile: qui hoc dicto significarunt: vnicuiq; mortalium in manu ac potestate esse per mortem exilire in libertatem: & se subducere seruituti: scribit Plutarchus philippum macedonem impetu terrifico agrum laconicū inuasisse: dixisseq; ad quempiā ex laconibus: quid nunc facietis o lacedæmonii: illum respondisse: quid aliud q̄ fortiter moriemur. Soli enim græcorum nos liberi esse: neq; aliis seruire didicimus: eodem Philippo quædam per epistolam lacedæmoniis imperanti: rescripserunt sua illa laconica breuitate, πέρια μὴ ἐτράψατε οὐ. i. de quibus nobis scripsisti non præterea quo tēpore Philippus in eorum territorium venisset: per litteras quæsiuit, vtrum vellent amicum an vt hostem sese venire: qui responderunt: οὐδέτερον: id est neutrum. Antipater quoq; cum grauiter post victoriam minitaretur: nisi sibi ingenui pueri in obsidatum darentur: responderunt sī graviora morte imperites: facilius moriemur: quoniam autē in mentionē Philippi indicimus: & tu philippus: & ego Philippus: appellamur sumusq; cognomines: volo hoc in loco potissimum veluti annotatiunculam conficere de huiusce nominis excellentia: ostendereq; nullum esse proprium hominis: nomen nomini nostro anteponēdum: quod vt liqueat: ita breuiter ratiocinabimur: nomina imposita maxima ex Dictum laconum. Philippi nomen excellens.

UVA. BHSC. IyR_246

Philippus bellator interpretatur

parte nihil significant idq; potissimum apud latinos: ex quo nomen eo nobilius quo significatius: philippos autem grece bellator dicitur: quin id nomē videtur esse splendidius: quod pluribus nationibus commune est: tale est philippi nomen quod apud ebreos græcos latinos aliasq; nationes est vsitatissimum: quod secus est in aliis. Nomen est apostoli apud hebreos. Regis apud

Philippus apostolus.

greços imperatoris apud romanos: quis enim nescit: apostolum philippum: regē philippum alexandri magni patrem imperatorem philippū: in quo illud annotandum: qđ

Philippus imperator. prim⁹ christianus.

philippus ex romanis imperatoribus primus fuisse christianus fertur: a quo celebratus est millesius annus vrbis romæ: Philippus nomen est oratoris. poetę: medici: clarissimorū fuit romę. L. Philippus orator: medicus alexādri magni Philippus poeta Philippides. Q. Martius philippus ordinatius horologium primus romæ posuit q̄ antea fuisset edem herculis musarū Philippus Augusti victricus struxit: pterea philippi nomē

Philippi Cice.

est ciuitatis famigeratæ: vbi

Philippi aurei numi.

bis romanę acies conflixerūt Philippi sunt aurei nūmi ptiosi: quorū apud plantū mentio frequēs: hoc amplius: nomen est lene pnunciatu apud oratores frequēs nūeris poeticis: accōmodatum. Agamus itaq; gratias parentibus: qui nobis hoc nomē indiderunt: quod apostolicū regale imperitorū est: sed iam domum repedemus: & a diuerticulo: instituta cōmentario repetatur.

Philippus orator.

in se posita esse censebit. An lacedęmonij Philippo minitāti per litteras se omnia quæ conarētur: prohibiturum: quę siuerunt num se etiam mori prohibiturus? Viris quem quęrimus non multo facilius tali animo reperietur: quā ciuitas vniuersa: quid ad hanc fortitudinē: de qua loquimur temperātia adiuncta quæ sit moderatrix omniū commotionum: quid potest ad beate viuendum deesse ei: quē fortitudo ab ęgritudine: & a mœtu vindicet Temperantia tum a libidine auocet: tum insolenti alacritate gestire non sinat: Hęc efficere virtutem ostenderem: nisi superioribus diebus essent explicata. Atqui cum perturbationes animi miseriā / sedationes autem vitam efficiāt beatam / duplexq; ratio perturbationis fit / q̄ ęgritudo & mœtus in malis opinatis / in bonorum

Quam ciuitas vniuersa: si tota ciuitas lacedęmoniū pdita fuit tanto animo vt mortē non recusaret effugiēdę seruitutis causa quāto facilius reperiri poterit vir vnus sapiēs tali aio pditus: facilius. n. est vnū inuenire q̄ infinitos bonos cōmotionū: pturbationū: quas tēperantia suffrenat & moderatur. Insoluti alacritate: immodica letitia: q̄ reprensibilis est. Sedationes: si pturbationes causa sūt miserię: debēt e cōtrario sedationes trāquillitateq; effectrices esse beatitatis cū cōtrariorū cōtraria sint consequētia. Malis opinantibus: iam sępe

UVA. BHSC. IyR_246

dictum est ægritudinem hoc est tristitiam & metum duas perturbationes nasci ex duobus opinatis malis ægritudinem ex præsentibus: metum ex futuris: libidinem vero siue cupiditatem lætitiæ amnasci ex duobus opinatis bonis: vt lætitia præsentium bonorum: libido futurorum. Omne bonum letabile est: sorites hoc est acervalis argumentatio est: qualis est: aceruus chrysippi in quo consectaria dicunt esse stoici: quę peripatetici minime cõcedunt. Dicit stoicus bonum omne laudabile: laudabile autem omne honestũ. Igitur omne bonum honestũ sed hoc Aristo. Xenocrates & tota illa peripatetica familia non dabit: quippe qui valitudinem: vires diuitias. Gloria multa esse bona dicant: laudabilia non dicant consimilis ẽ ille sorites: quod bonũ sit id esse optabile id honestum: qđ expetendum id laudabile: id autẽ peripatetici minime dãt minimeq; consectarium esse dicunt: quod expetendum sit esse laudabile. Expectũtur. n. interdum voluptates obscęnæ: quæ laudabiles non sunt talis est hic sorites: siue aceruus: qui per sequelas quasdã gradatim progreditur: vt ad id quod volumus peruenia-mus: cum autem Chrysippus in talibus argumentationibus longius progrederetur: vixq; vnũ soritem siue aceruum terminaret: merito dixit Persius. Depingue vbi sistam: inuentus chrysippe tui finitor acerui. Cæterum stoicis talibus argumẽtis captionibusq; instructi similes sunt illis qui volsellis non gladio autem errore lætitia gestiens libidoq; versentur. Cum hæc omnia cum consilio & ratione pugnent: his tu tam grauibus cõcitationibus/tamq; ipsis inter se dissentientibus atq; distractis/quem vacuum solutum liberum videris hunc dubitabis beatum dicere. Atqui sapiẽs semper ita affectus est/semper igitur sapiens beatus est. Atq; etiam omne bonum lætabile est: quod autem lætabile id prædicandum & præ se ferendũ. Quod tale autem id/etiam glorioſum sivero glorioſum certe laudabile: quod autem laudabile profecto etiam honestum/quod bonum igitur id honestum At quę isti bona numerant ne ipsi qui dem honesta dicunt: solum igitur bonũ quod honestum. Ex quo efficitur honestate vna vitam contineri beatã. Nõ sunt igitur ea bona dicẽda quibus abũ

Argumẽtũ stoicorum

Bona q̃ nõ laudabilia

Sorites per sequelas.

depugnant: q subula armati pungunt magisq; pforant. Licet esse miserrimũ: stoicis nihil bonũ videtur: quo qs & malevt potest: videmus autẽ diuitiis nobilitate: viribus q̃ multi male vtantur: ergo bona non sunt. Præterea qđ bonum est nocere non potest: nec esse causa miserarũ. Diuitiæ autẽ sæpe noxiæ sunt: faciũtq; miserrimũ possessorẽ: ergo inter bona numerari non debent: bracteata dicitur esse diuitũ: pecuniosorumq; felicitas: videtur qdem vulgo

Subula armati.

Diuitiæ nõ bona.

Bracteata felicitas.

UVA. BHSC. IyR_246

beati: sed re vera non sunt. Nemo ex his inquit Seneca quos purpuratos vides fęlix est. Nemo istorum quos diuitiæ honoresq; in alto fastigio ponunt magnus est: o q̃ sæpe dolent: q̃ sæpe suspirant hi q diuites: beatiq; vulgo iudicantur. Dubitabis ne eum miserum: præditus omnibus corporis & fortunæ bonis vel vt stoici dicunt commodis si fuerit vitiosus: & boni animi vidautus indubitanter miser dicetur & infęlix: & ita infęlix ac miser erit appellandus Archelaus: quamuis rex esset: & diuitiis suffarcinatus: quoniam iniustus erat & crudelis: nam malitia sola & vitiũ satis valent ad efficiendam vitam miseram. Colligit. M. Tullius ex dogmate stoicorum non esse bona corporis & fortunæ ducenda inter bona: quando quidẽ possit esse miserrimus: q ista possideat. Ex sui generis: vt aceruus farraceus: fiat ex granis: ferris fabaceus: ex granis fabæ nõ autem saciẽdus est ex granis tritici fabæ milii: & dissimillimum vixtim confusaneus. Mixta ex dissimilibus: ex bonis corporis & fortunæ: quæ dissimilia sunt bonis animi: ex quibus solis confit honestum: id in quo stoici beatam vitam collocat. Id expectendum: consectarium stoicorũ Famam popularem: vera gloria & solida est consentiens laus bonorum: & in corrupta vox bene iudicantium de excellente virtute: quæ non est bonis repudianda. Illa autem quæ collocata est in fama populari: adumbrata est gloria: temeraria atq; inconsiderata & plerũq; peccatorum vitiorumq; laudatrix. Candidulidentes: videtur esse consectarium: vt si pulchritudo: vires & reliqua corporis cõmoda sint in bonis: bona etiam di-

Salutaris sententia.

Rex iniustus miser.

Vera gloria.

dantem licet esse miserrimum. An dubitas quin præstans valitudine viribus forma/acerimus/integerrimusq; sensibus: adde etiam si libet pernicitatem & velocitatem/da diuitias/honores/imperia opes gloriam: si fuerit is qui hæc habet iniustus/intemperans timidus/habeti ingenio atq; nullo/dubitabis ne eum miserum dicere/qualia igitur ista bona sunt quæ qui habeat miserrimus esse possit. Videamus ne vt aceruus ex sui generis grauis: sic beata vita ex suis similibus partibus effici debeat quod si ita est ex bonis/quæ sola honesta sũt efficiendum ẽ beatum. Ea mixta ex dissimilibus si erunt: honestum ex his nihil effici poterit/quo detracto/quid poterit beatũ intelligi. Etenim quicquid est quod bonum sit id expetendum/quod autem expetendum id certe approbandum/quod vero approbaris id gratum acceptumq; habendum. Ergo etiam dignitas ei tribuenda est/quod si ita est laudabile sit necesse est. Bo-

UVA. BHSC. IyR_246

cantur quædam minutula: veluti dentes candidi: & venustas oculorum: qbus pulchritudo consummatur: fœmina enim si fuerit edentula: vel nigris dentibus: quamuis reliqua pulchritudine formosissima sit: tamē amatori suo placere non poterit. Dentes continui sunt homini: qui digerunt cibū lati & acuti: qui conficiunt duplices: qui discriminant eos canini appellantur. Clando rem trahuntur quodam medicamine: dentifricium vocant: quod ex variis rebus cōficitur vtilissima vt auctor est Plinius fiunt ex pumicibus: dentifricia. Idem auctor est talorum: cinerem ex omnibus fere villaticis quadrupedib⁹ esse dentificium. Exotico pului sculo multi vtuntur p dentificio: quo dentes emaculāt candificantq; legimus apud Iulium Capitolinum tantum fuisse candorem in dentibus zenobiæ vt margaritas eam plericq; habere putarent non dentes: cauendum tamen est ne in nobis niuei denticuli atrum venenum viperino ritu fundentes inspirent: non pauci enim sunt: quorum dentes quidem emaculati sunt: lingua autem spurca & venenata: tales sunt obtrectatores & vt catonis vocabulo vtar maledictores: qui ad venena nascuntur: oculorum vero tāta venustas tantus decor est: vt nihil æque luculentam fœminam exornet: q̄ oculus venustus: quæ pars corporis est præcipuissima vt inquit Plinius: & qui lucis vsus vitam a morte distingant. In homine sunt oculi numerosissimæ diuersitatis atq; differentiæ: grandiores: modici: parui: prominentes: quos hebetiores putant. Conditi: quos clarissime cernere: i fœmina pulchra pulcherrimus est amabilissimusq; oculus niger. In oculis animus inhabitat: hos cum osculamur animū ipsum videmur attingere: pantia & martia venustis oculis me demētarum: & mihi met surripuerunt: in vtraq; expertus sum verissimū esse illud ppertianū: fulminat illa oculis: & quantum fœmina sciut: potest vtraq; vel vno tantum ob tutu meletum facere: vel tristem. Adeo in oculis vtriusq; habitant omnes veneres: cupidinesq;. Suauis color: formę dignitas doloris bonitate tuenda est color exercitationibus corporis. Euryclia. Pacuuius apud latinos. Sophocles apud græcos: scripserunt tragediam nomine nipra: qua inducebatur. Euryclia nutrix abluens pedes alumno vlyxi: quem recognouit ex tactu

Edulenta.

Dentes continui.

Dētifriciū.

Exoticū pulsculum.

Dentes zenobiæ.

Documētū saluberrimum.

Cōtra linguas maledicas

Venustas oculorum.

Oculi pātię & martięve nustissimi.

Euryclia nutrix vlyxis.

num igitur omne laudabile ex quo efficitur vt quod sit honestum id sit solum bonum. Quod ni ita tenebimus multa erunt: quæ nobis bona dicenda sint. Omitto diuitias quas cum quiuis quamuis indignus habere possit in bonis non numero: quod enim est bonum id non quiuis habere potest. Omitto nobilitatem: famamq; popularem stultorum improborumq; cōsensu exitatam. Hęc quæ sunt minima: tamē bona dicantur necesse est. Candidi dentes: venusti oculi: color suauis & ea quæ euryclia laudat, Vlyxi pedes abluens: lenitudo orationis: mollitudo

UVA. BHSC. IyR_246

ticatricis: qđ totū ex omericæ odisseæ libro vndeuigesimo translatū est: sup qua re in secūdo cōmētario copiosę pscripsimus: vbi de niptris sit mētio. Igitur Euryclia lauās vlyxi pedes. In fabula pacuuii laudat mollitudinē eius corporis: & suauitatē orationis: q & ipsa q̄uis sint parua: tamē inter bona numerabūtur: si p̄ter bona animi: erūt alia: q̄ bona dicēda sint Ennius p̄bat lenem

Lenis oratio.

orationē: cū dicit suaui loquēti o re Cethegū oratorē fuisse: laudaturq; in catulo suauis appellatio litterarū: lenitudo: p lenitate vsurpatur: sicut suauitudo p suauitate: sanctitudo pro sanctitate: p̄cipit. M. Tul. primo de officiis vt sermo sit lenis: minimeq; ptinax: & cū lepore: vlyxē ait in omni sermone affabilem fuisse: cuius orationē dicit homerus simillimā fuisse niuibus hybernis i. vt interp̄tatur Plinius i epistolis. Crebrā largā: diuinā & celestē. Præcipua vel p̄ducta iam sæpe dictū est inter stoicos & peripateticos dissidiū esse i verbis: cōsēsum i rebus nā pegmena. i. p̄ducta siue p̄posita siue p̄cipua nomināt: q peripatetici bona. s. corporis ac fortunæ: hoc autē qđ p̄positum vel p̄cipuū dicūt: nec bonū esse volūt: nec malū: sed ad iaphoron. i. indifferēs. Cæterū vt supra docuimus ex auctoritate. M. Pisonis: p̄posita stoicorū nō minus valēt: q̄ bona peripateticorū: nā p̄positū ex eo dictū qđ aliis p̄ponatur tale aūt nō solū bonū: sed maximū bonū videri merito potest. Hi autē: peripateticos intelligit: q sine bonis corporis ac fortunæ beatissimā vitā negant esse posse. Qualis affectus esset: si affectio animi fuerit laudabilis: & in honestata posita: laudabilis consequēter erit: & honestus talis homo: meritoq; vita hæc beata dicetur & honesta. Talē esse orationē: f[illegible]migerata est puerbii vice sententia hęc: talis hominibus fuit oratio qualis vita: mecenatis sicut mollis fuit cultus & vita delicata: ita oratio Enerius & soluta sup qua re luculēter & vbertim scribit Seneca libro epistolarū vigesimo frequēter cū verbis mēs ipsa cōcordat: & facta orationi simillima sunt. Quidam codices non orationē habēt sed rationem. Proh deorū fidem: exclamatio est vsitatissima: quam satyrographus

Lenitudo.

Oratio vlyxis simillima niuibus hybernis.

Producta. Præposita.

Talis oratio q̄lis vita

corporis. Ea si bona dicemus: quid erit in philosophi grauitate quam in vulgi opinione stultorumq; turba quod dicatur aut grauius aut grandius. At enim eadem stoici præcipua vel producta dicunt: quæ bona isti dicunt. Illi quidem sine his vitam beatam compleri negāt. Hi autem sine ijs esse nullam putant: aut si sit beata beatissimam certe negant. Nos autem volumus beatissimā: idq; nobis socratica illa conclusione confirmatur. Sic enim princeps ille philosophie differebat qualis cuiusq; animi affectus esset talem esse hominem: qualis autem ipse homo esset talē eius esse orationem. Orationi autem facta simillima factis vitam. Affectus autem animi in bono viro laudabilis & vita:

UVA. BHSC. IyR_246

illo versu decenter vsurpat. Nos hominum diuumq; fidem clamore ciemus: vbi fidem accipimus: pro auxilio sicut apud comicos poetas. Dicemus proh deum fidem & proh deorum latine & elegãter: alterum contractum est & ĩminitũ: alterum plenũ & integrum: auctor. M. Tullius in oratore: vbi ait hoc quoq; atq; etiam: a quibusdam sero iam emendatus antiquitas: qui hæc reprendunt: nam proh deũ atq; hominum fidem: pro deorũ aiunt: ita credo hoc illi nescie bant: an dabat hanc licentiã consuetudo. Quintilianus in primo de ipse testis est fidem deum pro deorum seruiamus dicendum esse: vt decori & cõsuetudini. Vacare: vacuum liberum q; esse. Placidissimam sicut pacem summa tenent: & supra globũ lunę omnia placata sũt serena defecata. ita secundum stoicos: in animo sapientis: semper serenitas est & tranqllitas placidissima. Alacritate: leticia gestiente. Qui potest: quo modo: per interrogationem legendum est. Hoc sic concluditur argumentum a cõtrario. si ĩ vita beata quod libet prędicandũ est: & prędicandum: quod tale autẽ id etiã glorioſum: econtrario immi sera vita nihil est prędicabile aut gloriãdum. Quę nec miserãt: In natura rerũ triplex est vita: vna beata altera misera: tertia intermedia: nec beata nec misera: quædã. n. sunt: vt dialectici appellãt immediata: sicut leuitas & grauitas quędã vero mediata: sicut frigidum & calidum ĩter vtrũq; tepidũ est: sic aliqs beatus est. aliquis miser: aliquis nec miser nec beatus: talẽ vitam de seipso expressisse videtur. M. Tullius cum ait. Ita sunt res nostrę: vt in secundis fluxe in aduersis bonę: conclusio Ciceronis: hæc est cũ nec in vi-

Fides p auxilio.

Proh deũ fidem.

igitur laudabilis boni viri & honesta: ergo quoniam laudabilis ex quibus bonorum beatam vitam esse concluditur. Et. n. proh deorum atq; hominum fidẽ parum ne cognitũ est: superioribus nostris disputationibus An delectationis & ocij consumendi causa locuti sumus sapientem ab omni concitatione animi quam perturbationẽ voco: semper vacare: semper i animo eius esse placidissimã pacem. Vir igitur temperatus: constans: sine mœtu: sine egritudine. sine alacritate vlla: sine libidine nõne beatus: An semper sapiens talis: semper igitur beatus. Iã vero qui potest vir bonus nõ ad id quod laudabile sit omnia referre que agit: queq; sentit. Refert autem omnia ad beate viuẽdum. Beata igit vita laudabilis: nec quicquam sine virtute laudabile. Beata igitur vita virtute conficitur. Atq; hoc sic etiam concluditur: nec in misera vita quicquam est prędicabile: aut gloriandum. nec in ea quę nec misera sit nec beata. Et est i aliqua vita prædicabile aliquid & gloriandũ:

Argumẽtũ a cõtrario.

Triplex vita.

Immediata

Mediata.

UVA. BHSC. IyR_246

ta misera: nec in ea quam intermediam voco: quicq̃ sit prædicabile: si autem in aliqua vita p̃dicabile, necesse est: id solũ esse in vita beata: quibus cõcessis: sequitur vitam beatam nisi honestam esse posse: alioqui glorianda & prędicanda non erit. Consiliis nostris: versus est heroicus quo thebanus epaminundas fecisse aliquid prędicabile gloriãdumq; p̃dicat: cum leuctrica pugna: afflixerit vires lacedęmoniorum: & illorum laudem attonsam: mutilam: dicunt decurtatam reliquerit. De hoc plura ĩ superioribus. A sole exoriente: scipio africanus: gloriatur opinor apud enniũ se facinora adeo prędicabilia gloriandaq; edidisse vt ab ortu solis vsq; ad meoticam paludẽ nemo existimat virtute ac factis sibi ęquiperandus. Meotis autem palus: scythica est: in regiõe a septẽtrionali: cuius accolę metiotici dicti: meotim: scythę temerinda vocant qđ: significat matrẽ maris. Præferenda: ostentanda: honeste enim factam in luce collocari volunt. Quid sequatur. s. in sola beata vita esse situ qcq̃ prædicabile est & gloriandũ. In vitiis ad miseram vitam: malicia & virtus duo cõtraria sunt: vita quoq; misera & beata ęquę cõtraria hæc est: vt se vicissimi cõsequãtur: vt si malicia sola valeat ad efficiendã miseram vitam Ecõtrario virtus sola efficiat vitã beatam: & hoc sentiunt stoici. At peripateticus miseram quidẽ vitã vitiis animi & malicia sola fieri censet: sed ad complẽdos omnis vitę beatę numeros virtutẽ solam nequaq̃ satis esse existimat: quoniã corporis & fortunę bona necessaria esse videantur perficiendæ vitę beatę. Libra critolai: In illa nobili trium philosophorum legatione quã athenienses romam miserunt fuit critolaus peripateticus: ferunt seorsum quẽquam ostẽtandi gręcia per celeberrima vrbis loca magno hominum cõuentu disertauisse: fuit autem hic Critolaus fa

Meotis palus.

Temerĩda malitia.

Virtus contraria.

Sentẽtia peripatetici.

Libera critolai.

ac prę se ferendum. Vt Epaminundas Consilijs nostris laus est attonsa laconum. Vt Africanus ait a sole oriente supra meotidas paludes nemo est qui me factis equiperare quęat. Quid si beata vita glorianda & p̃dicanda: & prę se ferẽda est. Nihil est enim aliud quod p̃dicãdum & prę se ferendum sit: quibus positis intelligis quid sequatur: & quidem nisi ea vita beata est: quę eadẽ honesta sit: aliud necesse est melius vita beata. Quod enim erit honestũ: certe fatebunt̃ esse melius. ita erit beata vita melius aliquid: quo quid potest dici p̃uersius? Quid cũ fatentur satis magnã vim esse in vitijs ad miseram vitam: nõne fatendum est eãdem vim in virtute esse ad beatã vitam? Contrariorũ enim contraria sunt consequentia. Quo loco quęro quam vim habeat libra illa Critolai: qui cum in alteram lãcem animi bo

UVA. BHSC. IyR_246

cundia scita & tereti prędita: qui volēs ostendere: quanto maiora essent bona animi bonis corporis & fortunæ: vtebatur hęc librę similitudine decentissima: de qua in quinto de finibus sic scriptum est. Virtutis autem amplitudinem: quasi in altera librę lance ponere terram mihi crede ea lanxit & materia deprimet: sensus est: cum Critolaus & Xenocrates tantum tribuāt virtuti

na imponat: in alteram corporis & externa: tantū propendere illam boni lancem putet: vt terrā & maria deprimat. Quid igitur aut hūc prohibet: aut etiā Xenocratem illum grauissimum philosophorum exagerantem tantopere virtutē: & extenuantē cęterā & abiscientē In virtute nō beatā modo vitā: sed etiā beatissimā ponere? qđ quidē nisi fit. virtutum interitus consequetur: nā in quē cadit ęgritudo: in eundē mœtū cadere necesse est. Est. n. mœtus futurę egritudinis sollicita expectatio. In quē autem mœtus in eundē formido timiditas: pauor ignauia. Ergo vt idem vincatur interdū necesse est: nec putet ad se prępectum illud atrei ptinere. Proinde ita parent se in vita: vt vinci nesciāt. Hic autē vincetur vt dixi: nec modo vincet: sed etiā seruiet. At nos virtutem semper liberam volumus: semper inuinctā: quæ nisi ita est: sublata virtus est. Atqui si in virtute satis est pſidij ad bñ viuendū satis ē etiā ad beate: satis est. n. certe i virquid prohibet eos non ponere vitam beatissimam in virtute. Illi enim dicunt beatam vitā effici virtute: sed nō beatissimā quoniā: necessaria sint bona corporis & fortunæ: sine quibus cumulatissima pfectissimaq; beatitas effici non possit. In quē cadit egritudo per concluſiunculas stoicorū spinetaq; discurrit vt. solet ad asserendū. Quod i virtute nō solū beata sed beatissima quoq; vita consistat: egritudo est vt sæpe diximus tristitia ex præsenti malo: metus perturbatio ex impendenti & futuro malo. In eūdem formido: metus tanq; genus est: hęc tanq; species quę generi subiectę sunt. De quibus latius tractauit in quarta tusculana: formido autem metus est permanens: timiditas metus mali appropinquantis. Pauor metus mentem de loco mouens. Ignauia metus consequentis laboris: quę & pigritia nominatur. Proīde ita parent: Atreus in tragedia veteris poetæ: opinor actū: inducebatur filiis ita præcipiens: vt ita se in vita pararent: ne vinci possent: significat: proinde ideo: ideoq; siue itaq;: perinde vero: in alia accipitur significatione: de qua apud Suetonium: & aliubi in commentariis. Vinci nesciant: ita Virgilius: & nescia vicți pectora. Hic autem scilicet in quem cadit ægritu-

Formido Timiditas.

Ignauia.

UVA. BHSC. IyR_246

do. Satis est etiam: reciproca hæc quodam modo sunt bene viuere: & beate viuere: vt nec bene viui nec beate: nisi bene hoc est honeste possit. Vt fortiter viuamus: fortitudo virtutis species est: & nomē ex quo fit: vt qui fortiter viuit cum virtute viuat: quæ res ad beate viuendū satis est: quod in præsentia. M. Tullius colligit: per consectaria stoicorum: Vt stulticia contraria sunt sapien

Reciproca. Sapientia stultitiæ contraria. Sapiēte nō penitet.

tia & stulticia: ideoq; si stulti tia malis venenis: imputa im plebilis est: & in exhau: sit vt sapiētia contenta sit eo quod adest: in quo autem hoc est: is nimirū est beatus. Turpilius comicus ait in lyndia profecto vt quisq; minimo contentus fuit. Ita fortunatam vitam duxit maxime: plus patet vt inquit Seneca sapientis dies vnus: q̄ stulti vita longissima Neq; n. sui penitet: autumant stoici sapiētem nullius rei penitere: nulla in re falli: sententiam mutare nunq̄. Cai Lelii consulatum: ab exemplis argumentatur: vitam beatam: i virtute positam esse: cum ait

I elius sapiens'

beatiorem fuisse consulatum lelii vnum: q̄ quattuor consulatus cinnæ hominis impotētis: & improbi: fuit aut Caius lelius homo disertus & sapiens: omnia fęlix: cui natura dedit: nullo renuente deorum vt inquit Silius: hic cōsul creatus est vna cum Cornelio scipione: cum ambo græciam p

Repulsa in magistratibus.

uinciam cuperent multumq; lelius in senatu posset: rem obtinuit lucius scipio cum africanus dixisset se legatum iturum: si lucio scipioni fratri suo: provinciam græciam decreuissent. Et eum quidem cum repulsa: clarissimi apud romanos viri sepe repulsam in petitione magistratuum passi sunt: sicut scipio nasica publius emilius: & M. portius cato: qui virtute sua: plus magistratu de coris addituri erant q̄ prętextu eius splendoris ipsi relaturi: titulus est apud Valerium maximum de repulsis: sensus est: optabiliorem esse lelii consulatū etiam cum repulsa q̄ fieri quater consulem: prout factus est cinna impotens truculētus: seditiosus. Paulus emylius: post aliquot repulsas bis cōsul factus est. Quintus quoq; mettellus cōsulatus repulsa suggillatus mox cōsul de pseudo philippo triūphauit. M. Cato repulsis tanq̄ honoribus ineptis gaudebat: qui quo die repulsus est lusit. Si cum sapiens: sententia catholica est: qua per interrogationē docet quādo sapiēs patitur repulsā: nō tā ipsū repulsa notari

Post repulsas obtinuere magistratum.

tute vt fortiter viuamus: si fortiter etiā vt magno animo: & quidem vt nulla re vnquam tereamur/ semperq; simus inuicti/ sequitur vt nichil peniteat/ nichil desit: nichil obstet/ ergo omnia profluēter absolute prospere: igitur beate/ satis autem ad fortiter viuendum virtus potest satis ergo etiam ad beate. Etenim vt stultitia & si adepta est quod concupiuit/ nunquā se tamen satis consecuta putat/ sic sapientia semper eo contenta est/ quod adest/ neq; vnq̄ nūquā sui penitet/ similem ne putas. C. Lelij vnum consulatum fuisse/ & eum quidem cum repulsa/ si cum sapiens & bonus vir qualis ille fuit/ suffragijs præteritur/ non popu-

UVA. BHSC. IyR_246

a populo: q̃ populũ repulsã ferre a sapiẽte maius. n. detrimẽtũ sentiret populus ex repulsa viri boni: q̃ ille cõmodum ex magistratu. Paulus emylius dest gnatus cõsul dixit se nõ habere gratiã populo romano: cũ nõ tã sibi cõsulatu q̃ illis cõsule opus esset. Suffragiis p̃teritur: repulsã patitur: nec suffragatorũ suffragiis obtinet magistratũ ī oratione p plãcio: nec si a populo p̃teritus est

Dictum æmili'

ius a bono consule potiusquam ille ava
no populo repulsam fert, sed tamẽ vtrũ
malles te si potestas esset semel vt Le,
lium consulem esse: an vt Cynnam qua
ter: non dubito tu quid responsurus sis.
Itaq; video committam: non quemuis
hoc idem interrogarem. Responderet
enim alius fortasse se non modo quat,
tuor cõsulatus vni anteponere: sed vnũ
diem Cynne multorum & clarorum vi
rorũ totis etatibus. Lelius si digito quẽ
attigisset: penas dedisset. At Cynna col
legæ sui cõsulis. Gn. Octauij p̃cidi ca

quẽ nõ oportuit: a iudicimus cõdẽnãdus est: qui p̃teritus nõ est Vt cinnã quater. Iulius cæsar corneliam cinæ quater cõsulis filiã duxit vxorẽ: vt ī quit Suetonius: eundẽ dictatorẽ fuisse auctor est Pluthar cus: a Lucano cruẽtus dicitur q cũ flagiciũsissimus esset rẽp. romanã sũma crudelitate vastauit: q in cõsulatu: cũ pernitiosissimas leges per vim ferret prohibitus a. Gn. octauio collega p fugit ex vrbe. Vocatisq; ad pileũ seruis: accersito q Caio mario cũ aliis exulibus ex africa bellũ rome ītulit: ī quo quatuor exercitibus vrbẽ circũsederũt: mox cinna & marius in ciuitatẽ recepti: velut raptã eã: cedibus & rapinis vastarunt. Gn. octauio cõsule occioso: & oĩbus aduersæ partis trucidatis: quarto cõsule ob nimiam crudelitatẽ ab exercitu lapidibus occisus est: fuit dominatio cinnana reip: exicialis & funesta: ex liuio: apiano: plutarcho: floro: augustino: cęteris. Quid tu responsurus sis: quasi dicat scio tecum vir probus sis electurum põtius conditionem lelii q̃ cinnæ quod non idem omnibus videretur: cum naturaliter insita sit hominibus libido dominandi. Vnicilicet consulatui. G. lelii. Si digito quẽ attigisset: si vel minima affecisset iniuria. M. Cato in oratione: quę inscribitur p dote ita scriptum reliqt: in adulterio vxorem tuam si prẽdisses sine iudicio īpune necares: illa te si adulterares: digito nõ auderet attingere: neq; ius est. Prȩcidi caput: octauii cõsulis caput iussu cinnæ p̃cisũ est & p rostris expositũ Pu. crassi. quo crassi pater & filius ī mutuo alter alterius aspectu mactati sũt: q dã tradũt: patrẽ crassũ: neq; dignũ virtute sua pateretur gladio se cõfodisse de his Lucanus truncos laceravit simbria crassos. Lucii cæsaris: de hoc Lucius florus ait cæsar & fimbria ī penatibus domorũ suarũ trucidantur. Interio de oratore scriptũ legibus caput. Ca. Lucii cæsaris cum lucii iulii fratris capite iacuisse p rostris: nõ lõge a capite. M. Antonii oratoris. Inibi ait. Pu. crassum suapte interfectum manu. Ex his duobus cæsaribus fratribus: alter cęsar vrbanitate: facetiis: lepore: cũprimis cõditus fuit. q de iocis copiose &

Pręteritus

Cinna flagi tiosus.

Mors cinæ

Duo cæsares fratres occisi.

UVA. BHSC. IyR_246

luculenter differit apud.M.Tul. in secundo de oratore: de quo ait quoq; in libris de officiis: sale vero conditus & facetiis cęsar. M. antonii milites a mario & cinna seuissimis ducibus missi ad. M. antoniū oratorem obtrūcandum sermone eius obstupefacti districtos iam: & vibratos gladios: cruore vacuos vaginis reddiderūt: defixoq; in terrā vultu oēs illachrimarūt: tūc annius mi

Facetiis cęsar.

Mors Antonii oratoris.

litum perfectus omnis humanitatis expers cum Antoniū oratorē milites a facinore deterritos offendissēt cōuitio acriter illos insectatus irruensq; crudele imperiū truculēto ministerio peregit: & .M. Antonio caput amputauit. quod positum fuit in rostris: in quibus ille rēpu. cōstātissime cōsul defēderat. Quod Marius letis manibus inter epulas p summā animi acverborū insolentiam aliquā diu tenuit: clarissimiq; oratoris sanguine contaminari mensæ sacra passus est: de quo Lucan⁹: aut te præsage malorum antoni: cuius laceris pendentia canis ora ferens miles festæ roran tia mensæ iposuit. Vt ea face re illi liceret: plato in gorgia tradit grauissima infandaq; peccata committi a principibus ob ipsam peccandi licentiam: platonicæ sententię subscribit Homerus: q reges & potentes inducit apud inferos cruciari: ceu tantalū: sisyphū: & titium: de talibus ait Silius .xiii. punicorū: q̄ vellent nūq; sceptris fulsisse superbis: insultant duro imperio nō digna nec æqua: ad superos passi manes: quæq; ante profari nō licitū viuis eadē permissa quęruntur. Volūtates principū p legibus sunt principi licet quicquid libet: ex quo est illud cum Antonius caracala nouercā suā iuliā ducere vellet vxorem: dixissetq; vellem si liceret: tūc illa respōdit si libet licet: an necis te imperatorē esse: & leget dare nō accipere: quo audito furor iconditus ad effectū criminis roboratus est: matrēq; .nō. n. alio erat dicenda nomine: duit vxorē & ita nuptias polluit incesto. Cū collega cōmunicauit In bello cimbrico marius curiose elaborauit vt solus victoria potiretur. Et collega catulus excluderetur: pugnatū est in cāpo patētissio. In Venetia italiæ regiōe ab atheſi fluuio iuxta Vercellas: i quo prælio victi: & ad internectionē p fligati sunt cimbri: ex qbus capti vltra sexmyriadas: hoc est milia sexagīta. Cesi aut bis tantū fuisse ferūtur: cū inter milites marii & catuli cōtētio de victoria oriretur disceptatores super hac controuersia delecti sunt q tum affuerāt parmēsiū legati: q lustratis cadaueribus perspexerunt iaculis militū catulianorum barbaros esse cōfixos: noscebantur enī ex inscriptis litteris: quę nomē catuli in telis ostentabant verū famā & gloriā huius rei totā: mario propter primam victoriā tribuerūt. Populus

put iussit. P. Crassi. L. Cæsaris nobilissimorum hominum: quorum virtus fuerat domi: militięq; cognita. M. Antonij omnium eloquētissimi quos ego audierim. C. Cęsaris in quo mihi videtur fuisse specimen humanitatis: salis suauitatis: leporis: beatus ne igitur qui hos interfecit? Mihi contra non solum eo videtur miser quod ea fecit: sed etiam qđ ita se gessit vt ea facere ei liceret & si peccare nemini licet: sed sermōis errore la-

Tyranni apud īferos.

Si libet licz

Cimbri pfligati.

UVA. BHSC. IyR_246

romanus: tunc mariumt ertium romæ conditorē appellauit: tanq̄ post romulum camillumq; tertius rem romanā restituisset: & cum romanis omnibus placeret marium solum duos agere triumphos: non tamen hoc efficere voluit q vt in secundis rebus moderatū: se pręberet: cū catulo triumphare voluit: gloriamq; bellicæ victorię: cum collega communicauit: tradunt historici eum timuisse: ne ob pręrogatiuam militarē: si catulus honore excluderetur ip̄e quoq; triumpho priuaretur: idē mox potitus victoria ciuili: quam rēp. armatus seruauerat: eam togatus omni crudelitatis gn̄e subuertit: vt haud facile dictu sit vtrū bello melior: an pace perniciosior fuerit: qui inter cęteros catulum mori coegit: nam cum deprę catoribus pro catuli salute dixisset illū mori oportere: tūc catulus inclusus domi accensis carbonibus se suffocauit: seq; ignis haustu ludibrio hostium exemit. Valerius maximus: auctor est. Quintum capitulum cymbrici triumphi cum Caio mario participem ab eodem mario mori iussum recēti calce illito multoq; igne per calefacto cubiculose inclusum peremisse.

Marius tertius cōditor dictus.

Mors catuli

Cubiculū illitum calce recenti.

Mors iouiani.

bimur id enim licere dicimus quid cui q; conceditur. Vtrum tamen beatior. C. Marius: tum cum cimbricæ victoriæ gloriam cum collega Catulo communicauit pœne altero Lelio. Nam huic illum dico simillimum. An cū ciuili bello victor iratus: necessariis. Catuli dep̄cantibus non semel respondit: sed sæpe moriatur. In quo beatior ille qui huic nefarię voci paruit: quam is qui tam scelerate imperauit. Nam cū accipere quā facere pręstat iniuriā: tū morti iā ipsi aduentanti paulū procedere obuiā: qd̄ fecit. Catulus quā qd̄ Marius: talis viri ite

Cōsimili genere mortis iouianū perisse testis est amianus marcellinus: cū recenti calce cubiculo illito odorē ferre nequisset. Qui paruit: In hanc pęne sententiam est illud plinianū: de lucio sylla: qui fęlicis sibi nomē asseruit: quod ꝓscribere tot milia ciuiū & occidere potuisset. o praua inqt īterp̄tatio: & futuro tēpore infęlix: non melioris sortis tunc fuere pereūtes: quorū miseremur hostie: cum syllam nemo non oderit. Cum: partim. Accipere q̄ facere iniuriā. Aristoteles in. v. ęthicorum: peius est inquit facere iniuriam q̄ pati: nam id cū prauitate est ac vituperatur: pati vero iniuriam: sine prauitate est: apud platonem socratis: ingorgia copiose disserit peius esse facere iniuriam: q̄ accipere Et eum qui iniuriatur: ante alios esse miserum: miseriorem q; si iniuriarū pęnas nūq̄ luat. Decretū socraticū ē: κακιον ειηαι το αδικειη του αδικεισθαι .i. peius esse iniuriā facere: q̄ accipere. Q. Metellus numidicus ī oratiōe quā de triumpho suo dixit: probi inqt iniuriam facilius accipiunt q̄ alteri tradūt. Procedere obuiam. s. præstat. Sex suos obruere consulatus: marium septies consulē fuisse & in septimo consulatu perisse historici tradunt: & indicat Lucanus cum ait: septimus exequitur repetitis fascibus annus: illæ fuit vitę mario modus: oīa passo quę peior fortuna pōt atq; oībus vso quę melior: men-

Peius facere iniuriam q̄ pati.

Decretū socratis.

Septē cōsulatus marii

UVA. BHSC. IyR_246

soq; homini quid fata pararent: ideo autem sex cōsulatus nōminat. M. Tul. quia quando catulus obuiam procedens morti cādentibus carbonibus sepe remit: tunc marius sex tantū gesserat consulatus: nam post mortem catuli & post hoc tempus: septimum cōsul designatus calendas Ianuarii iniuit magistratum: verum omnis marianæ glorię: maximus robur & fędissima suggillatio extitit mors catuli colleg: viri clarissimi consularis triūphalisq;. Duo de quadraginta: trigintaocto. dicimus enim duodeuigīti: quasi duo desint viginti: pro decem & octo: & duo de quadraginta: p triginta octo: quasi duo desint quadragīta: q̄ locutio est vsitatissima elegantissimaq;.

Duo de quadraginta.

Quapulchritndine vrbem: syracusas intelligit: q̄ ciuitas: omnium siciliæ ciuitatū pulcherrima opulentissima extitit: puerbium diulgatū est ad locupletes. Vobis ne decima quidem syracusanorum adest.

Syracusæ laudantur.

Tullius in sexto verrinam: syracusas ait vrbem esse maximam grecarum vrbium pulcherrimamq; ex quattuor ǧñi vrbibus maximis constare videbatur: quarum vna insula nominatur: altera achradina: tertia tyche: quarta neapolis: syracusani multos claros principes habuerunt: sed clarissimū Dionysium senioré: qui dicere solebat adamantina esse vincula: ad principatum sapiendum: mętum: violentiam: classem: & ex decem milibus barbarorum constitutum prędium: qui cū apud filium Dionysium vidisset ingentem vasorum aureorū argenteorumq; copiam exclamans inquit. In te affectus regius non est: qui ex tanta poculorum vi. Amicū neminem tibi cōciliasti. De hoc Dionysio refertissimi sunt auctores de quo in presentia. M. Tullius non parum multa cōmemorat: digna scitu memoratuq;: quē ait esse miserum appellandū: non felicem. cū in timore & cura anxius degeret: & per insuetitiam

Ex ǧttuor vrbibus syracusę. Insula Archadina Tyche Neapolis

Adamātina vincula.

ritu sex suos obruere consulatus. & contaminare extremum tēpus ętatis. Duo, dequadraginta annos tyrannus syracusanorum fuit Dionysius: cum quinq; & xx. natus annos dominatū occupasset: qua pulchritudine vrbem: quibus autē opibus p̄ditam seruitute oppressam tenuit ciuitatem. Atqui de hoc homine a bonis auctoribus sic scriptū accepimus summā fuisse eius i victu temperantiā: in rebusq; gerendis virum & acrum & industrium: eūdem tamen maleficum natura & iniustū. Ex quo omnibus bene veritatem intuētibus videri necesse est miserrimum. Ea enim ipsa: quę concupierat ne tum quidem cum omnia se posse censebat: consequebatur. Qui cū esset bonis parentibus atq; honesto loco natus & si id quidem alius alio modo tradit: abundaretq; & ęqualium familiaritatibus & consuetudine propin

UVA. BHSC. IyR_246

multa perpetraret. Necesse est miserrimum: supra conclusum est qui iniustus sit eundem esse miserrimū. Socrates apud platonem ait: assero bonum virum esse felicem: iniustū vero & turpē esse miserū. Adolescētes amore iunctos: antea dictum est cōcessos fuisse adolescentulorū amores: apud græcos cretenses q; a quibus philetor dictus est amator: clenos vero qui amatur. i. illustris. Philetor. Clenos.

quorum: habere etiā more grecię quosdam adolescentes amore coniunctos credebat eorū nemini sed his quos ex familijs locupletū seruos delegerat qui bus nomen seruitutis ipe detraxerat: & quibusdam conuenis & feris barbaris corporis custodiam committebat. Ita propter iniustam dominatus cupiditatem in carcerē quodāmodo ipse se incluserat. Quinetiā ne tonsori collū committeret tondere filias suas docuit itaq; ancillari sordidoq; artificio regie virgines: vt tonstricule tondebāt barbam & capillum patris. Et tamen ab ijs ipsis: cum iam essent adultę ferrū remouit: instituitq; vt candentibus iuglandium pu

Credebat: cōmittebat crede re enim est fidei committere. Detraxerat: cum nullum nomē sit sordidius inuisiusq; nomine seruitutis: nō seruos eos appellabat: sed honoratiore vocabulo nūcupabat. De quo Valerius maximus sic. Age Dionysius syracusanorum tyrannus: huiusce tormēti q̄ lōga fabula: qui duo de quadraginta annorum dominationē in hunc modum peregit: sumotis amicis: in eorum locū ferocissimarū gentium homines: & ex familiis locupletū electos: pualidos seruos: quibus latera sua cōmitteret substituit: nomine autē familiarium seruos significari asserunt eruditi & sat notum est: vnde in libris iurisconsultorū crebra mentio est: de familia publicanorū: de vrbana familia & rustica: vbi differitur: q sint habendi serui numero vrbanorum: qui rusticorū: itidem hic familias locupletum p seruis accępimus: familiæ autem appellatio quemadmodū multipliciter accipiatur: nemo vel mediocriter eruditus ignorat. Et docet paulus iurisconsultus: titulo de verborū significatione. Conuenis: conuenę dicuntur qui ex diuersis nationibus in vnum cōueniunt. Ancilari: seruili. Ferrum remouit: ex his Ciceronis racemis vindemiam sibi fecit Valerius maximus: qui sic ait: tonsorum quoq; mętu tondere filias edocuit quarum ipsarū postq̄ adulte ętati appropinquabant: manibus ferrū non ausus cōmittere: instituit vt candentiū glandium aut nucū putaminibus barbam & capillum sibi adurerent. Cādentibus putaminibus. id est ignitis corticibus: candens enim modo ignitū: alias candidū nam & candet significat ignitum esse: & candidum esse: sicut apud Virgiliū: dicitur candens vacca: & candens faucilla Solinus: solem sydus candentissimum appellat putamina vero dici rerum purgamenta: docent glossematici: nam quicqd ex quacūq; re proicitur putamen appellatur: vulgatissimum est illud plauti-

Dominatio Dionysii. Familię seruorum. Conuene. Vindemia ex racemis alienis. Cādentissimus sol Glosematici.

UVA. BHSC. IyR_246

Putamina quid Putamen nucum.

nm ex captiuis. Nucleum amisi: reliquit pignori putamina. Plinius ait pigmeos ex putaminibus ouorũ construere casas putamina iuglandium pro corticibus nucũ accipiũtur: quas Plinius duplici protectas esse operimento tradit: puluinati primũ calicis: mox lignei putaminis: idẽ aliubi inquit putamine clauduntur nuces: corio castaneę: & carinas putaminũ bifidas esse refert.

Iuglans Iouis Glans

Iuglandem interpretatur. Iouis glandem: quasi ioui dicatã ob ægregiũ fructum. Antiqui auctore Macrobio Iouis glandem appellauerunt: quæ nũc litteris interlisis iuglans nominatur. Cloatius iuglans inquit quasi diuiglans: id est

Basilica nux.

Διος βαλανος: hãc gręci basilicam vocãt: q̃ si inter nuces regalẽ: cuius galenus quoq; cõmeminit: Caryon a capitis grauedine ꝓpter: odoris grauitatem cõuenit nucẽ dici: vñ

Caryon vñ.

& carynon oleũ vocãt facticiũ ex nucibus iuglandibus: nux auellana: q̃ minima ẽ añ abellina patrio noĩe dicta p̃nestina & corylus dicitur quã græci ponticã vocãt quoniam ex ponto in gręciã asiamq; venere: hinc illud Papinii ex ende casillabo: quicquid nobile põticus nuceris. Amygdalam appellant nucem gręcã: quæ arbor an fuerit ĩ italia catonis ętate dubitatur: quoniam gręcas nominat: inter nucum genera est mollusca nux: ex eo dicta quod cæteris omnibus nucibus mollior sit: de quibus Plinius: molluscæ putamen rũpentes. Macrobius: molluscam nucem ꝑsicum esse interpretatur & sueuius docet in idilio: ego arbitror molluscam nucem non dici id pomũ: quod vulgo persicum vocamus sed genus nucũ persicum: ex perside translatũ. Duas vxores: Dionysius duas vxores: vno simildie duxisse fertur. alterã ex locorũ gente nomĩe doridam: alteram syracusanã nomine Aristomacham hipparini filiã. Incertũ fuit: cũ vtra prius cõcubuisset: solebant: cum eo communes habere cęnas: vicissimq; noctes diuidere: Aristomacha diusterilis fuit: & ex ea nihil liberorum tulit q̃uis admodum cuperet: mox quattuor filios suscępit: duos mares totidẽq; fęminas: ex doride locrẽsi: filios habuit tres. Detorquebat: in alteram partẽ deflectebat vt introitus esse interclusus. Valerius maximus: cubicularem lectum: perinde quasi castra lata fossa cinxit: in quem se ligneo ponte recipiebat cũ forem cubiculi extrinsecus a custodibus opertam interiore claustro ipse diligẽter obserasset. Suggestis: pulpitis: mos fuit imperatorum: ex cespitibus facere suggestum: quod tribunal cespiticium appellant. Flauius vopiscus prope auguste dii te seruẽt. Deinde concursus ad cespiticium tribunal. Amianus Marcellinus auctor est.

Carynon oleũ ex nucibus.

Auellana Prænestina

Pontica Pontica nucera.

Mollusca nux.

Duæ vxores Dionysii.

Cubicularis lectus.

Tribunal cespitium.

taminibus barbam sibi & capillum adurerent. Cumq; duas vxores haberet Aristomacben/ ciuem suam: Doridęm autem locrensem: sic noctu ad eas vẽtitabat: vt omnia specularetur & perscrutaretur ante. Et cum fossam latam cubiculari lecto circundedisse: eiusq; fossæ transitum ponticulo ligneo coniunxisset: eum ipsum cũ fores cubiculi clauserat: detorquebat: idemque cum in cõmunibus suggestis consistere nõ auderet: concionari ex turri alta solebat. At-

UVA. BHSC. IyR_246

Iulianum imperatorem aggere glebali assistentē allocutum milites esse. Lucanus de cæsare concionabundo loquens ait: stetit aggere fulti cespitis intrepidus vultu: & apud Virgilium. Aeneas cęlso medius stans aggere fatur. Studiosę id factitabat. de mutio scæuo iuriscōsulto memorię proditum est: quod pila optimę ludebat. Multa autem sunt genera pilarum: est paganica quę rusticorū est: est tigron: siue trigonalis: est ventosa: quæ folliis pugilatorius a plauto decēter dicitur υποκοριστικως folliculus super quo apd Suetonium in augusto satis multa. Vitam cōmittis: qui gladium alteri tradit: illi vitę suę potestatem committit. In manu enim illius est: qui accipit gladium: hominem a quo acceperit necare si velit. Alterū: familiarē. Alterum: adolescentulum quem amabat. Impotentium: tyrānorum: & impotentia grassantiū. Huic cupiditati imperiosę: quę sanguinarium fecit Dionysium: iussitq; hominē dilectissimū occidere. Illi: alteri: scilicet dolori: ex morte adolescentuli amati. Cōsimile est illud Persianum huccine an hūc sequeris. subeas alternus oportet Ancipiti obsequio: dominus alternus ob erres. Nec tu cum obstite is semel instātiq; negaris parere imperio rumpi iam vincula dicas. Cū quidam: Macrobius libro primo in somnium scipionis scribit hæc ad istam sententiam conducentia. Dionysius aulę siculæ inclementissimus. Incubator familiari quōdam suo solam sibi existimanti vitam tyranni beatam: volēs q̄ perpetuo mętu: misera: quam impēdētium semper periculorum plena esset ostēdere: gladium vagina raptum: & a capulo de filo tenui pēdentē mucrone demisso iussit familiaris illius capiti: inter epulas īminere. Cūq; ille & siculas: & tyrannicas copias pręsentis mortis periculo aspernaretur: ta

Stetit aggere felti cespitis.

Mutius pila laudebat

Folis pugillatorius.

Folliculus.

Huccine an hūc seq̄ris.

Gladius a filo pēdēs.

que is cum pila ludere vellet studiose enī id saciebat: tunicaq; poneret adolescentulo quem amabat: tradidisse gladium dicitur: Hic cum quidam familiaris iocans dixisset huic quidem certe vitam tuam committis: arisissetq;: adolescens vtrumque iussit interfici. Alterū quia iam demonstrauisset interimendi sui. Alterum quia id dictum rissu approbauisset. Atque eo facto sic doluit: vt nihil grauius tulerit in vita quem. n. vehementer amarat occiderat: sic distrahuntur in contrarias partes impotentium cupiditates: cum huic obsecutus sis: illi est repugnandum. Quanquam hic quidem tyrānus ipse iudicauit quam esset beatus Nam cum quidam ex eius assentatoribus Damocles commemoraret in sermone copias eius: opes maiestatem dominatus: rerū abūdātiā magnificentiā ædiū regiarū: negaretq; vnquā beatiorē quēquā fuisse. Vise ne igitur inquit

UVA. BHSC. IyR_246

lis est inquit Dionysius vita quam beatam putabas: sic nobis semper mortē imminentem videmus: existima ergo quādo fēlix esse poterit qui timere nō desinit. Textili stragulo: a texēdo textilis vestis dicta ante cuius vsum fuit nexilis vestitus: vt docet Lucretius illo versu Nexilis añ fuit vestis q̄ textile tegmen: textrinum vocant officinam: vbi textores texunt vestimēta textilia: accusat verrem Mar. Tullius quod nulla domus ī sicilia lo cuplex fuerit: vbi ille nō textrinum instituerit: vbi stragulam vestem confici iubebat: ipse enim solam dabat purpuram. Amici vero operas: vestimentum vt inquit Vulpianus: quod in tela est nondum pertextum: vel detextū appellatur cōtextum stragulum autem a sternendo dictum est: significaturq̄ vestis stragula: quę insterni solet: quērit Paulus iurisconsultus de tapetis: vtrū in veste sint stragula. An in suppellectili: vt thoralia: q̄ pprię stragulorum non sunt. Vulpianus stragula: q̄ equis insterni solent: non putat vestis esse: ægyptii primi inuenere textilia. Picto: Plautus appellat belluata tapecia: belluarum figuris picta intextaq̄: colores diuersos picturę intexere babylon maxime celebrauit & nomen imposuit: babilonica enim appellantur: pluribus vero liciis texere: quæ polimita appellant alexandria instituit: dictas vestes iam apud Homerum fuisse accepimus: & memorat Plinius. Inter insignia triumphantis numeratur toga picta a Liuio: quæ purpurea antea vocitata est: & ea erat sine pictura: tunica autem palmata: a latitudine clauorum dicebatur: quæ nunc a genere picturæ: picta appellatur. Abacos: mensas in quibus vasa esculenta poculentaq̄ imponuntur abacos vocant Iuuenalis ornamentum abaci. De abacis in hoc significatu apud Plinium frequens mentio. In verrinis ait. Mar. Tullius: verrem fecisse aliquot abacorum vasa aurea. Abacus dicitur tabula geometrica: de qua Persius. Nec qui abaci numeros & secto ī puluere metas scit rīsisse vafer. Marcianus in geometria: abacus nūcupatur: res depingendis: designādisq̄ opportuna formis: abacus in ædificiis inter ornamenta colūnarum numeratur ex præcepto. Victruuii abacus erit longus & latus: q̄ crassa columna est. Antiqui mensam vasorū quadratā habuerūt. Vocarūtq̄ vrnariū: quod vrnas cū aqua positas ibi potissimū habebant in culina: fuit & priscis mensa vinaria rotunda nomine cilibātum: a cilice poculo græco ideſt calice dictū. Altera erat vinaria mensa quadrata vna columnela subnixa: cartibulū vocabatur. Auro cęlato: sculpto cęlū instrumentū est cęlatoris hoc est sculptoris: miratur Plinius. In auro celando inclaruisse neminem. Argento multos: maxime tamē laudatus est mentor: cuius manu celata pocula celebrantur Crassus orator duos ha

O Damocle: quoniam hęc te vita delectat: ipse eandem degustare: & fortunā experiri meam? Cum se ille cupere dixisset collocari iussit hominē in aureo lecto: strato pulcherrimo textili stragulo magnificis operibus picto Abacosq̄ quam plures ornauit argentoq̄ celato. Tum ad mensam eximia forma pueros delectos iussit consistere: eosq̄ ad nutum illiu intuentis diligenter mini

Textilis vestis. Textilis Textrinū.

Stragula vestis.

Beluata tapetia. Babilonica Polimita Toga picta

Abacus.

Abacus tabula geometrica. Abacus in ędificiis.

Vrnarium Cilibantū.

Cartibulū. Cęlum Pocula mē surea

UVA. BHSC. IyR_246

buit scyphos mentoris artificis manu celatos sestertiis centū. Cōfessus est tamen nunq̄: se his vti propter verecundiā ausum. Vascularius dicitur artifex vasorū. Incendebātur odores: hęc quoq; tēpestate incōuiuiis lautioribus incendūtur odores: & suffitus adolentur: vt luxuriæ parentalia consumata sint: apud Arabas nō alia ligna sunt in vsu q̄ odorata: cibos sabei coquunt: thuris ligno: alii myrrhę: odore stiracis suffiunt tecta: strobū arborem ad suffitus parent pfusam vino palmeo accēdētes: cui⁹ odor redit a cameris ad solum iucūdus: sed aggrauās capita citra dolorem: tamen hoc somnum ægris quęrunt.

Vascuiari⁹.
Sabei coquunt.
Cibos
Thurę.
Strobus ad suffitus.

strare. Aderant vnguenta coronæ Incē debantur odores. Mensæ conquisitissimis epulis extruebantur. Fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium elacunari seta equina appensum demitti iussit: vt impēderet illius beati ceruicibus. Ita q; nec pulchros illos administratores aspiciebat: nec plenum artis argentum Nec manum porrigebat in mensam. lā ipsæ defluebant coronæ. Deniq; exorrauit tyrannum vt abire liceret q; iam beatus nollet esse satis ne videtur declarasse Dyonisius nihil esse ei beatum: cui semper aliquis terror impendeat. Atq; ne ei integrum quidem erat: vt ad iusticiam remigraret: ciuibusq; libertatē & iura redderet. His enim se adolescens improuisa ætate irretierat erratis: eaq; cōmiserat: vt saluus esse nō posset: si sa-

Elacunari: lacunar: lacus: laquear: laqueārium dicitur camera: hoc est pars superior cubiculi: & cenationis: vt grammatici annotāt: & notissimū est. Illius beati: Damoclis qui sibi beatus videbatur. Cerui cibus: antiqui pluraliter tantum ceruices dicebāt: primus hortensius ceruicem singulariter enunciauit. Coronę: coronati epulabantur: auctor est Plinius sutiles coronas solēnes fuisse in cenis lautissimū habebatur: e nardi folio eas dari vnguentis madidas: olī cleopatra in conuiuio inuitauit Antonium: vt coronas biberent: quas conceptas in cyphum: incipienti haurire opposuit manū. Erant enim venenatę. & ita demonstrauit: se posse antoniū necare si vellet: qui ab illa sibi cauebat: noua pgustatorum ciborum diligētia. Aliquis terror: Saturninus impera imperator sententialiter dixit: nescitis amici

Lacunar.
Ceruices
Coronati.
Cena
Vt coronas biberēt.
Dictum Saturnini.

quid mali sit iperare: gladii sera pendētes ceruicibus imminēt hastę vndiq;: vndiq; spicula: ipsi custodes timentur: ipsi comites formidātur: nō cibus pro voluptate: non iter pro auctoritate: non bella pro iudicio: non arma pro studio. In pythagoreis duobus: Damonem & pytheam significat pythagoricę doctrinę sacris initiatos: quos ferunt hoc animo inter eos fuisse: vt cū eorum alteri Dionysius tyrānus diē necis destinasset: is qui morti addictus foret pau

Gladii sera pēdent
Fides
Damonis & pithist.

UVA. BHSC. IyR_246

cos sibi dies: quibus priusq̃ periret domũ profectus res suas ordinaret impetrauisset: vas factus est alter eius sistendi: vt si ille non reuertisset moriendum esset sibiipsi omnes & in primis Dionysius nouę atq; ancipitis re exitũ speculabantur: appropinquãte deinde definita die nec illo redeũte: vnusquisq; stulticiæ tam temerarium sponsorem damnabat: at is nihil se de amici constantia metuere p̃dicabat: qui cũ se ad diem recepisset: eodẽq; momento atq; hora: a Dionysio cõstituta superuenisset: admiratus eorum fidem tyrannus: supplicium remisit: rogauitq; insuper: vt se in amicitiã tertiũ ascriberent: Vadẽ mortis: spõsorem: vades enim dicunt sponsores in rebus capitalibus: qui in senũmaria prędes nominantur: auctor Ausonius: ĩ monosyllabis de quo M. Varro libro secundo de latina lingua. Vas inquit appellatus: qui pro altero vadimonium promittebat. Consuetudo erat: cum reus parum idoneus esset inceptis rebus vt ꝓ se alterum daret. Poetam tragicum: legimus apud scriptores idoneos vtrũq; Dionysiũ seniorem & iuniorem litteris claruisse: tradit Plinius Dionysium sicilię tyrannum gaudio obiisse: accepto tragicę victoriæ nuntio ex quo colligimus. Eum fuisse tragicũ poetam: scribit Plutarchus vtrũq; Dionysium audiuisse Platonem seniorem autẽ ex ęgritudine mortuũ hausta potione somnifica: q̃ sopori mortẽ citra sensum continuaret. Cũ aquinio: nomen est poete: sed vide an archia potius legendum sit: qui. M. Tullio amicitia familiariter iunctus fuit: quod ex oratione pro archia poeta satis liquet: Aquilius quoq; collega & familiaris fuit Mar. Ciceronis: sed non tam poeta q̃ iuriscõsultus: qui de dolo malo formulas condidit. Te tua: prouerbium est vetus: cu

Vas factus alter.

Vt tertius ĩ amicitiam reciperetur Vades.

Dionysius gaudio obit

Archias Aquilius.

nus esse cœpisset. Quantopere vero amicitias desideraret: quarum infidelitatem extimescebat: declarauit in pythagoreis duobus illis. Quorum cum alterum vadẽ mortis accepisset: alter & vadem suũ liberaret præsto fuisset ad horam morti destinatam. Vtinam ego inquit tertius vobis amicus ascriberet. Quam huic erat miserum carerę cõsuetudine amicorum: societate victus: sermone omnino familiari homini præsertim docto a puero: institutis & artibus ingenuis erudito. Musicorum vero per studiosum accepimus: poetam etiã tragicum quam bonum: nihil ad rem. In hoc enim genere nescio quo pacto magis quam in alijs: suum cuiq; pulchrum est. Adhuc neminem cognoui poetam & mihi fuit cum Aquinio amicitia: qui sibi non optimus videretur: sic seres habet. Te tua: me delectãt mea sed vt ad Dionysium redeamus/omni cultu & victu humano carebat. Viuebat cum fu-

UVA. BHSC. IyR_246

ius & in epistolis ad Atticum mentio fit: suam cuiq; sponsam: mihi meam: suum cuiq; amorem mihi meum: quod Attilius poeta clarissimus protulit. Tetrius: crudelius: vitabilius: tetrum enim modo vitabile modo illuuiosum & fœtidum. modo amarū: modo crudele significatur. Nam sermo est polisemus. Ex eadē vrbe. s. syracusana. Humilē homūculū: de hoc sic cecinit filius.

Suam cuiq; sponsam.
Tetrum.
De archimedis obitu.

gitiuis/ cum facinorosis: cum barbaris.
Neminē qui aut libertate dignus esset:
aut vellet omnino liber esse: sibi amicū
arbitrabatur. Non ergo iam cum huius
vita/ qua tetrius: miserius detestabilius:
ex cogitare nihil possum. Platonis aut.
Archytæ vitam comparabo doctorum
hominum & plane sapientiū Ex eadē
vrbe humilem homūculū a puluere &
radio excitabo q multis annis post fuit
Archimedem/ cuius ego questor igno-

xiiii. punicorū: vir fuit isthmiacis decus imortale colonis ingenio facile ante alios telluris alumnos: nudus opū sed cui cœlum terræq; parerēt relege quę scripsimus in primo cōmentario. super archimede: machinalis sciētię sciētissimo: quē Marcellus briarium vocitabat: qui cum syracusę caperentur: interdixit ne violareturvnus. nisi fefellisset imperiū militaris impruden tia. Nam dū animo & oculis in terra defixis formas geometricas describit: ab ignaro milite qs esset interfectus est. In eoq; tumultu: nec discurrē tes romanos: nec captas syracusas sensit: ęgre id marcellū tulisse memoriæ pditum est: sepulturęq; curam habitam: & propinquis etiam inquisitis honori pīdioq; nomen eius ac memoriam fuisse: quidā autumant archimedi ferenti ad marcellum spherus & quędam alia mathematica: factos esse obuiā milites: eūq; aurum vase: ferre suspicantes obtruncasse: id marcellum adeo ęgre tulisse: vt homicidam: perindę ac detestabilem maculosumq; abhominatus sit: in sepulchro archimedis posita fuit sphera cum cylin dro: ad viri syderalem machinalemq; doctrinam significandam: gloriatur Mar. Tullius se sepulchrum archimedis obsitum ignoratumq; syracusanis recognouisse: ex epitaphio & sphera. A puluere: puluerem geometricum significat: quo machinarii commentatores & geometriæ disciplinę scientes varias formas figurasq; describūt: de quo Persius: nec qui abaci numeros: & tecto in puluere mętas scit risisse vafert: de archimede memoriæ proditum est interfectum esse dum intentus formis est quas in puluere descripserat: de hoc intelligi vult Apuleius cum ait in magia: verum etiam abaco & puluisculo deę dedisses: ob hunc puluere geometricum. Marcianus quoq; sic scripsit pandere puluereum, formarum ductibus æquor. Plutarchus quoq; auctor est Regiam Dionysii puluerulentam fuisse ob eorum multitudinem: qui geometricas: in puluere figuras describebant. Radium vero virgam dici qua geometræ lineas formant: indicantq;: nemo vel mediocriter doctus ignorat: qui illud Virgilianum vel tantum legerit. Descripsit radio totum qui gentibus orbem.

Puluisculū geometricū

Duo quęstores scicilię ses.

Ego quæstor: cum sicilia duobus quæstoribus regi soleat: vno Liby-

UVA. BHSC. IyR_246

tano: altero syracusano. Mar. Tul. libytanus fuit: sexto peduceo prætore de hac sua quęstura: scribit ipse affatim inverrinis: & in oratione pro plācio: vbi ait nullius in sicilia quęsturam aut gratiorem aut clariorem sua fuisse. Vepribus: spinis & sentibus. Virgilius: & hirsuti fecerunt corpora vepres. Indevepreta: & υπο κρισγικως: veprecula: senticeta & spineta dicuntur: hoc est loca vepribus plena in oratiōe pro sestio: ex vepræculis extracta nitedula remp. niteretur erodere. vbi nitedulæ nominemus significatur. Dumetis. Antiqui dusmosum locū dicebant: pro dumosum hoc est dumis plenum: litteram enim: scilicet interserebant: & quæ nos dumeta appellabāt dumetica: & dumosa: frōdosa: a dumis omnia: quo nomine spinę & sentes: significantur. Senariolos versiculos a senis pedibus dictos: in senariis versibus animaduerterunt metrici duos primos pedes: item extremos duos: habere singulas posse integras partes orationis: medios haud vnquam posse. Cum cylindro: cylindrus lapis teres est siue columela oblonga a volubilitate dictus. de quo poeta. Area tū primum est ingenti æquanda cylindro: si lapidem cylindrum inquit chrysippus & repetit Gellius: per spacia terræ proua iacias causam quidem ei tu: & initium præcipitantię feceris: mox tamen ille præceps voluetur: non quia tu id iam facias: sed quoniam ita sese modus eius: & fortunæ volubilitas habet ab hac similitudine gemmę: proceirores cylindri nominantur. Plinius de beryllis scribens libro nouissimo na. historię: ideo inquit cylindros ex his facere malunt: quam gemmas: quoniam: est summa commendatio in longitudine. Consimiliter Solinus idem tradēs ait: indici reges hoc genus gemmarum in longissimos cylindros amant fingere. Cylindrorum in hoc significatu meminit. Paulus iurisconsultus: ad titulum de auro & argento legato: a figura cylindri: qui teres est & oblongus cylindraceum deriuatur. Plinius scribit siliquas piso quod genus leguminis est cylindraceas esse: ī sepulchro autem archimedis. ideo videtur positus esse cylindrus cum sphęra: vt ꝑ sphęram sideralis scientia demonstraretur: per cylindrum vero machinalis peritia: in qua geometrę vtuntur cylindro: nisi nomine cylindri velis intelligi radium astrologicum: qui cylindracię figure est: eoq; astrologi orbem cęlumq; describunt. Anaximander dixit terram esse forme cylindraceę: vnde cylindri forsan vsus archimedi. Ad portas aggragianas: nomen est portarum syracusanarum: sicut scea nomen fuit portæ troianæ: sicut hemoroidæ thebarum portæ dictæ sunt. Columnelam: Demetrius vt docet Cicero in libris de legibus: sepulchris nouis modum finiens: noluit super terræ tumulum

Vepres. Vepreta. Vepreta. Veprecula nitedula. Dumosum. Dumi. Senarioli. Cylindrus. Cylindri. Cylīdraceū Hemoroidæ portæ.

ratum ab syracusanis/ cum esse omnino negarent/ septum vndiq; & vestitū vepribus & dumetis indagauit sepulchrū Tenebam enim quosdam senariolos/ quos in eius monumento esse īscriptos acceperam qui declarabant in summo sepulchro sphæram esse positam cū cylindro Ego autem cum omnia collustrarem oculis est, n. ad portas agragianas magna frequentia sępulchrorum/ ani-

UVA. BHSC. IyR_246

ſtatui niſi columnelam: quę tribus cubitis non eſſe altior. Antiqui auctore. Quintiliano columam dicebant exempta littera enim pro columna: vnde per diminutionem columela dicitur columnela: apud veteres: ſerui maiores in familia dicti ſunt columelæ: vel a columna: vel a columine: ſicut columen familiæ apud plautum & terentium: lucili verſus eſt quem vſurpat epigrammatarius poeta: de columela ſeruo. lucili columela hic ſitus ętrophanes: ſunt & dentes in equis a Plinio columelares dicti. Cum falcibus: falcarios appellāt: qui falcibus vtuntur. de quibus Mar. Tullius in primo inuectiuarum contra catilinam: dico te prima nocte veniſſe inter falcarios: quam locum Priſcianus exponens ait inter falcarios: id eſt in locum vbi ſunt falcarii. Antiqui falces ſeculas dixerunt a ſecando: quarū multi iuga genera. In quibus ſūt lumariæ: quibus ſecant lumecta: ſic enim ſpinę appellātur quas quod a terra agricolæ ſoluunt. i. luunt. lumecta nominantur: ſunt & falces ſurpiculę vocatę: a' ſyrpando. id eſt ab alligando: hic proprie ſignificantur falces lumarię: repurgata enim ſunt lumecta hoc eſt vepres & ſpinę. Baſim ſignificat columnelę ſepulchralis fundamentum: nā baſes ſunt ſuſtentacula colūnarū quod nullus ignorat: ab hac ſimilitudine baſes eleganter dicuntur orbiculi illi: quibus vaſa in mēſis collocantur ne totalia polluant: trebatius iuriſconſultus: ſicut libro delegatis tertio proditum eſt. cui corinthia vaſa legata eſſent: & baſes huic quoq; horum vaſorum collocandorum cauſa paratas deberi reſpondit quod labeo non probat: ſi eas baſes vaſorum numero teſtator habuerit. Exeſis: corroſis. & vetuſtate: conſumptis: nam vt inquit eleganter & vere auſonius monumēta fatiſcunt mors etiam ſaxis nominibuſq; venit. Dimidiatis: qui diſtet dimidiatum a dimio diximus commentariis ſuetonii: & ſubtiliter docet. Au. Gellius in tertio. Græciæ ciuitas: ſyracuſas ſignificat a grǽcis conditas: & grǽcarum ciuitatum pulcherrimas: opulentiſſimaſq;. Doctiſſima: cum propter alios. tum maxime propter theocritum: bucolici poematis ſcriptorem qui fuit ſyracuſanus: & vt auctor eſt Solinus in polyhiſtore in ſicilia primum

Columa. Columela. Columela. Columelæ ceruí.

maduerti columnelam non multum e dumis eminentem: in qua inerat ſphęræ figura: & chylindri/ atq; ego ſtatim ſyracuſanis erant autem principes me cum dixi me illud ipſum arbitrari eſſe: quod quererem: immiſſi cum falcibus multi purgarunt: & aperuerunt locum quo cū parefactus eſſet additus/ad aduerſam baſim acceſſimus. Apparebat epigramma exeſis poſterioribus partibus verſiculorum dimidiatis fore. Ita nobiliſſima græciæ ciuitas/ quondam vero etiam doctiſſima/ ciuis vnus acutiſſimi monumētum ignoraſſet/ niſi ab homine arpinate didiciſſet ſed redeat vnde aberrauit oratio. Quis eſt enim

Columelares dentes.

Inter falcarios.

Seculæ Lumariæ

Sirpiculæ.

UVA. BHSC. IyR_246

Comedia ĩ ſicila iuẽta.

inuenta comedia eſt. Cuius: archimedis. Ab homine arpinate a Cicerone: ſe enim ipſam arpinatem hominem appellat: fuit autem arpinum duobus alũnis Ca. Mario: & Mar. Tullio clarum. i. cum humanitate: antiqui qui probe beneq; locuti ſunt humanitatem appellarunt id prope modum quod græci: παιδειαν: nos eruditionem inſtitutionemq; in bonas artes dicimus: quas qui ſinceriter cupiunt appetũtq; hi ſunt vel maxime humaniſſimi: huius enim ſcientię cura & diſciplina ex vniuerſis animantibus: vni homini data eſt: idcirco humanitas appellata. Mar. Varro praxiteles inquit propter artificium ægregiũ nemini eſt paulum humaniori ignotus: humaniori dixit: pro eruditiori doctiori quę: qui ex libris & hyſtoria cognouerit: quis fuerit praxiteles: hinc vulgo ſtudia hũanitatis hoc eſt eruditionis appellitantur & dixit Aulus gellius in octauo de Philippo alexãdri magni patre loquens: a liberari inqt muſa: & a ſtudiis humanitatis nunq̃ abfuit: quin lapide comiterq; pleraq; & diceret & faceret. Mathematicũ: archimedem intelligit. Tyrãnũ. Dionyſiũ. Altetius mens: archimedis. Paſtus animorũ dixit Hieronymus: libros noſti eſſe aĩe pabulum: & profecto: nullus paſtus: nullus cibus aĩorũ poteſt eſſe ſuauior: quam veſtigatio doctrinarũ: & oblectatio litterarum. Alterius in cede. ſ. Dionyſii. Democritum: de hiſce philoſophis ſupra diximus. Pars optima: mens & ratio optima pars eſt haud dubiæ in ipſo hoĩe: bonũ aũt mẽtis eſt virtus. Igitur frui virtute: eſt beate viuere. Fruẽdũ eſt frui vt ſubtiliter penſitat. Augu. lib. i. de doctrina xp̃iana: & lib. xi. de ciuitate dei: eſt ea re vti: q̃ nos nõ ad aliũ referẽda ꝑ ſeipſã delectat: vti vero ea re: quã ꝓpter aliud q̃rimus: vñ tꝑalibus magis vtẽdũ eſt fruendũ: vt frui mereamur æternis: atqui p̃poſteri hoĩes frui volũt nũmo: vti aũt deo: quoniã nũmũ: nõ

Humanitas ꝑ eruditiõe

Studia hũanitatis.

Libri pabulũ aĩorum.

Frui quid Vti.

Frui numo vti deo.

omnium qui modo cum muſis: ideſt cũ humanitate & cũ doctrina habeat aliquod commertium: qui ſe non hũc mathematicum malit quam illum tyrãnũ, ſi vitæ modum actionemq; querimus. Alterius mens rationibus agitandis exquirendiſq; alebatur cum oblectatione ſolertiæ qui ẽ vnus ſuauiſſimus paſtus animorum. Alterius in cæde & iniurijs cum & diurno & nocturno metu. Age cõfer Democritum Pythagoram Anaxagoram. Quæ regna/ quas opes ſtudijs eorum & delectationibus antepones? Et. n. quę pars optima eſt in hoĩe/ in ea ſitum eſſe neceſſe eſt illud qđ quęris oĩm optimum quid eſt autem in homine ſagaci ac bona mẽte melius/ eius bono fruendũ eſt igitur: ſi beati eſſe volumus. Bonũ autẽ mentis eſt virtus/ ergo hac beatã vitã cõtineri neceſſe eſt/ hinc quę pulchra/ honeſta/ p̃clara ſunt/

UVA. BHSC. IyR_246

propter deum impendunt: sed deum propter nummum colunt. Explenis gaudiis: diffinitio beatitudinis est omnium rerum optandarū plenitudo: siue status ex omnium rerum congregatione perfectus. Quidam prestans: qđ Mar. Antonius in summo oratore fingendo factitabat qui cognitione tantum & mente cernebat speciem eloquentis: quem re ipsa non videbat. idem nunc. Mar. Tullius percipit esse faciendum in sapiente vt animo & cogitatione sapientis formā imaginetur atq; informet qualis fortasse nemo vnq̄ fuerit: cui nihil de futurum esse asseuerat ad vitam non solum beatam: sed etiam beatissimā efficiendam. Triplex animi fœtus: tres philosophiæ partes significat naturalem: moralē rationalem. Vnus in cognitione: pertinet hoc ad physicē .i. naturalem philosophiam quę inuestigatiōe naturę vertatur: & rerum naturaliū causas scrutatur: de quo ait poeta fęlix qui potuit rerum cognoscere causas. Seneca in q̄stionib⁹ naturalib⁹: tātū: inqt iter duas philosophias iter est: q̄tū inter deū: & hoiem: altera docet: qd in terris agē dū sit: altera qd agatur ī cęlo: idē naturæ inqt rerū gratias ago: tū secretiora eius itraui cū disco q̄ vniuersi materia: sit qs auctor sit: ac custos: qd sit deus: an totus ī se intē dat: an & ad nos aliq̄ respiciat: faciat quotidie aliqd an semel

Physica naturalis sacrarium naturę clausū.

vt supra dixi/ sed dicendum illud idem paulo vberius videtur/ plena gaudiorum sunt Ex perpetuis autem plenisq; gaudijs cum perspicuum sit vitam beatam existere: sequitur vt ea existat ex honestate: sed ne verbis solum attingamus ea que volumus ostendere: proponenda quędam quasi mouentia sunt: quę nos magis ad cognitionē intelligētiāq; cōuertant/ sumatur em̄ nobis quidā prestans vir optimis artibus. Isq; aio parumper & cogitatione fingatur. primū ingenio eximio sit necesse est. Tardijs enim mentibus virtus nō facile cōmittitur. Deinde ad inuestigandā veritatē studio incitato ex quo triplex ille animi fœtus existit. Vnus in cognitione rerum positus / & in explicatione naturæ. Alter in descriptione expetenda rum fugiendarū ve rerū. Tertius in iudicando quid cuiq; rei sit conueniens/

fecerit: ps mūdi sit an mūdus Idē aliubi: refert rerū natura nō sua sacra simul tradere: initiatos inqt nos credimus: ī vestibulo eius hęremus. illa archana nō pmiscue nec oībus patēt reducta & ī interiore clausa sunt sacrario. Alter in descriptione: hęc ad ethicen. i. moralē philosophiā referēdū est: q̄ de moribus disputat & qd expetendū quidue fugiendum sit edocere. Tertius in iudicando. ad logicē. i. rationalē philosophiā hoc ptinet: q̄ proprietate verborū existit & structurā: & argumētationes ne pro vero falsa subrepāt. Boetius in commentariis topicorum: hæc est inquit discipula quasi disserendi quędā magistra: quam longicem rationē veteres peripatetici appellauerūt: conti-

Logica rationalis. Dialectica disputatrix

UVA. BHSC. IyR_246

Logice. Topica.

nens in se: inueniendi iudicandiq; peritiam: stoici hanc eandē rationē diserē di paulo angustius tractauerunt: nihil enim de inuentione laborantes. In sola tantum iudicatione consistunt. deq; ea p̄cepta multipliciter dantes dialecticam nuncupauerūt. Plato etiam dialecticam vocant: quasi dicat disputatoriā: siue disputatricē. Aristoteles vero longicam, irrationalem q̄ Cicero definiuit

Analytica.

diligentē rationem diserēdi. hanc diuidūt. In analyticam: & topicā: topica verba curat: & sensus & ordinē. analytica inverba & significationes: diducitur. Rursus eiusdem logice altero est: diducitur enim in duas partes: vnā inueniēdi alteram iudicādi: nemo nāq; potest diligenter deserere: nisi quale sit id: quod ad disputationē sumitur iudicaverit: nec est dubium quin hoc iudicium adinuentionum varietatem: sic accomodandum. Et enim cum diffinit aliquis vel diuidit inuentione vtitur: sed an recte diffiniat vel diuidat iudicatione perpendit. Illa. n. pars q̄ in iudicādo posita est vocatur analyticæ. Epicurei

quid repugnans in quo ineſt omnis tū subtilitas differendi: tum veritas iudicā di: Quo tandem igitur gaudio affici necesse est sapientis animum cum his habitantem, pernoctantemq; curis: & cū totius mundi motus conuersioneſq; pspexit: sideraq; viderit innumerabilia cœlo inhęrentia cum eius ipsius motu cōgruere certis infixa sedibus: septem alia suos quoq; tenere cursus: multum inter se aut altitudine aut humilitate di

Inuentio iudicatio. Epicurei cyrenaici Ariston chius.

duas tantum partes philosophiæ putauerunt esse: naturalem atq; moralem: summouētes rationalem. Cyrenaici naturalia cum rationalibus sustulerunt: & contenti fuerunt moralibus: quæ in quinq; partes diuidunt vt vna sit de fugiendis & expetendis: altera de affectibus: tertia de affectionibus: quarta de causis: quinta de argumentis. Ariston chius: nō tantū superuacuas esse dixit naturalem & rationalem: sed etiam cōtrarias: moralem quoq;: quam solam reliquerat circūcidit: nam eum locum: qui monitiones continet: sustulit: & pedagogi esse dixit non philosophi. Quid. consequens Consequens est vt dialetica eiusq; sectatores ostēdunt: quicquid id quod antecedit sequitur vt inimicitiæ bellū consequuntur: nam si bellū est: inimicitias esse: necesse est: repugnantia vero intelliguntur quotiens id quod alicui contrariorum naturaliter iunctum est: reliquo contrario comparatur: vt exempli causa quoniam amicitiæ & inimicitiæ contraria sunt: inimicitias vero consequitur nocendi voluntas: & nocendi voluntas & amicitia repugnantia sunt. Mūdi motus: hoc est officiū physici naturaliſq; philosophi vt talia frutetur: & curioſę perspiciat.

Errores Planetæ vñ

Septem alia: planetas intelligit: qui ęratici sunt: quos Nigidius errores appellat ex qua planetę dicti: grece. n. πλανασθαι dicitur erro: & πλανητης erraticus: ac vagus. Altitudine: distātia: pythagoras vir sagacis animi: a terra ad lunā centum viginti milia stadiorum esse collegit: ab ea vsq; ad solem duplum: ad duodecim signa triplicatum. In qua sententia & gallus suspitius fuit veram incomperta hæc sunt & in extricabilia: & pęne dementis ocii est

UVA. BHSC. IyR_246

mundi ipſius mẽſuram deducere ad digitos: de altitudine aut humilitate planetarum inter ſe copioſius ſcriptum leges: apud Macrobium in ſomnium ſcipionis fontem indico. ex quo largam potionem haurire poſſis cum voles. Rata ſpacia ab inceſſus inquit Plinius vocamus errantia ſidera cũ errent nulla minus illis ſtatim enim ſunt & ordinatiſſimi motus: & ſpatia planetarum ſtantia: quorum vagi motus: rata tamẽ & certa ſui curſus ſpacia definiant. Horum nimirum aſpectus impulit illos veteres: & admonuit vt plura quærerent. Inde eſt indagatio nata initiorum tanquam ſeminum vnde eſſent omnia orta: generata concreta: quæq; cuiuſque per zodiacum ſtellæ errantes feruntur: luna per totam latitudinẽ zodiaci vagatur: ſed omnino non excedens cum mercurii ſtella. Ex duodenis partibus tot. n. ſunt ſigniferi latitudinis non amplius octonas pererrat: mars quattuor medias: ſaturnus duas vt ſol: iuppiter mediam partem: & ſuper eã duas: partes aut appello: vt Pli. & Martianus vt ſchola eruditorum: quos gradus nominant hoc amplius rata dicimus ſpatia curſus planetarum: cum Saturnus. xxx. annis circulum ſuum peragat iuppiter duodenis mars biennio: ſol annuo ſpatio Venus ſigniferi ambitum peragat trecẽtis & duodequinquagenis diebus. Mercurius nouem diebus ocior ſit. Luna vero quater ſeptenis diebus curriculam ſuum conficiat. Illos veteres: de his Ouidius: felices animæ: quibus hoc cognoſcere primum. Inq; domos ſuperas ſcãdere cura fuit. Nata initiorum: diſputatio apud philoſophos moroſa multiplex: diſcors: diu eſt agitata: q̃ ſit origo rerũ thales mileſius aquũ prĩcipũ rerũ oĩm eſſe dixit. Heraclitus ignẽ: magorũ ſacerdotes: equã & ignẽ Anaximenes aera. Anaximãder: Democritus infinitũ dixerunt eſſe vniuerſũ quoniã a nullo creatũ: imutabile eſſe: eorũ vero que nõ gignũtur nullum exiſtere principium. Epicurus atomos. Pythagoras: Empedocles: Epicharmus: aliiq; phyſici principia quattuor elementa poſuerunt. Plato deum factitatorem mundi eſſe autumat. Ariſtoteles. Plinius. Pythagoras: mundum infactum: & innatum: neq; interiturum vnquam crediderunt: ſed hęc & id genus alia: cum nichil conducentia ſint ad bene beateq; viuendum: merito improbata ſunt a ſocrate & de talibus Hieremias ſenſiſſe videtur cum ait infatuatus eſt homo a ſcientia ſua. Itaq; cum his occupari infructuoſum negocium ſit: ad illa magis intendamus animum: quæ conducibiliora ſunt: pertinentq; ad explicationem tuſculanarum: & veſtigationem vitæ beatæ: ſemper qua præſens commentatio peruagatur. Vel inanimi: carentis anima: Inanima enim dicimus quæ ſine anima ſunt libro ſecundo de officiis: quæ ad hominum vitam tuendam pertinent: partim ſunt inanima: vt aurum argumentũ. Vel loquentis origo. Virgilius. Vnde hominum genus & pecudes. Varia eſt autem circa hoc opinio philoſophorũ. alii. n. de humore dicunt: alii de igne: alii de atomis: alii de quattuor elementis dicunt eſſe originem hominum & cæterarum animantium: quidam homines ſemper fuiſſe tradunt: nec eorum generi caput exordiumq; vllum extitiſſe arbitrantur: que ſententia auctores

Interualla Planetarũ. Stati motus ſtellarum. Motus per zodiacum. Partes gradus. Quot ãnis peragrãt circulũ planete

De origine rerum varia Thales. Heraclitus. Anaximenes. Anaximander. Democrit⁹. Elemẽta prĩcipia. Mundus innatus infactus. Hieremias.

Inanima.

De origine animãtium Hoĩes ſemper fuiſſe.

UVA. BHSC. IyR_246

habet pythagoram ſamium: architam tarentinum: omneſq; adeo pythagoricos. Item antiquę academię philoſophi non aliud videntur opinati: Ariſtoteles quoq; & Theophraſtus: multiq; prętera non ignobiles peripatetici idē ſcripſerunt. Eiuſq; rei exempla dicūt: quod negant omnino poſſe reperiri aues ne an ouа priuſ generata ſint: cum & ouum ſine aue & auis ſine ouogigni non poſſit: itaq; omniū: quę in ſempiterno iſto modo ſemper fuerunt futuraq; ſunt aiunt principium fuiſſe nullū quod orbem eſſe quēdam generantium naſcentiumq; in quo vniuſcuiſq; geniti initiū ſimul & finis eſſe videatur: q autem homines aliquos primogenios diuinitus natura factos crederent multi fuerūt ſed aliter atq; aliter hac exiſtimatione verſati: eccleſiaſticum dogma: cui credētiq; cōuenit: vt pote ſancto & probo tradit a deo factum eſſe hominem: & cætera animantia in primordiali origine mundi fuiſſe procreata: de quorū cōditu Ambroſius in examero: multa copioſe & ſcienter perenſuit. Viciſſitudo: expalingeneſia dogmateq; pythagoræ: qui apud Ouidium ſic inquit. omnia vertuntur nihil interit errat: & illinc huc venit: hic illuc: & quoſlibet occupat artus. Ariſtoteles quoq; in libris de generatione & corruptione aliud in aliud tranſmutari diſſerit: & corruptionē vnius eſſe alterius generationē: quin etiā a Seneca ſcriptū eſt lib. iii. queſtionū: elemētorū alterni recurſus ſant quicquid alteri perit in alterum trāſit. Librata pōderibus. Ouidius ponderibus librata ſuis. Plinius aeriſvi tradit cū quarto aquarū elemēto: librari medio ſpatii tellurē: eandēq; vniuerſo cardine ſtare pēdentē: librantē per quæ pendeat. Ita ſolā immobilem circa eā volubili vniuerſitate: eādēq; ex omnibus necti eidēq; oīa iniri. Cauernis: terrā cauernoſam: fiſtuloſam: venoſam eſſe autumāt ſcriptores idonei: ex quo fit: vt aqua permeat & expreſſa ſyphonū modo exiliat: q̄ ratione maria nō creſcūt: tot fluminū acceſſu quotidiano: nā quantū influxit per interuenia terrę fiſtuloſæ: tantum dē egeritur. Colatur autem in tranſitu mare: & per multiplices anfractus terrarum amaritudinē ponit: auctores Seneca & Lucretius. Infirmus in rotūdo: in omni orbe vel ſphera medietas centrum vocatur: nihil autem aliud eſt cētrum: niſi punctū: quo ſpherę aut orbis medium certiſſima obſeruatione diſtinguitur: in ſphera vero hoc ſolum conſtat. Imū eſſe quod mediū eſt: talis eſt terra: quę ob id a plinio cētralis dicta in q̄ feruntur omia innituntur q̄. n. pōdera in Imū natura deducit. Percepta cognitio oraculi del-

Aues ne an ouа priuſ.

Hoīes primigenii.

Dogma eccleſiaſticū.

Corruptio vnius generatio alterius Elemētorū recurſus.

Libratur terra. Colatur in trāſitu mare Imū mediū in ſphera.

generis vel inanimi vel animati vel muti vel loquentis origo. Quę vita: quis interitus: quæq; ex alio in aliud viciſſitudo atque mutatio. Vnde terra & quibus librata ponderibus: quibus cauernis maria ſuſtineantur. In qua omnia delata grauitate medium mundi locū ſemper expetant: qui eſt idem infimus in rotundo. Hæc tractādi animo & noctes & dies cogitanti exiſtit illa a deo delphis præcepta cognitio: vt ipſa ſe mens viti js exutam: cognoſcat: coniun

UVA. BHSC. IyR_246

phici pręceptū est aureis litteris cōsecratū γνωθι σεαυτον .i.cognosce teipsū super cuius significatu in primo cōmentario copiose disserui. Eo.n.pręcepto pręcipit deus vt mentē & suā aīm quisq; cognoscat. Cum diuina mente. Inter deū & hoīem cognatio quędam est: vt inquit Seneca: conciliāte virtute: & origo aīę celestis est: meritoq; diuinæ aur æ: particula noīatur a flacco. Causas necessitate vexas fatū significat qđ gręci. ειμαρμενην nūcupāt. Ea est necessitas omnium quę geruntur semper sibi catenatis nexibus iuncta. Vnde ait trimegistus quod ειμαρμενη & necessitas ambe sibi inuicē: indiuiduo connexæ sunt glutino: quarū prima eimarmene rerū omnium parit initia: necessitas vero cogitat effectum quę ex illis primordiis pendēt: has ordo cōsequitur: i.contextus & distinctio tēporis rerum perficiendarū. Apuleius in cosmographia ait necessitatē esse īeffugibilē: quæ deū semper & vbiq; comitatur. August. in.v.dę ciui.dei: oīm inquit cōnexionem seriēq; causarum qua fit omne qđ fit fati nomine appellant: quidā autumant fato oīa fieri quę fiunt: quod si ita est: nihil erit ī nostra potestate nullumq; arbitrium volūtatis: qđ neq; dignū est vt credatur neq; dignū vt referatur cū liberi arbitrii nos deus cōdiderit feceritq; in nobis mētes volūtatesq; adeo liberas: vt de ipso deo & male sentiamus & male loq̄mur cū nobis iubet Chrysippus estuās laborāsq; quoniā pacto explicet: & fato oīa fieri: & esse aliqd ī nobis intricatur q̄stione implicatissima. Humana & citeriora: mortalē philosophiā intelligit: q̄ tractat ea q̄ nobis ꝓpiora sunt hūanaq;: & hoībus cōducētia magis q̄ illa naturalia: nā vt dixit Socrates q̄ supra nos nihil ad nos: sicut vlteriora: dn̄t q̄ remotiora sunt: sic citeriora q̄ sūt viciniora: p̄prioraq;. & citima ꝓxima. M. Tul. ī. vi. de repu. lunā citimā terris dixit luce aliena lucere. Gn̄a: vt iustitia: fortitudo: prudētia: & tēperātia: qbus vt pote gn̄ibus multę spēs ꝑtesq; subiiciūtur de quibus copiose disseritur in secūdo rhetoricorū: copiosius apud philosophos. Extremū in bonis: hęc disputatio latissime disputatur libris. v. de finibus bonorū & malorū. Degēdę ętatis ratio: libro prīo de

Cognosce teipsum.

Eimarmene.

Fatū necessitas.

Necessitas ineffabilis.

Liberū ī nobis arbitriū Chrisippus implicatur.

Vlteriora.

Citeriora

Citima constituēdū qd esse velim⁹.

ctamq; cum diuina mente se sentiat: ex quo insatiabili gaudio compleatur. ipsa enim cogitatio de vi & natura deorum studium incendit illius æternitatis imitandæ. Neque se in breuitate vitæ collocatam putat cum rerum causas alias ex alijs aptas/ & necessitate nexas videt/ quibus ab æterno tempore fluentibus in æternum/ ratio tamen mensque moderatur. Hæc ille intuens atque suspiciens/ vel potius omnes partes horasque circunspiciens/ quanta rursus animi tranquilitate humana & citeriora considerat. Hinc illa cognitio virtutis existit/ efflorescunt genera partesq; virtutum. Inuenitur quid sit quod natura spectet extremum in bonis/ quod ī malis vltimum/ quo referenda sint officia/

UVA. BHSC. IyR_246

officiis precipit cõstituendum esse: quos nos & quales esse velimus: & ī quo genere vitæ: & in eo constanter perseuerandum: ad hanc autem rationem: q̄ maximam vim natura habet: fortuna proximam vtriusq; omnino ratio habenda est: in diligendo generæ vitæ: sed naturæ magis. Sequitur tertia dialeticam intelligit: de qua paulo ante satis multa. Cū: partim. Ad res ponderandas propter iudicationē: qua inuenta magistra dialetica pendimus. Hæc ocii: talia tractantur in ocio a sapiente q̄ omni negocio pulchrius est: quod omnibus pene seriis actionibus anteponendam videtur: sapiens. n. in ocio maiora vtiliora q; conficit: q̄ alii negocio: meritoq; scipionem laudāt qui dicere solitus erat nunq̄ se minus ociosum esse q̄ ociosus esset. Idem sapiens quē scilicet animo fingimus & cogitatione complectimur Ad rēp. tuendam: contra epicurus: non accedet inquit ad rempublicam. sapiēs nisi qd interuenerit: negant stoici sapientem ad quamlibet rempub. accessurum. Interrogo te inquit Seneca ad quam rempu. sapiens accessurus sit ad athenienſium. In qua socrates damnatur: ad carthaginēſiū. In qua assidua seditio: & optimo cuiq; infesta libertas est: aduersus hostes ihūana crudelitas aduersus suos hostilitas: si pecēsere singula volueronullam inuenero rēpu. quę sapientem aut quā sapiens pati possit. Aiunge fructum amicitiarum: quęstio est vtrum sapiens & beatus indigeat amicis: quidam enim nihil amicis opus esse hoī beato autumant. adesse enim illi bona omnia nec vllo præterea indigere: sed videtur inquit vere Aristoteles in nono æthicorum absurdum cum omnia beato tribuatur amicos non tribuere: quod maximum videtur esse bonorum: tolle amicitiam ex commercio hominum: solem ipsum ex mundo sustulisse videberis: nec vita nostra peterit esse vitalis: nullis boni vt inquit Seneca sine so

Ocīū sapiētis pulchrius negotio.

Sapiens nō accedit ad rempublicā

Amicitiam maximum bonum.

quæ degende: ætatis ratio diligenda quibus & talibus rebus exquisitis hoc: vel maxime efficitur: quod hac disputatione agitamus: vt virtus ad beate viuēdum sit seipsa contenta: sequitur tertia quæ per omnes partes sapientiæ manat & funditur quæ rem diffinit: genera dispertit/ sequentia adiungit: perfecta concludit: vera & falsa diiudicat: disserendi ratio & scientia. Ex qua cū summa vtilitas existit ad res ponderandas tum maxime ingenua delectatio & digna sapientia: sed hæc ocij. Trāseat idē iste sapiens ad rempublicam tuendam quid/eo possit esse præstantius: cum cōtineri prudentia vtilitatem ciuium cernat. Iustitia nihil in suam domum inde deriuet: reliquis vtatur. Tot tamq; variis virtutibus: adiunge fructum amicitiarum in quo adoctis positum est cum

UVA. BHSC. IyR_246

tio iucunda possessio est: qui in aduersis sunt indigent auxilio: & qui in prosperis indigent his quibus cum bona cōmunicēt: aspectus amicorum dulcis est in rebus secundis: & in rebus aduersis iucunda præsentia: merito laudatur dictum illud. ΕΣΤΙΝΟ ΦΙΛΟΣ ΑΙΤΟΣ. amicum esse alterum seipsum & illud ΣΩΜΑΤΑ ΜΕΝΔΥΟ ΨΥΧΗΔΕ ΜΙΑ. corpora quidem duo: animo autem vna: idem

Aspectus amicorū dulcis.

consiliū, omnis vitæ consentiens: & pœne conspirans tū summa iucunditas e quotidiano cultu atq; victu. Quid hęc tandem vita desiderat quo sit beatior: cui rei refertę tot tantisq; gaudijs fortuna ipsa cedat necesse est. Quod si gaudere talibus bonis animi: ideſt virtutibus beatū est: omnesq; sapientes ijs gaudijs perfruuntur: omnes eos confiteri beatos esse necesse est. A. Etiā ne in cruciatu atq; tormētis. M. An tu me inuiola putas: aut in rosa dicere: an Epicuro qui tantūmodo induit personam philosophi: & sibi ipse hoc nomen inscripsit

velle & idē nolle ea demū perfecta ē amicitia: qua nihil optabilius: nihil dulcius: nihil beatius esse potest. Ego vt de me loquar vitam inamabilē ingratam insuauem esse iudicio citra amicorum cōsuetudinem: sunt mihi amici cōplures: sed vnus olim carissimus vetustissimusq;. Minº roscius cui viginti ab hīc annis amicitia familiaritateq; quotidiana copulatus sum in tantum: vt nihil possit esse copulatius nulla vnq; toto hoc tempore septimana prēteriit: quin vna conueniremus: legeremus: fabularebus. Illius domus non mihi minus nota q; mea: non minus in familia roscioru libere & familiariter dego ago q; omnia: q; inter domesticos parietes: Iamq; adeo innotuit nostra hæc apud omnes amicitia ac mutuus amor: vt qui

Nihil amicitia pstantius.

Minus roscius amicorum optimus.

Nota amicitia. Beroaldi cū roscio laus.

volunt apud minum esse impetrabiles vtātur me potissimum deprecatore: cū ille: qua in me felicitate est: nihil magis cupiat q; desideris meis satisfacere: debeo illi multum: & in dies plurimum: quotidie cumulantur beneficia: nec vnq; expunguntur. Magnum hoc ego duco: vt nihil magis: quod placuit mino roscio inter senatores prestantissimo inter opulentos ditissimo: inter eruditos litteratissimo atq; omnis policitę prudentię consultissimo. cuius nitorem affabilitatem elegantiā dexteritatem ingenium præsentissimū. Exoscular amo suspicio. Tu mi Philippe optime nostri: quemadmodum ī ore meo semper est Minus roscius: qui cum seria: & ioca: vt dicitur: qui mihi auxiliarius consiliarius est in rebus tam meis q; amicorum: breuiterq; nihil potest esse iucundus amicitia roscii & Beroaldi. Non inter piladem & horestē: non inter theseum & pyrithoum: non inter reliquos nomine amicitiæ famigeratos: arctior beniuolentia: consuetudo iucundior: amor sincerior: extitit: fortassis & olim nomen nostrum inter rara amicorum paria cum laude celebrabitur: libuit ex amoris affectu hæc obiter intexere. cum de fructu amicitiarū cōmemoratio autem vellēs commouisset ne silenter prēterirem amicitię bonum quo nullum maius: quę tum propter se tum propter fructū est expeten-

Qui cū ioca & seria.

Par amicorū roscius & beroaldº

UVA. BHSC. IyR_246

Amicitia expetēda

Amicitia in scholis sancta.

da: & inter honesta cū primis nominatur: amicitiarū āt partim sunt veteres: partim nouæ: partim ab illorum: partim ab nostro beneficio ꝓfectę: partim vtiliores: partim minus vtiles: sed illa haud dubie reliquis omibus sanctior religiosiorq; anteponenda est: q̄ in scholis: & ex studiorum ſimilitudine cōparata ad senectutem vsq; firmissime durat: talis amicitiæ nexus est mihi cū roscio meo: in scholis enī inchoata in litterario studio auctа: ad summū ꝓuenit futura durabilis & in diuulsa etiam apd manes: si manibus vllus est sensus. Ad epicurum: sensus est: cum epicurus philosophus voluptarius: dicat sapiētem etiam si vtatur: & in tauro phalaridis torquatur dictu rum q̄ suaue est: quid nos facere oportet: qui summū bonum virtute metimur: summum malum turpitudine de finibus quasi dicat nos lōge magis debere audenter dicere: & palā profiteri sapientē futurum beatū etiam ī crucia tu atq; tormentis. Induit ꝓsonam: quasi dicat Epicurus solo habitu fuisse philosophū & nomine: cum re vera: alienus esset a philosophia: vtpote vt in voluptate summū bonū poneret. In dolore summū malū: quod iudicium nō multum differt a iudicio brutorū animantiū. In vocibus occupatos. Epicurus sæpe inquit queſiui aliquot ex his qui appellabantur sapientes qd haberent: quid in bonis relique rēt si voluptates corporis detr^ax^issent: nisi vellēt inanes voces fundere nihil ab his potui cognoscere: qui nisi virtutes ebulire vellent: & sapientias nihil aliud dicēt: nisi eā vīa qua efficiantur hę voluptates. q̄ sapore auditu tactu: & quolibet sensu ꝓcipiantur. Aut lene: qd voluptatis est. Aut asperū: quod doloris est. A iudicio ferarū: Aristoteles voluptates inquit gustatus: & tactus beluinę sunt: his.n. ferę summū bonū metiūtur. Et idcirco in pecudū ferorumq; animaliū habetur: quisquis est his ferinis voluptatibus ꝑunctus.

Voluptates peluinę quę

Obliuisci sui.

Obliuisci sui: epicurus obliuiscitur sui: cum ait sapientē futurū beatū etiam in tormentis tauroq; phalaridis: ꝓpterea qā talia dissentiunt ab eius dogmate: qui omne bonū collocat in voluptate: & malū in dolore q̄ res tota fortunæ subiecta

dicere licebit. quod quidē vt habet res me tamen plaudente dicit nullum sapienti esse tempus: & si vtatur torqueatur secetur quin possit exclamare quā pro nihilo puto. Cum præsertim omne malum dolore diſiniat bonum voluptatæ: hæc nostra honesta: turpia irrideat: dicetq; nos in vocibus occupatos inanis fons fundere: neq; quicquam ad nos ꝓtinere: nisi quod aut lene aut asperum in corpore sentiatur. Huic ergo vt dixi non multum differentia iudicio ferarū obliuisci licebit sui: & tum fortunam cō temnere: cum sit omne & bonum eius & malum in potestate fortunę: tum dicere se beatum in summo cruciatu atq; tormentis: cum constituerit non modo summum malum esse dolorem sed etiā

UVA. BHSC. IyR_246

ste: supra quã fortunã sapiens dicitur esse positus generaliter quilibet dici potest oblinisci sui qui diuersa dicit & dissidentia: ab his: q̃ sentit traditq;. Firmitatem animi in secũda tusculna dictum est: ad tolerandũ dolorẽ remedia illa esse efficacissima videlicet animi contentionẽ: pacientiã consuetudinẽ & alia cõsimilia: q̃ oĩa indidẽ poteris mutuari: vbi copiosissime explicantur talia autem remedia nõ sibi cõparauit epicurus q̃ sunt optima ad doloris perpessionem: sed recordatione præteritarũ voluptatum vtitur pro remedio malorum tanq̃ possint p̃terite voluptates ad memoriã reuocate sedare mitigareq; p̃ sentia mala quod parum ꝓbabile est: epicuro enĩ voluptatum præceptarum recordatio beatam vitẽ facit: qui moriẽs sic scripsit in epistola ad hermacum: cõpensabatur cũ his omnibus malis animi leticia q̃capiebam memoria rationẽ inuentionũq; nostrorũ: cõtra Euripides dixit suauis est p̃teritorum laborũ memoria videturq; prouerbiũ verius esse q̃ epicuri dogmata. Vulgo.n. dicitur iucundi acti labores: ex quo est illud Virgilianum: forsamq; hęc olim meminisse iuuabit. Gelius fluminibus libro primo de legibus duos fluuios in arpinati esse testatur quorum alteri fibreno nomen fuit: in quo erat insula in altero marianã quercũ celebrat: vbi de legibus disputatio istituitur. Is epicurus Non liceret: nõ licet philosopho voluptario: summũq; bonum in voluptate ponnẽti dicere sapientẽ esse beatũ id.n. incongruens dissentiensq; decretis eius est. Ex quo fit vt a semetipso redarguatur cũ ea dicat: q̃ nõ sentiat: qui vt vestitum sic sententiã habeat aliam domesticã aliam forẽsem: vt in fronte ostentatio sit intus verias occultetur: meritoq; incessitur epicurus tanq̃ incõstans sibiq; pugnãs libro secundo de finibus. Quidnã faciendũ: si epicurus dicit beatũ esse sapientẽ: quãto magis id asserere debent stoici: q̃ nihil ĩ bonis ducũt p̃ter honestũ. Balbutire: quẽadmodũ hõ balbus nequit sensa animi explicare dicen

solum. Nec vero illa sibi remedia comparauit ad tolerandum dolorem: firmitatem animi: turpitudinis: verecundiã: exercitationem: consuetudinemq; patiendi: præcepta fortitudinis duritiam vtilem sed vna se dicit recordatione acquiescere præteritarum voluptatum vt si quis estuans/cum vim caloris non facile patiatur/recordari velit se aliquando ĩ arpinati nostro gelidis fluminibus circunfusũ fuisse. Non enim video quo modo sedare possint mala præsentia p̃terite voluptates/ sed cum is dicat sempe beatum esse sapientem/ cui dicere hoc/si sibi constarevellet/nõ liceret/ qd nã faciendũ est ijs qui nihil expetendũ nihil in bonis ducendũ/ qd honestate careat existimãt. Me qdẽ auctore etiã peripatetici. veteresq; academici balbutire desinãt aliquando. Aperteq; & clara voce audeant dicere beatẽ vitam in

Recordatio voluptatũ.

Iucũdi acti labores.

Fibrenus ĩ arpinati.

UVA. BHSC. IyR_246

Balbutire philoſophos.

do:nec plane eloqui & dum fari conatur magis ac magis implicatur ſic philoſophi balbutire dicuntur quando parum diſerte:parumq; expedite explicãt ſententias:muſſitantes magis in angulis:q̃ loquentes in propatulo:tales ait eſſe academicos:qui palam non audent dicere. Cum id tamen ſentiant: beatum fore ſapientem etiam in tormentis collocatum: & beatam vitam deſcenſuram in taurum phalaridis:

laceant humi:comparatione. ſ.animi bonorum. quæ in libra critolai impoſita tantum præponderant. vt terrã & maria deprimant. Sapiens extimeſcit:in ſecunda tuſculana: ſatis multa ad dolorem tollerandũ dicta ſunt qui a ſapiente haud dubie ſuperatur: opprimiturq; pacientia atq; virtute.Succumbet virtus: interrogatiue legendum quaſi dicat nullo pacto ſuccubituram dolori virtutem: nec ſapientem illi ex vlla parte ceſſurũ. Pueri ſparciate: repete q̃ ſcripſimus in ſecundo commentario de tollerantia puerorũ:

Bomonice ſpartiatæ

quos βωμονικας appellãt.i. ad aram depugnantes:qui ſic verberibus accipiunturvt nõ nunq̃ ad necem vſq; contendant ſi ergo pueri dolorẽ vincere poſſunt tanto magis viri poſſe debent potiſſimumq; ſapientes.Dimicatio ſpartiatarũ puerorũ græcovocabulo

Diamaſtigoſis.

διαμαστιγωσις .id eſt diſlacellatio: quę fit apũ illos ſingulis annis : qua qui diutius verbera tollerarit : & qui victor euaſerit illuſtris claruſq; habetur:ſæpe totum diem virgis ceſi i ara orthię dianę perſeuerant hilares: ac geſtiẽtes veluti a ſenſu doloris alienati.India vaſtior : tanta indiæ vaſtitas eſt:vt eam tradãt:tertiam partem eſſe terrarũ omnium. Alexãdri magni comites in eo tractu indiæ: q̃ ſub-

India tertia parsterrarũ

Phalaridis taurum deſcẽſuram:ſint emẽ tria genera bonorum vt iam a laqueis ſtoicorũ quibusvſum me pluribus:quã ſoleo:intelligo recedamus:ſint ſane illa genera bonorum dum corporis & externa iaceant humi: & tãtummodo qui ſumenda ſunt appellantur bona . Alia autem diuina illa longe lateq; ſe pandant:celumq; cõtingant:|vt ea qui adeptus ſint:cur eum beatum modo & nõ beatiſſimum etiam dixerim ? Dolorem vero ſapiens extimeſcit. Is emẽ huic maxime ſententiæ repugnat. Nam contra mortem noſtram atq; noſtrorum: contraq; egritudinem:& reliquas animi perturbationes: ſatis eſſe videmur ſuperiorum dierum diſputationibus armati & parati.Dolor eſſe videtur acerrimus virtuti aduerſarius.Is ardentis faces intentat.Is fortitudinem:magnitudinem animi pacientiam ſe debilitaturum minatur.Huic igitur ſuccumbet virtus? huic beata ſapientis & conſtantis virivita cedet?Quã turpe o dij boni, Pueri ſpar-

UVA. BHSC. IyR_246

egerant: scripserunt.xv.milia oppidorū fuisse. Inde prope gentium soli nūq̄ emigrauere finibus suis: illic binę messes in anno sunt. Binę æstates: lenes aurę tēperies cæli: vbertas soli aquarum abundantia: quę omnia faciunt vt maiora in indis q̄ in cæteris regionibus nascantur animalia. Nudi ætatem agūt Gymnosophistas significat: qui philosophi indorum sunt: qui ab exortu ad occasum pręstare dicuntur solem contuentes: īmobilibus oculis: feruentibus harenis: toto die alternis pedibus īnīstentes. Gymnetas & gymnosophistas vocāt quia nudi degunt ac philosophantur: de quibus Plinius. Strabo. Solinus. philostratus: cęteri omnes: nihil enī notius celebratiusq̄ gymnosophistis indorum: qui sapientiam percollūt: tam magistri senes: q̄ discipuli iuniores: quorum hic mos est: vt mensa posita priusq̄ edulia apponantur: magistri adolescentes interrogent quod quisq̄ bonum laudabilęq̄ eo die factitauerit. Alii alia se feciſſe cōmemorant: qui nihil habet ad offerre cur prādeat: impransus ad opus foras extruditur. Sine gemitu aduruntur: dictum est in secūdo commētario: quemadmodum gymnosophistæ semet viuos efferunt. Inflāmāq̄ vltro coniiciūt: sicut calanus fecit alexandri familiaris: quītus curtius apud hos inquit occupari diem fati pulchrum Et viuos secremari iubēt: quibus aut segnis ætas aut incommoda valitudo est: expectatā mortē pro dedecore habent: nec vllus corporibus q̄ senectus soluit honos soluitur inquinari putāt ignē: nisi qui spirātes recipit: videtur aut. M. Tul. hoc in loco nō tā de hac rogali flāma loqui: q̄ de ea: q̄ vtimur causa calefaciendi: vt sit sensus: gymnosophistas frigora niuiū & æstus flāmæ perferre citra dolorē & gemitū vt flāmis adurātur sine gemitu: vt in niuibus sint sine dolore. Mulieres ī india: de his affatim scripsimus ī cōmētariis ppercianis. Enarrātes illud fęlix eois lex funeris vna maritis: sed cū pulchra: vt inqt Plato: bis terq̄ dici possint: nihil oderit hic quoq̄ aliubi tradita repetere: sunt indis singulis vxores plurimæ: & cū maritus decesserit: suā apud gratissimos iudices queq̄ de maritis

Binæ æstates.

Gymnosophistę.

Impransus extruditur.

Occupare fatum pulchrum

De vxoribus indorum.

tiatæ non ingemiscunt verberum dolore lanitati. Adolescentium greges lacedæmone vidimus ipsi incredibili contētione certantes pugnis: calcibus: vngulibus/morsu/deniq̄ vt examinarētur priusq̄ se victos faterentur. Quę barbaria Indiavastior/aut agrestior/in ea tamen gente primum hi qui sapientes habentur/nudi ætatem agūt & caucasi niues/hiemalemq̄ vim perferunt sine dolore Cumq̄ ad flammam se applicuerunt/sine gemitu aduruntur. Mulieres vero in india cum est cuiusq̄ earū vir mortuus in certamen iudiciumq̄ veniunt q̄ pluri mum ille dilexerit/plures enim singulis solent esse nuptæ/quę victrix ea leta p sequentibus suis vna cum viro in rogū iponitur. Illa victa mœsta discedit. Nūq̄

UVA. BHSC. IyR_246

agunt causam: & q̄ officiosior cęteris sentētia vicerit iudicātiū hoc palmę re fert pręmiū: vt arbitrio suo ascendat rogū cōiungis: & veluti victrix gaudio exultās se flāmis cōiugis superiicit: & cū eo tanq̄ fęlicissima crematur: cui semetipsam inferias dat: cæterę cū nota viuūt: & in gloriæ permanēt. Onesicritus auctor est. Ideo vxores cū viris defunctis cremari: quod cū aliqñ adolescētulos adamarent a viris sęcedebāt: vel eos veneno interimebāt vt ergo veneficia tollerētur hāc legē conditā esse tradit quę ꝓfecto & lex & causa neq; straboni neq; aliis satis probabilis videtur. Infecimus: polluimus maculauim⁹ corrupimus. Infectus nomen est quarti ordinis & accipitur a Plinio pro tīctura: cū ait in viii. de lanarū infectu suis locis dicemus. Dixit Seneca diu inquit ī istis vitiis iacuimus.

Cum viris cremantur.

Infectus.

naturam mors vinceret. Est enim ea sēper īuicta/sed nos vmbris delitijs ocio/lāgore desi dia animum infecimus/opinionibus/maloq; more delinitum molliuimus. Aegiptiorū morem q̄s ignorat quorū ībute mētes prauitatis erroribus q̄uis carnificinā prius subierit/quā ibin/

Elui difficille est: non enim inquinati sumus sed infecti. Quamuis carnificinam id est quācumq; ex carnificationem: cruciatumq;: de carnificina dictum est in tertio cōmentario. Quam ibin: singulæ penę in egypto ciuitates: singulas bestias collunt: & portenta venerantur: vnde & vrbes quoq; apud eos ex animaliū vocabulis nuncupantur vt leontopolis: cynopolis: lycopolis: a leone: catone: lupo: quos pro numinibus habent: nam quædam animalia sunt quæ ægyptii vniuersi colunt quemadmodum ex terrestribus tria: bouem: canem: felem: ex volatilibus duo accipitrem atq; ibin: ex aquatilibus totidem. lepidotum piscem: & oxyrinchum: alia vero sūt: quę quisq; populus seorsum colit: vt lupum lycopolitani: vt hirtum mendesii: vt leonem leontopolitani. Scarabeos quoq; inter nomina colunt: & alia: ac cepas inter deos iureiurando habent: auctores Herodotus. Strabo. Appion. Plinius. Hieronymus. Iuuenalis. cæteri. Causas autem huiusce superstitionis plures afferunt: partim fabulosas: partim historicas. De quibus Diodorus in secundo Bibliotecæ. Ibis quam pleriq; ciconiam falso credunt auis est ęgypti pecularis. cuius duo genera altera magnitudine & figura ciconiæ similis: altera tota nigra nullum erat alexandriæ triuium non illis plenum partim vtiliter: partim inutiliter. Vtiliter quidem: quia marcelli immunditias colligit. Inutiliter vero: quia immunda est: & omnia indiscriminatim comest. Docuit hęc auis vsum clysteris rostro eluens aluum. Ibes suas egytii inuocant aduersus serpentium aduentum: ob id dixit satyrographus: saturam serpentibus ibin: pro re digna annotatu memorat Plinius. Ibin olim in alpibus visam cum sit vt dixi pecullaris ęgyptii: quicunq; in ęgypto ibin occiderit: siue sponte: siue in scienter: morte mulctatur. Aspidem: aspidum plures species sunt: inter quas est hypnale: a summo nominata: necat enim vi somnifica: emiturq; ad mortem hinc illud Lucani: & fecimus aspida mercem: hac periit cleopatra. Plinius & græci vocant aspidas quasdam græco vocabulo pryadas: quoniam venena in oculos hominum expuant πτοω enim expuo significat: aspidum

Vrbes ī ęgipto ab aīalibus noīatę.

Aīalia pro diis.

Digna cognitu

Scarabeus inter deos.

Ibis.

Clystere ab ibi.

Aspidū genera.

Hypnale a somno.

UVA. BHSC. IyR_246

colla veneno intumescunt: nullo ictus remedio præterq; si confestim partes contactę amputētur: inter necium bellum habet aspis cum ichneumone: qui limo loricatus indimicationem pergit. Caudaq; illudens aspida debellat: de quo intellexit Lucanus: cum ait. Aspidas vt pharias cauda solertior hostis ludit: & iratas in certa prouocat vmbra. Aut felem: græce αἴλουρος latine feles dicitur: est autem id animal quod vulgo catum nominant: male litterati muscipulam a muribus capiendis appellitant: cum muscipula a luculentis scriptoribus sicut a Varrone & Seneca: accipiatur pro ipso decipulo: instrumentoq; ad mures capiēdos accommodato Plinius ait in xi. oculos filium in tenebris fulgere. Idem in .x. auctor est

Ptyades: a sputo.
Ichneumō.
Locus Lucani.
Feles.
Eluros
Muscipula.
Qui occidit felē nec catru.
Fele solor phebi.
Cynopolitani.

aut aspidem/aut felem/ aut canem/ aut crocodilum violent. Quorum etiam si imprudentes quippiam fecerint pœnā nullam recusent. De hominibus loquor quid bestiæ. Nonne frigus/non famen/ non montiuagos atq; siluestres cursus/

feles excrementa sua obruere effossa terra intelligentes odorem illum indicem sui esse. Idem tradit feles concumbere mare stante populi fœmina subiacente: apud Columelam & Varronem: feles accipi videtur: pro eo animali: quod vulgus fouinum & marturellum appellat. In tanta αἰλούρου .i. feles apud ęgyptios erat veneratione vt quicunq; felem occidisset siue de industria siue per imprudentiā concursu populi interficeretur: olim miles romanus felem quidē sponte accidit. tunc repente concursus plebis ad eius domū factus est: nec vllo terrore ab hominis pena absterreri poterunt quod se vidisse. Dio dorus affirmat: cū in ęgyptū nauigasset. Ouidius canit dianam olim ob metū gigantum in felem esse transfiguratam quod & Higinus quoq; memorat. Aut canem: cynopolitana prefectura cū primis canem venerantur: vnde & nomen: hinc illa mordacitas satyrica: oppida tota canem venerantur nemo diana nam. M. Tul. In primo de legibus idcirco qui canem: & felem vt deos colunt non eadem superstitione: qua cętere gentes conflictantur. Refert Strabo q̄ a nubis deus qui capite canino figuratur: colitur in ciuitate canum. i. cynopoli: vbi sacer quidam cibus est canibus constitutus. Aut crocodilum: in ęgypto vrbs est arsione quæ prius crocodelorum ciuitas vocabatur. In hac prefectura mirum immodum colitur crocodelus: & est sacer: nutritur a sacerdotibus: pane carne & vino Strabo vidisse sese refert. multum preberi: & bellaria crocodelo sacro: herculis vero ciuitas colit ichneumones: qui crocodolis & aspidibus perniciem preferunt: de crocodilo. Plinius Solinus: Herodotus copiosissime: crocodilon: ex eo dictum autumant προκοιδείλει .i. q̄ crocum fugit ac eius odorem reformidat: ex genere amphibio est: viuit enim in terra & in aqua adolescit ad duo & viginti cubita & stercus crocodili medicamentum est faciei: crocodilea vocant tollit lentigenes ex facie omnesq; maculas: & cutem erugat. Auctores Plinius in .xxviii. & Galienus in decimo simplicium Ob hoc dixit Ouidius. Nigrior apud pharii confuge piscis opem: id est ad intestina crocodili piscis ægyptii: quo facies fucata fit venustior. Oratius quoq; dixit stercore fucatus crocodili: a crocodilo deriuatur crocodilites: quod sophisma est: captio: tendicula dialecticorum prope in extricabi-

Canis deus

Crocodedelon aderat.
Crocodilius vnde.
Crococodilea.
Stercore fucatus croco delí.
Crocodilites quid.

VVA. BHSC. IyR_246

lis: cui cõsimiles ceratinę quoq; sunt. Nam vt est in ęgyptiaca fabula: mulier quępiam cum filio iuxta nili ripam ambulabat: ei crocodilus filium abstulit redditurum dicens si verum mulier diceret: sunt enim ferme fęminę omnes vanidicę: & mendacilo q̃: tunc illa nõ reddes inquit: atq; ob id ęquum aiebat reddi cum vera dixisset: Auctores Lucianus. Et. doxapater: hinc illud Quin

Eęminę vanidicę.

tiliani ex volumine primo institutionum oratoriarũ: & nõ quia ceratinæ aut crocolitæ possint facere sapientem: sed quia illum ne in minimis qdem oporteat falli. Imprudẽtes: si quis quodpiã eorũ aãlium: quæ venerãtur ęgyptii sponte occiderit morte dãnatur si quis vero imprudẽs occiderit ei parcitur: fele & ibidem exceptis: quos siue prudens siue imprudens occiderit: statim interficitur: accurrente turba: & absq; iudicio hominẽ variis suppliciis con trucidante. Lustrationes circuitiones: errationesq; nã lustrare est circuire Virgilius. Lustrat auentini: montem. & lustra dicuntur ferarum habitacula alias pro lustra lupanaribus accipiuntur: apud Cice. Plautum: Oratium: cæteros. Pro suo partu: multę sunt bestiæ: quibus cura non est sobolis sicut maribus tigribus: cum fęmina mira charitate fętum prosequatur: scribit Plinius Leęnam fętam dimicare pro catulis: oculorũ aciẽ in terrã defingentẽ ne venabula expauescat. Asinis quoq; partus charitas summa est: adeo vt per ignes ad fetus tendant: simiarum generi tanta est erga fętum affectio: vt magna ex parte complectendo necent. Ambitiosi: In secunda tusculana: quid inquit de nostris ambitionibus: quid de cupiditate honorum loquar. quæ flamma est: per quã nõ cucurrint hii qui hæc omnia olim punctis colligebant. Laudis studiosi: in libello de felicitate docuimus quẽadmodum laudis amore complures inflãmati maxima pericula laboresq; sponte subierunt: gloriæ cuncta posponẽtes: in ferrũ: in vulnera: in mortem ruebant vt glorioſi viuerent: glorioſiores morerentur: hæc est fax honestę mentis: hic stimulus: hoc calcar: acerrimum: meritoq; ait Valerius flaccus: tu sola animos mentemq; peruris gloria. Dabit se in tot. conclusio antedictorum: q̃ ostẽdit: virtutem dolori minime succubituram: & vitã beatam etiam in tormẽtis futuram. cum pueri spaciatę constantissimi sint in verberum dolore: tum indi frigora & ardores equanimiter ferat: cum mulieres in india in rogum martialem gaudibundę pśiliant: cum ægyptii nullam

Qui occiderit Ibin & felem.

Lustra.

Leęna dimicat pro catulis.

Calcar gloria.

Beatitudo nõ sine virtute.

lustrationesq; patiuntur: Nõne pro suo partu ita propugnant vt vulnera excipiant: nullos impetus: nullos ictus reformident: Omitto quę perferant: quæq; patiantur ambitiosi honoris causa. Laudis studiosi gloriæ causa: amore incẽsi cupiditatis. Plena vita exẽplorum est. sed adhibeat oratio modum: & redeat illuc vnde defluxit. Dabit: dabit inquã se in tormẽta vita beata: nec iusticiam/ temperãtiam/ in primisq; fortitudinem magnitudiuem animi pacientiam pro secuta cum tortorio os viderit/ cõsistet/ virtutibusq; omnibus sine vllo animi ter

VVA. BHSC. IyR_246

pœnam recusent violatæ superstitione: cum bestiæ pro partu tutãdo nihil reformident: cum homines honoris & gloriæ causa perferant labores pœne impatibiles. Ad cruciatum pfectis: supra dictum est: quod virtutum chorus in eculeũ coniicietur: quo vita beata non aspirat: tanq; beatitudo in tormentis & cruciatibus esse non possit: sed cum a virtutibus vita beata seiungi non debeat nec

rore ad cruciatum profectis resistet extra fores: vt ante dixi limenq; carceris: quid enim ea fœdius: quid deformius sola relicta comitatu pulcherrimo segregat: tamen fieris nullo pacto potest nec. n. virtutes sine beata vita cohærere possunt: nec illa sine virtutibus. Itaq; eã tergiuersari non sinent: secumq; rapiẽt ad quẽcumq; ipse dolorem cruciatũq; ducentur: sapientis est. n. proprium nihil quod pœnitere possit facere: nihil inuitum splendide constãter grauiter honeste: omnia nihil ita expectare quasi certo futurum. Nihil cum acciderit admirari: vt inopinatum ac nouum accedisse videatur: omnia ad suum arbitriũ referre: suis stare iudicijs: quo quid sit beatius mihi certe in mentẽ venire non potest: stoicorum quidem facilis cõclusio est: qui cum finem bonorum esse sẽserint congruere nature/cumq; ea conuenienter viuere/cum id sit in sapiente

possit: quo ille ingrediẽtur & hęc subsequetur. Ibit cum illis pariter intra carcerem ad cruciatum atq; tortorẽ: turpe enim ac fędum foret vitã beatam relinqui: segregatã a choro cõmitatuq; virtutũ pulcherrimarum: sine quibus esse nullo pacto põt sicut virtutes sine vita beata coherere nõ possũt pugnãt enim hæc inter se virtutem adesse: & beatã vitã abesse. Nihil qđ penitere possit: stoici dicunt sapientem nihil opinari: nullius rei penitere: nulla in re falli: sentẽtiam mutare nũq. Cõtra platonici: aristotelici q; ipsum sapientẽ autumãt opinari: falli: penitere de sententia aliquando decedere. Vt inopinatum: dictũ est in tertia tusculana: omnia inopinata eẽ grauiora: & acerbius improuisa ferire: sicut pmeditatio malorum: facit sensum doloris leniorẽ. Oratius improuisa simul species exterret vtrunq; non est sapientis dicere non putarã: omnia sũt sapienti putanda pręmeditanda prouidenda. Suis iudiciis: sapiens sui iudex est nec aliũ de pendulus: atq; magna pars mortaliũ: tota pendet: ex alienis iudiciis viuimus ad opinionem. facimus: quod pecudes: sequitur gregẽ antecedẽtium: saluberrimũ est persia-

Penitere sapientem.

Facimus qđ pecudes.

num illud pręceptum: tecum habita: & noris qui sit tibi curta suppellex: & illud: nec ne quęsiueris extra Oratius quoq; in hãc sententiam: sed vereor ne cui de te plus q̃ tibi credas: ne ve putes alium sapiente: bonoq; beatũ. Congruere na. li. iii. de finibus ait Cato relinquitur vt bonum summum sit viue-

VVA. BHSC. IyR_246

Viuere cõ ueniẽter na turæ.

re ſcientiam abhibentẽ earum rerũ: quę natura eueniãt: ſe ligentẽq; ſecundũ naturam: & ſi q̃ etiam cõtra naturã: ſunt reiicientẽ. i. cõuenienter cõgruẽterq; viuere naturę. Seneca in lib. ad galionẽ de vita beata: ſolemus inquit docere ſummũ bonum eſſe ſecundũ naturã viuere: natura ad verũq; genuit: & contẽplationi rerũ & actioni: In quinto de finibus: ex quo intelligi debet homini id eſſe in bonus vltimũ ſecundum naturã viuere: quod ita interp̃tamur viuere ex hominis natura vndiq; perfecta: & nihil requirente. Etiam poteſtate: tanq̃ in ſapiẽtis poteſtate ſit viuere ſecundũ naturam: quod cum ſit ſummũ bonũ. In poteſtate ſapiẽtis: vita quoq; beata ſita erit. Niſi quid tu melius: ſic Oratius: ſiquid nouiſtis rectius iſtis cãdidus imparti ſi nõ is vtere mecum & alibi: ſi melius quid habes ac ſerre: vel imperiũ fer. Nulla vincula. i. nulli ſectę es addictus: iuxta illud Oratianum: nullius addictus iurare in verba magiſtri: quo me cũq; rapit tempeſtas deferor hoſpes nã multi ſunt philoſophorũ certis q̃buſdã deſtinatiſq; ſententiis quaſi addicti & conſecrati. Eaq; neceſſitate cõſtricti vt nefas: eſſe impiumq; iudicent: vel latũ vnguẽ digitũq; tranſuerſum a ſecta recedere. Cũ vero ſequitur pbabilia libans decerpenſq; ex oĩbus ſectis: quod veriſimilius pfectiuſq; eſſe opinetur. Sine retractatione: ſine recuſatione: retractare enim vt inquit Donatus. eſt reiicere & recuſare: enarrans illud Virgilianũ ex x. ęneidos ſemianimeſq; micant digiti: ferrũq; retractãt. Nobis ſolis: q nulli ſectę addictus: & quaſi cõſectane⁹ eſt: huic licitũ eſt libere expaciari: & in ptes omnis diſcurrere: vt oĩbus inſpectis id maxime pbet: qđ aut verũ aut vero propius eſſe videatur. Sẽtentia de finibus: cõſtituto hoc in philoſophia videlicet q̃ ſit ſummũ bonũ cõſtituta ſunt

Nulli addictus ſectæ.

Retractare.

ſitum non officio ſolum verum etiã poteſtate/ſequatur neceſſe eſt/vt cuius in poteſtate ſummum bonum in eiuſdem vita beata ſit: ita ſit ſemper vita beata ſapientis. Habes que fortiſſime de beata vita dici putem. Et quomodo nunc eſt/niſi quid tu melius attulerit/etiã veriſſime. A. Melius quidẽ afferre nil poſſum/ſed a te impetrare libẽter velim niſi moleſtum ſit/quoniam te nulla vincula impediunt vllius certæ diſciplinæ libaſq; ex omnibus quodcumq; te maxime ſpem veritatis mouet quod paulo ante peripateticos veteremq; Academiã hortari videbare/vt ſine retractione libere dicere auderent ſapientes eſſe ſemper & beatiſſimos. Id velim audire/quemadmodum his putes conſentaneum eſſe id dicere. Multa enim a te cõtra iſtam ſententiam dicta ſunt & ſtoicorũ ratione concluſa. M. Vtamur igitur libertate/qua nobis ſolis in philoſophia licet vti/quorũ oratio nihil ipſa iu

UVA. BHSC. IyR_246

omnia super quo dissentiētes sunt discordesq; philosophi: cū alius aliter sum mum bonū decernat: cōstituatq; itaq; in p̄sentia. M. Tullius breuiter colligit vnāquāq; philosophorū sentētiā: vt ex hoc si fieri pōt ostēdat vitā beatā esse in sapiente. Cognitis enim rerū finibus cū intelligitur quid sit & bonorū extremū & malorū. Inuēta vitę via est cōfirmatioq; oīm officiorū. Carneadem dicat sed habetur in oīes partes. vt ab aliis possit ipsa per sese nullius auctoritate adiuncta iudicari/ & quoniā videris hoc vellet vt quecunq; dissentientium philosophorū sententia de finibus sit/ tamen virtus satis habeat ad vitam beatam presidij. Quod quidē carneadē disputare solitum accepimus/ sed is vt contra stoicos/ quos studiosissime sē per refellebat/ & contra quorum disciplinam ingenium eius exarserat/ nos illius quidē cū pace agemus/ si. n. stoici fines bonorū recte posuerūt/ cōfecta res est semper beatū esse sapientē/ sed quęramus vnāquēq; reliquorū sentētiam si fieri pōt vt hoc p̄clarum quasi decretū beatæ vitę possit oīm sentētijs & disciplinis cōuenire: sunt aūt hę de finibus vt opinor retētę/ defensęq; sentētię/ primum simplices quatuor. Nihil bonum nisi honestum/ vt stoici. Nihil bonum nisi voluptatem/ vt Epicurus nihil bo-

Quid sum mum bonū

disputare. li. v. de finibus carneadea inqt nobis diuisio habenda est: quam noster antiochus libēter vti solet: fuit hic in disputando omniū acutissimus accerrimusq; vt supra diximus: adeo vt pro iustitia & cōtra iustitiam copiose & eloquenter. Romæ disputauerit mirātibus romanis nec quid viri esset dispicientibus. Recte posuerūt: stoici in virtute sola atq; honesto summū bonū ponūt: sicut in turpitudine sūmū malū. Quasi decretū. latini decreta placita: scita appellāt: q̄ greci dogmata: de qbus ante satis multa. de fi. sen. de finibus bonorū & malorum: multa & multipliciter iter se philosophi disputarūt: quam q̄stionē maxima intētioe versantes. Conati sunt inuenire: qd efficiat hoiem beatū: illud enī est finis boni nostri propter qđ expetēda sunt cętera: ipm autē propter seipsum Et illud finis mali: ppter quod vitanda sunt cętera: ipm autē ppter seipsum. Alii in aio alii in corpore alii i vtroq; fines bonorū & malorū posuerunt. Ex qua tripartita veluti generalīū distributio sectarū. Mar. Varro in lib. de philosophia: tā multā dogmatā dogmatū varietatē diligēter & subtiliter scrutatus aduertit: vt ad ducētas octoginta & duas sectas non q̄ iam essent: sed q̄ esse possent: adhibens quasdā differētias facile peruenīret. qđ summatim curioseq; explicat. Aug. li. de ciui. dei vñ. xx. Ex sentētiis q̄ summū bonū metiuntur: q̄dā simplices: quędā mixtę sunt: simplices dicimus: q̄ vna tātū re termināt finē bonorū mixtas vero: q̄ ex mixtura pluriū constāt. Epicurus & Aristippus: voluptatis fine summū bonum me-

Decreta Dogmata.

De finibus bonorum multa.

Ducentæ & amplius sectæ.

Simplices sententiæ

Mixtæ

Epicurus.

UVA. BHSC. IyR_246

Hieronym⁹ Carneades. Voluptas cũ honestate

tiuntur. Indolentię Hieronymus Carneades prima naturæ probat: stoici qđ honestum sit id solum per se expetendum: & solũ bonum dicunt li.v.de finibus colligit.M.Tullius sex esse simplices sententias: de summa bonorũ malorumq; quarum quatuor assertores habeant: duę sint sine patono iunctas aũt & duplices expositiones summi boni tres omnino nec plures esse posse: si pęnitus rerũ naturã videas: nã aut voluptas inqt adiungi potest ad honestatẽ: vt caliphoni dinomachoq; placuit: aut doloris vacuitas: aut diodoro: aut prima naturę: vt antiquis quos eosdẽ academicos & peripateticos nominamus: hęc eadem hoc in loco sũmatim breuiterq; explicãtur: verum vt inquit Boetius. Fęlix qui potuit boni fontẽ visere lucidum. Nisi vacuitatem: doloris vacuitas & indolentia summũ bonum est Hieronymo li.ii.de finibus sic refert: si enim idem dicat qđ Hieronymus qui censet summũ bonum esse sine vlla molestia viuere. Cur maluit dicere voluptate q̃ vacuitatẽ doloris: vt ille facit: qui quicquid dicat intelligit. Itẽ nec vero audiẽdus Hieronymus curi summum bonum est interdum quidem quod vos interdum: vel potius nimium sępe dicitis non dolere. Naturæ pri.bo.M.Varro primigenia vocat: q̃.M.Tullius prima naturę q̃ gręcitα πρωτα φυσεσω: appellant. In his numerant incolumitatem conseruationemq; omnium partium: valitudinem: sensus integros: doloris vacuitatem: vires: pulchritudinem: cęteraq; generis eiusdem. Carneadi frui principiis his naturalibus esse extremum bonorum videbatur August. inter prima naturę: sunt inquit hæc: vel in corpore: vt membroq; integritas: & salus atq; incolumitas eius vel in animo: vt sunt ea quę vel parua vel magna in hominũ reperiuntur ingeniis. Quattuor autẽ sunt q̃ homines sine magistro: sine vllo doctrinę adminiculo sine virtute naturaliter appetũt. Voluptatem qua delectabiliter mouetur corporis sensus: quietem qua fit: vt nullam molestiam corporis quisq; patiatur: aut vtrũq; simul: aut prima naturæ: hæc quattuor: idest voluptas: quis: vtrũq; prima naturæ. Ita sunt in nobis: vt vel virtus quã postea doctrina inserit propter hęc appetenda sit: aut ista ꝓpter virtutẽ aut vtraq; ꝓpter seipsa: ac ꝑ hoc fieri hic possunt duodecim sectę ex qbus innumerabiles fundũtur. Illa mix. Arist. Plato oĩq; platonica aristotelicaq; familia ex triplici gñe bonorũ sũmũ bonũ cõstituũt. Ex bonis aĩ q̃ prĩcipalia sũt: ex bõis corpis atq; fortũę: q̃ snĩa mihi maxĩę ꝓbabilis videt ac vera. Eãq; sẽsus cõis: & cõsensus gẽtiũ ꝓbat.

Indolentia hieronymi

primigenia Pĩa naturę. πρωταφησεως.

Augustinus

Quattuor sine magistro. Voluptas Quies Vtrumq;. prĩa natura Sũmum bonũ ex triplicib⁹ bonis.

num: nisi vacuitatem doloris: vt Hieronymus: nihil bonũ: nisi naturæ primis bonis: aut omnibus: aut maximis fruit: vt Carneades contra stoicos disserebat Hæc igitur simplicia. Illa mixta tria genera bonorum: maxima animi: secunda corporis: externa tertia vt peripatetici: nec multo veteres academici secus: voluptatem cũ honestate Clitomachus & Calipho copulauit. Indolentiã ãt honestati ꝑipateticus Diodorus adiũxit Hę sunt snĩæ qua stabilitatis aliq̃d habeãt.

UVA. BHSC. IyR_246

Nam Ari.pyrrhonis li.v.de finibus in hanc sententiã sic scribit iam explosę eiectęq; sententię pyrrhonis aristonis herili: quod in hunc orbem quę circũscripsimus incidere non possunt adhibendæ omnino non fuerunt Aristo.dicere solebat nihil differre aliud ab alio: nec esse res vllas ꝑter virtutes & vitia: inter quas quicq; omnino interesset. Pyrrho quoq; virtute cõstituta nihil omnino quod appetẽdum sit reliquit: Herillus sensit nihil esse bonum prẽter scientiã: a pyrrhone philosophi pyrrhoni dicti: quos græco cognomento: σκεπτικους: ideſt cõsideratores appellãt: nihil.n. decernunt nihil constituunt: sed in querendo semper cõsiderandoq; sunt: aiuntq; veritatem incomprehẽsibilẽ videri iidẽ ἀποφρητικοι. ideſt ambigẽtes dicuntur quoniã nihil affirmant: & de omnibus ambigunt. Prẽter theofuit hic vt ante dictum est nobilissimus peripateticorum: q in libro de beata vita: scripsit beatum esse non posse: qui crucietur quicq; ĩ dolore sit: dolores enim corporis ĩ malis numerat: & fortunę naufragia.

Aristonis sentẽtia. Pyrrhonis sentẽtia. Sceptici. Aporrectici

Nam Aristonis: Pyrrhonis Herilli: non nullorumq; aliorum euanuerunt Hi qd possint obtinere videamus: omissis stoicis: quorum satis videor defendisse sententiam & peripateticorum quidem explicata causa est: præter Theophrastũ: & si qui illum secuti imbecillius horrẽt dolorem: & reformidant. Reliquis quidem licet facere: id quod fere faciũt vt grauitatem dignitatemq; virtutis exaggerent quam cum ad cælum extulerint quod facere eloquentes hoies copiose solẽt: reliqua ex collatione facile est cõterere: atq; contemnere. Nec enim licet ijs qui laudem dolore petẽdam esse dicunt, negare eos esse beatos: qui illam adepti sunt: quamquam enim sint in q̃busdam malis: tamen hoc nomen beati longe & late patet. nam vt quæstuosa mercatura fructuosa aratio dicitur. non si altera semper omni dãno, altera omnibus ambigunt. Prẽter theofuit hic vt ante dictum est nobilissimus peripateticorum: q in libro de beata vita: scripsit beatum esse non posse: qui crucietur quicq; ĩ dolore sit: dolores enim corporis ĩ malis numerat: & fortunę naufragia.

Reliqua ex col. Arist.li.vii. politicorũ: cũ tria inquit sint genera bonorum animi: corporis externa: ista adesse fẽlici homini oportet: verum cũ animus prẽcio∫ior sit corpore & pecuniis: externa aĩ gratia expetuntur: non autẽ animus gratia illorum & mox paulo, Vita optima inquit cum virtute est: & publicę & priuatim tantum externis facultatibus adiuta: vt p̃clara & laudabilia cõficere possit. Idem Arist. diuitias & reliqua fortũę ac corporis bona comparatione virtutis negat esse magna bona: & prę rectis honestisq; contẽnenda ac dispicienda esse censet: quod. M. Tullius in.iiii. de finibus refert. Nam vt quæstuosa mer. M. Cato librum de re rustica hinc aspicatur: est interdum prẽstare mercaturis rẽ quærere nitã periculosum sit: & mox paulo: mercatorem strenuum studiosumq; rei quærendæ: existimo: verum vt

Aristoteles

Cato.

Mercator calamitosus.

Mercaturas inuenerunt pęni.

Emporos.

Emporetica charta.

Agricolatio q̄fluosa.

supra dixi periculosum & calamitosum li. primo de officiis: mercatura inquit si tenus est sordida putanda est: sin magna & copiosa multa vndiq; apportās multisq; sine vanitate impartiēs: non est admodum vituperanda: mercaturas primi pęni inuenerunt auctore Plinio: quod & Herodotus testatur in principio historiarū. Liuius lib. ii. ab origine vrbis docet collegiū mercatorū Romæ institutū fuisse: græcæ emporos dicitur mercator. Emporium mercatus: & forū rerū venaliū. Emporetica charta: qua merces inuoluuntur a mercatoribus. Fructuosa aratio: Columela. Plinius. Varro. M. Tullius: nihil agricultura fructuosius nihil melius: nihil honestius esse cōfirmīt M. Cato quęstuosissimam ī re rustica putat vitē: quęstumq; ex agricolatione piū esse: stabilissimumq; minimeq; inuidiosum. Arist. quoq; in primo Oeconomico: secūdum naturam īquit possessio potissima est agricultura extat oratio nostra in li. orationum continēs laudem rei rusticę: sensus. M. Tullii est. sic vitam beatam recte dici posse in qua sint multa bona & si non omnia sicut mercatura quęstuosa lucrosaq; dicitur & aratio fructuosa: non q̄ semper vacent a calamitatibus: sed quod maiori ex parte. Cumq; ea. s. virtute.

In taurum: in tormenta cruciatusq; tauri phalaridis. Reliqui: philosophi. Carneadē defendere: in libris de finib⁹ disputat contra voluptatē epicuri: cōtra indolentiā Hieronymi: contra carneadeam illā sententiā quæ est de his: quæ prima secundum naturam nominant: quę omnes sentētię: ab vno quasi vertice deducuntur: & ab vno quasi fonticulo scaturiunt. Caliphonis: qui voluptatem cū honeste copulauit. Diodori: qui indolentiā honestati adiūxit. Quē mollē: epicurū intelligit: qui quis⁹ voluptarius sit: & voluptate summū bonum: dolore summum malum metiatur: tamen fortis fuit in nis tempestatis calamitate sēper vacet sed si multo maiori ex pare extat in vtraq; felicitas. sic vita nō solum si vndiq; referta bonis est: sed si multo maiore & grauiore ex parte bona propendunt beata recte dici potest: sequitur igitur bonorum ratione vel ad supplicium beata vita virtutem. Cumq; ea descende: in taurum Aristotele: zenocrate. Speusippo. Polemone auctoribus. Nec eam minimis blandimentis corrupta deseret: eadem Caliphontis erit Diodoriq; sententia: quorum vterq; honestatē sic complectitur: vt omnia que sine ea sint longe & retro ponenda cēseat. Reliqui habere se videntur angustius: enatant tamen. Epicurus. Hieronymus & si qui sunt: qui disertum illum Carneadem curent defendere. Nemo est enim qui eorum bonorum animum putet esse iudicem: eumq; cōdoce faciat: vt ea que bona malaue videantur possit contēnere:

UVA. BHSC. IyR_246

perpessu doloris: & nouissimo mortis cruciatu: igitur cum dolorē mortemq; contēnat philosophus eneruatus & voluptarius: tanto magis hęc grauioribus philosophis contēnenda sunt: minimeq; metuenda. Diem beatū: Epicurus in epistola ad bermacū: cum ageremus inquit vitę beatum & eundē supremum diē scribebamus hęc tanti autem morbi aderant vesicę: & viscerū: vt nihil ad earum magnitudinē possit accedere: cōpensabatur tamē cū his omnibus animi lęticia: quā capiebā memoria rationū inuētorūq; nostrorū. Eos ipsos: dolores. s. quos ex strāguria & torminibus vt supra dictum est ꝑpeciebatur: effutire: inepte & incōsulte loq Oratius. Effutire leues indigna tragędia versus. M. Varro euax inquit verbū nihil significat: sed effutitū: naturaliter est. Nonius effutire exponit pro dicere cū mendacio: aduocatq; hęc. Mar. Tullii ex tusculanis testimoniū. Quod autē sensu careat. Epicurus ait

Epistola epicuri.

Effutire.

Euax.

nam que tibi Epicuri videtur: eadē erit Hieronymi & carneadis causa: & hercle omnium reliquorum Quis. n. parū est contra mortem: aut dolorē paratus. Ordiamur ab eo si placet quem mollē quem voluptarium dicimus. Quid is tibi mortem: ne videtur. an dolorem timere/ Qui eum diem quo moritur/ beatum appellat. Maximisq; doloribus affectus eos ipsos inuentorum suorum memoria & recordatione cōfutat/ Nec hoc sic agit. vt ex tempore quasi effutire videatur/ de morte. n. ista sentit/ vt dissoluto animante sensum extinctum putet/ quod autē sensu careat/ nihil ad nos id iudicet pertinere. Itē de dolore certa habet que sequatur/ quorū magnitudinē breuitate cōsolatur/ longinquitatē leuitate/ quid tandem isti grandiloqui contra hæc duo quæ maxime angunt/ melius se habent q̄ epicurus? ad cætera quæ mala putantur/ non & epicurus & reliqui philosophi satis pa-

οθαηατοσ ουδεη προσημασ τογαρδιαλυθεη αηαιστητει τοδεαηα ισθητουη ουδεη προσημασ. i. mors nihil ad nos: nā dissolutum non sentit qđ autem non sentit nihil ad nos: idē alibi inquit: quod acerbissimū malorū est & omnino timendū mors nihil ad nos: quoniam cum nossumus mors non est: cum vero mors iā adest: nos non sumus. Itaq; neq; ad viuentes neq; ad mortuos est: nam his qui sunt illa nō adest: qbus adest iā illi nō sunt. Breuitate cōsolatur verbū epicuri notissimum est: dolor si sūmus breuis: si longus leuis. Grandiloqui: quales peripatetici & stoici: qui grādia loquuntur & grauia. In oratore grandiloquos appellat oratores qui ampla sententiarum grauitate & maiestate verborū fuerunt vehementes: varii: copiosi graues ad permouēdos & cōuertendos animos instructi & parati. Hęc duo: dolorem: & mortem. Hic ipse: Epicurus. De tenui victu: Epicurus in epistolis aqua tantū & cibario pane se cōtentū esse

Mors nihil ad nos.

Sententia epicurii.

Grandiloquii.

UVA. BHSC. IyR_246

Mitte casei paululum. Pecunia expetitur prope fructum Rerū expetendarū tria genera.

testatur & ad amicum scribens: mitte inquit mihi casei paululum: vt cū epulari lautius voluero possim: diocles auctor est: epicureos vilissimis & simplissimis cibis vitā ægisse: & vt testis est seneca certos habebat dies epicurus: quibus maligne famē extīgueret: visurus an aliquid deesset ex plena & cōsummata voluptate: & q̄tum deesset. Pecunie cupiditatem: pecunias cupiunt mortales: & ardenter expetunt quoniam effectriees sunt voluptatū: & per illas cupiditates explemus & desideriis facimus satis. Sublatis autē hisce voluptatibus: & rebus quę pecuniarum interuentu conciliantur: non erit cur magnopere pecunia desideretur pecunię. n. nō ꝓpter se expetūtur: sed ꝓpter fructū atq; vtilitatē atq; voluptatē: rerum expetēdarū tria sunt genera: est quiddā qđ sua dignitate: & ꝓpter se tantū expetibile est: vt virtus: est aliud quod nō propter se: sed ꝓpter aliud expetitur: qđ pecunia est: est porro quiddā ex horū partibus iunctū: qđ & ꝓpter se: & propter aliud expetendū est vt amicitia: apud lacedęmonios pecunia fuit īutilis nec expetenda: vt pote quā lygurgus sustulerit: qui nūmos aureos oēs argēteosq; irritos fecit: amouitq;: solo ferreo nūmo vtendū pręcipiēs: ex quo nullus desiderabat pecuniam: nullus curabat diuitias: cum nulli vsui esse possent: meritoq; dictum est: quod apud spartanos οπλουτος τυφλος. i. diuitiæ cecæ sunt. Aristophanes facit πλουτον esse cecum: docetq; oīa fieri causa pecuniarū μωνοτατος inquit γαρεισυ παντων αιτιος και των κακων και των αγαθων. i. tu solus o pluto causa es omnium & malorū & bonorū: & aliarū quidem rerū sacietas est præter q̄ vnius pecuniæ: cuius nemo vnq̄ plenus affatim fuit. An scythes anacharsis. In omni re asserēda duo sunt potissima. rationis & exēpla: cū hactenus: rationibus vsus sit: nūc ab exēplis id quod ꝓposuit affirmare contendit: quę pars est totius operis speciosissima pulcherrimaq;: fuit autē anacharsis apud socordissimos scythas sapiens floruit tpibus solonis: cuius imaginibus īscriptū est: līgua vētre: pudēdis abstinēdū esse: vitē dicere solebat: vuas tris ferre: primā voluptatis: secundā ebrietatis: tertiā mæroris. Plinius tradit anacharsim inuenisse rotā figuli: cuius circuitu vasa formātur: sed si vt inquit. Seneca apud homerū lōge antiquiorē inueniatur figuli tota: non video quomodo anacharsis esse auctor huius rei potuit: extat anacharsis epistola ad

Apud spartanos inutilis pecunia.

Pluos cecus

Sciētia oīm diuitiarum. Anacharsis

rati videntur: quis non paupertatē extimescit: neq; tamen quisquam philosophorum. vero ipse q̄ paruo est contentus: nemo de tenui victu plura dixit. Et n. que res pecuniæ cupiditatem afferūt vt amori: vt ambitioni: quotidianis sūptibus copiæ suppetāt: cum procul ab ijs omnibus rebus absit: cur pecuniam magnopere desideret: vel potius curet omnino? An scythes anacharsis potuit pro nihilo pecuniam ducere nostrates philosophi facere non potuerunt. Illius epistola fertur his verbis. Anacharsis. Hanonni salutem. Mihi amictui est scy

UVA. BHSC. IyR_246

croesum lydorum regem breuissime scripta. Scyticum tegmen magna scytharum pars vt auctor est Seneca: terga vulpium induitur ac murium quæ tactu mollia & impenetrabilia ventis sunt. Solorum callū. i. pro calciamento mihi est callosa pedum cutis: & ita indicat se pedibus nudis obducto callo incedere solitū gręci: ανυποδητους vocant qui pedibus sunt nudis aristophanes ī fabula cui titulus ē: ηεφελαι philosophos discalciatos incessens sic inquit αλαξονας τυος ωχριωντας τους ανυποδητους λεγες. i. gloriosos pallētes nudi pedes dicis Solū autē id omne dicimus: qđ sustinet qđ alicui subiacet Vnde nauis solū est mare. vt Virgilius subtrahiturq; solū & aer auiū: vt Ouidius astra tenēt cæleste solū: & sūma sola terræ: sola terrę appellarūt quod nullus ignorat: ab eo quod sola teri possunt: vt interp̄tatur. M. Varro: hinc solū opinor dictū ꝑ solea calciamēti: & corio: in quo significatu accipitur apud Martialē ita scribētē: pictrū sola basiate regum: & alibi: surdidus antiquas solitus ꝓducere pelles: Et mordere luto putre vetusq; solū. Cōsimiliter nūc sola ītelligi vult. M. Tul. cutē pedū infimā quā vulgo soleā vocāt: quę callosa fit & dura in discalciatis: & his: qui ambulāt pedibus nudis quales sunt sacerdotes cōplusculi: & nōnulli qui tali habitu nomē sanctitudinis captāt. Pulpamētū fames: optimū obsoniū est: fames: esurienti. n. & famelico sordidus panis & cibarius videtur tener & siligineus hinc illud senecæ ex epistolis moralibus: nō habet panē meus pistor: sed habet vllicus: sed habet atriēsis: sed habet colonus: malū panē inquis. Expecta bonus fiet: & illū tenerū tibi & siligineū fames redet. Ideo nō est ante edēdū q̄ illa impet. In eandē sententiā est illud oratianū: cū sale panis latrantem stomachum bene leniet: deinde paulo infra: ieiunus raro stomachus vulgaria tenuit. Pulpamentū autem a pulpa dictum est accipiturq; pro cibo lautiore notissimum est illud terentianū prouerbiū: lepus tute es. Et pulpamentum quæris. Quidā codices habent pulmentum: qđ in eundē sensum accipitur: nam pulmenta & pulmentaria ꝑ obsoniis cibariisq; vsurpat latinitas a pulte dicta. vt. M. Varro & Plinius ꝓdidęrūt: frugalissimi illi veteres damnabāt pulmētaria quę egerent alio pulmētario. Lacte vescor: talis fit victus germanorum vt docet Cæsar in sexto cōmentario his verbis: Agriculturæ nō studēt. Maiorq; pars victus eorum in lacte: caseo carne consistit. Quam multa non desidero. Attalus philosophus cum magna admiratione audientium dicere solebat. Diu mihi imposuere diuitiæ: stupebam: vbi aliquid ex illis alio atq;

thicum tegmen: calciamentum solorū callum: cubile terra/ pulmentum fames lacte caseo carne vescor. Quare vt ad quietum me licet venias/ Munera autē ista quibus est delectatus/ vel ciuibus tuis/ vel dijs immortalibus dona. Omnes fere philosophi omnium disciplinarum/ nisi quos a recta ratione natura vitiosa detorsisset/ hoc eodem animo esse potuerunt. Socrates in pompa cum magnauis auri argentiq; ferretur q̄ multa

Pellicee scytharū vestes

Anypodeti discalciati.

Solū quid.

Sola terræ.

Solum pro corio.

Obsonium fames

Pulpamētū

Pulmētum

UVA. BHSC. IyR_246

alio loco fulserat.in quodam apparatu: vidi totas opes vrbis cęlatas & auro & argento & his quę pręcium auri argentiq; vicerũt: exquisitos colores & vestes: vltra finem hostium aduectas: hinc puerorum perspicuos cultu atq; forma greges hic fęminarum quod hoc est inquã aliud q̃ irrita cupiditas hominum per se incitata.quid sibi vult ista pecunię pompa: me hercle minus cupiditatis istinc afferro q̃ attulerã: cõtempsi diuitias: nõ quia supuacuę: sed quia pusilę sũt: itaq; quotiẽs tale aliquid perstruxerit oculos meos: quotiens occurrit domus splẽdida: cohors culta seruorum lectica seruis imposita calonibus: ipse mihi dico: quid miraris.quid stupes: pompa est ostenduntur istæ res nõ possidentur: & dũ placent trãseũt: ad veras potius te cõuerte diuitias: disce paruo esse cõtentus: & illã vocẽ magnus atq; aĩosus exclama: habeamus aquã: habeamus polẽtã: turpe est vitã beatã in auro atq; argento reponere: nihil desideres oportet si vis prouocare iouẽ nihil desiderãtẽ. hæc & alia id genus dixit attalus senecę: & discipulis natura dicit omnibus: idem sensit Socrates dicẽs ex larga auri argentiq; copia ac vi non multa ex illis se desiderare & merito. Nam qui ad naturam viuit nunq̃ est pauper qui ad opinionem nunq̃ est diues natura enim parum: opinio immensum desiderat. Xenocrates: Plutarchus in apophthegmatis tradit Alexandrum magnum: xenocrati philosopho talenta quinquaginta dono misisse: quę nõ accepit dicens sibi ea pecunia haud q̃q̃ opus esse: mox interrogauit Alexander an amicum vllum xenocrates haberet: in quem eam pecuniam errogare posset: quam sibi minime necessariã esse asserebat: ferunt missum quondã xenocratem cum cęteris legatum: ad philippum alexandri patrem ac reliquos quidem donis corruptos: & conuiuia cęlebrasse: & cum philippo sæpe in colloquium venisse: solum vero xenocratem nihil horum factitasse: philippum postmodum dixisse tradunt: solum xenocratem ex omnibus qui aduenerant legatis munera spreuisse: talentum autem multiplex est: atticum talentum quod magnum appellant habet libras octoginta & paulo amplius: paruum vero sexaginta pondo attamen. Mar. Varro quod & Plinius memorat sexdecim sestertiis taxari atticum talentum refert est & ęgyptiũ talẽtum & euboicum de quibus plura in tranquilli cõmẽtariis. In academiam: fuit enim xenocrates discipulus platonis: vixitq; plurimum in academia vt auctor est Laertius. Numerari.illa.s.talenta: quę pro dono miserat alexander. Hesterna: superioris diei. Pecunia nõ egere: qui.n. frugalissimus est & continentissimus vt erat Xenocrates: paruo contentus degit: nec eget pecunia: quã illi vehemẽtissime appetũt: quorũ infinitæ sunt & inexple-

Sententia Attali philosophi.

Ostẽdũtur. Iste res non possidentur

Natura parũ desiderat Xenocratis abstinentia inexpugnabilis. Xenoc.

Atticum. talentum.

non desiderio inquit Xenocrates cum legati ab Alexandro quinquaginta ei talenta attulissent: que erat pecunia tẽporibus illis Athenis præsertim maxima adduxit legatos ad cœnam in academiam. Iis apposuit tãtũ quod satis esset nullo apparatu: cum postridie rogarẽt eum cui numerari iuberet. quid nos hesterna inquit cænula nõ intellixistis me pecunia nõ egere: Quos cũ tristio-

UVA. BHSC. IyR_246

biles cupiditates vnde qui vult diues esse non diuitiis addendum est sed cupiditatibus detrahendum: scribit Laertius Diogenes Xenocratem ex magna pecuniæ summa: quam miserat dono alexander: tria tantum milia atticorum accepisse: reliquum remisisse: cū diceret illi opus esse pluribus qui plures enutriret: ab antipatro quoq; sibi missam pecuniā repudiasse fertur. Triginta mi

Cupiditates minuendæ.

res vidisset triginta minas accepit: ne aspernari regis liberalitatē videretur: at vero Diogenes liberius: vt cynicus Alexādro rogāti vt diceret si qd sibi opus esset, Nunc quidē paululū inquit a sole absit Offecerat videlicet apricāti. Et hic

nas: mina attica vt docet Priscianus libra est: græci vnam vocāt. Priscianus. Accipe pręterea paruo quā nomine grauiores mnā vocitant: nostriq; minā dixere priores. Vt cynicus: nam in cynicis philosophis nulla verecundia est: & vita liberior: adeo vt ī propatulo & prandeant & coeant. & licenter maledicant: ex quo Diogenes interrogatus quidnam

Mina.

Mna.

faciēs canis vocaretur: qđ eis inqt blādior q dāt: ī eos vero q nō dāt oblatro: malos aut mordeo: tradūt scriptores fere oēs alexādrū nō valde ociosum cū diogene ociū agēte aliqn cōgressū est apud corinthū illic. n. Diogenes diuersabatur: cui nulla domus erat: sed ciuitas ꝓ domo: & in publico & ītēplis habitās: q̄ sunt diis cōstituta: domū putās vniuersam terrā: q̄ cōmunis hominū parēs est: tūc forte solus erat in carneo: id. n. nomē gymnasii est: nec vllos discipulos habēs: cū ad eū accessit alexāder: qui cūplures philosophos & primarios in ciuitate corintho viros sibi obuios & cōgratulātes habuisset: idem facturū diogenē cynici credidit: sed cū ille alexādrū nō magni pēderet: nec adlaretur accessit ad alexāder: & cōsalutauit ad solē apricantē: ille tam illustris viri aduentu paulū cōmotus eūdē familiariter resalutat: mox rogat alexāder rei ne cuiusq; indigeat: cui Diogenes paulū inquit ab sole discedas: qua re: quod is regiū splēdorē magnitudinēq; nihili fecerit: adeo delectatū admiratūq; ferunt alexādrum: vt ad amicos irridentes & per locū mordētes dixerit: ego profecto nisi alexander essem Diogenes esse vellem. Dion narrat quod Diogenes toruo aspectu vt leo alexādrū accedētem aspexerit: iusseritq; vt paulū faceret: apricabatur. n. ad solē: vnde alexāder viri quietē & audaciā demiratus est: qđ eius presentia minime esset permotus. Diogenes paulū immoratus interrogat alexādrū: nunquicq̄ a se accepturus veniat quo quērēte nō pecuniā habeat: vel aliud quippiā qđ imptiatur: multa respōdit & pcīosa habeo quorū vereor an particeps esse possis: in hoc colloquio appellauit alexādrum suppositītium quod cum ille egre ferret: non ne inquit mater tua olympias dicit te non ex philippo ortū esse: sed ex dracone: & deo nescio quo: quod si ita est suppositius ꝓfecto es: hic alexander subridens ꝗtum nunq̄ antea gauisus est. Plutarchus in libro de fortuna dictum illud alexandri ad diogenem: nisi alexander essem: Diogenes esse vellem: ita interpretatur: philosopharet oratione: nisi operibus philosophatus essem: nisi animo proposuissem orbem terrarum ad humanitatem redigere: leges moralibus: pacemq; dissemi nare: Diogenis paupertatē imitarer. Offecerat: nocuerat: obfuerat: impedimēto fuerat. Apricāti: in aprico cōmoranti solēq; captāti. Mar. Varro licet videre

Canis cynicus.

Colloquiū alexandri & Diogenis.

Craneum gymnasiū

Nisi Alexāder esse Diogenes eē vellē

Supposititi⁹ dictus Alexā. a diogene apricari.

Aprici

UVA. BHSC. IyR_246

multos quotidie in hyeme apricari hinc aprici hòmines dicti: qui in aprico sunt: & apricatione gaudent. Et apricum locum vocant soli ostentum expositumq;. De diogene ait satyrographus sensit: alexander testa cum vidit in illa magnum habitatorem: quãto felicior hic qui nihil cuperet: q̃ qui totum sibi poscerct orbem. Partim esse naturales: voluptatum alię naturales & necessariæ sunt: aliæ naturales & nõ necessariæ: a liæ vero neq; naturales neq; necessariæ sunt: sed circa inanem opinionem versantur: naturales & necessarias existimat Epicurus eas q̃ dolores sedant: vt est in siti potus naturales vero non necessarias: quę voluptates solũ variant: non autẽ dolorẽ: tollunt: vt p̃cioſi cibi. Neq; naturales ãt neq; necessarias, putat vt sũt statuarũ collocationes: de cupiditatibus naturalibus est illud senece: dignũ annotatu. Cibus famẽ domc:: potio: sit in libido q̃ necesse est effluat: diuisio epicuri de cupiditatibus ita distinctis: q̃is: nõ minus subtilis sit vtilis est tamen: & ad fugalitatem ptinens. Esse. pa. natura vt inq̃t Boetius paucis minimisq; rebus contenta est: & vt auctor est Seneca: ad manũ est & parabile quod sat est: qui ad naturam viuit nunq̃ est pauper. Sedẽ genus: naturales & nõ necessarias cupiditates intelligit: vt sunt lautiores cibi: & vina generosa. Tertias: quæ neq; naturales sũt neq; necessarię: vt statuarum collocationes: vt aule: a vt famulicium cultius: vt nitior omnis apparatus: talia enim non ĩ nobis sunt: sed circa nos: immo nec nos quidẽ attingunt: quibus tam bene carere possumus: q̃ si nunq̃ extitissent. Ideoq; cupiditates talium rerum: neq; naturales: neq; necessariæ existimantur. In medio: naturaliũ. s. & necessariarũ cupiditatum. Non genere p̃cipit Seneca in epistolis moralibus vt omnia naturalibus desideriis metiamur: nec quęrendum esse quã mensa

Voluptates naturales. Necessariæ.

Parabile qd̃ perit natura.

Voluptates nõ necessariæ.

quidem disputare solebat/ quanto regẽ persarum vita fortunaq; superaret/ sibi nihil deesse/ illi nihil satis vnquam fore se eius voluptates non desiderare/ quibus nunquam satiari ille posset/ suas eũ consequi nullo modo posse: Vides credo vt epirurus cupiditatum genera diuisit nõ nimis fortasse subtiliter/ vtiliter tamen partim esse naturales & necessarias/ partim naturales & non necessarias partim neutrum necessarias satiari posse pœne nihilo. Diuitias enim naturæ parabiles esse/ secundum autem genus cupiditatum/ nec ad potiẽdum difficile esse censet/ nec vero ad carendum Tertias quod essent plane inanes/ neq; necessitatem modo/ sed ne naturam quidem attingerent funditus eiciẽdas putauit. Hoc loco multa ab epicureis disputantur/ hæ que voluptates sigilatim extenuantur/ quarum genera non con

UVA. BHSC. IyR_246

quibus ministris afferatur cibus cum nihil preter cibum natura desideret: nã vt inquit scite & eleganter Oratius, nõ tibi cum fauces vrit sitis aurea quæris pocula. num esuriẽs fastidis oia preter pauonẽ rhombumq; timent tibi cum inguina num si ancilla aut verna est presto puer impetus in quẽ continuo fiat malis tentigine rumpi. non ego: namq; parabilem amo venerem facilemq;

Oratius.

temnunt. quærunt tamen copiam: nam & obscœnas voluptates de quibus multa ab illis habetur oratio: faciles cõmunis & immediositas esse dicunt: easq; si natura requirit: nõ genere aut loco: aut ordine sed forma ætate figura metiendas putat: ab hisq; abstinere minime est difficille: si aut valitudo aut officium aut fama postulet: omninoq; genus hoc voluptatum optabile esse si non obsit: prodesse nunq̃. Totumq; hoc de voluptate sic ille præcepit vt voluptatẽ ipsã per se: quia voluptas sit semper optandam expetendamq; putet: eãdemq; ratione dolorum: id ob ipsum, quia dolor sit semper esse fugiẽdum. Itaq; hac vsu tum compensatione sapientem vt voluptatem fugiat, si ea maiorem dolorẽ effectura sit, & dolorem suscipiat maiorem efficientem voluptatem, omniaq; iucunda, q̃q̃ sensu corporis iudicentur

egregie itaq; & sãcte oratius his verbis dignis memoratu negat pertinere quo poculo sitis restingatur quo cibo fames dometur: qua fœmina libido expleatur: sed desiderio tantum naturali: hæc omnia docet esse metienda. Pro desse nunq̃: dicere solebat pythagoras tunc veniam voluptatem esse exercendam cũ homo seipso ifirmior esse velit: frequens. n. concubitus vt inquit celsus corpus soluit & nihil illa roborat corpus & firmat vires q̃ veneris abstinentia. Vt voluptatem ipsam per se: Epicurus in voluptate ponẽs quod summum bonũ esse vult summumq; malum i dolore: sic docet omne aial si mul atq; natum sit voluptatẽ appetere: eaq; gaudere vt sũmo bono: dolorem aspernari: vt summum malum & q̃tũ possit a se repellere: idq; adeo clarum esse ait vt neget opus esse disputatione: q̃obrem voluptas expetẽda: dolor fugiẽdus sit: sentiri hoc putat vt calere ignem: niuem esse albã dulce mel. Idem ait sapientiã propter voluptatem: insipientiã propter molestias esse fugiendam: nam virtutes inqt nisi voluptates efficerẽt quis eas aut laudabiles aut expetẽdas arbitraretur. Vt voluptatẽ fugiat voluptates: interdum omittuntur maiorum voluptatum adipiscendarum causa aut doloris fugiendi: sicut dolores quoq; suscipiuntur maiorum dolorum effugiendorum causa: aut si ex his maior quippiam voluptas efficiatur: hinc est quod optimus quisq; pericula labores dolorem pro patria & pro

Venus exercenda cum ifirmior fiesi vis.

Omne aial appetẽs voluptatis voluptates omittitur causa voluptatis.

Maiores voluptates animi q̃ corporis.

UVA. BHSC. IyR_246

ſuis ſuſcipit voluptatibus omnibus poſthabitis: vt laudem & ex laude maiorem voluptatem adipiſcatur. Ad animum referri tamen: ſentit epicurus: multo maiores eſſe: & voluptates & dolores animi q̃ corporis: nam corpore nihil niſi p̃ſens: & quod adeſt ſentire poſſumus: animo autem & p̃terita & futura. De voluptate quę quaſi titillat ſenſus & ad eos: cum ſuauitate illab itur dictum eſt in tertia tuſculana copioſius: contra cyrenaici corporis dolores: q̃ animi deteriores arbitrãtur: corpore deniq; peccãtes cruciari. Et proſpicere veniẽtem ſapiẽs ſemper eſt in voluptate vt inquit epicurus: neq; enim tẽpus eſt vllũ quo nõ plus habeat voluptatum: q̃ dolorum: nam & p̃terea grate meminit: & præſentibus fruitur: neq; pendet ex futuris: ſed venientem voluptatem: cum voluptate proſpicit: ita recordatione p̃teritarum voluptatũ: & ſpe futurarum ſapiẽtem ſemper fore in vita beata: cum voluptatibus p̃teritis cõiunctę ſint atq; cõtexę voluptates futurę ſeriæ quadam cõtinẽti ac perpetua. Paruo natura cõtenta ſit. Diuitias naturales parabiles eſſe dixit epicurus q̃ paruo eſſet natura cõtẽta: nec minorẽ voluptatẽ percipi ex tenuiſſimo victu. i. contẽptiſſimis eſcis & potionibus: q̃ ex p̃cioſiſſimis rebus exq̃ſitiſſimiſq; iã dictũ eſt quẽadmodũ cibario pane & aqua contentus erat. Deſideriis: tum cibus etiam vilis circũdiſſimus eſt: cum deſiderãter appetitur: & cũ latrat ſtomachus: & ĩteſtĩa crepãt ieiunitate: ecõtrario cibus q̃uis p̃cioſiſſimus faſtidiẽter p̃teritur a ſtomacho nauſeabũdo: expectãdũ itaq; eſt edẽdi bibẽdiq; deſideriũ: ſi volumus vt cibus potioq; delectẽt: nullũ. n. cõdimẽtũ eſt ſuauis fame & appẽtẽtia. Darius in fuga: darius rex perſarũ bis in ſtoplio victus ab Alexãdro magno fuga ſaluti cõſuluit: qua ĩ fuga maceratus ſiti cũ bibiſſet aq̃ turbidã ac ſanguinolẽtã nũq̃ dixit ſe ſuauius bibiſſe ſitis. n. in potu optimũ eſt cõdimẽtũ: & ſvt auctor eſt Ariſtoteles ĩ ꝓblematis: ſuauius ſitiẽtes bibimus q̃ eſuriẽtes comedimus: minuſq; ſitim q̃ famẽ poſſumus tolerare: cũ ſit ſitis res magis anxia q̃ fames: nã q ſiti res duas deſiderat cibũ atq; refrigerationẽ: q̃ ambo exhibet potio: at q vſerit alterius tãtũ appetens

ad animum referri tamen. Quoc irca corpus gaudere tãdiu dum præſentem ſentiret voluptatem animum & pręſentẽ percipere pariter cũ corpore & proſpicere venientem nec pręteritam pręter fluere ſinere. Ita perpetuas & cõtextas voluptates in ſapiente fore ſemper cum expectationi ſperatarum voluptatum pręceptarum memoria ſũgeretur. Atq; ijs ſimilia ad victum etiam trãſferuntur/ extenuatur quę magnificentia & ſumptus epularum/ quod paruo cultu, nam contenta ſit. Etẽ quis hoc nõ videt deſideriſs iſta condiri omnia/ Darius in fuga eum aquam turbidã & cadaueribus inquinatã bibiſſet/ negauit vnquam ſe bibiſſe iucundius Nunquã

Sapientem ſẽp fore in beatite pabiles diuitie naturales.

Fames optimum condimentum. Suauius ſitientes bibimus

UVA. BHSC. IyR_246

est: autumāt historici olim dario fere expirāti ac moribūdo: porrectā fuisse aquā a polistrato haustā galea q̄ epota qsqs ex inqt mortaliū: cū ꝑ tāto in medio bñficio dignā tibi referre gratiā neq̄am referet Alexāder: Alexādro vero dii ꝑ eius sūma in matrē vxorē ac liberos meos hūanitate atq; clemētia cui hoc dextrę pignus ꝑ me dabis: hęc dicētē. Accępta polystrati manu: vita destituit. Plutarchus auctor est: Arctoxerxē post cōflictū aduersus cyrū fratrē vulnere sitiq; cōfectū ebibisse aquā inq natā & putridā: ex vtre sordido haustā: quo cotilę octo id mēsurę nomē cōtinebantur: hūc vtrē cū caunius qdā īops ortoxerxi obtulisset totā ille ex nimia siti aquā ebibit & cū baiulus ꝑcōctaretur nūqd talis potio illi molesta fuisse tūc testatus est deos īmortales: se nūq̄ vinū vnq̄ bibisse iucundius: eāq; aquā: sibi plurima leuissimaq; suauiorē esse visā ipse mox cauniū illū q vtrem aqua attullerat ex obscuro atq; egeno clarū opulētumq; effecit. Nec esuriēs ptolomeus: de quo ptolomeo intelligat ābigi pōt: cū plures fuerīt in ęgypto reges hoc hoīe: ptolomeus lagi filius maxime cęlebratur: cuius verbū est illud memoratissimū. του πλουτειν το πλουτιξειν ειηαι βασιλικωτεροη. i. regalius esse pitare q̄ ditare: hic cū ad cenā amicos vocaret suppellectile illorū vtebatur & vasis: cū ipse p̄ter necessaria possideret nihil oēs ptolomei post tertiū ptolomeū male dixerūt delitiis corrupti: oīm vero pessime quartus: septimus & vltimus noīe auletes cleopatrę pater: q p̄ter alia flagitio etiā tibicinū exercuit: ob q̄ alexādrinis eiectus est. In casa: ī domo vili & rustica casa a cauatiōe dicta est: casatiā vocāt fęminā q̄ custodit casā. Socratē ferūt: porphirio oratian⁹ īterp̄s ī enarratiōe illius loci ex scd̄o sermonū: vt pulmētaria q̄re sudēdo: sic exponit: ꝑ laborē cibū exqre: hoc āt Socrates prius ait: q cū in noctē vsq; spaciaretur īterrogatus a quodā cur hoc faceret rn̄dit: obsono cenę: significās iō se de adābulare vt cibū libēti aīo apparet ī scd̄o de finib⁹ ait M. Tul. socratē dicere solitū cibi cōdimētū esse famē: potiōis sitim. Ad vesperū: ad horā vesp̄tinā & ī noctē vsq; ī qbusdā codicibus lego ad pyreū: vt sit sēsus. Socratē solitū de ābulare ex vrbe athenarū vsq; ī pyreū: q portus est īclytus: ī attico solo: duorū milliū passuū muro recedentibus athenis iunctus: vt inquit Plinius de pyreo apud scriptores oīs mentio est frequens thucidides in secundo auctor est: macra thice hoc est longos muros ad pyreum vsq; quadraginta stadia processisse athenienses quondam themistoclis consilio extruxerunt murum circa pyrea: qui erat tantæ latitudinis: vt per eum duo plaustra sine offensaculo præterirent. De hoc copiosius in tertio propertii commentario: super eo versu: inde vbi pyrei capient me littore portus. Contentius: cōcitatius vehementius & gradu pleniore: aduerbium est: sic. n. legere malim: q̄ cōtentus sicut Nonius marcellus: qui citāt hoc testimonium ex tusculanis le-

videlicet sitiēs biberat/ Nec esuriēs Ptolomeus ederat. Cui cum peragrāti egyptū comitibus nō cōsecutis cibarius in casa panis datus esset/ nihil visū est illo pane iucundius. Socratem ferūt cū vsquæ ad vesperū contentius ambularet quesitūq; esset ex eo quare id faceret/ respōdisse se quo melius cœnaret obsonare ābulādo famē/ quid victū lacedæ-

Darius hausit aq̄ galea.

Exemplum artoxarxis

Cotila mensurę nomē.

Nunq̄ se bibisse iucundius.

Verbū ptolomei dignum scitu

Regalius ditare q̄ ditescere.

Ptolomei corrupti.

Casa casaria.

Dictum socratis obsono cenæ.

Pyreū portus.

Macrathice

Contētius.

UVA BHEC LvR 246

Contentius obsonare obsonato.

git contentus ambularet exponitq; continuus perseuerans. Obsonare: pro obsonio parare. Est enim obsonare obsonium emere ad epulandum: vnde obsonatores dicti. quorum ministerum est obsonii comparandi. Seneca: adiice obsonatores: quibus dominici palati notitia subtilis est: qui sciunt cuius illum rei sapor excitet: cuius delectat aspectus: de obsonatore affatim scripsimus in annotationibus: cum taxatione acursiane interpretationis quæ oppido q̃ ridicula est & friuola: qui obsonatores accipit pro cantoribus: Alexander magnus dicere solebat se optimos habere οψοποιους id est coquos cõcinnatoresq; obsoniorum: ad prãdiũ qdẽ: τηηνυκτοπορίαη. id est nocturnam ambulationem. Ad cenam vero ολιγωριστιαη. id est prandi partitatem. In phidiciis: conuiuia cretenses andria a viris appellant: lacedæmonii phidicia: siue quod philias. i. amicitiæ causa instituta sint seu potius a parsimonia. φειδωμαι enim significat parco & abstineo. φειδω parcitas & psimonia. φειδωλος parcus: vnde & phidicia dicta conuiuia de parca & frugi. Ex plutarcho atheneo: cæteris conueniebant. n. ad phidicitia: conferentes singuli farinę medinũ vini choas octo quod nomen mensuræ est. Casei quinq; minas: ficuum quinq; semis minas. Pręterea obsonii pusillum quiddam. Ad hæc autem phiditia. Ibant pueri veluti ad scholas castitatis. Ingredientium vnicuiq; natu maximus fores ostẽdens inquit δια τουτοωη θυρωη ουδεισεξερχεται λογος. i. per hasce fores nullum verbum egreditur alio nomine συστιτια. vocabantur quasi dicas sodalitia interpretes aristotelici comesationes interpretantur ex obsoniis autem μεδας ξομος. id est ius nigrum maxime probatur: in tantum: vt seniores nec carne quidam vescantur: sed etiam adolescentibus præbeant: ipsi iure nigro vescentes ferunt Dionysium siciliæ tyrannum: vt auctor est Plutarchus: quia cicerone paulum dissentit emisse laconicum coquum huiusce viris nigri gratia: illiq; imperasse vt sibi ius illud concinnaret impensæ nulli parcens: quo degustato offensum despuisse: tunc Dionysio dixisse coquum. O rex hoc ius tibi tunc gustãdum est: cum laconica exercitatione te exercueris. Exercitationes ãt laconicę sunt venatus: palestra: eurotas: sol: puluis: qbus haud

Dictum alexandri. Nyctoporia obsoniũ prandii. Oligaristia

Phidicia vnde. Choa mensura.

Sytitia Sodalitia ius nigrum

Dictum coqui laconici Laconica exercitatio.

moniorum in phidicijs nõne videmus Vbi cum tyrannus cœnauisset. Dionysius negauit se iure illo nigro quod cœnæ caput erat delectatum. Tum is qui illa coxerat: minime mirum condimenta enim defuerunt: quæ tandem inquit ille: labor in venatu: sudor cursus ab eurota: fames sitis: his enim rebus lacedæmoniorum epulæ condiũtur. Atq; hoc nõ ex hominum more solum: sed etiam ex bestijs intelligi potest: quę vt quicqd obiectum est: quod modo a natura nõ sit alienum: eo contentæ non quærunt amplius. Ciuitates quædam vniuerse mortæ docte parsimonia delectantur:

UVA. BHSC. IyR_246

dubie rebus: fames & sitis parantur: quibus condimentis cōdiēdę sunt epulę: si eas suaues scitię saporis esse cōcupiscimus. Ab eurota: in secundo commētario dictū est eurotam fluuiū esse laconiæ: propter spartam fluentē. Ex bestiis intelligi potest: qā parco victu & simplici natura contenta sit: vel bestiæ exemplo sunt: q̄ quis toto appetitu voluptatē corporis sectētur: tn̄ eo pabulo cōtentę: quod naturaliter appetunt alia nō quęrunt: pecudibus enim simplex & vniformis cibus sufficit. Persarum a Xenophonte: Xenophon in pedia cyri docet frugalissimos continētissimosq; fuisse persas in victu: quibus pro cibo panis: pro obsonio nasturcium sit. In potum vero aqua fluuialis hauriatur: venatu exercentur & donec venantur cibo abstinent: quodcūq; venādo cęperint: pro obsonio habent. si id minus nasturcio vescuntur. Est autē nasturcium verba hortēsis: qā nomen accępit a narium tormēto & inde: vt auctor est Plinius vigoris signi ficatio prouerbio id vocabulum vsurpauit: veluti corpore excitātis: in arabia mirę amplitudinis dicitur gigni. estate & hyeme facillime nascitur: pdest cōtra suspiria & tussim sestius adiicit serpētes fugare: scorpionibus resistere. Capitis dolorem & alopecias emendare furunculos: cōcoquit cū fermento phagedenas vlcerum expurgat cū melle: natura eius caustica ex optimū babylonium: siluestri nasturcio ad omnia effectus maior: sunt aūt alopecię vt trāseūter hoc quoq; annotemus: morbus & aera capitis cutē glabram facies capillis decidētibus dicta: ἀσωτηϛ ἀλωπεκοϛ: ideſt a vulpe: q̄ huic morbo obnoxia est: de qua Cor. Celsus. Auicenna. Cęteri apud Plinium sunt i numera re media ast alopetias replendas. fit non solum in capillo sed etiam in barba: furunculus verum tabernaculum acutum cum in flatione & dolore: furunculi vt refert Plinius in vigesimosexto passim & quacūq; corporis parte ac maximo incōmodo nascūtur: mortiferū malum: cōfectis corporibus: phagedenas autē vlcera vocant: alias nomen est sine modo esurientiū: greci vt ad nasturcium redeamus cardamon appellāt. Strabo in. xv. de vita. persarum loquēs sic refert: quotidianus eorum cibus post exercitiū est panis durissimus & cardamū & salis granum: & carnes assæ siue elixæ: potus est aqua. Hieronymus quoq; laudās frugalitatem meminit Xenophontis sententię: his verbis: persarum regis cyri vitā Xenophon. viii. voluminibus explicat polēta & cardamo & sale: ac pane cibario eos asserens victitare. Testimoniū moderati persarum victus hoc quoq; est: quod apud eos turpe est & spuere & emūgi: ex quo appareat eos victu modico vti & humores per labores consumere. In. ii. de finibus in hanc sententiam: sic voluptas non minor in nasturcio illo: quo vesci persas esse solitos scribit Xenophon. Cum copia facili: in hanc sententiam Pithagoras ab esu carnium reuocans mortales: sic ait apud Ouidium: sunt herbę & fruges: & ducentia ramos pondere poma suo: talis fuit prisco rum victus sim

vt de lacedæmonijs paulo ante diximus. Persarum a Xenophōte victus exponitur quos negat ad panē adhibere quicquam preter nasturtium: q̄quam si quedam etiam suauiora natura desideret: q̄ multa ex terra arboribusq; gignūtur cum copia facili: tum suauitate præ-

Nasturcū p obsono.

Nasturciū vnde.

Medicina nasturcii.

Alopeciæ

Furūculus.

Phagedenæ

Cardamon

Cibus pſarum.

Apparatus oleū facilis

UVA. BHSC. IyR_246

Victus pri-
scorū fru-
ctus & po-
ma.

plicior haud dubie & innocentior ac parabilior. In decretis canonicis distin. vltima. de consecratione: & apud Hieronymum in libris contra Iouinianum scriptum legimus: quod olerum pomorū: ac leguminū facilior apparatus est & arte impēdiscq coquorum non indiget: & sine cura sustentat humanum genus. Diarchus in libris antiquitatū refert sub saturno: ideſt in aureo seculo cū omnia humus funderet: nullū comediſſe carnes: sed vniuersos vixiſſe frugibus & pomis: quę sponte terra gignebat. Epicurus libros suos repleuit oleribus & pomis: Plinius cibo olerum nō onerari sensum autumat: tātus honos oleribus fuit: vt cognomina

Lactucini a lactucis Cepurica.

puerorum inde nata sunt: lactucinosq in valeria familia nō puduerit appellari: cepurica: greci appellant: q̄ nostri hortēſia: olera. ſ. quę in horto seruntur. Si binus tyro librum cepuricon scripſit hoc eſt hortenſiorū: quē mecenati dicauit. Adde integritatem valitudinis: nihil vt inquit Ioannes chrysoſtomus: ſic ſenſuū acumen operatur: ſic egritudinē fugat: ſicut moderata refectio: parcitas quippe cibi: vt ſoſpitatē ſimul procrear vt voluptatē. Abundātia vero morbū facit & moleſtias igerit & egritudines generat: Oratius quoq sancte & frugaliter ſcribit ī ſermonibus: hoſce versus dignos ſcitu nec indignos memoratu Accipe nūc tenuis victus q̄ quātaq secū afferat: imprimis valeas bene: nam variæ res vt noceant homini credas memor illius eſcę quę ſimplex olim tibi ſederit: ad ſimus aſſis miſcueris elixa: ſimul conchilia turdis. Dulcia ſe in bilem vertent: ſtomachoq tumultū lenta feret: pituita: quin etiam Plinius noſter: homini inquit cibus eſt vtiliſſimus ſimplex acernatio

Hortentia Orationi versus de tenui victu.

ſaporum peſtifera & cōdimenta pnitioſiora. Hippocrates. Auicēna. Galenus: omnis medicorū ſchola: clamāt nihil eſſe cōducibilius ad integritatē valitudis tenui victu & ſimplici cibo. Diſputatio luculenta eſt apud Macrobiū: vtrū ſimplex: an multiplex cibus ſalubrior ſit: q̄ elegāter ediſſerit morborum ſcaturigines naſci ex multiformi alimonia: qui egrotat vt inquit veriſſime Hieronymus: non aliter recipit ſanitatē: niſi tenui cibo & caſtigato victu: quæ

Simplex cibus ſaluberrimus.

Dieta lepte

ΛΕΠΤΗ ΔΙΑΙΤΗ: ideſt tenuis dieta: quibus ergo recipitur ſanitas: his & ſeruari poteſt. Confer ſudantes: vita cardiaci eſt inquit Seneca ſudare & bibere.

Sudatoria

In balneis loca fuerunt: quæ ſudatoria nuncupabant: quibus ſudor maxime euocatur: & ſitis quęritur: quę cenſoria obiurgatione inceſſit Seneca. Cū ſcribit hæc in epiſtolis moralibus: quid mihi cum iſtis calentibus ſtagnis: quid cum ſudatoriis. in quę ſicus vapor corpora exhauſturus includitur omnis ſudor per laborem exat: erant: & priſcis in vſu balnearum laconica. quibus crudelitatē excoquebāt: de his Columela: celſus. Victruuius. Ructantes: ex crapula ſcilicet & crudelitate: raphanus cibus illiberalis exiſtimatur propterea quod ei vis mira eſt colligendi ſpiritū: laxandiq ructū Pomponiū conſularē poetam nūq̄ ructaſſe annotauerūt ſcriptores: ſicut ſternuta metum capitis ex-

Laconica
Raphanus
cibus illibe
ralis.
Pōponium
nūq̄ eructaſ
ſe.

ſtantia Adde ſiccitatem que conſequitur hanc continentiam in victu Adde integritatem valitudinis. Confer ſudantis: ructantis refertos epulis tanquam opimos boues: tum intelliges qui voluptatem maxime ſequātur: eos maxime conſequi: iucunditatemq victus eſſe in

UVA. BHSC. IyR_246

piratio est: flatus alui: si ructus vētriculi: vt docet Aristoteles libro vigesimo problematum. Eructando sentimus cibum accersere in stomacho ob inequalem digestionem: vt testis est Macrobius in vltimo saturnalium. Non in sacietate: Lelius sophos: ideſt sapiens apud Lucilium Gallonium gurgitē Gaeonemq; maximū negat vnq; bene cenare: qui omnia ponat ī voluptate: ipe autē Lelius semper bene: qd ita quia veniebat ad cenam vt satiaret animo quieto desideria nature: is enī bene cenat: qui recte frugaliter: honeste: ille vero male: qui praue male: nequiter cenat Timotheū: Timotheus cononis filius athenienſis acceptā a patre gloriam multis auxit virtutibus: fuit enim diſertus impiger: laborioſus: rei militaris peritus: & qd ſup oīa ē ΕΥΤΥΧΗΣ ideſt fortunatus impator habebatur: cui ſtatua publicitus in foro athenis poſita eſt ob victoriā: qua victis lacedemoniis imperium auxit athenieſium: poſt obitum Timothei nō fere quiſq; fuit athenis dignus memoria: fuit alter Timotheus: in arte tibiarum clarus quem ferunt duplices ab his quos alius inſtituiſſet ſolitum exiſtere mercedes q; ſi rudes traderentur: geminatum ſibi opus dicebat de docendi prius mox docēdi. Poſtero die iucunde: hoc verbo ſignificare voluit Timotheus conuiuiū Platonis parcum fuiſſe: ſobrium & frugi. Cuius hæc vis eſt atq; conditio: vt ſenſum non oneret: nec ingenium premat: nec corpus degrauet: ſitq; talis cena, etiam in poſterum diem iucunda & ſalutaris: qui enim parce cenat & frugaliter: is ſequenti quoq; die & melius valet & facilius euigilat. Et ingenio vtitur vegetiori acutioriq; ad omnia obeunda. In hanc ſententiam eſſe illud Oratianum. Alter vbi dicto citius curata ſopori membra dedit vegetus perſcripta ad munia ſurgit. Multo ci. con. nihil ita obruit animum vt plenus vēter & exuſtans: & huc illucq; ſeuertens & in ructus vel increpitus ventorum efflatione reſpirāt: ſicut ſanctiſſime docet Hieronymus libro. ii. aduerſus Iouinianum Plinius taxans ebrietatē oſtendit Vinū eſſe mortem memorię: ac fere rerum omniū obliuionē: non poteſt inquit Seneca ſalutare ſtudiū fieri ſine frugalitate. Idē nō minus ſanctus q; eruditus ſcriptor tradit copia ciborum ſubtilitatē mentis imperiri: qui perorās in luxuriā ganeonū ſcripſit hęc ppe diuinitus. Inuētę mille cōditure quibus auiditas excitaretur: q; deſiderātibus alimenta erāt; onera ſunt plenis. Inde pallor & neruorū vino madentium tre-

deſiderio non in ſacietate. Timoteum clarum hominem athenis & principē ciuitatis ferunt cū cœnauiſſet apud Platonem: eoq; conuiuio admodum delectatus eſſet: vidiſſetq; eum poſtridie dixiſſe. Veſtræ equidem cœne non ſolum in præſentia: ſed etiam poſtero die iucūde ſūt. Quid quod ne mēte quidem recte vti poſſumus multū cibo & potiones completi. Eſt preclara epiſtola Platonis ad Dionis propinquos: in qua ſcriptū eſt his fere verbis. Quo cum veniſſem vita illa beata: que ferebaī plena

Lelius Sophos.

Qui bene cenat.

Qui male

Timotheꝰ.

Eutyches.

Timotheꝰ tibicē.

Cęna frugi ī poſterū iucunda.

Plenus vēter obruit animū.

Vinū mors memoriæ.

Senecę verba ī luxū.

UVA. BHSC. IyR_246

mor: & miſerabilior ex cruditatibus q̃ ex fame macies. Inde incerti labentiũ pedes: & ſemper qualis in ipſa ebrietate titubatio: inde in totã cutem humor admiſſus diſtentuſq; venter: dum male aſſueſcit plus carpere q̃ oporteat. Inde ſuffuſio luridę bilis & decolor vultus tabeſq; in ſe putreſcentium: & retorti digiti articulis obrigeſcentibus: neruorum ſine ſenſu iacẽtium torpor: aut palpitatio corporum ſine intermiſſione vibrantium: quid capitis vertigines dicã quid oculorum auriumq; tormenta. & cærebri eſtuantis vermi natiões. quid alios referram innumerabiles morbos ſuppliția luxuriæ: hæc ſãctiſſimi viri ſenecæ per oratio: quem non confundat guloſorum: quem non ganea: a popina ab helluatiõe reuocet ad frugalitatem: & parſimoniã. Idẽ carpẽs ebrietatem: hominis animum inqnit nimio vino turbari: & nihil aliud eẽ ebrietatem q̃ voluntariam inſaniã quę hominẽ efficit ignorantem: ſui & vertiginem capitis gignit & ignenium pror ſus obrutum ſepelit. Epiſtola Platonis: inter platonis epiſtolas hęc quoq; extat: cuius initiũ eſt ſcripſiſtis mihi: qua ſcribens ad dionis ſyracuſani propinquos & amicos oſtendit ſe reſiliiſſe ab adminiſtranda rep. cum videret leges: mores: homines: cuncta corrupta. Italiam inquit ſiciliamq; adiui quo cum peruenissem: vitam illam q̃ beatam vocant: italicarum ſyracuſanarumq; menſarum plenam nullum modo probaui: bis videlicet in die ſaturũ fieri & nocte nunq̃ iacere ſolum: & cętera: quę vitam huiuſmodi ſub ſequuntur: nemo. n. oĩm qui ſub cęlo ſunt ſi in huiuſmodi moribus ab adoleſcentia nutriatur: q̃is natura mirabili ſit: nunq̃ tamen prudens euadet: tẽperatus eſſe certe nunq̃ curabit: longa eſt luculentaq; platonis epiſtola: qua multa explicãtur digna memoratu fuit ãt dion ſyracuſanus platonis ſtudioſiſſimus aſſectator: qui patriam aſſeruit in libertatẽ ex turbato dionyſio: de quo plutarchus probus Emylius & cæteri ſcriptores: ſatis multa in. ii. de finibus ait ſyracuſanas menſas a platone grauiter vituperari. Macrobius quoq; meminit menſę ſiculę tanq̃ luxurioſæ. Sardanapali: ſardanapalus vltimus aſſyriorum rex molitia: luxu: defidia: notiſſimus eſt: fuit enim muliere corruptior: nec erubuit inter ſcortorum greges: nere: & muliebri habitu fęminas omnis laſciuia anteire quamobrem indignati aſſyrii tali fęminæ parere duce arbace deſciſcentes bellum Sardanapalo intulerunt. qui victus intra regiam ſe recepit: & ex-

Ebrietas inſania voluntaria.

Epiſtola Platonis.

Syracuſanę menſę Bis ſatur in die.

Dion ſyracuſanus.

De ſardanapalo.

italicarum ſyracuſanarum quę menſarum nullo modo mihi placuit bis ĩ die ſaturum fieri: nec vnq̃ pernoctare ſolũ cæteraq; quæ comitatur huic vitæ: in qua ſapiens nemo efficitur vnq̃: moderatus vero multo minus quæ enim natura tam mirabiliter temperari poteſt. Quomodo igitur iucunda vita poteſt eſſe a qua abſit prudentia abſit moderatio. Ex quo Sardanapali opulentiſſimi ſyrie regis error agnoſcitur: qua inciditiuſſit in buſto: hæc habeo quæ edi: quęq; ex ſaturata libido hauſit: at illa ia

UVA. BHSC. IyR_246

tructa pyra se atq; diuitias ī incendium misit: hoc solo vt iustinus inquit imitatus virum. Sardanapali monumentum est in anchiala ciuitate cyliciæ & lapidea statua: quæ dextræ manus digitos quasi complodit. Ibi epitaphium assyriis litteris inscriptum huiuscemodi. Sardanapalus anacydaraxis filius anchyalem & tharsum vno die condidit. Ede. bibe. lude. Et cū te mortalem noris præsentibus exple delitiis animum: post mortem nulla voluptas. Nāq; ego sum puluis: qui nuper tanta tenebā: hęc habeo quę edi: queq; exaturata libido hausit: at illa manent multa & præclara relicta: hoc sapiens vitæ mortalibus est documētum. Diodorus in tertio bibliothecę: sardanapalus inquit a Nino trigesimus rex excessit omnes superiores desidia ac voluptate: vocem fęminam loquēdo imitatus: stola muliebri cultus: in omnem libidinē prouolutus: successorib⁹ post obitum suum in sepulchro īscribit mandauit epigramma qđ diximus: hinc ait Aristoteles in primo ethicorū vitam voluptuosam amat vulgus: & īstar sardanapali: vitam agunt: inde luxus sardanapalianus dictus ab auctoribus idoneis. Quod pertinet ad hāc sententiā sic scribit in. ii. de finibus. Corporis āt voluptas etiā si p̄terita delectat: non intelligo cur Aristoteles sardanapali epigrāma tantopere derideat: in quo illeres syriæ glorietur se oēs secū libidinū voluptates abstulisse. Quod. n. ne viuus quidem inquit diutius sentire poterat: dū vita fruebatur: quomodo id potuit, mortuo permanere. In bonis: epitaphium sardanapali: magis cōuenit opimo bouī: cuius appetitus fertur ad explendam saginam & libidinem: qua regi: quem docet sobrietas & cura populorum: vnde Homerus regem appellat ποιμενα λαων. i. pastorem populorum. Signis credo: dicet quispiā ideo diuitias desiderari exposa pauertate: vt statuę vt tabulę pictę cōparentur: vt ludis oblectemur: ait. M. Tul. homines pauperes melius his frui q̄ diuites: quibus larga suppetit copia. Romæ. n. in publico visebantur multę statuę: multęq; tabule pictę artificum nobilissimorum: nāq; vt auctor est plinius: statuę ornamentū fori nō solū romę Sed etiā in municipiis esse cęperūt in. M. scauri edilitate tria milia signorū in scęna tantum fuere: tēporalio theatro. Mumius deuicta achaia repleuit vrbē signis & statuis. M. agrippa quondā habui rationē magnificā de talibus oībus signisq; publicādis. Sed multi in villas suas recōdere malue rūt q̄ publicare. Diuus August. in foro suo posuit duas tabulas cōtinētes pictam belli fatię & triūphū. Cęsar dictator publice dicauit tabulas pictas in quibus aiax &

Epitaphiū sardanapali

Statuę ornamentū fori.

UVA. BHSC. IyR_2460

media cõtinebantur: talibus ſpectaculis paſcebatur. Po. Ro. Et vt inquit Oratius: ſuſpẽdit picta vultũ mẽtẽq; tabella. Ideoq; indignatũ. Po. Ro. ferunt ad uerſus tyberiũ principẽ: qui ſtatuã ab agrippa publicatã trãſtulit in publicum. Alio ibi ſigno ſubſtituto: tũc magis theatri clamoribus. Cõflagitauit populus reponi apoxyomeon: ſic. n. dicebatur ſignũ illud: qđ ſignificat ſe diſtringẽtem expolientẽq;. Cũ i ſua rura, Scaurus ſyllę priuignus poſt exibitos in ædilitate ludos magnificentiſſimos: reportauit in tuſculanã villã tabulas pictas & ſigna: hoc eſt ſtatuas vna cũ reliquo apparatu: q̃ oĩa incẽſa villa ab iratis ſeruis cõcremata ſunt. Pũgit aliquid. Conſcientia fodicat: & inſtat carnificis intrĩ ſecus graſſatur: q̃ iudice nemo nocẽs abſoluitur: q̃ efficit: vt nobis in conſpectu ante oculos ſẽper ob errẽt peccata noſtra & noxe. Itaq; merito illi punguntur in animo conſcientię ſtimulo: qui villas ſuas cõtẽplantes: ſignis ac tabulis pictis excultas recordãtur: hæc oĩa ſeſe ex rapinis & ruinis cõparaſſe: hic eſt rapinarum exitus: ob hoc prouinciales ſpoliantur: aliena bona corripiuntur: vt villę noſtræ ornamentis tabulis condecorẽtur. Extat inter verrinas ciceronis oratio: que inſcribitur de ſignis: qua docet verrẽ omnia ſigna ſimulacraq; tam deorum q̃ hominum faberrime facta. Ex tota ſicilia ſuſtuliſſe & intra domum cõportaſſe. Paupertatis cauſam: apuleius paupertas cauſam luculẽter copioſeq; tutatur in apologia qui inter pleraq; alia hæc quoq; aſcripſit: enim vero paupertas olim philoſophiæ vernacula eſt: frugi: ſobria: paruo potẽs. Emula laudis aduerſus diuitias poſſeſſa: habitu ſecura cultus ſimplex conſilio bene ſuada: neminem vnq; ſuperbia inſtabit: neminem impotentia deprauauit: neminem tyrannide efferauit: delitias ventris & inguinum neq; vult neq; poteſt: paupertas, inquam priſca apud ſecula omnium ciuitatum conditrix: omnium artium repertrix omnium peccatorum inops: omnis gloriæ munifica: cũctis laudibus apud omnes nationes perfuncta. Non igitur ignobilitas, Ariſtoteles ĩ primo ethicorum: beatitudinem maculari ait ignobilitate: multi quoq; inter mala numerant ignobilitatem ſordidoſq; natales. Humilitas: vilitas generis: humiles enim latini vocant obſcuro loco & tenui natos. Eccleſiaſti & vulgus humilitatem accipiunt pro mãſuetudine & ſummiſſione quadam animorum. Popularis offenſio: repulſam ſignificat: qua ſæpe candidati ſugillantur a populo in honorum petitione. Commendatio in vulgus: is commendatur in vulgus qui fauorabilis eſt & gratioſus apud populum: qui honore adi

Apoxyomenon.

In villa ſigna.

Vis cõſciẽtiæ.

priuati habẽt nec tam multa & raro vident: cum in ſua rura venerit: quos tamen pungit aliquid cum illa vnde habeãt recordantur. Dies deficiet ſi velim paupertatis cauſam defendere. Aperta enĩ res eſt & quotidie nos ipſa natura admonet quam paucis: quam paruis rebus egeat quam vilibus. Nũ igitur ignobilitas: aut humilitas: aut etiam popularis offenſio ſapientem beatum eſſe prohibebit. Vide ne plus commendatio in vulgus: & hæc quę expetitur gloria: mo

Verres ſigna ſuſtulit

Lauspauptatis ex apuleio.

Humiles.

UVA. BHSC. IyR_246

piſcitur quem vulgus extollit: ſed popularis gloria non ſolida eſt: ſed adumbrata: ideoq; non tam expetenda quam fugienda: cum in vulgo non ſit ratio non conſilium: non diligētia: nunq; inquit Seneca volui populo placere: nam quæ probat populus ego neſcio: quæ autem ſcio a populo non probantur. M. Tullius in oratione pro plancio ille inquit vndę comitiorū vt mare profundum & immenſum ſic feruescunt quodam quaſi eſtu vt alios accedant ab aliis recedant. Leuiculus: taxat demoſthenem: tāq; leuis mobiliſq; gloriationis impulſu: qui aniculæ laudatione letatus eſt cū fructus virtutis & finis non ſit in laudatione: maximeq; mulierculæ ponenda: cum talis gloriatio minime expetēda ſit. Diuus Hieronymus philoſophum eſſe dixit gloriæ animal: & rumorum venale mancipium: de hoc Demoſthenis exemplo memi-nit Plinius in epiſtolis: referens ipſe verba græca quibus vſa eſt auus inſuſurrans verba Plinii ſunt hæc: an ſi Demoſthenes iure letatus eſt: quod illum auus attica Ita noſci cadit ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ego celebritate nominis mei gaudere non debeo. Vt mos ī græcia: apud nos hic quoq; modeſte: vt fęminæ aquarum: eant aquamq; bajulent qua vtimur in culinæ miniſterio. Hic eſt ille: græce dicitur. ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ quadrat huic ſentētiæ illud perſianū Eſt pulchrum digito monſtrari & dicier hic eſt: epigrammatiſta de ſe dixit. & dicitur hic eſt De thelamone quoq; cum admiratione dicebatur hiccine eſt thelamon ille cuius ob os graii ora obuertebant ſua. At quantus orator: nemo non nouit maximum oratorum: & ſine controuerſia clariſſimum eſſe Demoſthenem qui in arce eloquētiæ apud græcos ſtetit: quo athenas ipſas magis atticas non fuiſſe autumat. M. Tullius in oratore. Eumq; vnum ait emine re inter oēs in omni genere dicitur apud alios loqui. Demoſthenes in cōtionibus athenienſium loqui ſolebat. Ibiq; vt regulus dominabatur cui vt inqt ſidonius Apollinaris in endecaſyllabis graphice decenterq; compoſitis pādioniam mouebat arte orator cauęam tumultuoſus: ſeu luſcum raperetur in philippum cauſam ſeu ctęſphontis actitater vir ſemper popularitate creſcēs & iuſte reſidens in arte fandi. Ipſe ſecum: Demoſthenes apud populum athenienſem loqui didicerat: ideoq; auræ popularis: pluſquam par eſt: erat auidior: ſecum autem loqui non didicerat: ſicuti grauiſſimi philoſophi factitare dicuntur ſicuti faciebat Africanus: qui in ſolitudine ſecum loqui ſolitus erat: ita vt colloquio alterius non egeret: qui autem ſecum loquitur & ſeipſum intus excutit non magni pendit: Rumores populares: Non glorioſam captat: non pendet ex vulgi iuditio: ſed ſibiipſi iudex eſt: ſeq; ipſum ſua ipſius

leſtię habeat q̄ voluptatis Leuiculus ſane noſter Demoſthenes q̄ illo ſuſurro delectari ſe dicebat aquam ferentis mulierculę: vt mos in gręcia eſt: inſuſurrantiſq; alteri: hic ē ille demoſthenes. Quid hoc leuius: At quātus orator: ſed apud alios loqui videlicet didecerat: nō multū ipſe ſecū itelligēdū eſt igitur ne gloriā popularem ipſam per ſe expetendā

Popularis gloria nō tā expetenda.

Hic eſt demoſthenes.

Hic eſt Maximus oratorum Demoſthenes.

Endecaſyllabi ſidonii Demoſth.

Secum log.

UVA. BHSC. IyR_246

Psalmographus virtute metitur: Psalmographus ppheta docet nos tanq̃ in ampla domo deambulare in corde nostro & conuersari cum eo tanq̃ cum bono cõtubernali: vt tibiipsi diceret & loquęretur secum: vt est illud: dixi custodiam vias meas.

Ignobilis p ignoto

Nec ignobilitatem: glorię ignobilitatem p antitheton opponit antiqui enī

Gnobilis ignorabilis

nobilem pro noto ponebant: & ignobilem pro ignoto: Plautus: peregrina facies videtur hominis ignobilis: dicitur & ignobilis. per g litteram gnobilis enunciabatur apud veteres: vt actius: ergo me argos referram: nam hic sum gnobilis. Veni athenas: alii gloriantur: quod cognobiles sint: & sui nominis celebritate lętātur. Ecōtrario Democrit⁹ gloriatur se fuisse ignobilē: ignotūq; apud athenięses. & ita ex contēptu glorię: quā alii appetenter inhiāt capit voluptatem constat inquit Diogenes Laertius. Democritū athenas venisse atq; ob despectū gloriæ cognosci noluisse: & cum agnouisset socratem: ipsum a socrate fuisse ignoratum: veni athenas inquit & nēo me cognouit. Suo nō multitudinis arbitrio. Cōuenit huic loco exemplum illud antigenidæ tibicinis: qui discipulo suo parum populo se fęliciter approbanti. Dixit mihi cane & musis. Euripides quoq; dixit: se vt populum doceret: non vt a populo disceret fabulas componere solere. Diuus Hieronymus: eruditis inquit contētus auribus: non magnopere cures quid impuritorū de ingenio tuo rumusculi iactitent: fęlices inqt Fabius essent artes si de illis soli artifices iudicarent: pessimus iudex est turba: vtpote consulta imprudens temeraria sine iudicio: sine ratione: sine circūspicientia. Igitur si tibicines fidicinesq; nolunt moderari: cantus suos: & modulationes nūerosas ex arbitrio multitudinis: sed suo: tanto magis debet vir sapiens non spectare quid velit populus: quid turbę ꝓbetur: sed seipsum suarum actionum iudicem trutinato remq; pbere: nam populo aliena virtus odiosa est vtpote indocto & insipięti.

nec ignobilitatem extimescendā Veni inquit Athenas Democritus neq; me quisquam ibi agnouit constantem hominē & grauem: qui glorietur a gloria se abfuisse. Antibicines: ijque qui fidibus vtuntur suo non multitudinis arbitrio cantus numerosq; moderantur Vir sapiens multo arte maiore preditus nū quid verissimum sit: sed quid velit vulgus exquirere. An quicquam stultius q̃ quo singulos sicut operarios barbarosq; contemnas: eos aliquid putare esse vni-

Nemo me nouit.

Mihi cane & musis.

Dictū Euripidis.

Populus ex pluribus.

Esse vniuersos: populus constat ex pluribus: qui singuli velut tabernarii operarii indocti despiciuntur. Ex quo fit: vt cuius partes floccipendimus: in totū vniuersumq; non magni faciamus totū enim constat ex partibus: & si partes improbe totum quoq; minime probum erit: stultitia est ergo vniuersos suspicere: quos singulos contēnas. Ille: vir sapiens. Eos: honores: Ambitiosi cupidiq; honorum: id subinde faciunt quod tyranni quibus inexpertis dulcissima est optatissimaq; supra res omnes tyrannica potestas. Experti deinde quā periculosa: quā lubrica: quam sollicita sit: eā accusant adepti. Ita qui magistra

Exptus me tuit.

UVA. BHSC. IyR_246

tus populares semel gustauerunt: plus oneris q̃ honoris: plus curarum q̃ voluptatum in his esse cognoscũt. Vnde penitentia: & expenitudine contẽptus consequuntur: phalaris in epistolis ad filiũ testatur se penitere tyrannis: aitq; eum qui tyrannidem expertus sit tyrãno subiectum: quam tyrannũ esse malle: ille enim vnum dũtaxat formidat aliis incõmodis liber: tyrannus autem & qui extrinsecus insidias moliuntur: & qui se custodiunt timet. Heraclitum physicũ: hic est ille: q quotiẽs domo ęgrediebatur flebat: sicut Democritus ridebat: alteri omnia q̃ agimus miserię: alteri ineptiæ videbantur. Cognominatus est scotinos: quasi tenebricosus: de industria enim obscurabat stilum. Ideoq; eius volumina philosophi: sudãtes vix intelligunt: fuit ephesius. Hermodoro: Põponius iurisconsultus: Hermodorũ ephesium in italia exulantem: auctorem fuisse decẽuiris tradit. xii. tabularum ferẽdaq;. Plinius dicit hunc fuisse interpretẽ legũ decẽuiralium: eiq; ob id statuã publice dicatam. Verba Plinii subscripsimus: ex libro xxxiii. q̃ sunt hęc: fuit & hermodari ephęsii in comitio legum quas decẽuiri scribebãt interpretis publicę dicata statua quod sententiæ huic quadrat sic scribit in. xiiii. in ephęso fuere viri memoratu digni & ex antiquis heraclytus: cui cognomento fuit scotinus. Item hermodorus de quo hic idem inquit Dignos esse omnes ephesios strangulari: qui hermodorũ virum inter eos frugi eiecerunt dicentes: nemo nostrũ frugi esto: alioquin cũ aliis eiiciatur: hic vir leges quasdam videtur romanis conscripsisse: hactenus strabo.

Subiectus q̃ tyrãnus esse maluit.

Lachryme Heraclíti.

Scotinos.

Hermodotus interprętes legum.

Dictũ Heraclíti.

Nemo frugi esto.

Exuperantiam virtutis oderunt. Arist. in. iii. politicorum apud græcos relegari solitum ad tẽpus aliquod eũ virum refert: qui superexcellere videretur: & in quo esset exuperantia aliqua vel virtutis vel diuitiarũ: vel ciuilis potentię. Vnde inductus ostracismus. quod est exilium decẽnale: super quo copiosissime annotauimus in libro annotationũ: hoc astracismo themistocles. Cymon. Aristides: fereq; omnes præcellẽtes in rep. athenienśium mulctati sunt: fuit autem Aristides Lysimachi filius athenienśis tanta virtute prędituś: vt vnus post hominũ memoriam: Δικαιος: i deśt iustus sit cognominatus: qui ob hanc iustitię gloriã: & virtutis claritudinem inuidiæ populari obnoxius: ostula: id est ostracismo illoq; exilio decẽnorum e ciuitate electus est: qua

Ostracismꝰ

Aristides iustus.

Testula.

Exilium Aristidis.

VVA. BHSC. IyR_246

Memorabile. in re contigit hoc memorabile erat inter cęteram multitudinem concitatam ad Aristidē dannādum quidam illiteratus ac plane rusticanus: & vt gręci dicunt. αγραμματος και ιδιωτης: qui cum ostraco: idest calculo siue testula accessit ad aristidem: rogans vt aristidis: nomen inscriberet: vt ille patria pelleretur: tunc ille noscis ne aristidē. quod cum ille negasset quęsisse ex eo dicitur: qua re id faceret: aut quid aristides cōmisisset: cur tanta pena dignus iudicetur. Cui ille respōdet: se ignorare aristidem: sed sibi non placere: qā cupide laborasset: vt ꝑ cęteros iustus appellaretur: tunc aristides tacēs: nomen suum inscripsit ostraco & hoī reddidit: post hanc dānationē sexto fere anno: q̄ erat expulsus plebiscito in patriā restitutus est: auctores Plutarchus: probus emylius cæteri. Infinitā rerum philosophiam intelligit quæ rerum naturas scrutatur: neq; solum his contenta est: quę intra mundum continētur: sed extima quoq; mundi: & cælo ipso sublimiora q̄piam altitudinis studio: vestigat & inquirit. Exilium credo: Exilium non supplicium est: sed profugiū portusq; supplicii: nam qui volunt pęnam aliquam subterfugere: aut Calamitatem: eo solum vertunt hoc est sedem ac locum mutant. Et vt docet Cicero in oratione pro cecina: maleficium nullum exilio ex lege mulctabatur. Sed cum omnes vincula neces ignominasq; vitant: quę sunt legibus constitutę: cōfugiunt quasi ad arma in exiliū: qui si in ciuitate legis vim subire vellent: non prius ciuitatē q̄ vitā amitterent: quia nolunt non admitur his ciuitas: sed ab his relinquitur: atq; deponitur. Idē in oratione ad pōtifices de domo sua: ait exulis nomen esse calamitatis non turpitudinis: quādo igitur est turpe. re vera quando est pęna peccati: opinione autem hominū quādo est pęna damnati. Seneca in libro de cōsolatione ad albinā matrē exiliū definiēs ait. Exilium nēpe loci cōmutatio est: hanc cōmutationē loci aliquādo sequūtur incōmoda: paupertas: ignominia: contemptus: quibus detractis: nihil est quod magnopere exilium sit pertimescendū: nec commutatio loci onerosa. Assiduus enim est humani generis discursus: & naturalis quędā irritatio animis mortaliū ineste creditur cōmutandi sedes & transferendi domicilia. Plinius quoq; noster tradit naturam etiam arborum nedum hominum Auidam esse peregrinationis: legibus gentes totas & populos mutasse sedem. ex quo

Sibi nō placere iustis cognomētū. expulsus est patria: q̄ ꝓter modum iustus esset. Quātis igitur molestijs vocant qui nihilo omnino cū populo contrahūt Quid est enim dulcius ocio litterato. His dico litteris: quibus infinitatē rerum atq; naturæ: & in hoc ipso mundo: cælum terras maria cognoscimus. Contempto igitur honore contēpta etiam pecunia: quid relinquitur: quod extimescendum sit. Exilium credo quod in maximis malis ducitur. Id si propter alienam & offensam populi voluntatē malum est: quam sit ea contēnēda paulo āte dictum est: sin abesse a patria mi-

Extima mūdi. Exiliū qd.

Exul nomē calamitatis

Irritatio naturalis commutādi sedes.

UVA. BHSC. IyR_246

fit vt carere patria nō fit miserum. Quod & Mar. Marcellus iudicauit: qui in ex illo mytileneo: beatissime vixit: neq; vnq; bonarum artium cupidior fuit: q illo tempore qui sciebat omnē locum sapiēti viro patriam esse: itaq; bene exil iu, m tult: nec quicq; in animo eius mutauit loci cōmutatio: q̄uis enim pau pertas seqre ur In qua nihil mali esse asserunt philosophi: & paulo supra Mar

Marcellus in exilio beatus.

serum est/plenæ miserorum prouincię sunt Ex quibus admodum pauci in patriam reuertuntur' At mulctātur bonis exules. Quid tum Parum ne multa de tolerāda paupertate dicūtur. lāvero exilium si rerū naturā nō ignominiā nomi nis querimus quātū demū a ppetua pe grinatiōe differt/in q̄ ętates suas philosophi nobilissimi cōsūpserūt. xenocrates crātor. Archesilas. Lacides. aristoteles. Theophrastes Zeno. Cleātes. Chrysip pus. Antipater/carneades. panetius. cli

cus Tullius demonstrauit: cū parabiles sint diuitię naturales: secundum quas: qui viuit pauper dici non potest Exilīū autem dicitur quasi extra solum: & exul dictus quasi ex solo patrio expulsus. At mulctā tur bonis: hipophora. Quid tum: antipophora: genera pęnarum esse octo scribit. Mar. Tullius in legibus: & refert Augustinus in. xxi. de ciuitate dei. Videlicet dānam: vincula: verbera: talionem: ignominiam: exilium mortē Seruitutē: itaq; mulctatio bonorum nomine damni continebitur. Xenocrates: xenocrates Calcedonius Platoni i Siciliam pficiscenti comes itineris adhesit: hunc athenienses aliquando vēdiderunt: vt ita in exilio degens frangere

Exul vnde.

Genera pęnarum octo.

Xenocrates

tur. Crantor: hic solensis fuit: & cum apud suos haberetur in gloria cōcessit athenas. Ibiq; xenocratis fuit auditor. sotiusq; polemonis: obiit aquę inter entis morbo. Archesilas: ex pythana eolica ciuitate fuit archesilas: qui relicto genitali solo: sardis perexit: mox athenas profectus in academiam se ad crantorem contulit: quem platonicam philosophiam: omnino commutasse nouamq; quandam constituisse ferunt: de quo dicebatur: quod ex posterioribus pyrrho. Ex mediis Diodorus: nunquam idem bis dicebat: nec putabat ingenioſi esse viri in eisdem permanere. Cauillator vocabatur: & cum ipse nihil se scire affirmaret: nec scire alios quicq; patiebatur omnes turbans sophismatibus: siquid primo turpe dixerat repente commutatus pluribus conabatur rationibus: quæ prius extruxerat confutare: erat vt inquit Eusebius in præparatione euangelica tanquam hydra capita sua proprio ense amputans Homerum maxime adamabat. Cuius adeo studiosus erat vt semper ante somnum: aliquid Homericum legeret: mane quoq; cum surgeret dicens se pergere ad amasium. In disputando vtebatur hoc verbo arbitror equidem: obiit vt hermyppus ait cum merum immodice hausisset. De hoc Persius. Nō ego curo esse quod archesilas erumnosiq; solones. Lacydes: tyreneus fuit lacydes: qui athenas profectus nouæ academiæ princeps extitit. Archesilæq; successor: appellatus est ceconimicus: quia rei familiaris cum ma-

Crantor. Archesilas

Ex anterioribus Plato Archesilas vt hydra. Homericū quotidie aliquid.

UVA. BHSC. IyR_246

gnum habebat: hic cum anulo obſignaret penarium: & quotidie tamen vafricia ſeruili penora recondita obſignataq; diminuerentur: hoc inquit illud eſt: quod apud Archeſilam. De incomprenſibilitate rerum didici: quod nihil videre: nihil audire: nihil denicq; intelligere ſincere ac vere poſſumus: ſeruiq; vero academiam incõprenſibilitatẽ veram eſſe cõtendebãt Ita coactus lacydes aliter inquit in ſcholis diſputamus. Aliter in domo viuimus: diſputatiõibuſq; ac ſchola neglectis domũ ſedens obſeruabat: Dicitur Anſer adheſiſſe comes perpetuus labidi philoſopho: nuſq; ab eo non in publico: non ĩ balneis nõ noctu: nõ interdiu digreſſus. Ariſtoteles theophraſtus: de his omĩbus copioſiſſime ſcriptũ leges apud idoneos ſcriptores: maximeq; apud Laertium: qui exilia verius q̃ peregrinatiões ſuſcepere tã doctrinarũ. Sine ignominia: quoniam in ſapientem exiliũ qui dẽ cadere poteſt: ignominia & dedecus non poteſt: nec iure exulare poterit: nihil enim peccat ſapiens: nihil cõmittit dignum exilio: cuius vita tota impeccabilis eſt. Et vt græce dicẽ ἀναπαρτητος. Quocunq; hęc loco: ſi apud penitiſſimos ſcythas agemus: ſi ĩ media barbaria viuemus: beate viuere poterimus: modo voluptates ſuggerantur ſuppeditenturq: quibus vitam beatam metiũtur. Teucri vox: teucer telamonis filius a patre eiectus patria extorris forti animo ſubnixoq; vertit ſolũ: qui in exilium pergens: cũ patrem patriãq; ſalaminam fugiendo relinquere dixit. Patria eſt vbicũq; eſt bñ: qui indulgẽs Genio dixit ad amicos nil deſperandũ duce teucro. Et aſpice teucro. O fortes peioraq; paſſi mecũ ſępe viri: nunc vino pellite curas cras ingens iterabimus ęquor: de hoc factę ſunt tragedię. Condidit in cypro altera ſalaminã. Ouidius. Et teucrum veneri grata recepit humus. Trogus. Et eius circũſcriptor Iuſtinus In nouiſſima Epithome ſcripſit. Poſt finem troiani belli Teucrũ morte aiacis fratris inuiſum patri Telamoni: cũ nõ recipere tur in regnũ Cyprum cõceſſiſſe atq; ibi vrbẽ nomĩe antiquę patrię ſalaminã cõdidiſſe. Inde accepta opinione: paternę mortis patriã reperiiſſe: mox poſitis ĩ hiſpania ſedibus: gẽti callaicę nomẽ dediſſe. Patria eſt vbicũq: Ex hac teucri catholica ſentẽtia duxit illud Seneca nulla terra exiliũ eſt: ſed altera patria eſt: nõ eris in patria: patria eſt vbicũq; bñ eſt: illud autẽ q̃ quod bñ eſt: in

Scitum Incõprenſibilitas.

Anſer comes indiuulſus.

Impeccabilis ſapiẽs.

Teucri Vox. Patria eſt vbicũq; bene.

Callaici a teucro. Ibi patria vbi bene.

tomachus. Philo. Antiochus Poſſidonius. inumerabiles alij qui ſemel egreſſi nunquam domum reuertere. At enim non ſine ignominia afficere poterit ſapientẽ. De ſapiente eſt hæc omnis oratio: cui iure id accidere non poſſit Nam iure exulantem conſulari non oportet: Poſtremo ad omnes caſus facillima ratio eſt eorũ qui ad voluptatẽ ea referũt quæ ſequũtur in vita vt quocũq; hec loco ſuppeditẽt: ibi beate queant viuere. Itaq; ad omnẽ rationẽ Teucri vox accõmodari poteſt Patria eſt vbicũq; eſt bene. Socrates quidẽ cum rogaretur Cuia

UVA. BHSC. IyR_246

homine non in loco est.si enim sapiēs est peregrinatur:si stultus exulat: huic sententię subscribit illud Oratianū.Petimus bene viuere:quod petis hic est, Est vlubris:animus si te non deficit equus:notissimū est illud Nasonis:omne solum forti patria est:vt piscibus equor:& a papinio decēter dictum est in thebaide.Omne homini natale solū. Cuiatem: cuias dicitur & cuiatis. Com

Oē homini natale solū. Cuias Cuiatis

tem se esse dicere. Mūdanum inquit totius enim mundi se incolam: & ciuem arbitrabatur.Quid Albutius nōne animo equissimo athenis exul philosophabat cui tamen illud ipm nō accidisset: si in republica quiescens Epicuri legibus paruisset:qui enim beatior Epicurus quod in patria viuebat:quam Metrodorus quod athenis:Aut Plato Xenocratem vincebat:aut Polemo Archesilā:quo esset beatior? Quanti vero ista

muni genere pronomen est: quod gentē significat,vt docēt Priscianus & Diomedes Apud Plautū frequenter legitur cuitas est.i.cuius patrię & gentis. Mundanum:sapiens inqt:patria mihi totus est mūdus. omniū locorum. omniū ciuitatum ciuem esse se asserit. Theophrastus dicere solebat doctum hominē ex omnibus solum neq; in alienis locis peregrinū esse: neq; ipm amicorum. Quid titus albutius: de hoc in primo de finibus loquitur dicens eum a Sceuola salutatum esse athenis greca salutatione. de quo Lucilius cū multa venustate & sale sic scribit. grecū te albuci quam romanum atq; sabinum maluisti dici chere inquam tite lictores turma omnis choruscq; chere tite.hinc hostis muti albutius hinc inimicus. Fuit & Albucius declamator qui dicere solebat:cum res animū occupauit verba ambiunt.Idem dicebat res omniū sordidissimas acetum:pulegium spongias. Timebat ne scholasticus videretur longe autē deterius senex dixit:q iuuenis dixerat. Epicuri legibus:Epicurus ait sapientem non accessurum ad rē publicā neq; dominatū quesiturū:sed in ocio quietissimo victurum:sed albucius dum honores ambit dum rempublicā administrare pulchrum esse ducit in exilium eiectus est. Qui:quomodo:cur.qua in re.interrogatiue legēdum. Metrodorus Athenis:Epicurus fuit athenien'is:pago gargetius:hortorū magister:vnde a Papinio dictus senior Gargetius cū ait in syluis:mallet desertō senior Gargetius horto. Metrodorus quoq; athenien'ius fuit epicuri discipulus:cuius filios in testamento cōmendauit heredibus:sensus est:patriam nihilo feciss beatiores philosophos:q athenis viuerent: & q athenis philosopharentur:non enim locus:sed animus facit hominē beatum. Epicurus condidit infinita pene volumina. In quibus cylindri circiter trecēti fuisse memorātur. Vide an cylindrus epicuri pertineat ad cylindrum archimedis: de quo ante dictum est. Strabo celebrat Metrodorum scepsim:cui odioso cognomentum fuisse testis est Plinius:quem non credo fuisse illum discipulum Epicuri: quē Laertius dicit esse athenien'em: & si aliubi tradidimus quędā de scepsio Metrodoro tanq; Epicuro. Vt Plato Xenocratem q.d.si Plato longe maior fuit Xenocrate discipulo: nō ex eo erat illo maior beatiorq; q ipse esset athe-

Mūdanus sapiens.

Albutius.

Qui.

Senior Gargetius. Metrodorus.

Animus facit beatum.

Metrodorus odiosus

Clari electi athenis.

VVA. BHSC. IyR_246

nienſis cum ille chalcedonius foret: ſicut etiam polemo athenienſis nō vicit Archeſilam: nec illo beatior fuit ob patriam cū ipe eſſet athenienſis Archeſilas vero pythaneus Et ita oſtendit nō ex loco ſed ex ipſo homine parari beatitatem. Nā vt inquit elegāter Oratius. Cęlum nō animū mutant. qui trāſmare currunt. Iſta ciuitas: quidam romā intelligunt: ego Athenas: in qua vrbe Socrates dānatur. Ariſtoteles ne dānaretur fugit. Themiſtocles. Ariſtides. Alcibiades: aliiq; complures clariſſimi expulſi ſunt: in qua ciuitate oppreſſit virtutes inuidia. Damaratus tarquinii pater: demarathus corithius negociator: & ex mercaturis opulentiſſimus factus: ob ſeditiones domo profugus tyrannidemq; cypſeli fugiens. In etruriā cōmigrauit cōportatis opibus luculentis: quia tarquinienſibus etruriæ populis exceptus tarquinium priſcum regē populi romani ex illuſtri etruſca vxore genuit: hunc ex corintho profugum comitati ſunt fictores duo eucirapus: & eugrāmus: a quibus. Italię tradi tam plaſticem hoc eſt figulinā artē ferunt: ſuſceptis duobus filiis etruſcas eis nomia impoſuit. Aruntem alterum: alterum lucomonem vocans: quos erudiit greca & etruſca diſciplina lucumo ſuperfuit patri bonorum omniū heres: qui deinde Lucius tarquinius priſcus eſt appellatus: ex Dionyſio. Strabone. Liuio. Plinio. tyrannus autem ille Cypſelus: qui corinthi tyrennidem occupauit: hoc nomen accepit a ciſtula: quā greci cypſelon vocāt: in qua delituit occultatus a matre: cum ad pernitiē veſtigaretur: hiſtoriā ſcribit Herodotus in .v. volumine: ſunt & aues nomie cypſeli: ex eo dictę q nidum ſpē cypſeli: ideſt ciſtellæ ex luto fingunt: quas alio nomine apodas vocant quod vſu pedum careant: auctores Plinius & Ariſtoteles. Domeſticæ ſer. Demaratus ſi domi & in patria viuere voluiſſet: ſeruitutem ſeruiſſet ſub cypſelo tyranno: ſed profugus domo liberrime vixit in exilio: cum in etruria fortunis opibuſq; ſuffarcinatus apud tarquinios concediſſet. longe autem pſtantior eſt libertas in exilio: q domi & in patria ſeruitus. Traductis animis ad voluptatē Epicurus vitā ſapientis beatā putat aduocatione animi a cogitanda moleſtia & reuocatione ad contēplandas voluptates: negatq; vllum eſſe tempus quo ſapiens beatus non ſit. Cuius vita referta ſit & preteritarum voluptatum memoria & ſpe conſequentium. Etiam ne ſi ſenſibus carebit: obiectio diſcipuli

Hiſtoria damarati.

Plaſtice.

Cypſelus vnde.

Cypſeli aues. Apodes.

Etiam.

ciuitas æſtimanda eſt: ex qua boni ſapienteſq; pelluntur: Demaratus quidem Tarquiſ regis noſtri pater tyrannum. Cypſelum: quod fere non poterat fugit Tarquinos corintho: & ibim ſuas fortunas conſtituit: ac liberos procreauit. Nū ſtulte ātepoſuit exiliſ libertatem domeſticæ ſeruituti: Iam vero motus animi: ſollicitudineſq; obliuione leniuntur: traductis animis ad voluptatem Non ſine cauſa igitur Epicurus auſus eſt dicere ſempet in pluribus bonis eſſe ſapientē quia ſemper ſit in voluptatibus: ex quo effici putat ille qđ quærimus vt ſapiēs

UVA. BHSC. IyR_246

est inquirentis an sapiens sit futurus beatus in surditate & cecitate. Etiam re spodet magister sapientē haud dubie beatū futurum etiam si obcecetur: atq; obsurdescat. Annotandū est: hanc particulā etiam scite & eleganter a doctis usurpari: pro eo quod dicitur ita & sic. Plī. in epistolis: ego huic studes inquā respōdit etiā: quod perinde valet ac si dixeris studeo. Horribilis ista ce. eleuat vitiū cecitatis: & p virili parte contēdit asserere cecitatem nō esse habendam in malis: meritoq; contēni debere a sapiēte: cuius animus oculatus est: qui oculo mentis contemplatur ea ad q̄ oculus corporis quodāmodo cecutiens est. Quintilianus in declamationibus ostēdit oculos cām esse vitiorum: oculi inquit nos in omīa quotidie vitia p̄cipitāt: mirātur: adamāt cōcupiscunt: cecus nō irascitur nō odit nō cōcupiscit & cum corpora nostra vigorē de luminibus accipiant: pereunt cū suis vicia causis. Solomon quoq; oculi inquit hominum īsatiabiles sunt: & iterū. Nequius oculo: quid creatum est. & apostolus taxat oculos: vtpote plenos

empe r beatus sit. A. etiam ne se sentibus carebit oculorum: si auriū? M. etiā nam ista ipsa contemnit primum enim horribilis ista cæcitas quibus tandem caret voluptatibus. Cum quidam etiā disputent cæteras voluptates in ipsis habitare sensibus: Quæ autem aspectu percipiantur ea nō versari in oculorum vlla iucunditate vt ea quæ gustemus ol faciamus: tractemus: audiamus in ea ipsa vbi sentimus parte vercentur in

Oculi causa vitiorum

Oculi pleni mechationibus.

mechationibus: & incessabilibus delictis capiētes animas infirmas: p quinq; sensus: & potissimum per oculos: quasi per quasdam fenestras vitiorū ad animam introitus est: nō potest ante metropolis & arx mentis capi nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus sæpe per oculorum fenestras animæ capta libertas est: & impletur illud propheticum mors intrauit p fenestras vestras: dum formis mulierum splēdore gemmarū fulgore auri. contēplatu diuitiarum deliciarumq; attoniti obstupescimus: verū liceat philosophis plausibiliter rhetoricari: & per materias paradoxas. i. inopinabiles fauorabiliter decurrere ad calamitosos cōsolādos: cum cōstet cecitatē infortunium esse maximū acerbissimūq; nā vt ait Plinius noster: oculi sunt pars corporis p̄ciosissima: & qui lucis vsu vitam distingāt a morte: meritoq; a Statio cecitas dicta sors letho dirior: omni. si sol in horoscopo fuerit & saturnus in medio cęli periculum cecitatis infligunt: multęq; aliæ radiationes sunt quibus cecitatis vitiū infertur: sicut qui habuerit horoscopum in. viii. parte cancri: vbi nebula est erit cecus. Vt ea quę gustemus: quiq; sunt sensus notissimi: ex quibus visus contraria natura distat a cęteris: nam cū in audiendo & gustando: & odorando atq; tangendo: nihil e nobis emittimus: sed extrinsecus accipimus: quod sensum suum moueat quippe & vox ad aures. vltro venit: & odor in nares: influit & palato ingerit quod gignat saporem & corpori nostro applicantur tactu sentiēda: soli sunt oculi: ex quibus lumen foras p̄ficiscitur. & radius emi-

Propheticum. Mors intrauit p fenestras.

Cecitatis sors ditissima.

UVA. BHSC. IyR_246

Radius ex oculis.

Tria necessaria ad videdum Iugi fluore simulacra.

cat: ad affectū videndi tria nobis necessaria sunt: lumen: quod de nobis emittimus: & vt aer: qui interlucet lucidus sit: & corpus: quo offenso desinat intentio. Epicurus vero: & democritus & lucretius: secuti exemplum reliquorū sensuum qui extrinsecus accipiunt quod moueat putauerunt: nihil ex oculis foras profisci: sed imagines rerum in oculos vltro mearę. & ab omnibus corporibus iugi fluore: quępiam simulacra manare: & ita effici vim videndi: nunc docet. M. Tul. ea quę percipiantur aspectu non esse tam iucunda: q̄ illa: quę ex reliqs quatuor sensibus percipiuntur: quoniam in his extrinsecus veniant: q̄ sensus ipsos oblectēt: ex oculo vero foras lumen progrediatur: pręterea mēs est quæ videt: animus qui cernit: quo sapiens citra vsum oculorum potest cōtemplari: cęlestia & rerū arcana rimari. Ex quinq̄ sensibus ante cætera homini tactus est & gustus reliquis superatur a multis. Aqlę clarius cernūt: vultures sagatius odorantur: talpę liquidius audiunt. Philosophi scribūt nihil esse fallacius acie oculorū nostrorū vt vera a falsis subinde non internoscat. Cui vi.

oculis tale nihil fit: animus accipit quæ videmus: animo āt mltis modis variisq; delectari licet: etiam si non adhibeatur aspectus Loquor āt de docto homine & eruditor: cuiviuere est cogitare: sapiētis enim cogitatio non ferme ad inuestigandum adhibet oculos aduocatos: etenim si nox non adimit vitam beatā cur dies nocti similis adimat: nam illud Antipatri cyrenaici est quidem paulo obscœnius: sed non absurda sententia est. Cuius cecitatem cum mulierculę lamentarentur: quid agitis inquit: an vobis nu la videtur voluptas esse noctur.

Cōtēplatio felicitas.

est co. Arist. in. x. æthicorum contemplationem ait esse cōsummatā felicitatem: cum sit hæc dei peculiaris & propria: igitur proxime accedit ad diuinam beatitatem sapiens: cognatissi musq; fit dei: per contemplationem: est enim inter deos & sapiētes cognatio quędā conciliante natura. Si nox non adi. acutū magis: q̄ probum argumentum: quo in pręsentia vtitur: vt. s. sicut nox: cuius tenebræ nos videre non sinunt: nō adimit vitā beatā: ita dies cęci hominis similis nocti non debet admere: sed aliud est nox tēporaria: aliud nox perpetua: nox ad dormiendū data est: dies ad vigilandū: nox ad quiescēdū: dies ad agendum: licet nobis nocturnas tenebras luminibus accēsis in albare: & eas facere luminosas. Cecō licet. Anaxagoras dicebat senatū esse solis & cęli videdi causa: cęcus lumē mūdi iucūdissimū: & solis fulgorē amabilē videre nō potest: q̄is mēte possit nescio quid voluti per speculū in enygmate dispicere. Antiqui solē philesiū cognominauerūt: q̄ lumē eius exoriēs amabile. Amicissima veneratione oculorū cōsalutamus. Dulce lumē est inquit ecclesiastes: & delectabile oculis videre solē. q vt ait nō minus vere q̄ scite Plinius tristitiā cęli discutit: atq etiā

Nox.

Dies.

Causa solis & cæli videdi natus.

Sol philesios amabilis.

Sol nubila aī serenat.

nubila humani animi serenat. Dixit heraclitus: ελιθιν ιοσ ηψευφροσυνην. id est si sol nō esset: nox esset. Voluptas nocturna: nullus ignorat: q̄ sūt noctu.

Nocturnæ voluptates.

UVA. BHSC. IyR_246

nę voluptates: quas sine honoris p̄fatione noīare honeste nō possumus quarū vel cęcus particeps esse potest: dum talia sine lumine magistra natura exerceātur. Attamē: qui dixit: si nescis oculi sunt in amore duces: & qui lucernam optauit cōsciā nocturnę voluptatis: his mihi videtur sensisse aliquid deesse ad plenā voluptatē: subductis luminibus. Appium quidē veterē: appii claudii cēsura clara est: qua viā appiam muniuit: & aquā appiā in vrbē duxit: eodē appio auctore potitia gens: cuius ad arā maximā herculis familiare sacerdotiū fuerat: seruos publicos ministerii delegandi causa solemnia eius sacri decuerat: ex quo factū est: vt potitii intra annū cū stirpe extincti sint nomēq; potitiorū interiret: ipse vero appius cēsor luminibus captus: auctores. Liuius. Valerius: quinetiā pōponius iuriscōsultus refert hunc appiū iuris ciuilis fuisse sciētissimū actionesq; scripsisse ab eodē. R. litterā inuentā: vt pro valesiis. Valerii: pro fusiis furii dicerentur: de eodē. M. Tul. in li. de senectute sic refert ad appii claudii senectutē accidit etiā vt cęcus esset tn̄ cū sentētia senatus inclinaret ad pacē: & fędus faciēdū cū pyrrho nō dubitauit dicere illa: q̄ versibus ꝓsecutus est ennius: quo vobis mentes q̄ stare: solebāt ante hac demēti sese flexere ruina. deīde paulo infra: quatuor inqt robustos filias qnq;: tantā domū tātas clyentelas appius regebat: & senex & cęcus intentū. n. aīm tanq̄ arcū habebat nec lāguescēs succūbebat senectuti. Vulpianus lib. iii. digestorū ait cęcū vtrisq; luminibus orbatū: repelli p̄toris edicto a postulādo: qđ insignia magistratus videre & reuereri nō possit: tn̄ senatorium ordinē retinere: & iudicādi officio fungi posse ait: nūquid magistratus genere possit dicit se deliberaturū: & extat inqt exēplū eius q gessit: appius deniq; claudius cęcus cōsiliis publicis intereat: & in senatu seuerissimā dixit sentētiā: de pyrrhi captiuis nō recipiēdis. Caii drusi domū: multos drusos cęlebrat antiqtas: hic iuriscōsultus intelligitur: q q̄uis cęcus esset: tamē oculatus erat ad causas cōsultorū introspiciēdas: & ob id domus eius frequētabatur a cōsultoribus: nā vt in primo de oratore memorat Crassus Domus iuriscōsulti: est totius ciuitatis oraculū: q cōsultores: ex incertis certos cōpotesq; concilii dimittit: quinti mutii lanua & vestibulū. maxima quotidie frequētia ciuiū ac summorū virorū splēdore celebratur. Cōsultores ꝓprie sunt percōtatores interrogatoresq;: qui cōsiliū petūt: cōsultus vero: qui cōsulitur & docet vt illud ex oratione ꝓ munera. Vigilas tu de nocte vt cōsultoribus: tuis respondeas. Interdū cōsultor ꝓ cōsulto vsurpatur: vt in illo ꝓuerbiali. Cōsiliū malū cōsultori pessimū est. Aufidius: cęcū hunc fuisse significat: apud oratiū mentio fit

na' Appium quidem veterem illū: qui cęcus annos multos fuit & ex magrātibus & ex rebus gestis intelligimus in illo suo casu: nec priuato nec publico muneri defuisse. C. āt drusi domū compleri cōsultoribus solitam accepimus: cum quorum res esset sua ipsi non videbant cęcum adhibebāt ducem. pueris nobis Gn. Aufidius prętorius: & ī senatu sententiam dicebat: nec amicis deliberātibus deerat. & gręcā scribebat historiā. &

Provalesiis valerii

Intētus animus tanq̄ arcus.

Cæcū postulare non posse.

Vulpianus.

Domus iurisconsulti oraculum ciuitatis.

Cōsultores Consulti.

Cōsiliū malū cōsultori pessimum.

UVA. BHSC. IyR_246

Diodorus stoicus

Pythagorici ad lyram cōponebantur.

Didymꝰ cēcus in geometria clarus.

Optice perspectiua. Canonica planum.

Linea quid

Euclydes.

Asclepiades sine egritudine.

Medicia asclepiadis iucunda.

aufidii lurconis: qui forti miscebat mella falerno. Diodorus stoicus: de hoc in bruto sic inquit: erā cū stoico diodoro: qui cū habitasset apud me cū quito vixisset nuper est domi meæ mortuus a quo cū in aliis rebus: tū studiosissime in dialectica exercebar. Itē in hortensio Diodoro qd faciā stoico quē a puero audiui: qui mecū viuit tot annos: qui habitat apud me: quē & admiror & dili go: qui ista anthiochea cōtē nit. Cū sit. cū esset fidicen & musicus. Pythagoreorū mo. pythagoricisvt supra diximꝰ mos fuit: cū euigilassent aios ad lyrā excitare: & cū somnū peterēt ad eādē prius mentes cōponere. Geometriā. v. tue cōsimile est illud: qđ memorat diuus Hieronymus de Dydimo Alexādrino: inter eccle siasticos scriptores: illustri: q captus a parua etate oculis: & ob id quoq; elemētorū ignarus: tantū miraculū sui oībus pbuit: vt geometriā q̄ vel maxime visu indiget vsq; perfectū didicerit. Geometriā autē sine visu vix cognosci posse nullus ignorat: cū figurę geometricę oculis subiiciātur. cuius pars vna: ΟΠΤΙΚΗ optice. id est perspectiua appellatur: quę ad oculos pertinet: altera vero pars quę ad aures pertinet canonice. i. regularis vocatur: perspectiua causas reddit cur visiones subinde fallant: vt qua in aqua conspiciuntur maiora ad oculos fiant: quę procul ab oculis sunt minora Voluptas autem vtilitasq; talium disciplinarum i post principiis existit: vt inquit. M. Varro. Quamq; lineam scriberent: figurarum geometricarum genera sunt duo: planum & solidum: planum est: quod lineas habet qua latum est: & qua longum: qualia sunt triquętra: & quadrata quæ in aera fiunt sine altitudine: linea dicitur a nostris: quam græcę. ΓΡΑΜΜΗΝ vocāt eam ita definit Euclides ΓΡΑΜΜΗ: est inquit: ΜΗΚΟΣ ΑΠΛΑΤΗΣ. id est linea est longitudo illatabilis. Asclepiadem fe. de asclepiade prusiensi medico illustri: non intelligi hoc i loco planissimum est: quoniam ille nullo morbo affectus: nulla corporis debilitate mācus ac debilis vixit: qui vt auctor est plinius: spōsionem fecit cum fortuna: ne medicus crederetur si vnq; inualidus vllo morbo fuisset ipse: & victor supręma in senecta lapsu scalarum examinatus est: huius medicina plaubilis fuit & fauorabilis: qui quinq; res maxime communium auxiliorum profitebatur. Abstinentiam cibi: abstinentiam vini: fricationem corporis: ambulationem: gestationesq;: ita fauentibus cunctis vt essent vera quæ facillima erant vniuersum prope humanum genus circumegit

videbat in litteris. Diodorus stoicus cæcus multos annos nostræ domi vixit. Is vero quod credibile vixisset. cum i philosophia multo etiā magis assidue quā antea versaretur & cū fidibus pythagoreorum more vteretur: cumq; ei libri noctes & dies legerentur: quibus i studijs oculis non legebat: tamen qđ sine oculi fieri posse vix videtur: geometriæ munus tuebatur verbis præcipiens discēti bus vnde. quo quāq; lineam scriberent Asclepiadem ferunt nō ignobilem nec in exercitū philosophorū: cū quidā quę

UVA. BHSC. IyR_246

in se:non alio modo:q̃ si e cęlo demissus aduenisset: hic volumen condidit de vino:quo reperit primus ęgris opitulari:sed dando.s. in tempore: cuius vtilitatem ęquari vix deorum potentia posse pronunciauit:de hoc asclepia de medico.Plinius.Apuleius.Celsus.Galienus.Auicenna.non parum multa hic vero alter asclepiades philosophus significatur: luminibus orbatus. Cuius dictum mire cōgruit omnibus cæcitate laborātibus:vt.s.aut puero aut baculo vno: comitatiores sint constat familiæ. Cornelię cognomentum scipionum īditum esse: ex eo ꝙ Cornelius: qui patrem luminibus carentem pro luminibus regebat scipio cognominatus:nomen ex cognomine posteris dedit scipionem enī dici baculū quis ignorat. nec inexercitum: exercitatissimū exercitus enim pro exercitatus vsurpatur. vt Virgi.Nate iliacis exercite fatis: & Cor. tacitus. Armis ęquisq; in patrium nostrumq; morem exercitus.Si li.mendicationem vel vt vtar laberii vocabulo mendicimonium significat: græcis autem mensticare licebat:quod romanę grauitati indecorum & perinde sordidum videbatur:inde palliata mendicabula:a doctis dicūtur: philosophi gręci victum mendicando quęritantes: sicut gręcus ille palliatus & crinitus barbaq; vsq; ad pubem pęne porrecta:adiit herodem atticum ac petiit nūmos sibi dari:ad panes emendos:tum Herodes interrogat quis nā esset. atq; ille vultu sonituq; vocis obiurgatorio: philosophum se esse dicit: mirari quoq; addit cur quęrendum putaret qđ videret:tunc Herodes oppido q̃ scienter & eleganter:video inquit barbam & pallium:philosophum nondum video iussitq; ei dari pręcium panis triginta dierum:dicens demus huic aliqd æris cuiusmodi est:tanq̃ homines nō tanq̃ homini: musonii quoq; exēplum obiter memorandum est:qui circunstanti cuipiam id genus & philosophum sese ostentanti dari iussit mille nummum:& cum pleriq; dicerent nebulonem esse:hoīem:malum:& malitiosum:& re bona nulla dignū:tum musoniū subridentem dixisse aiunt:αξιος ουνεστιη αργυριου.i.dignus igitur est argento. Subsidia va. oīa intelligit fulcimina:& sustentacula:q̃ necessaria sūt cęcis hoībus:ad valitudinē fulciēdam.Democritus: democritū abderitē philosophū pręter alios venerādū:memorię proditū est luminibus oculorū sua sponte se priuasse:quia existimaret cōmentationes animi in contēplandis naturæ rationibus vegetiores & exactiores fore: si eas videndi illecebris & oculorū impedimētis liberasset.Tertulianus in Apologetico tradit democritū:ideo se metip̄m excecasse: ꝙ mulieres sine cōcupiscētia aspicere nō posset: & doleret

Asclepiades cæcus.

reret qd ei cæcitas attulisset: respōdisse vt puero vno esset comitatior. Vt enim vel sūma vel paupertas tollerabilis sit: si liceat quod quibusdam gręcis quotidie/sic cæcitas ferri facile possit/ si non desinit subsidia valitudinum. Democritus luminibus amissis alba.s. & atra discernere non poterat. At vero bona:mala/æqua/iniqua/honesta/ turpia/ inutilia/magna/parua poterat & sine varieta

Scipiones vnde.

Scipio baculus.

Mēdicimonium

Palliata mēdicabula.

Scitum herodis.

Video palliū non philosophum.

Tanq̃ hoīs nō tā q̃ hoī.

Dignus est argento.

democritus se vltro excecauit.

UVA. BHSC. IyR_246

si non esset potitus: qua autē solertia cecitatem sibi consciuerit docet laberius poeta mimographus scribēs eum cōstituisse clypeum contra solem & ita splē dore ęreo & solis radiis aciem oculorum sibimet effodisse seq; elucificasse.

Elucificasse

Sine va.co.non possumus discernere multiplicē colorum varietatem: sine oculorum corporalium ministerio: mētis vero oculo: & animi acie possumus cōtemplari arcana naturæ: & dispicere: philosophicas notiones: & cōsequēter viuere beate: sicut faciebat Democritus: qui euthymiam.i. tranquillitatem animi dixit esse finem bonorū: qui innumerabiles esse mundos prodidit: dū apirian.i. infinitatem ꝓbat: qui non cōtentus in terna mundi nosce: extera quoq; scrutatus: necvlla in extremitate consistens voluminum exordio sic auspicatus est: hęc loquor de vniuersis: nihil excipit de quo nō ꝓfiteatur: quid enim esse potest extra vniuersa.

Emia Democriti. Apiria Infinitas

Loquor de vniuersis.

te colorum licebat viuere beate: sine notione rerum nō licebat Atq; hic vir impediri animi etiam aciem aspectu oculorum arbitratur: & cum alij sepe quid esset ante pedes non viderent: ille in finitatem omnem peregrinabatur: vt nulla in extremitate consisteret. Traditum est etiam Homerum cæcum fuisse: at eius picturam nō poesim videmus que

Democritū. Mar. Tullius in hortēsio anteponit veteribus philosophis: quos cum illo collocatos quitę classis sibi videri dicit cognominatus est gelasinus vt ait Suidas a risu: illi enim cuncta ridenda videbātur & vt ait mordax poeta ꝑpetuo risu pulmonem agitare solebat Pli. ait Democritū vitę vtilissimum nimio iuuandi mortales studio interdū ꝓlapsum: ex fontibus Democriti hortulos suos irrigauit Epicurus. Democriti vanitas illa taxatur a Plinio: q̄ de reuiuiscendis corporibus ꝓmisit: qui non reuixit ipse. Ante.p.in.ii.de diuinatione: quod est ante pedes nemo spectat cęli scrutatur plagas Donatus explicans illud ex adelphis. Quod a.p.vi.hoc inquit sumpsit poeta de illo insirum ꝓmulgato ancillę dicto. Quod ante.p.est non videt: cęli scrutatur plagas Testis est Laertius thalentū vnū ex.vii.gręciæ sapientibus cū domo exiret spectandorū syderum causa cedisse in foueā: dictāq; esse ab anicula: o thales. Quæ in cęlis sunt cōprensurū re arbitraris. qui ea q̄ sunt ante oculos nō vides. Homerū cę. Plutarchus: Herodotus: cęteri tradunt homerū inclytissimum poetarū amisisse oculos: & ob id homeri nomen sortitū: cū prius Mebesigenes diceretur. Cumei namq; & iones captos oculis homeros appellant: ꝙ homeris.i. itineris ducibus egeant: hinc Cecutiens meonius nuncupatur: a Martiano. Si in Sagittario in finibus Veneris Mars & Mercurius & Venus simul fuerint collocati & horoscopus eiusdem partis possederit finem. Iuppiter vero in Geminis constitutus ex occasu diametra hos radiatione respexerit: hęc genitura diuinū poetā heroici carminis facit: talis Genitura vt inquit Eirmicus maternus in.vi.matheseos homerū diuinum cumei carminis fecit interprętē ex homerico fonte omnis posteritas latices in pocula duxit vt ait Manlius: ex homero oēs eloquētię partes sic originē ducūt vt ex oceano flumina initum capiunt homerus archetypon est poetarū quem Plato diuinisti-

Gelasinus Democritꝰ.

De reuiuiscēdis corporibus.

Dictū anicule.

Homerus cęcus.

Cecutiens.

Genitura Homeri.

UVA. BHSC. IyR_246

mum nūcupat: quī oēs sine dubio vt sentit. Quinti. in oī genere eloquētię p-
cul a se reliquit. Picturā nō. p. poeta pictor est loquēs: pictor est poeta tacens: Poeta pictor loqns.
in exornationibus rhetoricis commutationis exēplū hoc legitur: poema lo Pictor poeta silens.
quēs pictura est. pictura tacitū poema debet esse: dixit oratius: vt pictura poe-
sis erit: pingit hic pīgit ille: sed alterius pictura vetustate fit obsoletior: alte- Poetæ durabiles.
rius nigidior: picture colores
regio. quę ora. q̄ locus gręciæ. quę spe, euanidi abliterantur: stili poe
cies formę/ quę pugna/ quę acies quod tici characteres durabiles pe
remigium/ qui motus hom'num qui se rennant: felices illi: quos bo
rarum non ita expictus est/ vt quę ipse nus poeta depinxit: nūc nul
non viderit/ vt videremus effecerit? q̄d la extāt. Appellis perhabilis
ergo? aut Homero ad delectationē ani monumēta. Carie vetustatis
mi ac voluptatem/ aut cuiq̄ docto de, interlita: & extincta: cū home
fuisse vnquam arbitramur. Aut ni ita ri & maronis poemata inue-
se res haberet. Anaxagoras aut hic ipe nescāt recēsentur: splēdescāt
in dies magis: qbus nulla ca
ries: nulla situs: nulla annosi-
tas officit obestq̄: merito di-
xit Alexāder magnus felicē
esse: achillē: qui homerū præ
conē habuisset. Quod filius
numeris poeticis sic expressit.
Felix eacida cui tali contigit Felix achil
ore gentibus ostendi: creuit tua carmine virtus. Qui lo. græ. in secundo ilia- les ob præ-
dos catologus est eorum: qui agamennonem secuti cum nauibus ad expedi- conem
tionem Troianum nauigauere: vbi locorum: ciuitatum populorum: oræ lito- zeuxis.
ralis est mira descriptio. Quæ spe. for: zeuxis pictor eminētissimus pinxit ef-
figies membratura corporaturaq̄ ampliore: Augustinus id ratus. In quo ho- Validissima forma in fœmina.
merum secutus creditur: cui validissima quęq̄ forma etiam in fœminis placet
Qui ferarum: comparationibus ferarum decentissime vsus est: quibus veluti Comparatio leonis ex homero
emblematis exornatur poema cultissimum: quale est illud quod in presentia
suppetit: vtq̄ leo in sylua stabat: sua pignora circum: cuius manus occurset ca
tulos nemus inter agenti venatrix accincta virum. Item alio in loco. Crebra
gemens nimium: tanq̄ leo viribus ingens faucibus: absenti venator si catu-
lum audax abripuit denso in saltu dolet acre: sequensq̄ deinde nemus versat:
scrutans vestigia: si quo versa viri inueniat: coquit illum bilis amara. Nos vt
vi. laus optimi poetę. Ita graphicę cuncta describenti a: vel potius depingen-
tis: vt ea oculis legentium spectēda subiicere videatur. Ita laudat oratius pol
lionem: videre magnos iam videor duces: non indecoro puluere sordidos.
Anaxagoras: Clazomenius fuit non modo generis gloria & diuitiis: verum
animi quoq̄ magnitudine clarissimus: quippe qui totum patrimonium suis Anaxagoras patrimonium reliqt
sponte reliquit: & cum ab eis negligentie insimularetur: qd ergo inquit: non
ne vos ista curatis: mox abscedens ad speculandum rerum naturam se contu
lit studio doctrinarum flagrās. Rei & priuate & publicę omnino negligens ac Dictum Anaxagore
incuriosus. Adeo vt cuidam se ita compellanti: nulla ne tibi patriæ cura est. di
xerit: mihi vero patriæ cura: & quidem summa est digitum in cęlum intēdēs
hic cum post diutinam peregrinationem in patriam reuenisset: possessionesq̄

UVA. BHSC. IyR_246

Democritus agros & patrimonia sua reliquissent. Huic discendi quærendiq; diuinæ delectationi toto se animo dedissent. Itaq; auguram Tyresiam: quem sapientem fingunt poetę. nunquam induncunt deplorantem cæcitatem suam. At vero Polyphemũ. Homerus cũ immanem ferumq; finxisset: cum ariete etiam

Non essem saluus saluare. Dictum epicuri.
desertas vidisset: non essem inquit ego saluus nisi istæ periissent: qui pluris faciens culturam ingenii: q̃ prędiorum: famigeratus extitit inter philosophos: de quo habita est mentio quoq; in superioribus. Dicebat epicurus sapientem acquirendi opes curam non habiturum. Democritus: Democritum: de quo pauloante non parum multa: satis constat diuitiis opulentum fuisse intãtum

Democrit⁹ patrimonii spretor.
vt pater eius Xerxis exercitui epulum hospitaliter dederit: ipse tamen quo magis vacuo animo studiis litterarum operam impenderet: patrimoniũ suum patriæ: quę abdera dicebatur dono dedit: ob hoc dixit oratius in epistolis. Miramur si Democriti pecus edit agellos cultaq; dum peregre est animus sine corporevelox

Pẽtathlos in philosophia notabile.
hic in philosophia adeo profecit: vt Pentathlos siue quinquertio. id est quinq; certamen dici posset: namq; naturalia: mortalia: mathematica: liberalium disciplinarum rationes: artiũq; oĩm doctrinam callebat olim prouisa olei charitate coemit vtilitate magna ĩ toto eo tractu omne oleum: mox vt apparuit ingens diuitiarũ cursus restituit mercedem auide dñorum penitentiæ contentus ita probasse: opes sibi cum vellet in facili fore: posseq; philosophos si vellent diuites fieri. Aristo. hoc assignat thaleti milesio: hoc idem sextius: e romanis sapientiæ Sectatoribus fecit: tãta litterarum occasio est: sed vere philosophantibus quies doctrinarum magis cordi est: q̃ sollicitudo diuitiarum quas prę vna virtute concutrandas ducũt: quod & crates illethebanus factitauit: qui cum ad philosophandum athenas pergeret magnum auri pondus abiecit dicens. Ite possum male cupiditas: nam vos potius mergam q̃ a vobis mergat: neq; putauit se posse & virtutes & diuitias simul possidere. Augurem tyresiam: De tyresia thebano coniectore & fatiloquo. Diodorus. Plautus. Papinius. Ouidius: scriptores oẽs: qui ira iunonis excecatus traditur: cui iuppiter scire futura dedit crimẽq; leuauit honore:

Philosophos si vellent diteſcere posse. Ite possum diuitiæ.

Tiresias cęcus solus sapit.
Homerus in odyssea tyresiam dixit apud inferos solum sapere. Cęteros vmbrarũ vagari modo: apud oratiũ Dat vaticinium vlyxi consultori: tyresię monumentũ fuit in tilphoso mõte boetię: iuxta fontẽ tilphosam. Vbi profugus diem suũ obiit: vt auctor est strabo. Ibi thebani ciues illi sepulto. Diuinos honores tribuere iuuenalis cũ cęcũ dicere vellet. Dixit tyresiã: illo versu: nec surdũ nec tyresiã quẽq; esse deorum: hic itaq; cũ esset sapiẽs & diuinationis cõsultissimus cęcitatem suã, æquanimiter ferebat: tanq; id obnubilare non posset sapientis felicitatẽ: quod insipiẽs perinde ac maximũ erũnosissimũq; malorum intoleranter feret & dolẽter. Ad vero polyphemũ Homerus in nono odysseę longo carmine & luculẽto canit quẽadmodũ vlyxes stipite obusto & inito terebrauit oculũ polyphemo cyclopi ingentẽ & enormũ: qui torua sub frõte latebat Argolici clypei & phebeæ lãpadis instar. Mox astu & vafricia vlyxis cũ incolumes socii euasissent ex antro cyclopeo id pro seipso cõmẽtus est: subie

UVA. BHSC. IyR_246

cit ſeſe ventri arietis magni & ianoſi: lanitiū firmiter manibus apprehēdēs. Cū aūt aeris is nouiſſimus egrederetur ī paſtū: eū pertētare cępit exęcatus polyphemus tactu explorās: ne greci furtim dilaberētur: eū ita cp tāg ēs ſic cępit affari. ω ρις ϖεϖων τι μοι ωδε λιαϛ ϖεοϛ εϛϛυο μηλων νοτατοϛ .i. oaries ſtolide cur vltimus ouiū ex antro egrederis: vt longe primus flores depaſcis: tu primus ad fluenta amnica peruenis veſpertina aūt hora primus ad ſtabulū reuerteris & alia quędā q̄ faſtidio auriū parcēs omitto. Colloquiū aūt cū arięte polyphemi exoculati ſatis oſtēdit illū quoq; arięte corde fuiſſe prędītum ac veruecęæ ſtatue conſimilē: qs enim cum pecude fabularetur niſi plane pecus & brutus: & pecuinis ſenſibus ſtupēs. Cyclops: polyphemus ille ab homero dictus pelorios. i. excelſus: & vaſtus: qui erat anthropophagus truculentus immanis. Et vt ait homerus mātuanus: mōſtrū horrēdū informe ingens cui lumē adēptū: cyclopas. i. vnoculos canunt in ſicilia fuiſſe filios neptuni. Etneos fratres cęlo capita alta ferētes quos ſtrabo & thucidides & fabuloſos rentur. Quā aries: Plinius ait. q̄ ſtultiſſima aīalium eſſe lanata arietis ppriū eſt ouiū ſenectā conſectari: agnas faſtidire: aquilonis flatu mares cōcipiūtur: auſtro flāte fęmine. In ſurditate: Si cęcitas malū nō eſt: nec obnubilare quis ſapiētis ſerenitatē: tanto minus ſurditas nocebit: minuſq; infuſcabit: & haud dubie leuior cęcitate facilioręq; toleratu ſurditas eſt: cui hoīm primo negatus eſt auditus huic & ſermonis vſus ablatus: nec ſūt naturaliter ſurdi: vt nō idē ſint & muti: id plerūq; natura aliqn̄ caſu fit: vt morbo aliquo obſeptus meatus vocē nō trāſmittat ad linguā: q̄d cū acciderit vt ſcribit Lactātius in libro de opificio: auditū quoq; obſtrui neceſſe eſt: vt quia vocē emittere nō poteſt: ne admittere quidā poſſit: ob vitiū ſurditatis negat Vlpianus redhibitionē: in tertia parte arietis habētes horoſcopū erunt ſurdi vnoculi ſtolidi fatuitatis ſtupore conſecti. Sudaſter. M. craſſus: grāmatici autumant nomina in aſter deſinentia: eſſe diminutiue ſignificationis: cui ſententiæ duo potiſſimū noia aſtipulantur: ſurdaſter & recaluaſter: nam ſurdaſter dicitur modice & parū ſurdus: & talē fuiſſe. M. Craſſum intelligi vult hoc in loco. M. Tullius: recaluaſter vero: qui fronte ſola caluus eſt: nec toto capite: vt illud apud canonicos ſcriptores ex leuitico: & ſi a fronte ceciderint pili recaluaſter & mundus eſt: recaluaſtrum fuiſſe Socratem accępimus. Cętera autem ferę omnia conſimiliter terminata: magis imitationem quandam ſignificāt: q̄ diminutionem: vt antoniaſter paraſitaſter oleaſter & alia ſexcęta vt iure grāmaticos iceſſant neoterici. i. recentiores ſcriptores. Male. A. vituperabatur infamulabatur: & potiſſimum nota auariticiæ: qua ſitiuit aurum parthicum: vſq; ad exitium: in cuius oris rectum aurum liquidum infuſum eſt: vt cuius animus arſerat auri cupiditate eius autem mortuum & exangue corpus auro vteretur: male audire eſt culpari ſicut bene audire eſt laudari. Tullius ī epiſtolis ad atticū: hāc nō te.

colloquentem facit: eiuſq; laudare fortunas. q̄ quo vollet ingredi poſſet & q̄ vellet attingeret. Recte hic quidem nihilo enim erat ipſe Cyclops: quā aries ille prudentior. In ſurditate vero quidnā ē mali. Erat ſudaſter. M. Craſſus: ſed aliud moleſtius qd male audiebat: etiā

Fabula polyphemi ex oculati.

Verba polyphemi ad arietem.

Pelorios cyclopes. vnoculi.

Aqlone flā te mares cō cipi.

Surdi muti cauſa ſurdi datis geni tura ſurdi noia ī aſter

Surdaſter recaluaſter.

Recaluaſter ſocrates in os crahs auri infuſum.

Male au re.

UVA. BHSC. IyR_246

Bene audire.

Liguarum varietas hominem alienat ab hoīe

nulli amici appii ridicule īterpretatur: qui me iccirco putent: bene audire velle: vt ille male audiat. Nostri: latini. Hi in il. ser. sur. diuersitas linguarum varietasq; loquendi facit: vt homo externus alieno pęne non sit hominis vice: auctor Plinius: quinetiam. Augustinus in. xix. de ciuitate dei linguarum inqt diuersitas hominem alienat ab homine: nam si duo sibimet inuicem fiant obuiam: neq; p̄terire: sed simul esse aliqua necessitate cogantur quorum neuter nouit linguā alterius: facilius sibi animalia muta etiam diuersi generis q̄ cum illi sūt homines sociātur: ex hac itaq; dissimilitudine linguarum fit: vt itali sint in transmontanorū sermone surdi & transmontani in sermone italorum: dū neutri neutros intelligūt. idq; accidit in linguis omnibus nobis ignotis: quarum idiomata sunt numerosissima: siquidem. Thimosthenes & strabo prodiderunt trecentas nationes quæ dissimilibus linguis vterentur: descendisse in dioscuriadem vrbem colchorum clarissimam. At vocem cytharedi: hipophora: tanq̄ dicere possit aduersarius surdos priuari maxima aurium voluptate propterea q; cytharedos musicosq; concentus ac symphoniacos audire non possint: quę mira sane voluptas est: & capitur omne quod viuit: & vt auctor est Aristoteles in problematis: quę ad res mathematicas pertinent: numeris modulis canticis deniq; omnibus concinendi generibus oblectari omnes consueuerunt: in quam sententiam est illud satyrographi. Aspice partis nunc damnum alterius: nam quę cantante voluptas. sit licet: eximius cytharedus: sitq; seleucus. Ne stridorem serræ: per antipophoram diluit obiectum: si inquit non audiet rursus vocem cytharedici: quod voluptatis: est nec quidem audiet stridorem serrę: aut grumnitum porci: q vterq; sonus stridulus: inamabilis & ingratus mirum quātum aures offendit: & auditum quasi conuulnerat: alia quoq; non pauca sunt quę nos stridore acutissimo peruellunt: quibus surdi liberantur: grumnitus autem vox est corcorum: vt hinnitus equorum balatus ouium: mugitus boum. Grunire quod est grunitum facere: recentiores dicunt: veteres grundire dicebant. Claudius in annalibus: grundibat grauiter pecus suillum: hinc quoq; grundiles lares dicti: quos Romulus constituisse dicitor in honorem scrofæ: quæ. xxx. pepererat porcos. Laberius dixit: grundientem aspexi scropham. Cum iugulatur: lepida me hercule fabella est huic loco congruens: qua esopus ille citissimus fabulator vsus est dum docet: cur ouis cum ducitur iugulatum silet: sus vociferatur ouis inquit solita est tonderi: mulgeriq; frequenter: ex quo fit vt cū ducitur ad necem: credat tunc quoq; seduci: vt aut tondeantur: aut mulgeatur: ideoq; silenter it ad lanienam: porcus vero: cui neq; lanitium est neq; lac: grū-

Itali surdi in sermone

si vt mihi videbatur īiuria. epicurei nostri græcę fari nesciustt: nec græci latine Ergo ij in illorum & illi in horū sermone surdi. Omnesq; id nos in his linguis quas non intelligimus/ quæ sunt innumerabiles/ surdi profecto sumus. At vocem citharædi non audiunt/ stridorem quidem serræ tum cum acuitur aut grunitū cū iugulatur sus/ nec cū quiescere

Grumnitus
Grumnire.
Grundire.
Grundiles lares.
Fabella esopia.
Ouis silens ducitur.

UVA. BHSC. IyR_246

nitum tollit ingentē: quasi gnarusse ob hoc solū trahi vt iuguletur: qui nunq̄ ob mulsuram aut tonsuram capi solet. Nec fremitū maris: scilicet audiūt hi qui surdi sunt: quantus autem sit fremitus & fragor maris murmurātis & vndabundi: sciunt nautici: qui tumescentibus equoribus frementibusq̄ ad vota cōfugiunt: suppetias diuinas implorant digitis quattuor aut septem remoti a morte supra caput impendente: demosthenē ferunt ad fluctus sonoros murmurātis maris declamare solitū: vt fremitum assuesceret vincere cōcionis tumultuosę. Anteq̄ hi sint inuenti: musicā amphon primus inuenit: qui & citharę repertor fertur septem chordis additis terpander: octauam simonides addidit: nouā timotheus: citharā sine voce decinit tamiras primus: cum cantu amphion. vt alii tradunt linus. Surdos ad oculorum cōsolatio ceci: est vt quoniam visu priuatus est: voluptatem capiat ex hauditu: cōtra surdus quia voluptate auriū frui nō potest: ad voluptatem oculorū traducēdus erit admonēduscp

Demosthenes declamabat ad fluctus

Musicę inuētores.

volunt fremitum murmurantis maris. Et si cantus eos forte delectant. primū cogitare debent anteq̄ hi sint inuenti: multos beate vixisse sapientes. Deinde multo maiorem percipi posse legendis his quam audiendis voluptatem. Tum vt pauloāte cœcos ad aurium traducebamus voluptatem sic licet surdos ad oculorum. Etenim qui secum loqui potest: sermonem alterius non requiret. Cōgerātur in vnū omnia: vt idem oculis vt ex visu capiat voluptates: quibus surditatis incōmodū compēset. Qui secum loquit: sapiēs vt ante diximus is est: qui secum loquitur: qui nunq̄ minus solus est q̄ cum solus cum olim crates vidisset adolescentulū secreto ambulantem interrogauit quid illic solus faceret, me cū inquit loquor: cui crates caue rogo: & diligenter attende. ne cū homine malo loquaris. Dixit Plinius mecū & cum libellis meis loquor. Igitur nihil nocebit surditas: quin surdus secū loquatur: secū autē loqui philosophari est & seipsum excutere: poterit surdus facere quod festius: qui cōsummato die: cum se ad nocturnā quietē recepisset: sic interrogabat animū suū: quod hodie malum tuum sanasti. cui vitio obstitisti: qua parte melior es: poterit facere qđ Seneca: qui quotidie inquit apud me causam dico: cum sublatū e conspectu lumen est totū diē mecū scrutor facta ac dicta mea remetior: ita surdus secū loquetur animū trunabit. sese intus excutiet exanimabit: inquiret quid recte fecerit quid perperā: quod lōge salubrius est: q̄ cum altero fabulari: & alterū audire sermocinantē: huc adde quod surditas optabilis est his: qui interdū audiūt: q̄ audiuisse nollent. Animus enim hominū in auribus habitat: vt dixit olim Xerxes: nā qui bene audit: is hilaritate perfunditur: qui vero male is exercebatur: surditas prodest leporī: lepores enī surdi celerius pinguescūt: surditas bona est gallinis & ouibus: siquidem gallinatū oua accipitris audita voce viciantur. oues abortū faciūt audito tonitru. Cōgerantur in vnū: fingamus inquit quēpiam agere malorū obrutū: cecū surdū: doloribus accerrimis affectū omnibus denicp erūnis & calamitatibus pressū

Sapiens secū loquitur

Dictū cras.

Dignꝰ imitatione festius.

Totum diē mecum scrutor.

Animus habitat in auribus.

Lepus surdus pinguescit.

Ouiū abortus ex tonitru

UVA. BHSC. IyR_246

Portus malorũ mors. Mors perfugiũ erũnosę vitę confectę cõfectus gradiator.

tamen si sapiens erit beatitudo obduci obnubilariq; non poterit & eó magis ꝙ portus mortis paratus est: quę finis est: arũnarum omnium & laborum: & ita ostendit confugiendum esse ad profugiũ mortis: quando vrgemur doloribus malisq; impatibilibus: vt enim inquit verissime artabanus apud Herodotum: mors est optatissimũ perfugium erũnosę vitę: ille enim portus vnus & erũnosorũ: & effugium miseriarum. Conficiunt: exanimant: trucidãt: negant verbũ hoc gladiatoribus conuenit: qui confecti dicuntur grauissimis vulneribus occũbentes: vt docet Donatus: sic Cicero in Catilinam: gladiatori illi confecto & sautio. Theodorus lysimacho: hoc optimum in primo cõmentario affatim explicatum est: ibiq; scriptũ releges: de viperenoq; cantaridis: vermiculi venerati. Ridiculum est gloriari: perinde ac magnum quiddã sit se posse efficere id: qđ possunt scorpiones: possunt cantarides vi delicet mortem inferre. Paulus perse. perseus ille rex macedonũ famigeratus: cui plus auri fuit q̃ animi: victus superatusq; bello a rõanis. se. Gn. Octauio dedidit: orans vt ad paulũ emiliũ imperatorẽ duceretur. qui illi obuiã cũ amicis venit. Assurrexit: vt historici tradunt illachrymauit varietatem scilicet fortunę secũ reputans: quæ regem ex summo dignitatis fastigio in prę ceps detraxerat tunc perseus φιλοχωος: id est vitę cupidus turpiter in terrã procumbens & genua emilii amplectens voces emisit indecoras: quas nõ tulit emilius: nec prę ceptor illius audire sustinuit: immo eũ castigans: ꝙ effeminate nimis ac molliter succumberet ictibus fortunę: & cum perses ne in triumphum duceretur impẽ se rogaret: inquit: ετιτο τουτο εστιν: id est in te hoc est: quo dicto signi ficauit illum potestatem habere semetipsum interimendi: & ita contumeliæ p mortem subducendi sed maluit turpiter triumphari: q̃ laudabiliter mori: doctus itaq; in triũphum est vna cum filiis: periitq; in carcere animi mẽrore cõfectus: vel vt alii tradunt: vigiliis insũniaq; maceratus. Prima die prima tus-

Perses rex captus.

Lacrymę Pauli.

Ne triũpharetur. In te est. Perses i carcere obiit.

lis & auribus captus sit: prematur etiã doloribus accerrimis corporis: qui primum per se ipsi plerumq; cõficiunt hominem: sint forte longinquitate producti. vehementius tamen: quam vt causa sit cur ferantur. Quid est tandem dij boni quod laboremus: Protus enim p̃sto est. quoniam mors ibidem est ęternum nihil sentiẽti receptaculum. Theodorus Lisimacho mortem minitãti: magnum vero inquit effecisti: si cantaridis vim consecutus es. Paulus Persę pręcãti: ne in triumpho duceretur: in tua id inquit potestate est. Multa prima die cum de ipa morte quereremus: nõ pauca etiam postero cum ageretur de dolore sunt dicta de morte: quę qui recorde tur: haud sane periculum est: ne nõ mortem aut optandam: aut certe non timẽ

UVA. BHSC. IyR. 246

culana quęstione. Postero: secūda tusculana. Aut optanda: si anima est immortalis. Aut non timendam si anima est mortalis: & nullus sensus a morte superstes relinquitur. Aut bibat aut habeat: sic in vita degenda: aut ferendam sunt aduersa: aut per mortem effugienda: vt in conuiuiis græcorum ex lege conuiuali: aut est bibendum: aut abeundum cancio græca est conuiualis: πεητε πιηε τρισ πιηε αμα τετταρα hoc est: bibe quinque: bibe tres: bibe quattuor cyathos pręterea bibere gręco more: est cum cyathis mero plenis saltare & primo deos: deinde amicos suos nominantes: totiens merum bibere: quotiens deū & caros suos nominatim vocant ad quem morem allusit Horatius cum ait: de lunę propere nouę: da puer auguris murenæ: quidā autumant: legem bibēdi græcam esse vt totiens bibā quot litterę sint ī nominibus: amicarum: quas nominatim vocantsiue amicorum: hic illud

Cancio gręca cōuiualis.

Bibere gręco more.

dam putet. Mihi quidē in vita seruāda videtur illa lex: que in grecorū cōuiuijs optinetur. Aut bibat inquit aut habeat & recte. Aut enī fruatur aliquis pariter cū alijs voluptate potandi. aut ne sobrius in violentiam vinolentornm incidat ante discedat. sic iniurias fortune quas ferre nequeas de fugiēdo relinq̄s: Hæc eadē que epicurus: totidē verbis dicit

M. Tullii ex verrinis: fit sermo īter eos: & inuitato: vt gręco more biberetur ad hunc morem allusisse videtur epigrāmatista: Nęuia sex cyathis: septem Iustina bibatur. Ante discedat: viget in pręsentia hic mors apud transmontanos fere omnes: vt prouocent in certamen ludumq; bibendi: bibantes vltra ventris capacitatem: ad vina perdenda. geniti qui si forte recusaueris combibere excandescunt: indignantur: oderunt: vt abitum magisq̄ aditum malis: vt melius fuerit non venisse q̄ bibisse. Ego cū parrhisis in celeberrima galliarum ciuitate puer adhuc studia humanitatis publico auditorio ac frequentissimo profiterer quotidie vocabar: quotidie inuitabar a gallis litterarum studiosis nimiumq; amantibus mei: vt combiberem vt comesarer. Ego qui stomachi mei mensuram noueram: & iam gallorum mores probe: callebam: vt spirius illorum alioqui feroces mitigarem: meipsum accusabam: cōstitutionem corporis mei criminabat: tanq̄ morosam & imbecillam: dolere me simulabā q̄ non essem ea firmitudine & robore membrorum septus: quo illi vt ego quoq; possem cum illis vna venialibus voluptatibus indulgenter inseruire: & ita citra prouocationem eorum iracūdię rationem habebam bonę valitudinis: quę maxime noticia sui corporis sustentatur: mihi placet illud socraticum esse & bibere vt viuam: secus videtur multis immo plerisq; omnibus: viuere vt edant & bibant: quorum deus venter est: qui concinunt illud ex schola asororum depromptū. Edamus & bibamus cras enim moriemur: sed cum ad maiora sublimioraq; nos deus genuerit: q̄ vt cibum digerere & vinum percolare nouerimus: foueamus hominem ex ea parte qua præciosior est: atq; p̄stantior. Qui corpori seruit: nunq̄ liber erit: cuius curam habendam & quidem diligētissimam censeo: cum corporis fulturis animus sustineatur: sed ita

Prouocatio in aleam bibendi.

Puer professus

Studia in gymnasio parrhisiorū

Inuitabar ad cōpotationes.

Edo & bibo vt viuā.

Schola asotorum.

Edamus & bibamus.

UVA. BHSC. IyR_246

Animi cultus præponendus. tamen: vt animi cultura præponatur: vt animi imperio vtamur: vt mens velut regina dominetur: libet interdum in hæc veluti diuerticula a proposito deflectere: ad ganeones popinonesq; taxandos: qui ab domini mancipati: & culinarum aselæ: ob nullam aliam causam se natos esse arbitrãtur: nisi vt edãt & bibant: qui se tum beatos credunt: cum saliaribus cenis distenti: & opimis epulis farti & largo vino obruti nec orientem solem viderint: nec occidentem. Hieronymus: de hoc supra dictum est: cui summum bonum est interdum idem quod epicuro videlicet nihil dolere: is enim maxime probat indolentiam. Quod si his philosophis: argumentum a minori ad maius: cuius hic est sensus si philosophi voluptarii vt epicurus: vt Hieronymus: vt aristibus apud quos honestum: per se parum valet: cẽset sem per beatum esse sapientem: quãto magis: hoc sentire oportet: socratem & Platonem maximos philosophorũ: qui virtuti tantum tribuũt: vt nulli magis: vt sola virtute reliqua bona obscurari dicant: si cut in creti thesauris animus obscuratur. Id illi crassum: quiddam: epicurus & epicurei honestum illud: quod tantopere laudant stoici: qđ summum bonum esse cẽset quod solum expetendum: solum laudabile verais magnificis: magnificenter prædicant: id dicunt verbis quidem decoris obuoluit: re ãt ipsa esse cassum quiddam & inane: tanq; stoici voces tantum inanes fundant: & virtutes ebuliant vtpote magnidici inanilogi: vanidici magiſq; veridici: cassum inane: vacuum fragile dixerunt veteres: vt cassa nux a Plauto & Oratio dicta. Virgilius cassum lumine: & ethere cassos dixit pro vita priuatos: & vacuos: vnde retia: cassis & per diminutionem cassiculi nuncupantur. Hieronymus: nequaq; aranearum mihi opponas cassiculos. Alii: vt peripatetici & academici. Alii autem vt stoici. Tanq; honorarius arbiter: sicut ius prætorium ab honore prætoris honorarium est nominatum: vt scribit Papinianus: quod quasi viua vox est: iuris ciuilis: ita honorarius arbiter ab honore dictus: quẽ honoris causa vtraq; pars summum facit suæ controuersiæ iudicem & quod ille decideri: ea stant sententia. Imus ad arbitrum: hoc modo: vt neq; nihil: neq; tantum quantum postulauimus consequamur. In arbitrio mitte moderatum: æquum est: cum

In gulones

Indolentia.

Virtute reliqua obscurari.

Magnidici stoici.

Cassum qd cassiculi aranearum.

Ius honerarium.

Honorarij arbiter.

& Hieronymus q; si his philosophis quorum ea sententia est: vt virtus per se ipsa nihil valeat: omne quod honestum nos & laudabile esse dicimus: id illi crassum quiddam & inanis vocis sono decoratum esse dicant & tamẽ sem per beatum esse censent sapiẽtẽ. Quid tandẽ a Socrate & Platone perfectisq; philosophis faciendum putes. quorum alij tantum præstantiam in bonis animi esse dicunt vt ab his corporis & externa obscurẽtur. Alij autem hęc ne bona quidem dicunt: in animo reponunt omnia quorum controuersiam solebat tanquam honorarius arbiter iudicare.

UVA. BHSC. IyR_246

ad iudicem causam labefactari animaduertunt ad arbitrium confugiunt: De arbitris arbitrorumq; generibus aliubi plura ex sententia iurisconsultorum & oratorum. Carneades itaq; ille nouissimus philosophorum ita diiudicabat de controuersia stoicorum & peripateticorum: vt res optime decideretur: stoici inquit dicuntur commoda bona corporis & fortunæ peripatetici bona appellant: sed commoda stoicorum & bona peripateticorum vocabulis dissident re ipsa cõsentiunt: quando peripatetici non plus tribuunt: diuitiis & bonæ valitudini: quę sunt bona corporis & externa: q̃ tribuant stoici: q̃uis alteri bona dici hęc velint: alteri commoda: itaq; talia non magis desideranda expetendaq; secundum peripateticos videri dicebat: q̃ secundum stoicos: cũ nõ tam verba attendenda sint q̃ res. Si ergo commodorum appellatione idem significatur stoicis: quod peripateticis appellatione bonorum transacta lis: est & res iudicata iudice Carneade: vt de finibus bonorũ disputantes stoici & peripatetici inter se sint consentientes rebus ipsis: q̃uis vocabulis dissidentes esse videantur. Hunc locum. s. de finibus bonorum: de vita beata: quæ sine virtute esse nõ potest quę in solum cadit sapientem: qui semp beatus: est serenus ĩperturbatus: vt cælum supra lunã semper liquidem est & defecatum. Ad brutum: cui. s. dedicantur nominatim hi quinq; libri Tusculanarum quæstionum. Alteros: sicut quinq; alteri de finibus bonorum eidem Bruto nuncupatim mittuntur. Lacessiti: prouocati: dum ille vtpote doctissimus ĩ philosophia prouocauit Cicero nem ad talia cudenda commentandaq;. Cum ipse librum quoq; de virtute accuratissime scriptũ ad Mar.

Decisio carneadis

Re consentientes verbis dissidẽtes.

Sapiens serenus vt cælum.

Carneades: nam quęcunq; bona peripatetici: eadem stoicis commoda videntur: neq; tamen peripatetici plus tribuerent diuitijs bonæ valitudini: cęteris q; rebus generis eiusdem q̃ stoici: cũ ea re non verbis ponderentur: causam esse dissidendi negabat: quare hunc locum cæterarum disciplinarum philosophi: quemadmodum obtinere possint ipsi viderint. Mihi tamen gratum est: quod de sapientium perpetua bene viuendi facultate dignum quiddam philosophorum voce profitentur: sed quoniam mane est eundem has quinq; dierum disputationes memoria compræhendamus: equidem me etiam conscripturum arbitror. Vbi enim melius vti possumus hoc cuiusmodi est ocio. At brutumq; nostrũ hos libros alteros q̃nq; mittemus: a quo non modo impulsi sumus ad philosophicas descriptiones verumetiam lacessiti. In quo quantum

UVA. BHSC. IyR_246

Nostra opinatio.

Tullium misisset: quemadmodum autem Carneades tanq̃ honorarius arbiter diiudicare solabat controuersiam stoicorum: sic & nos disputationem de vita beata copiosissime elegantissimeq; tractatam: non tanq̃ arbitri sed tanq̃ opinatores & interpretes forsasse veridici ita eluda mus: vt in virtute censeamus positam esse vitam beatam adiunctis & corporis & fortunæ bonis: siue commodis: quę sunt ad virtutis vsum idonea: sine quibus sapiens videtur non posse satis fungi virtutis officio: nec satis cõducenter philosophari. Quo circa Deum optimũ maximum exuperantissimum: vltamundanum adorates de

Deprecatio Philippi Beroaldi.

precemur vt virtute pditi bona valitudine fulti: facultatibus idoneis adminiculati nulla mortis formidine procul. Indolentia leti: euthymia tranquilli: bene ac beate viuere possimus & scribendo commentando: legendo: vitam longiturnam procudere: mox cum ex hac vita migrabimus vt in eternam vitam recipiamur: quæ summũ est bonorum: vbi beatissimi euo sempiterno perfruamur.

cęteris profuturi sumus non facile dixerimus. Nostris quidem acerbissimis doloribus: variisq; & vndiq; circũfusis molestijs alia nulla potuit iueniri leuatio.

commentarios Philippi Beroaldi

Habes mi Philippe commentarios Tusculanarum Quæstionum totidem a me mensibus: quot libris constant pro virili parte exactos elucubratosq; singulis enim quęstionibus singulos menses impendimus: subsiciuis: tamen horis ista tractantes: alioqui vt optime nostri: lectionibus publicis priuatisq; distenti. Scio plura congeri addiq; potuisse: nec inficior. sed parcendũ fuit aurium fastidio: cum non minus interdum peccet: nec minus fastidiedus sit: qui effusius dicit: q̃ qui astrictius: spero hæc annotamenta studiosis & bonæ frugi scholasticis profutura placituraq; & tibi potissimum cui: nostra omnia qualiacunq; sunt probantur. Vale.

Habes mi Philippe

Conclusiuncula cõmentariorum.

Commentarios hosce Quęstionum Tusculanarum a Philippo Beroaldo Diligenter cõpositos. Impressum Parhisii. Anno domini. Millesimo quingentesimo Decimonono. Mensis Octobris.

UVA BHSC IyR 246

¶M.T.Ciceronis Quę-
ſtionũ Tuſculanarũ haud
ſpernandus quarumcũq;
dictionum ſententiarũq;
adnotandarum. Index.

Ab.

Abacus. cciiij
Abacus tabula geometri
ca. eodem
Abacus in ædificijs eodẽ
Abditę cauſæ. cciiij.
Abies in ędificijs valida.
Folio cxvi.
Abietarius eodem
Abſcindi dextram homi
cidę ſui fo.xxxvi
Abſyrtus diuulſus a me-
dęa. folio cv.

Ac.

Acadæmia in tuſculano.
folio xciiij
academia Ciceroïs.xciij.
Academia penultima lõ
ga.folio. eodem.
Academici conſiderato-
res.folio vij
Acerrus. xcviij.
Aceruatis eodem.
aceruus ſorites. lxix.
Acetum mulſum cxv.
Acerba bonorum mors.
folio. cxxix
acheron viij.&.xxij.
Achtheeodon cxxiiij.
Achilles iracundiſſimus.
folio clxi
Achilles fœlix. ccxxxiij
achradina inſula cclj
Acies xxix
Acies laconica ad tibias.
folio lxxij.

Accipenſer piſcis cxiiij.
Acquiſiti mores. clxxv
Actum agam cxix
Acromatica. lx.
Accuſatoris nomen ſordi
dum. iij
accuſãda natura.37.c.28
Aculeus in apibus.lxxxi.
Aculeorũ remediũ. eodẽ
Acumen carneadis.xxx.
Acutior animus ex com-
plexiõe corporis.xxxix
actio ſepulchri violati.xvi
Actij exemplum xcviij.
Actius tragediographus
folio. clxij.
Acti iucũdi labores.ccxij
Acyrologia. xlij

Ad.

Adamãtina vincula.ccij.
ad amorem ſalus clvi,
adiaphoron. vij
Adiaphora cl.&.ccxv
addictus nulli ſectę. cxl.
Ad cœnam renũciaſſem.
folio xlix
adeſum. lxvij.
Ad manum eſt quod ſat
eſt.folio cxxi
Ad mala occaleſcunt. fo-
lio. cxxvij
admirari nihil cviij.
Ad rempublicam non ac
cedit ſapiens ccx
adulat lxvij
adulari hunc cij
adulatores græci. xlij
aduerſus caldeos xlvi
aduerſus ſolem cxi
aduentitia omnia cxij

Ae.

Aer. xxv.
Quære diphthongos in
littera. E

Af.

Affatim lxvij
affectiones. lxxvi.
affectus eodem
affectus ciiij
affectiones naturales. ciij
affectiones ciiij
affectus doloris potentiſ-
ſimus. cxxx.
affectus cl
affectus animi cl.
affectio. eodem
affectibus humanis bru-
ta carent. cli
affectus ſtoici extirpant.
folio cliij.
affectus lęticię clv
affectus ſimulare clxij
affectiones naturales. fo.
lio. clxiiij
affectum bellum clxxxiiij
affecta ęſtas eodem
Africani filius notatiſſi-
mus. xxxix
africanus ſemper pędiam
cyri in manibus habebat
folio. lxxxvi.
africanus fratris obitum
tulit cxxxiiij.
africanus eloquens v
afranius togatorius.cliij

Ag.

agere animam xij
agere recte vel perperam
in nobis eſt cli.
agere tabellis obſignatis.
folio. cxcij
agelaſtus cix

UVA. BMSC. IyR_246

αγελαστος cix.
Agmen lxxiii.
Agamennon ſcindēs co-
mam. cxxiiii.
Agatocyche. clxxxix
Agricolatio queſtuoſa.fo
lio ccxvii.
Agrippa merſit in acetū
crura. lxxvii.

Ai.

Aiax inſanus xcvi
Aiax magiſtrophonos.fo
lio eodem
Aiacis ſors. clix.
Aiacis & hectoris mutua
dona. eodem
Aiacem furor impulit in
mortem. xlvii.
Aiax apud Ouidiū. clxi.

Al.

Alacer cliii.
alacritas. eodem
alacris cymbrorum philo
ſophia. lxxxviij
alea. cxxv.
algedon. cxxiiii.
alexēdri epithenſis mors
folio xxii
alexandrum ſcyphus her
culaneus condidit.xlvij
alexandri ęternum crimē
folio ciii.
alexandri dictum.ccxxii.
alexandri & diogenis col
loquium. ccxx.
alexandri pœnitentia. fo
lio clxxv
albinus a catone reprehē
ſus. lix.
Alius fortis alius pru-
dens. lxx
Alcmeon matricida.xcvj
Aliud non dolere aliud
eſſe in voluptate. cxiii.
Alcibiades eodem
Alcibiades caſtigatus. fo
lio. cxxxiii.
Alcibiades ptexit ſocra-
tem. eodem.
Alcibiades procliuus ad
luxum. eodem
Alcibiades ſocrati dile-
ctus. clxx.
Aleus erraticus. fo-
lio cxxv.
Aluum ex timore fundi.
folio cxliii.
Aaliquis. cxlvi
Alæ equitum cxxxix
Alba pituita. cxlvi.
Alexicacos. clx.
Alens anima. cxciiii
Alopecię. ccxxiii.
Albucius. ccxxix.

Am.

Amator reſpectu amati.
folio clxx
Aamator patriæ mene-
cheus. lv.
Amazon. cij
amatorius furor. clxix.
amator mulierum Iuppi-
ter. clxx
ambroſia xxxiii.
ambracia. xli.
ambulatio pomeridiana.
folio lx.
ambeſum. lxvii.
ambitio miſera. lxxxvi.
amentia. xcv.
amicitię ſententię conīū-
ctio. cxix.
Amicitia ,ppter ſe & vtili
tatem cliii.
Amicitia bonum maxi-
mum. ccx.
amicitia nihil pręſtantius
folio. ccxi.
amicitia expetēda. eodē.
amicitia nota. eodem
amicitia in ſcholis ſancta
eodem folio eodem
amicus alter & ipſe.cxxxj
amicorum aſpectus dul-
cis. ccxi.
amicorū optimus Minus
Roſcius. ccxi.
Amicorum par roſcius &
Beroaldus. eodē.
amneſtia. xlvii.
amphilochicum argos.fo
lio. xcvi.
amphibia cxciiii.
amor inordinatus.cxxxij
amor artemiſię in maritū
folio cxxxii.
amor magnus deus. fo-
lio clxviii.
amor alatus clxix
amor puer. eodem
amor morbus eodem
amoris vicia. clxix.
Amor mutuus ſuauiſſi-
mus. eodem
Amore nihil concitatius.
folio clxx.
amores prępoſteri.clxxi.
amoris origo. lxxii.

UVA. BHSC. IyR_246

amor cedit rebus. eodem
amoris pedicę inexplorabiles. clxxiii.
Amoris vicia secundum Plautum. eodem.
amor an opinabilis an naturalis. eodem
amor res vltronea. eodē
amor potentior igne. folio clxxiiii
Amygdala prima floret. folio. cxciiii

An

Anacharsis ccxviii.
Anacharsis scitū. cxxvii.
Anacreon acino vuę strāgulatus. cxxiiii.
Anacreon. clxxi.
Anacre necessitas. cxxiii.
Analgisia. xcvii.
Anapestus. lxxiii. & cxxii
Anatomę xxxii.
Anatis morbus. xlv.
anaxagoras. l. & clxxxij.
Anaxagoras contemplādi causa natus cviii.
Anaxagoras patrimoniū reliquit. ccxxxiii
Anaxagorę dictū. eodē.
anaxarchi tolerātia. lxxx
analytica. ccviii.
anaximenes. ccix.
anaximander eodem
ancephaleosis. liii.
ancillis ędes matutę īterdicta. xvii. & xviii.
andronicus liuius. iiii.
andromacha ennij. cxv.
andromacha vnde. cxvi.
andria. clxj
andromeda clxxx
angor cxliiii. & ciij
Angina vinaria. cxliiii
anima xii.
animus eodem
anima & animus vñ. xiij.
aīa an sit harmonia. xiii.
animę potentię eodē
aīa platonis triplex. eodē
aīę partes octonę. eodē
anima ex traduce. xiiii.
animantia. eodem
aīa alēs vegetatiua. eodē
animę opiniones. eodem
aīas in cœlū redire. xv.
animę natura ignorat̄. xv
animi essentia xxiiii.
animoꝝ cibus theoria. 25
animorū videmus. xxxii.
animi natura ignorat̄. 38.
animorū subtilitas. xxix.
anima an sola homo. eod̄
anima ex se mouetur. folio xxx.
animę duę ī hoībus. eod̄.
animus deus. xxxiii.
animam tandiu durare q̄ corpus. xxxviij
Animū dolere posse nec mori. eodem
animi macię. xc.
animę quid trahant a planetis. xcj
animus ex complexione corporis acutior. xxix
animi morbi vicia. xciii.
animi medicina ītus. eod̄
animum curās curat corpus. eodē.
animus sapientis vt mundus. xciiii.
animi motus non cōuellendos. xcvij
Animus mortalium. c
animus tumes in vicio. cj & cxxxiii.
anima amāti animica. folio. cxxxj
animi contractio. cxxxvij
animos ad lyram componem. cxxxix.
Animi ferociam musica molliri. cxxxix.
animorū vix duplex. cxj.
animę pturbationes. eod̄
animi pulchritudo. cli.
animus immotus. clv
animus corpore præciosior. ccxxi.
animi flores clxxii.
animalia pro dijs. ccxiii.
animantiū origo. ccix.
animus facit beatum. folio ccxxix.
animi nubila sol serenat. fo. ccxxx.
animus intentus tanq̄ arcus. ccxxxj
animus habitat ī auribus folio ccxxxv
animi cultus præponendus. ccxxxvj
antonius viii.
antiparistasis. xxiiii.
antiaxon plaga. xxxiiii.
annus vnde xlv.
antimachi dictum. lviii.
anthiochus contra philonem. lx.
anthiochus ciceronis magister. clxxxvii.
ante mortem. x
antisthenes. xxxiiii

UVA. BHSC. IyR_246

antidactilus lxxiij.
antitheton lxxxiij.
antonius incesti reus. fo. lio lxxxiij.
annominaton cxvi.
antipophora cxviij.
anteros clxix.
antisthenes lxxxix.
antonius orator. ccj.
antonij oratoris mors. fo. lio ccj.
Anguiculos streperé. fo. lio cxciij.
anij cxxiiij
annus ad lugendnm fœminis cxxix.
annicule supstitiosę cxxxj
anthraces cxliij
anthracinus color. eodē
Anser comes indiuulsus. folio ccxxviij.
aniculæ dictum. ccxxxij.
anxiferi vertices. lxv
antiquis moribus res stat folio cxxxix.
anxietudo. cxliiij. &. cxlix
anypodeti discalciati. fo. lio ccxix.

Ap.

Apparatus olerum facilis ccxxiij.
apathia stoicorum. xcvij.
apathes. xciiij. &. clxxxv.
apagesis lxxvj
Appello fo. cxxxvij.
Appellatio eodem
appellatio frugum c.
appetitus. lxxviij. &. cxlj.
Appetentia cxliij.
Appetitus Veneris ardētissimus clxviij.
Aper erimanthius. clx.
aper non meminit irasci. folio clj.
apodixes grāmaticę. xxij
apollo cedrinus cxxj
aporretici. ccxvij
Apoxiomenon ccxxv.
apium clxxxij.
aprici ccxx
apricari eodem
apodes ccxxix.
apyrina xcix
apud inferos cœnabimus folio xlix.
apyria ccxxxij

Aq.

Aquam metire. xc
Aqua pfusus Socrates ab vxore cix.
aquarię cotes. clvj.
aquatum clxxxv.
aquilij tunicam. M. Antonius diloricauit. clxxxiiij
aquilius ccv.
aquila Iouis armigera. fo. lio lxvij.
Aquilonis flatu mares concipiuntur. ccxxxiiij.

Ar.

Argo nauis vnde dicta. fo. xxvij.
arguti eodē
argonautæ eodem.
argumenta immortalitatis animæ. xxx
archimenides xxxij.
aries xxxv
ardua virtutis via. xxxvj.
aristogyron eodem
ars vitę philosophia. lxj.
armigera Iouis aqla. lxvij
arcana nō inuulgāda. lxx
arma vulcania lxxj.
arion citharedus. lxxxix.
arion adrastus eodem
arx lxxxiij.
articularius morbus. fo. lio lxxxv.
aristippi exemplū. cxiiij.
aristippi dictum eodem
argos xcvj.
architectus vitę beatę. fo cxvij.
arduū omne pręclarū. fo cxxxviij
arietati dentes cxlv.
argos clij.
aretę vnde eodem
ars eodem.
argumentationes quinq; partitę clvj.
archetippon clij
ars meretricia a venere. foiio clxviij
architę exēplū clxxiiij
archelaus. clxxxij.
argutiola. clxxxiij.
argumētum reciprocum. folio clxxxvij
aristo eodem
arbitri petronij versus. fo lio clxxxix.
archelaus an fœlix. cxciij.
archelai crudelitas. eodē.
argumētorum stoicorum fo. xcxvij
armati fabula eodem.
argumentum a contrario folio cxcix
arcana i secretario. clxxix
archias ccv.
archemenides ccvj.

UVA. BHSC. IyR_246

Arbitriũ in nobis libeum folio ccviii.
Aristochius eodem
Aristonis sentẽtia. ccxvij
Aristoteles eodem
artoxerxis exẽplũ.ccxxii.
aristides iustus. ccxxvii.
Aristides exilium.eodem
archesilas ccxxviii
archesilas vt hydra.cc.2 8
aranearũ cassiculi. eodẽ.
arbiter honorarius. eodẽ
Af.
Astragalizontes. v
Assentiones. xv.
astrologię inuẽtor athlas folio xxxi.
Aster. xxxiiii.
Astrum eodem
aspręta lxiiii.
aspernabilis odor. cvi.
aspidum genera ccxiii.
asclepiades sine ęgritudi ne ccxxxi.
asotorum schola.ccxxxvj
asclepiadis medicina fo lio ccxxxi.
asclepiades cecus.ccxxxij
At
Atomi xv.&.xxiii.
atheos xvij
athlas xxxi.
attici lvii.
athletarum cibus. lxxv.
attica musa zenophon.fo lio lxxxvii.
atra bilis xcvi.
athamantis furor.eodem
atrida cv
atrophia. eodem
atrophi.eodẽ. &.clxxiii.
Athletę. ccxii.
athenodori documentũ. folio clxxiiii.
athlas astrologus. clxxix.
athlãtes anonymi. clxxx.
attali philosophi sentẽtia folio ccxix.
atticum talẽtum. eodem
athenę. ccxxx
attili reguli cruciatus. fo lio clxxxiiii.
Au.
Auctoritas ꝓ ratione αυ τοῦ εφα xvi.
aureum vellus xxvii.
aurea mediocritas. clviii.
aurea mala lxvi.
aurei nũmi philipi.cxcvi.
aurũ tholosanũ. clxxxiiii.
aures clxxii.
autocineton. xxx.
auernus vbi magica. xxi.
auunculus vnde. clxxxii.
augustinus cępit philoso phari lecto hortẽsio.lviii.
auleticus calamus. cxv.
auarus cxxxi.
auaricia eodem
auspicia cxxxviii.
auersa'venus cxlvii.
auellana nux. cciii.
aues ne an oua prius ccix
augustinus ccxvi
audire male ccxxxiiii
Ax.
Axiomata ix.
axioma. eodẽ.
axis. xxxiiii.
Ba.
balneator frigidus.cxxvij
bãulus. cxxxiii.
Baiulare. eodem
Batyllus. clxxi.
Bardus. clxxv.
Bacifera arbor cxciiii
Basilica nux. cciii.
Babylonica tapecia.cciiii
Baccæ. xix.
Barba irrufata xvii.
Barbarorũ sanctitas. xli.
Baritus millitũ clamor.73
Bacchi altor silenus. lv.
Balista. lxxxiii.
Balistarium. eodem
Baphia xcii.
Barba philosophorũ.cvi.
Barbicinũ hircinũ. eodẽ.
Barbarorũ fertilitas.cxvi.
Baculus & pera. cxxi.
Bases colũnarum. ccvii.
Balbutire phõs. ccxii.
Be.
Beatitudo quid. cxci.
Btẽ vitę architectus.cxvii
beatus miser. eodem
beatissima vita an sit ea dem. clxxxviii.
beata vita. eodem
beatitudo non sine virtu te.fo. ccxiiij
bene audire. ccxxxiiij
benedictus cxliiii.
bene viuere cxij
beate viuere eodem
bellerophon. cxxv
ballitani exẽplum. clvii.
bellum affectum.clxxxiiii
belluata tapecia cciii.
bellum canit cxx.
bestiolę diales. xlvi.
Bellator Xerxes.clxxxvi.
Beroaldi amicitia cũ Ro

UVA. BHSC. IyR_246

ſcio. fo.ccxſ.
Beroaldi deprecatio. folio ccxxxvij
Bi.
Bigę duę perturbationū. folio ciiij.&.cxxxix
Bibliotheca. lix.
Bilis. xcvi.&.cxlvii.
Bilis praſina.xxx & cxlvj
Bianis dictum. cxxiiii.
Biberunt coronas. eodē.
Binę eſtates. ccxiij
Bibiſſe nunq̄ iucundius. folio ccxxij
Bis ſatur in die. ccxxiiii.
Bibere more greco.cc.36
Bionis dictum in gulonē folio. cxxiiii.
Bo.
Bonorū mors acerba. folio cxxix.
Bona. cxxxix.
Boni nec beati. clxxxv.
Bonum honeſtum. lxix. & clxxxvi.
Bonum conſtat ex multis folio cxc.
Boni rari eodem
Bona quę non laudabilia folio cxcvii.
Bona. cxciij
Bonorum oratorum genera. lvij.
bonum non eſſe diuitias. folio. lxviii.
βωμολοχες fo.ccxii
boſphorus fo.xxv.
boninator fo.cxiiii.
bonū ſūmū qd ſit cxviii.
Bonū ſūmū ex triplicibus bonis folio ccviii
Br
Brephotrophia cxlvii
bruta carēt affectibus humanis cli
Bruti ſtatua cxxxvii.
brutus in aruntem clx
breuiloquētia cliiii.
bruti liber de virtute folio clxxvii
breuis mundus xxxviii.
bruti mors xlii.
bragmanes clxxxi
bracteata fœlicitas & cxcvii
Bu
Bubille cxxviii
C a.
Catonis origenes iiii
calculatores v.
cato portius v
carbo orator v
cauſæ vi.
capena ix.
calatinus eodem.
catus qui xii.
carnis anīa ſanguis eodē.
cauillator xii.
caſcū quid xvi.
caſtores opitulatores.folio. xvij.
carneadis acumen xxx
cantus cygnorū in morte
cato virtutum exemplar. folio xxxvi
carere febri xlii
caro omnis fœnū xlv
cantharies xlix.
canes in ſepultura l.
Cadauerum conditura. folio lii.
canes ſepulchrales liij
canophora lv
Capillus paſſus. lvi.
cato albinum reprehēdit folio. lix.
cauendum dedecus lxi.
caligulæ dictū lxviii.
Cataphractus lxxiij.
caceſia. lxxviii.
calcare eodem
calanius vnde lxxx
calamus ſe vltroneus creat eodem
captus hominum eodem
captus mente xcvi.
caliſtenes Theophraſti folio cii.
cataphracta. lxx.
cathorethoma xcvii
caliſtenis nex. cii.
cauſæ abditæ ciiii.
caceſia. lxxviii & cxvii
carnificina cvii
caro vnde eodem
canere receptui cx.
canit bellicum eodem
cauſa ruboris cxiiii
calamus auleticus tibialis folio cxv.
calix cxv
cantores cenici cxvi
cadere ex regno in ſeruitutem cxx
cani vellebantur cxxv
calua venus eodē.
caligulæ ſolatium in luctu folio eodem
campus aleus erraticus folio eodem.
catonis penitentia.cxxvii
caro ceruina cxxviii.

VVA. BHSC. IyR_246

cato fortiter filii obitũ tulit cxxix
cato filium & vxorem in teremit eodẽ.
caſtorea nomen matrisin viduitate pmãſit cxxx
caritas ordinata cxxxi
catullus eodem
calamitatis exul nomen. folio cxxxv
capitale ſupplíciũ famo. ſi carmini cxxxviii.
carmen malum qui in cã. taſſet eodem
carneades cxxxix.
cautio cxlii
categoremata cxlv
categorica cxlvi.
cauſa morborum cxlvi
catarrus eodem.
cacia cliı
cacoſis cliii.
cauſa lõgioris vitæ cxxvii
cano in tempeſta clxvii.
cardo rerum eodem
cachynnus clxvii.
cacexia clxxiii.
cato vticenſis auunculus Bruti clxxviii.
cato virtutũ imago. eodẽ
caſiopea clxxx
carnifices ſub Andromeda eodem
carneades clxxxii.
cato auũculus bruti. eodẽ
cacotychę clxxxix
caſus quid cxci
cauſa rerum inuenta ſũt verba cxcii.
Capita contrariaexorationibus craſſi eodem
caligo cxcv
catuli mors. ccii
Candentiſſimus ſol cciii.
caryon eodem
carymon oleum. eodem
cartibulum cciiii.
canis deus ccxiiii.
calcar gloria ccxiiii.
carneades Hieroymus folio ccxvi.
cato ccxvii.
calamitoſus mercator folio eodem.
caſei paululum mitte. fo. lio ccxviii.
canis cynicus ccxx
caſa caſaria ccxxii.
cardamon ccxxiii.
caue mihi & muſis folio ccxxvi
calamitatis nomen exul. folio ccxxvii
cauillato ccxxvij
callaici & teucro. ccxxviii
cauſa vitioꝝ oculi ccxxx
cauſa cœli & ſolis viden. di natus. ccxxx
canonica ccxxxi.
caius canorus v.
cauſa ſurditatis. ccxxxiiii
captus perſes rex ccxxxv
cantialis greca conuiua. lis. ccxxxvi.
caſſum quid ccxxxvi.
caſſiculi aranearum eodẽ
Carneadis deciſio. folio ccxxxvii.

Ce.

Cerebrum regimen mentis xii.
Centrum xxiii.
centralis terra eodẽ.
Cœlum xxv.
Cerebrũ memorię domicilium xxxi
Cẽtauros eſſe non poſſe. folio xliiii.
cœna eodem.
centauri vnde lxv
cerberus triceps. eodem
celtiberoꝝ mors. lxxxviii
cenodoxia xcii.
cœlebs cix.
certum quod egimus. folio cx.
ceriti cxi.
Cedrus vrebatur in deliciis. folio eodem
cedrales eodem
cedrinus Apollo eodem
cecilius comicus cxxii
ceruina ſenectus cxxviii.
ceſarem appello. cxxxvii.
centurię equi cxxxvii
celeres eodem
cœcus cxlvii.
cephalus clv
cicilius comicus clxix
cœleſtis amor clxx
cedit amor rebus clxxii.
cepheus clxxx.
cęſares fratres duo occiſi folio cci.
cerditos quid. xlviii.
cæſtus lxxv
cæſar facetus cci
ceſpiticium tribunal. cciii
cœlum cciiii.
cœna ccv
ceruices eodem
cœcus plutos ccxviii
cœne obſono ccxxii.

UVA. BHSC. IyR_246

Cepurica. ccxxiii.
Cœnat Bene. ccxxiiii.
Cœnat male eodem.
cœna frugi in posterum. folio eodem
Cœcitatis sors durissima. folio ccxxx
cœcum postulare nõ pos se. folio ccxxxi
cœcus Didymus ĩ geome tria clarus. eodem
cœcus Homerus. ccxxxii
cœcus Tiresias solus sapit folio ccxxxiij
cecutiens ccxxxii
Ci.
cicero mastyges ciiii.
ciuitas consensu xxiii
cibus nostrorum xxv
cyrenaici ab Aristippo. fo lio. lxii.
Cibaria ferre lxxiii
cibus athletarum lxxv
cibum petere ex flamma. folio lxxxvi.
cimbrorum alacris philo sophia. lxxxviii
cimbri eodem
circumscribere corpus. xc
ciceronis academia. xciii.
cibis vilissimis contentus folio. cxviii.
ciuis meus cxx
cicero dolonis patiens. fo lio. cxxix
ciuile ius cxxxvi
citrina bilis cxlvi
ciuitates clxxviii
Ciceronis magister An thiocus. clxxxvii
cicures cxciii
cicuta Socratem confecit folio xxxv
cicurare cxciiii
cur ingenium eodem.
cinna flagitiosus cci
cimbri profligati. eodem.
cilibatum cciii
cinnę mors cci.
citeriora ccx
citima eodem
cibus persarum ccxxiii.
Cibus simplex saluberri mus. eodem
Ch.
Charta ẽporetica. ccxvii.
chimermæ xxxiii.
chaldei xlvi.
chrisippus risu periit. lii
characteris mos cxli.
chœnix mensura. clxxxi.
chorus vnde clxxxiii
chameplatani cxciii.
chame daphne eodem
chame ceraſi eodem
chrisippus iplicatur. ccx.
choa mensura. ccxxii.
Cl.
Clepere lxvi.
cleptum eodem
classes procinctæ lxxii
clementia dos principum. folio lxxxi
clemẽtissimus cęsar. eodẽ
clamor ĩ certamine. lxxxii
clausula neruorũ vngues folio lxxxiii
clepsydra lxxxix
clepsydra apud epigram matistam. xcix
climax xvi. &. cv
cleantis dictum. lxxxiiii.
Clitomachus cxx.
clauũ in horas mutat epi curus. cxviii
claudianus cxxii
clipeus Romanus. cxxix.
cleãtis cõsolatio. cxxxiiii.
claudius cxlvii
clastidium clix.
clytus ab Alexandro con fossus. clxxiiii.
claudianus de virtute. fo lio clxxviii
clenos cciii
clysterę ab Ibi. ccxii
clari electiathenis. ccxxix
Co.
Cõmoda nascẽtia. cxciii.
commoda cxcii
cantraria virtus cc.
Conditor Romæ marius tertius dictus. cciii.
cõsulatus mariį septẽ. ccii
conuenæ cciii.
coronati ccv
Coronas binas biberent. folio eodem
columna. ccvii.
columella eodem
columelares dentes. eodẽ
comœdia in sicilia iuuen ta. fo. eodem
columelle serui eodem
columnarum bases. eodẽ
Consequens quid. ccviii.
corruptiovnius genera al terius. ccix.
controuersię causæ vi
cor cœli sol xxxiii.
constituendum quid esse velimus ccx
Colatur in transitu mare.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK LEIPZIG

Folio. ccix
Cognoſce te ipſum. ccx
cognitu digna. ccxiii
conueniẽtia viuere natu-
ræ. folio. eodem.
colloquium Alexandri &
Diogenis ccxx
condimentum optimum
fames, ccxxi.
Cotila menſuræ nomen.
folio ccxxii.
contentius. eodem.
coquí laconici dictũ. eod
conſcientiæ vis. ccxxv
Comes anſer indiuulſus.
folio. ccxxvii
cõtẽplatio felicitas. ccxxx
conſultores ccxxxi
conſulti eodem.
conſilium malum conſul-
tori peſſimum. eodem
comparatio leonis ex ho
mero. fo. ccxxxiii
concipiunt mares aquilo
ne flante. ccxxxiiii.
compotationes. ccxxxvi.
concluſiuncula. ccxxxvii.
conſideratores Academi
ci. folio vii.
Cocytus viii
cognomina metellorum.
folio. ix.
conficere ccxxxv.
confectus eodem
continens incendium. xi.
continenter eodem.
cor fõs venarũ & vitæ. xii
corculi. eodem.
cordatus homo. eodem.
conſilium eodem
conſenſus gentium. xviii.
Cognomines xxii.
columba ex ligno vola-
tilis folio xxiii.
concentus. xxiiii.
correctus liuij locus. xxvi
confirmatio xxviii
contra iuſtitiam xxx.
coagmenta. xxxv
concertum eodem
contemptor voluptatum
philoſophus xxxvii
corpus ergaſtulũ. eodem
compedes. eodem
cornices polycronię. eod.
cõplexio corporis. xxxix.
condimentum ſapientiæ
ætas. xlv
communis mortis locus.
folio. xlvi.
conditura cadauerũ Ae-
gyptia. fo. lii
confectanea. eodem.
cõmune grauiſſimum. lvi
contrariorum cõtraria cõ
ſequentia. lxii
complexionatum lxiii
conſtitutum. eodem
conſtitutio, eodem.
contra A. Gellium de pro
fligato. clxxxiiii
contra maledictas liguas
folio. cxcviii
complexio in metrodorũ
folio lxiii
Compedes ſaturni. lxvi.
corinthiarius. lxx.
conflictus ſine ſanguine.
corpora duo anima vna.
commentatio. lxxvi
concoctio mala lxxvii
commentum lxxvi.
contentio lxxxii
conſilium nõ eſt in vulgo
folio lxxxvii
conſcientię vis. eodem.
cõſcientię carnifex. eodem
correctus apulei locus. xc
corpora inſana. eodem
corpora dolentia. eodem
cogita dibaphum xcii
cõcluſiuncula ſtoicorum
folio xciiii.
cõſilium mens. xii. & xcv
contra apathiam xcvii
confidens in vicio. xcviii.
confidentia eodem.
conſuetudo regina cii.
cõtortę concluſiones ciii
conficere cvii.
confectores eodem
comeſt. eodem
commune cv.ii
communis error. cxi.
contra hyppocritas. cxiiii
contentiones pertinaces
indigne. fo. cxix
coniunctio amicitiæ ſen-
tię. eodem.
conciues non dici elegan
ter. folio cxx
cotyla cxxi.
comam ſcindens agamẽ.
non. fo. cxxiiii.
cornelia delamentata. fo
lio. cxxvii
conſcendi & deſcendi na
uim. cxviii
coruus viuax cxxviii.
corpora duo anima vna.
folio. cxxxi.
cõſolatio cleantis. cxxxiii
coniecturalis cxxxiiii.

UVA BHSC VR 24

Contractio animi. cxxxv
comitia cxxxvii.
comitiales hoies. eodem
componere animos ad lyram.folio cxxxix
compositus mundus musica. folio eodem
commoda cxxxix.
Contraria naturaliter declinari. cxlii
constantię eodem.
contractio cxliii.
contractiunculæ.eodem.
contra inuidos bibliopolas.fo. cxliiii
color anthracinus. eodē.
correcta verba ex decretis.folio. cxlvi.
corporis vicia. cxlvii
contra indoctos sacerdotes.folio. eodem.
corizæ. cxlix.
cornucopiæ error.eodem
corporis similitudo ad animum. cl.
contendit neruos cli
conclusio stoicorum. cli
Corporis repugnans lex mentis clv
cotes olearię. clvi.
cotes aquariæ eodem
corona obsidionali donatus Aemilianus. clx
confidere. clxviii.
confidentia eodem.
comœdias legi a sacerdotibus.fo. clxix
comœdia an poema. eod
corpora nudare greca res est.folio. clxx
contra morem clxxii.
colligere seipsum quid.folio. clxxiiii
continēda lingua.clxxiii.
corynephoros clx.
corona olympiaca.clxxxi
corona ex apio. eodem
cōtemplatio fœlicitas.folio. eodem.
cor non edendum.clxxxi
contentio stoici & peripatetici. clxxxiii.
correctus Senecæ locus. folio. clxxxv.
copiæ Xerxis clxxxvi
condiscipuli clxxxvii
cōtrarium nullum sine cōtrario. clxxxviii
contra stoicos & pro stoicis.folio. cxc
commoda bona cxcii
Cr.
Crassus viii.
crassi dictum. ix
crassus xxxix
criciæ mors xlvii
criton.folio l.
cresphontes & euripides folio. liiii.
crantor lv
cratera philosophiæ.lvii.
cretū leges conditæ a minoe. lxxi
crantor xcvii.
crantoris mors eodem
crimen Alexādti æternū. folio ciii
crassus agelastus cix
critolaus cxxxix
chrisippus nisi esset ego non.fo. eodem
crepare cxlv
crepitus eodem
creticæ cotes. clvi.
creticorum amor clxx
cruciatus attali reguli.folio. clxxxiiii
crudelitas archelai.cxciii.
critolai libra cxcix.
crocodilon adorat.ccxiiii
crocodilus vnde.eodem.
craneum gymnasium.folio. ccxx
crantor ccxxviii
cratis dictum ccxxxv
Cu.
Cupiditas xxxviii.
cum hoc aut in hoc.xlix.
cursores tediferi. lxvi
cubare lxxxv
curatio xcii
Cupiditas vna furiarum. folio. xciii.
curansanimum curat corpus.folio. eodem.
curator datur furioso & pdigo. xcvi.
curatores insanis. eodem
cupidus mortalium animus.folio c
cupere ciiii.
cultus reorum cvi.
cue riserit crassus. eodem
cupiditates minuendę.folio. ccxx.
cupiditas. cxli.
cupedia. clxviii.
cupidinis forum.eodem.
cupediatij. eodem
curatio clxiiii
cubiculum illitū, calce recenti, ccii.
cubicularis lectus cciii

UVA. BHSC. IyR_246

Cuias.folio ccxxix.
cuiatis eodem.
Cy.
Cygnorum cantus i mor te. folio. xxxvi.
cyrenaici.xl.&.lxii.&.cvii
cymoſſonia cxxvii.
cyrię doxę epicuri.cxxxii
cyrus clxxiii
cynicæ ſectæ conditor an tiſthenes clxxxix
cylindrus ccvi
cylindri eodem
cylindraceum eodem.
cynici a moribus canínis. folio l.
cyrenaici epicurei. ccviii.
cynopolitani. ccxiiii.
cynicus canis ccxx
cypſellus ccxxix
cypſellæ aues eodem.
cyclopes vnoculi. cc.34.
Da.
Damonis & pytheę fides folio. ccv.
darius hauſit aquam galea.folio ccxxii.
De.
declamatio vi
demoſthenes oratorũ regula.folio viii.
deu philoſophorum plato.folio. xiiii
democritus. eodem.
deos eſſe conſenſus gentium eſt. xviii
de deo eodem
de deo loquendi timide. folio xxi.
de deo opiniones. eodẽ.
deus plato. xxiii
deo vti frui nummo.xxvi
deus ille fuit. xxviii.
deus elatus gaudio perfecto mundo. xxxii.
deorũ cultus pietas.eodẽ
deos credere eodem
deus animus xxxiii.
deum feciſſe mundũ pro pter homines. xxxii
de auctiua particula. xcv
dementire eodem.
dementare eodem
depoſitum c.
dexteram abſcindi homi cidæ ſui. eodem.
demas vinculum. xxxvii.
deus eſt animus.xxxviii.
democritici. xl.
dęcij tres. xliii.
de hippocentauris. xliiii.
declamatoris ſcitum. lii.
decreta medicinę lxi
dea ſegetia eodem.
dedecus cauendum.lxiii.
decorum lxix.
deliaca lxx
decrepiti min⁹ ferũt. lxxv
decumbere eodem
de podagra lxxvii
deprecari lxxx
demoſthenes fugit ex p̃. lio. folio. lxxxi.
decij mures. lxxxiiii
de epigonis. eodem.
deſidia pernicioſa. lxxxv
de fumo ad fiãmã.lxxxvi
degentes gentes ſiue me dici.folio xciii.
deſertor capite punitur. c
deformis Socrates cix
de diogene cxxi
deus homo. cxxvi.
decem oratores athenis. folio cxxv
demoſthenes eodem.
Defunctum filium pater laudauit. cxxix
de obitu matris. eodem
de ſtatu ſiue conſtitutione.folio. cxxxiiii.
deteriora facilius ediſcũtur.folio cxxxix
deſcriptio ethymologiæ.
deſcribere. eodẽ (cxli
democriti euthymia cl.
declinari naturaliter contraria. cxlii.
dẽtes iter ſe arietati.cxlv.
de tiore plcraverſus.c47
de virtute luciliani cli.
dea virtus eodem.
deucalion deſiliuit clv
demoſthẽis vigilię.clviii.
democritus eodem
de euripide clxv
de aõre ſcdm ſenecã. clxx
delicioſum batyllus.clxxi
de virtute claudian⁹.c78
deuteria vina. clxxxvi
deus natura. cxciiii.
defloreſcunt eodem.
dentes continui. cxcviii
dentifricium eodem
dentes zenobię. eodem
decretum Socratis ccij
de archimedis obitu.ccvi
dentes columelares.ccvii
de origine rerũ varia.ccix
democritus. eodem.
de origine aĩalium. eodẽ.
de vxoribus iudeorũ.cc1
deus canis. ccxiii.

UVA. BHSC. IyR_246

Decreta. ccxvj
De finibus bonorũ & malorum multa. eodem
De archimede. xxxi.
De sardanapalo. ccxxiiii.
Demosthenes maximus oratorum ccxxvj
Demosthenes hicest. eod
Demarati historia ccxxix
Democritus vltro se excecauit. ccxxxii.
Democriti euthymia. eod
democrides gelasinus. folio eodẽ
de reuiuiscendis corporibus. eodem
Democritus patrimonij spretor. ccxxxiii.
Demosthenes declamat ad fluctus ccxxxv
decisio carneadis. cc. 37.
Deprecatio Philippi Beroaldi. eodẽ
Di.
Dictum themistoclis. v.
Dispositio. vi.
Disputator pigmẽtis oratoris venustandus. vi.
Dictum Crassi. ix.
Disiunctum proloquiũ. x
Descendere xiii.
Dicearchus. eodem
Diuersorium xvi.
Dij gẽtiũ opiniones. xvii.
Dignum scitu de Themistocle. xx.
distichon ennianũ. eodẽ.
diatesseron. xxiiii.
Diapason. xiii. & xxiiii.
dissecabant viuos. xxvii.
Discẽtiæ sunt reminiscen
dę. fo. xxx
disciplia reminiscẽtia. eo.
diis iposuit laomedõ. 32.
discriminator mũdi axis.
folio. xxxiiii.
diales bestiolę. xlvj
diagore historia. liij
diagoras gaudio pijt. liij.
dispessis manibus. lvi.
dictum antimachi. lviii.
dictum epicuri. eodem
dictum apollonij. eodem
dij olympij. lxiiii.
dictata lxvij
dictum caligulæ. lxvii.
diuinũ poetarũ genus. fo
lio lxviii.
disciplinę liberales. eodẽ
diuitię prępositũ nõ bonũ. folio. lxviii.
diceo syne. lxx.
diomastigosis lxxi.
dispalati. lxxii.
dispnoea lxxvii.
disuria. eodem
dispepsia mala coctio. eo
discessũ p̃clarũ evita. 81.
dictũ demosthenis. eodẽ
dibapham cogitat. xcii.
dibapha purpura. eodẽ
dictum aristippi. xciiii.
Dionysius. cvi.
dionysij scitum. eodem
dialecticam repudiãt. cx.
dictum cleantis. eodem
diecula. cxix.
diluere. cxi.
dilutum vinum. eodem.
discriminalia. cxv.
discerniculum. eodẽ.
Diffinitio hominis apu
leiana. cxxii.
dictum bionis. cxxiiii.
dictum Scytheę. eodẽ
dialis. cxxix
dies mortis luctu osus. fo
lio cxxxiii.
diogenes. cxxxix
disciplina regalis. eodem
disceptator eodem
dialectica similis pugno. folio cxli.
diffinitio explicat. eodẽ
diffinitio quid eodẽ
dignitas. cl.
digladiari. clviii.
diffinitio perturbationis. folio clxv.
dignum scitu. clxvi.
dictum Philippi. clxx.
disiuncti. clxxviii.
diodorus. eodem
dilutum vinum. clxxxiii.
dictum hellesponti. fo
lio clxxxvj
dischetemata. clxxxvii.
diuitię in prępositis. cxcij
dictum laconis cxcv.
dictum laconicum. fo
lio cxcvj.
diuitię non bona. cxcvii.
dictum Emilij. ccj.
dictum Saturnini. ccv.
Dionysius gaudio obijt. folio ccv.
dialectica disputatrix. fo
lio ccviii.
diamastigosis ccxii.
digna cognitu. ccxiii.
diuitiarũ oim sciẽtia. cc
g
diogenis & alexãdri colloquium. ccxx.

UVA. BHSC. IyR_246

Diogenes essevellem nisi alexander essem.eodem
Dictum Socratis obsono cœnę. ccxxij
Dictum alexandri. eodē.
dictū coqui laconici. eodē
dieta lepte ccxiii.
dion syracusanus.ccxxiiij
diuitiæ parabiles. ccxxi.
Ditare regalius q̄ diteſce, re folio ccxxij
Dies ccxxx.
Diodorus ſtoicus. ccxxxj
Didymus cœcus in geometria clarus eodem
dignus eſt argēto.cxxxij.
dictum aniculę. ccxxxij.
dictū anaxagorę ccxxxiij
dictum epicuri xxj.
diuitię ite peſſum eodem
dictum cratis ccxxxv.
dignus imitatione ſeſtius folio. eodem.
diem totum mecum ſeruator.fo. eodem

Do.

Docti gręci iiij
doctrinarū duo lumia. vi
Domus Iſocratis officina dicendi vi
domicilium memorię cerebrum xxxi.
doſſuarij xxxiiii.
dolere animum nec poſſe mori. xxxvii.
domi verſura. xlviii.
doctrina cū elegantia.lix.
dogmata lxi.
dolor an malum. eodem
dolorum vertices lxv.
dolor indiferens lxix.
Dolor longus leuis. lxxvj
dolentia corpora xc.
dolere cv.
docebat pueros in triuio. fo. cvi.
dos vxori alites. cix.
dolor cōſumit dies. eodē
doctrinę encyclię cxi.
dolere cxiii.
dogma ſtoicorū. cxxviii.
doloris cicero patiens fo, lio cxxix.
doricauit antonius tuni, cam clix.& clxxxiiij
dolor recēs aſpernatur fo menta clxvii.
documentum athenodori ſaluberrimum clxxiiij
Documentum ſaluberri, mum cxcviii
dominatio dionyſij. cciii.
dogma eccleſiaſticū. ccix
dogmata ccvi.
domus iuriſcōſulti oracu lum ciuitatis ccxxxi.

Du

Duo doctrinarū lumia.vj
Dumeta ſtoicorum xj
Duę animę i hoibus.xxix
duę vię inferorum.xxxv.
duo minoes. lxxi.
duplex gloria xcii.
Duplex mundi tormentū folio cii.
duæ perturbationum bi, gę.fo. ciiii.& cxl.
duę ſocratis vxores cix.
duo gracchi fratres. fo, lio cxviii.
duo aiaces cxxx.
dulce merenti populi do, lendum cxxxiiii
duplex animorū vis.cxli.
dum doleat aliquid.clviii
duo amores clxx.
duo cæſares fratres occiſi.folio. cci.
duo de quadraginta.ccii.
duo quęſtores ſicilienſes folio ccvi.
duſmoſum eodem
dumi. eodem
durabiles poetę.ccxxxiii.

Dy.

Dyſenteria lxxvii.
dyſpnoea eodem
dyſuria eodem

Ea.

Eautōtimorumenos fo, lio cxxvi

Eb.

Ebulire virtutes cxiiii
Ebrius cxlix
Ebrioſus. eodem
ebrietas infamia volunta ria.fo. ccxxiiii

Ec.

Echidna lxv.
echo xcii
eccleſiaſtici contra ſtoicos.folio clv.
echemythia clxxxi.
eculeus clxxxiii.
eccleſiaſticum dogma. fo lio. ccix

Ed.

edes matutę iterdicta.17
ediſcere tacite debemus. folio lxvii.
edilia cxxviii.
edendum cor minime.fo lio clxxxi.

UVA. BHSC. IyR_246

Edentula. cxcviii.
edo & bibo vt viuam. fo. lio. ccxxxvi.
edamus & bibamus.eod.
E f.
Effractores xxxvii
Effigies mortui in conui. uio.fo. lii.
efferre clxvi.
effutire. ccxviii
E g.
Egesippi sentētia. xxxvi.
egrotatio pompeij xlii
egyptia cadauerum cōdi tura.fo. lii
Egestas patrij sermonis. folio. lxxii.
egritudo. xciii.
ego homuncio non face. rem quod deus clxix
egypti vrbes ab animali. bus nominatę. ccxiii
E i.
eiulatio lxxviii
eimarmene ccx.
E l.
eloquens Aphricanus.v.
elementa in an animanti bus.folio xxv.
elegantia cū doctrina.lix
eleates lxxx.
elea. eodem.
elementa tria sine sapore & odore. cxiiii.
elogium xix.
eleganter non dici conci ues cxx
elugere cxliiii.
eliogabalus clxxxvi
elementa principia. ccix.
elementorū recursus.eod
elementa decem cxlv
eluros ccxiiii
elucificasse ccxxxii
eloquentia expansæ ma. nui. cxli.
E m.
emporos ccxvii.
emporetyca charta.eodē
emilij dictum xi.&.ccii
empedocles xii.
emiliani panetius comes folio xxxix.
emilij pauli verba.cxxix.
emilio quatuor filij. eodē
emilianus obsidionali co rona donatus clx
emiliani exemplum.cvii.
emulus cxliiii
emulatio. cxliiii.&.clxiii.
E n.
ennius. iiii.
endelechia xiiii
endelechismos eodem.
entelechia eodem.
enteleches eodem
ennianum distichon. xx.
ennius lugeri noluit.eod.
Ennianus neoptolemus. folio lvii.
encyclios. lxx.
encyclopædia eodem
encyclia xcvi.
ennij telamon cvii
ennij andromacha cxv.
ennij medęa.folio.cxxvi. &. clxix.
enoch. clxxx
enigmata pythagorica.fo lio. clxxxi
endecasillabi sidonij de Demosthene ccxxvi
encyclię doctrinæ. cxii.
E p.
epaminundas v
epitensis alexandri mors folio xxii
ephemerum xlvi
ephori. xlviii.
ephoria. eodem.
epilogus liii
epicuri dictum lviii
epicuri secta. lxij.
epicuri epistola lxxvii.
epicuri mors eodem
Epaminundas percussus sparo lxxxiiii.
epigoni lxxxv
epethymeticon xci.
epictetus xcv.
epicurei lecticā repudiāt. folio cxi
epicurus secū pugnat. fo. cxii. &. cxvii
epicurei vmbratici.eodē.
epicurus modo volupta. rius modo seuerus.eod.
epicuri verba cxiii
epicurus clauum i horas mutat cxviii
epicuri cyrię doxę.cxxxii
epulones tres philosophi folio cxxxix
epithymicon. cxlv
epitaphium tymonis. fo. lio. cxlvii
epicuri epistola ccxvii i
epistola epicuri. eodem
epicuri tenuis victus. fo. lio. clxxx x
epicuri sententia.eodem.
epicurus hō cautus. eod.
epitaphium nomen libri.

UVA. BHSC. IyR_246

folio. cxciii.
epitaphiſta. eodem.
epicuri cyrenaici. ccviii
epicurus. ccxvi.
epicuri ſententia. ccxvi.
epiſtola Platonis. ccxxiiii
epicuri ſententię cxviii
epitaphium ſardanapali.
folio. ccxxv
epicuri dictum. ccxxxiii
Eq.
equeſter neptunꝰ. lxxxix.
equabilitas in vita. cviii
equuleius cxxviii
equulus eodem.
equula. eodem.
equule eodem
equitum alæ cxxxvii
equi. eodem. &. cxlv
Er.
erũnarũ requies mors. vii
ergaſtulũ corpus. xxxvii.
erumnas vitę hi deflẽt. lv
erictheiſ filiæ. eodem.
erimanthius eodem.
error communis cxi
erumnoſum mare. cxxvii
erumnæ. cxliiii.
erumnabilis vita. eodem
erotica cxlviii
error in cornucopię. cxlix
eris eodem
erugo. clii.
eruginoſus eodem.
erumanthiſ aper clx.
eros clxviii.
errores ſuos cõfeſſus hyp
pocrates. clxix.
erros xxxi. &. ccviii
Eſ.
eſſe iucundum eſt, ix.
eſſe in miſeria q̃ non eſſe
eodem. folio.
eſſentia animi
eſſentia indeo.
eſchylus.
eſchyli mors.
eſopus hiſtrio
eſopia patina
eſculapius
eſſentia.
eſchynes.
eſchynis verba. eodem.
eſt i nobis recte agere vel
cli.
etas affecta.
eſtates binę
eſopia fabella
Et.
ether.
etas ſapientiæ condimen
tum.
ethimologia.
etas heroica.
eticen Socrates iuexit. fo.
lio.
ethiopes apathes.
etiam
etas
etatis ſupputatio.
Eu.
eulogium
euridamas thraſphus. l.
euriſtheus
euripili dictum
eulabia.
euphate.
euthymia Democriti. cl.
euripides
euriclia Vliſſis nutrix. fo
lio
euphorion
euax ccxvili
eodem. euripidis dictũ. fo. clxvi.
xxxiiii &. ccxxvi.
euxinus Boſphorus Cym
xxx. merius. xx. &. xxvii.
lxvi. eutyches. ccxxiiii.
eodem. euclydes. ccxxxi.
lxxiiii euthymia Democriti. fo.
lxxv lio. ccxxxii
xc euthymia Democriti. fo.
xcvii lio. clxxxi
cxxv euthymia Democriti. fo.
lio. ccxxxii.
Ex.
eodem. excipiente Reginaldo no
ſtro diſcipulorum proba
ccxiii tiſſimo. folio vii.
ccxxxv excordes xii.
xiiii ex ſe moueri xxx
extrinſecus moueri. eodẽ
xlv. ex ſe ignis calet. eodem.
c. ex accidẽti moueri. eodẽ.
clxxix. exempla virtutum Cato.
folio. xxxvi.
clxxxi excandeſcentia. xxxviii
clxxxv exemplum Theodorum.
ccxxix. folio. xlix.
clxxix. exterior homo folio. l.
eodem exoterica lx
excetra lxv
xix. exemplum ſtoici ęgrotã.
tis. folio lxix
lxiiii. excercitus vnde. lxxiii.
lxxiiii excercitationem plus pro
xcix. deſſe q̃ medicos. eodem
cxlii. exemplum podagrici cio
diſ. lxxvii
cxlvii. Exhortatio imperatoris.
folio lxxviii.
cxcvii exemplum zenonis patiẽ
cxvi tię. folio. lxxx.

UVA. BHSC. IyR_246

Ex baliſtare lxxxiij. ſe.folio cliii Faſcem portant lxxiii.
Exaggeratio lxxxvij. ex gaudio ſania.eodem. Famulatus ambitioſum.
Extemperie greci ſapien exemplum Themiſtoclis folio lxxxvi.
tes.folio lxxxviii folio. clvii. Familiaris medicus vti-
exẽplum ariſtippi. xciiij ex racemis vidimia eodẽ lior. xciii.
exemplum actij xcviij exemplũ balbitani.eodẽ. Fato ſtat Iuppiter ſpe.cix
extorris Dionyſius cvi exemplum Scipionis na- Fana. cxvi.
exeſt comeſt cvii ticæ. clx. Faber filius perſei. cxviii.
exemplum Pollionis Ro exẽplum architę. clxxiiii. Famẽ maligne extin gue-
muli. cxv. exercitatione natura ver- re.fo. eodem
ex duobus ſummum bo- titur. clxxv. Fabius mortem filii firmi
num cxx exemplum ſocratis. eodẽ ter tulit. cxxix.
ex regno in ſeruitutem ca expoſtulare clxxxiiii. Facile ediſcuntur deterio
dere cxx. expoſtulatio. eodem ra. cxxxix.
exemplũ ſtilbonis. eodẽ. exarmare. cxciiii. Famã depeculans. cxli.
exempla ſalutaria. eodẽ. exarmati. eodem Facilitas in bonis. cxlix.
exemplorum vis. eodem ex quatuor vrbibus Syra Familiæ philoſophorum
expers morborum xeno- cuſæ. ccii. a Socrate clxxxiii.
philus cxxiii expetẽda amicitia. ccxi. Facetiis Cęſar cci.
explicatus locus & corre- expetẽdarum rerum tria Facere iniuriam peius q̃
ctus. cxxv. genera ccxviii. pati. ccii.
expectorare triſtitiã.c.28 exercenda venus cum in Familiæ ſeruorum. cciii.
exemplum malunt quam firmior fieri vis. ccxxi. Factus vas alter. ccv.
verba cxxxiiii. exemplum artoxerxis. fo Falcarii ccvii.
ex ãbiti honores. cxxxv. lio ccxxii. Fatum neceſſitas ccx
exilium quid eodem exptus metuit. ccxxvi Fatũ occupare ſepulchrũ
exoticum puluiſculũ.ccvi exilium ariſtidis.ccxxvii. folio. ccxiii.
exilium perfugiũ non ſup extima mundi eodem Facinus quod pecudes.
plicium. cxxxv exilium quid eodem folio ccxv.
exul nomen calamitatis. exul nomen calamitatis, Fames obſonium. ccxxi.
folio. cxxxv. folio eodem Fames optimum condi-
exanimatio cxliii exul vnde. ccxxviii. mentum. eodem
Ex metu ſanguis refugit. ex ãterioribus plato.eod. Fabula Polyphemi. fo-
folio eodem ęgio cxlvii. lio ccxxxiiii.
ex timore aluũ fundi.eod Fa. Fabella eſopia eodẽ
expectorat cxlv Fabricius pauptatis nor- Fe.
exanimatus eodem. ma.fo. cxxi. Feneſtrauit. xxvii.
excandeſcentia eodem. Fabricij ſcytum. cxxii. Feneſtras mors ĩtrat.eod.
ex decretis canonicis ver Fabij pictores iiii. Fœlicitas bracteata.cxxi.
ba fo. cxlvi. Facere verſuram. xlviii. Felicitas Metelli. xli.
expetẽda virtus propter Fauces. ccx Fœlix Priamus. eodẽ

UVA. BHSC. IyR_246

Fœnum omnis caro. xlv
ferre. lxxiii.
ferire femur lxxxiii.
fellare xci
fellitanda vbera eodē.
ferrum obtusum cx
fertilitas barbaroꝝ. cxvi
feriis caret necessitas. fo-
io cxxiiii
femen cxxiiii.
febriū expultrix caro cer-
uina. cxxviii
fœminis ad lugendum an
nus cxxxiii
fœcatum eodem.
fœlix vtrū persarum rex.
folio cxciii
Fœlix vtrum Archelaus.
folio eodem
feles ccxiiii.
fele soror phœbi. eodem
felem & Ibim occiderit. fo
lio eodē.
fenestras itrauit mors. fo-
lio xxvii.
Fœlicitas contemplatio.
folio clx.
fœlix achiles ob preconē
folio ccxxxiii.
fœminœ vanidicæ. ccxiiii

Fi.

Finitio. xi
filius Aphricani notatissi
mus. xxxix
filii secenti Herotimo. xli
filia Erichthei lv
fides serui lxxxiii
fides xcviii.
fidentia eodem
filius Solis Oeta cv.
filius Persæ faber. i xxxiij
filię necessitatis parcæ. fo
lio. cxxiii.
filium defunctū pater lau
dauit. cxxix.
filii quattuor Emilio. fo-
lio eodē.
fili obitum Cato tulit for-
titer eodem.
filium & vxorem Cato i-
teremit eodē.
fidicines ad sacrificia. fo-
lio cxxxviii
fidentia clxxv
fimbrię factū sapiēs. cxc.
fides pro auxilio. cxcix.
fides Damonis & Pytheę
folio. ccv.
fibrenus in arpinati ccxii
figuli rota cxxxvi.
fabricæ eodem
fibrum eodem
fluuius hypanis. xlv.
flictus lxv.
flamma iudicii lxxxvi.
fluuius obliuionis. fo-
lio. xxx & xlvii
fluxa res homo fo-
lio. ccxxii
fleximines cxxxvii
flagitium clxviii.
flamma martia recens fo
lio. lxxii.
flagitiosus cina cci
fluore iugi simulachra.

Fo. (ccxx

fōs venarum & vitæ cor.
folio. xi.
fons democriti xl.
fortuna fortes iuuat lx
fortitudo lxx
fortitudine nō valēt grę-
ci sed literis. lxxxviii
fortuna inuidet diuitias.
folio xcii
Fons perturbationū opi
nio. fo. ciiij &. clviii.
fortune extra regnū tem-
pus preteritum cx
forum cupidinis. cxlviii
fortitudo clx. & clxi
fores animi. clxxij.
fortuna rerū domina. fo-
lio. clxxiii
fortuna toto mūdo inuo-
catur. clxxxix
fortūæ simulacrum. eodē
folia decidua quibus nō
sint. cxciiii.
folia quando decidant.
folio. eodem.
fortuna sine flore eodem
fortuna pendula ex funi-
bus. cxcv.
formido. cxcix.
follis pugillatorius. cciiii.
folliculus eodē
fori statutę ornamentū.
folio. ccxxv
forma validissima i fœmi
na. ccxxxiii.

Fr.

Frui nūmo vti deo. xxvi.
fretum. xxvii.
frustratur visum subtili-
tas animorum xxix
frustra timendo miser fi-
es xlvi.
frigus vrit. lxxv
frugalitas luxuriosa plena
folio. c.
frugalitas virtutū mater.
folio. eodem

UVA. BHSC. IyR_246

Fruges eodem.
Frugi. eodem.
Frumen eodem
Frugi dicendi non fruga-
lis.folio. eodem.
Frugalissimus. eodem
Frugi seruus c.
Frugi piso eodem
Frugum appellatio.eodē
Fruges an poma sint. fo-
lio. eodem
frugiferę arbores. eodem
Frux. eodem.
Fratricida peleus. cxiii.
Frontem perfricuit. eodē
Frumentaria gracchi lex.
folio. cxviii
frigidus balneator.cxxvii
frenum mordet. cxxviii
fratris obitū Aphricanus
fortiter tulit. cxxxiiii.
frugi. cliiii.
Frugifera Iuniperus non
floret. cxciiii
Fratres duo cæsares occi-
si.folio. cci.
Frui quid ccvii.
Frui deo vti nummo. fo-
lio eodem.
fruges & poma victus pri
[illegible]rum ccxxiii.
frugi co[illegible]a in posterū iu-
cunda. ccxxiiii
frugi nemo esto. [illegible]xxvii.

Fu.

Furiæ tres quid xxvi.
Furor in mortem impulit
aiacem xlvii
Fumus ad flammam. fo-
lio. lxxxvi
Furor Athamantis.xcvi.
Furioso prodigo curator
datur. eodem
Furiosi mens auia a ratio
ne.folio. xcvii.
Fugerunt oculi cv.
Furiosi sancti. cvi.
Fusterna cxvi
Futilia vasa cliiii
Fucatus stercore Croco-
dili.folio. ccxiiii.
Furenculus. ccxxiii.

Ga.

Galba orator v.
Gaudio perijt Diagoras.
folio. liii.
Galenus Hippocrates.fo
lio. lxxvii.
gaudere. ciii.
ganimedes raptus. clxxi.
galienus imperatoris mo
rologia. cviii.
gaudere cxvii
gaudeat in sinu. cxix
gaudium cxlii.
gaudium bonorum.eodē
gaudio plenus sapiens.fo
lio. cliiii.
Gaudia mentis mala. fo
lio. cxlii
Gaudio Dionysius obijt.
folio ccv
gargetius ccxxix

Ge.

Gehenna. xxi.
gentiles. xxii.
geminare vites xlii.
Genera bonorum orato-
rum. lvii.
genas ne radunto.lxxxii.
gemursa xciii.
gentes sine medicis degē
tes.folio eodem.
gestire xciiii.
genæ. cv
genuisse me sciebam mor
talem. cviii.
geometria v.
gestiens lęticia cxl.
gestire eodem.
Genera gladiatorum. fo-
lio. clix
γεῖνα. clxxix.
geometriæ repertor Tha
les.folio clxxxv
Geometria discenda. fo-
lio clxxxv
Geometria tabula a Ba-
cus.folio cciiii
generatio alterius corru-
ptio alterius ccix.
genera aspidum ccxiii
genera tria rerum expetē
darum. ccxviii
Genera pœnarum octo.
folio ccxxviii
gelasinus Democritus. fo
lio. xv & ccxxxii.
genitura Homeri.ccxxxii

Gi.

Gilbosus cxlvii

Gl.

Glans. cciii.
gloria vt vmbra xliiii.
gloria virtutis lii
gladiator ridens in sectio
ne vulnerum suorum.fo
lio. lxxv
gloria lxxxviii.
gloria duplex xcii.
gloria quid eodem
gloria in vita cxxxv.
gladium Bruti statua te-

OVA. BHSC. IyR_246

net. cxxxvi
Gluten delictorum soda-
litas fœminæ clxxii
glossematici. cciii.
gladius a filo pendens.fo
lio. cciiii
gladij sera pendentes.fo-
lio. ccv.
gloria popularis non ex-
petenda ccxxvi.
gloria calcar ccxiiii
glycon cxxxiii

Gn.

Gnobilis pro ignobilis.fo
lio. ccxxvi.

Go.

Gorgiæ iactantia cxl
gorgię statua aurea.eodē
gorgias Platonis. cxciii.

Gr.

Græcia magna xxii.
gracchi v
gręca cum latinis non mi
scenda. x.
grammaticę apodixes.fo
lio. xxii.
gradus syllogismorum.fo
lio. xxx.
græci adulatores xlii.
gracchi mors xliiii
Grauissimum commune.
folio lvi.
gradus militaris lxxiii
gradus plenus eodem
græci prudentes ex tem-
perie. lxxxviii.
græci literis non fortitu-
dine valent eodem
gradatio cv
gracchi duo fratres.cxviii
gracchi lex frumentari.fo
lio. eodem.
Grammatices regulæ ran
cidæ. cxxxv
grauedo cxlix
grauedinosi eodem
gracchi. cxciiii
Gregabiles elephanti.fo-
lio eodem
grandiloqui ccxviii.
grumnitus ccxxxiiii
grumnire. eodem.
grūdibiles eodem
gradiator confectus.eod.
græca conuiuialis cantio.
folio ccxxxvii.

Gu.

Gustus in homine.xxvii.
gustus inest omnibus ani
mantibus. cxiiii.
gulones. ccxxxvi.

Gy.

Gymnosophistę lxxx
Gymnici ludi lxxxv
Gymnosophistę ccxiii
Gymnasium craneum.fo
lio. ccxx

Ha.

Harpocrates xviii.
habita tecum eodem
Harmonia sit ne animus.
folio. xiii
habere febrem. xliii.
harma lxxxv
hadrianopolis xcvi
halicarnassus ccxxxii
harpagion clxx.
harpagare eodem.
haplocyon cxxxix

He.

Hebe xxxii.
hegesias mortis laudator
folio. xl.
herceus Iuppiter xli
hercos septem eodem
herculis sacra ab ęgyptijs
folio. xvi.
Hercules orbis lustrator.
folio lxv
hectoris & Aiacis mutua
dona. clix
Hellespontij dictum .fo-
lio. clxxxvi.
hemerobion. xlvi.
Herculaneus sciphus.fo-
lio. xlvii.
Hemorobios Diogenes.
folio.l.& cxxi.
hector tractus l.
hesperum horti lxvi.
hermeneuticon xci.
heptaphones xcii.
hercules sol. clx.
herculem coli cum male-
dictis. eodem.
heroica ætas. clxxix.
heraclides clxxx.
heliogabalus clxxxvi
Hemeroidæ portæ. fo-
lio. ccvii
heraclitus ccix
hermodorus ccxxvij.
Heracliti lachrymæ. fo-
lio. ccxxvii.
heracliti dictum. eodem.

Hi.

Hilum. viii.
historia diagoræ. liii.
Hi vitę erumnas deflent.
folio lv
historia codri. lv
historia remortior de Ar-
modio & Aristogitone.lv

UVA. BHSC. IyR_246

Historia philoctetæ. lvi.
hippocrates galenus. folio. lxxvii.
hippotami lxxxix.
hircinum barbicinum. folio. cvi
hinc metuũt cupiũtq; ci.
hilascere cxxvi
hilaritudo eodem.
hilari dies eodem
hirũdo pro garrulo. cxxxi
hippias multiscius cxl
hispanorũ iactantia. cxlv
hierocomion cxlvii.
hiat vulnus. clvi
hippocrates errores suos confessus clxix.
hieremias ccix.
hieronymus Carneades. folio. ccxvi.
hic est Demosthenes. folio ccxxvi
historia Demarati. ccxxix

Ho.

Homo interior homo. folio. xxix
hoc scio quod nescio. folio. xxxi.
homines feros orator mitigat. xxxi
homines propter deum. folio xxxiiii.
homo totus ĩ capite. eodẽ
homo breuis mundus. folio xxxviii.
homerus mantuanus. folio. eodem.
hoc scio quod nescio. folio xlviii
homo exterior l.
homo interior eodem
Hora mortis decretoria. folio lvi.
hortensius lviii
horti hesperidum lxvi.
horoscopus lxxii.
honos imperatoris labores leuat. lxxxvii
hominem occidisse medico impunitas xciii.
hortensius ballianus. xciii
homo homini deus. cxxii
homo res fluxa & quassa folio eodem
Hortamenta Tyrtei. folio lxxix
homo quid. cxxiii
hominum diffinitio apuleiana cxxiiii.
homo occiditur per voluptatem lxxvi
horoscopus venatoris. folio. lxxxvi
honores exambit. cxxxv.
holosphyraton cxl
horoscopus cxliiii.
hospitalitas cxlix
hominem ex homine tollere. clv
homuncio ego non facerem quod deus clxx
Homo vas quassum. folio. clxxvii
honestum bonũ. clxxxvi.
homo catus Epicurus. folio. cxc
homines semper fuisse. folio. vii. &. ccix.
Homines primigenij. folio. eodem.
hortensia ccxxiii.
homericum quotidie aliquid. folio ccxxviii
homerus cœcus. ccxxxii.
homeri genitura. eodem.
homnem ab homine linguarum varietas alienat folio ccxxxvi
homerarium ius. eodem.
honorarius arbiter. eodẽ.

Hu.

Humatus xxi
humanitas pro eruditione. folio ccvii
Humanitas studia. eodẽ.
humiles ccxxv

Hy.

Hyppanis flu. xlv
Hydra. lxv.
Hydromaticus numa. folio. cxxxviii
Hypuale a sono ccxiii.
Hydra clxxxvii

Ia.

Iactatio sui indecora. folio. lix
iacula oratorum cxxv.
iactantia gorgiæ cxl
iactatio. cxlv.

Ib.

Ibicus Rheginus. clxxi.
ibis. ccxiii.
ibim & felem qui occiderit. fo. ccxiiii
ibi patria vbi bene. folio. ccxxviii

Ic.

Iccus rei venereę ignarus folio. clxviiii
ichneumon. ccxiiii

Id.

Idem ne sit anima xii
idem Socratis sempervul

UVA. BHSC. IyR_246

tus.folio cviii.
idem consilium xii
ideo lachrymo quia nil,p ficio. cxxiii

I g.

Ignorantiæ magister. folio. xi
ignoratur animæ natura. folio xv
Ignoratur animi natura. folio.xv &.xxviii
igniculi & semina virtutis folio xci
ignis ex se calet xxx.
ignauire xcviii
ignauiter. eodem.
ignauus eodem
ignominia iniusta ci.
ignobilis cxxii
ignoratio cliii.
ignauia. cc.
ignobilis pro ignoto. folio. ccxxvi.
ignorabilis nobilis.eodē.

I l.

Ilus Herculis filius. lxv
illuxit cxxvii.
illecta cxlii.
illicium: eodem
illix venus eodem
illitum cubiculū calce recenti. ccii.

I m.

Imposuit dijs Laomedon folio xxxii
improbandas minime artes ob malum artificem folio lxi
imperatorem non vti aculeo.fo. lxxxi.
imperturbatus xcix.
Impingere. cxv.
immediata cxvii
impetiginosus cxlvii.
impotentia cliii
immobilis stupor clv.
immotus animus.eodem
impatibiles. clx.
imperitus semper eodem collyrio vtitur clxvii.
immediata vita cxcix
imum medium in sphera folio. xxiii.& ccix.
impransus extruditur.folio. ccxiii.
impeccabilis sapiens. folio. ccxxviii.
imitatione dignus sestius folio ccxxxv
immanes feræ. cxciiii.
imago. xcii.

I n.

Insimulat. cxxvi.
insimulatio. eodem.
initia sapientiæ non vetusta.folio. cxxviii.
inordinatus amor.cxxxi.
indoctius loquere & apertius.folio cxli.
instans tempus cxlii
incontinens risus cxli.
inuidia differt ab odio.folio. cxliii
inuidia infœlix eodem.
incolatus xxix.
incuruescere. cxlv.
inimicitia eodem
inimicare. eodem
inguinum liguritor folio. cxlviii
in insipientem sanitas cadit.folio. cli.
Ingenium velox. eodem.
insania ex gaudio cliii.
inutilis animus clv
iniusticia voluntaria. folio. clvi
insane pro vehementer. folio. clxi.
intemperanter doluit ex obitu filiæ Tulliolæ. folio. clxvi.
intempesta cano clxvii.
instans presens. eodem.
inexplorabiles amoris pedicæ.folio. clxxiii.
incogitantia. eodem.
incommoda mala. folio. clxxxvii.
in diem & in horam viuere.folio cxcii
in te est ccxxxv
incomparabilis cxcv
iniustus rex miser.cxcvii.
interarescere eodem
inter cxcvi
iniuriā facere peius q̄ pati.folio ccii.
insula eodem
inuentio ccviii
inter falcarios ccvii.
interualla planetarum folio ccix
innatus mundus & infectus ccix
ineffugibilis necessitas.folio. ccx
india tertia pars terraruȝ. folio. ccxii
inanima ccix.
infectus ccxii
indulgētia Hieronymi.folio. ccxvi

UVA. BHSC. IyR_246

Inutilis pecunia apd ſpar thanas folio ccxviii
interpres legum Hermo. dorus. folio ccxxvii
incomprehenſibilitas.fo. lio. ccxxviii
indiuulſus comes āſer fo. lio. ccxxviii
intentus animus tanq̄ ar. cus. folio ccxxxi
Infinitas. ccxxxii
inuētores muſicę.ccxxxv
inuitabar ad compotatio nes. folio ccxxxvi
Ingulones. ccxxxvi
indolentia hieronimi.fo. lio. ccxxxvi
intemperantia. cxlvi
intemp rantes. eodem
inferos non eſſe. vii
inferi in nobis. eodem
in morte. x
incendium cōtinēs. xi
incenſiones. xiii
incentina tibia. eodem
interdicta ædes matutæ. folio. xviii
initia. xviii
inſenſile. xxii
ingenio macti. xxiii
incolatus. xxix
innati mores. eodem
interior homo. xxix
immortalitatis anime ar. gumenta.folio xxx
intellectualis vita. xxx
influxio. eodem
inuentor aſtrologiæ ath. las. folio xxxi
incuruu ceruicū. xxxiiii
indorum vxores. ccxiii
inediā ferunt ſenes. lxxv
interitus. xxxv
in iuſſu dei moriēdū non eſt. folio xxxvii
ingentoſi melācholici.fo. lio. xxxix
inmediate contraria. xl
inedia periit ſylius. xli
inuenta palamedis. xlvii
in vmbram pugnabimus xlix
indecora ſui iactatio.fo. lix
indolentia. lxii
ingenitæ virtutes a natu. ra.folio. xci
inſanire ſtultos. xciiii
in priuatoria particula.fo lio. xcv
inſania ſanitati contraria. folio. eodē
inſanie genera. xcvi
inſanus aiax. eodem
indolentia xcvii
iniugis boues. c
iniuſta ignominia. ci
inuidentia. cii
inuidia. eodem
in. eodē
inuidit florem. eodē
inuidere rem. eodem
inuidia. eodem
inciſum plumbum in os Gracchi. folio cxviii
inaures. cxv
Io.
iouis aquila armiera.lxvii
iouiniani mors. cci
ioca & leticia. ccxi
Ip.
Ipſum te noſce. xxx
ipſi tibi dolendū eſt ſi vis me flere.folio clvi
Ir
Irrufata barba. xvii
ira quid. xcv
iracundia. eodem
iracundus. eodem
iratus. eodem
iraſcentia. cxli
ira. cxlv
ira. cxlix
iracundia. eodem
iracundū eſſe habitus.fo. lio. cl
iraſci aper nō meminit.fo lio. cli
irreligioſitas. clii
ira quos fortitudinis. fo. lio. clvi
ira cadit in deum.eodem
ira breuis inſania. clxi
& clxxiiii
iraſcentium ſigna. clxi
ira neceſſaria ad correctio nem.folio. clxii
iratus mentis inops. fo. lio. clxxiiij.
irritatio naturalis cōmu. tandi ſedes. ccxxvii
Iſ.
Iſauricus ſeruilius. ix
iſocratis domus officina dicendi. folio vi
iſagogæ. ix
It.
Italica philoſophia. fo. lio xxii
itali prudentes & fortes. folio. lxxxviii
italica philoſophia a Py. thagora.folio clxxxi

UVA. BHSC. IyR_246

ite pessum diuitie. cc33
itali surdi in sermone.folio. ccxliiii

Iu.

Ius verrinum neq̃. x
iusticiam contra. xxx
iucunda varietas. xxxi
iudex Triptolemus apud manes.folio xlvii
iusticia. lxx
iuuenalis locus. lxxii
iugatum. c
iuuat beati temporis meminisse. folio cx
iustum verum. cxix
iuridicialis. cxxxiiii
ius ciuile Papyrianum. folio cxxxvi
iupiter Xenios. cxlix
iupiter puellarum amator. folio clxx
iuniperus frugifera. folio. cxciiii
iucunda in posterum cęna frugj.folio. ccxii
iusti cognomentum. folio. ccxxvii
iudicatio. ccix
iugi fluore simulacra. folio ccxxx
iuriconsulti domus ciuitatis oraculum. ccxxxi
iucunda Asclepiadis medicina.folio eodem
iuglans. cciii
ius nigrum. ccii
ius honorarium. folio ccxxxvi
iudex Asiaticorum Rhadamanthus. viii

La.

Laus philosophiæ. iii
laus musices. v
latinis græca non miscenda.folio x
latine loquutos esse Romanos.folio xxi
laomedon imposuit dijs. folio. xxxii
lacones in Thermopilis. folio. xlix
lactãtius in philosophos. folio. lx
lacedemoniorum tolerãtia.folio lxxi
latina lingua. lxxii
lacenarum palestra. folio. eodem
laus venationis. lxxxv
laruati. cxi
lac mulsum. cxv
lachrimo quia nihil proficio.folio cxxiii
lachrimis vnus dies dan[illegible]s.folio cxxvi
laus Romanorum. folio. cxxxvii
laus benedicti bibliopolæ.folio cxliiii
lacer cliii
laudari letus sum folio clxviii
laudatus laude dignus folio eodẽ
laus nostræ martiæ. folio. clxxii
lactantius contra Cicerone m.folio clxxviii
laconis dictum. cxcv
laconum dictum. eodem
laconica sudatoria. folio. ccxlvii.
lacunar. ccv
labores acti iucundi. ccxii
laconica excercitatio. folio ccxxi
lactucũ a lactucis. ccxxiii
laus paupertatis ab apuleio.folio ccxxv
lachrime heracliti.ccxxvii
lachrime pauli. ccxxxv

Le.

leges duodecim tabularũ folio. iiii
lepidus porcina. vi
leucothea. xvii
lessum quid. xviii
lepidatus ollus. xxxi
letheus fluuius. xxx
læta funera. liiii
lena. lvi & ccxxxviii
lex vitæ. lxi
lerna malorum. lxv
lemnium furtum. lxvi
lennia. eodẽ
leges cretũ conditæ a minoe.folio lxxi
leuis longus dolor. lxxvi
lessum quid. lxxxii
lex decẽuiralis. eodem
lex varia. lxxxiii
leuamentũ inquerilis. folio lxxxiii
leges tabullarum. iiii
leuare. cxiii
leuior. cxiiii
lætata corpora. cxvi
lex frumẽtaria gracchi.folio. cxviiii.
lex sempronia. eodem
legalis. cxxxiiii
leges regię. cxxxvi
lex. eodem

UVA. BHSC. IyR_246

Legionarii cxxxvii.
lectisternea. cxxxix.
legati eodem
lætica gestiens cxl.
lætitia cxlii
lætitia in bono eodē
lętitia in malo. eodē.
lætus. cxlv.
lex mentis repugnat corporis. cxlv
leucate. cxlvi
leuitas cxlvii
lenitudo eodē
lenti eodem
lætus sum laudari. clxviii
lenones eodem.
lene eodem.
lenulus eodē
lena eodem
leuia vina. clxxxiii.
leuis oratio cxcviii.
lenitudo eodem.
lelius sapiens cc
lectus cubicularis cciii.
lelius sophos ccxxiiii
legū interpres hermodorus. ccxxvii
lepus surdus pinguescit. folio ccxxxv

L. i.

Liuius andronicus iiii
liber pater vnde xvii
liuij locus correctus. 26
libratiæ lix
liberalitas Pōpei 85
literis græci non fortitudine valent lxxxviii
libido generale vocabulū folio xcv
liberior poeta q̄ orator folio. cii.
limphatum vinū nō dici. folio. cxi.
limphati homines. eodē
lingua. cxx. & cxxxiii folio cxl.
liberæ nulli sectæ addict' folio cxl.
libido cxlii
liguritores cxlviii
liguritio eodem
liguritor eodem
ligurire eodem.
liuor cxlix
liuidus eodem
libido clv & clvij & clxii
lien clxviii
lienosi eodem
lingua continēda. cxlvii
lippus clxxvi
lippitudo. eodem
lippus Oratius & Cicero folio eodē
liber Bruti de virtute. folio clxxvii
libra Critolai. cxcix
libri pabulū aiorū ccvii
libratur terra ccix.
liberum in nobis arbitriū folio ccx
linea quid. ccxxxi
linguarū vitiligines folio cxx
linguarum varietas homiū alienat ab homie folio ccxxxiiii

L. o.

Locus Liuii xxvi
Locus plauti x
locus Quintiliani. xxvi
locus Ouidii. xli.
locus communis mortis folio xlvi
locus Silij lii
Locus Ciceronis amussitatus. clvii
locus Iuuenalis lxx
locus pulcherrimus folio lxxiii
locus apulei correctus. folio xc
logisticon practicon a lo ue xci
locus Persij xviii
logici medici ciiii
locus Ouidij cili
locus cxvi
locus correctus. cxxv
locus Ouidij cxxvi
logisticon cxlv
logos clii
locus pulcherrimus. clxxi
locus imittandus. clxxiii
locus Iuuenalis clxxxi
locus Senecę correctus folio clxxxv
logotrophos. clxxxvii
logica rationalis ccviii
logice. eodem.
loquor de vniuersis folio cxxxii.
loquitur sapiens secuz. folio ccxxxv
loquere indoctius & apertius. folio cxli
locus Lucani ccxiiii.

L u

Lumina doctrinarū duo folio. vi
luctus xvii
luna imperatrix terrę. folio xxxiiii
luna laborat xliiii
luculentias li

UVA. BHSC. IyR_246

Luctuosa puerperia. liiii
Lustrator orbis. lxv
Lucanus. lxxxi
ludi gymnici. lxxxv
luxurioso frugalitas pœna. folio. c
lucus. cxvi
ludibria ramusiæ. cxix
lucifugi. cxxii
luctus. cxliiii
luctus recens in octaua. folio. cxxxii
luciani versus de virtute. folio. clii
lustratores orbis. clviii
lumariæ. ccvii & xxviii
lumecta. eodem
lucani locus. ccxiiii
lustra. eodem

Ly.

lycurgus. lxxi. & cxcviii
lyceum. xciiii. & clv
lymphare. cxi
lype. cxxiiii
lysis. eodem
lycon philosophus. folio. cxxxiiii.
lycus delicię atrei. clxxi
lymphatum. cxi.

Ma.

Mathematici. v
Magnifica sepulchra egyptiorum. folio. xvi
Matuta. xvii
Matutę edes interdicta. folio. xiiii
magicæ vanitates. xxii
magna græcia. eodem
macti ingenio. xxiii.
macte virtute. eodem
mala senectutis. xlv
maior prudentior in sene folio. eodem
malum an dolor. lxi
mala aurea. lxvi
malum turpe. lxix
magnificentia pars fortitudinis. folio. lxx
machaon. lxxiiii
margaritæ ad sorbēdū. folio. lxxv

Me.

Megalosycos. lxxvi
magnanimus. eodē
marij varices. lxxii
materiæ inopinabiles. folio. lv
maniaci. xcvi
mastigophoros aiax. folio. eodem
manubalistæ. lxxxiii
magnum alter alteri theatrum. folio lxxxvii
mater vitiorum nequitia. folio. xcix
mater virtutū frugalitas. folio. eodem
mala omnia in malicia. folio. ci
malorum preteritorū suauis memoria. cx
mater ops. cxvi
maior voluptas adita voluptate. cxvii
maligne famē extinguere folio. cxviii
mala multa necesse est pati. folio. cxxiii
malus priuatim bonus publice nunq̄. cxxv
mater obmutuit viso filio rum stupro. cxxvi
mare erumnosum cxxvii
masculum pecus habere si vis. folio. cxxviij
massillensium luctus folio. cxxix
matris probitas. cxxx
manticæ homini duæ. folio. cxxxi
mansolus. cxxxii
mansolus inter septē spectacula. eodem
mala. cxxxix
martis equi. cxlv
malicia in vitio. cliii
marathonius taurus. clx
martia flamma recens. folio lxxii
margaritarij sub cassio, pea. clxxx
manlius in astronomicis. folio. clxxx
maior auunculus. folio clxxxii
malitia satis ad vitam miseram. clxxxiii
malatia. clxxxv
mathematicorum postulata clxxxv
mala incommoda. folio. clxxxvii
Marcus Antonius Aquilij tunicam. diloricauit. folio. clvi
M. Aquilius. clxxiii & clxxxiiii
Marcus Antonius nullā scripsit orationem. cxcii
mansuetarij. cxciiii
mactiæ & Planteæ oculi venustissimi cxcviii

UVA. BHSC. IyR_246

malicia & virtus contraria. cc
marius tertius vrbis conditor dictus. ccii
maximum bonum amicitiam. ccx
maiores animi voluptates q̃ corporis. ccxxi
mactathice. ccxxii
maximus oratorum Demosthenes. ccxxvi
marcellus ĩ exilio beatus. folio. ccxxviii
malum consilium consultori pessimum. folio. ccxxxi
mares concipiuntur flante. ccxxxiiii
male audire. ccxxxiiii

Me

Metellorum cognomina. folio. ix
mens. xii
mœror. xviii
metempsycosis. xxiii.
medium infiniti non est. folio. xxiiii
meteorologi. xxv
meteora. eodem
mens audit xxvii
mẽoria Theodectis. xxx
memoria Cyneæ. eodem
mentis oculus. xxvi
methymna. lxxxix
memoria. xxx
memoria Hortensij. eodẽ
metrodorus. eodem
mẽs ĩ arce capitis xxxviii
melancholici ingeniosi. folio xxxix
melãcholia vino comparatur eodem.
mediata xl
metelli fœlicitas xli.
meta viuendi annis. xlv
meus non eras. xlix
menecheus patriæ amator. lv
melotæ. lxvi
meditationes confictus sine sanguine. lxxv
melium solertia. lxxxii
metire aquam. xc
medicina animi philosophia. eodẽ
mens consilium. xcv
mentagra. xciii
medicus familiaris vtilior folio. xciii
medico hominẽ occidisse impunitas. eodem
medicina animi intus. folio. eodem
menia. xcv
melancholia. xcvi
mente captus ad gẽtiles ducendus. xcvi
metrodorus arguitur. 63.
metrodorus. ccxxix
mens in caligine hebetescit. cxcvi
mens furiosi auia a ratione. xcvii
mœotis palus. ccxx
medium officium. xcvii
menalippa amazon. cii
menalippus. eodem
medici logici. ciiii
medęa absyrtum diuulsit folio. ciiii
mœror thyestæ. cv
melicraton. cxv
melitetee. eodem
menelai regia ex electro & ebore. cxvi
mediata mediũ inter voluptatẽ & dolorẽ. cxvii
metellorum patria: cxx
mens ciuis. cxx
mecum omnia mea sunt. folio cxxi
messio triplex. cxxiii
messis a medio. eodem
medea Ennij. cxxvi
meditor libellum de consolatione. cxxx
medicina philosophia. folio. cxxxviii.
mens. cxl
metus in bono. cxlii
merare cxliiii
mœstitudo. eodem
meditatio mortis philosophia. xxxvii
mestitor. cxliiii
mestaræ. eodem
mediata vita. cxix
mediocratas aurea. folio. clviii
menalipa. clxii
memoria mater sapiẽtię. folio clxiii
memorie mors vinum. folio. ccxxxiiii
medea ennij. clxix
mentis inops iratus. folio. clxxiiii.
metellus beatus. clxxxvii
merula. cxciiii
medium in sphera imum folio. ccix
mercator calamitosus. folio. ccxvii

UVA. BHSC. IyR_246

Mercaturas inuenerũt pe ni eodem
mentorea pocula. cciiii
menſuræ nomen cotyla. folio. ccxxii
medicina naſturcij. fo lio. ccxxiii
menſæ ſyracuſanæ. fo lio. ccxxiiii
memorabile. ccxxviii
metrodoſus odioſus. fo lio. ccxxix
męchationibus oculi ple ni. ccxxx
medicina aſclepiade iucũ da. ccxxxi
mendicimonium. ccxxxii
mendicabula palleata. fo lio. eodem

M i.

miſer fies fruſtra timẽdo. folio. xlvi
mirnes duo. clxxi
mihi cae & populo. lvii
militaris gradus. lxxiii
miſerrima ambitio. fo lio lxxxvi
miſericordia. ci
mitionis vita. cix
miſer ne ſis ante tempus. folio cx
minimum deſiderat natu ra. cxxi
miſericordia. cxliiii
miſantropos. cxlvii
miſogynia. cxlviii
miſer rex iniuſtus. cxvii.
minus Roſcius amicorũ optimus. ccxi
mixte ſententiæ. ccxvi
mite Caſei paululũ. ccxix
minuende cupiditates. fo lio. ccxx
mina. ccxx
mihi cane & muſis. fo lio. ccxxvi

M n.

mna. ccxx

M o.

Mors requies erũnarum. folio. vii
moros. xcv
mortis meditatio philoſo phia dicitur. xxxvii
mortui nõ ſũt. ix
moriens. x
mortus. eodem
mors quid. xi
mors terribiliſſimũ. xi
monumenta. xix
mors Alexandri epiren ſis. xxii.
mors per feneſtras. xxvii
moueri ex ſe. xxx
moueri extrinſecus. eodẽ
Mors. xxx
moderator ãni Sol. xxxiii
mori fame miſerrimũ. xli
mortes Scipionum. xliii
mors pauli & Seruili. fo lio. eodem
mors Gracchi. xliiii
mortuus Criſtus quo die. folio. eodem
Mors Macelli. eodẽ
mors longus ſõnus. xliii
morbus Anatis xlv
morbus communis locus folio. xlvi
mors intrepida. eodẽ
mors cruciæ xlvii.
mortuus hõ: hõ nõ eſt. li
mors nihil ad nos. xl
moſes. xlvii
monodium. li
mortui effigies in cõuiuio folio. lii
mortis hora decretoria. folio. lvi
mors leue ſuppliciũ. lxvii
moleſtum ocium. lxxvii
Mors Epicuri. lxxviii
morbus r nũ acutus. fo lio. lxxxiiii
morbus articularis. lxxxv
mos Celtiberorũ. lxxxviii.
morbi animi vitia. xciii
morbus quid. xciiii
mors Crantoris. xcvii
mortaliũ aius cupidus .c.
mors Caliſthenis. ciii
morbi. eodem
mors Oenoma. cv
mortis ſignum oculus cõ cauus. cv
mors ſequela vitæ. cvii
mortalem ſciebã me ge nuiſſe. cviii
morologia Galieni impe ratoris. cviii
moroſa iurgioſa Xãtippe folio. cix
mors tributũ mortaliũ. vii
monaulon. cxv
mors Gracchi. cxxviii
morborum expers Xeno philus. cxxiii
mordet frenum. cxxvii
mortem filij Fabius tulit firmiter cxxix
mors filiorum ſeptem die bus. eodem
mores materni. cxxx

UVA. BHSC. IyR_246

Mortis dies. cxxx
maternæ luctuoſus. eodē
mors bonorū ſēper acer-
ba. eodem
morbum morbo tolli. fo-
lio. cxxxii
mos characteris. cxli
morborum cauſa. cxlvi
morbi eodem
morbus quid. cl
morbi animi. xciii
morbus inuadit tempera
tiſſimos. cli
modus optimus. clv
monomachia Hectoris
& aiacis. clxi
mouere ſtomachum. clxi
morbus amor. lxix
mores. eodem
mori. eodem
mores innati. clxix
moros eodem
morio eodem
morari. eodem
mora eſt remedium iræ
folio. clxxiiii
modus optimus. cxciii
morus ſapientiſſima arbo
rum. cxciiii
mors Cinnæ. cci
mors. M. Antonij orato-
ris. eodem
Mors Catuli. ccii
mors Iouiani. eodem
molluſca nux. cciii
motus ſtellarum. ccix
motus per zodiacum. fo
lio. eodem
mors nihil ad nos. fo-
lio. cxviii
Mors intrat per feneſtras
folio. ccxxx
mors malorum portus. fo
lio. ccxxxiii
mors memorie vinum. fo
lio. ccxxxv
mors perfugium ęrumno
ſæ. ccxxxvi
Mu.
Mūdus ex atomis. xv
mūdo perfecto deus gau
dio elatus. xxxii
mūdi diſcriminator axis.
folio. xxxiiii
muſeus. xlvii
mulciber. lxvij
mulciberis non mulcibe-
ri. eodem
mulier molicie. lxxviii
mures Decij. lxxxiiii
muſa Attica zenophon.
folio. lxxxvii
murenulæ. cxv
mulſum lac. eodem
mulſum acetum. eodē
mulſum. eodem
mundi ſapiens ciuis. cxx
muſica animi. cxxxix
mollīri ferociam. eodem
mundus compoſitus. fo-
lio. cxxxix
muſicæ. eodem
muli mariani. cxliiii
mulieroſitas. cxlvii
mulieroſi. eodem
mulierarij eodem
mulierum oſor. eodē
mutuus amor ſuauiſſi-
mus. clix
muſa teia. clxxi
mutādus locus eſt. clxxiii.
mutandus locus in mor-
bis. eodem
mulieroſus. clxxv
multitudinis opinio. cxc
mutuis pila ludebat. cciiii
municeps mens. cxxii
mundus innatus infectus
folio. ccix.
mundi extima. ccxxvii
mūdanus ſapiens. ccxxix
muli ſurdi. ccxxxiiii
muſicæ iuentores. cc35
My.
Myſteria. xviii
Myſticæ; eodem
mythiline. xxxviii
mythiſtoriæ. clxxx
myriachoe. clxxxvi.
myrias quid. eodem
Na.
Natura animæ ignoratur
folio. xv
Nauis Argo vnde dicta.
folio. xxii
Natura nihil callidius. fo-
lio. xxviii
natura parens rerum. lvi.
narce. xcvii
narciſſus eodem
narcotica. xcviii.
nauus. xcviii
natio. c
natura minimū deſiderat
folio cxxi.
naturales affectiones. fo-
lio clxiiii.
natura nouercatur homi-
ni. clxvi
natura vertitur exercita-
tione. clxxv

UVA. BHSC. IyR_246

Nauium numerus Xerxis folio clxxxvi.
naturalia non posse sciri. folio clxxxi.
natura parens rerũ. cxciii
natura deus. eodem.
naturæ diuersę cxcv.
naturæ viuere conueniẽter. folio. ccxvi.
natura parum desiderat. folio ccxix.
Natura pro obsonio. folio. ccxxiii
nasturcium vnde. eodem
nasturcij medicina. eodẽ.
naturalis irritatio commutandi sedes ccxxvii.
natus causa Solis & cœli videndi. ccxxx.

Ne.

Nepos ex fratre xl.
neruiæ v
necatus viii
nectus eodem.
neq̃ esse ius verrinum x
necya. xxi.
necyomantia eodem
necromantia eodem
necromantici eodem
nebula ob oculos ĩ humecto cerebro sensus hebetiores folio. xxx.
necyomantia xxi.
nectar xxxii
Nefas seipsum occidere. folio xxxvi
ne. xxxvii.
Neoptolemus nouus miles. folio lvii
nexilis vestis lxiiii
ne nugatores lix
Nephretici lxxxiiii
neapolis ccii
Necessaria ad videndum tria. folio ccxxx
neptun⁹ equester. lxxxix
nebula ab oculos xci
nę valde xlviii.
nequitia viciorum mater folio. xcix.
neq̃. c
nex Calisthenis cii
neoteros cvi
nex Thesbi cvii.
Necessitas ferijs caret. folio. cxxiii.
necessitudo eodem
nex Pompei cxxvii.
nessetrophi quid cxxix.
Negatiuæ duæ pro vna. folio cxxxviii.
negat nescisse eodem
neruici. cli.
neurobatæ eodem
nootericoteron vocabulũ passionis. clxv.
neuus delectabat Alceũ. folio clxxi
necessitas ineuitabilis. folio. ccx.
necessariæ voluptates naturales. ccxx
necessaria ad beatam vitã folio. eodem
nemo menouit. ccxxvi.
nemo frugi. ccxxvii.
ne triũpharetur. ccxxxv.

Ni.

nihil nat̃a calidius. xxviii
nihil ad defunctum sepultura. folio li.
niptra lxxx.
Nidor xvi
nihil admirari cviii
nimpholepti cxi.
nihil prestandum præter culpam. eodem.
Niobe lapidea facta. folio. cxxvi.
niobes filiorum numerus folio. eodem.
nihil profuturum. cxxxv.
nil tamen vulgare q̃uis sapere. folio cxxxvii
niuem esse nigrã. clxxxii.
Nisi chrysippus esset ego non essem. cxxxix
nisi Alexander essem diogenes esse vellem. ccxx.
nigrum ius ccii.

No.

Nomen accusatoris sordidum. folio iii
non esse inferos. vii.
non mortui sunt ix
non conuellendos animi motus sed temperãdos. folio. xcvii
nomen seruile xix.
nomina plutonis. xxviii.
nocturnis oculis xxix
nosce te ipsum eodem.
notio quid. xxx
νοῦσ. xxxiii.
notissimus filius africani. folio xxxix
non eras meus. xlix
nodus Ouidij dissolutus. folio l.
nomothete lii
non improbandas artes. ob artificiem malum. lxi
nomothetę lxxii

UVA. BHSC. IyK_246

Notabile lxxxiii
Nota vini vim. xcvi
Non putarem. cviii
& cxxi
Nota cix.
Nomina in aſter. fo. lio. ccxxxiiii
Non dolere cxui
Non putare, cix
Norma paupertatis Fabricius. cxxiiii
Non ſibi hoc ſoli. cxxxiii
Noſema, cxlvi
Noſos. eodē
Noſematicus. eodem
Noſocomion. eodē
Nomina ſeptem ſapientum. clxxix
nomē calamitatis exul. fo lio. ccxxvii.
nox. folio. ccxxx.
nocturnæ voluptates. fo lio. eodem
non eſſem ſaluus ſaluare. folio. ccxxxiii.
noſtra opinatio. ccxxxvii

Nu.

Nūmo vti frui deo. xxvi
nubigenæ. lxv
nullum eſſe ſacrilegiū. fo. lio. cxxv
numerus Niobes filiorū varius. cxxvi
Numa pythagoreus creditus. cxxxviii.
Numa hydromāticus. fo. lio. eodem
nulli ſectæ additus. xcv. & cxl & ccxxv.
nuncupator philoſophiæ folio, clxxx.
numerus nauium Xerxis folio. clxxxvi.
nullum cōtrarium ſine cō trario. clxxxviii.
nullam orationem ſcripſit M. Antonius. cxcii
nux portica. cciii.
nux molluſca. eodē.
Nux baſilica. eodem

Ny.

Nyctoporia obſoniū prādii. ccxxii.

Ob.

Obliuio fluuius viii & xxix
obligare vulnus lxxiii
obliuionis flu. viii. & xci.
obtundere. cx.
obtuſum ferrum. eodem.
ob os. cxiii
obibo pro adibo. eodem.
obiugare. eodem.
obitum filii tulit fortiter Cato cxxxiiii.
obtrectatio. cxliiii.
obſidionali corona Emilianus donatus. clx.
obitus Tulliæ. clxvi.
obmutuit mater viſo filio tum ſtupro cxxvi
obſignatis tabellis agere. folio. cxcii.
Obtinuere magiſtratum poſt repulſas. cc.
obliuiſci ſui. eccxi.
obſonium fames. ccxi.
obſonium cœnæ. ccxxii
obſono eodē
obſonator eodem
obſonium prandii. eodē.
Obiit Perſes in carcere. folio, ccxxxv.
Obruit animū venter plenus. ccxxiiii.
Obiit Dionyſius gaudio. folio. ccv.

Oc

Octonæ ptes animæ. xiii.
oculus mentis xxvi
oculis nocturnis xxix
oculis ſe non videns alia videt. xxxiii
octo ſex quimenſes eodē.
Occidere ſeipſum nefas. folio. xxxvi.
occaleſcere lxxii
occaloſæ fauces. eodem
ocium molœſtum lxxvii
occidiſſe hominem medico impugnitas. xciii.
oculus concauus mortis ſignum. cv.
oculi fugerunt eodē
oculi omnium in Alcibiadem. cxxiiii
occenſi pro accenſi. eodē
oculorū venuſtas. cxcviii
oculi viciorum via. cxiiii.
oculi ſunt in amore potē tiſſimi. clxxii
oculi excviii.
occaleſcunt ad mala. fo lio cxxvii
octauiæ luctus recens. fo lio. cxxxii.
occiſi duo fratres Cæleres. cci.
ocium ſapientis negocio pulchrius. ccx
occupare fatuꝰ pulchrū. folio. ccxiii
Occidere Felęm & Ibim. folio, ccxiiii

UVA. BHSC. IyR_246

Oculi mechationibus pleni. ccxxx.
oculi viciorũ causæ. eodẽ.
oculi radius. eodẽ.
O d.
Odium. cii.
odium in brutis. eodem
odor aspernabilis cvi
odine. cxxiiii.
odiũ differt ab iuidia. c43
odisse cxlix.
odiosus metrodorus. folio. ccxxix
O e.
Oeta in pyra lxiiii.
oenomai mors. cv.
Oeta solis filius. eodem.
O f.
Offectores xcii.
officiuꝫ duplex xcvii
officium cxxix
officiosi impudici. xcvii.
officina dicendi Isocratis domus. vi.
officium medici. clxiiii
officiosus dolor. cxxix
O i.
oinomeli. cxv
O l.
Ollus læto datus xxviii.
olores. xxxvi
olympionices. liii
olfactoriola. cxv.
olim conscendi nauim & descendi cxxviii
oleariæ cotes. clvi.
olei plus q̃ vini expendit folio clviii
olympia clxxxi
olympica corona ex oleastro folio. eodeꝫ
oleum. cciii
oligaristia. ccxxii
O m.
Oia pura supra lunã. 25
oia syntheta mortalia. 25
ois caro fœnum. xlv
omnes virtutes cum prudentia. lxx
omnia corpori tãq̃ domino folio xc
oia vicia stultus habet. folio. xcv
omnia mala in malicia & nequicia ci
omiomeria. cviii
omeminisse iuuat beati tẽporis. folio cix
oia mea mecũ sunt. cxxi
oẽ præclarũ arduũ. c36.
omnia percepi cliiii
omne animal voluptateꝫ appetens ccxxi
omne natale solum homini. folio. ccxxix
O p.
Opinatorem vii
opinatio academiorũ. folio. xi
opinosissimi eodem
opiniones super animam complusculę xv
opilatores castores xvii
opiniones de deo. xxi
oppansum velum lvi
o pręclarum dicessuꝫ e vita. folio. lxxxi
opinio ex inscientia. folio. xci.
opiniosissimi eodem
opinio fons perturbationum. fo. ciiii
opificina cvii
opinio vera & falsa. eodẽ
ops mater. cxvi
opalia. eodem
opeconsiua. eodeꝫ
opitulus Iupiter eodẽ
opulentias eodem
oppressus a dolore. cxxix
opinio recens. cxxxii.
opinio perturbationum fons. cxliii.
opinionis mater ignorantia. folio. eodẽ.
opera sua Augustinus repastinauit. clxix
opinalis an sit amor aut naturalis. clxxiii.
opinatio incerti. clxxxii.
opinio multitudinis. folio. cxci
optimum condimentum fames fo. ccxxi
optice Perspectiua cc31
opinatio nostra cc37
O r.
Origines Catonis. iiii
orator galba. v
orator Carbo vi
oratorijs pigmẽtis disputator venustandus. folio. vi.
oratores. viii
oratorum regula. eodẽ
oiã soluere quid xxvi
orator homines feros mitigat fo. xxxi
orbis. fo. xxxiiii
oraculum Trophonii. folio liiii.
oratorum bonorum genera. fo. lvii

UVA. BHSC. IyR_246

Oratio qualis est talis & vita. lxi
Orbis lustrator Hercules dicitur. lxv
Orme appetitus. lxxviii
Orator perfectus est nullus. lxxx
Orestes vbi purgatus. folio. xcvi
Oresticum argos. eodem
Originatio c
Oratio pathetica. ciiii
Oratores Athenis. cxxv
Oratorum iacula. eodem
Orator fulminat. eodem
Oratius cxxxi
Orme appetitus. xli
Origo neruorum. cli
oratio peripateticorū lata. folio. clii.
orator clvi
orbi lustratores clviii
oratio Archetypon actionis. clxii.
oratius & Cicero Lippi. folio. clix
orationem nullā scripsit. Marcus antonius cxcii
oratio lenis. cxviii.
orator ciuitatum cōditor folio. clxxxix
orationes Crassi cxcii.
oratio talis qualis est vita folio lxi. & cxcviij.
oratio Vlyssis niuibus hibernis similis. eodem
origo rerum varia. ccix
origo animantium. eodē
oratius de Venere ccxxi
ornamentum fori statuæ. folio. ccxxv.
oratorum maximus Demosthenes ccxxvi
oratius. ccxxx
oraculū ciuitatis domus iurisconsulti ccxxxi

O s.

Osculatus clipeū Epami nundas lxxxiiii
os perfricare. cxiiii
os gracchi. cxviii
olor mulierū. cxlvii
ostenduntur istę res non possidentur ccxix
ostracissimus ccxxvii

O u.

ovola. xxx
Ouidi locus. xli
Ouidij nodus dissolutus. folio l.
oues malotæ. lxvi
ouo philosophia similis. folio cxii.
o vacia solus scis viuere. folio. cxxii
ouidij locus cxxvi
ouis silens ducitur. cc34
ouium abortus ex tonitru folio. ccxxxv

O x.

oxymora siculorum. x
oxycedros. cxviii

P a.

Patrasius. v
Pater liber vnde xvii
πατη. xciiii
pandosia xxii
palingenesia xxiii
pasci humore sydera. folio. xxv
panetius de officijs 38
panetius comes emiliani folio xxxix
palamedis inuenta. xlvii
pastor populorum. xlviii
& cxxv
patriæ amator Menechemus lv
pauli mors. xlvii
panathenea lv.
passa vela. lvi
passus capillus eodē
partes virtutis. lxx
pars fortitudinis magnificentia. eodē
parij sermonis egestas folio. lxxi
palestra la cenarū. eodē
patina esopi lxxv
pacuuius poeta lxxix
patientię zenonis exēplū folio. lxxx
panos delicium xcii
pallio tunica proprio. folio. xciii
passiones. xciiii
paradoxon eodē
partes temperantię. folio. xcix
pantices frux. c.
pathe. ciii
passiones. ciiii
pathetica oratio. eodem
panathenea lv.&.cviii
panathenaicus. cviii
patria metellorū. cxx
parabile. cxxi
paupertas in Socrate sapiens. eodem.
pauptatis norma dictus est fabricius cxxii
pati necesse est multa mala. folio. cxxiii

UVA. BHSC. IyR_246

parce neceſſitati filiæ fo. lio. eodem
pater oratione laudauit filium vita defunctũ. fo. lio. cxxix
paliumbi. eodem
papyrianum ius ciuile fo lio cxxxvi
patefacit cxlii
pauor. cxlv
parſimabilis. cxlvi
pacideianus. cxlix
patibiles. clx
pauciloquium. clxxj
paſſio a vetus verbũ fo lio. clxv
palemon clxxv
parenticida. clxxix
palingeneſia clxxxi
panthiæ oculi cxcviii
pabulũ aiorũ libri. ccvii.
partes gradus ccix
par amicorum Rhoſcius & Beroaldus. ccxi
pars terrarũ tertia India dicitur ccxii
parabile quod petit natura. folio. ccxx
parabiles diuitiæ naturales. folio. ccxxi
paupertatis laus ccxxv
patris eſt vbicũq; quis bene eſt ccxxviii
palliata mẽdicabula. fo. lio. ccxxxii
pallium video non philoſophum. eodẽ
patrimonium Anaxagoras reliquit. ccxxxiii
pauli lachrimę. ccxxxv
Peripatetici vnde vii
pentalos xv
pes pontificius xvi
perturbationes ex corpo rum ſocietate xxvi
perfecto mũdo deus gaudeo elatus. xxxii
perditionis vie. clv
periit macellus inedia fo lio. xli
pelopide. li.
peroratio l.
pertinacia. lix
pertinax virtus eodẽ
perfectus orator eſt nullus. lxxx
percuſſus epaminundas. folio. lxxxiiii
pernicioſa deſidia. 85
perſę ſemp in equis. 86
peteſſere eodẽ
petere cibum ex flamma folio. lxxxvi
pædia Cyri non ad hiſtoriæ fidem eodẽ
pædia ſemp in manibus africani eodem
perſius tecũ habita. 87
pelopis equi. lxxxix.
peloxidæ eodem
perturbationes xciii
perſij locus. xcviii.
perditi homines ci
perturbationum fõs opinio. ciiii.
pedor. eodem
peruellere. cxi
peſſimi debitoris eſt face re conuiciũ creditori. fo. lio. cxii
peleus fratricida. cxiii
perfricuit os. cxiiii
periſcelides. cxv
pertinaces contentiones indigne. cxix.
perſes in triũpho cxx
perſei filius faber eodem
pedores cxxiii
perinde cxxv
pœnitentia carnis. cxxvii
pecus maſculum quo pacto hahendũ ſit. fo. lio. cxxviii
perſius cxxxi
perſij ſatyra ex platõe ducta. folio. cxxxiii
perq̃ maxime cxxxv
perturbationũ bigæ ſunt duæ. cxl
perturbationes in anima folio. cxlii
perturbationũ fõs eſt opinatio. cxliii
perperam agere vel recte in nobis eſt cli
peripateticorum oratiola ta. clii
percepi omnia cliiii
peripatetici temperant. folio. eodem
perturbationis diſtinctio folio. clxiiii.
pedicę amoris ſunt inexplicabiles clxxiii
penitentia Alexãdri. fo. lio. clxxv
pertuſſis clxxvi
peripatetici cõtẽtio & ſtoici. folio. clxxxiiii
peripatetici ſĩia. cxcix
perfecto nihil accidere poteſt. folio clxxxviii

UVA. BHSC. 1yR_246

Pœnitere minime ſapien tem.folio. cc.
pœnitere ſapiẽtem.ccxv.
pecunia propter fructum expetitur ccxviii
pecunia iutilis apud ſpartanas.folio eodem.
pelliceæ veſtes. ccxix
perſarum rex an fœlix. folio. cxciii
perſarum cibus. ccxxiii
pœnarum gña octo.cc.g
per feneſtras itraut mors folio.xxvii &.ccxxx
pentathlos i philoſophia notabile. ccxxxiii
perfugium erumnoſæ vitæ mors. ccxxxv
perſis rex captus. eodem
perſas obiſt in carcere.folio, eodem.
pœni mercaturas inuenerunt.folio ccxvii.
Pelorios ccxxxiiii.

Ph.

Phlebotonia lxxxix
phlegeton viii.
phantaſma viſa xviii.
phedon xv
phidias. xx.
pherecides phthiriaſi perijt.folio xxii
phthiriaſi pherecides perijt.folio eodem
philoſophus glorię manciptum lxi
philoſophia italica xxii
philoſophus eodem.
philoſophię laus. iii.
philoſophia diſcipuloruꝫ maxima. vi.
Phedius xxvii
philoſophia mortis ẽ medicamentum. xxxvii
philoſophus voluptatum contemptor eodem
philoſomatos eodem.
philoſophię cratera lvii.
philoſophorum Deus plato.folio xiiii
philoſophari cœpit Auguſtinus lecto Hortenſio. folio lviii
philoſophia ars vitæ. lxi.
phalaridis taurus. lxiii.
philoctetę hiſtoria. eodẽ.
philoſophi ſapientes non prudentes xxii
philoponi lxxii.
phreantles lxxxiiii
philoſophia cymbrorum folio. lxxxviii.
philoſophia animi & corporis medicina. xc.
philoſophia turbe inuiſa. folio xci.
philocrimatos xxxvii
philozoos lx
phantaſticon xci.
phyticon eodem
phreneſis xcix.
phthiſis cv
philoſophorũ barba.cvi.
philippum regem exclu. ſit vxor. cix
philoſophia ouo ſimilis. folio. cxii.
phaſſæ. cxxix
philoſophus Lycon. folio. cxxxiiii.
philoſophia. cxxxvi.
philoſophi tres, cxxxix.
phlegma cxlvi
phileron. clxx.
philippi dictum. eodem.
phthificis vtilis nauigatio folio clxxiii.
phiſionomon clxxv.
philiognomon eodem
philoſophia clxxviii.
philoſophiæ vituperatoribus reſpondet Cicero. folio. clxxix.
philo Ciceronis magiſter folio clxxviii
philoſophia lex vitæ. folio. clxxix.
phlius. clxxx.
philoſophus quid. eodẽ.
philoſophiæ nuncupato. folio eodem
philoſophia Italica a Pythagora. clxxxi
philoſophorum familię a Socrate. clxxxii.
philippi nomen excellẽs. folio cxcvi
Philippus bellator interpretatur. eodem
philippus apoſtolus.eodẽ
philippus imperator primus.folio eodem
philippus orator. eodem
philippi aurei nemõ.eodẽ
phileter. cciii.
philoſophi ſapientes non prudentes clix
philoſophos balbutire.folio. ccxii
phœbi ſoler fele ccxiiii
phiſica naturalis ccviii.
phidicia vnde ccxxii.
phagedenę. ccxxiii.

UVA. BHSC. IyR_246

Philoſophum non video placita lxi
ſed pallium ccxxxii.
philippi Beroaldi depre-
catio folio ccxxxvii.
philoſophi vellent diteſ-
cere poſſe. ccxxxiii
Pi.
Pictores Fabiſ. iiii.
pigmentis oratoriſs diſpu
tator venuſtandus. vi.
pietas dei cultus xxxii.
pinnatus ſerpens. xlvii.
piſiſtratidæ. lvi
pirhoniȷ philoſophi lxii.
piſonis ſcitum lxix
pitho lxxxvi
piſo frugi c
piſcis accipenſer cxiiii
pigrare cxliiii
pituita cxlvi
pituitoſus. eodem.
picta toga. ccxxv.
pila Mutius ludebat. cc4
pictor poeta ſilens. fo-
lio. ccxxxiii
pingueſcit lepus ſurdus.
folio ccxxxv
Pl.
Plauti locus x
platonis aĩa triplex. xiii.
plato deus philoſophorũ
folio xiiii
platonis timens. xxiii.
platonis nomina xxviii
plato deus xxiii.
platonis Ideę xxx
planetę xxxi
plauſtrum. xxxiiii.
plaga Antiaxon xxxiiii.
plato voluit Socratem de
fendere. xlvii.
plaſticę a Prometheo. fo-
lio. lxvi.
plenus gradus lxxiii.
pleuritieus lxxvii.
plumbum i os Gracchi in
fuſum. cxviii
plauſibilia cxix.
planctus percuſſiones. fo
lio. cxxiiii
plangere. eodem.
plangor eodem.
plus olei q̃ vini expendit
folio clviii.
plato eodem
platonis verecundia. eod
plautina lena clxviii.
plautinum ſcitu dignum.
folio clxxii
plato pythagoriſat. cgi.
plano nihil planius. cxcii
platani cciii
planetę vnde ccviii.
planetarũ interualla. ccix
planetę quotannis circu-
lum peragrant. eodem.
platos cœcus ccxviii
platonis epiſtola. ccxxiiii
plato ex anterioribus. fo-
lio. ccxxviii
plaſticę ccxxix
platonis Gorgias. cxciii
pleni mœchationibus o-
culi. folio ccxxx
planum ccxxxi
Pn.
Pneumonicus. lxiiii
Po.
Polycletus v
portius Cato. eodem.
porcina lepidus eodem
Poſt mortem x
potentiæ animæ xiii.
pontifices interpretes re-
ligionum. xvi.
pontificius pes eodem
porthmos xxvii.
pocillator Ganimedes. fo
lio. xxxii.
polynicæ cornices. fo-
lio. xxxviii
pompei ęgrotatio xlii.
polyandrion xlix.
populo & mihi caue. lvii.
pomeridiana ambulatio.
folio lx.
pomeridianę ſcholę lx.
Poetæ ſubmoti a ciuitate
Platonis lxviii.
poetarum genus diuinũ.
folio eodem.
ponos lxxi.
portant faſcem. lxxiii.
podalirius lxxiiii
podagra lxxvii.
podagri Clodiȷ exemplũ
folio lxxvii
põpei ſexti curatio. eodẽ
podagra balbuciẽs. eodẽ.
poſſidonius Rhodius. 85.
pompeiȷ liberalitas. eodẽ
populum non eſſe ſequẽ
dum. folio xci
populus pro vno. eodem
potentiſſimus qui. xcv.
poma an fruges ſint c
poeta liberior q̃ orator. fo
lio. cii.
poetica verba eodem
Pollionis Romuli exem-
plum. cxv
polliorceres. cxx

UVA. BHSC. IyR_246

Poetæ ſancti xxxii.
pompei nex cxxvii
polychroni. cxxviii.
potentiſſimus doloris affectus.folio cxxx.
populo dolendũ. cxxxiiii
poema clxix
potẽtiſſimi in amore oculi.folio clxxii
potentior igne amor. folio. clxxiiii
poſtulare. clxxxiiii
poſtulata mathematicorum.folio. clxxxv
polemon cxci
pontica. cciii
polimita. cciiii
pocula mentorea.eodem
portæ hemeroidę. ccvii
Pœne mercaturam inuenerunt.folio ccxvii
pomponium nunq̃ ructaſſe.folio. ccxxiii.
popularis gloria nunq̃ expetenda. ccxxvi.
populus ex pluribus.eod
poſtulare cœcum nõ poſſe folio ccxxxi
poeta pictor loquens.folio. ccxxxiii.
portę durabiles. eodem.
polyphemi fabula.cc 34.
polyphemi apud arietem verba.folio eodem.
portus malorum mors.folio. ccxxxv.

Pr.

Probum iiii.
proloquium ix
pronunciatum eodem
proloquiũ diſiunctum.x
pro ratiõe authoritas.xvi
propria hominis veſtigatio veri. xxvi
propontis. eodem.
praſinabilis xxx
proprie qd dicatur eẽ.eo.
pro iuſticia eodem
prytaneum quid xxxv
practicon xci.
prytanis xxxv
precipua quiq; in Craſſo folio xxxix.
priamus fœlix. xli.
prudentia maior in ſene. folio xlv.
properãtur ſũma ad exiũ folio. lviii.
prometheus æſchili. lxvi.
prepon lxix
prudentia lxx.
prudens alius eodem.
procinctæ claſſes. lxxii.
prodeſſe plus exercitatio nem q̃ medicos. lxxiii.
principum dos clemẽtia. folio lxxxi.
preſſus lxxxii.
preſagiũ Socratis.lxxxiiii
prudentes græci.lxxxviii.
prudentes Itali. eodem.
prepoſteri homines xc.
proprior tunica pallio. folio. xciii
protrepticus quid. eodẽ.
problemataeuryclia.xcvi
Prodigo & furioſo curator datur. eodem
præſidium cx
premeditatio mali noxia folio cx
præteritum tempus extra fortunę regnum.eodem
precipere cxli
preteritorum malorũ ſuarum memoria cl.
preſtandum nihil præter culpam.folio cxi.
productor. cxiii
promulſidaria vaſa cxv
promulſis eodem
proſonomaſia cxvi.
primigenij. cxxviii.
priuatim malus nunq̃ publicę bonus. cxxv.
probitas cxxx
procliuus ad luxum Alcibiades.folio. cxxxiii.
profuturum nihil cxxxv
prouocatio cxxxvii.
prouocatio ad populum. folio eodem
pro pſalterio erotica.c48
pro ciuitas in malis.cxlix &. cl.
propter ſe virtutes expetendæ.folio cliii.
precipitium ex Leucathe folio. clv.
prouerbiũ Demoſthenis. folio. clvii.
prudentia clxiii.
premoleſtia clxvii
preſens eodem
Propertiani verſiculi retractatio. clxix
prepoſteri amores clxxi.
prometheus a prouidentia.folio. clxxx.
prudentia. clxxxiiii
profligata res eodem
prouerbium habet auruꝫ tholoſanum. eodem

OVA. BHSC. TyK_246

Prima naturæ clxxxviii
Prepositiui cxcii
præpositę diuitię.eodem
prestare. cxcv.
producta. cxcviii.
pręposita eodem.
proh deum fidem.cxcix.
preteritus cci.
profligati Cimbri.eodem
prenestina cciii
pro eruditione humani-
tas.folio ccvii.
pro stoicis & contra stoi-
cos.folio cxc.
principia elementa. ccix.
primigeni homines.eodē
pryades a sputo ccxiiii
pro catulis leena dimicat
folio. eodem.
primigenia. ccxvi.
prima naturę eodem.
prandij obsonium.ccxxii
πρωτα φυσεως ccviii.
propheticum ccxxx.
prouocatio aleam biben-
di.folio ccxxxvi.
preponendus animi cul-
tus. eodem
P s.
Psyche vnde. xiii.
pseudographię xxii
psycomantium lv.
pseudo philosophi lx.
pseudo religiosi lxi
psalmographus ccxxvi.
P t.
Ptolomęi corrupti.ccxxii
ptolomęi verbum scitu di
gnum eodem.
P u.
Putei calidi per hyemem folio. xxiiii.
pura omnia supra lunam
folio. xxv.
pusio xxx
punctum xxiii
pusus xxx.
pugnabimus in vmbra. fo
lio. xlix.
pulchrum de Leena. lvi
pulmones lxiiii
pulmonarius eodem
pulcherrimus locus.lxxiii
purpura dibapha xcii
pueros docebat in triuio.
folio cvi
putandum non esse. cviii
pugnat secum Epicurus.
folio.cxii &. cxvii
pudor quid. cxiiii.
pulchra de Bellerophon-
te.folio. cxxv.
puluinaria cxxxix.
pumiliones in arboribus.
folio cxcii
pudor cxlv.
putamen nucum cciii
putamina quid eodem.
puluisculum geometricū.
folio ccvii
pulchritudo animi cli
puer professus ccxxxvi.
puer amor eodem.
puerorum amores. clxx.
putescere vites xxxiiii.
puncta pro suffragijs. fo
lio. lxxxvi.
pulcherrimus locus.lxxiii
pumiliones in arboribus.
folio cxciii.
pugillatorius follis ccv
puluisculum geometricū,
pulpamentum ccxix
pulmentum eodem.
P y.
Pythius vnde. xi.
pyra in oeta lxiiii.
pyrrhica lxxi.
pythagoras vnde. fo.
lio. cxxxvii
pythagoræ humana. fo.
lio. cxxxviii.
pythagorista eodem
pythagoras. clviii.
pythagorica enigmata.fo
lio. clxxxi
pytheę fides ccv.
pyrrhonis sententia. fo.
lio. ccxvii
pyreum portus. ccxxii.
pythagorici ad Lyram cō
ponebantur ccxxxi.
Q u.
Quando moriens sit. fo.
lio. xi.
quid velocissimum xxv
quintiliani locus. xxvi
quietalis xxiii.
quo die mortuus christus
folio. xlix.
qualis oratio talis vita.fo
lio lxi
qui bene docent & male
viuunt. lxi.
quotusquisq; lxi.
quicquid preter spē in lu
cro deputa. cviii.
querela Theophrasti. fo.
lio. cxxviii
quam magnus cxxxvi
quidam cxlvi
quisnam igitur sanus, cli.

UVA. BHSC. IyR_246

Quinq; partitæ argumẽ. Reus inceſti Antonius.fo Reguli attili cruciatus.fo
tationes clvi lio. lxxxiii lio. clxxxiiii
qui rempublicam ſaluam reorum ſcopulus.eodem. reciprocorum argumen.
vult me ſequ:tur clxi. renes quaterni ternis. fo. tum.folio clxxxvii.
Quæ ſupra nos nihil ad lio. lxxxiiii Recto nichil rectius. fo.
nos. clxxxi. renum morbus acutus.fo lio. clxxxvii
qualis vita talis oratio. fo lio. eodem reiectanea. eodem
lio cxcviii repugnantia xcviii Rerum,cauſa verba inue.
Qui bene cœnat. ccxxiiii Regia menelai ex electro nit.folio. cxcii.
Qui. ccxxix & ebore. cxvi rex perſarum an fœlix. fo
quies. ccxvi. refellere cxvii lio. cxcv.
quid proprie dicatur eſſe res fluxa homo. cxxii. rerum parens natura. fo.
folio xxx repulſa cxviii. lio. cxciiii.
qui cum ioca & ſeria.ccxi recens luctus in octauia. Remedium lippitudinis.
quatuor ſine magiſtro.fo folio. cxxxii. folio clxxvi.
lio. ccxvi. regulæ grammatices ran res publicę. cvii.
quotidie homericum ali. cidę.folio cxxxv. Rex iniuſtus miſer. fo.
quid.folio ccxxviii. regię leges cxxxvi lio. cxcvii
R a. regalis diſciplina.cxxxix. reciprocatio cxcix.
Ratiocinatio v reiectanea eodem repulſa in magiſtratibus.
rationabilis. cxli. recte agere eſt i nobis.fo. folio. eodem
ratio. lx. lio. cli. repugnans quid ccviii
ratio recta virtus clxxvi remigare cxl rerum origo varia ccix
racemis ex alienis vinde. religio clii Recordatio voluptatum.
mia.folio clvii reuocaſſe. clxvi. folio. ccxii.
rationalis logica ccviii Recens dolor aſpernatur retractare ccxv.
raphanus cibus. ccxxiii. folio eodem rerum expetẽdarum tria
R e. rerum Cardo clxvii. genera. ccxviii
Requies mors erumnarũ rectractio verſiculi prop. res iſtæ oſtenduntur non
folio vii. tiani. clxix poſſidentur. ccxix.
regula oratorum demo. repaſtinauit opera ſua au regalius ditare q̃ diteſce.
ſthenes. viii. guſtinus. eodem re.folio ccxxii
res cauſarum xxxi recens flamma martia.fo reliquit; patrimoniũ Ana
refractarij xxxv. lio. clxxii. xagoras ccxxxiii
reflare lvi. Rebus cedit amor. fo. re ſalua non eſſe ſaluis.fo
refellere quid lix lio. eodem lio. eodem.
reiectanea vnde lxix res publicæ. clxxviii. recalueſter ccxxxiiii
remedium cõtra aculeos. religatus per mercurium Rex perſes captus. fo.
folio lxxxi. prometheus clxxx lio. ccxxxv
refutare lxxxii. Repertor geometriętha. reliqua obſcurari Virtute
refutatio eodem. les.folio clxxxi. folio ccxxxvi

UVA. BHSC. IyR_246

Re conſcentientes verbis diſſidentes. ccxxxvii.
R h.
Rhadamãtus iudex aſiaticorum viii
Rhodij oratores lvii.
rhetræ lxxi.
rhetorica deſcriptio. cxli.
rhemones apud cęſarem folio xxxiiii.
rhegion clxxi.
rhagades clxxi.
rhagadia. eodem.
rhagæ eodem
rheginus ibicus eodem
R i.
Ritus ſepeliendi varij.lii.
riſu perijt Criſippus. eodẽ
riuales clxiii
riualitas eodem
riſus incontinens Zenophontis clxvii
riſus in ſplene clxvii.
R o.
Robur in neruis cli
Romanus ſedendo vicit. folio. vi
romanorũ ſcutum fabius folio. liii.
rota figuli. cxxxvi.
rotę ſupplicium. clxxxviii
roſcius ccxi
roſi mini laus eodem
roſcius & Beroaldus par amicorum. eodem
R u.
Rubens podagra. folio. lxxvii.
Ruditarij. clix.
ructaſſe nũq̃ pompeium. folio ccxxiii
Ruboris cauſa. cxiiii.
S a.
Sanguis anima carnis. folio. xii.
Sacra Herculis ab ægyptijs. folio xvii.
Sãctitas Barbarorum. folio. xli.
Sal. lii
Salamis liii
Sapientes philoſophi nõ prudentes. lxx
Salutatorius vocatiuus. folio lxxiiii
Sapiẽtes qui dicti nõ fuerunt. folio lxxx.
Sanitati cõtraria in ſania folio eodem.
Sancti fucoſi cvi.
Sanguis cviii.
Sapiens non depẽdet ex futuris cx
Sapore & ſine odore tria elementa. cxiiii.
Sapinus. cxvi.
Sapiens mundi ciuis. folio. cxx
Sat eſt quod ad manum eſt. folio cxxi.
Salutaria exempla. eodẽ.
Sacrilegos omnes eſſe. folio. cxxiiii
Sacrilegium nullum eſſe. folio cxxv
Salſipotens. cxxvii
Sapientes initia non vetuſta. cxxviii
Saporũ genera tridecim. folio. cxxii.
Salubrius nihil tempeſtiua medicina. cxxxiii
Satyra perſij ex platone ducta. eodem.
Sapere nihil tam vulgare folio cxxxvii
Sanguis ex metu refugit. folio cxliii.
Sacerdotes indocti. folio. cxlvii.
Sanus igitur quidnam. folio. cli.
Saxa ſubaquanea cliii.
Saxum tantalo impẽdet. folio cliii
Sapiens plenus gaudio. folio cliiii
Salus ad amorem clv
Sappho ex leucathe ſe p̃cipitauit eodem
Saluam rem publicã qui vult me ſequatur. clxi
Sapiens non miſerebitur folio clxiii
Sapientia eodem
Sapientiæ mater memoria. folio. eodem.
Sapiens ſupra fortunam. folio. clxv.
Sacerdotibus comœdias legi. folio clxix
ſacra cohors ex amatis & amatoribus. clxx
Sapiens amabit clxxi
Saluberrimum Atheno dorim documentum. folio. clxxiiii.
Sapientia memoriæ filia folio. clxxix
Sapiens nunq̃ in miſeria folio clxxxviii
Saluber victus ſimplex. folio. clxxxix.

UVA. BHSC. IyR_246

Sapiens fimbriæ factum. folio. cxc
Salutaris sententia. cxcvii
Saluberrimum documentum. cxcviii.
Sapientia & stultitia sunt contraria. cc.
Sapientem non penitere folio eodem.
Sapiens lelius eodem
Sabei coquunt cibum tu re. folio. ccv.
Saturni dictum eodem.
Sacrarium naturę clausũ. folio ccviii
Sapiens non accedit ad rempub. ccx
Sancta amicitia inscholis folio ccxi.
Sapiẽtem semper fore in beatitate. ccxxi
Sardanapalus ccxxiiii
Sardanapali epitaphium folio ccxxv
Sapiens impeccabilis. folio. ccxxviii.
Saluare non esse saluus. folio ccxxxiii
Saluus eodem
Sapiens secum loquitur. folio ccxxxv.
Sapiens serenus vt cœlũ. folio ccxxxvii.

Sc.

Schola vnde vi
Scitu dignum de Themistocle. xx
Sciomancia xxi.
Scepsis xxx
Scio hoc quod nescio. folio. xxxi.
Scitum declamatoris. lii.
Scutum Romanorum Fabius. liii.
Scholæ pomeridianę. folio. lx.
Sceptici philosophi. lxii
Scitum Pisonis lxix
Scitu digna lxxix
Scopulus reorum. lxxxiii
Scitum Dionysij cvi
Sciebã me genuisse mortalem cviii
Scenici cantores cxvi
Scientię Epicuri cxviii.
Scitum Fabritij cxxii
Scythę dictum cxxiiii
Scitũ Anacharsis. cxxvii.
Scipionis nasicæ exẽplũ. folio clx
Scorpiones lxxxiii
Scarabeus inter deos. folio. ccxiii.
Scio hoc quod nescio. folio. clxxxii.
Scholis amicitia sancta. folio ccxi.
Sceptici. ccxvii.
Scientia omnium diuitiarum. folio. ccxviii
Scytharũ vestes pelliceæ folio ccxix.
Scitu dignũ verbũ Pthomei. folio ccxxii
Scotinos ccxxvii.
Scitum Homericum quo tidie aliquid. ccxxviii.
Scipiones vnde. ccxxxii.
Scipio baculus. eodem.
Scitum Herodis. eodem.
Scrutor folio ccxxxv
Schola Afororũ. ccxxvi

Se.

Sedendo romanus vicit folio vii.
Sempiternum eodem
Semper fuisse hoies. viii.
Seruilius isauriticus. ix
Sententia animi xv
Sepulchri violati actio. folio. xvi
Sepulchrum Iouis in creta. folio. xvii.
Secundus Themistocles. folio. xx.
Sensile xxii.
Seminalis vita xxx.
Secluſa sacra xviii.
Semideus. xxiii.
Sensualis vita xxx
Sensus hebetiores. xxix.
Sesquiniẽses octo. xxxiii.
Septentriones xxxiiii
Seipsum occidem nefas. folio xxxvi.
Sententia egesippi. eodẽ
Secenti filij erotimo. xli
Seruilij mors xliii
Senectus mala. xlv.
Serpens pinnatus xlvii
Sepulchrales canes lii.
Sepeliendi varij ritus. lii.
Seges lxi
Segetia dea eodem.
Secta Epicuri copiosissima. lxii.
Sermonis patrij egestas. folio. lxxii.
Sententia humida semper in ore lxxiii
Senes inediam ferunt. folio. lxxv.
Serui fides lxxxiii.

UVA. BHSC. IyR_246

Septẽtrionales populi. fo lio. lxxxviii
semina & igniculi virtutis xci
seneca stoicus xcviii
serie frugi. c
senium tristicia. cvii
sententia Telamonis. fo lio. eodem
sententia terentiana. cix
semel risisse. eodẽ
seliquastrum. clxxx
seruitute nihil fœdius. fo lio. clxxxv
sempronia lex. cxviii
sententiæ coniunctio amicitiæ. cxix
seruitutem ex regno. cxx
seruus fit quisquis ad tyrannum accedit. cxxvii
septem diebus mors filio rum. cxxix
sẽper bonorũ mors acerba. cxxx
sententia Terentiana. eod
seriphilus ignobilis. clvii
seneca de amore. clxix
sententia Cyri de amore fo lio clxxiii
seipsum colligere quid. fo lio clxxiiii
senecæ locus correctus fo lio. clxxxv.
sententia epicuri. cxc
seruitutem renuit Socrates fo lio cxciii
serpere ãguiculos cxciiii
sententia salutaris cxcvii
sententia peripatetici. fo lio. cxcix.
septem Marij consulatus folio. ccii
seruorum familię cciii
sera gladij pedentes. ccv
senarioli ccvi
serui columellę ccvii
serule. fo. eodẽ.
seria & ioca. ccxi
sectæ nulli addictus ccxv
sectę ducentę & amplius folio. ccxvi.
sentẽtia Aristonis. ccxvii
sentẽtia Pyrrhonis. eodẽ
sentẽtia epicuri ccxviii
sententia philosophi Atali fo. ccxix
senecę verba in luxum. fo lio. ccxxiiii.
secum loqui ccxxvi
sedes commutando naturales. ccxxvii.
senior Gargetius. ccxxix

Si.

Sisyphi pœna. viii
siculorũ oxumora. x
sidera humore pasci. xxv
signũ regale aries. xxxiiii
sisyphium. cxlviii
silenus bacchi altor. liii.
semultas inter Platonem & Zenophontem 87
situs cvi
similem habent labra lucam cix
sicyone metallorũ philosophia. cxx
simonides. xxxiii
& xxxviii
simus simile Athletis fo lio. cxxi.
syllographus cxlviii
silli. fo. eodẽ
similitudo corporis ad animum. cl
si vis me flere tibi ipsi dolendum est. clvi
signa irascentium clxi
simulare affectus. clxvii
filius fo. clxxviii.
syllogismus clxxxviiii
simplex victus saluberrimus clxxxix
simplex cibus ccxxiii
sidus placet cxci
si libet licet. cci
siculienses duo quæstores folio. ccvi.
stipiculę. ccvii
simplices sententię. ccxvi
signa in villa ccxxv
signa subtulit verres fo lio. eodem.
sidonij endecasyllabi de Demostene. ccxxvi
sitientes suauius bibimus folio. ccxxi
sibi non placere iusti cognomentum. ccxxvii
silens quis ducitur fo lio. ccxxxiiii

So.

Sol anni moderator fo lio. xxxiii
sophia. fo. iii.
socrates nullam scripsit literam. vii
sophi. fo. xxii
soluere oram quid. xxvi
socratis accusatores. 25
soma corpus. xxxvii
solsticium xlvi
socratem Plato defendere voluit. xlvii.

UVA. BHSC. IyR_246

Sophocles in trachinis fo lio. lxiiii.
sorites aceruus. lxix
sophrosyne. lxx
sophorum xcix
solertia melium lxxxii
Socrates bellator. lxxxiii
socratis presagium. eodē
sorites aceruus. xcviii
sophrosyne. xcix
solis filius Oeta. cv
socratis duæ vxores. cix
socratis deformis. eodem
solem aduersus cxi.
solitudo Bellerophontis. folio. cxxv
socrates Alcibiadem casti gauit. cxxxiii
socratē protexit Alcibiades. eodem
solem vertunt. cxxxv
soluunt tibi cornua vētrē. folio. cxliii
sortes nouem. clix
sors Aiacis. eodem
sol Hercules. clx
socratis semper idem vultus hoc est nec tristior nec hilarior. cviii
sobula armati. cxcvii
sophia. clxiii
socrati dilectus Alcibiades. clxx
sodalitas fœminæ. clxxii
socratis exemplum. clxxv
socrates inuexit ethicen. folio. clxxxii
socratis nulla īra. clxxxii
socratici omnes. eodē
socrates p sequelas. cxcvii
socratis decretum. ccii
sol candentissimus. ccii
solum quid. ccxix
solum pro corio. eodem
socratis dictū obsono cœnæ. ccxxii
sodalicia. eodem
sors cœcitatis durissima. ma. ccxxx
solis causa & videndi natus. eodem
sol phileseos amabilis. fo lio. eodem
sol nubila animi serena fo lio. eodem.
solus sapit Tyresias cœcus. ccxxxiii
socrates recaluaster. fo lio. ccxxxiiii
Sp.
sphera habet imum. xxii. & ccix
sphera vitrea. xxxii
sparo percussus Epami nundas. lxxxiiii
speculatorium. lxxxii
spurcus celtiberorum. fo lio. lxxxviii
splen. clxviii
speusippus. cxci.
species terre vegetus. fo lio. cxciiii
spartiatæ Bomonices. fo lio. ccxii
St.
Styx. viii
stoicorum dumeta. xi
statius nomen seruile. fo lio. xix
stoici a porticu. lxii
staturosi. lxv
stoicorum ratiocinatio. fo lio. lxviii
stoici ægrotantis exēplū. folio. lxix
stoicus violentias doloris cohibens. lxix
stranguria. lxxvii
stadium. lxxxii
stadiodromici. lxxxiii.
stultus omnia habet vitia folio. xcv.
Stultos insanire xciii.
Supor in stoicis. xcvii.
stilbonis exemplum. cxx.
strāgulatus Anacreon aci no vuæ. cxxiiij.
stupro filiorū viso mater. obmutuit. cxxvi.
stoicorum dogma ridiculum. cxxviii.
stat res antiquis moribus folio. cxxxix.
statua bruti. cxxxvii.
statua gorgiæ aurea. cxl.
stoicorum conclusio . fo lio. cli.
stoicorū affectus extirpat folio cliiii
stoicus seneca. eodē
Stomachabundus. clxi.
stilpo ebriosus. clxxv.
stirpitus clxxvi
stoici magnidici clxxxviii
stoicorum argumenta. fo lio. cxcvii.
stulticia. cc
stellæ. xxxiiii.
stoici magnitudo cxci
stragula vestis. cciiii
strobus adsutfitus ccv
Studia hūanitatis. ccvii
stellarum motus ccix

UVA. BHSC. IyR_246

Stercore fucatus crocodi-
li. ccxiiii
statuæ fori ornamentum
folio. ccxxv.
stoici magnidici. ccxxxvi
studia humanitatis Bero
aldus puer parisiis profes
us. ccxxxvi
Su.
Suauis pręteritorum ma
lorum memoria. cx.
Superbus. xi.
Suspirium. xii.
Supra lunã omnia pura.
folio. xxv.
Subtilitas animorum fru-
stratur visum. xxix
Succensere. xlviii.
Sũma ad exitum prope-
rant. lviii.
Summum. clxxvii.
Supplicium leue mors. fo
lio. lxvii.
Succusare. lxxix
Succusator. eodẽ.
Subploscopedis. lxxxiii.
Suffragia voce & tabellis
folio. lxxxvi.
Suada. eodem.
Succidia. lxxxvii.
Subruini fugimus errores
folio. xci
Sultis pro si vultis cv
Superbus tarquinius. cvi
Summum bonum non si
ne virtute. cxvii
Summum bonũ ex duo-
bus. cxviii.
Subsessæ. cxix
Successores. eodẽ.
Subulones. cxxviii.
superstitio. cxxx
suum cuiq; iudicium .cxl
superbiloquentia. cliiii
sura. clix
subautem. clxx
suspice virtutem. clxxvii
supputatio ętatis .clxxix
suplicium rotæ. clxxxviii
succensore. clxxxix
subula armati. cxcvii
suam cuiq; sponsam. ccvi
sui obliuisci. ccxv
summum bonum quid sit
folio. ccxix
summum bonũ ex triplici
bus bonis. eodem
suppositiuus. ccxx
suauius sitiẽtes bibimus.
folio. ccxxi
Sudatoria laconica. fo-
lio. ccxxiii
Subiectus q̃ tyrãnus esse
maluit. ccxxvii
Surditatis causa. fo-
lio. ccxxxiiii
Surdi. eodem
Surdaster. eodem
Surdi Itali in sermone. fo
lio. eodem
Surdi genitura. eodẽ
Surdus lepus pinguesce-
re solet. ccxxxv
Sy.
Syncategorema. x
Syncathatheses. xv
Symmyste. xviii
Synephebi. xix
Sylogismorũ gradus. xxx
Sydera. xxxiiii
Syntheta omnia morta-
lia. xxxv
Synodum. li
Symbolum. c
Sypileia. cxxvi
Synanthe. cxliiii
Sylogismus. clxxii
& ccviii
Symmathitæ. clxxxvii
Syracusæ laudantur. ccii
Sytitia. ccxxii
Syracusanæ mensæ. cc24
Syracusanus dio. xxiiii
Ta.
Tabularum leges. iiii
Tãntali sitis ad auaros. 8
Tantali sapientia impen-
dens. eodem
Tactus in dictionẽ. xxvii
Tabo. li
Talis vita qualis oratio-
lio. lxi
Taurus phalaridis. lxiii
Tantilium. lxxxviii
Tantullum. eodem
Tactici. lxxiii
Tabes. cv
Tabitudo. eodem
Tabificabile. eodem
Tabum eodem
tarquinius superbus .cvi
Tarquinius cõsenuit Tu
sculani. eodẽ
Tantisper. cxxvii
Tarquinij tẽporibus Py-
thagoras. cxxxviii
Tactio. cxlv
Tantalo saxum impẽdẽs.
folio. cliii
Tantalus vnde. eodẽ
Tabifice perturbationes
folio. cliiii
Tabificabile. eodem

UVA. BHSC. IyR_246

Tarquinius clx
taurus Marathonius.eod
tantiſper clxxxvi
tabellis obſignatis agere.
folio cxcii
talpæ cxciiii
talis vita qualis oratio.fo
lio. cxcviii
Tanq̃ hominis non tanq̃
hominum. ccxxii.
Te.
Terribiliſſimum mors.xi.
teſtimonia ſine argumen
tis.folio xvi.
templum triplex xxviii.
terrę imperatrix luna. fo
lio. xxxiiii
te mater appello li.
tediferi curſore lxvi.
tetrare lxvii
temperantia lxx.
tempus dicēdi ad clepſy
dram. lxxxix
temperantia xcix.
tetrum cv
telamonis ſententia. cvii.
telamon Enniį eodem
terentiana ſententia. cix.
temporis beati iuuat me
miniſſe.folio cx
tempora tria eodem
tempus preteritum extra
fortunæ regnum cx
teres atq; rotundus. cxi.
telamon Enniį cxiii
tergiuerſator cxiiii
terentiana ſentētia. cxxx.
tempeſtiua medicina ni
hil ſalubrius cxxxiii.
textilis veſtis clxiiii.
temulentia cxlviii
temetum. eodem.
temperatiſſimos morbus
inuadit cli
teia muſa clxxi
teos eodem
tecum fugis clxxiii.
telamones in ędificiįs.fo
lio. clxxx.
tenuia vina clxxxiii.
tenuis Epicuri victus. fo
lio. clxxxix.
tepor vernus. cxciiii.
temerida ſcythæ meotim
vocant. cxcix.
textilis veſtis cciiii
textrinum eodem.
tertia terrarum pars idia.
folio ccxii
teucri vox ccxxviii.
teſtula ccxxvii.
Th.
Themiſtoclis dictum v
themiſtocles fecūdus.xx.
theodectis memoria.xxx
thermopyliæ vnde. xlviii
theodori exemplum.xlix
themerine plaga xxxiiii.
theramenes. xlvi.
thraſibuli virtus xlvii.
theophraſti querela.c28.
traſillus Euridamas l.
thebæ diruptę ob epigo
nis.folio lxxxv
thymicon xci.
thieſtæ mœror cv.
theſei nex cvii
Themiſtoclis exemplum
folio clvii
theſeis tonſura clx
thyeſtes tragędia.clxxiii
thales repertor geometrię
eodem. folio. clxxxi.
thales ccix.
thalæſſometra clxxxvi
thure cibos coquūt ſabei.
folio ccv
thyreſiæ monumentum.
folio ccxxxiii
Ti.
Timide de deo loquēdū.
folio xxi.
timeus Platonis xxiii
titan lxvi.
titania eodem.
timere ciiii.
tibi Aulon cxv.
timonis epitaphiū.cxlviii
timor in corde clv.
timiditas cc
timotheus ccxxiiii.
tireſias cœcus ſolus ſapit.
folio ccxxxiii
tireſię monumētū. eodē.
To.
Totus i capite hō.xxxiiii
tori. lxv.
topica ccviii
toroſus. lxv.
tollerantia Lacedemonio
rum.folio lxxi
tormina. lxxvii.
torminoſus eodem
tormines eodem
tolerātia Anaxarchi.lxxx
tormentum duplex inui
di.folio cii.
tollit virtutē qui vitia tol
lit.folio ciii.
tomos vnde cv
tonſores ex Sicilia cvi
torminoſi cxlix
thales repertor geometrię tollere hoiem ex hoie.clv

UVA. BHSC. IyR_246

togatarius afranius.clviii.
torquatus a torque clix
tonsura theseis clx
toga picta ccliii. folio lxxii.
totum diem mecum scru tor.folio. ccxxxv.

Tr.

Triplex Platonis anima. folio. xiii.
tres furię quid. xxxvi
tres decij xliii.
triptolemus index apud manes.folio xlvii
tractus hector l.
triphonij oracului. liii
trachina aspera lxiiii
triceps Cerberus lxv
tristicia xciii.
tristicia senium. cvii.
tristicia in bono ciiii.
tristicia eodem
tristiciæ nubilum cx
tria in rerum natura. cxiii
tria elementa sine sapore folio. cxiiii
triplex messio cxxiii
trosuli cxxxvii
tres philosophi cxxxix.
tristicia in bono cxlii.
trabea clxviii &.
triduo tres versus clxvi
tragędia thyestes.clxxiii
triplicia mala clxxxviii
triplicia bona cxcv
triplex vita cxcvii
tribunal cespitium cciii.
tria genera rerum expetē darum.folio ccxxx
tres vuæ in vite. eodem
tria ad viuendum necef. saria.folio eodem

Tu.

Tusculana villa iii.
tullius marcus varico sus. folio lxxii.
turba turbulenta xcii
tullius de gloria. eodem
tunica pallio prior. fo lio. xciii.
tumens animus in vicio. folio ci &.cxxxiii
turbele cliii.

Ty.

Typhon lxv
tyrtei hortamenta.lxxix.
timos cxlv
tymicos eodem
tyranni apud inferos. fo lio. cci.
tyche ccii.
tyrannus ccxxvii

Va.

Vanitates magicę. xxii
varietas iucunda xxxi
varices secuit marius. fo lio. lxxii
varicosus.M.Tullius. fo lio eodem.
vallum lxxiii.
varices marij. folio.lxxii.
vanitudo xci.
vanidici eodem.
vacię exemplum cxxii
valetudinarium clxxv
vas cassum homo.clxxvii
vascularius ccv.
vades eodem.
vasorum bases eodem
valesius pro valerius.fo lio. ccxxxi

Varia rerum origo. ccix
vanidicę fœminę. ccxiiii.
validissima forma in fœmina.folio ccxxxiii.

Vb.

vbi magica auernus.xxii.
vbera fellitanda xci.
vbi purgatur oreste.s.xcvi
vbi bene ibi patria. cc28.

Ve.

Verrinum ius neq̄ vecors x xii
vegetatiua anima xiiii
veneranda vetustas xvi.
vestigatio veri. xxvi
veri vestigatio eodem.
vellus aureum xxvii
verba Socratis nouissima folio xxxv.
versuram facere xlviii.
versura domi eodem
vela passa lvi.
velum oppāsum.eodem.
venimus ad summū.lviii.
vestimenta dolosa lx
venationis laus lxxxv
venatio sacris interdicta. folio. lxxxvi.
venatoris horoscopus. fo lio. eodem
veredarij eodem
veriloquium c
verborum regina consue tudo.folio eā.
verba Epicuri cxviii.
verum iustum cxix
vesbius flammiuomus,fo lio. lxiiii
vellebantur cani cxxv
venus calua. eodē.
verba æschinis eodem.

UVA. BHSC. IyR_246

Voluptates corporis. cvii
voluptuarius modo: modo seuerus epicurus folio. cxii.
voluptas maior addita voluptate fo. cxvii.
voluntas. cxlii
voluptatē aī nimiā cliii
volūtaria iniustitia. clvi
vocabulū passionis neotericoteron clxv
voluptatū inuentori Xerxes p̄miū dabat. c86
voluptates belluinę. ccxi
voluptatū recordatio folio. ccxii.
voluptas ccxvi
voluptas cū honestate. folio eodem
voluptares naturales. folio. ccxx
voluptates animi maiores q̄ corporis ccxxi
voluntaria insania ebrietas. fo. ccxxiiii
volūtas nō necessaria. folio. ccxxi.
voluptates necessarię fo. lio. ccxx.

Vr.

Vrina ꝓ dētificio. 88
vrinarium cciiii
vrbes i ęgypto ab animalibus nominatę. ccxiii.

Vt.

Vti deo frui nūmo. xxvi. & fo. ccvii
vtinā fortiter ferias. 75
vtilior modicus familiaris fo. xciii.
vtendum sermone vt nūmo fo. cii
vtilis ira clvi
vticensis Cato clxxviii
vti nūmo frui deo ccvii
vulcania arma. lxxi.
vulnus obligare. lxxiii.
vultus obligare cix
vultuosum eodem
vultuose. eodem
vulta. eodeȝ
vulticulus. eodem.
vulnus hiat. clxvi
vulgaris amor clxx.
vuę tres i vitę cxxiiii

Vx.

Vxores Socratis duę. cix
Vxoria dos lites. eodem
vxor inclusit regem Philippum eodem.
vxorem & filium Cato interfecit. cxxix
vxores indorum ccxiii.

Xa.

Xātippe iurgiosa & morosa. folio cix

Xe.

Xenophon lxxxvii
xenocrates. xiii
xenophilus morborū expers. xxxii. & cxxij.
xenodocium fo. cxlvi
xenia cxlvii
xenios iuppiter cxlix.
xenophontus clxxvii
xerxes bellator. clxxxvi
xerxes pręmiū dabat voluptatum. iuētori. c86
xerxes copie eodē
xenocrates cxci
xenocratis abstinentia inexpunabilis ccxix
xenocrates. eodem

Ze.

Zetemata ꝓblemata vii
zenonis patientiæ exemplum xc
zenones. cxiii.
zelotipia. cxliiii
zelotipi. fo. eodeȝ
zenobię dētes cxcviii
zeusis. ccxxxiii

Zo.

Zopyrus. clxxv
zopyrus Darij eodeȝ
zodiacū ꝑmotus ccix

FINIS.

UVA. BHSLLIOR 246

UVA. BHSC. IyR_246

UVA. BHSC. IyR_246

UVA. BHSC. IyR_246

UVA. BHSC. IyR_246

391.
BERALDO
CVÆST.
Tusculanæ
I. II

Biblioteca de Santa Cruz
IyR 246

U.V. BHSC. IyR 246